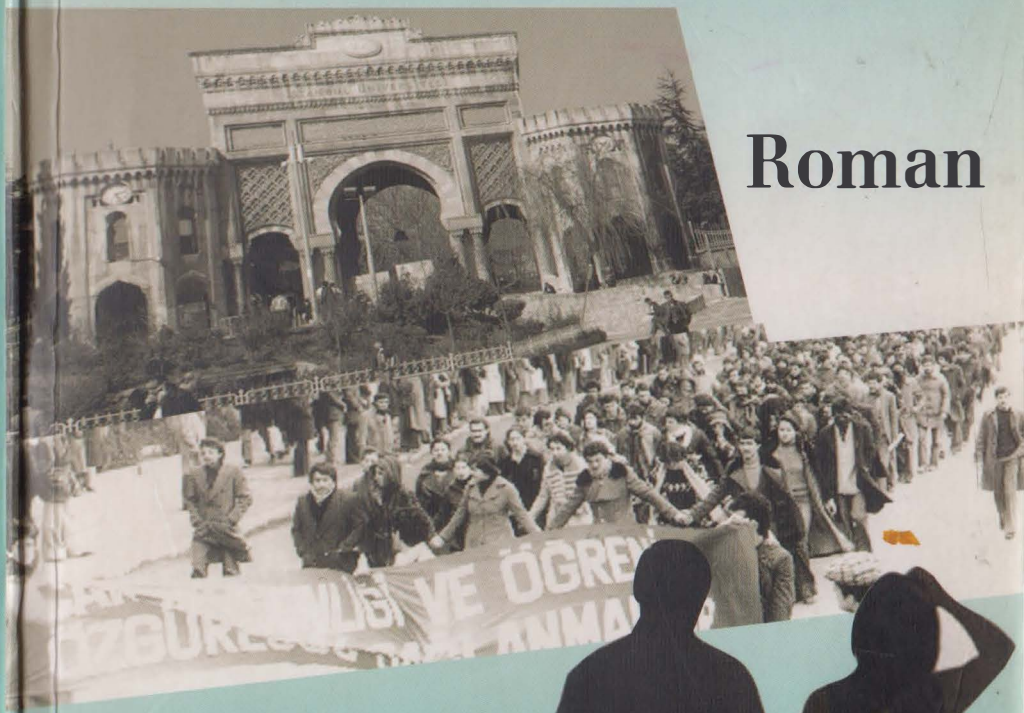
ANT

1978

Roman

Sone Yayınları

ANT 1978

144

Sone Yayınları

Ant

1978

Roman

Eylül 2009
İstanbul

Sone
Yayınları

144

Roman dizisi 6

Yazar M. Ant Pehlivanoğlu
Telif Hakkı M. Ant Pehlivanoğlu
Editör Orhan Bayburt
Kapak Filmi Seval Grafik / (0212) 526 01 30
Baskı-Cilt Arı Matbaası / (0212) 493 34 55
Yönetim Yeri Cağaloğlu Yokuşu. Ergüç Han: 5/12
Cağaloğlu-İSTANBUL
Tel-Fax (0212) 526 78 91
Cep (0533) 969 35 93
e-mail hyalvac@yahoo.com
hhyalvac@gmail.com

Sertifika No 11241

ISBN 978 605 - 5941 - 44 - 4

İsteme Adresi
Halit Efendi Sokak No: 4
Kadıköy İstanbul
Tel: 0216 414 86 86 - 414 80 20

Ant

1978

Roman

Sevgili Kardeşim AKIN ÖZDEMİR'e
78 kuşağından sevgi ve
saygılar..
ANT 12.03.2010

Sone
Yayınları

Ant,

17.11.1954'de Mudanya'da, bir Astsubay olan babasının Kore'ye savaşa gönderildiğinin dönüşünde doğdu. Bir Gazi'ye verilen savaş madalyası gibi babasının tek erkek evladı oldu. Onun için babası ile özel ve derin bir sevgi oldu aralarında.

İlköğrenimini baba memleketi olan Bandırma'da, ortaöğrenimini İstanbul Davutpaşa Ortaokulunda liseyi ise Bandırma Şehit Mehmet Gönenç Lisesinde yaptı. 1975 yılında Yıldız Devlet Mimarlık Mühendislik Akademisine başladı. Okuduğu yıllarda bu okul Yıldız Teknik Üniversitesi oldu. Babasının okul masraflarını karşılama kaygıları yüzünden İnşaat Fakültesi akşam bölümünde üniversite eğitimine devam etti. Ancak o yıllardaki yaşanan öğrenci olayları yüzünden okulu en az iki yıl kapalı kaldı. 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra olayların yatışmasıyla okulu bitirebildi.

İnşaat Mühendisi olarak çeşitli firmalarda ve birçok ülkede görev yaptı. İçinde duyduğu yazma isteğini yaşadığı bu gurbet ülkelerinde notlar alarak sürdürdü.

Sonunda 2008 yılında "1978" adını verdiği ilk romanını yazdı. O bir 1978 kuşağıdır. O günlerde yaşadıklarını bu anı romana sığdırdı. Otuz yıl sonra yazdı, çünkü ülkesinin ve o kuşağın olgunlaşmasını bekledi. Yoksa o günleri eleştiren bu romanı anlaşılamayacaktı.

Umarız "1978" romanı, o yılları yaşayanların belki özeleştiri yapmalarına, o yıllarda yaşamayanların da kardeş kavgasının nelere mal olabileceğini anlamalarına katkısı olur.

ÖNSÖZ

Bu romanı yazmak için tam otuz yıl bekledim. Otuz yıl önceki olayların izlerini tamamen üzerimden atmak, iyice kavramak, olgunlaşmak istedim. 2008 yılının başında yazmaya başladım, 01 Mayıs 2008'de bitirdim.

O gün sabah altıda kalktım. Gönlüm İşçi Bayramı'nda işçilerle birlikte olmaktan yanaydı. Ancak televizyonu açtım, sabahın 06.30'ydu. İşçilerin kendi sendikalarının önünde polisin tazyikli suyu ve biber gazı ile yerle bir edildiğini gördüm. Ülkemde emeğe, alın terine saygı değil cop, tazyikli su, biber gazı gösteriyorduk. Yanlarına yaklaşmaya bile olanak olmadığını anladım ve "Bugün bu kitabı bitirmeliyim." dedim. Belki bir ayda yazmak istediğim son kırk sayfayı akşama kadar tamamladım.

O polise bu emri verenlerin evlerini, kıyafetlerini, yiyeceklerini, içtiklerini, coplarını, zırhlı araçlarını ve biber gazlarını emeğiyle üreten bu işçiler değil mi? O işçilere kalkan ellere saygı duymayan beyinlere yazıklar olsun.

Emeğin Bayramı'na bu kitap armağan olsun.

Bir "Anı Roman" yazmak istedim. Yazdığım olaylar gerçektir ve 12 Eylül 1980 öncesi yıllarında yaşanmıştır. Bir romandır, bu yüzden bazı isimlerde, bazı olayların tarihlerinde hata yapmış olabilirim, ancak olanlar doğrudur. Çok az hayallerimi kattım. Sonuçta bu bir roman.

Kore'deki kardeş kavgası savaşına boşuna gönderilen, şehit ya da gazi olan birçok kahraman insandan biri babamdı. Kore savaşçıları anısına onun anlattıklarından alıntılar yazdım. Bana ibret olsun diye anlatmıştı, ben de kitabımda bulunsun diye düşündüm.

Bu roman, bir araştırma yazısı ya da bir tarih belgeseli değildir. Çünkü ben ne araştırmacı ne de tarihçiyim, sadece "78 Kuşağı" diye adlandırabileceğimiz dönemden gelen bir bireyim. Yaşam aşksız, sevgisiz olabilir mi? 78 Kuşağı'nın da aşkları oldu, bu romanda da bulacaksınız.

Aklınıza, yazmak için niye bekledin diye bir soru gelebilir, elbet erken yaşta ölebilirdim de! Kendimi yazacak kadar olgunlaşmış hissedene kadar cesaret edemedim. Çok şükür bu yaşlara kadar yaşadım. Yaşamım boyunca bilimsel düşünmeye çalıştım. Olgunlaşmayı bile sayılara, geçen yıllara bağladım. Bunun en önemli sebebi neydi biliyor musunuz? Matematik.

Matematik, bütün bilim dallarının temelidir. Fizik, kimya, felsefe, psikoloji, ekonomi hatta tıp, organik yapı, genler matematiği kullanmadan sonuca varamaz. Bir yeni kavram, formül, buluş ortaya çıktığında mutlaka matematikle başlanır, bağlanır, kanıtlanır ve tamamlanır.

Ben ilk eğitim aldığım ilkokul yıllarından beri matematiği çok sevdim. Büyüdükçe matematiği daha fazla öğrendim. Sonunda boyutlarla tanıştım. "En, boy, yükseklik", cebirdeki karşılıkları "X, Y, Z".

Bir gün dördüncü boyutla da tanıştım. "Zaman" yani bilimde işareti "T" olan. İşte o gün, inanın benim için bir başka yaşam görüşü doğdu, Çevrem, insanlık, dünya ve evrene farklı bakmaya başladım. Bir nesnenin alanını, hacmini, ağırlığını, en boy yüksekliklerini biliyorsanız hesaplamanız çok kolay. Ama işin içine zaman boyutunu kattınız mı o nesne artık bir felsefe kazanır, sanki bir ruh alır gibi canlanır!

İşte, zamanı kavradıkça ve içine kendinizi, çevrenizi, insanlığı, dünyayı ve evreni kattınız mı olayların zamana bağlı geliştiklerini, değiştiklerini görüyorsunuz. Diyelim ki bir kitap okudunuz, kitap doğruları yazabilir ama o doğru, zamana bağlı gerçekleşecektir. Beklemeniz, çok düşünüp çok öğrenmeniz gerekir. Zaman boyutuna saygı göstererek sabırla, her şeyi biraz daha iyi anlayana kadar beklemek gerekir. Acele edilmiş bir fikir, bir eylem, aslında çok iyi doğru bir amaç taşısa da hayalcilikten öteye gitmez. Şöyle düşünün eni, boyu, yüksekliği düzgün bir orantıyla duran bir nesneye zaman boyutunu kattığınızda bir hilkat garibesine dönüşmesi gibi.

Yaşamda iki gerçekten geri dönüş yoktur; biri ölüm, biri zaman. Ölmemek için neler yaparız; egzersizler, iyi yiyecekler, kıyafetler, evlerimiz ve silahlar... Ölümü çok ciddiye alırız. Ancak ölüm gibi geri dönemeyeceğiz zamanı, farkında olmadan kolayca harcarız. Lütfen zamanınızı, ölüm gibi ciddiye alın!

Üniversitenin ilk yıllarında öğrenme açlığıyla birçok kitap okudum. Elbet bilgi birikimim ve bir yaşam görüşüm oldu. Hatta bu görüşlerimi o zamanlar savundum. Ancak çok üstelemedim, inatlaşmadım, sabrettim, "Daha çok öğrenmeliyim, içimdeki egoyu daha çok kontrol edene kadar kesin kararlı olmamalıyım." dedim.

Tarafsızlığı ilke edindim. Gençlik dönemimde yakınlık kuramadığım için sağ görüşlü gençlerle çok yakın arkadaşlıklarım oluşmadı, içimdeki doğal reflekslerle sol görüşlü gençlerden yakın arkadaşlarım oldu. Ancak hiçbir zaman keskin çizgilerim olmadı, hepsini sevdim ve seveceğim. Ben ülkemin tüm yurttaşlarını kardeşim kabul ediyorum.

• 2008 yılı geldiğinde, yaşadığım olaylardan yaklaşık otuz yıl geçmişti. Zaman boyutu beni, çevremi, insanlığı, dünyayı ve evreni değiştirmişti. Artık görev zamanıydı yazmak. O günleri anlatmak istedim. Anılarımdan yeni nesillerin yararlanmasını sağlamak, görevimdi.

12 Eylül 1980 öncesi bu ülkede yaşamış herkesin, kendini eleştireceği bir şeyleri olmalı. Çünkü bu askerî darbe, her şeyin düzgün gittiği bir ortamda yapılamazdı. Peki o zaman, kardeş kavgasının içine, ne tarafta olurlarsa olsunlar karışanlar sorumlu değiller miydi?

Bu dönemin insanları, şapkalarını önlerine koyup yanlışlarını kabullenme cesaretini gösterebilirse, Türk İnsanı çok ileri adım atabilir. Kimlere ve niçin maşa olmuşlardı, niye kardeşler birbirine saldırmıştı? İleriye gitmek isteyenler de niye evrimleşmeden acele bir devrimi hayal etmişlerdi?

Kendini sorgulamalı o dönemin insanları. Bilhassa kendilerini eleştirme cesaretini göstermeliler. Birçok insanın yüreği söndü. Birçok aile evladını kaybetti. Birçok insanın geleceği öldü ya da zedelendi.

Yaşanan tüm acılara, kaybolup giden hayallere sadece emperyalizmin kötü amaçları, oligarşi, burjuvazi, aristokrasi, asker ya da feodal ağalar se-

bep olamaz! Çünkü çıkarcı gruplar ya da sınıflar, hiçbir güç, bu olayları insansız yapamaz. Her şeyin başı ve sonu insandır! İşte bu gerçeği unutmadan, her ne şekilde olursa olsun, ne tarafta olursa olsun, maşa olarak kullanılan, kendini kullandıran, gerçekçi bir zaman boyutunun dışında erken hayaller kuran herkes, kendini eleştirmeli!

Yoksa bir zamanlar bir kimliği, bir unvanı, bir söylemi sahiplendi diye inatla aynı fikirleri, aynı idealleri, aynı hayalleri savunmaya devam ederlerse ülke istediklerinin tam tersi gerici yapıların eline geçecektir. Çünkü sürecini tamamlamamış toplumlara, ilerici fikirler itici gelir ve tam tersi gerici fikirlere sarılırlar. Bilhassa dindar toplumlarda!

Bir birey, kendini eleştirdikçe yücelir, olgunlaşır ve bilge olur.

Bu askerî darbeye kimler getirdi bu ülkeyi, bunu tarih yargılayacaktır.

Bilhassa bu vatan uğruna ölmeyi göze alan ülkücülerle, devrimciler niye kardeş olduklarını anlamasınlar, niye bu ülkenin gelişimi, ilerlemesi için kardeşçe, omuz omuza gericiliğe karşı durmasınlar? Vatanını seven her insan, ayrıntıların üzerinde durmamalı, birlikte bu vatan için omuz omuza, gelişim için çalışmalı ve gericiliğe karşı durmalı!

Devrimler, toplumun çoğunluğunu oluşturan kesimlerin ortak çıkarlarının kavranmasıyla ve birlikte bütünleşişle gerçekleşebilir. Bu bir süreçtir. "Her şeyin bir zamanı ve yeri vardır!" sözünü unutmamak gerekir. Bilinç ve ortam gerçekleşmeden tek yanlı bir devrim düşüne umut bağlamak, yine bir düşten öteye geçemez ve tam tersi, eskiye daha da bağlanan bir toplum yaratır. Toplum bu iyi niyetli devrimcileri yanlış anlar.

Şu anda yapılacak en önemli görev, hiçbir pakta, devletler birliğine bağlı olmayan Tam Bağımsız Türkiye Cumhuriyet'in bütünlüğünü ve varlığını korumaktır! Sonunda bu cumhuriyet bir gün, kendi halkını yaratacak, o halk, kendini temsil eden bir parti kuracak ve sonunda bir "Halk Demokrasisi" gerçekleşecektir. Daha sonrasını zaman gösterecek hepimize!

Ant

1978

Anı Roman

Bandırma'da İlk Gençlik Yılları

İki delikanlı dik bir yamacın tepesinde oturmuş limanı ve denizi seyrediyorlardı. Tatlı bir esinti, baharın ve denizin güzel kokularını karıştırarak tepeden akıp gidiyordu. Karşıda Bandırma Körfezi, Kapıdağ Yarımadası, tepenin altında Bandırma Limanı. Zaman, Eylülün ortası, yıl 1972.

İkisi iyi dosttular öyle ki kendilerini sağdıç ilan ettiler birbirlerine. Birinin adı Hikmet, diğeri Mehmet. 17 yaşındalar. Mehmet lisede okuyor, ikinci sınıf. Hikmet ise ilkokul mezunu, inşaat elektrikçisi. Daha usta olmamış. Çalışkan, işinin üstüne eğilir, mutlaka usta olacak. Mehmet, çok zeki ama fazla ders çalışmaz. Sınava bir gün kala iki saat çalışır ve derslerini geçer. Notları iyidir. Aslında biraz daha çalışsa rahat okul birincisi olur.

Bandırma, il olmayı yıllardır beceremeyiş, Balıkesir iline bağlı büyükçe bir Anadolu kasabası. Bir deniz kenarı şehri. Belki bu yüzden oldukça modern görüşlü bir halkı var. Şehrin ve çevre köylerin birçoğu göçmen Türklerden oluşur. Çoğu da Balkanlardan, bazı Çerkez köyleri de var Kafkaslardan. Çeşitli gelenekleriyle Tatarlar, Boşnaklar, Giritliler, Romanya ya da Bulgaristan'dan gelen Türkler birlikte yaşarken bu şehrin kültürünü oluştururlar.

Şehir, iki tepe arasına kurulmuştur. Bu iki tepenin arasındaki vadide şehir merkezi, meydan, çarşı ve çok eskiden beri kullanılan bir iskele vardır. Marmara Denizi'nde, İstanbul'un tam karşısında, güneyde kurulmuş bir liman kentidir. Şehrin karşısında körfezi oluşturan Kapıdağ Yarımada-

sı bulunmaktadır. Bu yarımada, dar kara bağlantısı sayesinde eski Çağlarda güvenli bir yer olmuştur. Burada eski bir yerleşim olan **Kyzikos** şehri, tarihçilere göre MÖ 8. yy. da kurulmuştur. Aynı tarihlerde bir balıkçı köyü ve iskelesi ile Bandırmada kurulmuş olmalıdır. Anlamı güvenilir liman ya da yeşil ova olan "**Panormos**" kelimesinden, adının oluştuğu düşünülmektedir. Antik çağın ünlü masalcısı **Aisopos**'un Bandırmalı olduğu söylenir.

İşte bu iki genç, şehrin batı tarafında, tam limanın arkasındaki tepenin yamacında, oturmuş limanı seyrediyorlardı. Paşabayır derler bu tepedeki mahalleye. Eskiden tepenin üstünde şimdi temeli bile kalmamış bir paşa konağı olduğu bilinir. Herhâlde onun için bu tepeye Paşabayır derler. Tepeye doğru yokuşu çıkan bir yol vardır. Limana paralel gider. Yokuşu çıktığınızda yolun solunda evler, sağında çıplak bir tepe ve eski bir çeşme vardır. Bu yalaklı çeşmenin suyu acıdır, ismi de Acıçeşme. Orası tüm Bandırma şehrini ve limanını görür. Tepenin altından bir tünel geçer, limana demir yollarını bağlar. Limanda ayrıca bir tren istasyonu da bulunmaktadır.

Mehmet, limandaki koca gemileri göstererek,

– Ah şu gemilerden birinde olsak, liman liman gezsek, dünyayı görsek der.

Hikmeti:

– Bunlar okyanuslara bile açılır mı acaba?

– Hepsi değil tabii, ancak bak, şu iki büyük gemi ta Amerika'ya gider. İtalyan ve Alman galiba...

– Bayrakları belli olmuyor.

– Gemi sahipleri yüksek vergilerden dolayı Liberya bandıralı yaparlarmış gemilerini...

– Liberya neresi?

– Afrika'da fakir bir ülke. Bir de Panama bandırası çok görüyorum.

Daha uzun uzun konuştular. Marmara Denizi'nden sonra Ege'ye açıldılar, sonra Akdeniz derken okyanuslara çıktılar. Hayallerini denizin çalkantılı yaşamı, gemiler, kamaralar, limanlar, kızlar, yani sevgililer doldurdu. İnanılmaz etkiliyordu onları liman ve gemiler.

Sonra ülkelerini, dünyayı konuşurken siyasete daldılar. Sonunda yeni dünyada oluşan güçlere, dev Amerika Birleşik Devletler'ine ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Devleti'ne geldiler. Emperyalizmi, dünyayı yönetmeye kalkan güçleri anlamaya çalıştılar. Emperyalizmin ajanlarından söz ettiler. Tüm insanların içinde oluşan kuşkular gibi onların içinde de kuşkular doğdu. Acaba kendi ülkeleri için bu dev güçler ne oyunlar oynuyordu? Acaba inanılmaz güçlere ve yaratma sanatına sahip insan beynini, bu özgür iradeyi, bu güçler yönlendirebiliyor muydu?

İşte bunları konuşur ve düşünürlerken Mehmet, aşağıdan tepeye doğru gelen bir karartı hissetti arkalarında. Döndü baktı, kimseyi göremedi. Yeniden şüphelerinden, ajanlardan, CIA ve KGB'den konuşmaya devam ettiler. Arkalarındaki insan gölgesi, karartı yine belirdi. Sanki tepeye çıkan asfalttan onlara doğru yavaşça sokuluyordu. Acaba ajanlar onları dinlemek mi istiyorlardı? Bu sefer ikisi de arkalarına baktılar. Gelen giden yoktu.

Derken tepeden kalktılar, aşağı giden yoldan sahilde tur atmak üzere indiler. Tepeden aşağı bir cadde iniyordu. Bu caddeden yukarı çıkarken limanı ve denizi sağınıza, aşağı inerken solunuza alırsınız. Aşağı inince beş yolun kesiştiği küçük bir meydana varırsınız. Tepeden inerken geldiğiniz yokuş bir, solunuzda limana giren iki, karşınızda hafif solda eski iskele ve şehir meydanına doğru üç, tam karşınızda şehir merkezine ve çarşıya doğru dört, sağınızda şehrin dışına doğru, Gönen ve Erdek'e giden cadde olmak üzere beş cadde.

Hafif sola eski iskeleye götüren yola saptılar. İskelenin önünden ve meydandan geçtiler. Sahilde yeni yapılan dalgakıranın ucuna kadar yürüdüler. Âdeta denizin içlerine uzanıyorlardı. Onlara çok hoş gelirdi bu dalgakıran, bayağı uzundu. Bandırma Körfezi'nin ortalarına doğru uzanıyordu. Yine bahar esintisi denizin kokularını getirerek dalgakıranın üstünde esiyordu.

Bazı arkadaşlarına rastladılar. Zaten Bandırmalılar akşamüstleri sahilde dolaşırlar, çay bahçelerinin ki Bandırmalı bunlara "gazino" der, önlerinden geçerek turlarlar. Birçoğu da dalgakırana doğru uzatırlar yürümelerini.

Arkadaşları Bandırmaspor'un maçından bahsediyorlardı. Onlar da katıldılar, zaten Mehmet Bandırmaspor genç takımında futbol oynuyordu. Onun için futbol, günde on saat oynansa da doyulmayacak bir tutku idi.

Arkadaşları onun fikrini de aldılar takımın hâli ne olacak diye. Derken okuldan ve kızlardan söz ettiler biraz. Hepsinin bir göz ağrısı, uzaktan âşık oldukları kızları vardı. Ama hiçbiri henüz gidip arkadaşlık teklif etmeye bile cesaret etmemişlerdi. Kolay mı Bandırma küçük yer, kabul etmezlerse rezil olmak var.

Dalgakıranın en ucuna geldiler. En uçta bir fener var. Hikmet'le Mehmet biraz oturmak istediler. Arkadaşları döndü. Onlar, daha fazla denizi ve uzandığı uçsuz bucaksız dünyayı konuşmak istiyorlardı. Arkadaşları, hep futbolu ve kızları konuşuyorlardı. Dalgakıranın kayalarına oturdular, denize doğru. Baş başa yine gemilerden, limanlardan görülmesi gereken koca dünya şehirlerinden, insanlarından konuştular.

Hayal bu ya, bir gün aramızdan biri gemici olsa, liman liman gezse dünyayı diye hayal ettiler. Hikmet dedi ki, "Bak Mehmet, şu gemilere elektrikçi gerekir mi acaba?"

Mehmet daha okumuş ya;

– Tabii gemide de elektrik düzeni yok mu, gerekir mutlaka!

– İşte bir gün ben de gemi elektrikçisi olmak isterim.

Mehmet kıs kıs güldü.

– Oğlum daha askerliğini yapmadın, önce askerlik gelir.

– Tamam, yahu ben de ondan sonra olsun isterim ama ne yapmalı, biliyor musun?

– Bak ne yapalım bir ara liman başkanlığı ya da müdürlüğü, ne varsa gidip soralım!

Hikmet ilkokul mezunu olmanın utangaçlığı ile "Acaba diploma falan gerekir mi?" diye sordu.

Mehmet:

– Bilmem, ama öğrenelim bir şekilde, ben babama soracağım. Onun arkadaşları vardır mutlaka limandan.

Hikmet'in babası Bandırma'nın körfez karşısında bulunan Tatlısu Köyü'ndendi. Mehmet'in babası ise Kore gazilerinden eski bir astsubay

emeklisi idi. Oldukça sevilen, belediye encümen azalığı ve dernek yöneticiliği yapan birisi idi. Ondan bilgi ve destek almak mümkündü.

Karar verdiler soracaklar. Sonra yine hayaller sürdü deniz üzerine.

– Limandaki en büyük gemi hangisi sence? diye sordu Hikmet.

– Koyu renkli bir gemi var altı koyu kahverengi, üstü de zannederim koyu mavi.

– Şu arkasında kırmızı, sarı, siyah şeritli bayrak asılı olan mı?

– Evet, oğlum o Almanya bayrağı, o gemi Alman gemisi.

– Bizim de böyle büyük gemilerimiz var mı?

Mehmet bir an alındı bir Türk olarak. Düşündü acaba var mıdır diye. Ama daha koca İstanbul var, orada kim bilir ne gemilerimiz vardır diye geçirdi aklından.

– Oğlum sen hele İstanbul'u gör, ne gemilerimiz var orada.

– İstanbul'dan buraya gelse de bizim büyük gemileri görsek.

– O zaman her gün limana göz atacağız seninle. Dalıp gidiyoruz ben futbola, sen inşaata.

– Tamam, ben her gün eve giderken limana bakacağım. İnşallah Türk gemilerini tanıyabilirim.

Zaten ikisi de Paşabayır'da oturuyorlardı. Eve doğru giderken eğer limana paralel yoldan yürürlerse zaten limanı görürlerdi.

Mehmet:

– Senin ev zaten tam tünelin üstünde, evden bile göz atsan olur her akşam ya da sabah.

– Doğru ya aklıma hiç gelmedi pencereden bakmak, hep seninle tepeye oturduğumuzda inceliyoruz limanı.

– Ben aklına sokuyorum di mi bu hayalleri?

– Yok oğlum, ben zaten meraklıyım denize, ben de gitmek istiyorum dünyanın limanlarına.

– O zaman anlaştık bundan böyle senin görevin her gün gemileri saymak. Bana da anlat ki not alalım bakalım kaç gemimiz var?

Mehmet, daha içerdeki bir sokakta oturuyordu. Bu yüzden onun özel olarak tepeye gelmesi gerekiyordu. Ama Hikmet'in evi zaten limana bakıyordu.

Böylece o gün anlaştılar. Artık Hikmet, her gün gemileri sayacak, ülkelerini anlamaya çalışacak, not edecek ve bunları Mehmet ile paylaşacaktı.

Sonra üç yıl hızla geçti. Her uygun anlarında tepede oturdular. Hayalleri devam etti. Görülmesi gereken ülkeler, deniz, diğer ulusların insanları tüm bunları öğrenmek istiyorlardı. Deniz onların tılsımlı dünyasıydı. Deniz bir tutku, bir aşk, bir sevgili idi. Ha, bu arada birçok sevdaları oldu. Kızlar sevdiler çoğu uzaktan bakışarak. Mektuplar attılar. Yağmur altında sevgili beklediler. Islandılar sevgilileri için.

1974 yılında Türk ordusu Kıbrıs'a çıkarma yaptı. Bandırma Meydanı'nda toplandılar. Ellerinde bayraklar "Bizi de askere alın!" diye bağırdılar. Gönüllü olmak, ülkeleri için savaşmak istiyorlardı. Kıbrıs Harekâtı'nın her adımını izlediler. Askerlik şubesine gidip acaba bizi de alırlar mı diye yokladılar. Ancak kahraman Türk ordusu, onlara ihtiyaç duymamış, başarıyla harekâtı tamamlamıştı.

1975

1975 Eylülü

Derken Hikmet'in askerlik çağı geldi, Mehmet'in ise üniversite sınavını kazanması ve iyi bir meslek edinmesi şarttı.

Hikmet, hemen askere gitmek istiyordu yirmi yaşında. Mehmet, ilk yıl üniversite imtihanından iyi puan almasına rağmen lisede bir yıl beklemeye kaldı iki dersten. Sonra o da üniversite sınavını kazandı ve inşaat mühendisi olmak üzere İstanbul'un yolunu tuttu.

Yıl 1975, Mehmet üniversiteye kaydını yaptıracak, Hikmet ise askere gidecekti.

Beşiktaş, İstanbul'un eski balıkçı köylerinden biri, şimdi ise çok kalabalık bir iskele semtidir. İki önemli iskelesi vardır. Birine İstanbul Boğaz vapurları, diğerine de Üsküdar vapurları yanaşır. İstanbul Boğazı'nın iki kıyısının birbirine çok yakın olduğu yerlerden biridir, Üsküdar-Beşiktaş arası. Bu yüzden Boğaz'ın karşısına geçilen önemli yerlerdir, bu iki semt.

Beşiktaş, Dolmabahçe Sarayı'na yakınlığı, Boğaz'a giderken ilk uğranan semt olmasıyla ünlü ve kalabalık bir semttir. Kıyısındaki iki iskeleye

inen birçok cadde vardır. Bunlar genellikle yokuştur. İstanbul'un ünlü yokuşlarıdır bunlar. Biri Maçka ve Nişantaşı'na çıkan Akaretler Yokuşu, diğeri de Balmumcu, Gayrettepe, Levent'e çıkan Yıldız Yokuşu.

Mehmet, Yıldız Yokuşu'nu yürüyerek çıkıyor, elinde kayıt evrakları, Yıldız Mimarlık Mühendislik Akademisi İnşaat Fakültesine kaydını yaptıracak. Babası onu şimdilik kalması için kendi halasının yanına yerleştirdi. Daha sonra öğrenci yurduna geçecek ya da birkaç öğrenci ile bir eve yerleşecek.

Heyecanla yürüyor. Yokuş onu yormuyor. Çünkü futbol oynadığı için nefesi oldukça iyi. Hatta kayda giderken bir yandan da, "İstanbul'da nerede top oynayabilirim." diye düşünüyor. Neyse ki gece bölümünde gündüz çalışıp gece okuyacak, belki de futbol da oynayacak. Planı böyle, bakalım günler, onun ve Hikmet sağdıcı için neler getirecek?

Öyle güzel şeyler düşünüyordu ki kendisi, ailesi, sağdıcı ve ülkesi için. O bir mühendis olacaktı. Üniversite sınav sonuçları geldiği zaman öyle sevinmişti ki Bandırma Cumhuriyet Meydanı'nda arkadaşları ile birlikte halay çekmiş, göbek atmışlardı. Kolay mı, bir Bandırmalı mühendis olacak!

Gece bölümünü babasının istediği doğrultusunda seçmişti. İdealistti. Gündüz çalışıp gece okuyacak, babasına yük olmayacaktı. Öğrencilik yıllarının masraflarını kendisi kazanarak okuyacaktı. Sonra babası da asker olduğu için kısa dönem değil, tam bir asteğmenlik yapacaktı. Babası, astsubaydı onun bir subay olmasını çok istemiş ama o, ortaokuldan sonra askerî okula gitmek istememişti. Bu nedenle yedek subay olarak babasını sevindirecekti.

Aslında makine mühendisi olmak istemişti. Tam üniversite sınav sonucunda meslek seçerken mahalleden bir ağabeyi inşaat mühendisi olmasını tavsiye etmişti. Çünkü ülkenin birçok konuta, limana, yollara ve altyapıya ihtiyacı vardı. Evet, bir makine mühendisi fabrikada çalışırdı ama fabrikayı yapan bir mühendis olmak daha görkemli gelmişti.

Birden ülkesini, dünyayı düşündü. Dev Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Devleti aklına geldi. Emperyalizmi, dünyayı yönetmeye kalkan güçleri hatırladı. Ajanlar? Tüm insanların içinde oluşan kuşkular gibi onun da içinde kuşkular doğdu.

Arkasında bir insan gölgesi, karartı yine belirdi. Sanki Yıldız Yokuşu'nu çıkarken arkasından ona doğru yavaşça sokuluyordu. Arkasına baktı. Kimse yoktu.

Yıldız Yokuşu'nu çıkarken sağda park vardır. Sonra Sağır ve Dilsizler Okulu, sonra Yıldız Devlet Mimarlık Mühendislik Akademisi, yani YDMMA vardır. Yokuşun solunda evler, dükkânlar yani Beşiktaş semtinin yerleşimi bulunmaktadır.

Yokuşu çıktı. Okulu ilk kez görüyordu. Yeşillikler içinde bir ön bina ve arkada bahçe içinde başka binalar vardı. Ön bina yeni bir tarz, arkadakiler ise eski türdendi. Ön binadan giriliyordu okula. Giriş kapısına geldi ve camlı kapı üzerindeki ilanları okudu.

Birden şaşırdı. Eylül ayıydı tüm okullar açılıyordu. Ancak ilanda okulun açılışının öğrenci olaylarından dolayı iki ay sonra olacağı yazıyordu. Şaşkındı. Neler oluyordu? O, okumaya, mühendis olmaya gelmişti? Bir an önce okuluna başlamak ve bitirmek istiyordu. Şaşkın içeriye girdi. İlk gördüğü kişiye, "Kayıt olabilir miyim?" diye sordu.

Neyse ki kayıtlar yapılıyordu. Gerekli evrakları verdi, kayıt oldu. Memura,

"Acaba inşaat mühendisliği binası nerede?" diye sordu.

Ancak ondan okulun şimdilik kapalı olduğunu, sadece kayıtlar için ön binanın açık olduğunu, güvenlik nedeniyle bahçeye ve oradan da diğer binalara geçilmesinin yasak olduğunu öğrendi.

Güvenlik mi? Ürktü ve korktu. Neler oluyordu, burası bir üniversite değil miydi?

Korkarak, "Ne oldu da okul kapalı?" dedi.

Okul aslında açılmıştı ama açılır açılmaz bazı öğrenci kavgaları olmuş ve rektörlük, açılışı iki ay ertelemişti. Fazla bir şey soramadı. Okuldan çıktı. Kayıt bitmişti. Evet, artık üniversiteli bir öğrenci idi. Yıldız Yokuşu'ndan aşağı inmeye başladı.

Yokuşu çıkarken ne kadar neşeli ve umut dolu idi. Beklentileri vardı, ülkesinden, insanlarından, dünyadan. Hayalleri vardı çok büyük; ülkesi, insanları, dünyası için. Şimdi okulu ile tanışıp kayıt olduktan sonra, korkuları ve neler oluyor soruları vardı kafasında. Okulu okuyup bitirebilecek miydi?

Emperyalizmi, dünyayı yönetmeye kalkan güçleri hatırladı. Ajanlar? Tüm insanların içinde oluşan kuşkular gibi onun da içindeki kuşkular yine doğdu.

Arkasında bir insan gölgesi, karartı yine belirdi. Sanki ona doğru yavaşça sokuluyordu. Arkasına baktı. Kimse yoktu.

Yokuşu hızla çıkmıştı, şimdi ise yavaş yavaş ve ayağını sürüyerek iniyordu. Birçok şey geçiyordu aklından, evet, demek ki gazetelerden, televizyondan öğrendiği öğrenci kavgaları buydu. Birçok olay okumuşlardı ama hiç üstlerine alınmamışlardı. Onlar gençtiler. Ülkede siyasi çatışmalar ve bilhassa üniversitelerde öğrenci kavgaları olduğunu biliyorlardı. Ama onlar gençtiler. Kendilerini ilgilendirmiyor zannediyorlardı. Hayalleri öyle güzeldi ki onları kirletmek istemiyorlardı. O yüzden gerçekler, tüm acıları ile onlardan uzaktı.

Neyse dedi kendine, "Allah büyük, yanımda olacaktır." diye düşündü. Üzerinden yavaş yavaş ürkekliği attı ve günü düşünmeye başladı. Önce İstanbul'da arkadaş bulmalıydı. Yalnızlık kötü bir şey, arkadaş dost lazım! Hikmet de askere gidecekti, gitmeseydi de Bandırma'da çalışıyor olacaktı. Bir an onu özledi. Şimdi tepede oturmuş denizi ve limanı birlikte seyrediyor olacaklardı. Yine limanlardan ve her limandaki sevgiliden hayaller kuracaklardı.

Bunları düşünürken Beşiktaş iskelesine geldi. Büyük hala, Paşabahçe'de oturuyordu. Gidecek bir arkadaş da yoktu henüz. İskeleden Üsküdar vapuruna bindi. Üsküdar'dan da otobüs ile Paşabahçe'ye gidecekti.

Ajanlar? Acaba tüm öğrenci olaylarını onlar mı körüklüyordu. İçindeki kuşkular yine doğdu.

Gölgeler. İnsanlara baktı, kimse ajana benzemiyordu.

Vapurda hemen Bandırma'ya dönmeye karar verdi. Nasılsa iki ay okul kapalı idi. Tekrar gelir, kalacak yer bakardı kendine. Birden İstanbul'dan, yalnızlığından ürkmüştü. Ne yapacaktı tek başına koca İstanbul'da? Henüz hiçbir arkadaşı da yoktu. Hele bir sınıf arkadaşları ile tanışsın ya da eski birkaç arkadaşa rastlasın İstanbul'da, o zaman kolaydı, bulurdu bir şeyler. Kalacak yeri hallettikten sonra belki iş de bulur, çalışırdı ama şim-

di hemen Bandırma'ya dönmek istiyordu. İstanbul'dan kaçmak, memleketinin güvenli dünyasına bir an önce dönmek istiyordu.

Üsküdar'da indi. Ancak Paşabahçe'ye doğru değil, Harem otobüs garajına doğru yürüdü. "Daha doğru dürüst eşyam yok nasılsa, büyük halaya da babam telefon eder, bildirir. Ben doğru Bandırma'ya..." diye düşünüyordu.

Harçlığı vardı üzerinde, otobüs biletine yeterdi. Ama Harem'e yürüyerek gitmeliydi. Yürüdü sahilden.

Kızkulesi'nin olduğu yere geldi. Sahilde oturdu. Karşıda İstanbul, tüm güzelliği ile akşam güneşinin altında yatıyordu. Sarayburnu, Topkapı Sarayı, Ayasofya, minareler ve Haliç'in girişi, Galata Köprüsü... Gözlerini alamadı bu güzel şehirden. Bir an aklına Bandırma'da, Hikmet'le tepedeki oturuşları geldi.

Hani Hikmet'le karar vermiş ve limandaki gemileri sayınışlardı ya. Aylarca üç yıl boyunca hep büyük bir Türk gemisi aradılar. Ama bir büyük gemi geldiğinde, birkaç gün ya da ay sonra daha büyük bir yabancı gemi geliyordu Bandırma Limanı'na. Sayıları da hiçbir zaman yabancılardan fazla olmuyordu. Umutla, birer Türk genci olarak beklediler en büyük geminin kendilerinki olduğunu.

İşte İstanbul'daydı, karşıda birçok gemi, iskelelere yanaşmış duruyorlardı. Birçok gemi de Boğaz'dan geçip gidiyordu. İşte belki de aradıkları büyük Türk gemileri bunlardan birkaçıydı. Dikkatle baktı karşı kıyıda bağlı ve geçen gemilere. Bandıraları seçilmiyordu, çok uzaktılar. Geçen gemiler de hiç Türk olan yoktu. Sarayburnu'nu fark etti, oradan Bandırma'ya vapur kalkardı.

Bandırma'ya gidip gelen yolcu vapurunu hatırladı. Birkaç kez kendisi de yolculuk etmişti. Ama küçüktü be! Gündüz vapuru küçük ve sadece yolcu vapuru idi. Birinci sınıf en üst güverte, ikinci sınıf alt, üç ise açık güverte koltukları idi. Gece gelen vapurlar daha büyüktüler. Çünkü onlar ayrıca yük de taşıyorlardı. Ambarları vardı. Üçüncü sınıftaki yolcular ambarlarda giderlerdi. Ambarda yolculuk en ucuzu idi. Sonra koltuklu yolculuk ikinci sınıf, kamaralı yataklı birinci sınıf olurdu. Ama babası onu hep ikinci sınıfta götürmüştü vapurla, İstanbul'a geliş ve dönüşlerinde. Birin-

ci sınıf en üst güverteydi. Demir parmaklıklar ayırırdı alt sınıflardan. Bazen gizlice tırmanır üst güverteye çıkardı ama içerideki salona girmeye korkardı. Ya yakalanırsa babası çok üzülür, mahcup olur, belki de onu döverdi. Babası çok onurlu ve dürüst bir insandı. O, Kore Savaşı'na katılmış bir kahramandı. Parmaklarından biri eğri kalmıştı. Çünkü orada yaralanmıştı. Beş vakit namazında ama çok kitap okuyan çağdaş bir Atatürkçü ve inanılmaz merhametliydi. Bir asker olarak sertti. Onu pek dövmezdi ama ondan çok korkardı Mehmet. Bu yüzden dışarıda, güvertede, gizlice birinci sınıf salon penceresinden içeriye bakardı. Hava soğuksa zaten herkes içerideydi ve camda da buğu olurdu. Ellerini dayamadan göz ucu ile bakardı. Onu birinci sınıf sansınlar isterdi.

Vapuru hatırlayınca düşündü, bu saatte vapurla gidemezdi. Gece vapuru gece yarısı, gündüz vapuru ise sabahtı. Akşamüstünden gece on ikiye kadar çok zaman vardı. O zamana kadar Bandırma'da olurdu. Zaten acıkırsa karnını harçlığının son kuruşları ile ancak doyurabilirdi. Ama dayanır eve kadar, evde yerdi. Annesi, gece üşenmeden kalkar ona yemek koyardı. Anneciği onun üzerine titrerdi. O, evin tek erkek evladı idi. İki ablasından sonra babasının Kore dönüşünde Allah onlara bir erkek evladı hediye etmişti. Annesi onu çok şımartırdı.

Gülümsedi, vapurları incelemeyi bıraktı. Daha İstanbul'da çok olacaktı. Elbet bir gün koca bir Türk gemisi bulacaktı. Hızla Harem'e doğru yürümeye başladı. Eve, anneciğine bir an önce kavuşmalıydı.

Harem her zamanki kalabalığı ve gürültüsü ile karşıladı onu. Saat akşam altıya beş vardı. Her saat başı Bursa'ya araba vardı. Bursa'dan da Bandırma'ya her saat başı. Bazı saatlerde direkt Bandırma'ya otobüs olurdu. Önce onu soracaktı.

Zaten otobüs yazıhaneleri, önlerinde çığırtkanlar her yeri bağırarak bildiriyorlardı. En ucuz Gazanfer Bilge olurdu, sonra Uludağ sonra Özen en son Kamil Koç. Hızla hepsine sordu direkt Bandırma var mı diye? Ancak bulamadı, hepsi daha önceki saatlerde kalkmışlardı. Hemen en ucuzundan bir Bursa aldı. Çünkü hemen kalkıyordu. Karnı da guruldamaya başlamış, iyice acıkmıştı.

Otobüs beş dakika gecikmeyle kalktı. Koltuğa oturdu. Güzel, cam ke-

narıydı, sıkılmazdı. Yolculuklarda hiç uyuyamaz, gece de olsa dışarıyı seyretmeyi severdi.

Akşam karanlığı yavaş yavaş İstanbul'un üzerine çöküyordu. Onlar Ḥarem'den Anadolu'ya doğru Selimiye Kışlası önündeki yokuşu çıkmaya başladılar. Yanındaki yolcuya iyi yolculuklar diledi ve her zaman yaptığı gibi dışarıyı seyretmeye koyuldu.

Hikmet de yokuşu çıkıyordu o gün. Askerlik şubesinden kendi yaşıtlarına çağrı yapılmıştı. Artık askere gitme zamanı gelmişti. Gerekli işlemler ve kayıt için askerlik şubesine gidiyordu.

Bandırma iki tepeden oluşur demiştik ya şube, karşı tepedeydi Paşabayır'ın, Bandırma Lisesinin komşusu idi. Mehmet o liseden mezun olmuştu. Şehit Mehmet Gönenç Lisesi.

Hikmet yokuşu yavaş yavaş çıkıyor, patron ile yaptığı görüşmeyi düşünüyordu. Askere gideceğini söylediğinde patron, ellerindeki işten bahsetmiş, ancak son on beş gün kala bırakabileceğini söylemişti. "Of!" diyordu Hikmet içinden.

"Yahu bir ay, hiç olmazsa tatil yapsaydık."

Neyse, şu askerliği bir an önce yapıp bitirmeliydi. Daha da hızlandı. Bakalım neler diyecekler şubede, acaba hemen sınıfı belli olur mu? Karacı, denizci, havacı... Daha önce muayene olacak, boyuna kilosuna bakacaklardı.

Hikmet 1.65 m boyunda, ne zayıf ne de şişmandı. Ona sağdıcı Mehmet, BICIR derdi. Bücürün dostçası. Sevimli, hafif sarışın, ataları Bulgar Türklerinden bir muhacir idi. Bandırmalı kısaca "macır" der. Mahallede onu Bıcır diye çağırır oldu arkadaşları. Çok sevilirdi, o yüzden alınmaz, sevdikleri insanların çağrısı olarak bakardı. Ufak tefekti ama elleri çok güçlüydü. İnşaatlarda elektrik kabloları için kılavuz çekerken en başarılı oydu.

Mehmet ise 1.78 m boyunda, zayıf, atletik, oldukça yakışıklı, kumral bir delikanlı idi. Onun da ataları Romanya Türklerindendi. İkisini yan yana görseniz bunlar nasıl anlaşıyorlar dersiniz. Ama Hikmet'te hiçbir aşağılık duygusu yoktur, sağdıcı onun çocukluk arkadaşıdır, alınmaz hiçbir şeye.

Yokuşun sonuna geldiğinde Mehmet'in lisesinin önünden geçtiğini fark etti. Zaten askerlik şubesi, lisenin tam arkasında kalıyordu. Aklına Mehmet geldi, üç gün önce kayıt için İstanbul'a gitmişti.

"Ulan ne sevindi hergele mühendislik kazandı diye. Havasından geçilmiyordu on beş gündür. Ama helal olsun sağdıcıma, yakışır ona. İnşallah kopmayız birbirimizden. Bakalım günler ne gösterecek?" diye düşündü.

Askerlik şubesinden içeriye girdi. Gerekli işlemleri yaptırdı. Muayene için tekrar çağıracaklarını söylediler. "Acaba ne askeri olurum?" diye sordu, yazıcı askere. O şöyle bir boyuna baktı, "Merak etme komando yapmazlar seni." dedi

Daha fazla bir şey öğrenemedi. Muayeneden sonra belli olacakmış. Yokuşu tekrar inmeye başladı. Nasılsa bugün izinli idi, gidip bilardo oynayacaktı. Hikmet iyi bilardo oynardı.

Otobüs Bursa'ya varmıştı. Mehmet telaşla Bandırma'ya otobüs sordu. Saat gece on bire beş vardı. On biri kaçırmamalıydı. Yoksa on ikiye, belki de son otobüse kalırdı. Koşuşturarak yazıhanelere sordu, evet bir otobüs vardı. Ankara'dan geliyordu. Bursa'dan da yolcu alarak Bandırma'ya gidecekti. Ona bilet aldı hemen. Karnı da zil çalıyordu. Neyse ki otobüste su bedava idi, bol bol su içmişti gelirken. Bir simit aldı garaj büfesinden. Bayat da olsa karnını bastıracaktı.

Tuvalete uğradı. Çok az bir zaman kala otobüse yetişti. Otobüs hareket etmek üzere idi. Tüm yolcular binmiş sadece muavin, otobüsün geri manevrası için dışarıdaydı. Şoför hafifçe hareket ettirdi geriye doğru, otobüsün ön kapısı açıktı, âdeta atladı kapıya. Tüm yolculardan sonra bindiği için tabii herkes ona baktı kim bu genç diye?

O da utangaç, başını kaldırdı koltuğunu bulmak için. Birden o koca otobüsün içindeki hiçbir insanı görmeden bir çift göz fark etti ona bakan. Koca koca, koyu renkli güzel gözler. Bu genç bir kızdı. Utandı, gözlerini önüne eğerek koltuk numarasını aramaya başladı.

Yeri sağ tarafta, önden üçüncü sırada idi. Aslında yine pencere kenarı almıştı rica ederek yazıhanedeki çocuğa. Baktı, daha önce gelen yolcu pencere kenarında, uyarmak istedi. Ama düşündü, o güzel bir çift göz de koridor tarafındaydı, hatırladı. Hem de sol taraf önden ikinci sıra. Ona ya-

kın olacaktı. Yolcu isterseniz falan gibi bir şeyler söyledi, "Hiç önemli değil" deyip koridor tarafına hızla oturdu. Başka zaman olsa itiraz eder, mutlaka pencere kenarına otururdu.

Oturur oturmaz aklına elindeki simit geldi. Bir kat daha fazla utandı. Kızın arkası dönüktü, simidi yine de önündeki koltuğun arkasına sakladı. Yemekten de vazgeçti. Belki otobüsün ışıklarını söndürürlerse karanlıkta yavaşça yerdi.

Otobüs otogardan çıkıyordu. Ürkek bir biçimde kızı izlemeye başladı. Onu arkadan görüyordu. Saçları oldukça koyu renkli idi. Ama yüzü o kadar esmer değildi. O gözler, ah o gözler, beyaz bir yüzün üzerinde parlamıştı. Yanındaki yolcu, aynı sıradaki yolcular fark etmeden bakıyordu göz ucuyla. Kızın yanında başka bir kız daha vardı. Ama o ya da otobüsteki diğerleri onun için yoktu. Sadece o iki göz, şimdi de arkadan gördüğü saçlar.

Kızın saçları omuzlarından biraz aşağıda ve dalgalı idi, sağ omzu saçlarının arasından koridora doğru uzanıyordu. Tatlı, mavi bir bluz gördü üstünde. Yumuşacık omuzunu örtüyordu. Daha sonra elini koydu kız koltuğunun koluna, ona da doyasıya baktı. Elleri iriydi. Aman zaten o küçücük elleri sevmezdi ki. Bir anda bu kıza benzemeyen her şey, ona çirkin gelmeye başlamıştı.

Uzansa, o eli tutsa, "Seninle arkadaş olmak istiyorum." dese... Birden ürktü. Nasıl, ne yapıp tanışacaktı bu kızla? Acaba Bandırmalı mıydı? Otobüs, sadece Bandırma'ya mı gidiyordu? Muavine bir ara soracaktı. Bilete bakarsa o zaman sorarım diye düşündü.

Ama bir türlü sormaya gelmedi muavin, zaten sayılı yolcu aldıkları için gerek duymazlardı. Dayanamadı meraktan, su istedi. Muavin su getirince otobüsün Bandırma'dan sonra başka bir yere gidip gitmeyeceğini sordu. Yok, Bandırma son duraktı.

Muavine seslendiği zaman kız onun sesini duymuştu. Zaten gecenin on biri, herkes uyumaya çalışıyordu. Otobüs sessizdi. Kız önemli bir olay mı var gibisine geriye baktı. Bir daha göz göze geldiler. Mehmet'in içi cız etti. Ne güzel yüzdü o! Kız, muavine bakar gibi yaptı ve hemen başını çevirdi. O güne kadar beğendiği yüzlere hiç benzemiyordu. O hep sarışın, biblo gibi kızlar severdi. Hele gözleri renkli oldu mu bayılırdı. Ama bugün

bambaşka bir yüze tutulmuştu birden. Buğday tenli siyaha yakın koyu saçlı bir kız, gözleri de kopkoyu.

Otobüs sadece Bandırma'ya gidiyordu. Ohhh, öyle bir rahatladı ki eğer şimdi tanışamazsa yarın Bandırma'nın altını üstüne getirir, onu bulurdu. Bandırmalı mıydı acaba? Ama daha önce niye görmemişti. Acaba misafirliğe falan mı geliyordu? Ne yapıp yapıp bu kızı kaybetmeyecekti. Kararlıydı ve içi de rahatlamıştı.

Otobüsün içi karardı. Şoför, ışıkları söndürmüştü. Yolcular artık uyumaya başlamışlardı. Mehmet simidini hatırladı. Sessizce ısırdı. Çiğnerken çok dikkatli davranıyor, kızın onun aç olduğunu ve simit yediğini fark etmesini istemiyordu. Su ile ağzında simidi ıslatarak sessizce yemeye başladı.

Birden kızın koridora ve geriye baktığını gördü. Şöyle başını geriye doğru döndürürken ona bir kez daha bakmıştı. Simidi hızla öndeki koltuğun arkasına sakladı. Ağzındaki lokmayı da çiğnemeyi kesti. Kız, koridorda arkaya doğru aranır bir şekilde bakıyordu. Sonra muavini gördü ve su istedi. Aman ne güzel bir sesti o, içine kulaklarından giren bir ruh gibiydi. Birden bu senin kendini ta içinden avladığını hissetti.

Aslında, kız için su bahane idi. Mehmet'e bakmak için geriye dönmenin bahanesi. Ama Mehmet ne bilsin? Onu, o anda kızın yüzünü bir kez daha görmesi ilgilendiriyordu.

Acaba otobüs mola verir miydi? Bu saatte artık pek durmazdı otobüs. Karacabey'e vardılar, simidini bitirmişti. Otobüs bir iki yolcu indirdi ve hemen yola devam etti.

Mehmet kızla nasıl tanışabileceğinin, ona nasıl ve nerede arkadaşlık teklif edeceğinin planlarını yapıyordu. Mutlaka karşılayan olurdu bu saatte. Sonra yanındaki kız, acaba birlikte mi idiler? Bakalım Bandırma'ya varınca ne olacaktı?

Sonunda Bandırma otogarına girdiler. O, sabırla kızın önce kalkmasını bekledi. Yanındaki pencere kenarı yolcusu da onu. Kız, ayağa kalktı. Uzun boyluydu. Üst raftan paltosunu aldı. Yanındaki kıza; "İyi günler?" dedi ve aşağı inmeye başladı.

Mehmet'in heyecanı hat safhaya varmıştı. Doğruldu dizleri titriyordu. O da panikle kıza mümkün olduğu kadar yakın, otobüsten indi. Hem kızı

takip ediyor hem de otobüsü karşılayanlara bakıyordu. Acaba babası falan gelip onu karşılamış mıydı? Kız eşyalarını almak üzere otobüsün yanındaki bagaj bölümüne yürüdü. O da eşyası varmış gibi davrandı. Kız muavini bekledi. Bagaj kapağını muavin kaldırdı. Kız, eğilip bavulunu kendisi almak istedi. Mehmet kendisinin bile anlamadığı bir cesaret ile bagajını alacakmış gibi kızın yanına eğildi ve sesi titreyerek,

"Lütfen ben alayım." dedi. Karşılamaya gelen varsa onlar yakınlaşmadan bir şeyler söylemek istiyordu.

Kız ondan daha fazla heyecanlı idi belki de. Dönüp ona baktı. Olur, der gibi gülümsedi. Ama bagaj kapağı altından geri çekilip doğrulmak isterken heyecanından başını kapağa çarptı. Mehmet kız utanmasın diye görmezlikten geldi. Kızın uzandığı ve onun zannettiği bavulu kaptığı gibi çıkardı. Ürküyordu. Terlemişti bile. Korkarak bir yandan sağa sola göz atıyor, bir karşılayan var mı diye merak ediyordu.

Herkes bagajlarını alıyor, karşılayan varsa geliyor, sarılıyor, öpüşüyorlardı. Kimse onlarla ilgilenmiyordu. Birden baktılar ki yan yana duruyorlar. Mehmet elinde bavul kazık gibi kalmış, ne yapacağını ne söyleyeceğini bilmeden ona bakıyordu. Kız da ona bakıyor, hiçbir şey söylemeden duruyordu. Öyle kala kaldılar. Yolcular dağıldı. Bagaj kapağının kapanma sesi ile kendilerine geldiler. Mehmet son kez gelen giden var mı diye göz attı etrafa. Ama kimse yoktu. Peronda yapayalnız kalmışlardı. Sesinin titrediğini biliyordu. Nasıl ve ne konuşacaktı? Kız dayanamayıp,

– Teşekkür ederim, dedi. Ama belki de beş dakika sessiz kalmışlardı. Mehmet yutkundu.

– Rica ederim, dedi, sesi titriyordu. Kız:

– Ben servis ile aşağı ineceğim, ya siz? diye sordu.

– Tabii tabii, ben de servisle ineceğim. Bavulun elinde olduğunu ve ağırlığını fark etti. Öylece kala kalmış beş dakika elinde tutmuştu. Servise yürüdüler birlikte. Artık garajdaki herkes onların birlikte gelen iki yolcu olduğunu düşünüyorlardı. Mehmet çok daha rahat hissetti kendini. Servise bindiler. Mehmet korkmadan kızın yanına oturdu. Hâlâ elinde kızın bavulunu taşıyordu. Kız pencere kenarına o koridor tarafına oturdu. Bavulu koridora koydu.

Üşüdü. Servis küçük bir otobüstü. Yolcuları beklerken durduğu için içi soğumuştu. Mehmet'in üzerinde bir mont vardı. Otobüste çıkarmayı unutmuştu. O yüzden dışarıda üşümüştü. Aslında mevsim sonbahardı. Henüz kış soğukları başlamamıştı. Ama gecenin saat bir buçuğu olmuştu, gece ayazı üşütüyordu. Hem üşümekten hem de heyecandan dizleri titriyordu. Elleriyle dizlerini tuttu, destek verdi.

– Ben Mehmet, isminiz? diye sordu. Sesi oldukça alçaktan ve kısıktı. Hem heyecanlı hem de serviste kimse duymasın istiyordu.

– Elçin.

Tam anlamadı heyecandan, zaten kız da o kadar sessiz söylemişti ki.

– Özür dilerim El...?

– Elçin.

Hıı, şimdi tam anlamıştı. Kızın adı Elçin idi. O güzel şey ona "Elçin." demişti.

Konuşmalıydı, ama aklına bir türlü bir şeyler gelmiyordu. Utanıyordu inanılmaz. Ancak ona doğru hafif dönmüş ve süzmeye başlamıştı bile. Merakla her yerini görmek istiyordu. Kız dışarıya bakıyordu. Servis hareket etti. Ne olurdu şimdi yan yana ta Ankara'ya, İstanbul'a gitselerdi. Hâlbuki servis beş on dakikada varacaktı. Gözleriyle taradı kızı.

Koltuğa oturunca öndeki koltuğun arkasına dizleri dayanmıştı. Demek ki bu kızın bacakları bayağı uzundu. Boyu ona yakındı, belki üç dört santim fark vardı aralarında. Kızın üzerinde açık mavi, sanki bulut rengi bir bluz vardı, altında bir kot pantolon. Ayağında düz mokasen ayakkabılar. Topuklu değildiler ama öyle zarif duruyorlardı ki ayaklarında.

Kız dayanamadı.

– Siz Bursa'dan mı geliyorsunuz? diye sordu.

– Yok İstanbul'dan. Aktarma yaptım, çünkü bulamadım direkt Bandırma otobüsü.

– İstanbullu musunuz?

– Hayır Bandırmalıyım. İstanbul'da üniversitede okuyorum. Öyle söylemişti ki duyan birkaç yıllık öğrenci sanır. Daha sınıfını bile görmemişti hâlbuki.

– Hangi okul?

– Yıldız Devlet Mühendislik Akademisi.

– Hangi bölüm?

– İnşaat mühendisliği. Böbürlendi söylerken öyle ya koca bir mühendis olacaktı.

– Kaçıncı sınıf?

İşte şimdi şapa oturmuştu. Nasıl söyleyecekti daha yeni kayıt olduğunu? Çekinerek,

– Bu sene başladım, dedi.

Kız da sevinçle,

– Bende yeni kayıt oldum Ankara'da, bir hafta sonra okul açılacak, geri döneceğim.

Düşündü, demek ki onların okulunda olay yoktu. Zamanında açılıyordu.

– Hangi okul? dedi.

– Endüstri Meslek Yüksek Okulu, öğretmen olacağım.

– Kaçıncı sınıf? Bunu sorarken çok korkmuştu, ya kız ondan büyükse?

– Söyledim ya yeni kayıt oldum!

Mehmet utandı. Kızın tüm söylediklerini unutmuştu heyecanından. Bir tek ismi kalmıştı aklında.

Servis şehrin içindeki otobüs yazıhanelerine getirirdi yolcuları. Geleceği yere varıyordu. Ondan sonra yürüyerek evlere dağılırdı yolcular.

Telaşla sordu,

– Sizi eve kadar götürebilir miyim?

– Hayır, babam aşağıda karşılayacak, ne olur inerken yanımdan ayrılın! dedi kız.

Korktu Mehmet, hemen sormalıydı, onu bir daha nasıl bulabilecekti? Son cesaretiyle sordu;

– Seni nasıl görebilirim bir daha?

Servis yavaşlamaya başlamıştı. Kız telaşla,

– Yarın saat on birde Sütevi'nde!

Kulaklarına inanamadı, Sütevi, saat on bir, Sütevi, saat on bir, Sütevi, saat on bir. İçinden sürekli tekrarladı, ezberledi. Sütevi, saat on bir. Yarın, ah yarın...

Servis durmadan Mehmet kızı korumak için babası anlamasın diye, hemen kalktı yerinden. Bavula bile dokunmadı. Ona, "Tamam ya da hoşça kal." bile demeden indi servisten.

Korkmuştu, babası anlarsa kız çok zor durumda kalırdı. Ama hemen karşı kaldırımda durdu, biraz uzak, onu izlemeye başladı, kimseye belli etmeden.

Kız indi. Babası kaldırımda bekliyordu. İri yarı bir adamdı. Uzun bir palto giymişti. Kızının bavulunu elinden aldı. Kız hâlâ mantosunu kolunda tutuyordu. Babası uyarınca giydi. Yürümeye başladılar. Kız onu görmek için çevreye göz atıyordu. Ama o, korkudan oldukça uzakta durmuş biraz gizlenerek onları izliyordu. Bu nedenle kız göremedi.

Mehmet, panikle kızın ona söylediği "Sütevi ve saat on biri" düşündü. Ya kız onu atlatmışsa ya gelmezse onu bir daha nasıl bulurdu?

Onları izlemeye karar verdi ve gizlice arkalarından yürümeye başladı. Kızın evini öğrenecekti. Ama çok dikkatli davranıyordu. Onları en az yüz metre arkalarından, arabaların arkasına, köşelere gizlenerek izliyordu. Şükür ki kızın babası hiç arkaya bakmıyor, hızlı hızlı yürüyorlardı. Kız ilk anlarda birkaç kez arkasına bakmış onu aramıştı. Ama görememiş o da artık arkasına hiç bakmadan yürüyordu.

Mehmet, o gece kızın evini öğrendi. Paşabayır'ın tam karşı tepesindeki mahallede oturuyordu. Kızın oturduğu apartmanın kapı numarasına kadar bakmış, tek ışıkları yanan dairenin onlarınki olduğunu anlamıştı. Hemen girişin üstündeki katta oturuyorlardı. Sokak içinde köşede bir apartmandı. Giriş kapısının yanındaki sokağa bakan bir balkonu vardı. Hatta o balkonun odasının ışığı onlar içeriye girdikten sonra yandı.

Mehmet emin adımlarla kendi mahallesine doğru yöneldi. Artık kızı kaybetmezdi. Kararlı ve sevinç dolu Paşabayır'daki sokağının yokuşunu âdeta koşarak çıktı. Evdekiler uyuyordu. Gece saat iki olmuştu. Zili çaldı. Işık yandı. Babası kapıyı açtı.

– Oğlum hayırdır, bu saatte ne işin var, neler oldu?" diye sordu.

– Baba, okul iki ay daha kapalıymış, ama ben kaydımı yaptırdım. Ne yapayım İstanbul'da? Bir an önce döndüm.

İçeriye girdi, annesi heyecanla geldi. Bir yandan da kolsuz hırkasını giyiyordu. Hiçbir şey sormadan ona sarıldı.

– Hoş geldin oğlum, dedi ve yanaklarından öptü.

Oturdular, Babası meraklı sordu:

– Anlat bakalım neler oldu?

Mehmet, kayıt olduğunu, okulun kapısındaki ilanları ve ona anlatılanları anlattı. Babası olayları biliyordu. "Aman, sen hiçbir şeye karışmadan okuyacaksın. Tamam, o zaman okulun açılmasına doğru tekrar gidersin." dedi. İçerinin havası soğumuştu. Oğlu üşümesin diye sobaya yöneldi. Alevlendirecek ve ortalığı biraz ısıtacaktı. Tek oğlu üşümemeliydi. Annesi hemen "Sen açsındır..." diyerek mutfağa yöneldi. Oradan seslendi.

– Gel bakayım bir yanıma...

Mehmet'in nefes nefese geldiğini, yanaklarının kırmızılığını, gözlerindeki mutlu ışığı görmüştü. Babadan gizli sordu:

– Oğlum neler oldu sana, bir şey mi var? Kötü bir şey mi oldu yoksa?

– Yok anacığım, koşarak çıktım sokağı, ondandır.

– Yok yok, sana başka bir şeyler olmuş anlat bakalım.

– Anne otobüsle gelirken bir kızla tanıştım. O kadar güzel ki o kadar hoş ki şimdi aklım onda.

– Kerata anladım, sana bir şeyler olmuş, öyle aşk falan yok hemen, hele bir okulunu bitir!

Mehmet, "Hı, olur." falan dedi. Ama artık tek bir şey düşünüyordu, yarın ve saat on biri.

Hızla yemeğini yedi. Babasının onun için bir daha ısıttığı salondaki divana hemen yattı. Aklında sadece kızın gözleri, mutlu uyudu.

Sabah kahvaltıyı annesi zorla yedirdi. O ise bir an önce evden dışarı çıkmak istiyordu. En sevdiği ceketini giydi. Üzerinde her zaman giydiği montla gitmeyecekti kıza. Ceket kahverengi süet gibi kumaştan yapılmıştı. Pırıl pırıl parlardı. Kadife idi herhâlde ama süet bir ceketi andırıyordu. İşte o ceketini giydi. İçine en havalı gömleğini. Altına o kız gibi bir kot çekti. Ayakkabılarını boyadı. Kokulu bir kolonya sürdü saçlarına. Güzelce taradı. Son kez aynaya baktı. Evden çıktı.

Dışarıda soğuk bir hava vardı. Üstünde ise ceket, ceketin önünde iki

düğme. Onları kapattı ama yine de üşüyordu. Önünü tam kapatmıyordu ki ceket. Olsun, o bugün çok şıktı. Aklında ne sağdıcı ne okul ne futbol aşağıya Sütevi'ne doğru yürüyordu.

Sütevi, Bandırma gençlerinin kaçamak buluştukları, oturma yerlerinin önden görülmediği, masaları sotede, çok eski ve meşhur bir muhallebici, bir pastanedir. Sütevi adı, orada her zaman sıcak süt bulunduğu ve sütlü tatlıları çok meşhur olduğu için verilmiştir. Şehir meydanına çıkan cadde üzerinde, merkezdedir.

Saat daha on buçuk idi. Mehmet gelmişti bile pastanenin önüne. Utandı, "Oğlum bu kadar belli etme hayranlığını, havalara sokma hemen kızı." diye düşündü. Genellikle bir kızla randevulaştığı zaman biraz geç giderdi. Önce gidip beklemeyi hiç kaldıramazdı. Çok onuruna düşkündü. O bir kızı beklememeliydi. Her zaman kızlar onu bekler. En az beş dakika geç giderdi.

Ama şimdi yarım saat önce gelmişti. Hemen pastanenin olduğu caddeden bir ara sokağa saptı. Kız onun erken geldiğini görmemeliydi. Ara sokaktaki bir kahvehaneye girdi. Bir çay söyledi. Çayı çok severdi. Ancak sigara hiç içmedi ve içenleri de hep uyarırdı. Kahvedeki sigara kokusu onu rahatsız etti, çayı yarım bırakıp çıktı. Yerinde duramıyor, sürekli saatine bakıyordu. Havalı bir saati vardı. Ona sünnetinde babası almıştı. Kolunu salladıkça kurulanlardan. Saat ilerlemiyor, zaman geçmiyordu. Caddeye çıkmadan bir iki sokak yürüdü. Daha fazla dayanamayıp Sütevi'ne yöneldi. Saat on bir olmuştu. Caddeye çıktığında kızı gördü. Köşeden dönmüş pastaneye doğru yürüyordu. Kalbi yerinden fırlayacakmış gibi atmaya başladı, yutkundu, ağzı kurudu birden. Zaten ceket ile üşümüştü, iyice titremeye başladı. Ellerini uzattı, titriyorlardı ne yapacaktı. Utandı dönüp tekrar saptı bir ara sokağa. Biraz daha dolaşacak, heyecanını, titremelerini bastıracaktı.

Saat on biri geçmişti. Planı, birkaç dakika geç girmekti içeriye ama o bir türlü girmiyor, heyecanını bastırmak için ha bire dolaşıyordu. Artık on dakika geçmişti. Kız gider diye korktu. Heyecanı geçmemişti ama artık girmeliydi. Hızla kendini pastaneden içeriye attı.

Kız en kuytu yere, dipteki köşede bir masaya oturmuştu. Ellerini ma-

sanın üstünde bağlamış kapıyı gözlüyordu. O da özel günlerde giydiği gömleğini giymişti üzerine. Açık kırmızı renk üzerinde çiçek desenli bir gömlekti. Kırmızı renk dudaklarının rengini bir kez daha belirginleştiriyordu. Âdeta gömlek onun rujunun rengi idi. Bu kez onun üzerine krem renkli bir mont giymişti. Altında yine kot pantolon, ayağında bu sefer topuklu ayakkabılar.

Hafta içi olduğu için pastanede kimse yoktu. Vitrinli buzdolabının arkasında tek bir tezgâhtar ve genç bir kız. Hatta çocuk denecek yaşta. Mehmet gülümsemeye çalışarak,

– Merhaba, dedi.

– Merhaba, unuttunuz sandım siz gecikince...

– Özür dilerim, gelirken yolda arkadaşlara rastladım. Tuttular biraz.

Mehmet tam karşısındaki sandalyeye oturmuştu. Kızın elini bile sıkmamış, titreyen ellerini masanın altına doğru sallandırmıştı. Elçin:

– Nasılsınız? diye sordu.

– Teşekkür ederim. Siz nasılsınız? Yahu böyle mi konuşacağız, 'sınız, siniz' diye düşündü Mehmet. Bunu hemen değiştirmeliydi!

– Akşam oldukça geç uyudum, sabah erken oldu biraz ama seni bir an önce gördüm. Sağ ol.

Nasıl söylemişti bunları, şaşırdı. Kız kızardı, utangaç bir sesle,

– Zaten yapacak bir şey yoktu bugün. Daha dersler de başlamadı. Evde hep erken kalkılır.

Aslında kız dün gece hiç uyuyamamış hep onu düşünmüş, ancak sabaha karşı uyumuştu. Annesi onu sabah zor kaldırmıştı. Mehmet, eğer bütün gün İstanbul'da yürümüş, aç gelmiş ve yemek yemiş olmasaydı belki o da uyuyamazdı. Ama genç işte pestil gibi olmuş, uyumuştu.

Mehmet bu kez gündüz gözüyle görüyordu kızı. Gözler daha da güzeldi. Bir de şimdi etli güzel kıpkırmızı dudaklar eklenmişti buna. Yüzü daha da detaylı beynine kazınıyordu. Elmacık yanakları hafif çıkık, yuvarlakça yüz, koca gözler ve çok tatlı şerbet gibi hafif etli dudaklar tam karşısındaydı.

İçi ısınmaya başlamıştı. Ellerini yokladı. Titremeler azalmıştı. Bu arada tezgâhtar kız geldi. "Ne arzu edersiniz?" dedi.

Önce Elçin bir dilim pasta ve limonata istedi. Mehmet ise sadece çay. Para korkusu vardı. Sayılı cep harçlığı cömertliğe engel oluyordu. Sabah babasından bir şey isteyememiş annesine kondurduğu öpücük sonunda bir onluk banknot kapmıştı.

– Elçin, ben seni daha önce hiç görmedim Bandırma'da. Sen beni gördün mü?

– Ben de sizi hiç görmedim. Onun için sordum ya Bursalı, İstanbullu musunuz diye?

– Ben Bandırma Lisesinden mezun oldum, sen?

– Kız meslek lisesi.

Mehmet hemen anladı, neden onu görmediğini. Lisede iken lisesindeki kızlara daha çok ilgi gösterir, onları ve tanıdığı kızları beklerdi çıkışlarda. Lise tepede, Meslek lisesi ise aşağıda çay bahçelerine yakındı. Bandırma delikanlıları, kızları çıkışlarda beklerlerdi. O pek sevmezdi, sap gibi kız beklemeyi. Eğer bir tanıdık varsa beklemeli idi. Hiç meslek lisesinden tanıdığı yoktu. Aslında bilardo oynadıkları salonun sokağı meslek lisesine bakardı. O da bazen arkadaşları hatırına köşeden kızlara bakmıştı ama onu hiç hatırlamıyordu. İçinden "Ulan ne kızlara âşık oldun, hepsi boşmuş, şu kız orada duruyormuş, göremedin!" dedi.

– Bilardo salonunu biliyor musun?

– Lisemizin karşı sokağında olan mı?

– Evet.

– O sokağın köşelerinde hep serseriler olurdu. Ben de hızla yürüyüp kaçardım eve.

Mehmet kızardı, tam "Orada bilardo oynarım." diyecekti. Ama farklı söyledi ki biraz da gerçekti.

– Ben de orada bilardo oynarım ama köşede boş boş kız beklemeyi sevmem, dedi.

– Siz aslında bir Bandırmalıya benzemiyorsunuz. Ben şaşırdım buralı olduğunuzu duyunca!

Bak bu sözü ona erkek arkadaşları da söylemişti. "Allah Allah ben farklı mıyım?" diye sordu.

– Bilmem?

Uzun uzun konuştular. Akşamın beşi olmuştu. Kız artık gitmeliydi. Hemen yarın aynı saatte, aynı yerde buluşacaklardı. Giderken artık senli benli konuşuyorlardı. İkisinin de gözleri parlıyordu.

Kız, meslek lisesi öğretmeni olacaktı. Bu sene kız meslek lisesinden mezun olmuştu ve Meslek Lisesi Öğretmenlik Yüksek Okulunu kazanmıştı. Aralarında iki yaş fark vardı. Çünkü Mehmet bir yıl beklemeye kalmış, liseyi geç bitirmişti. Kaç kardeştiler, babası kimdi, her şeyini öğrenmişti kızın. Ataları Kafkasya'dan, Tatar, Çerkez karışımı bir kızdı.

Ayrı ayrı çıktılar pastaneden. Mehmet, kız ayağa kalktığında boyunun onun boyuna yakın olduğunu gördü. Kız bu sefer topuklu giymişti. Şimdi boyu ona daha yakındı.

Mehmet, hemen sağdıcını bulmalı, bu yeni sevdasını anlatmalıydı. Onun iş çıkışı bilardo oynamaya geleceğini biliyordu. Bilardo salonuna doğru yürüdü. Yürürken neden farklı göründüğünü düşünüyordu.

Mehmet'in birçok fikri arkadaşlarına benzemiyordu. Çok felsefe okurdu. Kitap sevgisi ortaokulda başlamış, "Üç Silahşorlar" ile başlayan bu sevda, felsefe kitaplarına kadar yükselmişti. Sartre, Bertrand Russell onun ilk tanıştığı filozoflardı. "Suç ve Ceza"yı bile okumuştu. Jack London onun için bir tutku idi. Özellikle "Demir Ökçe."

Bilhassa kadınlara ve genç kızlara bakışı çok farklıydı onun. Onun için sevişmek, erkeğin üstünlüğü arkadaşlarının söylediği gibi yapmak, kadın için ise yapılmak değildi. O, hep karşı çıkmıştı bu fikre. Seks karşılıklı alınan bir hazdı. Bir taraf öbür tarafı düzmüyordu onun gözünde. Tek taraflı bir namus anlayışını haksız buluyordu. Arkadaşları her kızla ilişki kurmak, ancak kızların sadece bir erkek için yaşamasını istiyorlardı. Bu tek taraflı bir ego idi. Aynı görüşler erkeklerin acı çekmelerinin temeli oluyordu. Birçok arkadaşı bir kız sevmiş, hatta onunla nişanlanmış ama kızın daha önceki bir arkadaşlığını duyduklarında korkunç mutsuz olup nişanları atmışlardı. O, bir kadını bir erkek kadar hür görmek istiyordu. Hatta evlilik öncesi bir iki arkadaşlıkları olmalıydı ki en iyi eşi seçebilsinler. Ancak o sevdiğine çok kıskançtı, bakalım bu yeni deli tutku onu ne kıskançlıklara sürükleyecekti?

Farklı görünüyorum, neden? Aslında ilkokulu Bandırma'da okuduktan

sonra, babasının İstanbul'a tayin olmasıyla ortaokulu orada okumuş, babasının emekli olarak Bandırma'ya dönmesiyle liseye Bandırma'da devam etmiş ve mezun olmuştu. İstanbul'daki okulu ile Bandırma'daki arasındaki farkları hatırladı. Liseye başladığı zaman Bandırma delikanlıları ona muhallebi çocuğu muamelesi yapmışlardı. İki ay uyum sağlayamamıştı. İlk günler sınıfta sıra arkadaşı bile bulamamış, onun gibi dışarıdan yeni gelen bir çocuğun yanına oturabilmişti. Bilhassa Paşabayırlı, kendi mahallesinden sınıf arkadaşları onu dışlamıştı. Kantinde çay içerlerken yanlarına gitmeyi dener, onlar sırtlarını dönerler ya da uzaklaşırlardı. En önemli fark, delikanlıların çoğunun kabadayı olmasıydı. Çoğu bir omuzları aşağıda, kolları da iki yana kaldırılmış bir şekilde yürürlerdi. Ona ilk günlerde bu tür kabara kabara yürümek çok komik gelmişti. Onun büluğ çağında İstanbul'da edindiği bir terbiyesi vardı. İstanbul'dayken sınıfta pek kabadayılık geleneği yoktu. Sadece derslerde çalışkanlıkla hava atılırdı. Hâlbuki Bandırma'da iyi not alana inek gözüyle bakılır, onu yumuşak erkekler kategorisine sokarlardı.

Ona, en ufak bir tartışmada kabadayılık yapılıyordu. Nasılsa efendi bir çocuk ya. Öyle ki koridorda geçerken omuz atmaktan çekinmezlerdi. Mehmet'in canına ot tıkadı bu tutumları. Hâlbuki oldukça cesur bir çocuktu, ona omuz atsalar "Hey ne oluyor!' diye çıkışırdı ama "Hadi kardeş, bak işine." derler, aşağılayarak uzaklaşırlardı. Bir türlü kavga da etmiyorlardı.

Liseye başladıktan iki ay sonra bir gün, çözümü buldu. Kavga etmeliydi biriyle. Belki o zaman saygı gösterirler, aralarına alırlardı. Ama nasıl kavga etmeliydi' Çünkü ne zaman dikleşse uygun sözler bulup kavga etmeden uzaklaşırlardı. Bir de üstelik gülerek, aşağılayarak. Bir iki kavga izlemişti. Kavganın en önemli sebebinin anaya küfür olduğunu öğrenmişti. Karar verdi, biri dalaşırsa bu sefer uygun sözler bulup uzaklaşmadan anasına küfredecekti.

Çok beklemedi, bir gün sıra arkadaşı, bir başka arkadaşı ile koridorda pinpon oynuyordu. O da pinpon masasının yanında onlara hakemlik yapıyordu. Masanın kenarına çömelmiş seyrediyordu. Lise üçlerden ki bir sınıf büyük bir çocuk, koridordan geçmek istedi. Koridor, masa genişliğinden bir metre daha genişti. Tabii ki masanın yanından geçmek zorunday-

dı. Orada da Mehmet çömelmiş pinpon seyrediyordu. Normalde müsaade istese Mehmet yol verecekti ama nasılsa bu İstanbullu muhallebi çocuğundan çekinilmezdi, yürüdü geçti. Geçerken de Mehmet'e biraz çarptı tabii. İşte Mehmet'in düşündüğü kavga için fırsat doğmuştu. Hemen ayağa kalktı.

– Hey dikkatli ol ayı, dedi.

Delikanlı aslında ayı lafı için bile kavga etmeli idi ama o hepsinin yaptığı gibi,

– Hop ne diyon kardeşim, gibi ortadan bir laf söyledi.

– Dikkat etsene geçerken.

– Hadi işine bak kardeşiiimmm!

İşte Mehmet, onların hep bu noktada yavaş yavaş alaycı bir tavırla uzaklaşıp kavga etmediklerini biliyordu. Kavga etmeden gidemeyeceği lafı patlattı.

– Senin ananı ... rim!..

İşte o an koridorda bir anda sessizlik oldu. İşaret verilmişti. Eskiden Orta Çağ şövalyeleri eldivenini rakibinin yüzüne vurduğu an düello kaçınılmaz olurmuş.

Derken çocuk mecburen bunun üzerine yürüdü. Mehmet daha önce kafasında her şeyi planlamıştı. O ilk vuran olacak ve vurduğu yumruk da mutlaka yüzde iz bırakacak. Çünkü biliyordu ki kavgayı kazananlar, karşı tarafın gözünü morartanlar, burnunu kanatanlar oluyordu. Yoksa altına alsa, ezse, yüzünde iz olmazsa onu dövmüş olmazdı.

Çocuk onun üzerine yürürken hâlâ bu İstanbullu kavga etmez nasılsa diye düşünüyordu. Biraz iter kakarım, birileri ayırırdı nasılsa. Ama beklemediği bir yumruğu tam burnunun ortasına yedi. Mehmet bütün gücü ile vurmuştu. Çocuk bir yaş büyük bir de uzun boylu güçlü birisi idi. Kollarıyla daha sonraki yumruklardan kurtuldu hatta bayağı yumruk da attı. Ayırdılar. Bir dakika gibi sürmüştü her şey.

Mehmet baktı, ayıranların arasında Paşabayırlı sınıf arkadaşları da var. Onu sakinleştirmeye çalışıyorlar, hatta biraz da koruyorlar. Şaşırdı. Toparlandı, hemen rakibine baktı. Kim dövmüştü? Rakibinin burnu şakır şakır kanıyordu. O yüzüne yumruk almamaya çalışmış, sadece bir iki yumruk

çenesinin altına gelmişti. Dudağını yokladı. Hafif dokunmuştu bir yumruğu ama dışarıdan görünür bir hasarı yoktu. Dudağını, hafif içeriden dişi yırtmıştı. Kanın tadını aldı. Kimseye belli etmeden kanını yuttu.

Baktı sınıfta ona sırt çeviren delikanlılar çevresinde. "Boş ver Mehmet, gel kantinde çay içelim, iyi yaptın, hergele kaşınıyordu." falan filan diyorlardı.

Göğsü kabardı. "Gördünüz mü muhallebi çocuğunu?" dedi içinden. Kantine gittiler onu başköşeye oturttular. Gizli bir böbürlenme ile çayını içti. Sınıftan bir iki kız arkadaşı gelip hatırını sordular.

İşte o günün ertesi, kavga ettiği çocuk ki bir üst sınıf, burnu şiş ve gözü morarmış olarak okula geldi. Ona sataşamadı. Çünkü artık Paşabayırlı arkadaşları yanındaydı. Hatta üst sınıflardan Paşabayırlı ağabeyleri "İyi yaptın." falan dediler. Birkaçı "Bir sıkıntın olursa bize haber ver." dediler. Böylece artık o da bir Bandırmalı olmuştu.

Ama onun farklı bir yapısı vardı. Daha efendi idi. Daha sağduyulu, kabadayılığı komik bulan. Kızlara hiçbir zaman aşağılayıcı bir söz söylemeyen, çok okumuş bir tipti. Bazen delikanlılar ondan fikir alırlardı, bu her konuda olabilir, bilhassa sevdikleri kızlar için olurdu.

Mesela, lise bitip beklemeye kaldığı yıl bir olay olmuştu. Bu olayda Mehmet'in tavrı, yakın arkadaşlarına ders vermişti âdeta. Bir kızla bir ara kısa bir arkadaşlık yapmış ama doğru dürüst hiçbir şey olmadan ayrılmıştı. Daha sonra bir gün yine Bandırmalı ama onun arkadaşı olmayan bir delikanlı, arkadaşlarının arasında ona yaklaştı. Yardım diler gibi sordu:

– Kardeş sen isimli kızla arkadaşlık yapmışsın, nereye kadardı bu arkadaşlık? Daha önce kısa arkadaşlık yaptığı kızı soruyordu.

Mehmet bir ara abisi falan zannetti. "Abisi misin?"

"Yok." dedi delikanlı, ağlamaklı ve içten,

"Ben şimdi onunla arkadaşlık yapıyorum. Birbirimizi seviyoruz ve çok ciddiyim ama seninle aranızda bir şey olduysa bilmeliyim!"

Mehmet merakla, "Neden, öğrendikten sonra ne yapacaksın?"

"Eğer seninle sevişti ise bırakacağım, eğer temizse evlencceğim."

Delikanlı aman ne olur bir şey olmadığını söyle dercesine melül melül bakıyordu.

Mehmet ondan yaşça biraz daha büyük olan bu delikanlının koluna girdi.

"Bak arkadaş, ben sana ne cevap verirsem vereyim senin içinde kuşku kalacak. Desem ki hiçbir şey olmadı, sen benim seni teselli etmek için ya da korktuğumdan öyle söylediğimi düşünüp kendini yiyeceksin. Yok, acayip seviştik, aramızda çok şey oldu desem, kızı çok sevdiğin için bu bana hava attı, yalan söylüyor, kız aslında hiçbir şey olmadı demişti, diyeceksin."

Delikanlı şaşkın ve kızgın sordu tekrar, "Sen delikanlıca söyle, sana inanacağım."

Mehmet, "Bak kardeş sen benden önce sevdiğine inan, sen onunla ömrünü geçireceksin. O kız sana doğruyu söylüyor ve hep söyleyecek."

Delikanlı onlardan daha büyük olduğu hâlde, gözleri saygıyla dolu Mehmet'in elini sıktı ve yanlarından mutlu ayrıldı. O günden sonra kız meselelerinde hep ona danıştı arkadaşları.

Mehmet, bilardo salonundan içeri girdi. Daha Hikmet gelmemişti. Mahalleden arkadaşlarını gördü. Maça Kızı oynuyorlardı, selam verip yanlarına oturdu. Arkadaşları hemen "Ne içersin?" dediler, tabii ki o da çay söyledi. Birçok arkadaşı vardı. Her türden, her meslekten. O hiç ayırım yapmaz, okumuş olmasına rağmen her arkadaşıyla iyi anlaşırdı. Okumayanlardan kimisi ayakkabıcı, şoför, çiftçi, esnaf, babasının yanında çalışanlardı. Hepsiyle arası iyiydi.

Bilardo salonu, Bandırma sahiline yakın, hemen çay bahçelerinin arkasındaydı. Çevresinde Bandırma Ortaokulu, Kız Meslek Lisesi, Kaymakamlık, Şehir Tüccar Kulübü, sinemalar vs. vardı. Sahile çarşıdan gelip giden iki ana caddeyi birleştiren bir sokaktadır. Meydana yakın olan caddede tüm Bandırma insanı, gezerek çay bahçelerine, sahile iner. Onun paralelindeki diğer caddeyi asırlık çınar ağaçları ikiye böler. O cadde, dev gibi çınarları ile tam fotoğraflıktır.

Oldukça eski bir salondu. Bandırma'nın ilk bilardo salonu. Orayı da "Macır" olan bir Mustafa Abileri işletirdi. Çok yaşlı olmasa da bembeyaz saçları vardı. Kırk yaşlarında falandı. Salona bilardo ve kâğıt oyunları oynamaya sadece delikanlılar gelirdi. Orta yaşlı, evli ve büyükler başka kah-

velere takılırlardı. Bu yüzden Mustafa Abi, çocukların sarrafı olmuştu. Onların her hâlini bilir, kabadayılık damarları kaynadığında yatıştırır, birçok kavgayı önlerdi. Yine de birçok kavga olmuştu. Hatta bir seferinde bilardo sopaları kırılmıştı adamcağızın. Çok anlayışlı idi. Gençlerin parasız anlarında borca bilardo oynatırdı. Her gencin ona borcu vardı. Ama kumar yasaktı onun kahvesinde. Eğer anlarsa masayı dağıtır, gençlerin oyununu bozardı.

Hikmet, o gün inşaatta yoğun bir şekilde çalışmıştı. İnşaatın karşısında yine Tatlısu Köyü'nden bir kız oturuyordu. Onunla bakışıyorlardı. İnşaatın henüz takılmamış pencerelerinin boşluklarına arada sırada gider, kızı arardı. Kız da sanki onu bekliyormuş gibi her gidişinde pencerenin perdesini azıcık aralardı. Kaç defa işaret etmişti çık dışarıya diye. Kız çok ürkekti. "Köy kızı değil mi?" diyordu içinden. İnşaattan yırtılmış çimento torbası kâğıdı buldu. Duvarlara işaret koyduğu tebeşir ile ustası ve çırak yanında yokken "Köyde gece buluşalım mı?" diye yazdı.

Kız da ufak tefekti, tam ona uygun. Onu, köyde görmüştü bir hafta sonu. Köyün çay bahçeleri vardı sahilde. Hikmet'ten çok kız ona uzun uzun bakmıştı. Hikmet, Mehmet'in tersine çok utangaçtı, kızlara falan asılmazdı. Bu kız ona asılmıştı. Sonra bir gün bu inşaata geldiler, elektrik tesisat borularını yerleştireceklerdi, çalışırken sokağın karşısındaki evden bakan bir yüz gördü. Bu, köyde gördüğü kızdı. Ona gülümsüyordu. O günden sonra hep işaretleşiyorlardı. Daha henüz konuşmamışlardı. Kız Bandırma'da pek dışarı çıkmıyordu. Çıksa da yanında hep annesi ya da bir büyük kadın olurdu.

O gün cesaretle yazdığı kâğıdı kıza gizlice gösterdi. Kız başını "Olur." anlamında salladı. Ama nasıl ve ne zaman? Ellerini iki yana salladı, "Nasıl?" der gibi. Kız üç işareti yaptı elini döndürerek. Hikmet anladı üç gün sonra cumartesi idi. Hafta sonunda köye gidiyorlardı, anladı. Başını salladı. Nasılsa köyde evini bulurdu. Gece, kız onun için çıkardı bir kuytuya.

Bu bölge köylerinde gelenek, gece buluşmaktır. Birbirini seven gençler gece için işaretleşirler ya da mektup atarlar. Düğünlerde kalabalığın arasında kızın eline kibrit kutusu içinde mektup verirler. İşte bir yol bulurlar bir şekilde. Sonra akşam köyde merdivenler hazırlanır. Gece el ayak

çekildikten sonra herkes kendi sevdiğinin evine kolunun altında bir merdiven ile gider. Zaten kız pencerede beklemektedir. Genellikle kızın odası üst kattadır. Merdiveni dayarlar, ya kız gelir aşağıya, eğer çıkmaya korkuyorsa köy delikanlısı merdivenin üstünde kız ile sohbet eder. Çok ileri ilişkisi olanlar, nişanlılar, kızın odasına bile girer. Zaten köydeki sevdalar hep ciddidir. İkinci bir ilişki olmaz. Sonunda hepsi sevdiklerini alır. Bu göçmen köylerinde büyükler hoşgörülüdür. Başlık parası yoktur. Yeter ki delikanlı bildik olsun, kızı verirler. Babalar anneler de böyle gece buluşmuşlardır. Herkes bilmezlikten gelir. Ama gündüz herkes çok usludur. Kızlar, kız kıza ya evlerde, tarlada ya da çay bahçelerinde olurlar. Delikanlılar da kendi kendilerine.

Hikmet köydeki akrabalarından bir merdiven ayarlayacaktır. Hele bir cumartesi olsun.

Mesai bitmişti. Takımları topladı. İş kıyafetlerini çıkardı bir sotede. Takımları ve iş elbiselerini çırağa verdi. Onları dükkâna o götürür getirirdi. İnşaattan kıza göz atıp çıktı. Mutlu bir şekilde bilardo salonuna yöneldi. Ah sağdıcı olsa da şu kızı bir ona anlatsa. Birden üzerine yazı yazdığı çimento torbasının kâğıdını hatırladı, dönüp onu yaktı.

Bilardo salonundan girdiğinde öncelikle bilardo masalarına baktı, boş mu diye. Çünkü topu topu üç masa vardı. Girişte durdunuz mu karşınıza sırayla bilardo masaları çıkar. Sol baştaki en iyi, ortada ki iyi, sonuncusu ise kötü idi. Arkalarında ise oturmak, oyun oynamak için masalar vardı.

Baktı masalar dolu, arkada oturanlara baktı. Arkadaşların arasında Mehmet'i gördü. Sevindi. Hergelenin ne işi vardı burada?

Sevincini fazla belli etmeden, eee ne de olsa erkek adamın ciddi olması gerek, selam verdi arkadaşlarına,

– Selam beyler, dedi, biraz durdu. Bir sandalye çekti masanın bir köşesine oturdu. Öbür köşede de Mehmet vardı. Göz göze geldiler.

– Ulan senin ne işin var burada, okul için İstanbul'a gitmedin mi?

– Kayıt oldum, ancak okul iki ay sonra açılacakmış. Ben de ne yapayım iki ay orada, atladım geldim beyah.

Bandırmalılar "be yahu" ifadesini "beyah" şeklinde söyleyerek çok kullanırlar. Bazı aksanları vardır, mesela "binmek" yerine "pinmek" derler.

– İyi yapmışsın, bilardo yapalım mı?

Birlikte masaların en iyisi için Mustafa Abilerine sıra yazdırdılar. Masalar için sıraya girilirdi. Yoksa kavga çıkardı. Mustafa Abi sırası olmayana hiçbir zaman masa vermezdi. Masa boşsa sorun yoktu. Ama pek boş kalmazdı.

Hikmet iyi bilardo oynardı. Yetenekli idi. Mehmet matematik dersinde on üzerinden dokuz alsa da bilardonun üç topla oynanan karambol oyununda Hikmet'i çok seyrek yenerdi. Hikmet çoğu zaman ona avans verirdi. Bir parti oynadılar ve Hikmet bir kez daha yendi Mehmet'i. Hesabı birlikte ödediler. Sonra dışarı attılar kendilerini, baş başa konuşacakları vardı. Hemen dalgakırana doğru yürüdüler. Amaçları, ta ucuna kadar yürümek, fenerin altında oturmak, yine denizden ve yeni tanıştıkları kızlardan bahsetmek.

Hikmet kızın adını daha bilmiyordu. Daha hiç sesini bile duymamıştı. Ama o kız onun kızı idi. Artık onunki, Hikmet'inki idi. Saçları sarışıncaydı, gözleri renkli miydi? Ballandıra ballandıra kızlarını birbirlerine anlattılar.

Sonra yine deniz ve gemileri konuştular biraz. Mehmet, Türk gemilerini İstanbul'da henüz göremediğini, ama bir dahaki gidişinde gemileri inceleyeğini söyledi. Hikmet'e okulda olaylar olduğunu, korktuğunu, halanın yanında kaldığını, sıkılacağını, bir an önce birkaç arkadaş ile ev tutacağını anlattı. Hikmet ise askerlik için müracaat ettiğini, muayene tarihi belli olunca çağıracaklarını anlattı.

Sonra birahanenin yolunu tuttular, iki sağdıç yeni aşkları için kadeh kaldırdılar.

Ertesi gün Mehmet'le Elçin'e pastane sıkıcı geldi. Hem birkaç masa insan gelmişti, hem de tezgâhtar kız onları süzüyordu. Bandırma içinde gezemezlerdi, dışına çıkmaya karar verdiler. Plaj şehrin dışında kalıyordu. Eylülde kimse olmazdı plaj yolunda, orada buluşmaya karar verdiler. Yine ayrı ayrı çıktılar pastaneden. Mehmet arkada şehrin dışına doğru yürümeye başladılar. En dış mahalleleri de geçtiler. O zaman Mehmet yetişti ve elini tuttu. İlk defa elleri dokunuyordu birbirine. O ana kadar el bile sıkışmamışlardı ne tanışırken ne buluştuklarında ne de ayrılırken...

Plaja doğru el ele yürüdüler. Plaja bakan yamaçta çimenlere oturdular

ama ellerini hiç bırakmadan. Bıcır bıcır bir şeyler anlattı Elçin, bir sürü şey anlattı Mehmet. Dönerken ne anlatmışlardı ne konuşmuşlardı, ikisi de bilmiyordu. Akıllarında kalan tek şey, ayırmak istemedikleri elleri, sokulduklarında birbirlerine değen omuzlarıydı. Bir ara bacaklarını sallamıştı ikisi de dizleri değmişti. İşte bunlardı akıllarında kalan. Ertesi gün yine plaj yolunda buluşacaklardı.

Üçüncü gün yine on birde buluştular. Karınları hiç acıkmıyordu. Akşam çok çabuk oluyordu. Kız akşam beşte evine dönüyordu.

O gün Mehmet kızı öptü. Sadece bir dokunuştu bu öpüş. Ama uzun ve bastırarak. Kızın gözleri kapalıydı. Mehmet kızın dudaklarının aralandığını hissetti. Utandı. Elçin, onun kutsal aşkıydı. "Ne yapıyorum?" dedi. Kıza hemen saldırıyorum. Kendini çekti hemen. Ona saygı duyuyordu. Onu öpmek, sarılmak, her yerine dokunmak istiyordu. Ama olmazdı. Ona inanılmaz bir saygı duyuyor, onunla sevişmenin bu saygıyı öldüreceğini zannediyordu.

Delikanlıların iki tür aşkları olurdu. Biri ciddi, biri gırgır. Öyle düşünürlerdi kızlar için. Eğer ciddi değillerse, âşık olmadıysalar, "Gırgırına takılıyorum." derlerdi. Gırgırına dedikleri ilişkilerinde bir an önce kız ile sevişmeye çalışırlardı. Tabi buna sevişmek denirse. İşte yapabildikleri, biraz göğüslerini tutmak, sıkıştırabilecekleri kadar okşamak. Zaten daha ötesine kızlar izin vermezdi. Onlar için bu kadarcık sevişme, bildikleri tek seks idi. Daha ötesi seksi, sadece genelevde öğrenmişlerdi. Hepsinin ilk gittiği bir genelev vardı. Bandırma'da şehrin dışında bir genelev bulunurdu. Daima daha önce oraya gitmiş bir arkadaşlarının önderliğinde ilk sekslerini yaparlardı. Sonra, çoğu bu başarısız ilk deneyimlerini ballandıra ballandıra anlatırlardı birbirlerine. Hepsi çok iyi geçtiğini kadını acayip düzdüklerini anlatırlardı. Aslında çoğu palavra idi. Gerçek ise kadın onların bakir olduklarını anlar, ellerinden tutar, gençliklerinin toplanmış enerjisini onların üstlerine oturarak alırdı.

İşte Mehmet için bu kız, ciddi bir ilişki idi. Onu sevmeye başlamıştı. İçi, ruhu onunla dolmuştu. Onunla seksi hayal bile edemiyordu. O, onun kutsal aşkı, kadını olmuştu. O bir kutsal rahibe idi. Bir melekti o! Seks mi, onu seviyordu. Onunla sevişmek onu aşağılamaktı. Onunla evlenince se-

vişecekti. Şimdi değil. Onu bir manastır rahibesi gibi görüyor, kızın da onunla sevişmek isteyebileceğini düşünmek bile istemiyordu. O kutsaldı. Dokunulmazdı. Bu kız onun meleği idi.

Derken cumartesi geldi. Hikmet, sağdıcına hafta sonu köye gideceğini söylemişti. O aldırmamış, dinlememişti bile. Çünkü kızıyla her gün buluşuyordu. Cumartesi köy dolmuşlarına bindi. Ustasına bir bahane uydurmuştu. Zaten askere gidecekti. Onu idare ediyorlar, izin istedi mi hemen veriyorlardı. Minibüs ile köye vardı. Hava soğuktu ama bazı köy delikanlıları sahilde oturuyorlardı. Mevsim balık mevsimi idi. Balığa çıkacaklar ağlarını tamir ediyordu. Çay bahçeleri kapalı da olsa çay ocakları açık olurdu. Çünkü daima sahilde ya balıkçılar ya da birileri olurdu. Çay satardı, kışın da çay bahçesini işleten köylü. Delikanlılar sahilde oturmayı severlerdi. Köy kahvelerinde hep büyükler otururdu. Onlar oralarda her şeyi konuşamazlardı.

Hikmet aralarına yürüdü:

– Selam beyler!

– Ve aleykümselam sağdıç, gel hele otur, hoş geldin.

Köyde samimi arkadaşlar genellikle birbirlerine sağdıç diye hitap ederler. Zaten Hikmet köyden birçok gençle akrabaydı. Babası, annesi bu köydendi.

Hikmet aralarına oturdu. Hâl hatır soruldu. Askere gidiyor mu öğrendiler. Daha sonra Hikmet en samimi olduğu delikanlıyı -ki dayısının oğluydu- kenara çekti. Kızı tarif etti. Delikanlının tahmini üzerine birlikte kızın evini bulmak için köyün içine yürüdüler. İkisi baş başa kaldıklarında Hikmet, gece buluşacaklarını, merdiven lazım olduğunu ve yolun yordamın nasıl olduğunu sordu, dayıoğluna. O da, "Saat gece bir ile iki arası herkes uyur köyde, o saatte buluşursunuz." dedi.

Kızın evi, köyün meydanına çıkan bir sokakta idi. Dayıoğlu kızı anlamıştı. Yeni gelişen köy kızlarındandı. Bandırma'da oturuyorlardı. Babası fabrika işçisi idi. Çiftçilik yapmıyordu. Köyde de evleri vardı, Hikmetlerin olduğu gibi. Hafta sonları köye gelirler. Ellerindeki fazla olmasa da mevcut zeytinliklerinde bakım yaparlardı. Kızın ismini, babasının adını,

kimlerden olduğunu, her şeyi anlattı Hikmet'e. Neyse ki yakın akraba değillerdi.

Sokağa girdiler. Ev, bir cephesi sokağa dayalı avlulu bir evdi. Tuğladan yapılmıştı. Dış yüzeyler sıvasızdı. Tuğlalar görülüyordu. İki katlı idi. Kadınlar avlunun kapısı önünde sohbet ediyorlardı. Delikanlıları gördüler. Köyün delikanlıları işte, çoğu akraba, ellerinde büyümüşler. Delikanlılara gülümsediler. Delikanlılar, "Merhaba abla." diye selam verdiler.

Hikmet hayal meyal kızın annesini tanıdı. Kadınların altında şalvar vardı. Bandırma'da böyle değil bu kadın diye düşündü Hikmet. Yanlarından geçerken avlu kapısından içeriye göz attı. Hiçbir şey göremedi. Pencerelere göz attı, nafile?

Aynı sokaktan dönemediler, bakalım nasıl bulacaktı kızı? Konuşurlarken dayıoğlu, "Akşama düğün var iki sokak ötede, oraya gelir dedi." Hikmet sevindi. Herhâlde kız üç gün sonra derken belki düğünü düşünmüştü.

Kıyıya döndüler. Delikanlılar, çardak altında oturmuşlar sohbet ediyorlardı. Yanlarında balıkçı olanlar da vardı. Onlar bir yandan ağları tasnif ya da tamir ediyorlardı. Aralarına kurt balıkçı reisler de oturmuştu. Genellikle balıkçılar yaşlanmaz, reisler gençlerle muhabbeti severlerdi. Onlar da katıldılar sohbete. Körfezin kirlenmesinden söz ediyorlardı. Eskisi gibi balık çıkmıyormuş. Sonra Hikmet'i, akrabası olan reis balığa çağırdı. Eğer işi yoksa bu gece balığa çıkacaklardı. Hikmet özür diledi. Bu gece olmazdı. Düğüne gidecekti. Birlikte geldiği dayıoğlu bıyık altından gülümsedi,

– Bu akşam dokunmayım sadıcıma meşgul beyah.

Hikmet kızardı, düzelterek,

– Söz verdim beyavu babama, düğüne gelirim diye.

Herkes anlardı bu işlerden uzatmadılar. Reis takıldı,

– Ulan Bıcır, senin ayağın uğurlu geldi bir iki kere, gelsen rast gelirdi balık bre!

Bir iki kez Hikmet balığa onlarla çıkmış, gerçekten bol balık tutulmuştu o gece. Reisler unutmamışlardı. Uğura inanılırdı balıkta. Mola dedikleri bir türdü bu avlanma. Genellikle palamut zamanı yani kış başlangıcın-

da çıkılırdı molaya. Reis teknenin tepesinde denizi gözetler, yavaş yavaş turlarlardı körfezde. Reisin usta gözleri denizin çalkantısının balık sürüsü olduğunu ayırt eder, tekneyi ustaca çevirir ve "MOLAAA!" diye bağırırdı. İşte o ses, tüm tekne mürettebatını ayağa fırlatır, ağlar denize salınır, balık sürüsünün etrafı kapatılırdı. Sonra daha küçük bir tekne ya da aynı tekne ağın çemberinin ortasına girer, denize kürek ya da taşla vurarak balık ağa doğru kaçırtırılırdı. Tayfalar teknede sıçrayarak gürültü yaparlardı. Daha sonra ağın çemberi, yavaşça daraltılarak toplanırdı. Bazen sürü çok bereketli olurdu. İşte, bazı sağdıçların uğruna inanılırdı.

Köyün balıkçılarının cömert gelenekleri de vardı. Örneğin iskeleye avdan dönen bir tekne gelir, eğer sizde orada durur, mesela halatı tutarsanız veyahut sadece bakıp seyrettiniz ise hemen bir çift balık verirler. Çok güzel insanlardır deniz insanları. Hep genç hissederler o koca reisler kendilerini. O yüzden kapalı kahvede oturmazlar, gençlerle sohbete katılırlar. Çok severler gençleri arada kızları hakkında sıkıştırmayı, utandırmayı.

Aynı reis dayanamadı, Hikmet'e takıldı:

– Akşama merdiven mi lazım ulan?

– Yok beyahu abi, takılma bana ben anlamam merdiven falan. Ama kızarmıştı sarışın çehresi.

Dayıoğlu imdadına yetişti.

– Tamam be reis, ben gelicem bu gece, ama hissem ne olacak?

– Veririz sana da bir hisse beyahu sen gel hele.

Böylece köyün balığından, zeytininden, bağ bahçeden sohbetle akşam oldu.

Akşamüstü köyün kızları dolaşmaya çıktılar. Gezecek neresi var ki sahilde kapalı olan çay bahçelerinin önünden geçerek turladılar. Hikmet, dört gözle kızını bekliyordu. Az çok tüm delikanlıların kızları göründü. Sonunda beş altı tane bayağı küçük kızların içinde Hikmet'inki de göründü. Ortaokul çağlarındaki kızların arasındaydı. Hikmet dayıoğlu ile göz göze geldi, sıkılarak, utanarak bakıyordu. Kız, küçüklerle birlikte olduğu için onlara doğru yürümemişler ve ona bakmamıştı.

Dayıoğlu kalktı oturduğu yerden, yanına geldi, koluna girdi.

– Gel hele Hikmet susadım. Bizim tatlı su çeşmesinden su içelim, dedi.

Köyün adı, çok güzel tadı olan suyundan geliyordu zaten. Hikmet, Bandırma'da büyümüştü, köyün âdetlerini pekiyi bilmiyordu. Dayıoğlu bunu bildiği için onun koluna girip çeşmeye götürüyordu.

– Gel şimdi, çeşmeden su içelim biraz, göreceksin bak o da gelecek.

Çeşme, köyün meydanındaki caminin yanında idi. Arkasında da asırlık bir çınar. Bazı kızlar bakraçlarını almışlar, su dolduruyorlardı. Dayıoğlu çoğunu tanıyordu.

– Kolay gelsin hele, bi müsaade var mı, su içelim?

Kızlar fingirdeşerek kenara çekildiler. Bir tanesi her hâlde arkadaşınki idi, onu bir gülme tutmuştu. Kıkırdayıp duruyordu.

– Akşama düğüne geliyon mu kız? dayıoğlu o gülen kıza sormuştu.

– Geliyom, sen?

– Bizim Hikmet gelmiş, onu da götüreceğim düğüne.

– Oduncu Hüseyin Ağa'nın oğlu Hikmet değil mi o?

– Hıı, benim halaoğlu, Hüseyin enistenin, sen görmedin mi daha önce?

– Gördüm ama daha küçüktü, büyümüş askerlik çağı gelmiş.

Hikmet araya girdi,

– Selam nasılsın kardeş, evet askere gidiyom bir aya.

Dayıoğlu:

– Baksana kız, hani senin iki sokak ötende oturan Ahmet Ağaların bir kızı yok muydu?

– Tek kızları olan mı?

– Evet.

– Eee ne olmuş?

– Neydi o kızın adı, biliyon mu?

– Ne diye soruyon sana yavuklun yetmedi mi?

– Töbe töbe, tövbe de kız, sen bilmiyon mu hâlâ, gönlüm kimde?

Çeşmedeki kızlarda gülüşmeler oldu.

– Bak sorarım gecenin ayazında hesabını!

Çeşmedeki kızlar kahkahayı koyuverdiler.

– Kızın adı Hatice, ortaokulu bitirdi iki sene oldu ama daha okumadı. Evin tek kızı vallahi Hikmet kaçırma sakın!

Hikmet gittikçe kızarıyordu. Tüm kızlar anlamışlardı. Dayıoğlu onun için kızı soruşturuyordu.

– Bak hele bu akşam düğünde kızın yanına git, Hikmet mektup verecek onu verirsin.

– Olur, olur.

– Bu gece bekleme emi, düğünden sonra balığa çıkacağım, hadi kolay gele.

Hikmet mektup mu diye düşündü? Ulan yazmamıştı ki mektup. Dayıoğlu anladı,

– Yazarsın be iki satır.

Çeşmeden biraz ilerlediler. Baktılar ilerden Hatice geliyor. Yanındaki ufak kızları ekmiş, eline de bir bakraç almış. Su dolduracak. Tabii ki sabahtan beri kulaktan kulağa Hikmet'in köye geldiği haberi ona da gelmişti. Uzaktan kolaçan etmek için sahile yaklaştı. Onu uzaktan gördü. Ama annesinin tek kızı idi. Üstüne titrerdi annesi. Onun için yalnız gidemezdi sahile doğru. Küçükleri bahane etmişti. Sonra su doldurmayı. Tam köyün meydanında karşılaştılar. Orada selam vermek bile tehlikeli idi. Kız başını öne eğmiş ama gözleri Hikmet'te, omuzlarını iki yana sallayarak, hafif koşarak yanlarından geçti. Koşarken utancından kollarını sallamıyor dengesini omuzlarından alıyordu. Yanındaki köy delikanlısından da utanmıştı. Hikmet arkasından bile bakmadı. Meydana köyün iki kahvesi bakıyordu. İhtiyarlar kahvenin sundurmasına oturmuşlar, konuşuyorlardı. Onları da izliyorlardı tabii. El salladılar ihtiyarlara.

– Selamünaleyküm!

– Hoş geldin hele oğul, Hüseyin Ağa nasıl?

– İyidir, selamları var.

– Ve aleykümselam.

Dayıoğlunun evine gittiler. Yengesi onlara yemek verdi. Dayısı kahvede idi. Hemen yemek yiyip çıktılar. Hikmet bu arada iki satır mektup yazdı. "Nasılsın, iyi olmanı dilerim. Gece pencerenin altında olacağım."

Şöyle bir tur attılar düğünün yapılacağı sokağa doğru. Köylerde düğünler sokaklarda yapılırdı burada. Havalar elverdiği müddetçe. Daha kış bastırmamıştı. Sokak iki baştan kapatılmıştı. Boydan boya sandalyeler

aralıklı dizilmiş, üzerlerine kalaslar konulmuştu. İki sıra kalaslardan düğün tribünleri. Herhâlde düğün evi olacak önünde bir masa vardı. Tam karşı evin önünde de birkaç masa. Özel ve yakın akrabalar oralara oturur, diğer komşular kalaslara dizilirdi. Böylece herkese yer olurdu. Dört bir tarafa karşılıklı iki evin duvarlarına ipler gerilmiş, üzerilerinde lambalar asılıydı. Lambaların aralarında kırmızı, mavi, sarı, yeşil olanlar da vardı. Simden süsler, renkli kâğıttan süsler asılıydı. Bir köşede de sadece sandalyeler vardı. Orası çalgıcılar içindi. Bandırma'dan Çingeneler çalarlardı bu düğünlerde. Gelin, davulla zurnayla gelir ve giderdi. Sonra çalgıcılar devreye girer, yanık yanık kemanlarıyla günün meşhur şarkılarını çalarlardı. Aralarından biri de söylerdi. Köy de olsa kızlar kız kıza dans ederlerdi. Slow şarkıları, türküleri her şeyi çalardı bu çalgıcılar.

Delikanlılar kalastan tribünlerin arkasında ayakta dururlardı. Düğünde görevi olmayanlar sürekli kızları keserdi bakışlarıyla. Bazen komşu köyün delikanlıları da gelirdi. Çoğunda hır çıkardı. Neyse ki köyün büyükleri devreye girer, gençleri yatıştırırlardı. Bir köy delikanlısı için büyüğe saygısızlık imkânsız bir şeydi. Büyüklerin sözleri dinlenir. Onlar ne isterlerse delikanlılar uyardı.

Yine sahile döndüler, düğünde daha kalabalık toplanmamıştı. Bu arada kızın evinden davul sesleri geliyordu. Gelin geliyordu. İki saat sonra saat dokuzda düğün yerine gittiler.

Kızlar oynamaya başlamışlardı bile. Çalgıcılar yöre türküleri çalıyordu. Kızlar karşılıklı parmaklarını şaklatarak oynuyorlardı. "Dürüyemin güğümleri kalaylı offf kalaylı, fistan giymiş etekleri alaylı off alaylı."

Hikmet, Hatice'yi aradı. Oynayanların arasında yoktu. Ama dayıoğlununki şalvarlarını çalkalaya çalkalaya oynuyordu. Onları gördü. Biraz daha doyasıya oynadı. Sonra onların dikildiği tarafa geldi. Arkası dönük oynayanları seyretmeye koyuldu. Dayıoğlu dirseği ile onu dürttü. Hikmet yazdığı kâğıdı dayıoğluna, o da yavuklusuna verdi.

Tam o sırada kızı gördü Hikmet, bulundukları tarafta annesiyle yan yana oturuyordu. Geldikleri tarafta olduğu için ilk anda görememişti. Kız bir şey oluyormuş, gibi iki de bir arkaya bakıyor, onlara göz atıyordu. Sonunda dayıoğlunun yavuklusu usulca onun yanına seğirtti. Mektubu verdi.

Kız gizlice okudu, gözleri parlamış, yanakları al al olmuştu. Kimseye göstermeden Hikmet'e gülümsedi.

Gece ilerledi, en sonunda meydana köy delikanlıları çıktılar. Oynadılar, halay çektiler. Bir kısmı sarhoştu. Yere düşenler oldu ama arkadaşları hemen toparladılar. Hikmet'le dayıoğlu da oynadı. Biraz da halay çektiler. Hikmet heyecandan ölüyordu. Dayıoğluna, "Gece bir olmadan iki tek atalım." dedi. Yoksa kızın yanına gitmeyi göze alamazdı. Merdiveni dayıoğlu verecekti. Zaten o, gece balığa çıkacaktı.

Sahilde küçük bir meyhane vardı. Oraya gittiler. Bir masaya iliştiler. Beyaz peynir domates ile rakı içtiler. Bir küçüğü beraber bitirdiler. Yeterdi, yoksa zilzurna giderdi kızın yanına.

Sonra iskeleye gittiler. Ay batmıştı. Gökyüzünde ay ışığı kalmamıştı ama yıldızlar pırıl pırıl parlıyordu. Hava açık, tam balık havası idi. Şimdi denizde yakamoz olur. Çünkü Ay yoktur. Ay ışığı olmayan gecelerde yakamozlar parlar. Böyle gecelerde reisler, balık sürülerini yakamozlarından anlar. Balık daha bir bereketli olur.

Dayıoğlu ağları taşımasında reis ve iki tayfaya yardım etti. Hazırdılar artık. Tekneye atladılar, reis yavaş yavaş geri gitmeye başladı. El salladılar iskeledekilere ve tekne burnunu Bandırma Körfezi'ne doğru çevirdi, gittikçe hızlanarak uzaklaşmaya başladı.

Hikmet içinden, onlarla öyle bir birlikte gitme isteği duydu ki birden, neredeyse arkalarından bağırıp,"Durun ben de geliyorum."diyecekti. Yapamadı. Sözü vardı yavuklusuna. Döndü, dayıoğlunun bahçesinden merdiveni alacaktı. Saat gelmişti.

Gece saat biri biraz geçiyordu. Mahalleye girdi. Köyün tüm köpekleri havlıyordu. Dayıoğlunun evinde ışıklar kararmıştı. Merdivenin yerini biliyordu. Bahçedeki köpek onu tanıdı. "Hişşt!" deyince sustu. Yengesi perdeyi aralamış onu gözlüyordu ama hâlden anlardı. "Delikanlı oldular bir şeyler karıştıracaklar tabii. Görücü usulü evlenmek çok eskide kaldı." gibi düşünüyordu. Hikmet rahatsız olmasın diye perdeyi kapadı.

Hikmet'in elleri heyecandan titriyordu. Rakı fayda etmemişti. Merdiveni omuzladı. Bahçeden çıktı. Köy meydanından geçmeyecekti. Arkadan dolandı. Her evin bahçesinin önünden geçerken köpekler havlıyorlardı.

Kızın sokağına geldi. Köşede durdu. Soluk soluğa her sokağa baktı. Sonra evin önüne doğru yürüdü. Kız pencerede onu bekliyordu. Evde hiçbir ışık yoktu. Merdiveni pencerenin altına dayadı, evin köpeği bahçeden havlıyordu. Kız çabucak pencereyi açtı pıtır pıtır sessizce aşağıya indi. Hikmet merdiveni duvardan aldı, duvarın en gölge yerine yatırdı. Yine köy meydanının tersine, hiç konuşmadan, köyün arkasındaki tepeye doğru yürüdüler.

Hiç konuşmuyorlardı. Ta zeytinliklere varıncaya kadar yan yana yürüdüler. Köyden çıkmışlardı. Sonra bildik bir zeytinliğin bir ağacının altındaki tahtadan yapılmış sedire oturdular. Bir dakika daha önlerine baktılar. Sonra başlarını çevirdiler, göz göze geldiler. Zeytinlik karanlıktı. Ay da yoktu. Sadece köyün ışıkları buraya ulaşıyor az çok birbirlerini görüyorlardı. Hikmet:

– Nasılsın? dedi usulca.

– İyiyim sen?

– İyi. Sen Ahmet abilerin kızıymışsın meğer!

– Hıı.

– Adın Hatice mi?

– Hıı.

– Benim adımı bilyon mu?

Kız çoktan Hikmet hakkında her şeyi öğrenmişti. Başını salladı.

Zeytinliğin yanından küçük bir dere geçiyordu. Suyun sesi duyuluyordu. Bol bol kurbağa vraklamaları ile birlikte. Arada sırada dere kenarındaki çalılardan, sazlardan hışırtılar geliyordu. İrkiliyorlar, Hikmet her sese kulak kabartıyor, bir göz atıyordu.

Kız kalın bir palto giymişti üstüne büyük gelen. Altında da şalvar, ayaklarında terlik. Ne yapsın ayakkabılarını alsa belki annesi anlardı. İki eliyle paltoyu önden tutuyor, kendine sarıyordu. İki büklümdü utancından. Hikmet biraz daha rahatlamıştı.

– Üşüyon mu? Bu arada elini kızın omzuna atmış, kolunun altına çekmişti onu. Rakı iyi gelmişti şimdi. Daha cesurdu.

Kız sordu:

– Sen rakı mı içtin?

– Dayıoğlu ısrar etti, ama iki tek içtik o kadar.

Kız güldü.

– Beni gördün oynarken nasıl?

Hikmet anladı, kız güzel bir şeyler söylemesini istiyordu.

– Bayıldım kız, ne güzel oynuyormuşsun sen.

– Öyleyimdir biraz. Kız kıkırdamıştı.

– Kaç yaşındasın sen?

– On yedi ama altı ay sonra on sekizime basacağım.

Hikmet düşündü, iyi askerliği bitene kadar büyür bu kız, gerekirse kaçırabilirdi. Kızın omuzu böğrüne batıyordu. Amma sıkı tutuyordu kızı. İçinden öbür koluyla da sarılmak istedi. Ancak cesaret edemedi. İçi bir güzel olmuştu. O da bugün ceket giymişti, içinde bir kazak vardı. Üşümesi geçmişti. Kız onu ısıtıyordu. Öbür elini kızın paltosunun önünü düzeltmek bahanesi ile kıza yaklaştırdı. Kız iki eliyle elini tuttu, göğsüne bastırdı. Hikmet şaşkın,"Acaba kızdı mı da bunu yaptı?" diye düşündü.

Kız, "Bayağı üşümüşsün ellerin buz gibi." dedi. Ellerini ağzına götürdü, hoh diye üfleyerek onları ısıtmaya çalıştı. İki eliyle bir yandan ovuyordu. Hikmet ise, "Keşke yine göğsüne dayasa." diye düşünüyordu.

Kız ellerini göğsüne bastırdığında gençliğinin sımsıkı göğüslerini hissetmişti. Ne güzel şeylerdir kim bilir? Kız:

– Sen beni sevdin mi? diye sordu.

Sevmez mi içine ılık ılık bu kız dolmuştu. Yeşil gözleri vardı. Kısa boylu idi ama çok güzeldi. Onun gibi biraz sarışınca açık kumral bir tipti.

– Ben askere gidiyorum, peki beni bekler misin?

– Beklemem mi ne zaman gidiyon?

– Bir aya kadar, muayeneye çağıracaklar.

– Sen de beni askerde unutma emi!

– Hatice ben gönül koyarsam sana, bakmam başka yavukluya.

– Pekii gönül koydun mu?

– Koydum koydum, baksana ta Bandırma'dan sana geldim.

Kız birden dönüp yanağına öpücüğü yapıştırıverdi. Hikmet boş bulundu, dönüp o da öpse ya. Durdu biraz, sessizlik, zeytinlikte çıt yoktu sanki. Döndü o da bir yanağından öpüverdi kızı.

Kız isteksiz ayaklandı.

– Artık gitmeliyim, anam arada beni kontrol eder, üstüm açılmış mı diye.

Hikmet hemen kalktı, anlamıştı.

– Hıı, Bandırma'da bana mektup yaz, askerde de olur mu?

– Olur olur, sen de yaz emi. Kız hızlı hızlı yürüyordu.

Hikmet yine merdiveni dayadı. Kız odasına çıktı. Son bir göz, pencereyi ve perdeyi kapattı. Hikmet, merdiveni omuzladı, aynı yoldan dayıoğlunun evine geldi. Bahçeye aynı yere bıraktı. Saat gecenin iki buçuğu olmuştu. Yengesi anlamıştı. Onun geldiğini, sundurmanın ışığını yaktı. Kapıyı açtı. Hikmet utangaç,

– Kusura bakma yenge, dedi.

Yengesi sırtını sıvazladı,

– Hadi üşümüşsün gir hele içeri, sağdıcının odası sıcak orada sana yer yaptım, su da var gece susarsın.

Hikmet, "İyi geceler." diyerek, odaya çıktı. Hâlâ, kızın ellerini bastırdığı göğüsleri aklında, uyuyakaldı.

1975 Ekimi

Kısa günler çabuk geçti. İkisi de yavukluları ile her fırsatta görüştüler. Günler çok güzel geçti ama hızla. Yaşamın sorumlulukları kapıya dayandı. Hikmet'i muayeneye çağırdılar, Mehmet'in de artık İstanbul'a gitme zamanı gelmişti, okulu açılıyordu. Yavuklusu çoktan Ankara'ya gitmişti. Çok zor ayrılmışlardı. Hemen kız ona mektup yazmış, bir buçuk ay içinde en az onar mektup göndermişlerdi birbirlerine. Hikmet de en az dört kez gece kızla buluşmuştu. Artık köyün uzmanı olmuş merdivenle kızı almakta ustalaşmıştı. Görüşemezlerse birbirlerine mektup atıyorlardı. Ama onların mektupları çok fazla değildi, çünkü birbirlerini uzaktan da olsa görüyorlardı. Hikmet de Mehmet de yavuklularına söz vermişlerdi. Ayrı iken onları unutmayacaklardı.

Hikmet'in askerlik muayenesinden sonra bir hafta geçmişti. Heyecanla nereye göndereceklerini düşünüyordu. Acaba piyade, havacı, denizci mi olacaktı? Sağdıcıyla belki her akşam görüşüyorlardı. Arada sırada Paşaba-

yır'daki tepede oturuyorlar, eski deniz sohbetlerine artık sevgilileri katılıyordu. Birbirlerinden hiçbir şey saklamıyorlardı. Eski aşkları denizi şimdi sevgilileri de donatıyordu. Hikmet yavuklusuna mektup yazarken sağdıcından yardım alıyor, onun söylediği romantik sözleri mektubuna ekliyordu. Bazen şiir bile yazıyorlardı sevgililerine. En meşhuru da, "Nasıl söyleyeyim sana sevgilimin ismini, ilk harflere baksana." şiiri idi. Sevgililerinin isimlerinin baş harflerini bu şiirin her satırının ilk harfi yapıyorlar ve şiir, yukarıdan aşağı okunduğunda sevgililerinin ismi okunuyordu. E L Ç İ N ve H A T İ C E.

Bir gün bilardo oynuyorlardı. Hafta sonları askerlik şubesi askerleri de gelirdi salona. Her seferinde soruyorlardı, Hikmet'in sınıfı belli olmuş muydu? O gün askerler, onlar sormadan söylediler.

"Hikmet denizci oldun!"

Hikmet kulaklarına inanamadı, Mehmet ise ağzı açık bakakaldı. Bandırma'dan epeyce denizci asker alırlardı. Çünkü bir liman kentiydi. Yine de inanamadılar. Hikmet koştu, askerin boynuna sarıldı.

– Doğru mu kardeş, söyle valla bana, yemin et!

– Dün yazı gönderdik evine, bir iki gün sonra sana gelir. Haftaya gidiyorsun, İskenderun.

Mehmet de çok sevinçli, geldi Hikmet'e sarıldı.

– Ulan senin kalbin temiz be, ne istesen oluyo! Hadi iyisin, gemiciliği öğren de gel.

Onun da bir haftası kalmıştı. İstanbul'a gitmeliydi. Hikmet'i askere yollar, belki de İstanbul'a, Hikmet'in İskenderun'a gideceği gün giderdi. Askerlere çay ısmarladılar. Bilardo sonrası attılar kendilerini meyhaneye, sevinçli haberi ıslatacaklardı.

Hemen bilardo salonunun bir önceki sokağının köşesinde, altı pasaj olan bir bina vardı. O pasajın derinlerinde de bir meyhane. Oldukça küçük. Ya üç ya da dört masa var. Ucuzdu, gençler oraya giderlerdi. Ayrıca büyükler pasajın içine girmezler, yoldan geçerlerdi. Onlar, böylece pek ortada gözükmeden içebiliyorlardı.

Akşam olduğunda, mahalleden tüm samimi arkadaşları katılmıştı. Bir tanesi Hikmet'in komşusu Ömer'di. Askere o da gidiyordu. Sınıfını daha

öğrenememişti. Ömer de ilkokul mezunu, şimdi ayakkabı imalat ustasıydı. Bandırma çarşısının içinde Arasta denilen bir sokak vardı. Bu sokağın dükkânlarının yüzde doksanı ayakkabıcılardı. Çoğunda da ayakkabı üretim atölyeleri vardı. Bunlardan birinde Ömer çalışır, ayakkabı yapardı. İmalat, geceleri olurdu. Ömer gece sabaha karşı eve giderdi. Gece meyhaneden çıkan mahalle arkadaşları ona uğrar beraber birer bira içerek son bir cila yaparlardı. Zaten diğer ayakkabı ustaları da gece ilerledi mi bir iki kadeh parlatırlardı. Bugün hafta sonuydu, bu yüzden Ömer ve çalışan tüm arkadaşları meyhanede onlara katıldılar. Zaten birçoğu askerlik çağında, bir kısmının askere gidecekleri yer ve tarih belli olmuş, kafayı birlikte dağıtmak istiyorlardı. Bir başka arkadaşları Erol, liseden mezun olmuş ama üniversiteyi kazanamamıştı. Bir daha sınavlara girecek üniversiteyi kazanamazsa askere gidecekti. Çalışıyordu bir yerde, garsonluk falan. Oldukça bitirim bir çocuktu. Onda her şey vardı. Daha çok genç olduğu hâlde kendine solcuyum falan diyordu. Aralarında siyasetten bahseden bir tek o vardı. Devrim falan diyordu. Oligarşi, işçi egemenliği falan diyordu. Onu hemen susturuyorlar, "Yine başladın ulan." diyorlardı. Onlar da biliyordu, insanlık için, vatan için bir şeyler yapacaklardı elbet, ama daha çok gençtiler. Küçücük kafaları henüz hayalleri ile doluydu. Hele bir büyüsünler bir şeyler yapacaklardı. Bir de Namık vardı. O, askerliğini yapmıştı. Onlardan iki yaş büyüktü ama bir iki yaş sorun olmuyordu. Fabrikada çalışıyordu. Aralarında bir de Necdet vardı ki ona "Kız Necdet" derlerdi. Bandırma'nın zengin ailelerinden birinin tek oğluydu. Çok şık giyinirdi. Daima güzel kokardı. İnanılmaz pahalı ve güzel gömlekleri vardı. Bir keresinde odasında gardırobunu kurcalamışlar, belki yüz tane gömlek görmüşlerdi. Fazla şıklığı, küfür etmemesi, nezaketi yüzünden ona, Kız Necdet diyorlardı. Ama hepsi gibi o da çok iyi bir çocuktu. Çok olgundu, alınmaz gülüp geçerdi bu lakaba. O da üniversite sınavlarına girmiş, Eskişehir'de iktisat bölümünü kazanmıştı. Bir de esnaf çocuğu vardı. Babası tavukçuluk yapardı. Adı Selim. Zaman zaman babasının küçük kamyonunu kaçırır, hep beraber şoför mahalline otururlar, plaj yolunda bira içerlerdi. Hatta kamyonla mahalle içlerinde dolaşırlar, kızlara asılırlardı. O da askere gidiyordu, ama karacı olmuştu.

Gece bire kadar içtiler. Paraları kısıtlı olduğu için şarap içiyorlardı. Rakı pahalı idi ve yanında bir şey yemek gerekiyordu. Hâlbuki bir ekmek arası köfte yediler mi galonla şarap içiyorlardı. Büyük galonlarla ucuz şarap satılıyordu. Markası da Hitit. Koca cam galonun etiketinde Anadolu'nun Hitit Güneşi'nin resmi vardı. Kırmızı şarabı oldukça güzeldi. İşte onu içtiler doyasıya. Yanına çerez. Bandırma'nın çerezi, bilhassa tuzlu fıstığı çok güzeldir. Midelerini böylece bastırıyorlar, idare ediyorlardı.

Hepsinin bir sevgilisi vardı. İçlerinde yavuklusu olmayan, sevda derdi çekmeyen yoktu. İlk iki bardak şarap içilene kadar hâl hatır sorulur. Askerlik yerleri, okul meseleleri, iş gibi ciddi konular konuşulurdu. Sohbet, üçüncü bardakta ufak ufak yavuklu özlemlerine dönerdi. Hepsi söz alıp kızlarından bahsetmek için sıralarını heyecanla bekler, bazen zorla kendi kızlarından söz açarak dinletirlerdi. Hepsi, "Of ulan of, bir kavuşabilsem, özledim ulaaaan yine!.." diyorlardı birbirlerine. Beşinci bardakta birbirlerini hatırlarlar, arkadaşlıklarından, dostluktan, delikanlı olmaktan söz ederlerdi. Dayanışma, birbirlerini unutmama sözü verirlerdi. Bazı hayaller ederler, projeler tasarlarlar, hatta birlikte işler kurmayı tasarlarlardı. Altıncı bardakta, birbirlerine sarılırlar, hatta, "Gel seni bir öpeyim." der, birbirlerini öperlerdi. Sonraki bardaklar içildiğinde bazılarının, başı önüne düşer, ayakta olsalar bile yorgunlar uyuklardı. Bu son kadehlerde ağlayanlar da yandaki masadakilere olmadık bir bahane ile kızıp kavga çıkarmak isteyenler de olurdu. Meyhaneci ve içlerinde Mehmet, Necdet gibi sağduyulu arkadaşlar olayları yatıştırırdı. Sonunda daha fazla dağıtmadan meyhaneci onları kovardı. O gece de benzer olaylar oldu. Saat birde meyhaneci onları tatlı bir dille kovdu.

Dışarının soğuğu ile biraz kendilerine gelerek yalpalaya yalpalaya mahallenin yolunu tuttular. Kimisi yavuklusunun evine yönelmek istedi, neyse ki Mehmet, hepsini toparladı. Kiminin koluna girerek evlere gitmeye zorladı. Yavuklular düşünülüyor, artık konuşmadan yavaş yavaş Paşabayır'a doğru yürüyorlardı. Limana paralel giden ve tepeye çıkan caddeye geldiler.

İçlerinde bir tek Ömer'in sevdiği anormaldi. O evli bir kadını seviyordu. Kendinden beş yaş büyüktü kadın. Bir de erkek çocuğu vardı. Gizlice

birbirlerine mektuplar atıyorlardı. Kadın nasıl beceriyorsa bazen buluşuyorlardı. Kadın kocasından boşanmaya çalışıyordu.

İşte o gece ilk kendini dağıtan o oldu. Önce kadının evine gidip evi basmak istedi. Durdular. Delirmişti âdeta, şarap iyice vurmuştu. Sarhoşluğu çok pis idi şarabın. Çöp bidonlarını tekmeledi. Kaldırımlara oturdu. Ağladı. Diğer arkadaşlar, sabırla onu yatıştırdılar, beklediler. Ağlayıp açılmıştı. Cami bahçesinde yüzünü falan yıkadılar. Biraz kendine geldi. Caminin avlusundan çıkıp kendi mahallelerinin yokuşuna yönelmişlerdi ki baktılar aralarında Erol yok. Aslında ilk o dağıtmalıydı, zayıf narin bir çocuktu. Arkada kalan Erol'un narası duyuldu.

"Yaşasın devrim, yaşasın halkların kardeşliği, kahrolsun oligarşi, kahrolsun, kahrolsun..."

Yalpalıyor, düşmemeye çalışıyor ama bir yandan yumruğu havada tempo tutuyordu. Gelen geçenler pek yoktu ama korktular, ne yapıyordu bu deli çocuk? Koştular onu susturdular bir şekilde. Bir kızla söz kesmişti, onu hatırlattılar. Tabii Erol devrimi falan unuttu, yavuklusunu hatırlamıştı.

Mehmet sarhoştu ama dikkatliydi. Birden ülkesini, dünyayı düşündü. Dev Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Devleti aklına geldi. Emperyalizmi, dünyayı yönetmeye kalkan güçleri hatırladı. Ajanlar? Tüm insanların içinde oluşan kuşkular gibi onun da içinde kuşkular yeniden doğdu.

Arkalarında bir insan gölgesi, karartı yine belirdi. Sanki onları izliyordu. Bir de Erol bağırıyordu, "Yaşasın devrim!" Korktu, arkalarına baktı. Kimse yoktu.

Tamam da tam Erol kendini toparlamıştı ki Selim dağıttı bu kez. Tutturdu, "Kamyonu alacağım, kıza gideceğim." diye. Durdurmaya çalışıyorlardı, attı kendini yere, elleriyle yeri yumrukladı. O da ağladı en sonunda. Ömer bile daha bir ayılmış onu teselli ediyordu. Aslında ortada bir sorun yoktu. Kızla görüşüyorlar, kız da onu seviyordu. Sarhoşluk işte. Onu da toparladılar kendine geldi biraz.

Derken Namık dağıttı, "Anacığım iste şu kızı artık." diye ağlıyordu. Hâlbuki biliyordu. Askerliğini yeni bitirmişti. Annesi de yakında isteme-

ye gidecekti zaten. Ama sarhoşluk işte. O da kendine geldi bir iki dakikada.

Hikmet başladı bu sefer, "Köye gideceğim, Hatice orda. Bana minibüs bulun." demeye. Onu da toparladılar, dağıtanlar ayılıyor, yeni dağıtanları toparlıyordu.

Sonunda Kız Necdet ve Mehmet de sapıttılar. Necdet'in sevdiği kızın ağabeyi ile başı beladaydı. Belalı bir ağabeyi vardı. Necdet'in ondan ödü kopardı. Onun da derdi oydu. Mehmet'in sevdası başına vurmuştu. Necdet, önünden geçtikleri bir inşaatın önündeki kumun üzerine attı kendini. Arkasından Mehmet. İkisi de gözlerini gökyüzüne çevirmiş, kumların üzerinde yatıyorlardı. Hiç sesleri çıkmıyordu. Diğerleri ayıldılar tam olarak. Ulan ne oluyordu bunlara? Necdet'in o güzel gömleği de kirlendi. İkisinin de kollarına girdiler. Yavaş yavaş tepeye vardılar. Acı çeşmede yüzlerini yıkadılar. Acı da olsa suyundan içtiler. Birbirlerine "Hadi eyvallah." deyip dağıldılar.

Mehmet Babasıyla sabah kahvaltısında sohbet etti. Önemli olaylar oluyordu. Ekim ayının içinde iki kez Türk büyükelçileri saldırıya uğramıştı. Önce, Viyana'da Avusturya Büyükelçimiz Daniş Tunagil, sonra, Paris'te Fransa Büyükelçimiz İsmail Erez ve şoförü Talip Yener Ermeni teröristlerce öldürüldü. Eylemi, Ermeni Asala Örgütü üstlendi. Bu iki olay Mehmet'i ve bir Kore gazisi olan babasını çok sarsmıştı. Neler oluyordu? Bu ülkeyi rahat bırakmayacaklar mıydı?

Babası, "Bak oğlum, öğrenci olaylarını biliyorum. Aman dikkatli ol. Artık savaşmanın mertliği kalmadı. Her yerde insanların canına kıyabiliyorlar. Aman olaylardan uzak dur. Sen bizim tek erkek çocuğumuzsun. Gençleri tuzağa düşürüyorlar. Kardeş kavgasına sürüklüyorlar. Yoksa hem sağcılar hem solcular, bu ülkeye düşman saldırmaya kalksa, omuz omuza vatanları için şehit olmaya koşarlar. Bu olaylar bir tuzak. Saf temiz gençlerin, daha henüz çocuk beyinlerini kolay etkiliyorlar. Birbirlerine kırdırıyorlar. Sen sakın o tuzağa düşme. Sağcı olsun, solcu olsun hepsini sev. Onlar senin kardeşlerin. Aman oğlum, sakın arkadaşlarına uyma. Sen doğru bildiğin yoldan git. Moda gibi yayılıyor bu devrimcilik, ülkücülük, akıncılık. Bunlara ne gerek var. Bak işte düşman ortada. Avrupa'nın göbe-

ğinde büyükelçiliklerimiz katlediliyor. Sakın birbirinize düşman olmayın. Bu vatan size muhtaç! Yoksa parçalanır gideriz."

"Tamam baba, merak etme dikkatli olacağım. Zaten biliyorsun benim her iki taraftan da arkadaşlarım var. Ben henüz bir Atatürk genci bile olamadım. Merak etme baba."

Babası aslında Kore'de yaşadığı savaş anılarını anlatmazdı. Mehmet, ısrar ettikçe, "Savaş anlatılmaz, yaşanır." derdi. Ancak bu sabah, ona ders olsun diye Kore Savaşı'nda yaşadıklarından örnekler anlattı.

"Oğlum, savaş yaşanmadıkça anlaşılması çok zor, acımasız ve inanılmaz bir cehennemdir. Savaşta olayları görüyor, yadırgıyor, anlamıyor, inanmıyorsun ama yaşıyor ve yapıyorsun. Sana bazı anılarımı, hiç değiştirmeden anlatacağım."

Mehmet kaç sefer istediği hâlde dinleyemediği anıları duyacak diye sevindi.

– Her şeyi anlat baba?

– Bak oğlum, savaş acımasızlığın kol gezdiği bir boyuttur. Yanında yaralı arkadaşın bağırır, 'Ne olur yardım et, ölüyorum!' diye, sen mermileri başına yememek için kafanı bile kaldırmazsın. Bakma sen, filmlerde gösterildiği gibi herkesin kahramanca yaralıya koştukları yer değildir, savaş. Elbette yardıma koşmak istersin ama ne zaman ki mermilerin yoğun baskısı azalır, ölmeyeceğinden emin olursun o an koşarsın yardıma. Bunlar anlatılmaz oğlum, anlatılamaz. Koca bir bölüğün önünde yaralı arkadaşlarımız bağırırdı. Koşamazdık kurtarmaya, ne yapacaksın? Siperden başını kaldırmak mümkün değil. Karşıdan düşman ateşinin mermileri, vızır vızır! Görürsün, mermiler başının üstünden kırmızı şeritler çizerek geçerler. Kaldıramazsın vücudunu, yersin gövdene bir mermi. Görürsün başının üstündeki gökyüzünde mermiden bir tavan. Aşamazsın. Hele siperde değil de açıkta yakalanırsan bu ateşe. Yatarsın yere, ellerinle, tırnaklarınla yeri kazmak, içine girmek istersin. Ölüm korkusu nedir, bilir misin oğlum? İnsana tırnaklarıyla toprağı kazdırır.

– Baba bir olay anlatsana?

– Bir gün sabaha karşı yoğun bir saldırı başlattılar Kuzey Koreliler.

Önce yoğun bir havan mermisi yağdı bizim tarafa. Siperlerin içine düştü birçoğu. Sana nasıl anlatayım canım oğlum?

Gözleri dolmaya başlamıştı babasının.

– Arkadaşlarımın parçalanmış vücutlarını gördüm. Kol, bacak, baş! Havan mermisinin etkisini bilir misin oğlum? Adamı çırılçıplak yapar. Bir sürü çıplak, üstündeki tüm elbiseleri paramparça olmuş ceset gördüm. Daha akşam yemeğini beraber yediğin, sabah günaydın dediğin, siper arkadaşının havada uçan parçalanmış vücudunu görmeyi, sana nasıl anlatayım oğlum?

Ağlamaya başladı. Biraz sakinleşince,

– Toprağa yapıştık oğlum. İçine girmek istedik. Yalnız havanlar mı, o sabah, havan saldırısı sırasında saldırıya da geçtiler. Mecbursun, kendimizi korumalıyız. Komutanımız bir yüzbaşı, bağırır, 'Kalkın şu topraktan, geçin silahların başına, saldırıyorlar!' Hepimiz istemeye istemeye çıktık çukurlarımızdan. Siperlerde atış durumu aldık.

Mehmet, meraktan ve heyecandan ağzı açık dinliyordu. Ağzı kurumuştu.

– Sonra baba?

– Silah üstünlüğü bizde, ağır makineli tüfekler bol. Makineli toplar, mermiler bol. Başladık cayır cayır atışa. Korelilerin silahları üstün değil, sadece el bombaları bol. Saldırıya geçtiklerinde el bombalarını atabilecekleri mesafeye kadar koşuyorlar, atabilirlerse atıyorlar ve orada düşüp ölüyorlar. Otuz metreye kadar gelmeleri gerek. Öyle bir ateş ediyoruz ki namlular ısınmaktan kıpkırmızı oluyor. Islak battaniye sarıyoruz. Makinelilerin, bizim tüfeklerin biçtiği insan cesetlerinden bir yığın oluştu ilerimizde. İnsan ölüsünden bir duvar gibi.

Mehmet'in anneciği birer çay getirdi baba ve oğula. Bir yudum aldı çayından baba:

– Ancak öyle kalabalık ve kahramanca saldırıyorlar ki ölüm umurlarında değil. Havan atışları durdu. Artık el bombasını atabilecekleri mesafeye kadar sokuldular. El bombaları siperlerin içine düşmeye başladı. Hepimizde bir panik havası esti. İşte tam o sırada bir Türk komutanın kahramanlı-

ğını gözlerimle gördüm. Bizim Şefik Yüzbaşı koştu yanımıza, siperde ha bire bağırıyor, "Hadi aslanlarım, hadi dayanın, kaldırın kafanızı, görerek ateş edin, korkunun sırası değil, düşman önümüzde! Vermeyeceğiz hattımızı, Türk askerine kaçtı dedirtmem! Sıkın kurşunları düşmana. Hadi koçlarım, hadi aslanlarım!' Bunları bağırırken elinde tuttuğu bir sürü el bombasının pimini çekip çekip düşmana atıyordu.

Yine gözleri doldu. Mehmet bekledi, Babası bir soluklansın.

– Sonra oğlum, bu kahraman komutanımız dayanamadı, çıktı siperin üstüne. Benim birkaç metre yanımda. Bilmiyorum belki bize örnek olmak istedi, bilmiyorum. Fakat bağırdı oradan. 'Bana el bombası yetiştirin, aşağıdan görerek atamıyorum, bana el bombası yetiştirin!' Dizlerinin üzerine çömelmiş, yükselip yükselip el bombalarını fırlatıyor. Böyle bir beş dakika çarpıştık. Neredeyse siperlerimize giriyordu düşman. Ama onları durdurduk. Saldırılarının gücü kırılmaya başlamıştı. İşte tam o sırada bir demet el bombası kahraman komutanımızın tam önüne düştü. Hiçbir şey yapamadan patladı. O güzel komutan sipere düştü. Koştum canım oğlum, koştum hemen. Ama iki bacağından biri hiç yoktu, diğeri de sallanıyordu. 'Sıhhiye!' diye bağırdım ama herkes can derdinde. Bana baktı canım oğlum, bana baktı. Sarıldık. Daha yaraları sıcak bir şey anlamıyor ya da anlamak istemiyor. Bana soran gözlerle bakıyor. Gözlerim bacaklarına kaydı. O zaman anladı. Bacaklarının hâlini gördü. Kan kaybediyor. 'Allah'a emanet olun, helal olsun sizlere kardeşim.' dedi. İnsan kolay ölmüyor oğlum. Vücut direniyor. O da direndi. Onu sırtladım oğlum. Sırtımda sürüne sürüne onu sıhhiyeye doğru götürdüm. Siperde tüm erler ağlıyordu. Diğer astsubay ve teğmen gözleri yaşlı hıçkırarak bağırıyorlardı. 'Durmayın arkadaşlar bugün bizim günümüz, komutanımız için verin düşmana mermiyi, durmayın aslanlar, durmayın!' O ana kadar sipere yapışarak savaşan o ağlayan askerler ayaklandı. Birden bölük hiçbir emir almadan saldırıya geçti. Yakınımızdaki tabur komutanı bağırıyordu. 'Durun, durun, durun!' Teğmen ve astsubay zorlukla durdurdu askerleri. Bir dakika sonra önümüzdeki düşman cephesi, Amerikan uçakları tarafından bombalandı. Her taraf napalm bombalarıyla yanıp kül oldu.

– Baba, komutan?

– Maalesef oğlum, sıhhiye çadırına getirdim ama ölmüştü. Yolda hiç sesi çıkmamıştı zaten.

O sabah Mehmet, daha bir olgunlaşmıştı.

1975 Kasımı

Son kalan birkaç gün hızla geçti. 1975'in Kasım ayı gelmişti. Hikmet'in askere teslim olacağı gün geldi. O gün sağdıcı da hazırlanmış İstanbul'a gidecekti. Birlikte yola çıkacaklar, Hikmet İskenderun'a, Mehmet İstanbul'a gidecekti. Yine samimi arkadaşları garaja kadar geldiler. Sabahın altısıydı. Erken yola çıkmalıydılar. Ömer, Necdet, Selim, Erol, Namık. Garajda askere giden başka gençler de vardı. Davullar zurnalar çalıyor, gençler askere giden arkadaşlarını havaya atıyorlardı.

"En büyük asker bizim asker, en büyük asker bizim asker!"

Bazı anne babalar göğüsleri gururla kabarmış, bir kenarda gizlice ağlıyorlardı. Kınalar yakılmıştı gençlerin ellerinin ayasına. Bizimkilerin aileleri yoktu. Zaten sadece Hikmet askere gidiyor, Mehmet ise okumaya. Arkadaşları ile sarılıp vedalaştılar. Birbirlerine tekrar görüşmek üzere söz verdiler. Sağdıçlar, sarıldılar artık uzun sürecek ayrılıklarının zamanı gelmişti. Hayat, tüm gerçekleriyle üzerlerine çöküyordu.

Önce Hikmet'in sonra Mehmet'in otobüsleri hareket etti. Mehmet, yolda düşünceliydi, için için Hikmet'e imreniyordu. Askerde gemici olacaktı. Belki de yurt dışına çıkarlardı. Hikmet şaka maka askerlikle denize ilk adımını atıyordu. "İyi oldu benim temiz kalpli sağdıcıma." diyordu, içinden.

Yolculuklar, hep bir hüzün taşır. Hareket edilen yerden ayrılma duygusu, gidilecek yerdeki heyecanları bastırır çoğunlukla. Hele memleket, arkadaşlar, aile bırakılıyorsa hüzün daha da ağırlaşır. O gün de ikisinin neşesi hiç yoktu. Mehmet İstanbul'un koca dünyasına, yeni arkadaşlıklara, olaylı bir üniversite serüvenine gidiyor, Hikmet'se çok uzakta olacağı, hiç görmediği bir kente gidiyordu. Belki orada acemilik, ağır eğitimler, kötü çavuşlar onu bekliyordu.

Yolculuklar sonunda biter. Zaman hızla akıp geçti. İkisi de varacakları yerlere vardılar. Mehmet, Harem'e varınca, küçük bavulu elinde doğru

büyük halanın evine gitti. Ertesi gün eski ortaokul arkadaşlarını arayacaktı. Bir tanesi en samimi arkadaşı olarak kalmış, onunla mektuplaşmışlardı. Onu bulabilirdi.

Hikmet, İskenderun otogarına ancak gece vardı. Otobüsten inip bavulunu almasıyla bir anda kalabalık otobüs garajında kendini yapayalnız hissetti. Hayatında ilk defa yalnız başına Bandırma'nın dışarısında buldu kendini birden. Şaşkındı. Bir otobüs yazıhanesindekilere birliğini sordu. İlkinde bilen yoktu. Sonunda tarif ettiler. Bazı minibüsler, Deniz Kuvvetlerine gidiyordu. Geceyi otogarda oyalanarak geçirdi. Bekleme salonunda bir koltukta biraz kestirdi.

Sabah oldu, bir tost yedi. Birliğine giden minibüse bindi. Yarım saat sonra bir askerî birliğin nizamiyesinde buldu kendini. Nizamiyedeki nöbetçiye birliğinin nerede olduğunu sordu:

– İyi nöbetler, İskenderun Deniz Kuvvetleri 1. Bölük nerede acaba?

– Burası, birliğin içerisinde. Teslim olmaya mı geldin?

– Evet, 55'e dört tertibim. Ne yapacağım?

– Gel seni nöbetçi subayına götüreyim. O sana gerekeni söyler. Hayırlı olsun iyi teskereler.

Nizamiyenin hemen yanındaki küçük binaya götürdü onu. Nöbetçi subayı babacan bir kıdemli başçavuştu. Kolunda, omzundan aşağıya doğru bir sürü sarı sırma rütbe vardı. Bir de kırmızı bir bant. Üzerinde nöbetçi subayın kısaltılmışı "Nö. Sb." yazıyordu. Anladı yeni acemi askeri.

– Gel bakayım askere mi geldin?

– Evet abi, ne yapacağım?

– Hoop sen artık asker oldun, abi falan yok, hep komutanım diyeceksin!

Hikmet utanarak,

– Özür dilerim komutanım.

Başçavuş gülümsedi. Sırtını sıvazladı. Askerlik çağrı kâğıdını istedi. Okudu, yardımcı askerine,

– Al bunu 1. Bölüğe götür. Nöbetçi çavuşuna teslim et. Onlar gerekenleri yaparlar.

Hikmet askeri takip ederken başçavuş arkadan sesleniyordu.

– Hadi bakalım hayırlı olsun, iyi askerlikler.

Yürürlerken Hikmet heyecanlanmış dizleri titriyordu. İlk uyarıyı almıştı. Rütbelilere komutanım diyecekti, daha da neler öğrenecekti bakalım. Saçlarını önceden kestirmişti. Askerliğini daha önce yapmış arkadaşları onu uyarmışlar, "Eğer kestirmeden gidersen sıfır numara keserler, en iyisi sen önceden üç numara kestir." demişlerdi. İnşallah bu üç numara tıraş sorun çıkarmazdı.

Bölüğüne geldiler. Zaten birlik sahildeydi, onun bölüğü daha da yakındı iskeleye. Bir askerî limandı burası. Uzaktan, büyüklü küçüklü gri askeri gemiler, liman kenarlarına kıçtan bağlı görünüyordu. Limanda bir karargâha girdiler. Nöbetçi çavuşunu bir ofiste buldular. Nizamiyedeki asker durumu anlatarak geri döndü. Hikmet, elinde kâğıt, nöbetçi çavuşun karşısında kalakaldı.

Çavuş bayağı havalı hiçbir şey söylemeden, elindeki kâğıdı işaret eder gibi elini uzattı. Kâğıdı aldı. Bir şeyler yazdı. Odada bir onbaşı da vardı. Ona dönerek,

– Koğuşa yerleştir. Kıyafetlerini ver. Giyinsin, komutan görmesin sivil. Hikmet, hadi hoş geldin aramıza. Bandırma'nın içinden misin?

– Evet komutanım. Hikmet artık rütbelilere 'Komutanım' demeyi öğrenmişti.

Çavuş Rizeli, onbaşı da Samsunlu. Herhâlde Karadenizli diye çavuş yakınına almış. Çavuş da onbaşı da elini sıktılar. Onbaşı yolda adını söyledi. Çavuş Veli, onun adı da Ahmet'miş.

Konuştular biraz. 1. Bölük komutanları bir üsteğmenmiş. Çok genç diyor onbaşı, Tanju Üsteğmen.

– Ama iyidir merak etme, meslcğin ne?

– Elektrikçi.

– Ben marangozdum, ama şimdi bölüğün yazıcısıyım. Arada sırada marangozluk işlerini bana yaptırırlar.

Levazıma uğradılar. Ayak numarasını sordular. Kıyafetlerini, postallarını aldılar. Kıyafetler, beyaz gemici kıyafetleri değildi. Gri. Hikmet şaşırarak sordu:

– Beyaz değil mi burada kıyafetler?

– Bunlar iş kıyafetleri, daha sonra yeminde giyeceksin esasları. Yemine kadar böyle.

– Önce buraya ını geliyor aceıniler?

– Sen ilk gelensin. Daha acemiler gelir. Bölüğünüz eğitim birliği. Kırk beş gün eğitim alacaksın, sonra dağıtım.

Bir iki küçük askerî eğitim aldıktan sonra, asıl kıyafetleri dağıtacaklar, sonra yemin edip eğitime başlayacaklardı.

Onbaşı Hikmet'i koğuşa götürdü. Dolabını, ranzasını gösterdi.

– Hemen giyin, diğer acemiler gelir, gitmek lazım.

Koğuş, yaklaşık elli kişilikti. İki kişilik ranzalar dört sıra dizilmişti. Sadece bir tarafta pencereler vardı. O tarafta ranza yoktu. İki duvarda ve ortada iki sıra ranza dizilmişti. Ona ortada bir ranza gösterilmişti. Çelik dolabına bavulunu yerleştirdi. Soyundu, ilkokuldan sonra ilk kez üniforma giyiyordu. Heyecanla giyindi. Elbiseler ona bayağı bol geldi. Üzerinde dökülüyordu. Onbaşıya utanarak baktı. Onbaşı anlayışlı ve kıdemli,

– Hep böyle olur baştan, sana terziyi gösteririm sonra kendine göre ayarlatırsın.

Giydiğinde postallar da biraz büyüktü, ayağını biraz salladı. Onbaşı,

– Büyük olması iyidir. Postallar ayağını sıkar sonra. Eğitimlerde ayaklar şişiyor.

Hikmet utangaç kıyafetini tamamladı. Onbaşı önde dışarı çıktılar. Onbaşı onu yemekhaneye götürdü.

– Bak orada kantin var, kahvaltı bitti ama oradan bir şeyler alabilirsin. Diğer acemiler tamamlandığında sizleri toplayacağız.

Onu orada bıraktı. Hikmet, kantine yakın bir masaya oturdu. Gitti kendine bir çay ve bisküvi aldı. Yarım saat sonra onbaşı diğer acemileri de getirdi. Hepsinin elbiseleri üzerlerinden dökülüyordu. Tanıştılar. Bir tanesi Çanakkaleliymiş. Onunla hemen yakınlaştılar. Memleketli sayılırlardı.

Yeni bitmiş olan Kıbrıs Harekâtı'nı konuştular. Bir yıl önce askere gelmiş olsalar Kıbrıs Savaşı'nın içinde olacaklardı. İskenderun Kıbrıs'a çok yakındı. Ancak her an Yunanistan'la savaş çıkabilirdi. Ama ne olacak, onların ordusu çok güçlüydü. Birbirlerine "Ne olacak on günde Atina'da oluruz." falan diyerek böbürlendiler.

Öğle oldu. Onbaşı ve çavuş geldiler. Onları yemekhanenin önündeki avluda topladılar. Sıraya dizdiler. Asker selamını hemen öğrettiler. Kıyafetlerine çekidüzen verdiler. Başlarına bir onbaşı bıraktılar. Bilgi verdiler:

"Gelenler tamamlanmadı. Bugün yemekhanede ve avluda oyalanın. Yarın komutanla tanışacaksınız, sonra da yemin. Herkes kendisi yemeğini alacak ve intizam içinde yemekler yenecek."

Mehmet, Paşabahçe'deki halanın yanına yerleşmişti. Sabah erkenden yola çıktı. Önce okuluna gidecekti. Bakalım dersler başlıyor mu, bir de paso sorunu vardı. Okulda "Paso nasıl çıkartırım?" diye soracaktı.

Yine Üsküdar'dan vapurla Beşiktaş'a geçti. Oradan yürüyerek Yıldız Yokuşu'nu çıktı. Yokuşu çıkan herhâlde onun gibi öğrenci olan, ellerinde T cetvelleri ve kitapları bulunan gençler vardı. Bazıları yalnız, bazıları arkadaşları ile birlikte yokuşu çıkıyorlardı. Hepsinin yüzünde heyecan gördü Mehmet. Yalnız olmayanlar hararetli hararetli konuşuyorlardı.

Okula yine nefes nefese geldi. Bugün onun üniversitedeki ilk günü olacaktı. Sınıf arkadaşlarıyla tanışacaktı. Pasosunu, öğrenci kimliğini yaptıracak, onları kıvançla taşıyacaktı. O bir mühendis olacaktı.

Giriş için tek kapı olan ön binaya geldi. Bir sürü polis gördü. Polis öğrencileri arıyor, kimliklerini kontrol ediyordu. İçeriye giren öğrencilerin aralarına katıldı. Üstü arandı, kimliği soruldu. Kayıt belgelerini gösterdi. Ön binanın camlı kapısından içeriye girdi. Girmeden önce camda asılı ilanlarda "okul kapalı" ifadesi görmemişti.

Girişte bir salon ve salonun solunda uzunca bir koridor vardı. Girişin karşısında, yukarı çıkan merdivenler ve altında arka bahçeye açılan yine camlı bir kapı. Girişin sağında ise sekreterlik odaları vardı. Salonu geçmeye başladılar.

Kimi öğrenciler koridora dönüyor, kimileri merdivenlere, kimileri de onun gibi arka kapıya bahçeye doğru yöneliyorlardı. Makine ve elektrik mühendislikleri ön binada, inşaat ve mimarlık arkada bahçe içindeki binada idiler.

Salondan tam geçerlerken birden üst katlardan bağrışmalar duyuldu. Arkasından masa, sandalye, cam kırılma sesleri. Yukarıda acayip bir gürültü oluyordu. Ön kapıdaki polisler içeriye doluştular.

Mehmet korktu. Gerisin geriye döndü. Ancak polisler onu iterek tekrar salona doğru çevirdiler. Polis kapıyı tutmuş öğrencileri dışarı bırakmıyordu. Mehmet ne yapacağını şaşırdı. Yukarıdaki gürültüler gittikçe artıyor, merdivenlerde öğrenciler panik içinde yukarıdan aşağı kaçışıyorlardı. Ne yapsın, kendini kapana sıkışmış hissetti. Bari bahçeye kaçayım diye arka kapıya yöneldi. Polisler merdivenlerden yukarı çıkmaya çalışıyordu. Mehmet birkaçının yüzünü gördü. Onlar da çok gençtiler ve korku içindeydiler. Bazılarının yüzü bembeyazdı. Bir yandan tetikte bir yandan yukarıdan kaçan öğrencileri yararak yukarıya çıkmaya çalışıyorlardı.

Sağa, sola, bahçeye kaçışan gençler arasında, merdivenin altına geldi güç bela. Altından geçerek bahçeye çıkacaktı. Merdivenin altında ikinci adımını atacaktı ki yukarıdan büyük bir tabure önüne düştü. Nerdeyse kafasına düşüyordu. Refleksle ellerini başının üstüne koydu. Taburenin düştüğü merdiven kovası boşluğuna, yukarı baktı. Yukarıdan aşağıya öğrenciler birilerini kovalıyor, ellerine ne geçerse onlara atıyorlardı. Kendini geriye attı. Korkudan bir an önce okuldan çıkmak istiyordu. Tekrar okul girişine yöneldi. Polislere yalvardı,

"Ne olur beni bırakın gideyim. Bakın ben yeni kaydoldum okula. İşte kayıt belgem. Daha pasom bile yok." diye. Panik içindeydi. Ne oluyordu, o okumak için gelmişti.

Bu sırada bir sürü öğrenci kapıya yüklenmişti. İçlerinde gencecik kızlar vardı. Çığlık çığlığa bağırıyorlar, polislere yalvarıyorlardı. Hepsi korku içindeydi. Bir an önce okuldan uzaklaşmak istiyorlardı.

Polis dayanamadı yüklenmeye, çünkü çoğu içeri girmişti. Kızlı erkekli gençler polisi yardılar, bir kısmı yukarıya doğru, çoğu, Yıldız Yokuşu'ndan aşağı koşmaya başladılar. Mehmet gururuna yediremiyor koşmuyordu. Kendini toparladı. Korkusunu yendi. Merak içindeydi, öğrenecekti. Ne oluyordu? Caddeden karşı tarafa okulun karşısına geçti. Orada bir dispanser vardı. Dispanserin önünden geçen halk durmuş, merakla okula bakıyorlardı. Dispanserin kapısından hemşireler, doktorlar dışarı çıkmış, kaçışan gençlere bakıyorlardı. Mehmet aralarına katıldı. Beklemeye başladı. Neler olmuştu, öğrenecekti.

Doktor ve hemşireler aralarında konuşuyorlardı. Mehmet dikkatle dinledi. Bir doktor:

– Yine yaralılar gelir şimdi.

Bir hemşire:

– İnşallah ölen falan olmaz.

Allah Allah "ÖLEN Mİ?" Mehmet bu kelimeyi duyunca tüyleri diken diken oldu. Ne ölümü, bunlar aynı okulun öğrencileri değil mi, ne oluyor? Anlayamıyordu. Dayanamayıp doktora sordu:

– Bunlar üniversite öğrencisi mi? Hani şu yaralanan ya da ölenler?

Doktor içi sıkkın, iç çekerek,

– Öyle canım, maalesef birbirlerini kırıyorlar.

– Bu okulun öğrencileri mi?

– Evet, aynı okuldalar ama okumak varken birbirlerini kırıyorlar.

– Siyasi olaylar mı, kim bu öğrenciler?

– Sağcı ya da solcu gençler.

Mehmet duvarlarda gördüğü yazıları hatırladı. Dev-Yol, Dev-Sol, Yaşasın Kurtuluş Hareketi, Ülkü Ocakları, Yaşasın Ülkücü Gençlik vs. Biraz bilgiç sordu:

– Ülkücülerle devrimciler mi?

Doktor biraz detaylı anlatma ihtiyacı duydu.

– Bak canım sen bir şey bilmiyor, gazeteleri okumuyor musun? Solcu gençler var. Dev-sol, dev-yol gibi, bir de ülkücü gençler var. Bunlar birbirlerine düşman. Solcular 'Devrim yapacağız, emeğin, işçinin iktidarı' diyorlar. Ülkücüler de, 'Namus, din ve Türklük elden gidiyor,' diyorlar.

Mehmet bilmez mi? Her şeyi biliyor. Hatta akıncı gençlik de var, onu da biliyor. Her tarafın görüşlerini savunan birçok kitap okudu ama o bir genç, birbirlerini öldürdüklerini anlayamıyor ve anlamak da istemiyor. Bu güzel dünya, gençliklerinin güzel günleri varken neler oluyor? Biraz bilgiç yine sordu:

– Doktor abi, bir de akıncı gençlik yok mu?

– Tabi, bir de onlar var. Ama onlar kavgalara pek karışmıyorlar. Azınlıktalar, belki de ondan. Daha çok devrimcilerle ülkücüler.

Daha fazla konuşamadı. Dispanserden bir hemşire koşarak çıktı, ya-

nında tekerlekli bir sedye ve onu taşıyan iki hasta bakıcı vardı. Doktora ve hemşire arkadaşlarına seslendi.

– Okula hemen, yaralılar varmış, acil diyorlar. İki sedye istediler arkamdan bir tane daha getirin!

Okul ile dispanser arasında ünlü Barbaros Bulvarı vardı. İstanbul trafiğinin kesintisiz aktığı caddeye kendilerini attılar. Hemşire, bir yandan arkadaşlarından da yardım istiyordu.

– Trafiği durdurun, arabaları durdurun, yardım edin!

Doktor telaşla bir sedyeyi daha hazırlattı. Bir hemşire ve bir hasta bakıcı, bu sedyeyi de iterek durdurulamamış trafiğin içine caddeye sürüyorlardı.

Okuldan kaçan öğrenci kalmamıştı ortada. Hepsi çil yavrusu gibi dört bir yana koşarak dağılmışlardı. Hemşire ve hasta bakıcılar caddenin ortasındaki kaldırıma varmışlardı ki okulun önündeki polisler hareketlendi. İçeriden başlarını, kollarını, yüzünü tutan gençlerle birlikte çıkıyorlardı. Gençler kan revan içindeydiler. Polislerden bir kısmı koştu. Yolu kesti. Trafiği durdurdular. Sedyeler karşıya, okula geçerlerken yürüyerek gelen yaralı gençler dispansere doğru gidiyorlardı. Zor yürüyorlardı. Polisler gençlerin kollarına girmiş onlara destek oluyorlardı. Bir kısmını omuzlamışlar öyle geliyorlardı. Arkalarından onları o civarda herhâlde beklemiş olan yakın arkadaşları geliyordu.

Mehmet, dispanserin önünde donmuş boş gözlerle olayları izliyordu. Sonunda yaralılar dispansere varmayı başarmışlardı. Onları tek tek inceledi. Onun gibi gençtiler. Pırıl pırıl parlayan gözler, kan çanağı içindeki yüzlerinden parlıyordu. Başlar öne eğik, şaşkın gözlerle sağa sola bakmaya çalışıyorlardı. Mehmet, yaralı gençlerden kara yağız bir tanesiyle göz göze geldi. Gözlerindeki çok derin kin ve nefret duygusunu hissetti. Bu çocuklara bu derin kin ve nefreti kim vermişti? Neydi bu güzel ülkenin güzel gençlerini, bu kadar kinlendiren ve nefret ettiren?

İçlerinden bazıları bağırmaya çalışıyor, ancak sesleri yükselmiyordu. Perişandılar.

"Kahrolsun faşizm. Kahrolsun. Kahrolsun!"

Dispansere soktular hepsini. Sedyeler okula varmıştı. Polisler kapıda karşıladılar onları. Karga tulumba iki genç taşıyorlardı. Sedyelere hemen

yatırdılar. Bu sırada iki ambulans siren çala çala trafiği yarmaya çalışarak Balmumcu'dan ters istikametten geliyordu. Mehmet uzaktan gençleri görmüştü. Sedyeye koyarlarken hâlâ kanları yere akıyordu. Üstleri başları kıpkırmızı kesilmişti. Doktor dispanserden çıktı, ambulansa alınanlara baktı. Hemşerilere,

– Eyvahhh, bunlar çok ağır yaralı galiba! dedi.

Ambulanslar, okulun önünde sedyelerdeki gençleri aldılar ve hemen hareket ettiler. Okuldan çıkıp dispansere gelen arkadaşlarının arkasından gelen birkaç genç bekliyorlardı.

Mehmet gözlerine inanamadığı olayları düşündükçe ödü patlıyordu. Fakat merak ediyordu, ne oluyordu, neler olacaktı? Okulu ne olmuştu? Girmeli miydi? Dersler başlamış mıydı? Paso nasıl çıkaracaktı? Her şeyi birkaç saniye düşündü. Dayanamadı. Bir şeyler öğrenmeliydi. Mehmet, dispanserin önüne kadar gelip içerideki arkadaşlarını bekleyen bir iki genç ce yaklaştı:

– Geçmiş olsun kardeş, hayırdır neler oldu?

Genç imdat ister gibi sağa sola bakınıyordu.

– Yine faşistler saldırdı.

Mehmet bildiği hâlde yine de sordu:

– Faşistler, ülkücüler mi?

– Evet, dedi genç. Uzun anlattı. Makine bölümünde okuyorlarmış. Üç ve dördüncü sınıflar. Koridorda solcu arkadaşları ile sohbet ederlerken bir sınıfa on beş kadar ülkücü girmiş. Kapıyı kapatarak saldırmışlar. Sınıftaki arkadaşları beş altı kişiymişler. Saldıranların ellerinde bıçaklar, falçatalar varmış. Ne olduklarını anlayana kadar bıçakla yaralanmışlar. Onlar sınıftaki gürültüleri duyup yardıma koşmuşlar. Ancak yetişene kadar saldıranlar koridorda ters yöne kaçmışlar. Merdivenlerden kovalamışlar ama polislerle karşılaşıp durdurulmuşlar.

Mehmet merdiven altını, düşen tabureyi, yukarıdan panik içinde kaçanları hatırladı.

Sonra polis gelmiş ama kimseyi yakalayamamış. Neler oluyor diyene kadar kaçmışlar. İki arkadaşları ağır yaralanmış. Aralarından bir başkası söz aldı hararetle,

– Öyle bir bıçak kullanmışlar ki herhâlde eğitim almışlar, zavallı arkadaşın karnından sokup göğsüne doğru kanırtmışlar. Kalbinden aldı o yarasını. Ölür herhâlde. Kahrolsunlar.

Mehmet'in okul ne oldu, ne olacak falan sormak aklına gelmedi. İçinde inanılmaz korkular yavaşça yanlarından ayrıldı. Şimdi görenler onu da solcu zannederler korkusuyla uzaklaştı. Ayrılırken,

– Geçmiş olsun hepinize. Allah yardımcımız olsun, diyebildi.

Aslında o da bir solcu sayılırdı. Sosyal demokrat bir babası ve ailesi vardı. Babası Cumhuriyet Halk Partisi'nden belediye meclis azalığına kadar görev yapmıştı ama çok sevdiği ülkücü arkadaşları da vardı. Onlardan zaman zaman görüşler alır bir şeyler öğrenmeye çalışırdı. Onun memleketinde ülkücü-devrimci kavgaları yoktu henüz. Seyrek de olsa gençler bir araya gelir, ülkenin sorunlarını tartışırlardı ama hiçbir zaman kavga çıkmazdı. Hepsi çocukluktan arkadaştılar. Birbirlerini en fazla takılarak kızdırırlardı. Babasının en yakın arkadaşı sağ görüşlüydü. Aralarında hiçbir sorun çıkmazdı.

Kulaklarına inanamıyordu. Onun bir sürü ülkücü arkadaşı vardı. Onlar ne iyi çocuklardı. Aralarında her zaman dayanışma olurdu. Hiçbiri çok iddialı değildiler ki. Birbirlerini çok sayar ve severlerdi. Burada neler oluyordu? Niye ülkücüler acımasızca saldırmışlardı? Anlayamıyordu.

Birden ülkesini, dünyayı düşündü. Dev Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Devleti aklına geldi. Emperyalizmi, dünyayı yönetmeye kalkan güçleri hatırladı. Ajanlar? Tüm insanların içinde oluşan kuşkular gibi onun da içinde kuşkular yine doğdu.

Arkasında bir insan gölgesi, karartı yine belirdi. Sanki onu izliyordu. Korktu, arkasına baktı. Kimse yoktu.

Bunları düşünürken Yıldız Yokuşu'ndan aşağı iniyordu. Trafik yine açılmıştı. Bir grup gencin aşağıdan okula doğru bağırarak yürüdüklerini fark etti. Bağırıyorlardı,

"Kahrolsun faşizm, kahrolsun faşizm!"

Yukarıda iki polis otobüsü göründü. İçleri polis doluydu. Polisler gençlerin önünü kestiler. Gençler okulâ doğru yürümek isteyince coplamaya başladılar. Yine kaçışanlar, panik, bağıranlar...

Mehmet'in korkusu gittikçe arttı. Koşarcasına aşağı iskeleye indi. Hemen kendini vapura atmak, sakinleşmek istiyordu. Vapur bulamadı. İlk gördüğü dolmuş motoruna atladı. Neyse ki motor hemen hareket etti. İçi rahatlamıştı. Elleri korkudan titriyordu. Canı bir sigara içmek istedi. Ancak hiç sigara içmemişti ki demek ki böyle anlarda sigara aranıyormuş. Kendi kendine kızdı. "Oğlum sen futbolcusun, ne sigarası?" dedi içinden.

Sakinleşti biraz. Düşünmeye başladı ne yapacaktı şimdi? Saat sabahın on biri olmuştu. Daha tonla zaman vardı akşama. Şimdi halasına gidip ne yapacaktı? Hiç de arkadaşı yoktu.

Motorda insanlara kuşkuyla baktı. Arkasında bazen beliren insan gölgesini, karartıyı aradı. Sanki kalabalıktan birisi onu izliyordu. Korktu.

Motor Üsküdar'a vardı. Sahilde banka oturdu. Düşündü ne yapabilirdi. Bir anda kendini koca İstanbul'da yapayalnız hissetti. İçinden ağlamak geliyordu. Önünden tonla insan geçiyor ama o, bu on milyonluk İstanbul'da yalnızdı. Ürperdi.

Karar verdi hiçbir şey yapmadan durmayacaktı. Ortaokuldan arkadaşları aklına geldi. Bir tanesi ile mektuplaşmıştı. Onun İstanbul İktisat Fakültesini kazandığını biliyordu. Üniversitesi Beyazıt'taydı. Evet, oraya gidecekti.

Tekrar vapura yöneldi ama bu sefer Eminönü vapuruna. Bilet aldı, alırken içinden söyleniyordu. "Ulan bir paso çıkaramadık, öğrenci indiriminden yararlanamıyorum."

Vapura binip oturdu. İyice sakinleşmiş, rahatlamıştı. Karnının acıktığını fark etti. "Vapurda tost pahalı mı acaba, bir sorayım." diye düşündü. Utandı, soramadı. Baktı bir simitçi var, simit aldı. Bir de kendine çay söyledi. Güzel İstanbul'u seyrederek çayıyla simidini yedi. Vapur Eminönü'ne geldi. Sallanarak aheste vapurdan indi. Bir daha bilet almamak için yürüyerek Beyazıt'a çıkmaya karar verdi.

Nasılsa zamanı çoktu, yavaş adımlarla Sirkeci Gar'ının önünden geçiyordu. İnsanlar onun okulunda olanlara hiç aldırış etmiyorlarmış gibi sağa sola yürüyorlardı. "İnsanlar bu gençlere yardım edemiyorlar mı?" diye düşündü. Sonra güldü, "Baksana oğlum hepsi hayat savaşında!" dedi ken-

dine. Kestirme yolları biliyordu ama o, Gülhane Parkı'nın önünden geçerek Sultanahmet'e çıkacaktı. O yola saptı.

Gülhane Parkı'nın önüne gelmek üzere idi. Karşısında İstanbul basınının kalbi Babıali görünüyordu. Aklına gazeteler, basın, yazarlar geldi. "İşte onlar gençlere yardım etmeli." dedi içinden. "Onlar bu ülkenin aydınları, elbette gençleri, öğrencileri anlarlar, yardımcı olurlar."

Gülhane Parkı'nın köşesine gelmişti. Karşıdaki eski binayı hatırladı. Adli Tıp, morg. Ürperdi. Buraya adli vakalarda ölenleri getiriyorlardı. Burasını ortaokuldayken öğrenmişti. Ortaokuldayken Fransızca okumuştu. Babası onu Fransızca öğrensin diye kursa göndermişti. Sultanahmet'e çıkan yokuşun üzerinde Fransız Kültür Merkezi vardı. Oraya kursa geliyordu. İşte o zaman o çevreyi öğrenmişti.

Ortalık sakindi. Parkın içinden çıkan turist gruplar gördü. "Okul lisanını Fransızca ama öncelikle İngilizce öğrenmeliyim." diye düşündü. Turistlere imrendi. Acaba onların ülkelerinde de öğrenci olayları oluyor muydu? Onlar dünyayı geziyorlardı. Ne güzeldi dünyayı gezmek, görmek, çeşitli ülkelerin insanlarını tanımak. Bir gün o da dünyayı gezecekti, içinden bunun için dua ediyordu.

Grubun içinden bir genç kız ona baktı. Kızardı, ne güzel mavi gözler, küçücük bir burun, çilli yanaklar, bembeyaz bir yüz, sapsarı saçlar. Gözlerini kaçırdı. Hâlbuki kız ona hayran olmuştu. O kadar yakışıklı bir Türk genciydi ki bunu bir gün anlayacaktı. Şimdi, tüm Batılı insanları ilahlar gibi görüyordu. O da diğer Türk gençleri gibi Batı hayranlığı ile büyümüştü. Çocukluğundan beri Hollywood filmleri onun düşleriydi. Kültürünün yüzde doksanını o filmler işlemişti. Batı ülkelerinde hiç sorun yok zannediyordu. Ne para kaygısı ne de geçinı. Birçok Batılı yazar okumuştu, etkilenmişti. Kültürünün gerisini yöresi, insanları ve ailesi tanıamlamıştı.

Kıza küçücük bir bakış daha attı. Kız hâlâ ona bakıyordu. Birden aklına Elçin geldi. Onun siyah gözleri. Mis gibi teni, parfümü olmadığı hâlde onun ta yüreğine kadar kokan vücudu. Bütün o mavi gözler, sapsarı saçlar uçtu gitti aklından. Başını çevirdiği gibi gururlu, kabara kabara hızlanarak yokuşu çıkmaya devam etti. Bir postane bulmalıydı, bir kart atacaktı yavuklusuna.

Sultanahmet'te tonla kartpostal satan vardı zaten. Bir tanesinden iki kart aldı. Birinde Ayasofya, diğerinde Sultanahmet Camii resmi vardı. Satan, Türk fiyatından vermişti. Postaneyi de gösterdi.

Caminin karşısında parkta bir banka oturdu. Yanında mutlaka bir kalem olurdu. Bazı prensipleri vardı. Saatsiz ve kalemsiz hiçbir zaman olmamıştı. Saatini de net bilmediği miktarda bir iki dakika ileri kurardı. Randevularına geç kalmak istemezdi. Çünkü her işi ucu ucuna yapmayı çok severdi. Onun için zaman ölüm gibiydi, geri alınamıyordu. Bu yüzden bir işi yaparken ne önce ne de geç başlamamalıydı. Zaman, çok kıymetli idi boşa harcanmamalıydı. İşte bu düşünceleri yüzünden tam zamanında, ucu ucuna başlamak isterdi ama bir şeyler ters gider, o hep geç kalırdı. Saati de geç kalma huyunu bildiğinden biraz ileriydi.

Sevgilisine, "Canım sevgilim. Seni çok özledim, okul bir türlü açılmıyor. Bugün yine olaylar oldu. Bana yaz, ilk fırsatta görüşelim. İyi olmanı dilerim. Seni her şeyden çok seven Mehmet."

En alta da not yazdı. "Sen benim her şeyden çok her şeyimsin!"

Sağdıcın da adresini almıştı.

"Kardeşim Hikmet, bugün okulda çok kötü şeyler oldu. İlerde görüşürsek anlatacağım tonla şey var. Nasıl gidiyor acemilik? Bana yaz olur mu? Sağlıcakla kal. Mehmet"

Şimdilik halasının adresini biliyorlardı. Daha önce bildirmişti onlara. Postaneye koştu. Sevinçle, özlemle sevdiklerine kart attı.

Karnı çok acıkmıştı, dayanamayıp meşhur köftecide köfte yedi. Tekrar yola çıktı. Çemberlitaş'ı geçti. Orada meşhur Şafak sinemaları vardı. Sinemaların pasajına girdi. Film afişlerine baktı. Bir tanesine mutlaka gidecekti. "Kartal Yuvası" bir savaş filmi. Richard Burton, Clint Eastwood. Dört saatlikmiş. Gidecekti mutlaka.

Artık kaldırımlar kalabalıktı. Kapalı Çarşı çevresi hep kalabalık olurdu zaten. Beyazıt'a az kalmıştı. Kapalı Çarşı'nın yanındaki Sahaflar Çarşısı'ndan geçerek Beyazıt Meydanı'na gelecekti. Eski ve yeni kitaplara göz atmak istiyordu. O, kitapları çok severdi. Kitaplar, kâğıt kokuları. Sahaflara girdi. Kitap kokuları burnunu doldurdu. İşte bu koku onu bir anda çocukluğuna götürdü. Hatırladı.

Çocukluğunda Bandırma'da bir Şehir Kütüphanesi vardı. Şimdi bilardo oynadıkları sokağın tam karşısında. Şehrin tam ortası sayılırdı. Kütüphane köşedeydi. Hatta kapısı köşeyi kesecek şekilde yapılmıştı. Yani kapı iki sokağa da bakıyordu. Öbür köşe ise Cumhuriyet Meydanı'na açılıyordu. Şimdi yerinde bir pastane var. Muhallebici. Belediye şehrin arkalarına doğru bir meyve ve sebze hali yaptı. Kalktı kütüphaneyi o halin dördüncü katında bir küçük odaya tıktı. Tabi ki halk ve gençler bu ters yerdeki kütüphaneye uğramaz oldular. Mehmet bile gitmiyordu. Tek bir oda, kitaplar üst üste. Niye gitsin ki insanın içi kararır.

Ama eski yerindeyken oraya her gün uğrardı. İlkokulunun yolunun üzerindeydi. Okuldan çıkışta oraya uğrar, sonra eve giderdi. Onları ilk olarak öğretmenleri götürmüş, kitap almanın kurallarını, nüfus kâğıtlarını gösterip oradan kitap alabileceklerini öğretmişti. Ondan sonra Mehmet, âdeta her gün oraya uğradı. Yalnız o değildi tabii. Çocukların çoğu orayı çok sevmişlerdi. Çok tatlı bir kütüphaneci amcaları vardı. Onların saçlarını okşar, "Size bugün hangi kitabı vereyim bakayım?" derdi. İşte orada, şu kitap kokusu ile tanışmıştı. Jule Verne'in tüm serüven kitaplarını sırasıyla alır, onları kucağında korur, evde okur, kütüphaneci amcanın söylediği tarihte geri getirirdi. Çizgi romanlar da vardı, hatta Micky Mouse. Bir gün kütüphaneci amca ona yepyeni bir cilt Micky Mouse vermişti. Kitap okurken sevdiği bir şeyler yemeyi severdi. Üzerine titrediği hâlde, evde tahin pekmez yiyerek okurken bir damla damlattı. Ne üzülmüştü. Kitabı güzelce silmiş, kütüphaneci amcaya bir şey söyleyememişti.

Bunlar hızla aklına geldi. Sahaflarda kitapları okşadı. İçlerine baktı. Okumadığı bir sürü kitap gördü. Hayıflandı. Şimdi kitap alamazdı. Parası azdı. Üzüldü. Çalışmaya başlamalıydı. O zaman alabilirdi. Kendine bir kütüphane yapacaktı.

Sahaflardan çıkıp Çınaraltı'na geldi. İnsanlar tenteler altında oturmuş çay içiyorlardı. Sağda da bitpazarı vardı. Millet mallarını yerlere sermiş, eski her şeyi satıyorlardı. Mehmet bu bitpazarını çok iyi biliyordu. Ortaokuldayken buraya çok sık gelirdi. Bu eski pazardan öyle güzel parçalar bulmuştu ki toplama parçalarla bir sinema makinesi yapmış, ancak oynatacak film bulamamıştı. Yine bitpazarında, uzunluğu çok az olan film par-

çaları bulmuş, daha orta ikide iken evde sinema oynatmıştı. Küçük düz akım elektrik motorları bulur, onları pille çalıştırarak çeşitli araçlar yapardı. Mesela küçük bir gemi, uçmasa da pervaneli uçak, arabalar yapmıştı.

Bitpazarında dayanamayıp yine oyalandı. Sonra Beyazıt Meydanı'na geldi. Arkadaşını nasıl bulacaktı? Üniversitenin tarihî bahçe kapısına geldi. Öğrenciler girip çıkıyordu. Tabii polisler de vardı. Meydanın ortasında iki büyük polis otobüsü ve çevresinde bariyerler vardı.

İçeri girmek istedi. Polis kimlik sordu. Okulun öğrencisi değildi.

– Bir arkadaşımı görmek istiyorum.

Polis nüfus kâğıdına baktı.

– Sen öğrenci misin, öğrenci hüviyetin?

– Yeni kayıt oldum, daha alamadım, okul olaylardan kapalı.

– Hangi okul?

– Yıldız Devlet Mimarlık Mühendislik...

Polis olayları biliyordu. Telsiz anonslarında duymuştu.

– Senin okulda bugün yine olay oldu di mi?

– Evet, okula giremedim.

– Sen de olayların içinde miydin bakalım?

– Yok abi, ben okula giremedim ki.

– Fena olmuş, bir öğrenci ölmüş, biliyor musun?

Ne? Mehmet vurulmuşa döndü. Okuluna ilk girmek istediği gün, onun gibi bir öğrenci ölmüş, öldürülmüştü. Onun ilk günüydü. Üniversite, mühendislik, büyük adam olmak, ülke, vatan, insanlık...

– Yapma abi, deme be gerçekten mi?

– Bak oğlum akıllı ol, mademki yeni kayıt oldun, olaylardan uzak dur.

Mehmet'in üzerinden attığı korku, endişe yine geri gelmişti. Korkarak,

– Abi burada da olaylar oluyor mu?

– Olmaz mı, bak bu meydan her hafta savaş alanına dönüyor.

Daha fazla bir şey soramadı.

– İçeri girebilir miyim?

– Bak nüfus kâğıdın bizde kalacak, girip arkadaşına bakıp dönecek, geri alacaksın.

Mehmet korktu. İstanbul'da bir nüfus kâğıdını da kaybederse...

– Yok abi, ne olur ne olmaz, içeride bir şey olur, ben girmeyeyim.

Polise "İyi günler." deyip üniversiteye arkasını döndü. Yanından geçip giden gençlere sordu:

– Arkadaşlar iktisat fakültesi nerede?

– İçeride.

– Bir arkadaşımı arıyorum, içinizde orada okuyan var mı?

Bir kız:

– Ben iktisattayım. Kaçıncı sınıfta, adı ne?

– Daha yeni kaydoldu. Bir de.

– Ben ikinci sınıftayım ama genellikle şu karşıdaki kafelerde takılıyoruz. Onlar da oradadırlar. Belki bulabilirsin.

Mehmet Beyazıt Camisi'nin ve meydanın önünden geçen caddenin karşısındaki binalara baktı. Kafe mi peki hangisi?

– Özür dilerim, ben pek bilmiyorum buraları, hangi kafe?

Kız:

– Gel biz oraya gidiyoruz, seni götürelim.

Gençler ona yardım etmek istiyorlar ama bir yandan onu süzüyorlardı. Acaba neydi? Bir ülkücü mü, yoksa solcu mu? Tipi pek akıncıya benzemiyordu. Aslında ülkücülere de benzemiyordu. Onlar genellikle ceket giyerlerdi. Bu gencin üzerinde bir mont ve altında kot vardı. Gençler bu tehlikesiz diye, düşünüp yanlarına aldılar. Kafeye doğru hep beraber yürüdüler.

Meydanda polis bariyerlerinin arasından geçerlerken Mehmet, gençlerden medet umarak hararetle anlatıyordu:

– Arkadaşlar ben yeni kaydoldum, Yıldız DMMA'ya. Yeniyim. Eylülde okula kayıt oldum ama iki ay okul açılmadı. Neden açılmadı? Bugün okul başlayacaktı, daha ilk gün olay oldu. Ne olacak bilmiyorum? Neden öğrenciler birbirlerine saldırıyor? Ne zaman okumaya başlayacağım? Paso nasıl çıkaracağım? Öğrenci yurtlarında nasıl kalabilirim? Kimseyi tanıyamadım sınıf arkadaşlarımdan. Onun için buraya geldim. Ortaokuldan bazı arkadaşlarım burayı kazanmışlar, belki onları bulurum diye.

Gençler ona acımışlardı. Onu anlıyorlardı. Onların da ilk günleri zor geçmişti. Hele Anadolu'dan gelenler. Ama İstanbul Üniversitesi zamanın-

da açılmıştı. Henüz büyük bir olay olmamıştı. Zaman zaman orası da kapanıyordu bir iki ay. Yardımcı olmak istiyorlardı. Ne olursa olsun onlardan biriydi çaylak üniversiteli.

Bir delikanlı:

– Kardeş ben Atatürk Öğrenci Yurdunda kalıyorum. Oraya gel, orada sana kalmak için neler yapacağını, başvuruyu anlatırlar. Nerede olduğunu biliyor musun?

– Hayır, duydum ama bilmiyorum.

– Topkapı'dan sonra. Buradan ya da Eminönü'nden sor, otobüsler geçiyor yakınından.

– Kardeş seni orada bulabilir miyim?

Yardım etmek isteyen genç, onun faşist mi, komünist mi olduğunu bilmediği için korktu. Çünkü yurtta da acayip bir gerilim vardı iki taraf arasında. Şimdi bu gençle buluşsa yurtta, o ne tarafsa onu da o taraflı zannederler, tavır alırlardı birileri. Ya azılı bir devrimci, ülkücü ya da akıncı ise? Başı belaya girebilirdi. Bu gençler de mümkün olduğu kadar uzak durmak istiyorlardı sivri uçlardan. Korktuğunu belli etmeyerek,

– Bana ihtiyacın yok, okula kayıt evraklarınla ve kimliğinle git kalmak için başvur.

Biliyordu. Yurtta her tarafın kaldığı bölümler oluşmuştu. Ülkücüler bir binada, devrimciler bir binada, akıncılar bir tarafta. Bir de çoğunlukta olan tarafsızlar vardı. Onlar daha fazla bloklarda kalırlardı. Tabii yurdun yetersizliğinden bu grubun içinde her taraftan gençler kalabilirlerdi. Ama odalar kesin ayrılmıştı. Herkes taraf oldukları ile birlikte kalıyorlardı. Böyle birbirine yakın odalar arasında zaman zaman kavgalar çıkıyordu. Genç, şimdi hangi taraf olduğunu bilmediği Mehmet'ten çekiniyordu. Yine de yardım etmek için, temiz insanlık duyguları ile,

– Ama bak, şimdi gideceğimiz kafeye her zaman gelebilirsin. Biz okul çıkışlarında orada otururuz.

Kafeye güveniyordu. Orada sınıf arkadaşları, tanıdıkları vardı. Birbirlerine sokulup kendilerini kısmen de olsa güvencede hissediyorlardı.

Mehmet tanışma ihtiyacı duydu:

– Ben Mehmet, siz?

– Ali.
– Yeşim.
– Turan.
– Ezgi.
– Gökhan.

Hepsi onun elini sıktılar. Bu sırada caddeden karşıya geçiyorlardı. Biraz daha yakınlaşmışlardı Mehmet'e.

Kafeye geldiler. Beyazıt'a çıkan bir sokağın içindeydi. Bilardo masaları da vardı. Hikmet'le oynadıkları bilardolar geldi aklına. Hemen her masaya baktı, bir tanıdık var mı? Masalarda kızlı erkekli gençler oturuyordu. Belli ki burası sadece üniversitelilerin geldiği bir yerdi.

Yeşim:

– Arkadaşlarından kimse var mı? diye sordu.

– Yok göremedim.

– Gel, istersen sana bir çay ısmarlayalım.

Mehmet'in inanılmaz içi ısındı birden. Ne iyi insanlar da vardı. Bak bu kız ona dostluk elini uzatmıştı.

– Teşekkür ederim. Sizi rahatsız etmesem...

Diğer kız daha da sıcak,

– Yok canım, biraz takıl belki gelirler. Daha okul dağılmadı.

Utanarak kızların yanındaki delikanlılara baktı. Onun kültüründe kızlarla birlikte olan erkeklerin izni gerekiyordu.

Delikanlılar gülümsedi. İzni almıştı.

– Çok teşekkür ederim. İnanın bugün okulumun ilk günü olacaktı. Olaylar canımı çok sıktı.

Oturdular bir masaya. Çaylar söylendi. Hepsi meraklı olayları sordular ona. Detaylı her şeyi anlattı. Korktuğunu bile söyledi. Gençler anlamışlardı. Bu çocuk olsa olsa sosyal demokrattı. Tehlikeli birine benzemiyordu. Daha da cesaretlenerek kendi okullarındaki kavgalardan bahsettiler.

Onlara göre hep ülkücüler saldırıyordu. Solcular da kendilerini korumak için silahlanıyorlardı. Bu gençler aşırı solcu falan değillerdi ama solcuları daha masum görüyorlardı.

Mehmet onları dinledi. Hiç yorum yapmadı. Sadece,

– Biz bu memleketin çocukları değil miyiz, bu kardeş kavgası niye?

Gençler de ona katıldılar. Niye?

Solcuların işçi iktidarı istediklerini, emeğe saygıyı, emekçinin haklarını savunduklarını anlattılar.

Mehmet konuları biliyordu. Sovyetler Birliği'ndeki devrimin amacını ve tarihini okumuştu. Biliyordu devrimciler, emeğin artı değerlerinin bir avuç aileye gitmesini istemiyorlardı. Bunun çözümünü emeğin iktidarında görüyorlardı. Gerçekleşmesi için de devrim şarttı. Kanlı olacaktı elbet. Oligarşi, yani zengin azınlıklar, ellerindeki saltanatı kansız bırakmazdı.

İşte bu noktada hiçbir şey söylemese de ülkücülerin rolünü anladı Mehmet. Bir taraf, sonuçta tüm sistemi yıkmak, devrim ile yepyeni bir düzen kurmak istiyordu. Buna doğal bir refleks olarak düzenin muhafazakâr yapıları tepki veriyordu. Muhafazakârlık, o kadar çok konuyu kapsıyordu ki bunun başında din geliyordu. Sonra gelenekler, henüz tam özgürlüğüne kavuşmamış Türk kadını, aile düzeni, namus kavramı. Oligarşi tüm bunları kullanıyordu. Kullanması için özel bir şey yapmasına gerek kalmıyordu ki kavranmamış özgürlüklerc toplum henüz tepki veriyordu. İstemiyordu, bunlar, özgürlük de olsa. Bu tepkiler doğaldı. Düzenin savunucusu yalnız polisler olamayacaktı tabii. Sivil tepkiler de doğacaktı. Bunların başında ülkücüler vardı, arkasından akıncılar daha sonra da belki asker de tepki gösterecekti. Tüm bunların evrim sürecinin doğal bir parçası olduğunu solcular görmeliydi. Daha hoşgörülü ve diyalektiğin sürecini bekleyerek ilerlemeliydiler. Ülkücüler de akıncılar da tüm olanların, evrimin getirdiği gelişimin sonucu olduğunu anlamalıydılar. Tarih göstermemiş miydi, insanlık, önce kabile reislerini, sonra krallarını, daha sonra diktatörlerini devirmemiş miydi? Kölelikten işçiliğe geçişin tarihi ne kadar eskiydi? Daha 19. yüzyılda ve 20. yüzyılda kölelik yaşanmamış mıydı? Tarih hep yenilikçilerle muhafazakârlar arasında kavgalarla dolu değil miydi? İnsanoğlu daima daha zengin olmak istemişti, zenginler de varlıklarını korumak. Bunun bir adı da sınıf kavgası değil miydi? Önemli olan, düzeni yıkmak isteyenlerin, karşı tepkileri anlaması, tepki verenlerin de neyi savunduklarını anlaması değil miydi?

Daha kadına tam özgürlük verememiş toplumdan devrim yapmasını is-

tiyordu solcular. Kolay mı yılların gelenekleri? Oldukça tutucu Arap toplumuyla yıllarca komşu yaşamışız, hele Doğu ve Güneydoğu illeri. Kültürleri ruhumuza işlemiş. Kadın, Âdem'e şeytanın meyvesini ikram eden ve onun cennetten kovulmasına sebep olan. Bir devrim hakça ve adaletçe eşitlik sunuyorsa ilk önce bundan kadın yararlanmayacak mıydı? Peki, hazır mıydı buna Türk erkeği? Hâlâ namus cinayetleri işleniyordu ülkede. Nasıl cesaret gösterecektik özgür bir kadının seçimiyle eş olmaya? Öyle bir özgürlük ki ilişki yürümezse kadın bırakıp gidebilecek. Buna kim hazırdı Allah aşkına, devrimden önce ya da sonrasına? Devrimciler bile hazır değildi. Mehmet bu yüzden, "Devrim için daha çok yol almalı insanlık." diye düşünüyordu. Devrimcilere tam hak vermiyor ama ülkücülerin saldırılarını da anlamıyordu. Bir taraf acele ediyordu diğer tarafta boşuna korkuyordu. Aslında evrim kendi kanunları içinde geliştirecekti onları.

Mehmet diyalektik okumuştu. Evrimin nasıl işlediğini biliyordu. Henüz feodaliteden kurtulamamış Türk toplumunun daha çok yolu vardı. Sanayileşmek gerekiyordu. Mülkiyeti olmayan sadece emeğini satarak geçinen bir işçi sınıfı daha oluşmamıştı ki. Tarım ağırlıklı bir nüfusu olan Türkiye daha çok yol alacaktı.

Mehmet hem ülkücüleri hem devrimcileri hem de akıncıları anlıyordu. Gereksiz düşmanlık birbirlerine, sonuçta insanoğlunun gelişim süreci sadece bunlar. Sancılı olmamalı. Birbirlerine hoşgörü ile bakabilmeli insan. İnsanoğlu ne yaparsa yapsın gelişimi durduramaz. Bir zamanlar saraylarda insanlar yaşardı. Tüm toplum çalışıp onları beslerdi. Zaman bunları alıp gitti. Şimdi ise zenginler ve yoksullar var. Dünyadayken bile cennette ve cehennemde yaşayanlar var. Elbet bunun da acıları çekiliyor şimdi. Ama nasıl saraylardan sökülüp atıldıysa asiller, bir gün zenginlikler de paylaşılacaktı adilce.

Hiçbir yorumda bulunmadı. Sadece bu iyi gençleri dinledi. Memleketlerinden söz ettiler. Kızlar ve bir genç İstanbulluydu, iki genç ise Anadolu'dan gelmişti. Biri Eskişehir, biri Mersin. Saatler geçti. Dört oldu. Şimdi kafeye daha fazla öğrenci gelmeye başladı. Gelenlere tek tek bakıyordu. Ama eski arkadaşlarından kimseyi görmedi. Saat beş buçuğa kadar oturdular. Artık samimi olmuşlardı. Mehmet gitmek ve tekrar görüşmek

için izin istedi. Gitmeliydi. Gençler, "Bizi burada bulabilirsin." dediler. Halasının evine gitmek üzere yola çıktı.

Hikmet ve diğer acemi erler, o gün sadece oyalandılar. Saçı uzunların saçları kesildi. Akşam içtiması yapıldı. Sayım ve düzen tamamlanarak ranzalarına yerleşip uyudular.

Ertesi sabah beşte uyandırıldılar. Yarım saat içinde giyinip sabah içtiması için avluda toplandılar. Nöbetçi çavuş onları intizama soktu. Ellerini önündekinin omzuna koyup düzgün hizalar yaptılar. Komutan göründü uzaktan. Genç ve yakışıklı bir adamdı. Tanju Üsteğmen. Kıyafetleri beyazdı. Omzunda iki sırma parlıyordu. Hikmet, "Ah ulan, şu denizci kıyafetleri ile insan, yakışıklı oluyor be." diye düşündü. Komutan, sert bakışlarla bölüğü süzdü. Bölük, iki takımdan oluşan yaklaşık seksen kişiydi.

Nöbetçi çavuş, esas duruşta gibi elleri, koştu. Çakı gibi bir asker selamı verdi.

– 1. Bölük, emir ve görüşlerinize hazırdır komutanım.

Komutan selama karşılık verdi.

– Acemiler nassınız!

– Sağ ol!

– Raht!

– Sas duruş!

– Raht.

Hikmet ve diğer acemiler, acemi de olsalar emirlere uydular. Çavuş onları yan yana dizdi. Komutan onları tek tek inceledi. Kıyafetleri bozuk olanları düzeltti.

– Şimdi yürümeyi, durmayı, sağa sola geriye dönmeyi öğreneceksiniz. Adam gibi asker selamını öğrenin. Saat onda yemin töreni var. İçinizde askere benzemeyen görürsem yakarım.

Çavuşa saat sekize kadar talim yapma emri verdi. Sonra kahvaltı. Tekrar eğitim. Saat onda tüm acemiler yemin töreni için hazır olacaklardı.

Eğitimler yapıldı, az çok askere benzediler. Yemin törenine uygun adım gittiler. Düzen içinde yemin ettiler. Artık asker olmuşlardı. Askerliğin güvenli ocağında vatan borcunu yerine getirmek için söz verdiler.

Hikmet, emin ellerdeydi ancak Mehmet tekin olmayan yerlerdeydi. O akşam halasına bir şey anlatmadı. Çünkü babasının kulağına giderdi, üzülürlerdi. Anacığı, onun için gözyaşı dökerdi. Sabah kalkıp kahvaltı yaptı. Acele etmiyordu. Halası sordu:

– Geç kalmıyor musun okula?

– Bugün dersler geç başlayacak, merak etme hala, biraz sonra gideceğim.

Atmıştı bir yalan. Ne yapsın?

Yine aynı güzergâh üzerinden korksa da okula geldi. Yine kapıda ilanlar vardı. Dünkü olaylarda bir öğrencinin ölümü ve olaylar nedeniyle, okul belirsiz bir tarihe kadar süresiz kapatılmıştı. BİR ÖĞRECİNİNİN ÖLÜMÜ? SÜRESİZ KAPALI...

İçi titredi. Demek ki dün yaralanan gençlerden biri ölmüştü. Olmaz böyle şey, olmaz. İnanamıyordu. Bir öğrenci, bir başka öğrenciyi öldürmüştü. Yazık değil mi, yazık!.. O ölen küçücük gencin anası babası yok mu? Nasıl kıydılar? Kimdi bunu yapabilenler, inanamıyordu. Ülkücüler olamazdı. Tanıdığı bir sürü ülkücü arkadaşı bu vatanı ne kadar seviyorlardı. Vatan için ölmeye hazırdılar. Bir Türk bir Türk'ü niye öldürsün? Korkuları arttı. Üniversitede nasıl okuyacaktı, öğrencilik yılları nelere gebeydi? Nasıl, ne zaman okuyup mühendis olacaktı?

Dünyayı yönetmeye kalkan güçleri hatırladı. İçinde kuşkular yine doğdu.

Arkasında bir insan gölgesi, karartı yine belirdi. Sanki onu izliyordu. Korktu, arkasına baktı. Kimse yoktu.

Korksa da polis kontrolünden geçip içeriye girdi. Paso işini halletmeliydi. Gerekli yazıları aldı. İETT'ye gidip tamamlayacaktı. Hiçbir şey düşünmedi, sadece o günü tamamen paso çıkarmakla geçirdi.

Ertesi gün Beyazıt'ta tanıştığı gençleri gidip buldu. Yine oturdular. Çay içtiler. Daha da samimi oldular. Ölen gence onlar da çok üzüldüler. Hepsi korkuyordu. Oturdukları kafeye ya da okulda bir gün onlara saldıranlar olur muydu? Çevrelerini hep ürkek gözlerle arada bir kontrol ediyorlardı.

Yurtta kalan gençle, planladılar yarın Atatürk Öğrenci Yurdunda bulu-

şacaklardı. "Sabah erkenden gel. diyordu çocuk. Okula gelmeden ona yardım edecekti. Yine eski arkadaşlarından gelen olmadı.

Ertesi sabah erkenden yurda gitti. Arkadaşı onu kapıda bekliyordu. Öğrenci olduğunu kanıtlayarak başvuruda bulundu. Boş yer yoktu. Boşalınca ona haber vereceklerdi ama arkadaşı uyardı, sürekli takip etmeliydi. Yoksa pek haber falan göndermezlermiş.

Ne yapacak, şimdilik halasında kalacaktı. Çocuklarını büyütmüş yaşlı bir kadındı. Yalnız yaşıyordu. İki katlı bahçe içinde küçük şirin bir evi vardı. Ona sahip çıkmış, evinde kalmasından hiç rahatsız olmamıştı. "Allah razı olsun. diyordu içinden Mehmet.

Artık pasosu da vardı. Her gün Beyazıt'a gidiyordu. Derken bir hafta sonra, eski ortaokul arkadaşlarından biri kafeye girdi.

– Hey Ömer, ne haber yahu?

Ömer mektuplaştığı arkadaşıydı. Ona bir hafta önce mektup atmış kafeyi tarif etmişti. Her gün oraya gittiğini de yazmıştı. Ortaokulda en samimi arkadaşı oydu. Ondan biraz daha uzun esmer, yakışıklı ve çok zeki bir arkadaştı.

– Vay Mehmet, demek buralara takılıyorsun?

– Evet, bak seni tanıştıraym, senin okuldan arkadaşlarla tanıştım.

Ömer onlara katıldı. Tanıştılar. Ömer iktisattaydı. Aynı okuldan birkaç tane daha arkadaşı geldi, onlar da katıldılar. Artık bir grupları vardı. On beş kişi kadar olmuşlardı. Her gün oraya gelme sözü verdiler birbirlerine.

Hakikaten her gün orada toplanırlar, aralarında king, briç gibi oyunlar oynarlardı. Günler daha güzel geçiyordu Mehmet için. Arada sırada yurda uğruyor, yer boşaldı mı diye soruyordu.

1975 Aralığı

Bir ay geçti. Elçin ile mektuplaşıyor ama bu ona yetmiyordu. Karar verdi Ankara'ya gidecekti. Bunun için halasına ve babasına bir yalan uydurmalıydı. Babasından tam 500 lira geliyordu her ay. Ona şimdilik yetiyordu. Parasını göndersin bahanesi ile babasına telefonda Ankara'ya bir iki günlüğüne gideceğini anlattı. Liseden Ankara'da üniversiteyi kazanmış arkadaşları çağırmıştı. Onları görecekti. Neyse iznini aldı.

Yine Harem'den en ucuz otobüse bilet aldı. İçinde çok güzel duygular vardı. Elçin'le mektuplaşıyorlardı. O, bir özel kız yurdunda kalıyordu. Yerini tarif etmişti. Hangi otobüsle ya da minibüsle geleceğine kadar. Oraya gelince bir yerlerden telefon edecekti. Yurdun telefonunu da biliyordu. Yaklaşık iki aydır görememişti sevgilisini. Burnunda tütüyordu. Bir iki kez telefonda görüşmüşlerdi. Kız neredeyse ağlıyordu. O da özlemişti

Gece on iki arabasına bilet aldı. Gece uyuyarak gidecek böylece gündüzü kazanacaktı. Cuma günüydü. Elçin'in okulu yoktu. Doyasıya iki gün görüşeceklerdi. Orada liseden bir iki arkadaşını bulmuştu. Öğrenci evleri vardı. Onlarda kalacaktı. Ankara'ya çocukluğunda gitmişti. Babası Anıtkabir'e götürmüştü. Atatürk'ün mezarı başında dua etmişlerdi. Babası ona gereken duaları öğretmişti. Babası, beş vakit namaz kılardı. Hatta anlatırdı, Kore'de savaş için gittiklerinde bile namaz kılmıştı. Lisedeyken babası ile ramazanlarda teravih namazına giderlerdi. Bazen de cumaya. Babası çok mutlu olurdu. Atatürk'ün kabrini hiç unutmamıştı. Elçin'le gideriz belki diye düşünüyordu.

Yine otobüse en son bindi. Arkalara doğru bir yerdeydi koltuğu. Koltuğuna geldiğinde yanında oturacak yolcu çoktan oturmuştu. Pencere kenarı bileti bulamamıştı. Önemli değildi nasılsa uyuyacaktı.

Yolcu kırk yaşlarında bir köylüydü. Başında kasketi duruyordu. Koltuğuna otururken yolcuya,

– Selamünaleyküm! dedi. Kendince bildiği Anadolu köylüsüne uygun bir selamdı.

– Aleykümselam

Oturdu. İçinden, "Selamı verdik, inşallah gevezelik etmez de uyuruz." diye düşünüyordu. Kendini bir üniversiteli olarak çok kültürlü bir aydın zannediyordu. Köylüye uygun selamı akıl ettiği için böbürlendi. Otobüs hareket etti. Oturmasının üzerinden bir iki dakika geçmişti. Köylü:

– Merhaba! dedi.

Mehmet şaşkındı. Selam vermişti ya bu merhaba da neydi. Neyse selamı aldı.

– Merhaba!

– Hayırlı yolculuklar.

Eyvah uzunca konuşacak galiba...

– Hayırlı yolculuklar, derken içinden, inşallah gevezelik etmez diye düşünüyordu Mehmet.

Beklediği gibi olmadı. Köylü amca, kasketini gözünün önüne düşürdü ve başına pencereye doğru koltuğa yaslayarak uyumaya başladı.

Mehmet, meraklı ve şaşkındı. Köylü amca neden ilk selamla yetinmeyip bir de, "Merhaba." demişti? Bunu düşünüyordu. Onun bilmediği bir eylem, bir kültür vardı bunda. Bir de kültürlü bir aydın zannediyordu kendini. Düşünüp çözmeye çalıştı. Hatırladı. Hikmet'in köyünde de yaşlı amcalar önce Tanrı selamı verir, sonra da "Merhaba." derlerdi. İşte bu bir Anadolu kültürüydü. Kendini çok kültürlü sanan bu genç sınıfta kalmıştı. Ona bir köylü amcası kültürünü hatırlatmıştı.

İşte o gün Mehmet yeni bir karar aldı. Bundan böyle hiçbir insanı küçümsemeyecek, herkesin ona bir şey öğretebileceğini kabul edecekti. Kendini öğrenmeye açık tutacak, ona her kesimden, her eğitim ve kültürden bir insan bir şeyler öğretebilecekti. İnsanoğlu inanılmaz derin bir yaratıktı. İnsana saygı göstermeyi, ön yargılı olmamayı, herkesin bir bilgi ve kültür dağarcığı olduğunu kabul etti Mehmet. O, bir köylü amca sayesinde hayatı boyunca kullanacağı bir ders almıştı.

Yolculuk sabah altıda son buldu. Ankara'ya seneler sonra geliyordu. Çocukluğundan aklında bir şey kalmamıştı. Hiçbir yeri doğru dürüst bilmiyordu.

Otobüsten indiğinde Ankara'nın ayazı çarptı. Birden üşüdü. Üzerinde yine bir mont vardı. İstanbul'un kışı için uygundu elbet ama Ankara'da titremeye başladı. Otogardan bir tost aldı ve kendini sıcak bir kahveye attı. Bir çay söyledi. Atıştırırken garsona, sevgilisinin öğrettiği otobüsün nereden kalktığını sordu. Saat yedi oldu. Üşüyordu. Bir türlü ısınamadı. Ankara ne soğuktu...

Elçin'e hemen telefon etmek istiyordu ama sabah çok erkendi. Kızcağız yurtta zor durumda kalmasın. Telefon belki diğer kızları da uyandırır. En iyisi yola koyulmalıydı. Oraya vardığında bir yerden ararda. Otobüsü buldu ve şoföre sordu:

– Beşevler'e gelince hatırlatır mısınız?

Sabah erken, otobüs kalabalık değildi. Bir yer buldu, oturdu. Dışarıya bakıyor her yeri ezberlemeye çalışıyordu. Şoför uyardı. Gelmişti. Saat yedi buçuktu. Bir pastane buldu. İki poğaça ve bir çay içti. Saat sekiz oldu. Artık telefon edebilirdi. Pastaneciye sordu yakında bir telefon kulübesi var mıydı?

Vardı. Hemen kulübeye koştu. Tedarikliydi, yanındaki jetonu attı ve yurdu aradı. Telefon uzun uzun çaldı. Kalbi güm güm atıyordu. Sonunda açtılar.

– Alo buyurun.

– Elçin ... ile görüşebilir miyim?

– Bir dakika.

O bir dakika ona bir yıl gibi geldi. Sonunda,

– Alo?

– Elçin sen misin?

– Evet, Mehmet, geldin mi?

Sesini tanımıştı, o sesi unutur muydu hiç?

– Sabah altıda buradaydım ama seni arayamadım.

– Merak etme her zaman arayabilirsin. Burası özel bir yurt, kızlar gece bile görüşebiliyorlar. Niye aramadın ki?

– Elçin sen zor durumda kalırsın sandım.

– Neredesin?

– Otobüs durağının sokağında bir pastanedeyim.

– Ha evet, biliyorum orasını. Hemen geliyorum beni orada bekle.

– Bekliyorum.

– Bekle.

Telefonu kapattı. İçi güzellik doluydu. Kalbi hızlı hızlı atıyordu. Yanakları ısınmıştı. Ankara'nın soğuğu vız geliyordu artık. Yine pastaneye döndü. Tam oturdu. Pastanenin boydan boya cam olan cephesinden sokağı gözlüyordu. Çok beklemedi. Kız sokağın başından göründü. Koşar gibi hızla geliyordu. Yürüyüşüne baktı uzaktan. Kendine has bir yürüyüştü bu. Sağ ayağını hafif içe döndürerek yürüyordu. Altında yine bir pantolon, üstünde kalın bir kaban vardı. İki eliyle kabanının yakalarını kapatıyor,

omuzlarını sallayarak hızla geliyordu. Ne güzel şeydi bu kız. Onu daha da çok sevdiğini anladı. Saçları omuzlarını salladıkça havalanıyordu.

Elçin daha içeri girmeden onu görmüştü. Yüzünde tatlı bir gülümseme içeriye daldı. Koştu boynuna sarıldı. Onu yanaklarından öptü. Aman ne öpüştü o. Dudakları yanaklarının dudağıyla birleştiği noktaya dokunmuştu. Onun. yarı dudaklarını dudaklarında hissetti. Dudaklarının kenarlarıyla âdeta öpüşmüşlerdi. Kabanını çıkardı. Yandaki sandalyeye koyup karşınsa oturdu.

– Hoş geldin.

– Hoş bulduk. Nasılsın Elçin?

– Sağ ol, iyiyim sen?

– İyiyim çok şükür ama okulum daha açılmadı.

– Hayırdır, mektubunda yazdığın olaylar hâlâ oluyor mu?

– Olmaz ımı yine bir öğrenci öldü. Kim bilir daha neler olacak? Okul kapalı.

– Neler yaptın?

– Beyazıt'ta eski arkadaşlarımı buldum. Onlarla takılıyorum. Bir an önce okul açılsa da okusak.

Elçin mutlu anlarına dönmek istiyordu.

– Boş ver, açılır nasılsa. Burada kalacak mısın yoksa akşama dönecek misin?

– Liseden arkadaşlar ev tutmuşlar. Onları Bandırma'dan öğrendim. Adresleri var. Arayıp bulacağım. Buradaymışlar.

– İyi gitme hemen, sana bir günde doyamam.

Elçin, benim güzel Elçin'im, ben sana doyabilir miyim ki?

– Canım, ben de sana doyamam. Kalabildiğim kadar kalacağım. Okul nasılsa kapalı.

Garson gelmişti. Elçin de çay istedi.

– Kahvaltı yaptın mı?

– Yo yeni kalkmıştım. Seni duyunca hemen geldim.

– Ne yersin?

– Poğaça yeter.

Mehmet iki peynirli poğaça söyledi. Kendisi de çayını tazeletti.

– Sen yemiyor musun?

– Ben seni beklerken yedim.

Elçin gelen poğaçaları yerken gözlerini Mehmet'ten ayırmıyordu. Ona bol bol gülümsüyordu.

– Senin okulunda bir sorun var mı?

– Olmaz mı? Sık değil ama olaylar oluyor. Bak sana bugün okulumu göstereceğim. Yalnız bizim okul yok ki çevresinde bir sürü üniversite var.

– Okul hiç kapandı mı?

– Ben de yeniyim biliyorsun. Bizim okul fazla karışık değilmiş. Solcular fazla yokmuş. Ülkücüler hâkim diyorlar. Onun için bizim okulda fazla olay olmuyormuş.

– Düzenli gidiyorsun o zaman.

– Evet, bir sorun yok.

Elçin'in aklına birden geldi.

– Ama geçen hafta komşu üniversitenin bahçesinde kavgalar oldu. Biz uzaktan gördük kaçışanları.

– Ne olur Elçin, uzak dur, ne olur!

– Merak etme, benim işim yok kimseyle.

Pastaneden çıktılar. Elçin ona çevreyi tanıttı. Önce yurdunu gösterdi. Çekinmeden onun elini tutup yurdun önüne getirdi. Yurttan çıkan kız arkadaşlarına el salladı, selam verdi. Sanki yanındaki sevgilisinin yakışıklılığıyla hava atıyordu.

Sonra okulu ve çevre üniversiteleri gösterdi. Ankara çok düzgün bir şehirdi. Çift yönlü büyük caddeler birbirlerini dik kesiyordu. Dört cadde daire şeklinde bir bulvarda birleşiyordu. Her bulvar koca bir meydandı. Böyle bir bulvardı Beşevler. Elçin'in yurdunun bulunduğu sokağın çıktığı cadde, bulvara geliyordu. Bulvarı dikine kesen diğer caddede ise okulu vardı. Yürüyerek okuluna gidebiliyordu. Her yerde yurtlar vardı. Okullar geniş bahçeler içinde ve düzenliydi. Mehmet imrendi. Bir öğrenci için Ankara ideal bir şehirdi.

– Ne yapalım? diye sordu Elçin.

– Bilmem, Ankara'yı sen biliyorsun.

– Parkta gezelim mi?

– Yok, Elçin inan Ankara'nın soğuğu beni üşüttü. Bir de sabah ayazı yedim.

– Sinemaya gidelim ama saat erken.

– Elçin biliyor musun, ben buraya çocukken geldim? Babamın bir arkadaşı misafir etti bizi. O zaman bizi Anıtkabir'e götürmüşlerdi. Ata'yı tekrar ziyaret etmek isterdim.

– Olur.

– Çok uzak mı?

– Yok canım, atlar bir otobüse gideriz. Bak! Koş, oraya giden otobüs durağa geliyor. Ne tesadüf, koş!

El ele koştular. Yetiştiler. Elçin'le birlikte her istedikleri anında olacak mıydı ne? Otobüste yer bile buldular. Yan yana oturmak ne güzel.

Ellerini hiç bırakmıyorlardı. Bir ellerini bıraksalar öbür elleriyle tutuşuyorlardı. Yan yana yürürlerken havanın soğuğundan korunmak için Mehmet, tuttuğu Elçin'in elini, eliyle birlikte montunun cebine sokuyordu. Böylece elleri, sıcacık birbirlerini sıkıyordu.

Bir saat kadar Anıtkabir'i gezdiler. Ata'ya dualar ettiler. Atatürk'ün devrimlerini konuştular. Bu ülkeyi onlara kurup bırakmıştı. Özgür dünyalarını, var oluşlarını ona borçluydular. Onu saygıyla bir kez daha andılar. Mehmet bir Atatürk hayranıydı. Sevgilisine uzun uzun Atatürk'ü ve devrimlerini anlattı. Elçin'in de görüşlerini alıyor, nabzını yokluyordu. Hayat görüşü neydi bu kızın? Öğrenmeye çalışıyor, onun ruhunun derinliklerini anlamaya çalışıyordu.

Yine aklına ülkesi ve dünya geldi. Dev Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Devleti. Emperyalizmi, dünyayı yönetmeye kalkan güçleri hatırladı. Ajanlar? Tüm insanların içinde oluşan kuşkular gibi onun da içinde birçok kuşku yeniden doğdu.

Anıtkabir'e kadar sızmış olabilirler miydi? Ata'yı ziyaret edenlere kuşkuyla baktı. Arkasında bazen beliren insan gölgesini, karartıyı aradı. Sanki kalabalıktan birisi onları izliyordu. Korktu.

Sonra Kocatepe'den aşağıya doğru yürüdüler. Elçin, bazen bordür taşlarının üzerinden atlayarak kaldırımdan yola sıçrıyor, mutluluğundan ha-

valara uçuyordu. Bazen de durup dururken hızlanıyor, kaldırımda Mehmet'in birkaç adım önüne geçiyor, sonra da dönüp hızla boynuna sarılıyordu. Sanki yılların özleminden sonra yeni karşılaşmışlar gibi. Âdeta Mehmet'in boynuna atlıyordu. Mehmet kendini zor tutuyor, düşmemek için yere sıkı basıyordu. Hele ilk atladığında düşüyorlardı. Mehmet ona uymuyor, erkek ya, daha mağrur ve ağırbaşlı olmaya çalışıyordu. Bir yandan sağı solu kolaçan ediyor, gelip geçenlerin tepkilerini ölçüyordu. Aslında o da havalara sıçramak, topuklarını havada birbirine çarpmak istiyordu ama o bir Türk genci idi. Vakur ve mağrur olmalıydı.

Yine bir otobüse atladılar. "Gel seni Ankara'nın merkezine, Kızılay Meydanı'na götüreyim." demişti Elçin. Kızılay'a geldiler. Biraz dolaştılar. Karınları acıkmıştı. Mehmet, sevgilisine kebap ısmarladı.

Artık sinemalar açılmıştı.

"Sinemaya gidelim mi?" Aslında üşümüştü. Ankara'nın soğuğu onu çarpmıştı. Pastanelerde de fazla oturamazlardı. Sürekli garson gelip bir şeyler yiyip içmeleri için soracaktı.

Elçin'in canına minnet bir tavrı vardı.

– Tabi tabi ben de gidelim derim.

Bir iki sinemayı biliyordu. Birlikte dolaşıp bir film seçtiler. Mehmet, bilimkurgu, savaş ve tarihî filmleri çok severdi. Elçin de tüm kadınlar gibi aşk ve romantik filmleri. Sonunda Elçin'e uygun bir film buldular. Adı da "Aşk Üçgeni" Mehmet'in aklında ne film ne artistler ne de filmin konusu vardı. Aklında sadece Elçin'le birbirlerine sokulabilecekleri, ilk defa karanlıkta yan yana oturacakları düşüncesi vardı. Bir de şu Ankara'nın soğuğu.

Seansa daha vardı. Sinemaya erken girdiler. Fuayede oturacaklardı. İkisi de birer çay söyledi. Çaylar geldi.

Elçin gülümseyerek çantasını karıştırıyordu. Mehmet de merakla bekliyordu. Ne arıyordu bu kız? Sonunda aradığını buldu. Bir sigara paketi. Buruşmuş içinde belki dört beş tane kalmış, kâğıt bir paket. Arkasından da bir çakmak. Elçin, bir yandan gülümseyerek Mehmet'i gözlüyordu. Ne tepki verecekti acaba?

Mehmet uzanıp çakmağı aldı. Sigarasını yakması için çakmağı çaktı.

Gülümsüyordu ama kaşları Elçin'i sorgular gibi çatıktı. Durumdan çok hoşlanmadığı belliydi.

– Sen sigara içiyor muydun? Bandırma'da buluştuklarımızda hiç içmedin?

– Yok, içmiyordum zaten. Yeni aldım bu paketi. Daha bitiremedim bile. Bir ay oldu.

– Peki, zaten içmiyordun, şimdi neden?

Elçin aslında sigaradan fazla hoşlandığı falan yoktu. Zaten içine de çekemiyordu. Dumanı dudağının ucundan salıveriyordu. Neden başlamıştı? Okulda kız arkadaşlarının çoğu içiyordu. Dumanı tüttürürlerken öyle bir havalı idiler ki Elçin bu afra ve tafraya özenmişti. Ha bire ona da tutuyorlardı. Böylece onlarla birlikte ilk sigaralarını içti. Sonra düşündü ki hep onlar ikram ediyorlar, o da bir paket almalıydı. Borçlu hissediyordu kendini. İşte ilk paketini de almış oldu. Çantasından çıkardığı ilk paketti. Kızlardan etkilendiğini falan itiraf etmeyecekti tabi Mehmet'e. Uydurdu bir şeyler...

– Valla bunu bir arkadaş bana almış. Ben de arada sırada içiyorum, öyle her gün her an değil!

Mehmet anlamıştı. Havasına, suyuna içiyordu kız bu sigarayı.

– Bak güzelim, sana zarar verecek biliyorsun. Sen bir gün anne olacaksın. Karnında bir canlı taşıyacaksın. O gün geldiğinde bu sigarayı bırakmak sana zül gelecek. Zorlanacaksın. En iyisi mi hiç başlama.

– Sen hiç içmedin mi?

– Yoo, ben de arkadaşlarla bazen içiyorum ama daha hiç paket almadım yanıma, almayacağımda!

Mehmet, sigara içen arkadaşlarına çok kızıyordu. Hele pahalı olsa da o havalı Malbro'yu satın alıp içmiyorlar mıydı, onlara, "Siz şimdi emperyalizme birkaç lira daha ödediniz. Emperyalizme para kazandırmak günahtır." diyordu. Sadece çok seyrekte olsa içkili anlarında ona ikram edilen bir sigarayı geri çevirmiyor. Çok sarhoş anlarında içiyordu.

Elçin, "Almayacağım da!" derken Mehmet'in sesinin sertleştiğini fark etmişti. Ona olan sevgisi yüzünden korkarak,

"Canım merak etme, ben de içmem. derken, kül tablasında sigarasını söndürüyordu. Sigarasından bir duman belki çekmişti belki çekmemişti.

O konu kapandı aralarında. Film başlayacaktı. Yer gösteren çocuk onlara koltuklarını gösterdi. Sinema âdeta boştu. Tabi erken bir seanstı. En arka sırada arkaları duvara dayalı koltuklarına oturdular. Oturdukları sırada başka seyirci yoktu. Bir iki sıra önlerde en fazla on seyirci vardı salonda. Mehmet montunu, Elçin kabanını çıkarıp yanlarındaki boş koltuklara bıraktılar.

Işıklar söndü. Elçin, Mehmet'in sağında oturuyordu. Bir elini alttan bir elini üstten geçirerek Mehmet'in sağ koluna âdeta sarıldı. Başını da Mehmet'in çenesi ile omuzu arasına bir yere soktu mırnav kediler gibi ona sokulmuştu.

Film başladı. Mehmet'in de Elçin'in de filmle alakaları yoktu. İkisi de birbirlerine ilk defa bu kadar yakın oluyorlardı. Evet, plaj yolunda çimenlerin üzerine oturmuşlardı yan yana. Ancak gündüzdü, Mehmet onun omzuna elini koymuştu. Birkaç küçük öpücük kondurmuşlardı dudaklarına ama o kadar. Bu kadar yakın olmamışlardı. Elçin sıcacık vücudu ile âdeta Mehmet'e yaslanmıştı. Karanlık onlara cesaret veriyordu.

Mehmet sağ koluna sarılmış sevgilisinin göğüslerini hissetti kolunda. Dokunuyorlardı. Elçin hafifçe kıpırdadıkça ikisini de hissediyordu. İçinde ki alev artıyordu. Artık Ankara'nın soğuğu kalmamıştı. Terlemeye başladı. Elçin'in saçları burnunun dibindeydi, kullandığı şampuanın kokusunu duyuyordu. Bu kızın her şeyi ona haz veriyordu. Karnında sancılar vardı sanki gittikçe heyecanlanıyordu. Kalbi yerinden fırlayacakmış gibi atmaya başladı. Sakin ama güm güm. Kolunda kızın kalbini de hissetti. O da atıyordu. Sakin ama güm güm.

Sözde beyaz perdeye bakıyorlardı, hiçbir şey anlamadan. Bir on dakika böyle geçti. Hiç konuşmadan. Sonra Elçin dayanamadı, başını kaldırdı, yüzüne, gözlerine dudaklarına bakıyordu. Karanlık kalkmıştı. Onun gözleri ve etli dudakları o kadar yakındılar ki. Elçin:

"Kalbini duyuyorum. dedi.

Mehmet de ben de seninkini diyecekti ama dayanamadı, daha fazla kendini tutamadı. Kızın dudakları dudaklarının önündeydi. Yapıştırdı du-

daklarını. Bir yangın vardı dudaklarında. Öyle derin öptüler ki birbirlerini, ne dilleri kaldı ne dişleri birbirlerine değmeyen. Sol koluyla onu kendine çekti. İçine almak tek bir vücut olmak istiyordu. Kız da sağ eliyle ona biraz daha sarıldı. Zor ayrıldılar. Kim bilir ne kadar sürmüştü bu öpüşmeleri? Filme dönmeye çalıştılar.

Kız sağ eliyle onun sağ elini tutuyor, parmakları gömleğinin derinliklerinden daha yukarıya doğru yürüyordu. Tenini daha fazla hissetmek istiyordu. Mehmet'in sağ kolu uyuşmuştu. Kızın o güzel sıcaklığını kaybetmemek için o kadar sabit tutmuştu ki. Hareket ettirip uyuşukluğu atmak ve kıza daha fazla sarılabilmek için kolunu kızın omuzlarına attı. Onu sağ koluyla daha fazla kucağına çekti. Şimdi kızın iki eli de serbest kalmış kucağında duruyorlardı. Sol eli sağ dizinin üstündeydi. Sağ eli de göğsünde. Mehmet bu vücudu sarmak taa içine almak istiyordu. Bir bütün olmak. İkisi sanki bir bütünün parçalarıydılar. Bir araya gelmek bütünü tamamlamak istiyorlardı. Kızın göğsündeki eli yerinde duramıyordu. Parmakları kıpırdıyordu. Daha fazla dayanamadı Elçin, parmakları göğsünden, gömleğinin iki düğmesi arasından Mehmet'in tenine doğru kaydı. Atletinin üstünden göğsüne dokundu. Mehmet'in her yeri diken diken olmuştu. Kasıklarındaki sancıyı fark etti. Sertliğinden utandı. Kızın parmakları göğsündeki kılları çekiyordu. Onlarla oyun oynuyor sanki. Daha fazla ilerlemeye çalışıyorlar, yavaş yavaş atletinden içeri kayıyorlardı. Mehmet kendi göğüslerini hissetti birden. Kızın parmaklarını bekliyorlardı. Böyle hisler duymamıştı ki hiç. "Ne oluyor?" dedi içinden. Benim göğüslerim de bir kadının ki kadar hassas mı? Sonunda istediği oldu kızın parmakları göğüs uçlarına ulaştı. Gittikçe içlerindeki doğal dürtü onları çekiyordu. Sol eliyle cesaret edemese de omuzlarındaki sağ elini kızın yakasından içeriye soktu. Bir kazak vardı yumuşacık. Teninin tadını çıkarmaya çalışan parmaklarını göğüslerine doğru indirdi. Kız da biraz yakınlaştırdı mı ne? Parmaklarının, iki göğsün arasında sutyenin içinde olduğunu fark etti. Daha fazla ileri gidemedi. Korkuyordu ya kız yanlış anlarsa ya onu bir seks düşkünü zannedip sevgisini anlamazsa?.. İki göğsün kenarlarına dokunarak gezindi parmakları. Tekrar kızın yüzü ona döndü, dudakları aralıktı, öp beni öp doyasıya diyorlardı. Dayanılmaz dürtülerle tam öpüyordu ki birden ışıklar yandı.

Zaman ne çabuk geçmişti. Nasıl toparlanacaklarını bilemediler. Kız hemen doğruldu, ellerini çekti. Mehmet de büyük bir hızla elini yakadan çıkardı. Sadece omuzlarından tutuyordu artık. Sertliğini hatırladı. Montunun alıp kucağına koydu. Ayıbını örtmüştü.

Kızın yüzü kızarmıştı. Burun delikleri açılmıştı. Sık soluyordu. Göz göze geldiler. Birbirlerine çok şey anlatmak istiyorlardı ama hiç ses çıkarmadılar. Bir dakika sessizce oturdular. Elçin film arasını hatırlayarak,

– Çıkalım mı?

Mehmet ayağa kalkmaya utanıyordu. Eliyle montunu bastırdı.

– Boş ver oturalım.

Kız gülümsedi. İki dirseğini de koltuğun koluna dayadı. Ona dönük,

– Benim tuvalete gitmem lazım ama, dedi.

Aslında Mehmet'in de gitmesi gerekiyordu. Kasıklarda bir sancı vardı.

– Hımm, kalkalım o zaman.

Montunu önünde tutarak sinemanın dinlenmeliğine çıktılar. Doğru tuvalete koştular. Mehmet tuvalette rahatlarken kasıklarındaki sancıyı anlamaya çalışıyordu. Aklından "Herhâlde boşalmalıyım." diye geçirdi.

Filmin ikinci yarısında biraz daha ileri gittiler. Bu arada olan oldu, fazla bir şey yapmaya gerek kalmadan ikisi de boşaldılar. Gençliklerinin tüm enerjisi yerinde durmuyordu ki.

Sinemadan çıktılar akşamüstü olmuştu.

– Ne yapalım? dedi Mehmet.

– Senin kalacak yerini ayarlayalım önce.

– Nasıl?

– Sen bana şu arkadaşlarının adresini söyle, orayı bulabilir miyim bakalım?

Mehmet adresi söyledi. Aramaya başladılar. Sonunda Elçin, sorarak da olsa evi buldu. Onu dışarıda bekleyecekti. Şimdi Bandırmalı delikanlılar onu görmemeliydi. Dedikodu yaparlardı. Yakında bulunan bir pastanede bekleyecekti.

Mehmet, sonunda kalacak yer de bulmuştu. Arkadaşları dört kişi kalıyorlardı. İki odayı paylaşmışlardı. O da salonda divanda yatacaktı.

Akşam yemeğini de birlikte yediler. Elçin'in yurdunun olduğu semtte takılıyorlardı. Bir pastanede oturdular. Çevrede gezdiler. Birbirlerine artık sık sık sarılıyorlardı. Gecenin karanlığından yararlanarak apartman, ağaç, sokak kuytularında fırsat buldukça öpüyorlardı birbirlerini. Gelenekler, kurallar olmasa daha o gece kız onun olmak istiyordu. Ne bakirelik ne namus, umarında bile değildi. Yeter ki Mehmet ve o, parçaları oldukları bütünü tamamlasınlar. Mehmet şaşkındı. O filozof yapısıyla duyduğu hisleri çözmeye çalışıyordu. Bugüne kadar hiçbir kızın ya da kadının vücudu onu bu kadar çekmemişti. Elçin ile ikisi birbirlerine dokunmadan duramıyorlardı. İçinden, "Bir an önce evlensek." diye geçiyordu. Bunun için kendisinin ve kızın sevgisinden emin olmalıydı?

Bir sakin sokakta, kuytu bahçe duvarının üstüne oturdular. Mehmet emin olmanın yollarını arıyordu.

– Elçin, beni seviyor musun?

– Hım mm...

Elçin kedi mırıldayarak koluna sarılıyor, evet demek istiyordu. Gözlerinin içi gülüyordu. Ona derinden bakıyordu, "Sana nasıl anlatsam sevgimi?" der gibi. Mehmet'e yetmedi.

– Hayır, gözlerimin içine bakarak söyle bana, beni seviyor musun?

– Canım sevgilim, seni sevmem mi? Seni çok seviyorum.

Koluna daha da sarıldı.

– Peki sen?

– Ben de seni çok seviyorum, dedi Mehmet. Kendinden emin.

Zor ayrıldılar. Elçin'i yurda belirli bir saatte bırakmalıydı. Kurallar vardı. Artık yolları öğrenmişti. Arkadaşlarının evine geldiğinde gece on iki olmuştu.

Arkadaşlarından biri, liseden sınıf arkadaşı. Paşabayır'da oturuyor ama Paşabayırlı değil. Diğer üçü daha büyük çocuklar. İki sene önce gelmişler Ankara'ya. İkisi, hukukta okuyor. Biri siyasalda, biri de iktisatta. Okulları bir arada imiş, böylece tanışıp bir araya gelip bu evi kiralamışlar. O gece hafta sonu olduğu için oturup siyaset tartıştılar. Daha büyük olan çocuklar doluydu. Anlatmak istiyorlardı bir şeyler. Çay demlendi.

Mehmet, köylü amcadan ders almıştı ya herkes ona bir şeyler öğretebilirdi. Her şeyi öğrenmek için kulaklarını açtı.

Hukukta okuyan büyüklerden bir tanesi,

– Türkiye'de bir sürü insan fakir, acı çekiyorlar. Bu düzen yıkılmalı, dedi.

– Evet devrim şart, dedi diğeri.

Biri siyasalda, diğeri hukukta okuyordu. Küçükler dinliyordu. Mehmet kendini bilgisiz göstermeyi göze alarak sordu:

– Nasıl?

– Örgütleneceğiz. Önce komünist hareket örgütlenecek.

– Nasıl?

– Şimdi, devrimci hareket bunun önderliğini yapıyor. Dev-Sol, Dev-Yol, bu hareketlerin önderi. Sonra bir parti çalışması olacak. Bu parti işçileri örgütleyecek. Daha sonra memur ve köylülerin katılımı sağlanacak.

– Tabi ki bu örgütlenme illegal olacak, dedi diğeri.

Mehmet, illegalin anlamını biliyordu. Yasal olmayan. Peki, yasal olmayan bir parti nasıl varlığını sürdürebilecek, zaten yasaklı değil mi? Mehmet bunu sordu.

– Peki, bu partiyi kapatmazlar mı?

– Bu parti gizli olacak, yer altında.

Mehmet düşündü. "Yer altı ne demek kanalizasyonlarda mı kurulacak bu parti?"

– Nasıl olacak?

– Birbirlerini ele vermeyecek, güvenilir örgüt mensuplarının buluştuğu hücre evlerinde kurulacak bu parti. Sonra Türkiye geneline yayılacak. Örgütlenme tamamlandığında, öncelikle işçilerin içinde devrim için gönül vermiş güvenilir kadrolar oluşturulacak.

– Sonra?

– Sendikalar ele geçirilecek. Tüm Türkiye proletaryası bu partinin çevresine toparlanacak. Daha sonra memurlar örgütlenecek. Köylü henüz bu devrime tam katılamaz, köylü en son, hareketin gücü kanıtlandığı zaman ele alınacak.

Mehmet düşündü. Türkiye proletaryası var mıydı? Sanayi ülkesi değil-

dik ki henüz." Ancak daha bir şey bilmiyordu. Ukalalık etmemeliydi. Öğrenmek için hararetli sormaya devam etti.

– Daha sonra, ne olacak?

– İşçi ve memur bu partinin önderliğinde ayaklanacak. Grevler, işleri durdurmalar yapacaklar.

– Peki, işçi ve memur işten atılmaz mı?

– İş yerlerini terk etmeyecekler. Grev haklarını söke söke alacaklar.

– Nasıl geçinecekler, para lazım?

– Örgüt büyük bir dayanışma içinde olacak. Bu bir güç. Grevdeki işçilerin ailelerine bakılacak. Zaten bu işin devamında, topyekûn Ankara'ya yürümek var. Devrim yapılacak. Parlamento ele geçirilecek. Yönetime komünist parti el koyacak.

Mehmet içinden, "Hayır bu mümkün değil, polis var, asker var, muhafazakâr sivil güçler var. Bunlar bırakır mı? Peki, bu silahlara karşı ne yapılacak?" diye düşünüyordu.

– Silahlı güçler var, bunlar izin verir mi?

– Tabi izin vermez, devrim kansız yapılmaz.

– Ama bir taraf silahsız? Nasıl üstünlük sağlanacak?

– Silahlanacağız. Örgüt bunun hazırlığını önceden tamamlayacak.

Daha bir sürü şeyler anlattılar. Mehmet yoruldu. İçini kemiriyordu. Bu gençler, bu hayalleri Türkiye'nin gerçeklerinin dışında nasıl kalarak oluşturmuşlardı? Niye kendi farklı düşünüyordu? Ona göre ülkede daha proletarya yoktu. Sanayi ülkesi değildik ki köylü nüfus ağırlıklı idi. Çoğu köylünün de toprağı vardı. Az ama çok, bu mülkiyetti. Mülkiyeti olan bir insan, varlığını toplumla paylaşır mıydı? İnsan egoist bir yaratıktı. Bunu mümkün görmüyordu. Daha yol alacak o kadar şey vardı ki. Dayanamadı, bir soru daha sordu:

– Kadınlar ne olacak?

– Kadınlar ekonomik özgürlüklerini alacaklar ve erkeğe bağlı olmadan yaşayacaklar.

Mehmet biraz cinlik yaparak araya çomak soktu.

– Ooo ne güzel. Özgür kızlarla her şeyi yaparız.

– Ne demek istiyorsun, ne o her şey?

– Yahu seks diyorum. Ekonomik özgürlüğü olan kızlar seks için daha özgür olmazlar mı?

Bir Anadolu delikanlısı olan, anlatan büyük genç, sanki bu detayları düşünmemiş gibi bozuldu.

– Senin aklın fikrin seks! dedi.

– Yok, benim bir an aklıma geldi de. Öyle olmayacak mı peki?

Genç, hazır değildi bu özgürlüğe, onun da kız kardeşi, anası, bacısı vardı. Öyle her şey serbest falan olamazdı. Bozuldu, kaçamak bir cevap buldu.

– Devrimin, devrimcinin bir ahlakı vardır. Ona göre yaşayacak kızlar.

Mehmet düşündü, bu cevap onu tatmin etmemişti. "Devrimin, devrimcinin ahlakı? Ahlak, fazilet, iffet vs. göreceli kavramlar değil mi? Gelenek, görenek yani kültüre göre değişmiyor muydu? Bize göre ahlaksızlık, bir başka ülkede doğal karşılanmıyor mu? Peki, ne olacaktı bu devrimin ahlakı? Ekonomik özgürlüğü olan bir kızı, nasıl denetim altında tutacaktı eski gelenekler, töreler?"

Neyse daha fazla yorum yapmadı, daha ne biliyordu ki her şeyi sonuna kadar dinledi. Öğreneceği çok şey vardı. Sonra uyudular.

Mehmet, arkadaşlarını rahatsız ettiğini düşünene kadar tam dört gün kaldı Ankara'da. Elçin'le ayrılamıyorlar birbirlerine doyamıyorlardı. Sinemanın erken seansları boş oluyordu. Her gün sinemaya gittiler film ne olursa olsun. Tek birbirlerini öpebilecekleri bir yerdi. Arada parkta da denemişlerdi ama dışarısı soğuktu, dayanamıyorlardı. Arkadaşlarının bekâr evine de gidemiyorlardı, çünkü onlar da Bandırmalıydılar. Dedikodu olurdu. Sonra sevgilisine kötü gözle bakarlardı. Nişanlanana kadar memleketliler bilmemeliydiler.

Artık İstanbul'a dönmenin zamanı gelmişti. Ya okul açılmışsa? Olmazsa işe girecekti. Para kazanmalıydı. İstanbul'a sabah vardı. Halasının evine giderken Hürriyet gazetesi aldı. İş ilanlarına bakacaktı. Zaten gece bölümünde okuyordu. Okul açılsa da çalışabilirdi. Aralık ayı bitiyordu. 1976'da çalışmaya başlamalıydı.

Hikmet'in eğitim dönemi bitti. Kırk beş günlük kısa bir eğitimden geçmişlerdi. Dağıtım yerleri belli oldu Deniz Kuvvetleri İzmir Komutanlığı

emrinde bir römorkör filosuna gönderiyorlardı. Yılbaşından bir hafta önce dağıtım iznine çıkacaklardı, günleri sayıyordu. Eğitimde birkaç fırça yemiş, ancak çok ağır bir tutum görmemişti. Denizciler daha mı naziktiler? Ona ve diğer acemilere kötü davranan olmamıştı. Asker yürüyüşü, duruşu, dönüşler, selamlar öğretmiştiler. Bir de denizcilik üzerine biraz ders. Hikmet, bu arada birliğin bir iki elektrik işini de yapmıştı. Tanju Üsteğmen'in odasında bir iki tamirat yaptırmıştı. Çok kibar bir adamdı. Onun ismini sormuş, ona adıyla hitap etmiş, hatta, "Yavuklun var mı?" diye sormuştu. Hikmet utana sıkıla anlatmış, o da, "Allah kavuştursun." demişti.

Yani, Hikmet'in asker ocağında günleri geçiyordu. Ne korku ne olay ne stres vardı. Sadece disipline uy, gerisi kolaydı. Bu arada limanda birçok gemiyi incelemişti. Bunları sağdıcına anlatacak, biraz denizci olmanın ukalalığını yapacaktı.

Günler kolay geçti. Dağıtım izni geldi. Komutanları bir veda içtiması yaptırdı onlara. Hepsi çakı gibi asker, vedalaştılar. Hikmet, birkaç acemiyle birlikte biraz İskenderun'u gezdi, sonra doğru otobüs garajına. Bandırma'ya direkt bulamadı. Balıkesir'e aldı. Oradan her zaman bulurdu.

Mehmet'e ve Hatice'ye yazmıştı dağıtım iznini ve tarihini. Bandırma'ya yaklaşık bir gün yol vardı. Ertesi gün Bandırma'ya vardı. Önce evine gitti. Eşyalarını bıraktı. Anası ve babası ile hasret giderdi. Yemek yedi. Hemen Hatice'nin evinin karışındaki inşaata gitti. Onu her zaman görebildiği kata çıktı. Biraz bekledi. Kız sanki onu bekliyordu. Hemen perdeyi araladı. İzin tarihini ve ne zaman Bandırma'da olacağını yazmıştı. Büyük olasılıkla inşaata gelirdi. İşaretleştiler. Üç gün sonra ancak köye gidiyorlarmış. Bandırma'da görüşemezlermiş. "Of ya, üç gün mü?" Hikmet söylene söylene bilardo salonuna indi. Orada arkadaşları, bilardo ve belki sağdıcı vardı.

Mehmet, İstanbul'a döndüğünden beri yurtta kalacak yer ve iş arıyordu. Beyazıt ve Beşiktaş'taki arkadaşları da yardımcı oluyorlardı. Ama nafile henüz ne yurt ne de iş bulabilmişti. Beşiktaş'ta da arkadaşlar bulmuştu. Her gün önce Beşiktaş'a geçiyor, orada okulu hakkında havadisler alıyordu. İskelenin çevresinde bir sürü öğrenci kahveleri vardı. Oralara uğruyor, Yıldız'dan olan öğrencilerden tüm haberleri alıyordu. Orada da bir

arkadaş grubu edindi böylece. Her gün okulunu soran bu genci, gençler aralarına aldı. Bazen orada bazen Beyazıt'ta takılıyordu. Aralığın ortasında okul bir haftalığına açıldı. Açılacağı ilk gün Mehmet okuluna gitti.

Gece bölümü akşam beşte başlıyor, saat dokuzda bitiyordu. Akşam saat beşe çeyrek kala okuluna vardı. Okulundan içeriye korkarak girdi. Polis kontrolünden sonra yine ürkerek ön binanın giriş salonundan ve merdiven altından geçerek bahçeye vardı. Bahçe içindeki kendi bölümlerinin olduğu binaya geldi. Bahçenin ortasından girişi olan iki katlı uzun bir binaydı. Alt katı mimarlık, üst katı inşaat mühendisliği. Her katta otuz metre kadar uzun bir koridor vardı. Koridorun iki yanına dershaneler dizilmişti. Koridorun birisi başında, birisi sonunda, birisi tam ortasında üç merdiven üst kata çıkıyordu. Giriş kapısı koridora açılıyordu. Girişte ilk merdiven bulunuyordu.

Mehmet binaya girdi, üst kat bölümüne gidecekti. Alt koridor çok sakindi. Birkaç öğrenci sınıf kapılarının önünde duruyor, birkaç tanesi de koridorda yürüyordu. Girişteki ilk merdivene yöneldi. Çıkmaya başladı. Üst kat koridoruna vardığında, sağda sekreterlik yazan alüminyum bölmeyle ayrılmış yeri gördü. Tam koridoru karşısına alıyordu bu bölüm. Sonra sekreterlikle köşe yapan yerde bir grup genç gördü. Çoğu ceket giyiyordu. Hepsi çatık kaşlıydılar. Gülümsemeye çalıştı ama ona çok ters bakıyorlardı. Gururuna yediremedi, selam verecekti ama yürüdü geçti önlerinden. İçinden "Bunlar ülkücü." diyordu. Tiplerinden anlamıştı. Çoğu koyu renk ceketliydiler. Birkaçı takım elbiseli, hatta siyah takım elbiseliydi. Korkmuştu ama belli edemezdi. Ne yani şimdi kendisine pis pis bakan bu gruba zorla selam mı verseydi. Küçülürdü. O da onlar kadar gururlu bir Türk genciydi. Onlar da onu, tipinden yargılamışlardı bile. O, bir mont ve altına kot giyiyordu. Aslında sınıfını soracaktı rastladığı ilk öğrenciye ama korktu onlara soramadı. Koridora yöneldi. Hâlâ arkasından sertçe ve "Ne işin var burada?" der gibi bakıyorlardı.

Sağda, solda sınıflar, üzerinde sınıf adları. Sınıfını bakarak bulmaya çalıştı. Koridorda tek tük öğrenciler. Sormaya çekiniyor, korkuyordu. Beşinci sınıf, dördüncü sınıf, üçüncü sınıf. Koridorda orta merdivene kadar geldi. Orada da bir grup genç durmuş ona bakıyordu. Bunların tipleri fark-

lıydı. Üstlerinde birer askerî parka ya da mont vardı. Atlarında kot, ya da kadife pantolonlar. Daha farklıydılar. Mehmet, "Bunlar solcular." diye düşündü. Deminkiler kadar pis pis değilse de onlar da sertçe bakıyor, gözleriyle sorguluyorlardı. Mehmet'in korkusu iyice arttı. Bir yanda ülkücüler, bir yanda devrimciler. Onlara da selam vermedi. Ne yani yüzleri gülmeyen, ona sert bakan gençlere selam verip küçülecek miydi?

Dünyayı yönetmeye kalkan güçleri hatırladı. İçindeki kuşkular yine kıpırdadı.

Okuluna, Türk üniversitelerine kadar sızmış olabilirler miydi? Koridordaki iki gruba hatta herkese kuşkuyla baktı. Arkasında bazen beliren insan gölgesini, karartıyı aradı. Ülkesinin insanlarına, kendisi gibi olan gençlerine kuşkuyla bakıyordu. Düştüğü kuşku cehennemini fark etti. Utandı kendinden, silkindi, sınıfını bulacaktı.

Koridorda ne gülümseyen vardı ne neşe ile sohbet eden. Birkaç öğrenci, sınıf kapılarından zaman zaman başlarını çıkarıp koridora merakla göz atıp tekrar içeri çekiliyorlardı. Çok az öğrenci koridorda yürüyordu ama oldukça hızlı. Kimse sınıflardan çıkmıyordu galiba?

Üçüncü sınıf, ikinci sınıf, birinci sınıf. Oh nihayet sınıfını bulmuştu. İnşaat fakültesi birinci sınıf. Ta koridorun sonundaydı. Son merdivenlere komşu. Hemen karşısında tuvaletler. Yaklaşırken sınıfını boş sandı. Sonra birkaç kafa uzandı kapıdan. Koridora bir göz atıp yine içeri çekildiler. Ürkek, sınıfından içeri girdi. Beş ya da altı öğrenci gelmişti ilk gün.

– Burası birinci sınıflar di mi? diye sordu Mehmet. Diğerleri ürkek.

– Evet, sen de mi yeni kayıt oldun? dedi içlerinden biri.

– Evet, dersler başladı mı?

– Bilmiyoruz. Biz de açıldığını duyduk ama fazla gelen olmamış. Herkes memleketinde herhâlde?

– Siz de yenisiniz di mi?

– Evet.

– O zaman sınıf arkadaşı oluyoruz, ben Mehmet.

Tanıştılar. Hepsi ürkekti. Kendileri hakkında fazla bir şey anlatmadılar. Olaylardan bile konuşmadılar.

Saat beş buçuk olmuştu. Gelen giden bir öğretmen yok. Korku içinde bekliyorlar. Sınıf da kalabalık değil. İyice korkuları artıyor. Bazıları korkarak koridora göz atıyor ve hemen geri çekiliyor. Kolay mı, akşam üniversitesi burası? Herkes evlerine giderken onlar okumaya gelmişler. Hava kararmış, kötülüklerin arttığı saatler bunlar. Dışarısı koca İstanbul, bunlar küçücük birer genç yürek. Cesaret edip okullarına okumaya gelmişler. Ama korkuyorlar. Ya olay olursa? Onlara da uğrarsa kötülükler. Kim kimdir, kime güvenilir, kime sığınılır gecenin bu saatinde? Hepsi, güvenli aile ocağından, analarının sıcak kucağından geldiler henüz. Ne kötülük bilirler, ne siyaset. Ne solculuk, ne sağcılık!

On beş dakika daha geçti. Okulun başlangıç saatinden elli dakika geçti. Hepsi, topu topu altı öğrenci. Öğretmenlerini bekliyorlar. Gelip giden yok, onlarla ilgilenen yok. Korkuları arttı. Aralarında konuşmaya bile cesaret edemiyorlar. Artık koridora göz atan da yok. Oturmuş kalmışlar birer sırada, hepsi düşünceli. Sessizlik. Sınıfta çıt çıkmıyor.

Birden hepsi korkularından yerlerinden fırladılar, âdeta zıplamışlardı. Zil çalıyordu. Zor anladılar. Bu, teneffüs saatini bildiren zildi. Oh dediler. Bir şey oldu zannetmişlerdi. Meğer zilmiş. Teneffüs saatiymiş. İlk ders bitmiş. Ne gelen var ne giden.

Mehmet sıkıldı. Korkularının üstüne gitmeyi severdi. Koridora çıktı. Tuvalete geçti. Diğer sınıflardan birkaç öğrenci de geldiler. Onlara hemen sordu.

– Sizde ders yapılıyor mu?

– Evet ders başladı ama öğretmen sadece alınacak kitap ve defterleri anlattı.

– Yahu bize gelen giden olmadı.

Herhalde ikinci sınıftaydı sorduğu öğrenci.

– Merak etme gelirler birazdan. İlk günler bazı öğretmenler yetişemiyor. Gelirler ikinci derste.

Tuvaletten çıktı. Sınıfının önünde dikilmeye başladı. Bazı hocaların derslerden çıktığını gördü. İçi rahatlamıştı. Öğrenim vardı. Herhâlde onlara da gelen olacaktı.

Koridordaki merdiven başlarında duran gruplara baktı. Orta merdivende duranlar sürekli baş merdivendeki grubu gözlüyorlardı. Onlar beş ya da altı kişiydiler. Sekreterliğin oradakiler on beş kişi vardılar. Daha kalabalıktılar. Solcular azınlıktaydı.

Mehmet merak içindeydi. Diğer sınıfları ve aşağıdaki mimarlık bölümünü merak ediyordu. Sınıftan bir arkadaşına,

– Dolaşalım mı? dedi.

– Hayır, ben sınıfta kalacağım. Korku içindeydi çocuk. Mehmet de korkuyordu ama böyle bir korkuyla da yaşanmaz ki miskin oturamazdı.

Karar verdi. Önce kendi bölümünün sınıflarına şöyle bir göz atacaktı. Sonra aşağıya inecekti. Koridorda ilk geldiği merdivene doğru yürümeye başladı. Önce karşılarındaki ikinci sınıfa göz attı. Yirmi kadar öğrenci vardı. Devam etti üçüncü sınıf ortadaydı. Onlar da yirmi kadardılar. Artık solcu olduklarını düşündüğü grubun olduğu orta merdivene varmıştı. Grubun uzağından geçip devam etti. Yalnız bu sefer grup sert değil meraklı ve şaşkın bakıyorlardı ona. Aldırmadı. Dördüncü sınıf, beşinci sınıflarda yirmi ila yirmi beş öğrenci var. Koridorun başına gelmişti. İlk grup da meraklı gözlerle ve biraz şaşkın onu süzüyorlardı. Cesaretle önlerinden geçti. İki gruba da selam vermemişti. Sanki onlara aldırmıyormuş gibi. Aşağı indi.

Mimarlık bölümünde de aynı diziliş var gibiydi. Başta ülkücüler, orta da solcular. Ancak iki grupta da daha az kişi vardı. Üç dört solcu, beş altı sağcı. Sınıflar da farklıydı. Daha kalabalıktılar. En az otuzar öğrenci vardı.

Yukarıdan ilk merdivenlerden inince mimarlık koridorunun başına inmişti. Mimarlık koridorunu geçince son merdivene geldi. Orası tarafsız bir merdivendi herhâlde, dikkat etti, çoğu öğrenci oradan inip çıkıyordu. İçinden, "Benim gibi tarafsız öğrencilerin yolu bu." diye düşündü.

Tarafsız öğrenciler o kadar kalabalıktılar da niye olaylar oluyordu? Bunları henüz anlamıyordu Mehmet. Ama gün gelecek öğrenecekti herhâlde?

Son merdivenden çıktı. Sınıfı hemen oradaydı. İkinci derste birkaç öğrenci daha ve öğretmen geldi. Onlara gereken kitapları, defterleri ve alet edevatı anlattı. Kendisi teknik resim hocasıymış. Onlardan T cetveli ve

özel kurşun kalemler istedi. "Daha sonra Rapido gerekecek ama ilerde alırsınız." dedi. Çünkü pahalıymış. Daha sonra bölüm başkanı geldi. Onlara ders programını yazdırdı. Böylece öğrenimleri başlamıştı.

Bir iki sınıf arkadaşıyla tanıştı. O gün iki ders yapıldı. Sekiz öğrenci gelmişti. Bölüm başkanı, son dersten önceki teneffüste erken gidebileceklerini söylediğinde hepsi, okuldan tehlikesizce uzaklaşmanın yollarını düşünüyorlardı. Akşamın saat sekizi olmuştu. Kış günü, gece çökmüştü. Koridora çıktılar, her öğrenci kendi başına hareket ediyor kimseyle arkadaş gibi davranmıyordu.

Mehmet baktı, sınıf arkadaşları son merdivenlerden iniyorlardı. O, inadına koridorda yürüdü. Giriş kapısına en yakın olan ilk merdivenden inecekti aşağıya. Mantıksız gelmişti, kendi koridorları yerine mimarlıktan yürüme. Tam o sırada karşılarında olan ikinci sınıfın öğrencileri kapıdaydılar. Tuvalette konuştuğu öğrenci:

– Hey kardeş gelebilir misin biraz? Mehmet'e seslenmişti.

Mehmet ürkek de olsa yaklaştı. Ancak sınıflarına girmedi. İkinci sınıf öğrencisi, sesini alçaltarak bir şeyler izah ediyordu.

– Bak kardeş, siz yenisiniz. Son merdivenden in. Koridorun başını ülkücüler tutuyor. Oradan kendi arkadaşları iniyor. Birbirlerini kolluyorlar. Aynı şekilde ortadaki merdivenden devrimciler iniyor. Sen gel son merdivenden in.

Mehmet'e saçma gelmiş ve hâlen gururuna yediremiyordu:

– Ama neden, mecbur muyuz? Onlar mı koyuyor bu kanunları?

– Bir sürü kavga oldu koridorda. Birbirlerini yalnız yakaladılar mı, saldırıyorlar. Bu yüzden merdivenleri kendiliğinden ayrı kullanıyorlar. Korunma içgüdüsü.

– Peki, bize ne? Biz ne ülkücüyüz ne de devrimci?

– Tamam işte, sen yenisin, seni tanımıyorlar. Şimdi ortadaki merdivenlerden insen DEVRİMCİ olacaksın, baştaki merdivenden insen ÜLKÜCÜ olacaksın, öyle sanacaklar.

– Anlamadım kardeş, beni, bir merdivenden indim diye bir cepheye mi koyacaklar?

– Maalesef kardeş. Şimdi tarafsız olmak zor! Eğer tarafsızsan yalnız

kalıyorsun. O zaman da tehlikelere açık kalıyorsun. Seni koruyan olmuyor. Biz, geçen sene, ilk senemizde neler çektik.

Koridorda çok takılmışlardı. İleriden onları süzüyorlardı. Örgütlemeye çalıştıklarını sanmasınlar diye öğrenci korkusundan tuvalete yöneldi. Orada anlatmaya devam edecekti. Sınıfına sokmak istememişti. Çünkü sınıf arkadaşlarına da güvenemiyordu. Ama bu, Anadolu'dan yeni gelmiş çaylak gence yardımcı olmak istiyordu.

– Nerelisin kardeş?

– Bandırma.

– Güzel, ben de Denizli! Memnun oldum.

– Neler oldu, geçen sene?

– Önce hiçbir olay yoktu. İkinci dönem, o baştaki merdivenden çıkan bir öğrenciyi ülkücüler çok fena dövdüler. Zavallı tek başına en az on öğrenciden dayak yedi. Ağzı, burnu, kafası darmadağındı. Kan revan içinde polisler hastaneye götürdü.

– Peki, polisler neredeydi?

– Polis girişte duruyor. Yetişene kadar olay oldu, bitti.

– Hiçbiri yakalanmadı mı?

– Hayır, öyle güzel bir şekilde kaçıyorlar ki, nereden dışarı çıkıyorlar, bahçe duvarlarını nasıl aşıyorlar bilmiyorum.

– Görenler yok mu, daha sonra yakalanmadılar mı?

– Kimse şahitlik yapmıyor ki korkudan.

– Bana çok saçma geliyor, ne yani onlar mı belirleyecek nasıl okuyacağımızı?

– Ne yapalım biz de bilmiyoruz?

– Peki, sonra ne oldu?

– Bir ay kadar sonra bu sefer solcular yakaladılar birini, dövdüler. Ama o zaman uzun sürmedi, ülkücüler yetiştiler. Bu sefer solcular kaçtı.

– Neden anlamıyorum, iki taraf da Türk değil mi?

– Arkadaş olayları sen bilmiyorsun galiba. İki ay sonra da bir solcu bıçaklandı. Okul kapandı.

– Öldü mü? Mehmet'in sesi iyice alçalmıştı.

– Yok yok, kurtuldu. Bak ortada duran grubun içinde. Çok cesurlar ya da olmak zorundalar. Ne yani korkusundan okulu mu bıraksın? Zamanla gruplaştılar. Şimdi her grup, birbirlerine yakın duruyorlar.

Mehmet, tuvaletin kapısından başını hafifçe çıkararak o yaralanan genci tanıyacakmış gibi aradı. Ama gurubun içinden hangisi, anlayamadı. İçinde fırtınalar kopuyor, boynunu büküp son merdivenden inmeyi erkekliğine yediremiyordu.

– Teşekkür ederim ama ben istediğim merdivenden ineceğim. Saçma bu!

– Sen bilirsin? Benden günah gitti.

– Teşekkür ederim. İskelede hangi kahveye geliyorsun?

– Soldaki, üniversitenin yanındaki büyük kahve.

– Oraya okula gelirken uğrayacağım, görüşelim mi?

– Olur.

– İyi akşamlar.

Mehmet aslında çok korkuyordu ama daha ilk günden sağcı ya da solcuların kanunlarına uymayı, bir teslimiyet gibi görüyordu. Kendine yediremiyordu. Ne yani nereden yürüyeceklerini onlar mı belirleyeceklerdi?

Koridorda ilerlemeye başladı. Hızlı yürüdüğünü fark etti. Telaşından korktuğunu anlarlar diye yavaşladı. Sözde sakindi. Birinci grubun önünden geçti. Tüm koridordaki öğrenciler sınıf kapılarının önüne çekilmiş, sanki bir şeyler olacakmış gibi tedirgin onu izliyorlardı. Solcu grup aralarında yaptıkları sohbeti kestiler. Onu izliyorlardı. Bu yeni çaylak öğrenci koridorun başına, ülkücülere doğru ilerliyordu. Acaba onlardan biri miydi, yoksa bir deli mi?

Mehmet'in aklında, o ilk geldiğinde bıçaklanıp ölen genç vardı. Olayları hatırladı. Korkudan dizleri titriyordu. Belli etmemeye çalışarak, ülkücülerin önüne geldi. Onların yüzlerine bakmaya cesaret edemiyordu. Belki birisi ters bakıyor zanneder, laf atardı. Başı önde merdivenlere ulaştı. Bir asır gibi gelmişti. Göz ucuyla bir tepki var mı diye bakıyordu. Ülkücüler de çok sessiz onu süzüyorlardı. Koridorda çıt çıkmıyordu. Neyse merdivenleri inmeye başladı. Ülkücüler sakinleştiler. Bu bir çaylaktı. Bir iki tanesi bir şeyler söyledi ama ona mıydı, anlayamadı. Merdiveni indi.

Adımları hızlanmıştı. Hızla kendini bahçeye attı. Karanlık yüzüne çarptı. Daha da ürktü. Bahçeyi koşar gibi geçti. Ön binanın merdiven altından ve giriş salonundan kendini dışarı attı. Artık Yıldız Yokuşu'ndaydı. Karşıda dispanseri gördü. Işıkları ışıl ışıldı. Rahatlamıştı. Yokuştan aşağıya iskeleye doğru inmeye başladı. Yokuşta inişte solda Sağır ve Dilsizler Okulu vardı. Sonra park. Bu yüzden sol taraf çok sakindi. Korktu. Bulvardan karşıya geçti. Hiç olmazsa o tarafta evler, dükkânlar vardı. Daha bir güvende hissetti kendini.

İçindeki kuşkular yeniden doğdu, korkusu arttı. Arkasında bir insan gölgesi belirdi, koşmaya başladı, sonra utandı korkusundan. Döndü arkasındaki karartıyı aradı. Yoktu bir şey...

Sonraki günlerde sınıfı daha da kalabalıklaştı. Hatta üç kız öğrenci de geldi. Sınıf listesini getirdi bir arkadaş, sekreterlikten bulmuş. Orada anladılar ki toplam elli kişiler ve sınıflarında sadece üç kız var.

Bir iki arkadaş edindi ama fazla samimi olamadılar. Herkes birbirini tartıyordu. Mehmet, bir daha ilk merdivenlerden inmedi. Her gün stres yaşamak istemiyordu. Gergin ve korku dolu okuldan ayrılmak kolay mıydı? Sınıf arkadaşlarına uydu.

Derken yılbaşı yaklaştı. Birkaç gün önce Bandırma'ya gidecekti. Hikmet, Elçin ile yılbaşında görüşmek üzere sözleşmişlerdi. Elçin'le sözleşmişlerdi. Otobüsle Bursa'ya kadar gelecekler, orada buluşacaktılar. Bir an önce birbirlerini görmek istiyorlardı.

Yol bitmek bilmedi. Bursa'ya Elçin'den önce geldi. Onun otobüsünü karşıladı. Daha vakitleri vardı. Bandırma'ya akşamüstü varan bir otobüse bilet aldılar. Bursa'yı dolaşmaya çıktılar.

El ele dolaşmak yetmedi onlara. Bir kuytu pastane buldular. İkinci katı vardı. Yukarısı daha sakindi. Oraya çıktılar. Hem karınlarını doyuracaklar hem de birbirilerine biraz daha sokulacaklardı. Bir ara üst katta kimse kalmadı. Fırsat o fırsat birbirlerini uzunca öptüler. Zaman geldi, el ele Bandırma'ya gittiler. İlk defa bir otobüste yan yana oturdular. Aman, ne keyifli ne hızlı geçti yolculuk.

Bandırma'ya varınca, daha otobüsün içinde ayrıldılar. Ne olur ne olmaz. Mehmet ile Elçin kaldıkları beş gün boyunca Bandırma'da görüştü-

ler. Havalar çok soğumuştu. Plaj yolunda fazla oturamadılar ama pastanelerı aşındırdılar.

Hikmet sağdıcına kızıyordu. "Gündüz hep sevgilisiyle, bir bilardo yapamadık." diye düşünüyordu. Ancak akşamları buluşup sıkı içki muhabbetleri yaptılar. Mehmet okulunu ve olayları, Hikmet ise askerliği ve eğitimleri anlattı. İzmir'e gidiyordu. Askerliğini orada tamamlayacaktı.

Hikmet üç günü iple çekti. Hafta sonu geldi, doğru köye. Çeşme başında kızı buldu. İşaretleştiler, akşama merdiven lazımdı. Yalnız hava soğuktu, kızla nereye gidecekti?

Gece yine dayıoğlundan merdiveni aldı. Yine köyün arkalarından gidecekti. Gece saat iki, merdiven kolunun altında yola koyuldu. Birinci sokağı geçti. "Ulan şu köpekler, susun ulan!" içinden, köpeklere küfrediyordu. Ne olmuşsa bütün köyün köpekleri havlamaya başlamıştı. Duvar diplerinden ikinci sokağın köşesine geldi. Üçüncü sokak Hatice'nin sokağı. Tam sokağı geçiyordu ki karşısına koca bir inek sürüsü ve çoban çıkmaz mı? Elinden merdiveni atıverdi. Meğer köpekler bunun için bağırıyormuş. Bir de üstelik çoban köpeği saldırmaz mı? Çoban, "Hoşt, dur!" falan diyene kadar, köpek Hikmet'in paçasına yapıştı. Neyse ki dişini geçirememişti. Çoban korkmuş Hikmet'in yanına koştu. Köpeği çekti, aldı. Hikmet'i tanımıştı.

– Naber lan Hikmet?

Hikmet de çobanı tanıyordu. O da uzak akrabalardan biriydi.

– Sağ ol Kemal abi, sen nasılsın? Ayağıyla merdiveni duvar dibine itiyordu.

– Sen askerde değil miydin?

– Evet, dağıtım iznindeyim.

– Nereye çıktı kura?

– İzmir.

– Ooo çok iyi len, rahat edersin. Şehirde olacan nassılsa.

Kemal ağabey, merdiveni falan görmüştü. Hatta köyde, Hikmet ile Hatice'nin hikâyesi yayılmıştı bile. Ama güngörmüş adamdı, böyle şeyler, köylük yerde bilmezlikten gelinirdi.

– Hikmet, ne zaman geldin, ne zaman gidiyon?

– Üç gün önce, yılbaşından sonra da gidiyorum.

Hikmet gece geç saatte sürüyü merak etmişti.

– Ne oldu abi ya bu saatte?

– Bir haftadır dağdayım. Dağda ağılda nevale kalmadı, bir de acayip üşüdüm. Birden aklıma esiverdi. Topladım sürüyü indim köye. Hele yengeni de özledik hani! Kıs kıs gülüyordu.

– Köpek diş geçirdi mi?

Hikmet, bir an önce gitmek istiyordu.

– Yok yok ağabey, bir şey yok.

Kemal ağabey hâlden anlardı, Hikmet'in bu gece işi vardı.

– Hadi sağlıcakla kal, iyi teskereler.

– İyi geceler Kemal abi, yengeme selam söyle.

Sürü zaten yolunu biliyordu. Köye gelince her inek kendi evini bulur, kendiliğinden ahırına girerdi. Kapı kapalı ise böğürmeye başlardı. Kemal abi, köye kadar onları güdüyor, sonra kendi hâllerine bırakıyordu. Köpeği yanında hızla evine doğru seğirtti.

Hikmet, Kemal abisinin köşeyi dönmesini bekledi. Merdiveni aldı. Saat iki buçuk olmuştu. Sokağı koşarak geçti. Neyse ki köpeklerin havlamasının önemi kalmamıştı. Köyün sürüsü gelmişti, onlara havlıyorlardı.

Hatice'nin sokağına köyün arkasından girdi. Pencereye göz attı. Perde aralandı, kızın başı göründü. Pencereyi açıyordu. Hemen merdiveni dayadı. Beklemeye başladı. Bir yandan sokağın iki başını kesiyordu.

Kız yukarıdan inmiyordu. Merak etti yukarı baktı, kız el ediyor, gel diye. Düşündü, "Hava soğuk ya ondan." Korkuyordu. İlk defa bir kızın odasına hem de evinde girecekti. Tereddüt etti. Kız hâlâ el ediyor, "Gel hadi, gel hadi!" diye sessizce sesleniyordu.

Korkuyordu ama "Ulan!" dedi, "Atın ölümü arpadan olsun."

Merdiveni hızla çıktı. Ayakkabılarını çıkarıp eline aldı. Kız onu içeri çekti. Hikmet önce sordu.

– Merdiven ne olacak?

– Merak etme, kalsın.

Kızın odası çok güzel bir köy odası idi. Duvarda bir gaz lambası asılıydı. Bir yerde yorgan ve döşeklerin istiflendiği yüklük. İki divan. İçi ha-

sır dolu yastıklar. Bir duvar halısı ki üzerinde geyik ve avcı resmi var. Kâbe'nin resmi olan bir takvim. Yani, şirin bir köy odası. Kız bir divanda yatıyordu herhâlde üzerinde yorgan ve yastık vardı.

O divana oturmadılar. Yataktı ya utanmışlardı. Pencerenin önündeki divana yan yana oturdular.

– Naber kız? Hikmet bunu derken onu biraz dürttü.

– İyiyim, sen? Hatice de Hikmet'i dürttü.

– Çok şükür, özledin mi beni?

– Hım özlemem mi? Askerlik nasıl gidiyor?

– İyi geçti acemilik. İzmir'e verdiler.

– Gemiye mi?

– Hıı.

– Yarın giysene beyazları, köyde seni göreyim.

– Getirmedim ki, Bandırma'da.

– Niye ki seni öyle görmek isterdim. Yakışmıştır sana denizci beyazları.

Hikmet ayaklarını salladı dalgınlıkla. Divandan sarkan ayakları Hatice'ninkilere çarptılar. Kız hiç de çekmedi ayaklarını. Ayaklarında yün çoraplar vardı. Sıcacıktılar. Hikmet'in içi ısındı birden. Bir kez daha sallayıp dokundu ve hemen geri çekti.

Kız dayanamadı Hikmet'e dokunmak için saçlarını bahane etti. Başını okşadı.

– Ooo, saçların çok kısa değil?

– Giderken kendim kestirdim, şimdi biraz uzadı.

Kızın baş örtüsü kafasından sıyrılmış, sarı saçları lüle lüle alnının iki yanından dökülüyordu. Dudaklar acemice boyanmıştı. Ruj dudaklarından taşmıştı biraz. Arada sırada diliyle yalıyor, dudaklarını parlatıyordu bilmeden. Hikmet o dudaklara saldırmak isteği duydu ama sadece ayaklarını salladı bir daha. Yine kızın ayaklarına değdi. Kız da salladı bu kez. Bir daha dokundular. Bir daha, bir daha, bir daha. Artık ayaklarını çekmiyorlardı. Kızın ayakları, Hikmet'inkilerin arasında durdu.

Hiç konuşmadan birbirlerine bakıyorlardı. Hikmet, kızın iki elini de tuttu, kendine doğru çekti. Kız hiç direnmeden usul usul sokuluyordu. Dudaklarına bir santim kalmıştı ki sokaktan bir böğürtü duyuldu.

Evin ineği ya da öküzü gelmişti. Hikmet hemen hatırladı sürüyü. "Ulan nasıl düşünemedim, bu kıza sormadım, ineğiniz öküzünüz var mı diye? Şimdi ev halkı uyanacak ben yakalanacağım."

Kız şoktaydı. Kıpırdamıyordu. Hikmet pencereye atacaktı ki kendini, yarım kalan öpücüğü hatırladı. Kızın açık kalmış ağzına yapıştırdı öpücüğünü, uzun uzun öptü, fırladı pencereye. Hemen aşağı indi. Öküz kapının önünde böğürüyordu. Evin ışıkları yandı. Merdiveni kaptı. Tam köyün arkalarına doğru koşmaya başlayacaktı ki yalın ayak olduğunu fark etti. Yukarıya baktı kız camı kapatıyordu. Bağıramıyordu. Telaşla yerden küçük bir taş aldı, cama attı. Neyse ki cam kırılmadı. Kız ona baktı. Ayaklarını gösterdi. Kız anladı telaşla pencereyi yine aralayıp ayakkabılarını fırlattı. Nasıl giydi, nasıl koştu, tam bahçe kapısı açıldığında Hikmet sokağın köşesini dönmüştü?

Bir daha gece görüşmeye cesaret edemediler. Ertesi gün çeşme başında işaretleştiler. Kız bir şeyler bahane edecek, zeytinliklerin oraya gidecekti. Zaten kıştı, kuytu bir zeytinlikte buluştular. Kışın soğuğunda birbirlerine sarıldılar. En fazla bir saat vakitleri vardı. Hikmet, sırtını bir zeytine dayamış Hatice'yi fena sıkıştırdı. Elbiselerinin üzerinden de olsa göğüslerini tuttu. Doyasıya öpüştüler. Kızın ruju falan kalmadı. Bir daha yakın olamayacaklardı. Ertesi gün kız Bandırma'ya dönüyordu. Üç sonraki gün de Hikmet askerde olacaktı. Birbirlerine vücutlarını dayadılar. Artık gerisini siz hayal edin.

1976

1976 Ocağı

Yılbaşı geldi. Kızlar aileleri ile idi tabii. Onlar da arkadaşları ile Mehmetlerin evinde toplandılar. Yine aynı ekip bir aradaydılar. İçkiler hazırlandı. Çerezler alındı. Mehmet'in annesi onlara güzel yemekler sundu.

Yılbaşı akşamı sohbet koyulaşmıştı. Siyaset de konuştular. 1974 Kıbrıs Harekâtı'ndan sonra yaşanan ambargoyu, tüp, benzin vs. kuyruklarını konuştular. Çoğu "Helal olsun Ecevit'e." diyordu. Bugüne kadar kimse cesaret etmemiş, o, Kıbrıs'ta yaşanan zulmü durdurmuştu.

Mehmet okulunu ve olayları anlattı. Aralarında ülkücü görüşlü arkadaşları da vardı. Onlara sordu. Niye saldırıyorlardı? Hepsi Türk genci değiller miydi? Ülkücü arkadaşları cevabını bilseler cevaplayacaklar. Onlar da anlamadıklarını, bunların yanlış olduğunu söylediler. Tabi bir yandan da, "Türk âdet ve göreneklerine uymuyor solcu fikirler." dediler. Mehmet de haklı buluyordu, solcular acele ediyorlardı. O yılbaşı, sanki biraz daha büyümüşler, siyaset, ülke meseleleri, iş ve yaşam konuştular.

Biraz da dedikodu yaptılar. Mahallelerinde çok güzel bir kız vardı. Adı G... okumanıştı ama çok alımlı, çok güzel bir kızdı. Çekiciydi, kadınlığın tüm ateşi onda toplanmıştı âdeta. Hepsinin bir ara gözü olmuştu. Güzelliğine hayran olmamak mümkün değildi ki. Yalnız kızın şansı kötüydü. Ondan konu açıldı. Anlattılar.

G... bir genç sevmişti. Fakat genç bir garibandı. Garsonluk falan yapar zor geçinirdi. Fakir bir ailesi vardı. Babası, halk pazarlarında hamallık yapardı. Yakışıklı bir gençti. Gönül bu ya kızın yüreği ona çarpmıştı.

Bandırma'nın hemen dışında bir koruluk vardı. Bandırmalılar için bir piknik yeriydi. Hıdırellez burada kutlanır, bahar burada karşılanırdı. Adına Ziraat Bahçesi derlerdi. Kız on yedi yaşındayken bu çocukla bu koruda falan görüldü. Dişiliğin tüm doğal dürtüleri her gençte olduğu gibi onda da dayanılmazdı. Tabi ki kaçamak sevişmeleri oldu, korulukta herhâlde. Ne kadar olabilirdi ki bu sevişmeler? Biraz öpüşme, biraz sarılma, biraz sıkıştırma. Ancak hata yapmışlar, görülmüş, deşifre olmuşlardı. Tabi ki Paşabayır Mahallesi'nde dedikodu aldı, yürüdü. Onu kıskanan, güzelliğine ulaşamadıkları için ağızları sulanan düşüncesiz delikanlılar, onu karaladılar. Böylece ilk lekeyi aldı.

Daha sonra ailesi bu genci istemedikleri için kızı, Bandırmalı olmayan ama hava üssünde çalışan bir hava astsubayı ile nişanladılar.

Kız onu sevmiyordu. On yedi yaşının cahilliği ile sevdiği gence kaçtı. Zavallı genç kaçırdığı kıza nasıl sahip çıksın ki ne parası var ne evi doğru dürüst. İstanbul'a kaçtılar. Herhâlde paraları bitti ya da polis yakaladı. Topu topu bir hafta sonra kız mahallede bir daha görüldü. Ailesine dönmüştü.

Nişanlısı onu çok beğenmişti ki sorun çıkarmadı, olduğu gibi onu kabul etti. Evleneceklerdi. Ailesi bir an önce evlendirmek, kız hakkında çıkan dedikoduları bastırmak istiyordu. Bir yıl içinde nikâh günü falan alındı. Kız on sekizine gelmişti. Yaşının reşit olmasını uslu durarak beklemiş, ailesini kandırmıştı. Evleneceğim, merak etmeyin ama erken, falan deyip bir yıl oyaladı onları.

Tam nikâh yaklaştığında, yaşı on sekiz olduğu için ailesi durduramazdı, kaçtı yine Bandırma'dan. Nereye gittiğini, nerede olduğunu dört ay ka-

dar kimse bilemedi. Bazı dedikodular duyuldu. Balıkesir'de taksi şoförleri ile görülmüş falan.

Sonra yine mahallede görüldü. Yine ailesine dönmüştü. Artık ailesi de ısrar etmiyordu. Nişanı attılar. Herhâlde astsubay da onur meselesi yapmış belki o atmıştı nişanı. G... yine mahallede kendi çevresinde yaşıyordu.

Ama artık, ona kimse alıcı gözüyle bakmıyor, kimse onla evlenmeye cesaret edemiyordu. Hatta sevdiği genç bile ondan kaçıyor, çevresinden çekiniyordu. Hiçbir günahı olmayan bu zavallı kız, dedikoduların, âdet ve göreneklerin altında her geçen gün eziliyordu. Ne yani, nasıl gidip sevdiğine kaçar, nasıl ailesini terk eder? Artık, ona, bir orospu gözüyle bakılıyordu. Zavallı, hiç fahişelik yapmadan, fahişeliğin ne olduğunu bilmeden orospu damgasını yemişti.

Mehmet'in arkadaşları hararetle anlatıyorlar. Hem kıskançlık, hem hayıflanma ile ellerinden uçup giden mahallenin o güzel kızından bahsediyorlardı.

– Oğlum kızı Balıkesir'de düzmeyen kalmamış, dedi bir tanesi.

Mehmet, görmeden, emin olmadan yapılan dedikodulara çok kızıyordu.

– Yahu, nereden biliyorsunuz, gördünüz mü?

– Görenler olmuş.

– Görenler kimler? Otobüs şoförleri, taksi şoförleri değil mi?

– Evet.

– Be yahu kız garajdan falan geçmek zorunda değil mi, orada görmüşlerdir, sonra da dedikodu yapmışlardır!

– Taksicilerle takılıyormuş.

– Bakın arkadaşlar, kız ne yapsın? Buradan kaçtı, cebinde parası kalmamıştır. Bir iki iyilik sahibi şoför kıza yardım etmiş olamaz mı?

– Oğlum o kadar güzel kızı sadece yardım edip bırakırlar mı?

– Ne olmuş yani biraz vücudunu okşatmışsa, orospu mu oldu hemen?

– Ben onu, bunu bilmem arkadaş, artık o kız yaramaz.

– Ben diyorum ki hangimiz yavuklularımızla biraz sevişmiyoruz? Bu kızcağız, sevdiği gençle Ziraat Bahçesi'nde görüldüyse orospu mu demek lazım?

Mehmet elinden geldiğince arkadaşlarına, "Yanlış yapıyoruz, bu dedikodularla, bu âdetlerimizle kızı zorla fahişeliğe sürüklüyoruz!" diye anlatmaya çalıştı. Kıza acıyordu. Bu kız, artık Bandırma'da evlenemezdi. Hiçbir genç, ona hayran oldukları hâlde onu sevmezdi. Artık o kız evde kalırdı.

Peki, sonra ne olacaktı? Her genç kız gibi, doğanın tüm dişilik dürtüleriyle dolu olan bu kız, ne yapacaktı? Herkes, bir manastır rahibesi gibi yaşayamazdı ki. Sonunda yine Bandırma'dan kaçacaktı. Eğer onun bu hâlini olduğu gibi kabul eden bir adam bulursa evlenecekti, yok bulamazsa bir fahişe olup gidecekti.

İşte tüm bunları anlattı Mehmet. Elinden geldiğince, "Biz toplum olarak zavallı bir kadını orospuluğa itiyoruz. Tabuları yıkalım, bir parça sevişmenin ne kötülüğü var. Dedikodu yaparak bir gencin hayatını söndürmüyor muyuz?" diye çok yırtındı.

Saatler ilerlemiş, kafalar çekilmişti. Sevgililerinden bahsetme zamanı gelmişti. Hepsi sırasıyla anlattılar. Ömer içlerinde en dertli olandı. Evli bir kadın olan sevgilisi, bir türlü kocasından ayrılmıyordu. Kaçıracağım falan diyordu, bunun yanlış olduğuna onu ikna ettiler. Güzel bir yılbaşı geçirdiler. 1976 olmuştu.

Sonra, herkes yoluna. Hayat tüm hızıyla, bu güzel gençlerin ayrı yaşam kavgalarıyla devam ediyordu.

Mehmet'in okulu bir ay sonra bir kavgadan dolayı yine kapandı. Bu kavga, öğle yemeğinde yemekhanede olmuştu. İki taraf birbirine saldırmıştı. Neyse ki ölen yoktu. Onların saatlerinde olmamıştı. Olay gündüz bölümünde olmuş. Olayı görmemiş, yaşamamışlardı, sadece duydular. Tam sınıf birbirini tanımaya başlıyordu ki yine dağıldılar. Okulun ne zaman açılacağı belli değildi. Bir kısmı memleketlerine döndü.

1976 Şubat

İlk dönem bitmişti. Toplam bir ay okula gitmişler. Yoklamalar yapılmış, olaylardan dolayı devam mecburiyeti kalkmıştı. İstanbul'da yapacak bir şey olmayınca ve yurtta da yer olmayınca memleket yolu gözüktü yine.

Ama bu sefer sömestir tatiline girer girmez Elçin İstanbul'a gelecekti. Bir iki gün birlikte İstanbul'da kalıp oradan Bandırma'ya yine birlikte gideceklerdi. Planları buydu. Yoksa nasıl geçerdi, birbirlerine olan susuzlukları?

Mehmet atladı yine otobüse, düştü Ankara yoluna. Niye bekleyecekti ki İstanbul'da, bir an önce kavuşmalıydı Elçin'ine? Onu alıp dönecekti İstanbul'a. Aslında bir bekâr evi falan yoktu. O çocuk kafasıyla halasının evinde birlikte kalacaklarını hayal etti. Henüz doğru dürüst okul arkadaşlarıyla samimiyet kuramamıştı. Öğrenci evi olan arkadaşları da yoktu. Tek çözüm halasının evi idi. Yalnız bir kadındı. Ne olur, anlayış gösterirdi herhâlde? Ona sorup izin almaya cesaret edememişti. Ya, hayır derse!.. Emrivaki yapacaktı.

Ankara'da hiç zaman kaybetmeden kızı aldı, hemen İstanbul'a hareket ettiler. Kısa bir Bursa-Bandırma yolculuğu yapmışlardı birlikte. Şimdi koca bir Ankara-İstanbul yolculuğu onları bekliyordu. Gece yola çıktılar. Sabaha karşı İstanbul'da olacaklardı.

Otobüs gecenin karanlığında hareket etti. Üçüncü sırada bir koltukta oturuyorlardı. Hava buz gibiydi. Ankara'da hafif kar yağıyordu. Yollar karlıydı. Otobüsün kaloriferleri, içeriyi ısıtmaya çalışıyordu. Elçin, kolunun altına sokulmuş, büzüşmüş ısınmaya çalışıyordu. Mehmet çıkardığı paltosunu üstlerine örttü. Şimdi daha bir ısınmışlardı.

Elçin, çok sevimli ve şakacı bir kızdı. Sürekli onu hayalleri ile güldürüyordu. Bir ara kendilerine bir oyun buldular. Yolun kenarlarındaki kar birikintileri, otobüsün farlarının yarattığı çeşitli gölgeler oluşturuyordu. Çeşitli şekiller alıyorlardı. Bazen bir ayıya, bazen bir kurda, bazen kenarda bekleyen bir yolcuya, bir eşkıyaya, yerde yatan bir cesede vs. Elçin hep bunları hayal edip Mehmet'e gösteriyordu. Mehmet de ona uymuş, acayip şekiller uyduruyordu. Şakacıktan korkuyorlar, gülüşüyorlardı.

Bir saat geçti. Yolları molalarla birlikte sekiz saat sürüyordu. Herkes uyumaya başladı. Işıklar sönmüştü. Onlar da bir dirhem uyku yoktu, el ele, kumrular gibi birbirlerini kokluyorlardı. Artık paltonun altında ısınmışlar, hatta ter basmış ama paltoyu üstlerinden almıyorlardı. Çünkü Elçin, dizlerini Mehmet'in dizlerinin altına kadar sokmuş, görünmemesi gereken hâl-

deydiler. Elçin'in başı yine çenesi ile omuzu arasına yaslanmıştı. Burun deliklerinden çıkan sıcak hava boynundan içine doğru akıyordu. İkisinin de her dakika içleri yanıyor, genç vücutlarının doğal dürtüleri her bir taraflarını sarıyordu.

Elçin, sıcaktan bunaldı ya da her neyse, ayakkabılarını çıkarıverdi. Ayaklarını geldi Mehmet'in ayakkabılarının üzerine koydu. Mehmet kendini zor tuttu. Eğilip o sıcacık ayakları ısırası geldi. Dayanamadı o da ayakkabılarını çıkardı. Şimdi, hem el ele hem ayak ayağıydılar. Aslında bütün organları birbirini çağırıyordu, keşke tüm organlarını birleştirebilseler...

Tutamadılar kendilerini, Elçin'in çenesinden tutuğu gibi derin öpüştüler. Çıt çıkarmıyorlardı. Muavin de ortalıkta yoktu. Daha fazla dokundular birbirlerine, gizlice, palto altından. Ne güzel anlardı onlar. Her insanın dünyada yaşadığı bir cennet anları olur ya öyle bir cennet anlar.

Otobüs yavaşladı, mola verecekti. Hemen toparlandılar. Palto falan kalmadı, düzelttiler kendilerini.

Çay içmek için aşağı indiler. Çaylar şirkettendi. Elçin çayından bir yudum aldı, canı sigara içmek istemişti, elini çantasına attı. Mehmet'le göz göze geldiler.

– Kız bakıyorum sen buna alışmışsın?

– Neye?

– Sigaraya?

– Yok, öyle bir şey!

– Bak Elçin, bana yalan söyleme, lütfen aramızda hiç yalan olmasın, girmesin aramıza!..

Elçin, yine arkadaşlarına uymuş, onlar tüttürünce o da tüttürmüş, sigara içmişti. Tabi, hep çay ya da kahve içilirken olduğu için artık canı istiyordu. Alışmanın ilk belirtileriydi bunlar. Mehmet'e söyleyemedi. İçinden, "Bir daha içmeyeceğim." diye yemin etti. Zaten o kadar tiryaki değildi.

– Vallahi içmedim. Cüzdanımı arıyorum, sana bir hediye alacağım.

Birden uydurmuştu. Yalan derken aklına hediye gelivermiş hem de Mehmet'in gönlünü almış olacaktı.

Mehmet, birbirlerine hiç hediye almadıklarını hatırladı birden. Yılba-

şında akıllarına nasıl gelmemişti? Bilhassa kendisi almalıydı. O da bir yalan uydurdu.

– Aslında ben sana yılbaşı hediyesi alacaktım. İstanbul'da Kapalı Çarşı'ya beraber gideriz, senin beğendiğin bir şeyi almak istedim.

– Canım benim. Sen bana geldin ya en büyük hediyeyi bana vermiş oldun.

Çaylarını bitirip kalktılar. Böyle otobüs mola yerlerinde, bol bol hediyelik satılır. Dolaşarak bir şeyler aramaya başladılar. İkisi de öğrenciydi, bütçeleri ne olacak ki?

Elçin hep pahalı şeyleri Mehmet'e almaya çalışıyor ama fiyatı duyduğunda vazgeçiyordu. Belli etmemeye çalışıyor, "Amaaaaan güzel değilmiş, bir de şuna bakalım." diye geçiştiriyordu. Mehmet anlıyordu çünkü o da pahalı bir şey alamazdı. Gerçek olup olmadığını bilmediği, taşlı bir gümüş yüzük aldı Elçin'e. Şakayla da takıldı.

– Bak şimdi söz kesmiş olduk.

Mehmet, Bandırma'da birlikte oldukları günler, gündüz yetmiyormuş gibi bazen de gece Elçin'in evinin sokağına gidiyordu. Genellikle içtiklerinde, özlemin bacayı sardığı anlarda... Arkadaşlarını bir ara ekiyor, yalnız başına oradan geçip bir tur atıyordu. Zamanını planlamadıkları için çoğu zaman Elçin'in onun sokakta olduğundan haberi olmuyordu. Belki de kız uyuyordu. İşte o anlar Mehmet inanılmaz acı çekiyordu. Şöyle bir camdan başını uzatsa, onu bir görse, bir öpücük yollasa, sesini bir duysa, onu geceliğiyle görse? Olsa, olsa, olsa!

Hediyeliklerin arasında küçük çanları olan anahtarlıklar gördü. Aklına o anlar geldi.

– Gel Elçin, bak bana ne al?

– Ne?

– Bak, bu çanlı anahtarlıklar var ya çok hoşuma gitti.

– Olur alalım.

Anahtarlıkların, birli, ikili, çoklu gümüş çanlı çeşitleri vardı. Seslerini kontrol etti. Küçük bir kilise çanı gibiydiler. Sesi kendisi gibi küçücüktü. Tek ama büyük çanlı olanı seçti. Sesini tekrar kontrol etti. Elçin parasını ödedi. Şaşkındı. O kadar güzel hediyeliklerin arasından Mehmet, bu basit

çanlı anahtarlığı seçmişti. Dükkândan açık alana çıktılar. Otobüs kalkıyordu. Mehmet, Elçin'in uzaklaşması için geride kaldı. Elçin tam otobüse binecek, baktı arkasında Mehmet yok, arandı. Mehmet dükkânın önünde kalmış ona elindeki anahtarlığı sallıyordu.

– Zilin sesini duyabiliyor musun?

Elçin ne yapıyor bu deli dercesine,

– Duyuyorum, duyuyorum, delirdin mi, gelsene otobüs kalkıyor?

Mehmet koştu. Oturdular. Elçin meraklanmıştı.

– Bakıyorum çok hoşuna gitti, ama böyle çalarsan, zil çalıp oynuyor bu deli derler!

– Canım benim, ben senin için deli divane oldum zaten. İşte bu deliliğim aldırdı bu çanı.

– Ne yani? Elçin bir şey anlamamıştı.

– Bak güzelim. Biz, Bandırma'da oluyoruz ya bazen. Sen ve ben!

– Evet.

– Gündüzleri buluşuyoruz di mi?

Elçin iyice meraklanmıştı, ne anlatmaya çalışıyordu sevgilisi?

– Eee ne var bunda?

– Ben sana doyamıyorum. Geceleri senin evin altına geliyorum, yarım saat tur atıyorum seni belki görürüm diye. Senin haberin yok tabi, ben kahroluyorum.

– Gündüzden söylesene.

– Öyle planlı olmuyor ki. Mesela gündüz senle beraberken ne gerek var gece oraya gitmenin diye düşünüyorum. O yüzden sana bir saat verip gecenin soğuğunda pencerede bekletmek istemiyorum. Aileni falan düşünüyorum, sen zor durumda kalmayasın.

– Peki, sonra?

– Sonra gecenin bir yarısı uyku tutmuyor. Sen karşı mahallede bir evdesin. Ben bir evde! Yatak bana zül geliyor sensiz. Seni yatağında düşünüyorum. Bensiz niye yatıyorsun diye kahroluyorum. Dayanamayıp senin sokağına atıyorum kendimi.

– Yapma ya! Hiç fark etmedim. Bilsem ben de seni görmek istemem mi?

– İşte bir de sana bildirememek orada olduğumu, bu kez de orada kahroluyorum.

Elçin anlamaya başlamıştı, niye çanlı bir anahtarlık beğenmişti...

– Eee ne yapacağız?

– Şimdi bak, bu küçük çanın zilini beraber olduğumuz günlerde sana ezberleteceğim. Bunun sesi, bir başka insanın dikkatini çekmeyecek kadar az. Ancak bu sese alışkın ve dikkatli bir kulak duyar. Senin sokağa geldiğimde hafif hafif çalacağım, biliyorum bir tek sen duyacaksın ve pencereye geleceksin.

Elçin, bu mühendis olacak olan zeki sevgilisinin buluşunu takdirle karşıladı. Ona hayranlığı bir kat daha arttı. O da geceleri yatağında kıvranıyor, Mehmet'in vücudunu yanında istiyordu. Hiç olmazsa gece onu görürdü.

Mızıkan çocuklar gibi suratını asarak sordu.

– Peki, bana niye almadık?

– Niye ki?

– Ya ben de seni çok özleyip gece evinin önüne gelirsem...

Mehmet ona sarıldı.

– Canım benim, bir sonraki molada sana da alırız.

Bir sonraki molada ona da aynısından aldılar. Sabah saat dört buçukta Harem otogarındaydılar. Sabahın ayazı vardı ama İstanbul Ankara kadar soğuk değildi. Mehmet kızın bavulunu aldı. Garajdan çıktılar. Gün ağarıyordu. Güneş, insanları ve onları ısıtmak için yükseliyordu.

– Halamın evi Paşabahçe'de! Üsküdar'dan otobüse bineceğiz. Daha otobüsler yeni sefere başlarlar. Bak, Üsküdar'a sahilden gidebiliriz. İstersen yürüyerek gidelim. Sana Kızkulesi'ni, İstanbul'un sabah manzarasını göstereyim.

– Olur, bana İstanbul'u anlat biraz.

Karşıda, Sarayburnu'nun üstünde, Topkapı Sarayı ve camilerin arkasındaki gökyüzü, kızarmıştı. Güneş Anadolu'da yükseliyor, kızıl renklerini batıya doğru gönderiyordu. Sanki güneşin batıyı aydınlatmak gibi bir telaşı vardı. Gökyüzünün kızıllığı altında İstanbul şehri, çıplak bir kadının sırt üstü yatması gibi güzelliğini ortaya döküyordu.

Güle oynaya Kızkulesi'nin önüne geldiler. Orada biraz oturdular. Sonra Mehmet onu çok sevdiği Salacak iskelesindeki kahveye götürdü. Orada sabah çaylarını içtiler. Kahveci onlara yakındaki pastaneden taptaze peynirli poğaça da getirdi. Cennet anları bunlar, cennet!

Sabah altı buçuk gibi Paşabahçe'deydiler. Hala uyuyordu. Mehmet'te anahtar vardı. Bahçeden sessizce geçtiler. Kapıyı açtılar. Mehmet'e bahçeye bakan bir oda vermişti halası. Hemen oraya seğirttiler. Odaya girdiler ama ikisinin de tuvaletleri gelmişti. Mehmet tuvaletin yerini gösterdi Ellerinde olmadan gürültü yapmaya başlamışlardı. Hala uyandı. Mehmet, salondan geçerek odasına gidiyordu. Odalar salona açılıyordu. Tam kızı tuvalette bırakmıştı ki hala salonda karşısına dikildi.

– Hayrola bu saate mi geldin? Biraz kızgındı.

– Evet hala, nasılsın, kusura bakma seni uyandırdım. Ankara'dan geliyorum. Gece otobüs vardı.

Halaya fazla bir şey izah etmemişti.

– Sen Bandırma'ya gitmedin mi dün?

– Yok hala, ben Ankara'ya gittim.

Bu sırada tuvaletten birisinin kıpırdama ve su sesleri geliyordu. Hala kaşları çatık,

– Orada birisi mi var?

Mehmet daha önce bir senaryo hazırlamıştı.

– Ya hala, bizim Bandırma'da yakın bir aile dostumuzun kızı, Ankara'da okuyor, söz verdim, onu İstanbul'a sonra da Bandırma'ya götüreceğim diye.

– Oğlum baban biliyor mu, onun babasının haberi var mı? Bir haltlar çevirmeyesin sen bakayım?

Mehmet her şeyi hesaplayamamıştı tabi. "Sonradan öğrenir babamdan yalanımı ama boş ver yahu." diye düşünüyordu.

– Yok be hala, bir iki gün burada kalacak, sonra da Bandırma'ya beraber gideceğiz.

– Peki oğlum, akıllı ol, yanlış bir şey yapma. Babanı üzme!

Halanın birden aklına geldi:

– Peki, nerede yatacak o kız?

– Benim odamda iki divan var ya?

– Oğlum bir erkek, bir kız aynı odada olmaz. Ateşle barut yan yana olur mu?

Evin iki odası bir salonu vardı. Ama salon hol gibiydi. Odalar mutfak, hatta banyo oraya açılıyordu. Salonda uyumak zordu.

– Vallahi billahi hala, o benim bacım, kardeşim. Merak etme hiçbir şey olmaz. Ben kendi yatağımda o kendi yatağında yatar, sen merak etme.

– Sen salonda yat!

– Yapma hala yahu, gece yoldaydık. Bütün gece uyuyamadık. Ben salonda nasıl uyurum. Sen hep burada oturuyorsun. Gelip geçiyorsun. Mutfak burada. Ben burada uyuyamam. Ne olur hala, söz, bir şey yok, olmayacak. Uyumak istiyorum.

Bu sırada Elçin çıkmış, salonda şaşkın onlara bakıyordu. Mehmet ona dönünce,

– Merhaba teyze, nasılsınız? dedi.

– Hoş geldin evladım, kimlerdensin Bandırma'da?

Mehmet araya girdi:

– Hani baban seni benim almamı istemişti ya Ankara'dan. İstanbul'da okul işin var onu halledip gideceğiz ya Bandırma'ya!

– Ha teyze, ben Ankara'da okuyorum. Babam esnaf, siz tanımazsınız. Mehmet bana yardım etmek için geldi. Babam söylemiş.

Hala yorulmuştu artık.

– Tamam tamam, ne hâliniz varsa görün! Karnınız açtır şimdi sizin.

Mehmet bir an önce odaya atmak istiyordu kendisini de Elçin'i de.

– Yok hala, Salacakta yedik. Ama acayip uykumuz geldi. Şimdi uyuyacağız. Öğleye kalkarız.

Bu arada kızı kolundan tutmuş odaya itiyordu. Neyse ki hala "Peki o zaman." falan dedi. Odasına çekildi. Mehmet çok sıkışmıştı. Kızı odaya bıraktığı gibi tuvalete koştu. Rahatladı, yıkandı, tarandı, aynada kendine göz attı. Kalbi güm güm odaya döndü.

Elçin bavulunu açmış, eşofmanlarını çıkarmıştı. İlk defa onun karşısında soyunacaktı. Göz göze geldiler. Elçin hiç ses çıkarmadan yine evin banyosuna yöneldi. Utanmıştı. Eşofmanını orada giyecekti. Mehmet mevcut

iki divana da yatak hazırladı. Çarşafları serdi. Yastık ve yorganları koydu. İçi titriyordu. Günlerce baş başa kalacakları bir oda hayal etmişti, işte şimdi birlikte bir oda da uyuyacaklardı.

Mehmet en şık eşofmanlarını buldu ve giydi. Elçin de çok şirin, pembeye çalan eşofmanlarını giymişti. Yalın ayak odaya döndü. Hiç konuşmuyorlardı. Elçin bir yatağa, Mehmet bir yatağa oturmuş. Birbirlerine bile bakmaya cesaret edemiyorlar, sessizce duruyorlardı. Aslında her kuytu yerde birbirlerine sokulan, birbirlerini öpüp koklayan bu iki genç, aynı odada baş başa kalınca nedense uzak duruyorlardı. Elçin de Mehmet de divanlarına oturmuş başları önlerinde, suskun kendi ayaklarına bakıyorlardı.

İş, yine Mehmet'e düştü. Gitti Elçin'in yanına oturdu. Sessizce onun saçını okşamaya başladı. Odada çıt çıkmıyordu. Sabah kuşları dışarıda şakıyordu. Uzaktan korna sesleri duyuluyordu. O oda, dünyanın en sessiz en sakin yeriydi.

Elçin yine başını, Mehmet'in çenesi ile omuzu arasına koydu. Ellerini beline doladı. İçerisi çok soğuktu. Evin sobası henüz yakılmamıştı. Ayakları üşümüştü. Ayaklarını Mehmet'in ayaklarının arasına soktu. Hâlâ konuşmuyorlardı. Mehmet de ona belinden sarılmıştı.

İkisi de belki yarım saat öylece kaldılar. Çok uykusuz oldukları hâlde, birbirlerinden ayrılıp yataklarına gidemiyorlardı.

Mehmet dayanamadı, itiraf etti.

– Canım sevgilim, seni nasıl bırakıp uyumaya gideceğim?

– Gitme ne olur, ayrılma yanımdan, uyumayalım!

– Ama çok uykusuz kaldın.

– Olsun.

Bu böyle olmayacaktı. Mehmet utanarak cesaretini topladı.

– İstersen beraber uyuyalım?

Kız bunu bekliyormuş zaten, çok kısık bir sesle,

– Evet...

Kalktılar. Yatağın biri daha büyüktü. Mehmet kıza orayı gösterirken ne olur ne olmaz diye diğer yatağı biraz karıştırdı. Halası aniden gelirse kızın orada yattığını düşünmeliydi.

O sabah ilk kez bir yatağı paylaştılar. O gencecik iki vücut, tutamadı-

lar kendilerini tabi. Bakirelik gerdek gecesine kalmak şartıyla, doyasıya seviştiler. Hala, bir saat sonra kaktığında kız yatağına kaçtı. Uyudular.

Elçin'in bir günü vardı sadece. O gün akşamın onuna kadar İstanbul'u gezdiler. Daha fazla zaman harcamadan, halanın yatmasına doğru döndüler. O gece sabaha kadar birlikte yattılar. Yine belki iki saat uyudular. Gerisi o iki vücut...

Ertesi sabah Bandırma'ya gittiler.

Sömestir tatili bitti. Şubatın son haftasında Ankara'ya birlikte gittiler. Bursa'ya kadar otobüste ayrı oturmuşlar, Bursa'dan sonra kız, Mehmet'in yanına gelmişti.

Mehmet onu Ankara'da bırakıp İstanbul'a döndü. Döner dönmez yine hayatın acı gerçekleriyle yüzleşti. Fatih'te bir sağcı genç öldürülmüştü. Kardeş kavgası sürüyordu. Hâlbuki düşman dışarıdaydı, Beyrut'ta Türk elçiliği müsteşarına suikast yapılmıştı.

1976 Martı

Mehmet, sonunda İstanbul'da bir iş buldu. Babasının onun gibi astsubay emeklisi olan bir arkadaşı vardı İstanbul'da. Dokuz çocuğu vardı. Karı koca, bu kadar çocukla birlikte çok mutlu bir yuva yaratmışlardı. Mustafa amca ve Saadet Hanım teyze. İnanılmaz iyi insanlardı. Mehmet arada sırada onlara uğrardı. Hatta üşütüp hasta olduğunda onlara gitmişti. Hala, biraz suratsızdı. Ona yük olduğu izlenimi edinmişti Mehmet. O yüzden hastayken oraya gitti. Saadet Hanım teyze, ona özel yatak yaptı. Güzel bir çorba, ilaçlar ve onu terletti. Kendi elleriyle ona taze atletler, iç çamaşırları getirdi. İki oğlu vardı, biri Mehmet'ten biraz büyük Atilla, biri biraz küçük Atalay. İşte onların iç çamaşırlarını oğlu gibi gördüğü Mehmet'e giydirdi.

İki oğlandan büyüğü, Dünya gazetesinde şoförd ü. Bir şoför arandığını söylemişti. Mehmet'in ehliyeti vardı. Liseden sonra imtihana girmiş, ehliyet alınaya hak kazanmıştı. Minibüs kullanmaya yetiyordu. Gazetenin minibüsleri vardı. Sabah Anadolu'ya gönderilmek üzere gazeteler uçağa yetiştirilirdi. Mehmet seve seve o işe başladı.

Sabah gün doğmadan erkenden kalkıyor, gazetenin gece servisiyle saat beşte gazetede oluyordu. Gazete, Babıali Yokuşu'nun bir sokağında idi.

İnanılmaz dar bir sokak. Bir de bir sürü araç park eder, sokağa girip çıkmak bulmacaya dönerdi. İş bu, Mehmet kan ter içinde kalıyor, biraz da Atilla abisinin yardımıyla minibüsü bu sokağa sokuyordu. Gazetenin matbaa çıkışının önüne geri geri yaklaşıyordu. Gazeteler minibüse yükleniyordu.

Yükleme tamamlandıktan sonra, bu sefer havaalanına uçağa yetişmek kaygısı başlıyordu. Sahil yolundan, Sarayburnu önünden, hızla uçağa yetişmeye çalışıyorlardı. Öyle bir sorumluluk ki eğer yetişemezlerse o gün Anadolu, gazetesiz kalıyordu.

Bir seferinde Mehmet'in lastiği patladı. Az kalsın devriliyordu. Lastiğini hızla değiştirdi ama o gün uçağı kaçırdı. Atilla abisi yetişip bir sonraki uçağı ayarladı. Bir saat geç de olsa gazeteler Anadolu'ya ulaştı.

İki sefer, sokakta kaza yaptı. Hafif kazalar. Gazete aldırmadı bile. Bu arada yurttan bir haber çıkmıyordu. Halasından çok Saadet Hanım teyzesinde kalıyordu. Atilla abisiyle beraber sabah gazeteye birlikte geliyorlardı. Henüz okulunda, doğru dürüst samimi arkadaşlıklar kurulmamıştı. Doğru dürüst açılmıyordu ki yeni sömestirde bir hafta açıldı. Toplam beş gün. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde olaylar olmuştu. Herhâlde, Yıldız'a da sıçrar diye kapatıldı okul. Açık olan beş günde, öğretmenler ders notları falan verdiler. İmtihanlar yapılmamıştı. "Sene sonunda hepsi birden yapılacak." dendi.

Mesaisi, öğleyin bitiyordu. Küçük bir maaş alıyordu. Altı yüz elli lira. Babası da beş yüz gönderiyordu. Artık kendine güveni artmıştı.

Bir gün mesai bitmişti. Gülhane Parkı'na gitti. Orada Sarayburnu'na bakan surların üzerinde, bir çay bahçesine oturdu. Yine denizi, gemileri ve boğazı seyretmeye daldı. Bir ara, deniz ve dünyayı gezme hayallerinden silkindi.

İçinde, bir şeylerin eksik olduğu duygusunu duydu. Öğrenciydi tamam, çalışmaya başlamıştı tamam, ancak kendisine ait bir evi yoktu, bir de futbol oynamıyordu. Düşünmeye başladı. Önce ev kiralarını araştıracaktı. Şöyle bir oda, bir mutfak, bir banyo olsa yeterdi. Ev için önce Atilla abisine akıl danışacaktı. O, ondan dört yaş büyük ve İstanbul'da büyümüştü. Bir ara, bekâr arkadaşlarından ve bekâr evlerinden söz açılmıştı. Karar verdi, ev işini ona soracaktı.

Futbol oynamadan da duramazdı. Top oynayabileceği bir takım nasıl bulurdu. Lisanslı bir futbolcuydu. Bandırmaspor genç takımında futbol oynamıştı. O, ilk futbolcu seçildiği günleri hatırladı.

Mehmet, İstanbul'da her fırsatta futbol oynuyordu. Davutpaşa Futbol Kulübü'nün Çukur Bostan denen bir futbol sahası vardı. Burası eski bir Bizans sarnıcı idi. İçine iki üç futbol sahası sığacak kadar büyük bir sarnıç. Kocamustafapaşa, Çapa semtleri arasında bir yerdeydi. Bu sarnıç, on katlı bir apartman, belki de daha fazla derinlikte bir çukurdu. İçinde bir Çingene mahallesi ve bir futbol sahası vardı. Davutpaşa takımı burada idman yapardı. İdman olmadığı zamanlarda çevre çocukları burada top oynarlardı. Sarı, killi bir kumla kaplanmış zemini vardı. İşte bu alanda çok top koşturdu Mehmet. Mahalle ve sınıf arkadaşlarıyla bir futbol takımı bile kurdular. Ama daha küçücüktüler. Bu takım, bir arkadaş takımından öteye gitmedi. Ortaokulda ve lise bire kadar top oynadı orada. Takımın maçları yetmiyordu onlara. Zaten öyle doğru dürüst bir ligleri yoktu ki arkadaş takımlarıyla oynuyorlardı. Yetmedi, diğer mahallelere, semtlere gittiler. Forma gerekiyordu. Kendi takımlarına kendi harçlıklarıyla formalar aldılar. Hiç unutmuyordu, kendi kurdukları futbol takımının renkleri sarı siyahtı.

Lise ikiye başlamadan önceki yaz İstanbul'dan Bandırma'ya taşınmışlardı. Babası emekli olmuştu, memleketine dönmüştü. O yaz hemen mahalledeki arkadaşlarıyla top oynadı. O sıralar her yer çayırlıktı. Paşabayır Tepesi'nde bol bol boş alan vardı. Sabahtan akşama kadar belki on saat futbol oynardı. Kısa zamanda mahalle takımının yıldızı oluverdi. Çok yetenekliydi. Onun attığı çalımlara hiçbir takım dayanamıyordu.

Ona, bu yetmiyordu. O zamanlar, Bandırma'nın, Türkiye İkinci Futbol Ligi'nde oynayan bir takımı vardı. Bandırmaspor. Bütün şehir bu takımla gurur duyardı. Bu takıma seçilmeliydi. Artık yaşı genç takım düzeyine gelmişti. Bandırmaspor'un bir genç takımı vardı. Babası hariç, sordu birkaç büyüğe. Babası futbolcu olmasını istemiyordu. Seçmeler ilkbaharda yapılmış o kaçırmıştı. Bir sonraki bahara da çok zaman vardı. Dayanamadı, bir gün kolunun altına futbol ayakkabılarını alıp Bandırmaspor genç takım idmanına koştu.

Bandırma'nın tek stadı vardı. İdman orada yapılıyordu. İdman saatini, takımın başındaki yetkili hocayı falan, her şeyi öğrenmişti. Genç takım hocası, Bandırmaspor'un eski bir kalecisiydi.

Stada gelişini, heyecan içinde, yeni başlamak üzere olan idmanda hocaya seslenişini hatırladı.

– Özkan abi! Özkan abi!

Eski kurt futbolcu hoca, gençlere topları dağıtıyordu. Başını çevirdi, sesi duymuştu.

– Ne var delikanlı?

– Özkan abi, ben de futbolcuyum, top oynamak istiyorum.

– Oğlum seçmeler bitti. Takım kadrosu tamam, olmaz şimdi.

– Ne olur hocam, beni bir deneyin.

Özkan Hoca dayanamadı, sahanın kenarına onun yanına geldi.

– Demek sen futbol oynamak istiyorsun ha?

– Evet hocam.

– Peki, sen bu işten anlıyor musun?

– Hocam, İstanbul'da oynadım.

– Sen kimlerdensin bakayım?

Mehmet babasını, ailesini anlattı. Hoca, babasını tanıyordu. Zaten Bandırma ne kadardı ki? Herkes az çok birbirini tanıyordu. Ona bir şans vermeye karar verdi.

– Giy bakayım ayakkabılarını, gel bakalım bu işi ne kadar biliyorsun?

En yakın kaleye doğru yöneldi. Mehmet de ayakkabılarını giydi, arkasından koştu. Hoca ayağıyla bir iki topu topladı. Kaleye geçti. Eski kaleci ya!

– Şimdi geç karşıma, sana topları yuvarlayacağım, gelişine vuracaksın. Bakalım bana kaç gol atabilirsin?

O gün Mehmet, yuvarlanan toplarının yüzde yetmiş beşini gole çevirdi. Hoca söz vermişti. Kızgın yanına çağırdı.

– Anladık, anladık, sen de bir şeyler var. Git soyunma odasına, malzemeciyi bul, sana şort versin. Bak burada disiplin isterim, hiçbir idmanı kaçırmayacaksın. Çabuk, koş gel katıl idmana.

Böylece Bandırmaspor genç takımına katılmıştı. Karda kışta yaptığı

idmanları, düştüklerinde zımpara gibi çizen sahanın kömür tozundan oluşan zeminini, seyirci önünde ilk maçını hatırladı. İstanbul Boğazı'na doğru bakarken ilk maçı gözlerinin önündeydi.

Ligler başlamıştı. Aylarca karda kışta idmana gidiyordu. Ama bir türlü takıma seçilemiyordu. Çok iyi oynadığını biliyordu. Neden hoca takıma alınıyordu? Takımda oynayanlardan daha iyiydi. Bunu, zamanla oynayanları tanıdıkça anladı. Takımda oynayan çocuklar genellikle Bandırma'nın ileri gelen ailelerinin çocuklarıydılar. Zenginlerin, üst düzey memurların, müdürlerin çocukları torpilliydi. Hoca onlara öncelik veriyordu. Doğal tabi, küçük yer, hoca, ilişkilerini düşünüp onlara daha fazla şans veriyordu. Ancak bir gün, zorlu bir takımın geleceğini duydular.

O hafta, pazar günü, Bandırma'nın bu takımla maçı vardı. Edirnespor. İlk maç genç takımlar maçıydı. Sonra, esas Bandırmaspor, Edirnespor'la oynayacaktı. O zamanlar genç takımlar önce oynardı. Genç takımlar liginde Edirne Genç liderdi, şampiyonluğa oynuyordu. Yaşını küçültüp A takımdan oyuncu oynattıklarını duymuşlardı.

Maçtan iki gün önce Bandırmaspor Kulübü'nün ön camına maç kadroları asılırdı. O hafta, her hafta yaptığı gibi maç kadrosunda var mıyım diye bakmaya geldi, Mehmet. Gözlerine inanamadı, kadroya alınmıştı. Onun gibi yetenekli, fakat henüz kadroya girmemiş birkaç takım arkadaşı da kadrodaydı. Şaşırdı. Sonra düşündü. Hoca torpilli çocuklarla bu maça çıkmaya cesaret edememişti. Asıl yeteneklileri koyup bu güçlü Edirne Genç takımına kafa tutacaktı. Kolay mı, fark yemek ve rezil olmak vardı.

İlk defa seyirci önüne çıkıyorlardı. O pazar, A takımlarının maçı öncesi yapılacak gençler maçına da yoğun ilgi vardı. Bandırmalılar, Edirnespor genç takımını merak etmişti. Hatta Mehmet'in babası bile seyretmeye gelmişti.

Sabah on birde stada geldiler. Maç, öğleden sonra saat ikideydi. Saat dörtte de A takımlar oynayacaktı. Kadroya yeni girenler en az altı kişiydi. Takımın yarısı, o güne kadar kadroya girmemiş ya da yedek kalmış çocuklardı. Heyecan içinde soyundular. Hoca maçtan bir saat önce geldi. Takımın ilk on birini açıkladı. Mehmet direkt oynuyordu. Çok iyi bir gölcü olduğunu bilen hoca onu santrfor oynatacaktı. Mehmet, sevinç içindeydi.

Altı oyuncu ilk defa direkt kadroda oynuyordu. Takımda savunma oyuncuları fazlaydı. Hoca onlara taktik verdi. Savunma ağırlıklı, kontrollü oynayacaklardı. İleride tek santrfor Mehmet oynayacaktı. Mehmet'in sevinci kursağında kaldı. Tek başına güçlü Edirne savunmasıyla ne yapacaktı? Sorumluluğunun yükünü hissetti omuzlarında.

Maç saati geldi. Hepsinin dizleri titriyordu. İlk defa seyirci önünde oynuyorlardı. Mehmet'in heyecanı iki kattı. Çünkü futbol oynamasına karşı olan babası, ilk defa maçını seyretmeye gelmişti. Koşarak sahaya çıktılar. Formaları yepyeniydi, pırıl pırıl parlıyordu. Bordo beyaz. Kömür tozu kaplı saha, koyu renkliydi. Gençler sahanın ortasında parlıyorlardı. Seyirci bağırıyordu,

"Bandırma, Bandırma!"

Yeniler, rüyada gibiydiler. Selamladılar seyircilerini. Isınmaya başladılar. Edirne takımı da çıktı sahaya. Onları incelediler. İlk defa oynuyorlardı. Dikkatli bakınca, hakikaten Edirne Genç'te, yaşça büyük bazı futbolcuların olduğu görülüyordu.

Maç, Edirnespor'un vuruşuyla başladı. Gerçekten çok güçlü bir takımdı. Dakikalar ilerledikçe maça hâkim oldular. Öyle ki tek kale oynamaya başladılar. Bandırma gençleri bir tek atak yapamıyordu. Daha orta sahaya geldiklerinde, Edirne basıp topu alıyor ve tekrar atağa kalkıyordu. Bir de heyecanlarını bir türlü bastıramıyordu Bandırma gençleri. Sahanın kenarında hocaları bağırıp duruyordu. Zaten ağzı bozuktu. Bol bol küfür ediyordu.

"Oynayın ulan, adam gibi oynayın, size güvendim, basın lan, alın şu topu ayaklarından!"

İlk yarının kırkıncı dakikasına kadar bir tek atak yapamadılar. Mehmet bile geriye gidip savunmada arkadaşlarına yardım ediyordu. Direndiler. Tam kırk dakika gol yemediler. Ama ne vuruşlar ne ataklarla karşılaştılar. İlk yarı bitmek üzereydi. Hoca kenardan bağırıyordu.

"Ulan Mehmet ileriye çık, ileriye çık, kapanmayın bu kadar. Korkmayın ulan, topunuzu oynayın. Koş ulan Mehmet ileriye, koş ulannn!"

Maç sıfır sıfırdı. Edirne sekiz kişiyle yine ataktaydı. Mehmet, hocasının sesini duymuştu. Savunmadan ileriye çıktı. Orta sahada, yanında iki

rakip savunma oyuncusu ile tek başına sağa sola koşarak top bekliyordu. İlk yarının son dakikalarına doğru savunması bir atağı kesti ama telaşla topu ileriye vurdu. Top gökyüzüne doğru yükseldi. Mehmet'in olduğu yere doğru geliyordu. Mehmet arkasında rakip iki savunma oyuncusu varken topa doğru hamle yaptı. Top ona doğru süzülüyordu. Arkasında iri yarı iki savunma onu kovalıyordu. Mehmet, içindeki futbol yeteneğinin içgüdüleriyle ayağına doğru süzülen topu, istop eder gibi yaptı ama durdurmadı, ayağını birden kaldırdı topun arkasına geçmesini sağladı. Arkasında tam ona bastıracak olan iki savunma oyuncusu bu harekete aldandı. Bir anda top onları geçti, Edirne kalesine doğru yöneldi. Mehmet bu hareketi daha önce düşündüğü için savunma oyuncularından daha önce döndü. Onlar onu düşürene kadar onları geçti, topa yetişti. Artık tek başına kaleye doğru top sürüyordu. Savunma oyuncuları ona yetişene kadar kaleciyle karşı karşıya kaldı. Kaleci kalesini terk edip önünü kesmek istedi, ona güzel bir vücut çalımı atıp geçti ve boş kaleye topu yuvarlardı. Top ağlarla buluşmuştu. Tüm Bandırma seyircisi havaya fırladı.

"Goooooooooo!"

İlk yarı bitti. Galiptiler. Soyunma odasında çığlıklar attılar. Ancak güçlü Edirne takımı ikinci yarı onları çözdü. Maçı, iki bir almayı bildi.

Olsun, o güzel golünü hiç unutmuyordu. İlk maçta gol atmıştı. Sonraki günlerde bir daha kadrodan onu kesemedi hocası. Ancak babası profesyonel olmasını istemedi. Amatör takıma kadar yükseldi. Şimdi de Gülhane Parkı'nda İstanbul'da nasıl futbol oynayacağını düşünüyordu. O, futbolsuz yapamazdı.

Amcasının oğlunu hatırladı. Yaşça beş altı yaş ondan büyüktü ama futbolcuydu. İstanbul'da oturuyordu. Birkaç gün içinde onu buldu. "Ne yapabilirim?" diye sordu. Tavsiyesi üzerine, onun futbola ilk başladığı, İstanbul 1. Amatör Ligi'nde bulunan Kadırga Spor Kulübü'nün yolunu tuttu.

Kendini kabul ettirdi. Amatör bir takım. Okul kapalı olduğundan, akşamları idmana katılmaya başladı. Kadırga, semtin de adıydı. Çemberlitaş'ın altında şirin bir sahil semti. Kum bir antrenman sahası vardı. Tribün falan yok, doğru dürüst soyunma odaları da yok. İdmandan sonra hamama

gidiyorlardı. Semt, hamamlarıyla ünlüydü zaten. Maçlarını genellikle diğer semt sahalarında yapıyorlardı. Vefa Stadı vs...

Böylece mart ayında iş ve futbol oynama olanağı bulmuştu. Sıra ev meselesine geldi.

Hikmet'in ise askerde tuzu kuruydu. İzmir'de birliğini bulmuş. Deniz Kuvvetlerine ait bir römorkörde göreve başlamıştı. İzmir Limanı'nda askerî gemilere yardımcı oluyorlardı. Çok iyi bir komutana rastlamıştı. Komutan onu serdümen bile yaptı. Geminin her işine koşuyor, bazen limandaki elektrik işlerine bile yetişiyordu.

Ocak ayında birliğine gelmişti. Daha bir ay olmadan komutanları ona serdümenlik görevi verdi. Uzun bir göreve çıkacaklardı. Kıbrıs'a gideceklerdi. İzmir Limanı'nda ufak da olsa dümen görevi almış, römorköre manevralar yaptırabilmişti.

Şubat ayının sonunda Kıbrıs'a gitmeleri kesinleşti. Martın başında hareket ettiler. Komutanın emirlerine uygun İzmir Limanı'ndan açıldılar. Artık açık denizdeydiler. Ege Denizi'nde güneye doğru yol alıyorlardı.

Komutan ilk dümen nöbetini Hikmet'e verdi. Sevimli ve çalışkan Bıcır, komutanı tarafından çok seviliyordu. Ancak çaylak denizci için ilk açık deniz serdümenliği idi.

Gece vardiyasında ilk nöbet onundu. Gece on ikide dümeni devralacak, sabah dörtte devredecekti. Gece oldu. Hikmet bayağı heyecanlıydı. İlk kez açık denizde koca bir römorkörün dümenini tutacaktı. Astsubayından her türlü bilgiyi aldı. Astsubay gidecekleri rotayı, rotaya göre pusulada takip etmesi gereken dereceleri öğretti. Güneye iki saat bir rotada gidecekler ve bir deniz fenerinin çakarını göreceklerdi. Sonra, başka bir pusula açısına dönecekler, nöbet bitene kadar o rotada ilerleyeceklerdi. Bir yandan da sürekli radar kontrolü yapılacak gelen geçen gemilere, kayalıklara dikkat edilecekti.

Hikmet hepsini ezberledi. Saat on iki olmuştu. Komuta güvertesine çıktı. Astsubayı oradaydı. Komutan, kamarasına çekilmişti. Hikmet'in içi rahatladı. Nasılsa astsubay dümenin yakınındaydı. Bir hata yapsa düzeltirdi.

Selam verdi. Astsubayı onu seyir haritasının olduğu masaya çağırdı. Bulundukları yer, gidecekleri istikamet çiziliydi. Hikmet'e rotayı, pusula

ibresinin kaç derecede duracağını anlattı. İki saat sonra dönecekleri açıyı ve feneri de gösterdi.

– Hadi bakalım şimdi geç dümene.

– Emredersiniz!

Serdümen dümeni ona devretti. Yüksek bir taburede oturabiliyordu. Astsubayı oturabileceğini söyledi. Pusulanın N ibresi geminin gerisine doğru bakıyordu. Kadran da ikinci bir çizgide söylenen açının üzerinde duruyordu. Pusulanın kuzeyi gösteren N işareti kadranın arkasındaydı. Güneye iniyorlardı. Hikmet, sıkı sıkı dümeni tutmuş, dikkatle pusulanın kadranını takip ediyordu. Yardımcı bir asker de radar ekranını gözlüyordu.

Astsubay birden ışıkları söndürdü. Işıklı seyir masası, kadranlar, göstergeler dışında römorkörde tek bir ışık kalmadı. Tabi sancak ve iskele işaret fenerleri hariç! Birden Hikmet, zifiri karanlık bir deniz ile baş başa kalmıştı. Karşısına baktı. Küçük pruva direğinin üzerindeki ışıktan başka hiçbir şey göremiyordu. Gemin burnu simsiyah bir karanlığa doğru giriyordu. Sağına soluna baktı. Ta uzaklarda gerilerde bir iki küçük ışık yanıp sönüyordu. Ama önleri simsiyah karanlıktı.

İçinden, "Ne büyük sorumlulukmuş, gündüz limanda ne kolaydı bu iş." diye düşünüyordu. Şimdi ise koca açık denizde, zifiri karanlığın ortasında, gemi ve mürettebat onun ellerindeydi. Neyse ki astsubay burada diye düşünüyordu.

Ancak yarım saat sonra astsubay ayaklandı. Saat gece yarım olmuştu. Gidip yatacaktı herhâlde.

– Hadi dikkatli olun, iyi nöbetler. Önemli bir şey olursa beni uyandırın.

Şimdi, o ve radarcı er, baş başa komuta güvertesinde kalmışlardı. Hikmet'in elleri terledi. Dümeni ne kadar sıkı tuttuğunu fark etti. Biraz gevşedi. Arkasına yaslandı. Yanındaki asker arkadaşıyla sohbet etmeye başladı.

Memleketlerden, özlediklerinden bahsettiler. Yavaş yavaş gecenin ağırlığı üstlerine çöktü. Bir ara Hikmet askerin uyuduğunu anladı. Onu sarstı.

– Hadi kalk git, bir çay yap gel, ben radara da bakarım.

Arkadaşı çay yapmaya gidince güvertede yapayalnız kaldı. Gece, ka-

ranlık, denizin bilinmezlikleri, sorumluluk, hepsi omuzlarındaydı şimdi. Epeydir pusulayı kontrol etmediğini hatırladı. Bir an irkildi. Kadranı kontrol etti. Gitmeleri gereken pusulanın derecesi, kadranın üzerindeki çizgiden biraz sağa kaymıştı. "Eyvah!" dedi içinden. Gemi rotasından sapıyordu. Hemen dümeni pusulanın döndüğü sağın tam tersine sola kırdı. Beklemeye başladı, gemi rotasına gelsin. Ama pusula daha da sapıttı. Beş derece sağa sapmışken, önce yedi, on, on iki gittikçe artıyordu. Ne yapacağını şaşırdı. Gemiyi düzeltme telaşıyla, daha da sola çevirdi dümeni. Ancak gitmeleri gereken pusulanın derecesi gittikçe sağa sapıyordu.

Koşarak gelen birinin sesini duydu. Astsubay atletle koşup gelmişti.

– Oğlum ne yapıyorsun?

– Komutanım derece sağa sapıyor, gemiyi döndürmeye çalışıyorum.

Astsubay tecrübeliydi. Koşup geldi, pusulaya baktı hatayı anlamıştı. Dümeni hızla sağa döndürdü.

– Bak oğlum, pusulanın üstünde duran düz çizgi, pruvayı gösterir.

– Biliyorum komutanım, o çizginin, pusuladaki rotamızın derecesinde olması gerekmiyor mu, ona çevirmeye çalıştım?

– Oğlum sen, derece sağa saptıkça, sola kırmışsın. Hâlbuki pruvayı o dereceye döndürmen gerek, pusula sağa kaçıyorsa sağa, sola kaçıyorsa sola, tersine değil. Bunu öğretmediler mi sana?

Hikmet, hatasını anlamıştı. Pusulanın döndüğü yönün tersine değil, aynı istikamete çevirmeliydi dümeni. Astsubay gemiyi düzeltti. Onu affetti. Ama vardiya kıyafetlerini giyip geldi. Hikmet, nöbeti bırakana kadar yanından ayrılamadı. Hikmet nöbeti devrettikten sonra uyumaya gittiler.

Artık Ege Denizi'nin güneyinde Akdeniz'e doğru giriyorlardı. Hikmet, sabah sekize kadar üç saatlik uykudan sonra tekrar görev başına geçti. Makine dairesinde elektrik donanımını gözden geçiriyor, çarkçıbaşına yardımcı oluyordu. Çarkçıbaşı da bir astsubaydı. Ama kıdemli, güngörmüş, emekliliğine az kalmış bir usta askerdi. Ona çay yapıp getirdi. Beraber çay içip sohbet ettiler. Usta asker, babacanlığıyla, oğlum diyerek Hikmet'le sohbet ediyordu. Bir kuytuda çay içerlerken birden römorkörün sert bir dalga ile yalpaladığını fark ettiler. Nerdeyse çayları dökülüyordu. Akabinde savaşa hazır ol sirenleri çalmaya başladı.

Heyecanla güverteye koştular. Komutan bir üsteğmendi. Yukarıdan bağırıp çağırıyordu. Römorkörün fazla bir silahı yoktu. Sadece pruvada bir makineli tüfek sehpası bulunuyordu. Silahçı asker örtülerini açıyordu. Silah başı yapılıyordu.

Allah Allah ne oluyordu? Ortada bir savaş yoktu ki Kıbrıs gerginliği azalmamıştı ama Yunanistan'la bir savaş yapılmıyordu ki. Kıdemli astsubay:

"Herhâlde tatbikat var?"

Tam o sırada Yunan hücumbotunu gördüler. Gemilerinin yakınından çarparcasına bir kez daha hızla geçiyordu. Tam pruvanın önünden hızla geçtiler. Koca bir dalga arkalarından gemilerine vurdu. Römorkör bir kez daha yalpaladı. Komutan yukarıdan bağırıyordu. Herkes silah başı yapacaktı. Koştular, silahlandılar. Güvertede olanlar miğferlerini de giydi.

Kıdemli astsubay:

– Hikmet gel komutanın yanına çıkalım, Yunanlılar taciz ediyor!

Yukarıya küçük komuta güvertesine tırmandılar. Komutan, telsizle merkez karargâhı arıyor, durumu anlatıyor, ne yapacaklarını soruyordu.

"Meydey, meydey, nolu römorkör, Girit açıklarında bir Yunan hücumbotu tarafından tacize uğradık. Tehdit altındayız. Savunmasız yakalandık. Bulunduğumuz yer Ne yapacağız? Meydey, meydey!"

Duyuyorlar, cevap veriliyor hemen.

"Anlaşıldı. Pozisyonunuz Tamam. Pozisyonunuzu ve rotanızı bozmayın. Görevinize devam. Gerekli yardımı gönderiyoruz. Göreve devam. Rotanızı bozmayın. Ateş açmayın, silahlı çatışmadan kaçının. Geliyoruz!"

Komutan küfür ediyordu. Güverteye çıktı. Yunan botuna doğru elini sallıyordu. Yerinde duramıyor, ha bire küfür ediyordu.

– Ulan sizin ... yaparım. Ne çok seviyorsunuz çaresiz, güçsüz bulunca saldırmayı. Gelin ulan gelin, ben sizi ...sini bilirim. Gelin ulan!

Belindeki tabancasını çekti.

– Gelin, ulan gelin. Gelmezseniz namertsiniz!"

Pruvadaki makineli başındaki asker silahı hücumbota çevirmişti. Parmağı tetikte gözü komutandaydı. Kıdemli astsubay komutanın yanına koştu. Askere bağırdı.

– Sakın ateş açma, bekleeeeeeee!

Genç komutan, kendini toparladı. O da askere döndü.

– Emir vermedikçe ateş yok. Emrimi bekleyin. Sakin olun. Korkmayın. Bu ...ler çekip gider şimdi.

Herkese hitap ederek,

– Herkes silahlı olacak. Bekleyecek. Gerekirse kendimizi koruyacağız. Bekleyin yardım geliyor.

Yunan hücumbotu, bir kez daha dönüp üstlerine doğru hızla gelmeye başladı. Görülüyordu. Onlar da silah başlarındaydılar. Hızla üzerlerine geliyorlardı. Sanki onları tam ortadan ikiye ayıracaklarmış gibi. Hücumbotun keskin pruvası suyu yarıyor bir bıçak gibi üstlerine geliyordu.

Komutan kendini yemiş bitirmişti. Altındaki tekne hantal bir römorkördü. Manevra yapmak istese dönene kadar saatler geçiyordu. Fazla bir silahları da yoktu. Çaresiz bir savaşçının neler hissedeceğini düşünün, bir komutan mürettebatının ve teçhizatının sorumluluğu sırtında çaresiz kıvranıyordu. Tüm silahları ve hızıyla bir düşman gemisi üzerine doğru geliyordu.

Serdümene döndü:

– Oğlum, rotayı bırakmak yok, ne yaparlarsa yapsınlar biz görevimize devam edeceğiz.

Doğal bir refleksle römorkörü tam yol hızlandırmışlardı. Komutan bunu fark etti.

– Yarım yol! Yarım yol! Hız kes ulan!

Aslında dörtte üç hızla yol alıyorlardı normalde. Seyir astsubayı, tepkiyle tam yola çıkarmıştı hızı. Komutan korktuklarını düşünecekler diye kızmıştı.

– Ne o ulan, bu Yunan ...lerinden mi korkacağız. Gelsinler hele, gelecekleri varsa görecekleri de var!

Yunan hücumbotu, tam onları ikiye bölecek gibi yaklaştığında birden kırarak yine önlerinden hızla geçti. Yarattığı koca bir dalga geldi onlara yandan çarptı. Öyle ki komuta güvertesine kadar yükseldi. Komutan zor içeriye attı kendini. Pruvadaki makineli tüfek askeri ve yardımcıları sırılsıklım oldular.

On dakika kadar olmuştu. Hücumbot en az altı yedi kez aynı şekilde tacize devam ediyordu. Parmaklar tetikteydi.

Hücumbot yine ileriden döndü, üstlerine çeviriyordu burnunu, tam o sırada gökyüzünden bir cayırtı duyuldu. İki Türk savaş uçağı, güneşi arkalarına almışlar, dalışa geçmişlerdi. Doğru üstlerine geliyorlardı. Bir anda bitiverdiler. Yunan hücumbotu ile aralarından denizin hemen üstünden onları yalayarak geçtiler.

Telsizden pilotların sesi duyuldu:

– ... nolu römorkör, ben ...ncı filo Pilot Üsteğmen ..., yoluna devam et. Rotandan çıkma. İşi bize bırak. Gerekirse ateş emri aldık. Buradayız merak etmeyin. İyi görevler."

Komutan telsize koştu.

– ...nolu römorkör komutanı Üsteğmen anlaşıldı. Biz görevimize devam ediyoruz. Rotamızdan hiç sapmadık. İyi uçuşlar üsteğmenim.

Telsizde İngilizce konuşmalar da duyuluyordu. Pilotlar çeşitli frekanslardan, İngilizce Yunanlıları uyarıyorlardı.

Hücumbot inadına burnunu çevirmedi, hızını da kesmedi. Aynı şekilde üstlerine gelmeye devam etti. Uçaklar yükselmişlerdi.

Yine pruvadan hızla geçtiler, yine koca bir dalga tekneye çarptı. Uçaklar yine döndüler. Tekrar pike yaptılar. Ama bu sefer direk Yunan hücumbotuna doğru çivileme iniyorlardı. Hücumbot aynı manevrayı yapmak üzere dönüyordu. Uçaklar âdeta hücumbotu yalayarak geçti. Uçakların jet egzozlarının gürültüsü inanılmazdı. Ama Yunan bir kez daha biraz uzak da olsa yanlarından geçti.

İngilizce uyarılar devam ediyordu. Komutan güvertede küfür edip duruyor elleriyle Yunanı tehdit ediyordu. Hücumbot aldırmazdı, yine aynı şekilde döndü, burnunu onlara doğru çeviriyordu. İşte bu sefer Türk uçaklarının gelişi farklılaştı. Görüyorlardı, uzakta iki uçak da denizin üstüne alçaldılar. Denizin üzerinde üç metre kadar bir yükseklikte uçarak onlara doğru geliyorlardı. İki saniye bile sürmedi, birden burnunu onlara çevirmiş hücumbot ile aralarından su sütunları yükseldi, arkasından da cayırtılar ve makineli bir topun sesi, taktaktak taktak taktaka... Uçaklar ateş açmıştı.

Uçaklar tam hücumbotun önüne mermi yağdırmışlardı. Kısa bir atış. Yunanlılar nasıl döndüler bir görseniz. Tam tersine tam yol kaçmaya başladılar.

Komutan bağırıyordu:

– Gelsenize ...ler. Gelsenize, gerçek bir savaştan hep kaçtınız zaten. Gelsenize...

Uçaklar bir iki kez daha hücumbota yakın dalış yaptılar. Onlar topuklamış kaçıyorlardı. Uzaktan iki Türk hücumbotu görüldü. Suları yararak onlara doğru geliyorlardı. Uçaklar gitti. Herkes eski görevlerine döndü. Görev devam ediyordu. Kararlı, Kıbrıs'a gidiyorlardı.

Kıdemli astsubayın ve Hikmet'in ağızları kurumuştu.

– Oğlum çay bayatladı, yeni çay demle hele bize.

Hikmet, koştu onlara taze çay demledi. Komutan, astsubaylar, göğüsleri gurur dolu çaylarını yudumladılar.

1976 Nisanı

Mehmet sabah mesaisini bitirmiş, Babıali'den Beyazıt'a yürümeye karar vermişti. Beyazıt'ta arkadaşlarını bulacaktı. Öğle saatleriydi. İktisattan arkadaşları yemek saatlerinde kahveye geliyorlardı. Biraz arkadaşları ile sohbet edecek ev aradığını, nerede bulabileceğini soracaktı. Hürriyet gazetesinin önünden Nuruosmaniye Camii'ne doğru saptı. Caminin avlusundan geçip Kapalı Çarşı'ya girecek, oradan kestirme, Beyazıt'a geçecekti.

Havalar düzelmeye başlamıştı. Baharın güzel günleri İstanbul'u bir başka güzelleştiriyordu. Nuruosmaniye Caddesi'nde bir sürü turist vardı. Gruplar hâlinde yürüyorlar, herhâlde onlar da Kapalı Çarşı'yı gezeceklerdi. Dükkânların vitrinlerine bakmalarına fırsat bile vermiyordu satıcılar. Bazı gençler hemen kollarına giriyor,

"Velkam mis, velkam sör, vultyu si kart, vultyu like karpıt, vi hev flay karpıt." gibi sözler söylüyorlardı.

Mehmet az çok İngilizce çalışmaya başlamıştı. Bazı sözleri anlıyordu.

"Hoş geldiniz bayan, hoş geldiniz beyefendi, kart görmek ister misiniz? Halıdan hoşlanır mısınız? Uçan halılarımız var!"

Bunları anlamıştı. Demek ki böyle müşteri tavlıyorlar, caddeden müş-

teriyi dükkânlara sokmaya çalışıyorlardı. Gülümsedi Mehmet, ülkemiz işte.

Caddedeki asırlık çınar ağaçları dikkatini çekti. Gökyüzüne doğru yükseliyorlardı. Ne kadar da büyüktüler. Bunlar, Osmanlı ve cumhuriyet tarihimizin şahitleriydiler. Konuşsalar, kim bilir neler öğrenirdik?

Kapalı Çarşı'yı geçti. Yine Sahaflar Çarşısı'na daldı. Kitaplara göz atarken onlar çocukluğunun kütüphanesini hatırlayarak kokladı. Bahar geliyordu. Mutluydu. Çalışıyordu. Seviyordu. Üniversite de okuyordu. Sahaflar Çarşısı'ndan Beyazıt Camii'nin yanına çıktı. Kahvede arkadaşlarını bulacak onlarla sohbet edecekti.

Birden önünde kaçışmalar oldu. İnsanlar Beyazıt Meydanı'ndan kaçıyorlardı. Korkudan sindi, bir kenara çekildi. Ne oluyordu, anlamaya çalıştı.

Birden meydandan patlamalar duyuldu. Silah sesi mi bu diye irkildi. İlk defa tabanca sesi duyuyordu. Hiç filmlerde olduğu gibi değildi, sanki birileri kapılara vuruyordu. TAK, TAK, TAK, TAK. Korkuyla Beyazıt Camii avlu duvarı köşesinden meydana baktı. Gençler birbirlerine girmişlerdi. Hangi grup hangi gruba saldırıyordu anlayamadı. Sadece büyük bir karmaşa, sopaları ya da başka bir şeyleri birbirine kıyasıya, acımasızca vuran gençleri gördü. Olayları bu kez gözleriyle görüyordu. Sopalar kırılıyor, bazılarının elinde pala gibi parlayan bir şeyler, iki taraf da birbirlerine öldüresiye vuruyorlardı. Polisleri gördü, grubun arasına girmiş bir şeyler yapmaya çalışan. Bazıları olayları durdurmak için havaya ateş ediyorlardı.

Bir sürü insan, kadın, çocuk, öğrenci sağa sola panik içinde kaçıyorlardı. Çoğu Beyazıt Camisi'nin arkasına can havliyle kaçıyordu. Kadınlar, kızlar çığlıklar atıyor, küçük çocuklar ağlıyordu. O da korkuyordu. Kaçmayı düşündü. Yok, anlamalıydı. Beyazıt Camii'nin güvenli kuytusunda uzaktan izledi.

Çok sürmedi olaylar, polis takviyesi geldi, coplayarak grupları dağıttı. Birkaç genci yakaladı. Arkadaşları dönüp direndiler. Polis çok uğraşmadı elinde tutmak için yakaladıklarını, salıverdiler. Onlar için öncelikle bu kavga bitmeliydi.

Olaylar bir anda bitiverdi. Meydanda kimse kalmadı kavga edenlerden. Biraz uzaklarda topallayanlar, kafasını, kolunu tutanlar arkadaşlarının kolları arasında hızla kaçıyorlardı. Onlar da yok oldular. Meydan eski hâline döndü. Zavallı insancıklar, işleriyle güçleriyle uğraşıyorlardı, hayat devam ediyordu. Meydan, hayat kavgalarıyla uğraşan insanlarla doluverdi.

O gün kahveye girlemedi. Korkusundan o meydandan geçemedi. Döndü. Hâlbuki arkadaşlarına ev soracaktı, güzel haberleri vardı, artık çalışıyordu. Bir ev kiralayabilirdi. Ama heyhat, olaylar, olaylar, bu sefer meydanda karşısına çıkmıştı.

Aynı yoldan geri döndü. Eminönü iskelesinden vapura bindi. Boynu bükük, hep suratı asık olan halasının evine gidecekti.

Vapurda koca İstanbul'u gördü, içi titreyerek. İskelede, Eminönü Meydanı'nda koşuşturan insanları gördü. Hiçbirini tanımıyordu ki. Üzerine koca İstanbul'un yalnızlığı çöktü. Kendini çok yalnız hissediyordu bu kalabalıkta.

İçindeki kuşkular yeniden doğdu, korkusu arttı. Vapurdaki tüm insanları süzdü. Şüphe, nifak tohumları içine atılmıştı. Onu takip mi ediyordular. Ama yoktu bir şey...

1976 Mayısı

Okul bir türlü açılmıyordu. Mehmet ve Hikmet birbirleriyle ve sevdikleriyle mektuplaşıyorlardı. Hikmet Kıbrıs'tan sonra Mersin, İskenderun sonra da İzmir'e döneceklerini öğrenmişti. Askerliği huzur içerisinde geçiyordu.

Mehmet ise huzursuzdu, İstanbul'da yalnızlığından korkuyordu. Evet, Beyazıt'ta ve Beşiktaş'ta birkaç arkadaş grubu vardı, ancak okulun açılmaması ve her geçen gün olayların artması gibi sorunlar çevresini gittikçe sarıyordu.

En önemlisi, öğrenci olayları ve gittikçe gerginleşen ortamdı. Edindiği arkadaşlar tarafsızdılar. Birkaç kez yakınlarında olaylar oldu. Herkes çil yavrusu gibi dağıldı. Mehmet yine yalnızlığının korkusunu hissetti üzerinde. Ya olaylar ona dönseydi? Nasıl koruyacaktı kendini? Yine çeşitli üni-

versite öğrencileri saldırıya uğramış, yaralananlar hatta ölenler olmuştu. Korkuyordu.

Beyazıt Meydanı'ndaki olaylar tekrarlandı. Beşiktaş'ta öğrencilerin gittiği kahveler basıldı. İki tarafa da gitmeye çekiniyordu. Cesaretini toplayıp bir iki kez gitti. Hem Beyazıt'taki hem Beşiktaş'taki arkadaşları artık fazla takılmıyorlardı. Okuldan çıkınca fazla oturmadan herkes evlerine gidiyordu. Okulları kapalı olanlar da ortalıkta yoktu.

Kadırga'da idmanlara gidiyordu. Futbolcu arkadaşlarının çoğu çalışıyordu. Görüşmeleri çok zordu. Kadırga'da oturanlar, akşamları oradaki kahvelerde takılıyorlardı ama Mehmet takılamazdı. Üsküdar vapuruna oradan ta Paşabahçe'ye varması en az iki saatti. Geç saatlerde her yer tehlikeli oluyordu. Kadırga'da fazla samimi arkadaşlıklar kuramadı.

Harıl harıl ev arıyordu. Henüz bir netice alamamıştı. Çoğu ev sahibi öğrenciye ev vermek istemiyordu. Ankara'ya da gidemedi. Çalışıyordu.

1976 Haziranı

Haziranın ikinci haftasından sonra okullar kapanmaya başladı. Mehmet notlarına ulaşabildiği bazı derslerin imtihanlarına girdi. Yarısından geçti, yarısını veremedi. Doğru dürüst çalışamamıştı ki. Ruhen okuldan uzaklaşmıştı. Adam gibi öğrencilik yapamamıştı ki hâlâ sınıfından bir tek samimi arkadaş tanımıyordu. Kısa okul açılışlarında tanıştıkları ne adres ne telefon vermişlerdi. Bazı derslere ait notları da Beşiktaş'ta eski öğrencilerden almıştı. Ona kimse ders vermemişti ki notları anlamaya çalışmış, öğrendikleriyle derslerinin yarısını verebilmişti. Sonunda ikinci dönem de bitti.

Bazen Saadet Hanım teyzelerine gidiyordu. O evin, çok çocuklu kalabalık hâli hoşuna gidiyordu. Dokuz çocuğu olan kadıncağız, eşi, evlenmemiş iki kızı ve iki oğlu zaman zaman yanına gelen diğer çocukları ve torunlarıyla inanılmaz sıcak bir yuva yaratmıştı. Bir de Mehmet katılıyordu onlara. Ona oğulları, kardeşleri gibi davranılıyordu. Saadet Hanım teyze, o evi sıcak, sevgi dolu tutuyor, hiçbir zaman evde doğabilecek huzursuzluğa meydan vermiyordu. Bir gün "Of!" bile demezdi. Çayı çok severdi. Sobasının üzerinde hep demli bir çayı olurdu. Ufak tefek bir de sigara içen

o kadın evin her şeyiydi. Kızları ve oğulları yetişkindiler. Evin işlerini kızlar yapardı. En küçükleri sonuncu küçük oğlandı. O da askerlik çağına gelmişti. Mehmet, evi en az sekiz kişisiz görmemişti. Babasının arkadaşı olan astsubay emeklisi Mustafa amca evin yönetimine katılmazdı. Emekli olduktan sonra, eve yakın bir yerde küçük bir ayakkabı tamirhanesi açmıştı. Tek başına o dokuz çocuğu büyütmüştü. Ama onun evinin temel direği Saadet Hanım teyzeydi.

Selimiye'de oturuyorlardı. Evlerine hem Üsküdar'dan hem de Kadıköy'den gidilebiliyordu. Mehmet, haziranın sonuna doğru yine bir gün onlara gitmeye karar vermişti. O gün iş çıkışı, öğleyin, Taksim'e dolaşmaya gitmişti. İstiklal Caddesi'nde dolaşmış, küçük bir yerde köfte ekmek yemişti. Sinemaları dolaştı. Bazı sinemalarda inanılmaz açık sahnelerle dolu afişler gördü. Gençliğinin hormonlarının doğal dürtüleriyle birine girivermişti. Üç film birden oynuyordu.

Film başladı ama daha on dakika geçmemişti ki filmle hiç alakası bulunmayan bir porno film başlayıverdi. Her şey meydandaydı. Beş dakika falan bu seks filmi sürdü. Sonra yine normal filme geçildi. Afişte oynayacak diye gösterilen film oldukça erotikti, ancak araya sokulan ilgisiz bir parça film, resmen pornoydu.

O güne kadar porno film seyretmemişti. Kulağına gelmişti ama seyretmeyi düşünmemişti. Gözleri fal taşı, birinci, ikinci filmi ve araya konulan pornoları seyretti. Daha fazla duramadı, doğal olarak tahrik olmuştu. Genç vücudu kadın istiyordu. Dayanamadı, attı kendini tekrar İstiklal Caddesi'ne.

Kafasından içsel dürtülerini atmaya çalıştı. Hava almak ve kendine gelmek için dönüşte yürüyerek Karaköy'e inmeye karar verdi. Belki de bu düşünceye, içindeki dürtüler, merak ettiği meşhur İstanbul kerhaneleri, Yüksekkaldırım sebep olmuştu.

Galata Kulesi'nin yanından geçti. Genelevlerin girişinin olduğu yokuşa döndü. İçindeki cinsel arzuları durduramıyordu. İçgüdülerine esir olmuş gibi kapıya geldi. Genelev sokağını saç bir bölmeyle kapatmışlar, bu bölmenin bir tarafı dar bir kapıydı. Kapıda bir bekçi bekliyordu. İçeriye girip çıkanların arasından şöyle bir içeriye baktı.

Bir sürü insan tipi vardı, her türlü kıyafet. Sokak, aşağı doğru kıvrılarak iniyordu. Sokağın sağında solunda genelevlerin kapılarının, pencerelerinin önünde insanlar içeriyi görmeye çalışıyorlardı. Utana sıkıla kendini genelevlerin arasında, sokakta buldu. Nasıl, ne zaman, bekçinin yanından geçip girmişti hatırlamıyordu.

Bandırma'daki kerhaneyi anımsadı. Orası böyle bir sokak değildi. Büyükçe bir salonu olan koca bir evdi. Kadınlar salonda oturur. Erkekler de oraya gelir. Oturulur hatta çay içilir, sonra kadın seçilir ve bir odaya gidilirdi. Burada ise evler vardı. Eee koca İstanbul.

Aslında, bir kere kerhanede deneyim yaşamıştı. O da İzmir'de. Bandırma'da birkaç kez arkadaşları ile gitmişti ama girememişti. Kadınlar çok itici gelmişti. Lisede beklemeye kaldığı yıl, babası onu İzmir'e çalışmaya göndermişti. Ablası, İzmir'de yaşıyordu. Eniştesi onu bir işe soktu. Ablasında kalıyor, bir yandan da çalışıyordu. Böyle bir altı ay kadar çalıştı. İşte o arada bir arkadaşı onu İzmir kerhanesine götürdü. İlk deneyimi böylece aşıldı.

Bir iki evin önünden geçti. Bazı evlerin önü tıklım tıklım, bazılarının önü ise bomboştu. Kapılara sokulmadan evlerin içini görmeye çalıştı. Boş olan kapılardan baktığında anladı. Bu evlerde yaşlı fahişeler çalışıyordu. Genç ve güzeller kalabalığı çekiyordu, yoğunluk güzellere idi.

Görebildiği kadar kadınları gördü. Hepsi bol boyalı, dudaklarından taşmış kırmızı rujlu idi. İçindeki kadın isteği ölmeye başladı. Merakını gidermişti. Yüksekkaldırım'ı görmüştü ama burası ona göre değildi. Taşıdığı erkekliğin ateşini dizginleyecek, burada söndürmeyeccekti. Sokaktan hızla çıktı.

Kadıköy iskelesine doğru inmeye başladı. Biraz sakinleşmişti. Yolda karar verdi. Evet, Elçin'i çok seviyordu. O, onun deli gibi sevdiği, evlenmek istediği kutsal aşkıydı. Peki, onsuz olduğu günler vücudunun baskı yaptığı erkekliğini nasıl sakinleştirecekti? Karar verdi, gırgırına kız arkadaşlar edinecekti. Kendine güveniyordu. Evet, kararını aldı, kız tavlayacaktı.

İşte, yirmi yaşında bir gencin günü ne olsun ki yine güzel düşlerle dolu, hayat dolu Karaköy Alt Geçit'ten geçti. Bu genci, bütün insanlar gibi hayatın acı gerçekleri rahat bırakır mı, tam iskeleye giriyordu ki iskelenin

önündeki kaldırım karıştı. Bir grup genç bir gence saldırıyordu. Mehmet'in hemen yanında oldu olay. Mehmet korkudan iskelenin tam karşısındaki muhallebiciye kaçtı. Öyle korkmuştu ki muhallebicinin ikinci katına hızla çıktı. Neyse arkasından gelen falan yoktu. Heyecanla yukarıdan, pencereden aşağıdaki olaylara baktı.

Mehmet, sadece bir gençti evet, aşağıda tek başına yakalanan ve dayak yiyen genç de yalnızdı. Pencereden gördüklerine inanamıyordu. Beş-on genç bir genci öldüresiye dövüyorlardı. Dayak atanlar da gençti. Kıyafetlerinden az çok anladı, dayak yiyen gömlek, altında kot giymişti. Keçi sakalı vardı. Dövenler daha düzgün kıyafetli ve ince bıyıklıydılar. Bazılarının üzerinde takım elbise vardı. Anladı, dayak yiyen solcuydu.

Ama nasıl dövüyorlardı? Zincir, sopa bir şeylerle ha bire vuruyorlardı. Çocuk yere düştü. Vurmaya devam ediyorlardı. Tekme, sopa, zincir, çocuk ölecek sandı. Hiç kimse bir şey yapamıyordu. Bazı sağduyulu vatandaşlar "Durun!" falan diyorlar, ancak aralarına girmeye cesaret edemiyorlardı.

Mehmet'in içi cız etti. Vicdanı sızladı. Yardım etmek istiyor ancak korkusunu yenemiyordu. Yalnız o değil ki içi sızlayan tüm insanlar çaresiz seyrediyorlardı. "Of Allah'ım, of Allah'ım yazık değil mi şu gence?" diye düşünüp duruyordu.

Neyse, seyredenlerin içinden otuz yaşlarında genç bir adam fırladı. Sırtında bir mont vardı. Gençlerin arasına girerken elini beline attı. Bir tabanca çıkardı. Dayak yiyenle dövenler arasına silahını göstererek girdi. Zavallı genç zaten yerdeydi. İçlerine giren adam, sol elinde de bir hüviyet sallıyordu.

"Ben polisim, ben polisim!"

Dayak atanlar, hem polis lafını hem de silahı görünce durdular. Hemen toparlanıp kaçtılar. Bir anda yok olmuşlardı.

Mehmet'in içi, o silahını çekip aralarına dalan kahraman sivil polise minnettarlıkla doldu. Dikkatle izliyordu.

Sivil polis, silahı elinde, tetikte, sağını solunu kontrol ederek yerde yatan gence geri geri yaklaştı. Onu korumak için bacaklarının arasına aldı. Sağ elinde silahı, parmağı tetikte, havaya doğrultmuş tutuyordu. Sol elinde de hüviyetini gösteriyordu. Seyreden kalabalığı süzdü. Saldıran falan

yoktu artık. Oradan geçmek için gelmiş, olaylar yüzünden yoldan geçememiş, yakında duran kamyoneti fark etti. Sol eliyle bir yandan yatan genci kaldırdı. Kamyonete doğru sürükledi. Zavallı genç, ağzı burnu kan içinde sendeleyerek onun arkasından sürüklendi. Kamyonetin arkası açık bir kasaydı. Onu tuttuğu gibi kasaya itti. Gencin kasaya binebildiğinden emin olduktan sonra, o da yanına bindi. Genç yarı baygın dirseğini yere dayamış, yan yatar vaziyette duruyordu. Polis, yarı çömelmiş, elindeki silah havaya doğru, kamyonetin şoförüne bağırdı.

"Yürüüü!"

Bir yandan sağa sola, binalara, kalabalığa, seyredenlere göz atıyor, kendisini ve yaralı genci koruyordu. Kamyonet hareket etti. Yavaşça uzaklaştılar.

Mehmet, alkışlamak, "Helal olsun sana, kahraman polis!" diye bağırmak istedi ama yapamadı. Onun gibi iskeledeki herkes donmuş, alkışlayamamış, bağıramamıştı.

Vapurda, İstanbul'daki yalnızlığı bir kez daha aklına geldi. Yapayalnız bu tehlikeli okyanusta ne yapacaktı?

İçinde hiçbir yaşam sevinci kalmamıştı. Ne kadınlar ne sevgili ne de mühendislik isteği hepsi yok olmuştu. O akşam eşyalarını topladı. Ertesi gün işinden istifa etti. Bir gün sonra da Bandırma'ya döndü. İlk defa, kendisinin de iskeledeki o genç olabileceğini hatta ölebileceğini düşünmüş, memleketinin güvenli sularına çekilmek istemişti.

1976 Temmuz ve Ağustosu

Bandırma'da sevgilisini buldu. Yine buluştular. Plaj yollarında el ele dolaştılar, kuytularda diz dize oturdular. Geceleri birbirlerinden ayrı yatmak onlara her gece zül geldi. Mehmet her gece en az bir kere tur attı sevgilisinin sokağında. Elindeki küçük çanlı anahtarlığı salladı. O sesi Elçin'den başkası duymuyordu. Hemen pencereyi açıp ona en güzel saf yüzüyle uzanıyordu. Gündüz buluştukları hâlde, gece de Elçin pencerede, Mehmet aşağıda sokakta, sohbet ettiler.

Her şey güzeldi ama Mehmet bir başka buruktu bu yaz. Daha bir olgundu. Üniversite öğrenciliğinin ilk yılı geçmişti, ancak o, ne öğrencilik

yapabilmiş ne de üniversitenin aydın araştırmacı ruhuyla tanışmıştı. O, bir ilim adamı olarak yetişecekti sözde, ülkesi için insanlık için. Ancak sadece acımasız olaylar görmüş, bir öğrencinin ölümüne şahit olmuştu, hem de okula gittiği ilk gün? Yavuklusuna nasıl anlatsın korkularını? Daha okulundan, sınıfından bir samimi dostu bile yoktu.

Mehmet, artık arkadaşlarıyla uzun içki sohbetlerine katılamıyordu. Olayları anlatmaya çalışmış, ancak farklı görüşlerde olmalarına rağmen aralarında hiç sorun olmayan, birlikte büyüdükleri arkadaşlarının arasına İstanbul'un nifakını sokmak istememişti. Olayları fazla anlatamadı, kimseye kardeş kavgasının tohumlarını aktarmak istemiyordu.

Ülkücü arkadaşlarını sıkıştırmıştı. "Niye saldırıyordunuz?" diye. Onlar da tam hak vermiyorlardı bu saldırılara ama Bilhassa "Dinimiz ne olacak, namus kavramlarımız, geleneklerimiz ne olacak?" diyorlardı. Özgürlüklere hazır değillerdi ki özgür dünyada bağımsız beyinlerin neler isteyebileceklerinden korkuyorlardı. Mehmet onlara evrimi, diyalektiği anlatmaya çalıştı ama hak verdi, henüz özgürlükler için erkendi.

Sağdıcı da askerdeydi, onunla da dertleşemiyordu. Hikmet, askerliğinin güvenli ocağında görevini yapıyor, teskereye gün sayıyordu.

O yaz, birçok kitap daha okudu. Osmanlı toplumunu ve toplum düzenini, sonrasında aynı toplumun kurduğu cumhuriyeti düşündü.

Osmanlılar, Anadolu'da güçlendikçe, birçok Türk beyliklerini bünyelerine katıp imparatorluğu kurmuşlardı. Bu beylikler, Orta Asya'dan göç edip gelen diğer Türk boyları olduğu gibi, bazen Osmanlı beyinin kardeşlerinin, amcalarının, akrabalarının kurduğu beylikler de olabiliyordu. Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşu ve ana temeli beylik düzeniydi. Elbette Osmanlı beyinin kendine yakın, merkezde, sarayında kendi ordusu vardı ama imparatorluk büyüdükçe büyüklüğünü beylik düzeni üzerine yapılandırdı. Anadolu'da, sınır boylarında imparatora bağlı beyler vardı. Bunlar birer küçük ordu besliyorlardı. Bölgelerinde önemli insanlardı, oranın kralı gibiydiler. Osmanlı hukukunun temsilcisi kadı, bu beylerin gücünden etkileniyor ve elindeki hukuku ona göre kullanıyordu.

Ancak evrim, gelişimi zorladıkça bu beyler zamanla bağımsızlık istediler, isyanlar çıktı. Bu isyanları engellemek, devlet düzenini sağlamak

için padişahlar, başkentte, saray çevresinde, merkezde kendi orduları ve komutanlarına ek olarak ayrıca kendi erkânlarını da yetiştirdiler. Devletin memurları oluşmaya başladı. Böylece padişah, beylerin olduğu bölgelere ayrıca bölge valileri atadı. Bu valiler kendisine bağlı, saray erkânından dandılar. Bu valilerin emrinde, merkeze bağlı küçük bir orduları vardı. Şimdiki jandarma dediğimiz yeni bir kuvvet oluştu. Zaman zaman bölge valileri ile beyler arasında çatışmalar oluyordu. Valinin emrindeki birlikler yetersiz kalırsa padişah merkezden ordu gönderiyor isyanları bastırıyordu.

Anadolu'da öyle Türk beylikleri kurulmuştu ki bazıları Osmanlı İmparatorluğu'na katılmak istemediler. Örneğin; Konya çevresinde kurulmuş Karamanoğulları. Osmanlı, gücüyle, zorla, bu birliği dağıttı. Karamanoğullu aileleri sınır boylarına dağıttı. Bugünkü Bulgaristan'da, Romanya'da ya da Balkanlarda bir zamanlar yaşamış Türklerin çoğu, bu tür Anadolu beyliklerinin kalıntılarıdır.

Tarih gösteriyordu ki Türkler, bağımsız yaşamayı seçiyorlardı. Orta Asya'da birçok bağımsız beylikler kurmuşlar, bazen birleşip koca devletler oluşturmuşlardı. Ama yine bu büyük Türk devletleri, her beyliğin kendi bağımsızlıkları uğruna ve kardeş kavgaları sonucu dağılmışlardı.

Bunun evrim kanunlarında bir açıklaması olmalıydı? Mehmet bunun üzerinde çok düşündü. Niye Türkler koca bir güç oluşturdukları hâlde sonra yine birbirlerine düşüp bu gücü dağıtmışlardı?

Sonunda buldu. Evrim yasalarının başında gelen ego, gelişimi sağlarken her yeniliği sancılarıyla birlikte doğuruyordu. İnsanoğlunun gelişimini sağlayan öncelikle kendi egosuydu. Bireyin, başka bireylerden daha fazla güç elde etme dürtüsü! Birçok araştırmanın, buluşun sebebi öncelikle güç elde etmek değil miydi? Egonun silahları, kıskançlık, çekememezlik, yarışma duygusu değil miydi? Bu duyguların disiplini, dizginlenmesi bilgelik seviyesinde, olgun insanlarda, topluluklarda olmuyor muydu? Bu seviyeye gelmek bir evrim süreciydi. Bu süreç yaşanacaktı, tüm acılara, kardeş kavgalarına rağmen.

Olgunluk yani bilgelik çağlarında ise ego, yine evrimleştirme görevine devam edecek ama daha iyi bir insani yaşam seviyelerini de sağlayarak.

Sol, bunu, sınıf kavgaları diye açıklamıştı. Sosyalist düşünce, toplumsal çözümlere dayanıyordu. Bu yüzden bireyin egosunda yatan, başkalarından daha güçlü olma güdüsünü, toplumun katmanlarına taşımıştı. Bu katmanlar; egemen güçlerin sınıfı, orta tabaka sınıfı -yani, üste ya da alta geçiş aşamasındakiler- artı değeri emeği sömürülen işçi sınıfıydı.

Yalnız Türkler değil, dünyanın her bölgesinde ego, aynı dürtüleriyle insanları geliştirdi. Tanrıların çok olduğu varsayılan dönemlerde, tanrıların oğluyum diyebilecek kadar insanları kandırabilecek krallar ya da güç sahipleri, yıllarca insanları sömürdü. İnsanlar evrimleştikçe bu yalanlara inanmaz hâle geldiler, sonra güçler yıkıldı. Krallardan, önce beyler haklar aldılar (Feodalite Dönemi). Sonra küçük üretim araçlarına sahip orta sınıf güçlendi, yönetimde güç elde ettiler (Halk Demokrasileri). Sonra da tekelleşen sermaye ve büyük üretim araçlarına sahip güçler oluştu, son yıllarda da sadece parayı ellerinde tutan finansörler ortaya çıktı. Bunlar ile halk arasında sürekli bir çatışma doğdu. Halkın her kesiminin ve işçilerin yönetimde pay alabildikleri iddia edilen, hak alma kavgalarının sürdüğü, "Halk Demokrasileri" adında bir düzen yaşanıyor. Ancak tüm bu güçlerin paylaşımı kademe kademe oluyor, geçişler, inanılmaz acılar taşıyor. İşte şimdi yaşadıklarımız, tüm halkın yönetimde güç almasına kadar, çeşitli halk kesimlerini zaman zaman temsil eden hükûmetlerle sancılı bir geçiş dönemi yaşıyoruz. Bu tarih boyunca oldu ve olacak.

İşte aynı ego, ezilmiş insanların, daha güçlülere isyanlarını da sağladı. Böylece insanlık evrim yasalarının dürtüleriyle gelişti. Evrimleşti ve evrimleşecek.

Tarihte insanlık, büyük bir devlet olmanın onlara güç vereceğini anlamıştı. İşte beyler ve topraklarında bulunan halk, zamanla bir bayrak altında toplanarak güçlü devletler oluşturdular. Peki, daha sonra bu büyük devletler, tüm dünyada olduğu gibi Türklerde de niye dağılmışlardı? Yine ego!

Bireylerin oluşturduğu küçük topluluklar, aynı bayrak altında da olsa, birbirlerini çekemediler, daha güçlü olmak istediler. Sonra birlik dağıldı, kurulan büyük devlet parçalandı. Bu tarihin kısır döngüsü evrimin gereğiydi. Bazı topluluklarda kıskançlık duygusu, çekememezlik, daha fazlaydı. Kontrol edemiyorlardı. İşte, belki de Türk devletlerinin dağılması ve

yeniden bir başka ad ya da şekille ortaya çıkması bu yüzdendi. Bu bir olgunlaşma süreciydi. Bugün, Türkiye gibi güçlü Türk devleti olduğu gibi bir gün olgunlaşmış bilge Türkler, bir araya gelmenin gücünü anlayıp yine çok güçlü devlet kuracaklardır.

Aynı şekilde dünyada toplulukların birleştiği yeni büyük devletler oluşacaktır. Günümüzde birçok askerî, ticari paktlar oluşmuştur zaten. Bunların bir kısmı zaten büyük devletler hâlindedir. Amerika Birleşik Devletleri, İngiliz Birleşik Krallığı, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği vs...

Evrim yasaları çalışıyor. Yeni parçalanmalar ya da yeni devletler de doğacaktır.

Peki, Osmanlı İmparatorluğu ve bugüne gelelim. Osmanlı zaman içinde birliğinin içinde bulunan beylerini kontrol altında tutmak, güçlü bir merkez oluşturmak için saray çevresinde güçlü bir sınıf yarattı. Bu erkan-ı devlet, zaman içinde gelişti. Bunlar daha eğitimli daha okumuş insanlardı. Zaman, kültürel farkı da oluşturdu.

Öyle bir zaman geldiki erkan-ı devlet, beylerden önce evrimleşti. Eğitimli ve kültürlü oldukları için özgürlük talepleri daha hızlı gelişti. Öyle bir noktaya geldi ki erkan-ı devlet ile beyler arasında çekişmeler başladı. Elbette beyler ve erkan-ı devlet daha fazla güç istiyorlardı. Ama erkan-ı devlet -ki buna Osmanlı aristokrasisi diyebiliriz- saraya ve imparatora daha yakındılar. Ayrıca imparatorun gücünün güvencesi idiler. Bu yüzden beylerden önce güç elde etmeye başladılar. Bunun tarihte göstergesi, 1. Tanzimat, 2. Tanzimat dönemleri ve Jön Türkler hareketi diyebiliriz. Bu sırada Osmanlı beyleri daha muhafazakâr kaldılar ve değişimin karşısında direndiler. Ancak evrim yerinde durmuyordu ki. Çağ, artık düzenli orduların kurulduğu, merkezî yönetimlerin güçlü oldukları devletlerden oluşmaya başladı. Dünya değişiyordu. Ordu ve devlet düzeni değişmişti. Bilhassa Avrupa'da güçlü devletler ve güçlü ordular oluşmaya başladı. Osmanlı aristokrasisi birçok şeyi önce kavrıyordu. Değişimi sürekli istediler ama Osmanlı bu değişimde geç kaldı. Buna beylik düzeninin eski beylerin, yeniliğe, yani kendi güçlerini kaybetmeye direnmesi sebep oldu.

Osmanlı, kuruluşunun ana temeli olan beylik düzeninin muhafazakâr tutumunun bedelini ödüyordu. Sarsılmaya başladı. Aristokrasi ile beyler

arasındaki açık ve gizli çatışma Osmanlıyı zayıflattı. Tam bu evrimleşme sancıları yaşanırken Avrupa'da oluşmuş güçlü devletler ve orduları 1. Dünya Savaşı'nı başlattılar. İşte ego, yine yerinde durmamıştı. Daha fazla güç elde etmek için Avrupa devletleri birbirine saldırdı.

Zayıf yakalanmış Osmanlı, elbette saldırıya uğradı, uğramasaydı bir gün saldıracaklardı. Kaçınılmaz bir iş birliğine girdi. Almanların yanında yer aldı. Osmanlı aristokrasisi durumu fark ediyordu. Dünya artık halk demokrasilerine geçiyordu. Fransa'da 1789'da ilk halk devrimi yapılmıştı. Artık halk meclisler kuruyor, seçimlerle yönetimde söz sahibi olmak istiyordu.

Aristokrasi, beylerden önce hareket etti. Osmanlıda ilk meclis kuruldu. Bu arada Anadolu'da ya da Osmanlı topraklarında yaşayan beyler dışlanmıştı. Bölgelerinde güçleri azalıyordu. Bu yüzden İslam dinine sarıldılar. Eski düzenlerinin yıkılmasını dinin elden gittiğine yorumladılar. Osmanlı aristokrasisine çamur attılar. Din tarikatlarına, bezirgânlara, tekkelere sarıldılar. Kurdular ya da desteklediler.

Evrim yerinde durmuyordu. Aristokrasi, halk demokrasisin kaçınılmaz olarak gelmesi gerektiğini anlamıştı. Padişahlık düzeni yıkılacaktı. Öncelikle kendi varlıkları ve güçleri için gelişimin önderliğini yaptılar. Daha fazla söz sahibi olmak, yönetimde daha fazla söz almak istiyorlardı.

Buna, Osmanlı topraklarının düşman tarafından işgal edilmesi, padişahın zaafları yardımcı oldu. Zaman gelmişti. Bilhassa Anadolu'nun düşman tarafından işgal edilmesi, Osmanlı aristokrasisini harekete geçirdi.

Osmanlı aristokrasisi, saraya yakın, eğitimli, aydın insanlardan oluşuyordu. Bunların başında herkesten çok daha fazla eğitim ve yurt dışında görev almış Osmanlı ordusu subayları geliyordu. Daha akılcı olanlar, halk demokrasisinin artık kurulması gerektiğini anlamıştı. Yoksa koca Osmanlı yok olacaktı. Türklük yeniden dağılacak ve esaret kaçınılmaz olacaktı. Ayrıca, Osmanlının tarihsel şu hatasını da öğrenmişlerdi. Osmanlı, Türk beylerini bir araya toplarken Türklüğü değil, Osmanlılık bilincini geliştirmek istemişti. Hâlbuki Osmanlı bir ırk değildi. Türk ırkının bir soyu idi. Bu yüzden ulus devleti olamamıştı. İşte bu yüzden, yeniden Türkler bir araya gelecekler, bağımsız yeni bir Türk devleti kuracaklardı.

Düşmanın toprakları işgal etmesi karşısında, Osmanlı subayları -ki bunun başında Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere- bir direniş oluşturdular. Kurtuluş Savaşı'nı kazanıp bir halk demokrasisini kurdular. Türkiye Cumhuriyeti.

Peki bugün, bu cumhuriyetin yaşadığı sancılar, acılar neydi? Kurulmak istenen halk demokrasisi kurulabilmiş miydi? Halkın seçimle iktidarı belirlemesi, yönetimde söz sahibi olması gerçekleş miydi? Hayır, tam olarak gerçekleşememişti. Atatürk ve arkadaşları yeni kurulan cumhuriyetin gelişebilmesi için halkın kültürde de eğitimde de ilerlemesi gerektiğini biliyorlardı.

İşte evrimin hızlanması için devrimler yaptılar. Önce alfabeyi kolaylaştırdılar. Kıyafete çekidüzen verdiler. Türk kadınına seçme ve seçilme hakkı verdiler. Çağdaş bir evlilik düzeni sağladılar. Çok kadınla evlenmeyi yasakladılar. Türk dilini geliştirmeye çalıştılar. Daha bir sürü şey...

Ama evrim kendi yasaları çerçevesinde toplumu geliştiriyordu. Daha alınacak çok yol vardı.

Osmanlı aristokrasisi elini çabuk tutmuş, yeni cumhuriyette saflarını elde etmişti. Osmanlı sarayına yakınlıklarından sağlanmış eski güçlerini yeni cumhuriyete taşıdılar. Tabii, yenilikçi ve çağdaştılar, toplumu çağdaş bir dünyaya, medeniyete taşıma amaçları vardı. İlk yıllar bu amaçları için çok çalıştılar. Ama unuttukları eski Osmanlı beyleri vardı hâlâ. Osmanlının son yıllarında azalmış olan güçlerini o zaman nasıl korumak istemişlerse yeni cumhuriyette de korumak istiyorlardı. Bunun için ne gerekiyorsa yapacaklardı. Halk cumhuriyeti kurulmuştu ama beylerin yönetimde güç aldıkları bir feodalite dönemi yaşanmamıştı ki.

Eski Osmanlı aristokrasinin uzantıları, yeni cumhuriyet yönetiminde söz sahibi olmuşlardı bile. Milletvekili, bakan, başbakan, cumhurbaşkanı, büyükelçi, vali, kaymakam, belediye reisi falan oluyorlardı. Devlet bürokrasisin önemli yerlerine yerleşmişlerdi. Ama eski Osmanlı beyleri boş durmadılar. Zamanla particiliği öğrendiler, gerekirse tarikatları, eski şeriat uzantısı fikirleri kullandılar. "Ezan Türkçe okutuluyor, din elden gidiyor." dediler. Aslında din falan umurlarında değildi. Tek sorunları ellerinden alınan eski güçleriydi. Ama din kullanılmak üzere en güçlü silahtı. Halkı ye-

ni cumhuriyete karşı soğutmanın yolu dinle sağlanabilirdi. Osmanlı Döneminde bile, padişah tarafından atanan valiler, çok idealist, çok tarafsız bir yönetim gösterirlerse yörelerinin kadısıyla, müftüsüyle iş birliği yaparlar, tarikatların, din liderlerinin desteklerini alarak valinin sürülmesini ya da geriye çağrılmasını sağlarlardı. Hatta bu valiyi din düşmanı diye karalarlardı. Çoğu Osmanlı valisi görevlerine devam etme uğruna atandıkları bölgenin beyleriyle iyi geçinirlerdi. Bu eski kavgaların uzantısı şimdi, yeni cumhuriyetin valileri, kaymakamları, yargıçları ile oluyordu.

Bugün, bu yeni cumhuriyet hâlâ bu kavganın sancılarını yaşıyor. Aristokrasi, yenilikçi, gelişimci tavrıyla önde gidiyor ama gücü de elinde tutmak istiyor, eski beyler de muhafazakâr kalarak eski güçlerini arıyorlar. Yavaş da olsa yeni demokrasinin olanaklarını kullanmaya başladılar. Çok partili düzene geçer geçmez, muhafazakâr partileri kurdular. Hemen olmasa da öğrendiler, halka neler anlatacaklarını, nasıl iktidara geleceklerini öğrendiler. Din elden gidiyor propagandaları yeniden başladı.

Önce Atatürk'ün kurduğu partinin ilkeleri çürütülmeye çalışıldı. Güçleri elde etmek uğruna parasal güç aradılar. Onlara destek vermeye hazır dışarıda bir sürü güç vardı. Dünyada benzer sancılar yaşanıyor, merkezde saf tutmuş aristokratlarla, yeni oluşan sermayedarlar çatışıyordu. Yeni kapitalist düzende güçlenenler, yönetimlerde söz sahibi olmaya başlamışlardı bile. Dünyada bürokrasi ile eski ağaların savaşı vardı zaten. İş birliği yapmaya hazırdılar.

Mehmet bu düşündükleri için yeni cumhuriyette kanıtlar da buldu. 1940'lardan sonra önce eski zengin Osmanlı bölgelerinden olan Ege yöresinden Aydın Menderes önderliğinde Demokrat Parti Hükûmeti yönetime geldi. Aristokrasi direndi. Güçler el değiştiriyordu. Ordu darbe yaptı. Aydın Menderes asıldı.

Daha sonra yine zengin Isparta yörelerinden bir hükûmet kuruldu. Adalet Partisi ve Süleyman Demirel Hükûmetleri. Daha da ilerisi, Orta Anadolu beylerinin kalıntısı, Atatürk devrimlerine karşı oldukları belli olan dinî söylemci Necmettin Erbakan önderliğinde Selamet Partisi kuruldu. Türklük kavramını da kullandılar, Alpaslan Türkeş'in önderliğinde Milliyetçi Hareket Partisi kuruldu. Bu partilerin hepsi muhafazakârdılar.

Eski Osmanlı beylik düzeninden söylemler vardı söylevlerinde. İktidara gelir gelmez, toprak ağalarını şımarttılar, güçlü toprak sahiplerine daha da fazla güç kattılar. Feodalite, yeni kurulmuş halk demokrasisi içinde deneniyordu. Buna Türkiye'nin sanayileşmemesi ve tekelci sermayenin daha oluşmaması da çanak tutuyordu. Sanayileşme süreci tamamlanmış olsaydı, sermaye ile işçiler arasında çatışmalar keskinleşecek, işçilerin çoğunlukta olduğu halk, yönetimde güç elde etmenin kavgalarını yapacaktı. Hâlbuki Türk halkının çoğunluğu, küçük esnaf ve küçüklü büyüklü toprak sahibi köylülerdi. Eski Osmanlı beylerinin uzantısı partiler, bu yapıyı bilerek oy topluyorlardı.

Bu arada, aristokrasi de boş durmuyordu, Atatürk'ün ilkeleriyle, devrimleriyle çağdaşlaşmayı sağlamaya çalışıyordu. Ordunun Atatürkçü yapısı da buna en büyük destekti. Hatta aristokrasi kendi içinden bir yeni yüz yarattı. Bülent Ecevit. Halkçı söylemleri ile az da olsa yönetime geldi.

Türkiye Cumhuriyeti halkı aristokrasiden uzaklaşıyordu. Neden? Halk yeni cumhuriyetin onun için bir şans olduğunu henüz anlamamıştı ki. Yeni cumhuriyetin seçmenleri henüz Osmanlı tebaasının ilk nesilleriydi. Aristokratlar onlardan uzak insanlardı. Eskiden İstanbul'da saray çevresinin ileri gelenleriydiler, şimdi de Ankara'da önemli bürokratlardı. Aydın, yenilikçi söylemleri vardı ama anlamıyorlardı. Halk eski Osmanlı beyleri ile aristokrasisinin arasında bir yerdeydi. İki taraf da güç istiyordu. Halk için fark etmezdi. Güç onların olmayacaktı nasılsa! Onlar, sadece kendisine daha yakın duran, halktan tipler olan, halk gibi muhafazakâr görüşler sunan insanlara oy verdiler.

Peki, bu yeni cumhuriyet nasıl gerçek bir halk demokrasisi olacaktı? Yeni cumhuriyet, özgürlükçü, demokrat nesli kendi yaratacaktı. Bu bir zaman, diyalektik bir evrim süreciydi. Bugün bu geçişin acıları yaşanıyordu. Cumhuriyet, kendi çocuklarını doğuruyordu. Ne zaman ki cumhuriyet kendi halkını yaratır ve bu halkın çocukları tarafından yönetilir, o zaman halk demokrasisi gerçekleşebilirdi.

İşte bu noktada Mehmet, solculara da hak vermiyordu. Çok acele ediyorlardı. Bu yeni cumhuriyet, kendi çocuklarını yeni doğuruyordu. Önce bu yeni cumhuriyetin çocukları büyüyecekler, olgunlaşacaklar, kendi ne-

sillerini oluşturacaklar, bilgilerini, deneyimlerini aktaracaklar. Kalabalıklaşacaklar, ancak ondan sonra demokratik haklar, yönetimde söz sahibi olmak ve güçler adım adım alınacak. Sol acele ettikçe, muhafazakâr kesim tepkilerini artırıyor, canlar yakıyordu. Bu tepkiyi öncelikle sol anlamalıydı. Önce eski aristokratlardan ve beylerden farklı bir cumhuriyet nesli doğmalı, çoğalmalı, yönetime geçmeliydi. Daha sonra işçi hakları, artı değer, emeğin iktidara katılımı istenecekti. Daha feodalitenin sancıları yaşanıyordu, bu evrim gerçekleşmeden bunlar sağlanamazdı.

İki tarafın genç nesli çatışıyordu. Bu genç nesiller, yeni cumhuriyetin ilk nesilleri sayılırdı. Bir sonraki nesillere olgunluklarını, acılarını, deneyimlerini aktaracaklar. Böylece cumhuriyet, kendi evlatları ile var olacaktı.

İşte Mehmet cumhuriyetin ilk nesillerinden sayılırdı. O, bir astsubay çocuğuydu. Artık orta sınıf az çok oluşuyordu. İşçiler, köylüler, esnaf, memur, çocuklarını okutabiliyordu. Yeni cumhuriyetin halkı devletin okullarından yararlanıyordu. Ülkede okuma yazma oranı artıyordu. İşte bu yeni nesil, okumuş, eğitimli, donanımlı olacak, bu cumhuriyeti, hem aristokratlardan hem de beylerden alıp kendi yönetecekti. Ama daha çok gençtiler.

Buruk bir yaz geçti Bandırma'da.

1976 Eylülü

Okullar açılıyordu. Bandırma'daki kaçamak buluşmalar onlara yetmemişti. Mehmet'le Elçin, yine Bursa'da otobüslerini birleştirerek birlikte gittiler Ankara'ya. Birlikte yolculukları çok güzeldi ama çabucak bitti. Ankara'ya vardılar. Elçin, yurduna yerleşti. Artık ayrılma zamanı gelmişti. Mehmet İstanbul'a gitmeliydi. Ankara'daki arkadaşlarının evi henüz kapalıydı. Daha gelmemişlerdi.

Ayrılamadılar. Mehmet bırakamadı sevdiğini. Geldikleri günün akşamı otobüs garında sabahladı. Sandalyeler üzerinde uyukladı. Sabah erkenden yine buluştular.

Tanıştıkları Eylül 1975'ten bu yana tam bir yıl geçmişti. Her geçen sene büyüyorlar, olgunlaşıyorlardı. O iki genç vücut, doğanın verdiği tılsımla birbirini çekiyordu. Dayanamadılar, koca bir yaz memleketlerinin orta-

mında doğru dürüst sarılamamıştı ki o iki vücut. Birden karar verdiler, Elçin, Mehmet'le İstanbul'la gelecekti. Okul nasılsa yeni açılmıştı.

Ancak halada kalma şansları yoktu. Geçen sömestirde kaldıklarından sonra hala, Mehmet'in babasına durumu şikâyet etmişti. Baba da yasaklamıştı. Orada beraber olamazlardı. Otel hiç olmazdı. Gençtiler, zekiydiler bir çözüm buldular.

Trenle İstanbul'a gidip döneceklerdi. Hemen Ankara'da gara gittiler. Gidiş dönüş, yataklı bilet aldılar. O akşam gece treni vardı. Gece gideceklerdi, sabah İstanbul'da olacaklar, gündüz dolaşacaklar, aynı trenle ertesi gece döneceklerdi.

Planlarını uyguladılar. İki gece yataklı, özel kompartımanda genç vücutlarının susuzluklarını dindirdiler. Sonra Mehmet, isteksiz korkularıyla İstanbul'a tekrar döndü.

1976 Ekimi

Okul eylülün sonunda açıldı. Mehmet geldiğinden beri ev arıyordu. Yurda uğramış tanıdığı tek arkadaşı da bulamamıştı. Yer yoktu. Torpil gerekiyordu herhâlde? Ona bir türlü olumlu cevap vermemişlerdi.

Ekimin başında okula gitti. Okul açılmış iki gün geçmişti. Nedense havayı koklamış, olaylar olmazsa gideceğim diye karar vermişti. Biraz da korkuyordu. Üçüncü gün okula gitti. Sınıfında fazla kişi yoktu. Hocalar da her derse gelmiyorlardı. Bir iki arkadaş edindi sınıftan. Biraz daha cesaretleri artmıştı, nereli olduklarını, nerede oturduklarını falan söylediler birbirlerine.

Birkaç tanesi İstanbul'un Anadolu yakasında oturuyorlardı. Aileleri ile kalıyorlardı. Onlarla sözleşti. O da Anadolu yakasındaydı nasılsa görüşeceklerdi. Ev arayan var mı diye soruşturdu, onun gibi öğrenci evi arayan yoktu sınıfında. Ne yapsın, kendisi halledecekti.

Bir yandan da iş aramaya tekrar başladı. Ekimin ortalarına doğru okuluna geliyordu. Akşamüstü yine Yıldız Yokuşu'ndan çıkıyordu. Akşamın karanlığı çökmeye başlamıştı.

Dalgın, yokuşun sağ tarafından, parkın yanından yukarı okula çıkıyordu. Parkın bitiminde, Sağır ve Dilsizler Okuluna doğru bir grup genç gör-

dü. Korktu. Ülkücülere benziyorlardı. Ne yapsın o, bir delikanlı idi, korktuğunu belli edip yolunu mu değiştirsin? Sonra, o keskin bir solcu değil ki.

İçindeki kuşkular yeniden doğdu, korkusu arttı. Arkasında bir insan gölgesi yine belirdi. Döndü arkasındaki karartıyı aradı. Yoktu bir şey...

Korksa da onların önünden geçmek üzere kaldırımda yürümeye devam etti. Tam önlerine gelmişti ki grup parkı geçmiş, Sağır ve Dilsizler Okuluna arkalarını çevirmişler onu bekliyorlardı. Arkasına tekrar baktı gelen giden var mı diye.

Kimse yoktu. Bulvarın karşı kaldırımına baktı. Öğrenciler gruplar hâlinde oradan okula gidiyorlardı. "Ulan ne kafasızım, oradan yürüseydim." diye pişmanlık duydu. Ama yapacak bir şey yoktu. Pisipisine yürümeye devam etti. Yalnızdı ve karşısında en az on beş kişi, yanlarından geçmeye çalışıyordu.

"Ben devrimci falan değilim ki benim de bir sürü üülkücü arkadaşım var." diye düşünüyor, içine su serpiyor, onların da Türk genci olarak ne iyi insanlar olduğunu düşünüyordu. Sonra üzerindeki kıyafet aklına geldi. Yine bir mont ve kot pantolon giymişti. Böyle giyinmeyi seviyordu. "İşte şimdi hapı yuttuk!" dedi kendi kendine. Bu kıyafetle onu yargılamışlar, "Bu bir solcu." demişlerdir bile diye düşündü.

Yutkundu, tam önlerindeydi. Onlar durmuşlar ona bakıyorlardı. Sessizlik, sanki rüzgâr bile durmuştu.

Kaldırım uzadıkça uzamıştı. O birkaç adım yıllar gibi uzun geldi ona. Hızlanmaya çalıştı, nafile yol bitmiyor, bir türlü okula ulaşamıyordu. Geri de dönemiyordu.

Korkusunu belli etmek istemiyordu. Ona göre korkan bir gence daha rahat saldırırlardı. Bandırma'daki ülkücü ama çocukluk arkadaşlarını hatırladı. Ne delikanlı ne iyi çocuklardı onlar. Her şeylerini paylaşmışlardı birbirleriyle. Bugünlere kadar hiçbir sürtüsmeleri olmamış, birbirleriyle hiç kavga etmemişlerdi.

Arkadaşlarını hatırlayınca cesaretlendi. Ne olacaklardı ki bu gençler onlardan niye farklı olsun? Bu düşünceyle onlara baktı, selam verecekti. Tam gülümsüyordu ki,

– Ne bakıyorsun lan zibidi! dedi bir tanesi.

Ağzını açacaktı, vazgeçti. Ne desin ki şimdi. Sustu, başını önüne eğdi. Bir iki tanesi ellerini beline koymuş, ceketlerinin önünü açmışlardı. Silah var zannetti bellerinde. Daha da hızlanmaya çalışarak yürümeye devam etti. Arkasından,

– Tipe bak, adam gibi bir delikanlı ol! Türk genci olun laannnn! diye bağırdı bir başkası.

Artık koşar gibi yürüyordu. Okula attı kendini. Girişteki polislerin arasında bulduğunda kendini soluk soluğaydı. O gün ve sonrasında okulda o gençleri görmedi. Zaten suratlarına doğru dürüst bakamamıştı ki tanısın.

İlk defa o gün yalnızlığına katlanamadı. Ne yaptı ne etti, sınıf arkadaşlarıyla birlikte çıktı o gün okuldan. Birkaç arkadaşlık kurulmuştu. Sığınma duygusu, birbirlerine sokuluyorlardı.

Mehmet, anlamaya başladı, kutuplaşma böyle doğuyordu. Taraflar korkudan bir araya gelip güç oluşturmaya çalışıyorlardı. Bu gidişle o da, tarafsız kalamayacak bir tarafa sığınacaktı. Çünkü yalnız insan kendini çok güçsüz ve zayıf hissediyordu.

Arkasında sürekli bir insan gölgesi var zannediyordu.

Çok geçmedi, okulun açılmasından üç hafta geçmişti. Artık sınıf arkadaşları ile okul kantinine gitmeye başlamışlardı. O günlerden bir gün, kantine sınıf arkadaşları ile çay içmeye gitmişlerdi. Kantine yine onların bölümünden diğer sınıflardan da öğrenciler gelmişti. Sonra ülkücü gençler de geldi. Ortam gerildi.

Tarafsızlar ve onlar yavaşça kantini terk etmeye çalışıyorlardı ki nasıl ve neden çıktığı belli olmayan bir kavga çıktı. Hemen yanlarında bulunan herhâlde ikinci ya da üçüncü sınıf öğrencileri ile ülkücüler arasında kavga çıktı. Bir anda tabureler ile birbirlerine saldırdılar. Anladıkları kadarıyla bir sataşma, küfürleşme oldu ve anında saldırdılar birbirlerine. Mehmet ve sınıf arkadaşları mahsur kaldılar. Kavga kantinin kapısı önünde başlamıştı. Dışarıya çıkamıyorlardı. Çaresiz kimler solcu anlamaya çalıştılar. Ülkücülerle kavga eden gençler, orta merdivende duran solcular değildiler ki.

Bir köşeye sığındılar. Kızlar korkudan çığlıklar atıyorlardı. Korkan gençler ve kızlar onların köşesine sığındılar âdeta. Bir anda tarafsızlarda bir araya gelmiş, bir taraf olmuşlardı. Kavga kısa sürdü. Ülkücüler daha

fazlaydılar. Bayağı bir dayak attıktan sonra hızla kaçtılar. Polis bahçede görülmüş, kantine doğru temkinli, gelmeye çalışıyorlardı.

Doğal bir acıma duygusu ile dayak yiyen, kafaları yarılmış, yüzleri kan revan içinde olan gençlere yardıma gittiler. Onların durumlarına acımışlardı. Biraz önce çığlıklar içinde kaçışan kızlar, artık onların kollarına girmiş teselli ediyorlardı. Herhâlde sınıf arkadaşları idi. Onlar da teselli ettiler. Neyse ki ağır yaralı yoktu. Kavga kısa sürmüştü.

Mehmet bir baktı ki, yardım etmeye çalıştığı gençlere artık yakınlık duyuyor. Ne acımasızlık diyordu. Bir Türk genci, kardeşi sayması gereken bir başka Türk gencine acımasızca vurmuştu. İçinde ülkücü gençlere karşı bir kinin arttığını hissetti.

Polis kantini boşalttı. Herkes birbirinden tekrar uzaklaştı.

Bahçeye çıktı. Bir kenara yalnız oturdu. Sigara içmediği hâlde bir sigara canı çekti. Düşünmeye başladı. Ne yapacaktı? Bu böyle gitmezdi. Sürekli bir baskı altındaydılar. Koca okul, bölümü, gördüğü kadar on beş belki yirmi kadar ülkücü tarafından baskı altında tutuluyordu. Kantinde dayak yiyen gençler solcu muydu? Onları orta merdivenlerde duran gençlerle hiç görmemişti. Neler oluyordu?

Bahçeye bazı gençlerin toplandığını gördü. İçlerinde orta merdivende duran solcular da vardı. Biraz önce dayak yiyen gençler de aralarındaydılar. İçlerinden bir iki tanesi onu bir kenarda otururken gördüler. Yanına geldiler. Mehmet kendini çaresiz hissediyordu. Kaçsın mı, onlardan da korksun mu? Çaresiz bekledi.

Yanına geldiler, anlayışlı bir sesle,

– Kardeş sana da bir şey oldu mu? diye sordular.

Korkuyla cevap verdi.

– Yok yok, ben kavgada değildim.

– Hangi sınıftansın?

– İnşaat birinci, pardon ikinci sınıf!

Ne desin, birinci sınıf, ikinci sınıf birleşmişti. Geçen sene okul tam açık olmadığı için yeni kayıt olanlarla birleşmişti sınıfları. Hâlâ birinci sınıf dersleri alıyorlardı. İkinci sınıf dersleri de vardı. Karman çorman bir eğitim işte!

– Kardeş gel birlikte çıkacağız, istersen katıl bize?

Ne yapsın Mehmet, zaten korkuyor, yalnızlık korkutuyor, sığınma duygusuyla onlara katıldı. Aslında solcu falan sayılmazdı. Düşünceleri taraflsızdı. Ülkücüleri de seviyordu. Onların da bu Türk vatanı için kalplerinin attığını biliyordu. Ancak saldırgan tutumlarının yanında yer alamazdı. Böylece Mehmet, biraz daha kalabalıklaşmış solcu gurubun içine katıldı. Dayak yiyenler de artık solcularla birlikteydi. Onlar da aynı duygularla bu gruba sığınmışlardı. Zaten olan olmuş saldırıya uğramışlardı.

Polis onları okulun dışına çıkarmak istiyordu. Sınıflarına gidip eşyalarını almalarına izin verdiler. Hemen okul dağıtıldı.

Birlikte çıktılar. Daha aydınlık olan parkın karşısındaki yoldan aşağıya Beşiktaş'a inmeye başladılar. Solcular slogan atıyordu.

"Kahrolsun faşizm!"

Mehmet, dayak yiyen gençlere yaklaştı. Merakları vardı.

– Kardeş niye kavga çıktı.

– Üç senedir sürekli laf atıyorlardı. İçimizden biri dayanamadı, 'Ne diyorsunuz?' demesiyle, saldırmaları bir oldu. Ne yapalım, sınıf arkadaşımız, biz de onu yalnız bırakamadık.

– Solcu diye mi?

– İçimizde solcu olanlar var ama devrimci mi bilmiyoruz? Ama hiç birimiz ülkücü değiliz. Sosyal demokrat ailelerden geliyoruz. Bu onları rahatsız etti herhâlde?

– Peki, orta merdivendeki solcu arkadaşlarla görüşüyor muydu o arkadaş?

– Yok, hiçbirimizin selamı bile yoktu ama artık çaresiz güç birliği yapacağız. Sen solcu musun?

– Valla ne bileyim, ben de sosyal demokrat yapıda büyüdüm ama daha Atatürkçü bile olamadım?

– Bu böyle olmayacak, bir gün gerilmeden, korkmadan okula gelemiyoruz. Artık korksak da mimlendik. Okula gelince bize yine saldırabilirler. Artık bir arada duracağız. Güç birliği yapacağız.

– Geçmiş olsun.

Mehmet iyice anlamıştı. Kutuplaşma böyle gelişiyordu. Artık bu genç-

ler de sol saflara katılacaklar, belki iyice keskinleşecekler, daha büyük olaylara karışacaklardı.

O gece sloganları duyan, aşağıda, Beşiktaş'taki öğrenci derneklerinden, kahvelerden solcular onları karşıladı. Onlar da slogan atıyorlardı. İskelede dağıldılar.

Ertesi gün öğrendi ki okul yine süresiz kapatılmıştı.

Arkasındaki gölge yine onu takip ediyordu...

1976 Kasımı

Mehmet sonunda bir ev buldu. Bandırma'dan bir aile dostunun oğlu üniversite sınavı hazırlık kursu için İstanbul'a gelecekti. Mehmet'in Babası haber gönderdi. Ondan daha küçük olan bu gence sahip çıkacaktı. Ev tutsunlar diye iki gencin babaları destek verdiler. İkisinin öğrenci harçlıkları ev kirasına yetecekti. Saadet Hanım teyzenin büyük oğlu, bekâr arkadaşlarının yeni boşalttıkları bir evi haber verdi.

Mehmet hemen evi görmeye gitti. Ev Kızıltoprak'ta, küçük bir teras katıydı. Beş katlı bir apartmanın en üst katında ev sahibi oturuyordu. Yaşlı bir karı koca. Eski evlerini müteahhide vermişler, karşılığında iki daire almışlardı. Birinde oturuyorlardı. Diğerini kiraya vermişlerdi. En üst terasa da iki oda bir küçük hol, mutfak, banyo yapmışlar, ek bir daire çıkarmışlardı. O küçük daireyi de bekâra ya da öğrenciye kiraya veriyorlardı.

Mehmet, ev sahibinin kapısını çaldı. Kapı açıldı. Karşısına çok tatlı, babacan bir yaşlı adam çıktı. Babasından daha yaşlıydı.

Evi kiralamak için geldiğini söyleyince, bu amca onun koluna girdi. "Gel bakalım daireyi göstereyim sana." dedi. Çok babacandı. Teras hemen oturdukları dairenin üstüydü.

Birlikte daireye çıktılar. Amca, onun öğrenci olduğunu, iki kişi oturacaklarını öğrendi.

"Bak oğlum, bizim hanım evde yok şimdi. Eğer o olsaydı sana bu evi vermezdi. Kirayı da sekiz yüz lira istiyor. Ne yapalım, o gelmeden sana burayı yedi yüz elli liraya vereyim. Depozito falan da istemiyorum. Ama koş bana aşağıdaki bakkaldan iki kira kontratı ve bir rakı al!"

Mehmet daireyi çok sevdi. Küçük bir girişi vardı. Girişin sağında bir kapı, arkasında bir küçük oda bulnuyordu. İçinde alet edevat vardı. Amca, "Burası benim atölyem." diyordu. Soldaki kapı dairenin küçük holüne açılıyordu. Hole küçük iki oda, mutfak, banyo açılıyordu. Köşe bir daireydi. Deniz görmese de manzarası fena değildi. Mehmet daireye bayıldı. "Tam bana göre." dedi.

Bakkala rakı almak için fırladı. Amca seslendi,

"Dur bakayım delikanlı, rakı parasını almadın?

Mehmet yanlış anlamıştı. Rakı parasını aldı. İşte evi vardı artık. Kontratı yaptılar. O evde oturduğu müddetçe, ev sahibi amca ile zaman zaman yukarıda rakı içtiler.

Hemen ertesi gün halasının elini öperek vedalaştı. Bavulunu aldığı gibi yeni evinin yolunu tuttu. Eski yaylı bir somya ve üzerine yatak aldı. Halası ona çarşaf, battaniye, yastık vermişti. Bir iki eski mutfak eşyası da verdi. Sadece bir somya, üzerinde yatağı, çarşafı ve bir battaniyesi vardı. Eski çelik sahan ve bir iki tabak, çatal, kaşık.

İşte böylece ilk evini kurmuştu. Ev sobalıydı. Banyoda üstü su depolu, altı sobalı bir şofben vardı. Bakkaldan naylon torba içinde şofben yakacağı alıp banyo yapıyordu. Isınmak için ev sahibi amca ona üç ayaklı bir ördek soba vermişti. Hatta, "Yengen görmeden, git bizim kömürlüğe biraz odun kömür al, yak." demişti.

İlk günlerde donanımı buydu. Sonra Saadet Hanım teyze eski bir divan, yatağı, çarşafı, battaniyesi, nevresim takımı daha verdi. Atilla abisi taşıdı. Ona yardımcı oluyordu bu iyi insanlar.

Beyazıt'ta bulduğu eski ortaokul arkadaşı Ömer ile iyice samimiyetleri artmıştı. Onunla sık görüşmeye başladılar. Artık Ömerlerin İstanbul Üniversitesinden olan grubunun içine katılmıştı. Onun sınıf arkadaşlarıyla tanışmıştı. Ayrıca Ömer'in okul çevresinden bir sürü kızlı erkekli arkadaşlar, bu grubu oluşturuyordu.

Ömer, çok kitap okuyan akıllı bir arkadaş idi. Ortaokuldayken ona birçok yeni kitapla tanıştıran oydu. Felsefeye onunla birlikte girmişti. Daha o yaşlarda felsefe tartışmaya başlamışlardı. Şimdi yine uzun felsefi sohbetleri oluyordu. Ömer, ona çok şey kattı. Tarafsız ve liberal görüşlüydü.

Tabi o bir iktisatçı olacaktı. Serbest ekonomiyi savunuyordu. Kapitalizmin aşamalarını kabul ediyordu.

Onun da bir sevdası vardı. Birlikte aşklarını, özlemlerini konuşurlardı. Artık Mehmet'in evine gidip gelmeye başladı arkadaşları. Herkes o eve bir şeyler kattı. Kimisi tabak, çanak getirdi, küçük bir tüp aldılar, artık yemek yapabiliyordu.

Ömer'de Kadıköy'de ailesiyle yaşıyordu. Odununun bittiği parasız günlerinde Ömerlerin kömürlüğünden birlikte odun aşırdılar. Allah razı olsun, iyi dostlar, iyi insanlar vardı bu dünyada.

Okul hâlâ kapalıydı. İş arıyordu. Ancak daha bulamamıştı. Kasımın sonuna kadar eviyle uğraştı. Bazen Beyazıt'a Ömer'in grubuna gidiyordu. Aldığı eski kararını uygulamaya koymuştu. Evet, Elçin'i seviyordu. Ancak genç vücudunun doğal dürtülerini engelleyemiyordu. Bazı kızlarla arkadaşlıklar kurdu.

Grupta foto modellik yapan menekşe gözlü çok güzel bir kız vardı. Erkekler ona asılmaya cesaret bile edemiyorlardı. Kız, çok havalı ve çok güzeldi. O güzellikten Mehmet de etkilenmişti. İçindeki dürtülerle ve kendine güvenini artırmak için o kızı uygun bir anda tavlayacaktı.

Grupta durumu iyi olan bir iki arkadaş vardı. Hatta birinin arabası bile vardı. Bir Anadol. Türkiye, artık kendi arabasını üretmeye başlamıştı. İlk çıkan modelin adı, Anadol'du. Belki vasat bir araba idi ama Türkiye için önemli bir adımdı. Artık Türkiye'de otomobil yapılmaya başlanmıştı.

Bir gün o menekşe gözlü kızı takıldıkları kafenin tuvaletine giderken yalnız yakaladı.

– Özür, bak, sana bir şey sorabilir miyim?

– Ne var, ne oldu Mehmet, hayırdır? Kız biraz kinayeli sormuştu. Aslında o çoktan beri Mehmet'ten hoşlanıyordu.

– Ya bizim Burak var ya, şu Anadol'u olan!

– Evet...

– Emirgan'a çay içmeye gidelim, diyor.

Kız bir şeyler hissetmişti, canına minnet,

– Tabii olur, gidelim, dedi.

– Ancak ben, sen ve bir kız arkadaş daha lazım, anlarsın ya!

Mehmet, bir plan yapmıştı. Burak'ın bir şeyden haberi yoktu. Burak'ın arabası lazımdı. Onun gelmesi için bir bahane bulmalıydı. Bir kız, onu harekete geçirirdi. Burak, hoş bir çocuktu ama utangaçtı. Kız tavlayacak biri de değildi. Hem ona yardımcı olacak hem de onun arabası ile gidebileceklerdi.

Kız bu planı hemen anladı. O da Mehmet'le arkadaşlık yapmak, baş başa olmak istiyordu. O ve Mehmet, bir Burak'la yalnız gidemezlerdi tabii.

– Olur, benim sınıftan bir kız var, Burak'a göz koymuştu zaten. Onu alırız.

– Tamam, sen ayarla, ben yarım saate kadar Burak'la konuşacağım.

Kız iki masa yanda oturan sınıf arkadaşını almaya gitti. Mehmet de Burak'ı bir tarafa çekti.

– Burak biz Emirgan'a gideceğiz, sen de gel istersen?

– Kimle?

– Ya şu bizim foto model var ya, o ve onun sınıf arkadaşı bir kızla!

Burak'ın gözleri parladı, iki masa öteden, fotomodel arkadaşları ile hoş bir kız birlikte onlara doğru geliyorlardı. Onları görmüştü. Kızı beğendi.

– Tamam, o zaman bizim arabayla gidelim.

Ve böylece Mehmet, İstanbul'da ilk çapkınlığını yaptı. Ancak bu Elçin'i aldatma değildi. Onu tüm yüreğiyle seviyordu ama kendisi kadınları tanımalıydı. Evliliğe sadece bir kadın tanıyarak adım atmak istemiyordu. Bir yandan da vücudu kadın istiyordu. Onun doğal dürtüleriydi. Elçin'e uzak geçen günlerde buna gerek duyuyordu.

Sonra daha fazla İstanbul'da duramadı. Hem tuttuğu evin sevincini anlatmak hem de özlemi için ayın sonunda attı kendini yine Ankara'ya. Elçin'i çok özlemişti.

Hikmet, İzmir'deydi. Askerliği devam ediyordu. Yavuklusuyla mektuplaşmaktaydı. Ancak Hatice, daha bir büyümüştü. Ailesi, zengin bir Bandırmalıyla sözlendirmek istemişlerdi. Hatice, "İstemiyorum." diyordu ama mektupları nedense seyrekleşmişti. Hikmet, bir iki kez Bandırma'ya gidecek kadar kısa izinler almıştı ama Hatice ile görüşememişlerdi. Sanki ailesi takip altında tutuyordu, Hatice pek köye de gidemiyordu.

İsteyenler başlamıştı. Güzel, hoş iyi bir aile kızıydı. İsteyeni çok olacak elbet. Babası da kendisi gibi bir köylüye vermek istemiyor, Bandırma'nın durumu iyi ailelerinin çocuklarından biriyle evlendirmek istiyordu.

Hikmet'in canı sıkkındı. Sağdıcına mektuplarında anlatmıştı. Ama o ne yapsın? Teselli etmiş, merak etme, o seni bekler demişti. Bakalım günler ne gösterecek?

1976 Aralığı

Mehmet Ankara'ya yola çıkmadan bir gün önce iki gümüş söz yüzüğü aldı. Biri kendine, biri Elçin'e. Ankara'ya gider gitmez sözleneceklerdi aralarında.

Mehmet otobüsle Ankara'ya vardığında akşamüstüydü. Gelir gelmez, yurdu aradı. Elçin'in haberi yoktu ona sürpriz yapacaktı. Telefon çaldı.

– Alo...

– Elçin'le görüşebilir miyim?

– Bir dakika.

Elçin'e seslendiğini duydu telefondaki kızın. Koşarak gelen adımlarının sesi ve Elçin:

– Alo...

– Merhaba Elçin.

– Hıı, sen misin Mehmet?..

– Evet, güzelim seni görmeye geldim.

– Hey yaşasın! Neredesin?

– Otobüs garında.

– Beşevler'e gel, hemen ben hazırlanıp çıkıyorum, ilk buluştuğumuz pastaneye!

– Olur.

Mehmet oraya gitmeden önce Ankara'daki memleketten arkadaşlarını arayıp gece kalacak yerini hazırladı. Sonra koştu Elçin'ine.

O gece zor ayrıldılar. Elçin sabah okula gidecekti. İmtihanlar vardı. Mehmet ona söz verdi. Öğleyin okuluna gelip onu alacaktı.

Elçin karşı çıkmıştı.

– Mehmet güzelim, bizim okulda sağcılar ağırlıklı, bazen solcuları kovalıyorlar. Sana bir şey yapmasınlar...

– Güzelim ben devrimci sayılmam ki olsa olsa sosyal demokratım, sonra ben de bir Türk milliyetçisiyim, bana bir şey yapmazlar.

– Olsun modern görünüşlü birkaç arkadaşa laf attılar, çocuklar şimdi ceketle geliyor okula.

– Elçin bir yılı geçtik. Görüşüyoruz. Ancak bir gün okuluna davet etmedin. Merak ediyorum, okulunu, ortamını, arkadaşlarını.

– Hiç aklıma gelmedi ki gerek duymadık, nasılsa buluşuyorduk. Sen yurda gelip beni alabildiğin için herhâlde.

– Olsun ben yarın mutlaka geleceğim.

Elçin boynunu büktü sevdiğine, onu kıramazdı ki! Aslında okulda dışarıdan erkek arkadaşı olan kızlara iyi gözle bakılmıyordu. Çoğunlukla kızlar, sevgilileriyle dışarıda görüşüyorlardı. Olsun, Elçin, Mehmet'i ta yüreğinin içiyle seviyordu. Mehmet için her şeyi yapardı.

Mehmet o gece memleketli arkadaşlarıyla kaldı yine. Ankara Siyasal'da okuyorlardı. Sabah okula gideceklerdi o da onlara katıldı. Ankara Hukuk ve Siyasal birbirine yakındı. Öğleye kadar orada takılacaktı. Bir de Ankara Hukuk'ta liseden sınıf arkadaşı vardı. Belki onu da bulabilirdi.

Birlikte bir otobüsle Ankara Siyasal'a geldiler. Arkadaşları derse girecekti, Mehmet'te Hukuk Kantini'nde onları bekleyecekti.

Ankara Siyasal ve Hukuk sol ağırlıklıydı. Arkadaşlarından öğrenmişti. Onun için içi rahattı. Arkadaşları derse o da kantine gitti.

Kantinde dersi olmayan öğrenciler vardı. Kızlı erkekli oturuyorlardı. O da bir kenara oturdu. Bir ders geçti teneffüs oldu. Sınıflarından öğrenciler kantine doluştular. Daha sakin ve sorunsuz görünüyorlardı. Ortada bir gerginlik yoktu. Lise arkadaşını aradı gelenlerin içinden, ancak göremedi. Bir ders daha geçti.

Yine teneffüs oldu, kantine öğrenciler doluştu. Sonra bir ders daha ve arkasından üçüncü teneffüs. Evlerinde kaldığı arkadaşları siyasaldan yanına geldiler. Lise arkadaşını gördü birden ileride. Bir grupla birlikte oturuyordu.

Yanındaki arkadaşları memlekettendiler ama sınıfından değillerdi. Sı-

nıf arkadaşını tanımıyorlardı. Mehmet onlara ileride oturan arkadaşını gösterdi.

Onlar o zaman tanıdılar. Mehmet'i uyardılar:

– Ha o mu? Ankara Hukuk'un ileri solcularından oldu. Önemli birisi artık solcular içinde!

– Ne öyle mi?

Mehmet şaşırmıştı. Arkadaşı lisedeyken oldukça mülayim, efendi bir çocuktu. Siyasi olarak da daha çok milliyetçiydi.

– Emin misiniz, o milliyetçi gibiydi lisede?

– Eminiz bak, oturduğu grup hep devrimciler!

Mehmet baktı, hakikaten grup, masada hararetli bir sohbete dalmışlardı. Masada bazı pankartlar vardı. Kalın kitaplar, sol gazeteler gördü.

Şimdi iyice şaşkındı. Yanına mı gitsin, ya biri onu onlarla görür ve Elçin'in okulundan olursa. Nasıl girerdi, öğleyin Elçin'in okuluna?

Tam o sırada lise arkadaşı onu gördü. El sallıyordu.

Mehmet de selam verdi. Gel diye işaret ediyordu. Arkadaşlarına veda edip mecburen o tarafa yöneldi. Liseden sınıf arkadaşı Gökhan'ı bulmuştu.

Masada bir sürü öğrenci kızlar da vardı. Gökhan bayağı havalı bir tip olmuştu. Ağır ağabey edalarıyla onu arkadaşlarıyla tanıştırdı. Sonra aralarında konuşmalara yine daldılar.

Mehmet, eski arkadaşını izliyordu. iddialı konuşmalar yapıyordu. Yine devrimden, insan haklarından, oligarşiden bahsediyorlardı. Erkekler bir başka havalıydılar. Kızlar hayran hayran onları dinliyorlardı. Bayağı kalabalıktılar. Yan masalardan sohbete katılanlar oluyordu. Hepsinde bir öfke vardı, ezilenler adına, işçiler, emekçiler adına öfkeliydiler. Çok güzel söylemleri vardı. Emeğin sömürülmesine karşıydılar, emekçinin iktidarı için devrim şarttı. Tabi ki devrim kanlı olacaktı. Oligarşi bu değişimi engellemek için ne gerekirse yapacaktı. Kan döküyordu ve dökecekti.

Mehmet dikkatle söylenenleri anlamaya çalışıyordu. Evet, söylenenler güzel, adil bir düzeni vaat ediyordu. Ancak zaman erken değil miydi?

İçinden "Daha çok erken, arkadaşlar!" dedi ama söyleyemedi. Gruptaki gençler devrime o kadar inanmışlardı ki ne söylese boştu.

O, bilhassa eski lise arkadaşına şaşırıyordu. Lisedeyken bir iki kez tar-

tışmışlardı. Mehmet, koyu bir Türkçülüğün ırkçılık içereceğini söylediğinde Gökhan kızmış, Türklüğün büyüklüğünden bahsetmişti. 1974 Kıbrıs Harekâtı başladığında ellerine bayrak almış, birlikte şehrin meydanında "Bizi de askere alın." diye bağırmışlardı.

Şimdi, "Halklara özgürlük." diyorlardı. Ne halkı, ne halkları, Mehmet anlayamıyordu. Ne demek "Halklara özgürlük" Türkiye'de ayrı ayrı halklar mı vardı?

Ders saati gelmişti. Masadakiler azaldı. Çoğu sınıflarına gittiler. Mehmet'le Gökhan bir köşeye çekilip baş başa sohbet ettiler.

Mehmet hemen sordu:

– Hayırdır Gökhan, devrimci mi oldun?

– Mehmet, görmüyor musun ülkeyi? İşçiler eziliyor, oligarşi borusunu öttürüyor. Bir şeyler yapmalı?

– Tamam, ben de görüyorum ama devrim için çok erken değil mi?

– Ne erkeni, geç bile kalındı? Bu ülke devrimini yapacak, komünist parti önderliğinde emeğin iktidarını sağlayacak. Herkes eşit olacak, artı değer sömürülmeyecek!

Mehmet baktı, arkadaşı öfkeleniyor.

– Yahu sen lisede milliyetçi tavırlarınla bize kızıyordun, ne oldu sana birden?

– Uyandım, sen de uyan. Yıllarca uyutulduk, anlamıyor musun?

– Anlıyorum bir şeyler var elbet ama daha çok genciz, daha öğreneceğimiz çok şey var! Bir de toplum, koca ülkemizin halkı sadece üniversite gençliği değil ki... Toplumun daha öğreneceği çok şey yok mu?

– İşte biz de onun için çalışıyoruz. Üniversite gençliği, aydın önder olmalı, toplumu aydınlatmalı.

– Haklısın ama çok acele etmeyerek adım adım yapılmalı bu. Yoksa toplum anlamaz, bizi dışlar!

– Bunun için gerekirse savaşacağız Mehmet, bunun için örgütlenmeli aydınlığın yolunu topluma göstermeliyiz.

Mehmet hak veriyordu birçok şeye ama onun için diyalektik süreç iyi kavranmalı, daha feodal ağaların kalıntıları, eski, Osmanlı beylerinin uzantıları varken acele edilmiyor muydu?

– Gökhan, ben de üniversitelinin aydın olmasını ve topluma önderlik etmesinin gerektiğini biliyorum, ancak özgürlükler kavrandıkça istenir. Yoksa özgürlüğünü kavramamış bir beyine o özgürlük rahatsızlık vermez mi? Ahlak gibi bazı ülkelerde özgürlük olan bir davranış, bazı ülkelerde özgürlük değil, ahlaksızlık?

– Değiştireceğiz hepsini Mehmet, bunu devrim sağlayacak!

– Gökhan, devrim, evrimleşme süreci içinde çeşitli kademeler değil mi? Evrimin bir döneminde yaşanan topyekûn değişim değil mi?

– Evet.

– Peki, evrimleşme sürecini tamamlamamış insanlarla toplumda devrim olur mu?

– Evrimi hızlandıracağız, işte gelişimin çocukları değil miyiz? Bu toplumdan çıkmadı mı bu devrimciler?

– Elbette, evrimleşme ve kavrama önceliği üniversite gençliğinde olacaktır. Üst seviye eğitim, olayları kavramayı hızlandırıyor ama üniversite, tüm toplum değil ki. İşte, Osmanlının saraya yakın çevresi aydın, okumuş, eğitimliydiler, 1 ve 2. Tanzimat'ı yapabildiler ama halk neredeydi? Kurulan ilk Osmanlı meclislerinde halk var mıydı? Halk, Anadolu'da beylerle, ağalarla iş birliği yapmış değişime direniyordu. Yani aydınların yanında yer almadı. Padişah da erkan-ı devletine gerek duyduğu için onlara yönetimde söz verdi.

– Peki, Kurtuluş Savaşı ve Türk halkı? Kurulan cumhuriyet?

– Bugün sizin gibi aydın, ilerici, eğitimli Osmanlı erkan-ı devleti, değişimin kaçınılmaz olduğunu biliyorlardı. Artık padişahtan korkmuyorlar, onun saltanatını istemiyorlardı. Bir padişahla yönetilmenin sıkıntılarını son yıllarda bilfiil yaşıyorlardı. Yönetimin tamamını ele geçirmek istiyorlardı. Aslında Enver Paşalara falan kalsa padişahlık yıkılacak ama belki askerî bir diktatörlük kurulacaktı. Erkan-ı devlet mensupları, 1 ve 2. Tanzimat Dönemlerinde zaten meclise girmişler, bakanlıklar yapmışlardı. Az çok deneyimleri de vardı. Enver Paşa gibi kendi güçlerini artırmak isteyen, belki de diktatörlük kuracak olan kişilere Mustafa Kemal engel oldu.

– Neden farklı bir tutum içine girdiler ve halk, Kurtuluş Savaşı'na niye tam destek verdi?

– Eğitimli subayların başında Atatürk geliyordu. Trablusgarp ve Çanakkale savaşlarında üstün başarı göstermişti. Padişah da onu seviyordu. O zamanlar Osmanlı ordusunu yöneten Alman komutanlar da onu tutuyorlardı. Orduya yararlı bir komutandı. Enver Paşa genel kurmay başkanı olduğu hâlde Mustafa Kemal'in önünü tıkayamadı. Mustafa Kemal, erkan-ı devlet mensuplarından farklıydı. Selanikli bir Türk ailesinden geliyordu. Saray çevresinden değildi. Görev yaptığı yerler hep İstanbul'dan uzak olmuştu. Libya'da çölde savaşmış, Avrupa'da askerî ataşelikler yapmış, çeşitli cephelerde halkla iç içe olmuştu. Bazı Osmanlı subayları, saraya yakın olanlardan farklıydı. Onlar, Mustafa Kemal ve arkadaşlarıydı. Onlar halk çocukları idiler. Kuracakları yeni devlet elbette halk cumhuriyeti olacaktı. Ancak halk hazır mıydı? Hayır! Cumhuriyet kuruldu. Çağdaşlaşma devrimleri yavaşça ve sancılarla yapıldı. Menemen Olayı Doğuda ayaklanmalar yaşandı. Çok partili dönem denendi, Mecliste milletvekilleri birbirlerini öldürdü. Atatürk'ün isteği üzerine kurulmuş muhalefet partisi kapatıldı. İstiklal Mahkemeleri kuruldu. Bir sürü insan asıldı. Hâlâ silahlarını saklayan eski Osmanlı beylerinin, şimdiki toprak ağlarının silahları toplatıldı. Hatırla! Halk cumhuriyeti kurulmuştu ama bir dönem diktatör gibi yönetti Atatürk ülkeyi. Çaresizdi. Halk, olgunlaşana kadar!"

– Peki, Kurtuluş Savaşı?

– Anadolu halkı, bağımsız yaşamak istiyordu, namusunu, dinini, evini, ailesini, toprağını korudu. Bilirsin, biz Türkler esareti sevmeyiz. Atatürk ilk topluluklarını, ilk örgütlenme çabalarını yeni cumhuriyetten bahsetmeden yaptı. Padişah adına, şeriat adına, halifelik adına hareket ediyormuş gibi davrandı. Halk, bu cesur komutanlara inandı. Onların çevresinde toplandı. O sırada, bu örgütlenmenin içine girmekte geciken ya da olaya inanmayıp küçümseyen, şahsi çıkarlarına öncelik veren, Osmanlı erkan-ı devleti ve padişah, bu yeni topluluğu hain ilan ettiler. Neyse zaten, vatanını korumak isteyen Anadolu Türk halkı bu yeni Meclisin çevresinde toplandı ve düşmana direndi. Savaş kazanıldı.

– Sonra ne oldu bu saray çevresi?

– Aydın, eğitimli insanlara daima gereksinim vardır. Yeni cumhuriyetçilere açıkça düşmanlık yapanlar hariç, diğerleri eğitimleriyle, bilgileriyle,

akıllarıyla yeni yönetime sokuldular. Zaten onlar da artık halk cumhuriyetinin gereğini kavramışlardı. Yeni cumhuriyetin eğitimli insanlara ihtiyacı vardı. O zamanlar okuma yazma oranı yüzde beş civarında. Zamanla, onlardan milletvekilleri, bakanlar, başbakanlar, büyükelçiler, önemli bürokratlar doğdu. Maalesef evrim yasaları, halk geriden geliyordu.

– Peki, şimdi sence ne yapalım, oturup olayları bekleyelim mi? Gözümüzün önündeki ezilmişliğe direnmeyelim mi?

– Elbette hayır ama bu acele bir devrimle olmaz!

– Nasıl olur peki?

– Bireyin önem kazandığı ve ekonomide katılımını sağlayan ancak kapitalizmden farklı yeni bir felsefe yaratılacak. Yani toplumcu düşüncelerde ele alınan toplumsal üretim ve yönetim projelerinin yerine bireyin öne alındığı bir ekonomik modelin önce hayali sonra felsefesi, sonra da kapitalizmden farklı bir ekonomik düzeni oluşturulacak. Ama evrim yasaları içinde, gelişim süreci unutulmadan.

– Sistem, kapitalizm, sınıflar?

– Evet, kapitalizm ve sınıf kavgaları gerçeğini bireye indirgemek gerekiyor. Benim söylediğim elbette bir hayal! Şimdi her bireyin kendi başına patron olduğu düzeni hayal ediyorum. Bu tek başına bir insanın hayali ile olmaz, bu bir süreç, insanlık bunu hayal edecek, filozoflar felsefesini yaratacak, ekonomistler sistemini oluşturacak. Bunu konuşmak için erken, sadece ben bireyin önemini kastetmek için bu konuyu açtım. Asıl geçiş dönemi dediğimiz düzeni tartışmalıyız. Yani geçiş döneminde yaşanacak, Lenin'in yani sizlerin önerisi, "Proletarya Diktatörlüğü" gibi!..

– Sosyalist yani toplumcu bir geçiş gerekmiyor mu, işçinin yönetimde olması daha insani değil mi?

– Elbette kulağa çok insani bir kavram gibi geliyor ama insanın özgür iradesine güvenmeden başarılı olunmaz. Bir insanı, bir kalıp, bir sistem içine sokarsanız başarılı olamaz. Bugün, patronlara çalışan ya da devlet memuru, işçisi isteksiz çalışmıyor mu? Proletarya diktatörlüğünde ne değişecek? O gün de devlete çalışacak, ne kadar kültür devrimini de sağlasanız, birey öncelikle kendisi için çalışmak ister. Bu insanın içinde evrimleşmesi için var olan ana yasa, ego değil mi? Sosyalizmde de bu itici güç

ego yüzünden, bence yine sınıflar doğacaktır. Yönetime yakın çevrelerden doğan değişik tip devlet aristokrasisi, gücü elde tutanlar oluşmayacak mı? Bunun önüne geçilemez. Tarih boyunca yaşanmış, denenmiş bir model değil mi bu, ha burjuva partilerinin iktidarı, ha proletarya diktatörlüğünde söz edilen komünist parti iktidarı... Sosyalizm ya da toplumculuk, evrimin ilk yasası olan egoyu kulak arkasına atmamalı. O zaman gerçekçilikten uzaklaşmıyor mu? Bireyin yönetime ve ekonomiye tek başına katılımı çok ileri bir hayal ama bir gün olacak. Belki o gün sınıflar ortadan kalkacak.

– Peki, nasıl olacak sana göre geçiş dönemi?

– Sana çok erken olsa da her bireyin kendi başına patron olacağı günün hayalini anlattım. Çünkü geçiş döneminde de bu hayali bir felsefe olarak kabul edip bir sistem anlatmaya çalışacağım da ondan.

Gökhan, bir aydın Türk genci olarak hayal de olsa her fikre saygılıydı ve merak ta etmeye başlamıştı. Biraz heyecanlı,

– Hemen anlatabilir misin? Yemek saati, sonra dersler, biliyorsun!

1. Öncelikle mevcut siyasal yapı, yasalar ve ekonomik yapı iyi anlaşılacak. Bu yapının gerçeklerine göre hareket edilecek. Yani siyasal parti yasaları, yasaların izin verdiği koşullar, Türk toplumunun hangi meslek, sınıf ve kültürlerde olduğu iyi anlaşılacak.

2. Bu yasaların elverdiği kadarıyla, halk çocukları bir parti kuracaklar. Bu partinin ana felsefesi şimdilik bireylerin çıkarları olacak ve herhangi bir sınıfı temsil etmeyecek. Bireyler hedef alınarak o günün gerçekleri içinde ve süreçler yaşanana kadar en önemli çıkarımız olan tam bağımsız bir Türkiye ve bütünlüğü savunulacak. Bunun bir birey için en önemli çıkar olduğunu, bu sayede sömürge ülkesi insanları gibi sömürülmeyeceğini, bu devletin tam bağımsızlığının ve bütünlüğünün, emperyalizme karşı en büyük güç olduğu anlatılacak.

3. Bu partinin kurucuları ve önemli yöneticileri bu ilkeyi savunan insanlardan oluşacak. Halk çocukları olacak. Yani, orta tabaka dediğimiz, memur, işçi, köylü, esnaf çocuklarından. Parti yönetim kuruluna ve önemli yöneticilerine dikkat edilecek ve özenle ilk ilkeyi savunan halk çocuklarından oluşturulacak. Bir de aşırı uçlara dikkat edilecek, mezhepçi, sınıfçı, dinci, ırkçı unsurlar sokulmayacak. Aristokrasinin ve beylerin bir sürü

profesörü, yetişmiş aydını olabilir; fikirlerinden, araştırmalarından yararlanılacak ama sınıflarını eninde sonunda savunacakları için parti yönetimine alınmayacaklar. Bu parti, bu cumhuriyetin halkını temsil edecek. Çoğunluğu temsil edecek. Benim tespitime göre bugün, Türkiye'de çoğunluk, köylü, esnaf, küçük memur ve işçilerden oluşuyor.

4. Bu parti, her ilde şubesini oluşturana kadar örgütlenecek. Merkezin yönetim kuruluna bağlı bir örgütlenme disiplini olacak. Partinin kuruluş ilkeleri bir kitapçıkla anlatılacak. Tanıtım ve örgütlenme için bir slogan yaratılacak. Birey hedef alınarak her türlü tanıtım teknikleri kullanılacak. İnsanların özgür iradeleriyle katılımı sağlanacak. Yasal olmayan her türlü hareketlerden kaçınılacak. Örgütlenme mahalle, sokak gibi küçük birimlere indirilecek; ilçelerde, beldelerde birer temsilci olacak. Asıl temsilcilikler meslek birliklerinden, sendikalardan, sivil toplum örgütlerinden olacak. Mezhep ve soy farklılıklarından da temsilciler bulunacak. Belirli aralıklarla yapılan genel toplantılarda alınabilecek kararlarda bu temsilcilerin katılımı, söz ve oy hakkı sağlanacak.

5. Şimdilik, ekonomik sistem olarak Atatürk'ün cumhuriyetin başında oluşturduğu yarı-devletçi bir düzen savunulacak. Önemli bankalar, enerji, madenler, iletişim, ulaştırma, altyapının devletin elinde olması gerektiği savunulacak. Ancak en başta fabrikaların, atölyelerin, esnaf ve toprak sahiplerinin özgür yatırımlarının destekleneceği anlatılacak. Mülkiyet hakları korunacak.

6. Sivil toplum kuruluşlarının kurulması, halkın her kesiminin örgütlenmesi, meslek birlikleri, kooperatifler, sendikalaşma desteklenecek. Ana ilke dışında olmamak kaydıyla, bu örgütlerle ilişkiler kurulacak. Zamanla bu yasal örgütlerin birer temsilcisi parti bünyesine alınacak ve genel toplantılarda söz ve oy hakkı verilecek. Ama gelişim tamamlanmadıkça, yani tam bağımsızlık ilkesi tüm toplum örgütlerince tam anlaşılıp desteklenene kadar partinin yönetimine alınmayacaklar. Ancak sürekli ilgilenilecek ve sorunlarına sahip çıkılacak.

7. Dünyada da tam bağımsız ve tarafsızlık ilkesi savunulacak. Birleşmiş Milletler dışında hiçbir mevcut pakt ya da uluslararası iş birliği, devletlerarası herhangi bir birlik savunulmayacak.

8. Zamana ve evrime güvenilecek. Bu parti, tüm halk örgütlenmesini ve her kesimden temsilcilerini oluşturduktan sonra demokratikleşmeden korkulmayacak. Partinin alttan yukarıya doğru demokratik seçimlerle yöneticilerini atamasından çekinilmeyecek.

9. Parti programında, toplumun geniş kesimlerinin desteklendiği gösterilecek. Bilhassa kooperatifçilik desteklenecek. Köylünün, esnafın, küçük büyük işletmelerin üretim için destekleneceğinden, bankalar aracılığıyla kredi destekleri sağlanacağından bahsedilecek. Memur ve işçinin ev edinebilmesi için kredi sağlanacak. Sağlık güvencesi, eğitimin ücretsiz olması savunulacak. Mezhep ve diğer sivil toplum kesimlerinin varlıkları güvence altında tutulacak. Laiklik korunacak ama dine sahip çıkılacağı anlatılacak. Hiçbir yerde dindarlara baskı yapılmayacak. Daha hazır olmayan topluma, materyalizmi içeren hiçbir fikir savunulmayacak.

10. Partide bulunan sivil toplum örgütlerinin temsilcileriyle bilhassa kooperatiflerle koordinasyon sağlanarak eğer toplumun geniş kesimleri olan köylü, esnaf, memur ve işçinin çıkarları ortak düşünülür ve din de boşta bırakılmazsa sahip çıkılacak kavramlar da diğer çıkarcı partilere bırakılmazsa bu parti iktidara geçer.

İktidarda öncelikle "Yeni Bankalar Yasası" çıkarılacak. Bankaların topladıkları mevduatın yüzde yetmişinin üretime yönelik proje kredilerine kullanması zorunlu hâle getirilecek. Üretime yönelik yatırımlara kredi verilebilmesi için teminat, yatırım projesinin fizibilite raporu olacak. Eğer Banka fizibiliteyi inceleyip onayladı ise sorumluğunu da üstlenmiş olacak.

En önemlisi milyonlarca insanın ortak olacağı ve yönetiminin büyük hissedarlar tarafından yönetilmediği kooperatifler yaratılacak. Bunun için özel bir yasa çıkarılacak ve bu kooperatiflerin büyük hissedarların eline geçmesi engellenecek. Borsa yoluyla değil de direkt insanların ortak oldukları, eşit ortaklık hisselerinin olduğu kooperatifler ya da aynı amaçlı şirketler yasayla korunacak. Bu toplu katılımcı yapılar bütün Türkiye geneline yayılacak.

Bütün Türkiye için bir ana plan hazırlanacak. Bu plana bağlı olarak yatırımlar ve sınai gelişim, doğal, coğrafi kaynaklara göre yaptırılacak.

Köylerin çevresinde toplandığı merkez köyler oluşturulacak. Buralarda köy enstitüleri, köy kooperatifleri kurulacak.

Ana plana bağlı turizm ve tarihî araştırmalar desteklenecek.

Eğitime bütçeden ayrılan pay artırılacak. Üniversitelerin araştırma ve geliştirme bütçeleri genişletilecek.

Uluslararası güçte patent büroları kurularak insanların Türkiye'de araştırma ve buluş yapmaları teşvik edilecek ve sahip çıkılacak. Geleceğin silahı olacak bilgisayar ve robot teknolojileri geliştirilecek.

Dış ve iç borçlar için alacaklılar ile bir plan üzerinde anlaşılacak, anlaşma olmazsa tek yönlü rest çekilecek. Bütçenin yarısından fazlası borçlanılmayacak.

Neyse uzatmayayım daha birçok şey var yapılacak. Belki bunlar bir hayal, olsun, bana devrim yapmaktan daha gerçekçi geliyor.

– Çok uzun bir yol!

– Evet, en az bir çeyrek yüzyıl beklenecek, şimdi bizi aristokrasinin iktidarından sonra feodal yapının iktidarları yönetiyor. Halk tüm bu partileri zamanla kavrayacak, cumhuriyetin çocukları, biz büyüyeceğiz. Olgunlaşacağız. Halk çocukları değil miyiz daha kendi neslimizi yaratamadık. Sonra evrim uzun bir yol değil mi?

– Peki, kapatılan dernekleri, partileri, yasaklanan gazetecileri görmüyor musun?

– Görüyorum, muhafazakâr yapı direniyor. Evrimin sancıları bunlar. Merak etme biri kapanır diğeri açılır, biri tutuklanır ya da öldürülür yeni bir yürek doğar.

– Peki, söylediğinin hepsinin yapılması ile devrim olur mu?

– Hayır, evrimleşmenin ilk adımı! Gelişen Türkiye'yi sağlayacak. Ülke geliştikten, ekonomik kalkınmayı sağladıktan, sanayileştikten sonra işçi, iktidarı ister, devrim yaparsa o gün belki bir yeni düzen kurulur. Ama isterse bunu şimdiden göremeyiz. Belki benim hayalim olan her bireyin patron olduğu günler başlar.

– Peki, emperyalizm ne olacak, bu gelişimi ister mi, izin verir mi?

– İster mi hiç, elbette istemez. Engelleyecek, gelişimi durdurmaya çalışacak ama evrimin önünde kimse duramaz ve tarih gösterdi ki duramadı.

Kölelik nasıl yıkıldı? Her gücün zayıf noktaları vardır. Emperyalizmin, kapitalizmin kendi çelişkileri yok mu? Daha 1940'ta, bir daha birbirlerine saldırıp 2. Dünya Savaşı'nı çıkarmadılar mı? Bak, koca Avrupa, kendini besleyemiyor, bizim tarımımız onları besliyor. Hayvancılıkta onlardan öndeyiz. Peki, niye her sorunlarını çözemiyorlar? Çünkü sadece sanayileşmek yetmiyor. Ülkelerin konumu, doğal kaynaklar, madenler, coğrafya, toplumun gelenekleri, yapısı, tarihi... Sonra insan faktörü tek başına güç, hiçbir güç, bir insanı yüreğiyle, beyniyle, hisleriyle yönetemez. Biz emperyalizmin, kapitalizmin iç çelişkilerinden yararlanacağız.

Gökhan kendi kendine kızıyordu, Mehmet neler diyordu? İnatla sordu.

– Nasıl?

– Mesela onlar, araba mı, teknolojik eşya mı satıyorlar, peki nasıl taşıyacaklar, bizim ülke köprü gibi, eski İpek Yolu, biz taşıyacağız, bize mahkûm olacaklar. Tarımda, hayvancılıkta ilerleyeceğiz, bizden alacaklar yiyeceklerini. Asya, Afrika, Arap toplulukları, İran, Çin bunlarla iyi ilişkiler kuracağız. Oralarda iş adamlarımız olacak. İpek Yolu'nun ticaretini eski Türkler gibi biz kontrol edeceğiz. Doğu ve Batı arasındaki, üç kıta arasındaki ticaretin merkezi olacağız. Her yapılan ticaretten pay alacağız. Tabi ki halkın partileriyle olur, tüm bunlar.

– Peki, bugün neler oluyor sence? Gencecik insanlar birbirini niçin kırıyor?

– Türkiye, daha Osmanlı beylerinin, yani feodalitenin uzantılarını aşamadı. Daha 1940'larda, çok partili döneme girince partilerini kurabildiler. Yeni yeni iktidarda güç deniyorlar. Yıl 1976 daha otuz altı yıl geçti üzerinden. Cumhuriyette saflar, güçler elde eden eski Osmanlı aristokrasisi ile çatışıp duruyorlar. Yeni cumhuriyetin nesilleri bizleriz. Bizler ilk nesilleriz. Büyüyeceğiz, olgunlaşacağız, bir ya da birkaç nesil yetiştireceğiz, böylece bu kurulan yeni cumhuriyetin cumhuru oluşacak. Şu anda cumhuriyet var ama ortada cumhur, yani halk yok. Bakma sen söylenenlere. İki reklam yap, iki palavra at, seni de iktidara getirir bu halk. Daha olayları çözemiyorlar. Osmanlı tebaasının uzantısı henüz halk! Ne zaman ki tebaa, ümmet olmaktan çıkar, halk olur, o zaman bu Türkiye Cumhuriyeti gerçek bir halk cumhuriyeti olur.

Gökhan'ın canı sıkılmıştı. O güzel devrim fikirleri, idealleri ne olacaktı? Tutuculaştı ve içinden direndi.

– Mehmet senin öğreneceğin birçok şey var. Biraz Marks'ı oku. Kapitalizmi, acımasız emperyalizmi oku. Dünyayı kapitalistler yönetiyor ve yönetecek, biz direneceğiz. Sovyetlerde devrim nasıl başarıldı? Devrimin tarihini oku!

Mehmet, aslında hepsini okumuştu ama eski arkadaşının daha fazla canını sıkmak istemedi.

– Tamam, bir kısmını okudum ama daha da fazla okurum.

Gökhan akşam onu evine davet etti. Lisede en samimi sınıf arkadaşıydı. Babasını, ailesini tanıyordu. Sözleştiler. Öğle olmuştu. Öğrenciler okulun yemekhanesine toplanıyordu.

Gökhan:

– Gel beraber yemek yiyelim.

– Yok, benim randevum var, Beşevler'e gideceğim. Akşam söz, buluşalım. Sende kalırım, aileni de görmüş olurum."

Tam vedalaşacaklardı. Kantinde bir hareketlenme oldu. Bir grup kantine giriyordu. Gençler saygıyla yol veriyorlardı. Gelenler, önemli adamlar edasıyla bir masaya oturdular. Mehmet merakla,

– Yahu bunlar kim, önemli insanlar galiba?

– Bunlar solun ileri gelenleri, bazıları çok önemli liderlerden.

– Peki sen?

– Yok canım, ben alt tarafı devrimciyim, onlar kadar nerede? Onlar bazı fraksiyon liderleri.

Mehmet, biraz daha dikkatli bakıyor, meraklı, bu büyük devrimci liderlerin nasıl gençler olduğunu anlamaya çalışıyordu. Dikkat edince kara yağız, esmer pos bıyıklı, iri yarı olan birisinin bir başka havalı olduğunu fark etti. Dayanamadı sordu:

– Gökhan şu esmer, pos bıyıklı olan kim?

– Ona Apo diyorlar, hızlı solculardan. Gözü kara biri, çift tabanca dolaşır diyorlar.

Mehmet daha da dikkatli bakmaya başladı. Tabi ki göz ucuyla! Çekiniyordu. Ha sağ, ha sol onun için fark etmezdi, çekiniyordu.

Bu Apo dedikleri, esmerliğiyle tipik bir Doğulu gence benziyordu. Yüzü, Doğunun sert coğrafyasına benziyordu. Suratı çok ciddi, yanındaki diğer gençlerden daha büyük gösteriyordu.

– Hangi okuldan bunlar?

– Siyasal'dan da var, Hukuk'tan da. Apo, Siyasal'da galiba. Abdullah adı. Soyadını bilmiyorum.

Zaman gelmişti. Geç kalıyordu. Gökhan ile sarılıp vedalaştılar. Doğru Beşevler'e gidecekti.

Otobüsle oraya vardığında öğleden sonra saat bire geliyordu. Elçin onu okul kantininde bekleyecekti. Okulunu biliyordu. Endüstriyel Sanatlar Yüksek Öğretmen Okulu.

Okula girerken oldukça heyecanlıydı. Kıyafeti yine sağcılara benzemiyordu. Acaba nasıl bir tepki göstereceklerdi. Kendini ne solcu ne sağcı hissediyordu henüz. Biraz da o duygularından cesaret buluyordu. O, tarafsızdı. O, evrim taraftarıydı. Diyalektiğe inanıyordu. Zaman, her şeyi geliştiriyor, "Daha beklemeli." diyordu.

Polis, öğrenci kimliğini görünce ayrıntılara bakmadı. Böylece kapıdan giriverdi. Kantini sordu bir kız öğrenciye. Özellikle bir kıza sormuştu. Bir erkek öğrenciye sorsa "Ne işin var?" diye sorarlar diye korkmuştu.

Kantin kalabalıktı. Öğrenciler masalarda çay, kahve içiyorlardı. Yemek saati geçmişti. Elçin'in gözü kapıdaydı. Heyecanla onu bekliyordu. Arkadaşlarının arasından koşarak yanına geldi hemen.

– Gel seni sınıf arkadaşlarımla tanıştırayım.

Mehmet'in elinden tutmuş, telaşla çekiyordu. Bir an önce arkadaşlarının oturduğu masaya gitmek, kalabalığın arasına karışmak istiyordu.

Mehmet onun korktuğunu anladı. O da ürktü. Çevreye göz attı. Evet, belli oluyordu. Bazı masalarda ağırlıklı erkek öğrenciler oturuyordu. Kantinde sanki haremlik-selamlık havası vardı. Kızların daha yoğun olduğu masalar ayrıydı sanki.

Masaya geldiler topu topu bir erkek vardı masada, diğerleri kızdı. Elçin hemen onu tanıştırdı.

– Arkadaşlar, Mehmet!

Mehmet'in bir anda aklına geldi. Aslında söz yüzükleri almıştı gelir-

ken. Ama unutmuştu. Dün akşam birbirlerine olan özlemleri unutturmuştu ona. 'Keşke dün akşam taksaydık yüzükleri.' diye düşündü, şimdi Elçin bir başka, sözlüm diye tanıştıracaktı, Mehmet'i.

Tanıştılar. Diğer gençler ona, gülümseyerek anlayışla hâl hatır sordular. Okulunu öğrendiler. Havadan sudan bir sohbet başladı masada.

Mehmet, bir yandan diğer masaları, bilhassa sırf erkeklerin oturduğu masaları süzüyordu. Yarım saat falan sohbet edildi. Ona çay ısmarladılar. Elçin yemek yemişti. Ona da tost ısmarladı. Öğleden sonra iki derse daha girecekti. Mehmet bir civarda oyalanacak, onu ilk buluştukları pastanede bekleyecekti.

Planları buydu. Ancak tam Mehmet tostunu yiyordu ki, nerden geldiyse bir genç masaya geldi. Eğildi Elçin'in kulağına bir şeyler söyledi. Elçin'in yüzü bir anda kıpkırmızı oldu.

– Bir dakika Mehmet, ben şimdi geliyorum, dedi. Gençle beraber kantinin dışına doğru yürüdüler.

Mehmet, ne oluyor falan demeye bile fırsat bulamadan uzaklaşmışlardı bile...

Masada oturan diğer gençler de ayaklandılar. Özür, ders falan deyip uzaklaştılar. Masada Mehmet yapayalnız kalıverdi. Korkmuştu ama ne yapsın? Elçin bir anda yok olmuştu. Orayı terk etse resmen korkup kaçmış olacaktı. Korkusunu belli etmemeye çalışarak zorla tostundan ısırdığı lokmayı yuttu.

Beklemeliydi. Sevdiğini orada olduğu gibi bırakıp gidemezdi. Elçin'in çıktığı kantin kapısına heyecanla bakıp beklemeye başladı. Kantin gerilmişti. Bir iki masa ki onlarda sırf erkek öğrenciler, dışında tüm masalar boşaldı. Kantin sessizleşmiş âdeta boşalmıştı.

Korkuları arttı ama "Ne yapalım, en fazla iyi bir dayak yerim." dedi kendi kendine. Kaderini kabul etmiş, içi titreyerek bekliyordu.

Bir beş dakika geçti. Dayanamadı. Hiç olmazsa kapıdan bir göz atayım, Elçin nerede, diye ayaklanmak istedi. Tam o sırada kapıdan Elçin gözüktü. Arkasından onun kulağına bir şeyler söyleyen çocuk ve birkaç genç daha içeri girdi. Elçin koşar gibi ona doğru geliyordu. Tekrar oturdu. Bekledi.

– Mehmet gel çıkalım!

Elini bile uzatmamış, elini tutmamıştı. Uzaktan konuşuyordu, mesafeli. Gözleri korku doluydu.

– Ne oldu Elçin?

– Mehmet ne olur, hadi hemen çıkalım, anlatacağım hadi kalk, hadi ne olur!..

Mehmet onun üzüntüsünü, korkusunu yüzünden okumuştu. Ona daha fazla ızdırap vermemek için doğruldu. Elçin ona sokulmuyordu. Önünde hızlı hızlı yürüyor, bir an önce okuldan çıkmaya çalışıyordu. Aklında ne öğleden sonraki dersleri ne de okulu vardı. Herhâlde bir an önce sevdiğini kurtarmak istiyordu bir şeylerden?

Okuldan dışarı attılar kendilerini koşarcasına. Mehmet, Elçin'in arkasından yetişmeye çalışıyor ama yetişemiyordu. Konuşmadan okulun önündeki caddenin birleştiği meydanın köşesine kadar geldiler. Elçin köşeyi döner dönmez durdu. Onu bekledi.

– Bak canım sevgilim, bir daha okula gelme ne olur!

– Hayırdır ne oldu Elçin, anlatsana?

– Seni sordular bana!

– Eee, ne dedin?

– Sözlüm dedim ama inanmadılar.

Mehmet, bir kez daha pişman oldu yüzükleri unuttuğuna.

– Başka ne sordular?

– Okulunu, nereli olduğunu, ülkücü olup olmadığını!

– Ne dedin?

– Mecburen okulunu söyledim. Memleketlim dedim. Ülkücü değil ama solcu da değil dedim.

– Eee?

– Bak kardeş, dediler, nişanlın olmadıkça bu okula öyle sevgili falan gelmez, burada bir sürü bacımız var. Aileler emanet etmiş, dikkatli olmalıyız, dediler.

– Peki, tehdit ettiler mi?

– Etmediler ama 'Bak burada bir sürü delikanlı var, bir sorun çıkarsa durduramayız, sen bacımızsın senin iyiliğin için uyarıyoruz.' dediler...

– Sanki bu tehdit değil...

– Mehmet ne olur bir daha gelme! Hatta okulun yakınlarına falan gelme!

Bir yandan da Mehmet'in elini tutmuş, gittikçe okuldan uzağa sürüklüyordu.

– Tamam güzelim, sen merak etme!

Hızla yürüyorlardı. Okulun en uzağına varmaya çalışıyorlardı. Hatta önlerine gelen ilk otobüse atladılar. "Gençlik Parkı'na gidelim." diyordu, Elçin.

Öğle saatlerinin sakinliği vardı otobüste. Yer bulabildiler. Oturdular el ele.

– Senin dersin yok muydu, öğleden sonra?

– Boş ver sevgilim, imtihanım bile olsa seni bırakamazdım orada. Boş ver. Canım Mehmet, seni çok seviyorum.

Mehmet o içten sevgiyi gördü o siyah gözlerde. Göğsü kabardı. Parkı falan beklemeyecekti. Elini cebine attı. Yüzükleri buldu. Otobüste yan yana oturuyorlardı.

– Ben de seni çok seviyorum, sen benim her şeyden çok her şeyimsin. Bak ben ne almıştım!

Elçin'e yüzükleri gösteriyordu.

– Şimdi sözleneceğiz zaten.

Elçin'in parmağına yüzüğü takamadı. Biraz küçük müydü ne? Elçin tükürükleriyle ıslattı, yüzüğü taktı gururla. Mehmet de taktı. Otobüs nereye gidiyordu, umurlarında bile değildi, onlar artık sözlüydüler.

Yılbaşı geliyordu. Karar verdiler. Elçin bir bahane uydurup memlekete gitmeyecekti. Mehmet'in artık bir evi vardı. Onda kalacak birbirleriyle olacaklardı. Mehmet daha fazla kalamadı Ankara'da, ertesi gün döndü. Ankara'da ilk gerginliği yaşamışlardı. Bir de iş bulmak istiyordu.

Dönerken otobüs garajında içindeki kuşkular yine doğdu. Acaba dev güçler ne oyunlar oynuyordu? Acaba inanılmaz güçlere ve yaratma sanatına sahip insan beynini, bu özgür iradeyi, acaba bu güçler yönlendirebiliyor muydular?

İşte bunları düşünürken Mehmet, garaja doğru onu izleyen bir karartı hissetti arkasında. Döndü baktı, kimseyi göremedi. Sadece otobüs yolcuların telaşı vardı garajda.

1977

1977 Ocağı

Okul açılmadı, iş bulamadı henüz ama yılbaşı inanılmaz güzel geçti. Bu kez sevdiği kendi başına geldi Ankara'dan. Onu Haydarpaşa Tren Garı'nda karşıladı. Tam bir film gibiydi. Sevgililer filmlerde olduğu gibi kavuştular. Onu elinde bir demet papatya ile bekledi Mehmet. Kışın ortasında zar zor bulmuştu. Bulmuştu işte...

Trenin gelişini beklerken sanki ilk defa buluşuyorlarmış gibi heyecanlıydı. Elçin, sabah yola çıkmış, akşamüstü İstanbul'a geliyordu. O güzel sevgili, o güzel siyah gözler, o kıpkırmızı dudaklar ilk defa ona geliyordu. Mehmet için bir şölendi o gün. İlk evini onun için donatmıştı. Sobasını yakmıştı bile, sıcak bir eve gelecekti sevgilisi. Onun seveceğini düşündüğü her şeyi almaya çalışmıştı. Arkadaşlarının, "Senin eve gelelim." tekliflerini uygun bir biçimde savuşturmuştu. Eve katılacak ufaklık daha İstanbul'a gelmemişti. Martta başlayacaktı üniversiteye hazırlık kursu. Ömer'in kendi kömürlüklerinden odun aşırmışlardı. Onun şölenine, yakın arkadaşları yardım etmişlerdi.

Haydarpaşa kalabalıktı. Onun mutluluğunu kimse anlayamıyordu. Mehmet, haykırmak istiyordu herkese, "Bakın, bakın, benim bir tanecik sevgilim geliyor, bakın o benim her şeyim, ben onu her şeyden çok seviyorum."

Tren gelmeden yarım saat önce Haydarpaşa'daydı. Tren uzaktan göründüğünde, peronun en ucuna gelmişti bile. Herkesten en önce karşılayandı treni. Neredeyse rayların üzerine inecekti. İlk vagon, ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci işte Elçin, altıncı vagonda onu gördü.

Elçin de onu bir an önce görmek için âdeta trenin penceresinden sarkmıştı. El salladılar birbirlerine. Tren perona girdi. Şimdi Mehmet geride kalmıştı. Tren peronun sonuna doğru giderken Elçin pencerede onu geçmişti. Mehmet, onun vagonunun arkasından koşmaya başladı. Elinde bir demet papatya sallanıyordu.

Tren durur durmaz atladı trene, Elçin'in bulunduğu vagona yolcuları yararak ilerledi. Yolcular söylendiler. Onun umurunda değildi. Elçin onu kaybetmişti. Küçük bavulunu almış, vagonun koridorunda inmeye çalışıyordu. Mehmet, yolcuları yararak ona yetişti. Onu belinden kavradı, kaldırdı, kendine çevirdi. Yanakları kırmızı kesilmiş o güzel yüz ona gülümsedi, onu yanaklarından öyle tatlı öptü ki!..

Yolcuların arasından geçerken heyecandan elindeki papatya demetini unutmuştu. Bir kısmı parçalanmış, buruşmuş buketi ona uzattı ve elinden bavulu kaptı. Trenden inerken sarmaş dolaştılar. O gün var ya, o gün, o günü tüm insanlara dilerim! Cennet anlar bunlar, cennet...

Yılbaşı mı? O gece için ne denilir, cennet anları mı, masal mı, rüya mı? Nasıl anlatılır güzel anlar? İçinizin mutluluktan burulduğu anlar vardır. Kendinizi nasıl sıhhatli, enerji dolu, herkese sarılmak istersiniz ya? Öyle bir yılbaşı, bir bütünün parçaları olan o iki vücut, sınırsız, korkusuz, ilk defa kendi yataklarını paylaştılar. Ben bir sır vereyim size, onlar sözleşmişlerdi, evleneceklerini kesinleştirmişlerdi ama yine de bakireliği gerdeğe sakladılar. Onlar birer Türk genciydi, sınırlarını aşamazlardı. Mehmet, sevdiğinin toplum için en önemli varlığına saygı göstermesi gerektiğini biliyordu. İstese, Elçin ona hayır demeyecekti, biliyordu ama o bir lümpen, seviyesiz değildi.

Çocuk gibi oynadılar birbirlerine olan yakınlıklarıyla, baş başa olmanın, takipsiz, o kendilerine ait ortamın tadını sonuna kadar çıkardılar. Bir yatağı paylaştılar, bir tabaktan yediler, bir kıyafet giydiler, hatta birlikte banyo yaptılar.

Ne güzeldi be, o yılbaşı!

Elçin üç günlük tatilden sonra dönmeliydi. Mehmet onu bırakıp dönecekti. Birlikte Elçin'in geldiği gibi trenle döndüler Ankara'ya.

Sabah Ankara'daydılar. Elçin'i yurda yerleştirdi. Elçin okuluna gidecek, programı öğrenecek öğleyin buluşacaklardı. Mehmet o akşam geri dönecekti. Belki okul açılırdı?

Öğleye kadar Mehmet oyalandı bir yerlerde. Öğleyin yine ilk buluştukları pastaneye geldi. Elçin de on dakika sonra oradaydı. Elçin'in öğleden sonra okulunda dersi yoktu. Kızılay'a gittiler. Birlikte yemek yediler, sinemaya gittiler.

Akşam hava karardı, gece ona kadar birlikte bir pastanede çay içtiler. Artık Mehmet'in İstanbul'a Elçin'in de yurda dönme zamanı gelmişti. Bir otobüsle Beşevler Meydanı'na gideceklerdi. Mehmet oraya çok yakın olan kız yurduna Elçin'i bırakıp gece bir otobüsle İstanbul'a dönecekti.

Otobüsten Beşevler Meydanı'nda durakta indiler. El ele yürüyorlardı. Tam karşıya geçmeleri gerekiyordu. Meydanın ortasındaki yuvarlak alana geçtiler. Oradan da karşıya geçeceklerdi. Tam o sırada silahlar patlamaya başladı.

"Tak tak tak taka tak!"

Ne olduğunu anlamamışlardı. Tam meydanın ortasında, bulvarın üzerindeydiler. Tam bir açıklık. Ortada ne bir ağaç ne bir duvar ne bir saklanacak yer vardı. Çevrelerinde pek insan yoktu. Gecenin on buçuğu ortalıkta kimse görünmüyordu. Ama anlamıyorlardı, çok yakınlarından silah atılıyordu.

Mehmet karşıdaki kaldırıma baktı, bir grup genç kaçışıyor, bazıları kendilerini yere atmışlar, bazıları da ateş ediyordu. Silahlar onlara doğruydu. Allah Allah?

Arkasına baktı indikleri durağın hemen yakınından bir başka grup, aynı şekilde kaçışıyor, yere yatıyor, bir iki tanesi de karşıya ateş ediyordu.

Mehmet anladı, karşılıklı iki grup bu meydanda karşılaştılar ve birbirlerine silah çektiler. Onlar da iki ateş arasında kalmışlardı.

Elçin şoktaydı. Donmuş kalmıştı. Mehmet sağlarına sollarına mermilerin düşmeye başladığını hissetti. Elçin'i yere itti. Onu, üzerinde bulundukları bulvarın bordür taşlarının önüne yatırdı. Kendisi de üstüne kapandı. Mermiler üzerlerinden geçmeye başladı. Vızıltıları tam başlarının üzerinden geliyordu.

"Vııışş, vıışşş, vuuşş!"

Elçin bağırmaya başladı. Çığlık atıyor bir yandan ağlıyordu. Arada sırada kalkıp kaçmaya yelteniyor, Mehmet onu bastırıyor, başını yere yapıştırıyordu. Mehmet onun üstüne kapanmış, gövdesiyle onu örtüyordu. Aklındaki tek şey o güzeline, her şeyden çok her şeyine bir şey olmamalıydı.

Bir karış yüksekliğindeki kaldırım bordürünün arkasına saklanmaya çalışıyorlardı. Bir tarafları da asfalta doğru açıktaydı. Babasının savaşla ilgili sözleri aklına geldi. "Can öyle tatlıdır ki mermilerden kaçmak için tırnaklarınla toprağı kazıp içine gömmek istersin kendini."

Aynı duyguları yapıyordu şimdi. Elinden gelse tırnaklarıyla asfaltı kazıp içine kendisini ve sevdiğini saklayacaktı.

Neyse ki çatışma kısa sürdü. Mermilerin vızıltısı bitti. Herhâlde iki taraf da kaçıp gitmişti. Polis sirenleri duyuldu. Bir polis arabası oraya geliyordu.

Korkarak iki kaldırıma da baktı. Kimse kalmamıştı. Korkarak ayağa kalktı. Elçin hâlâ şoktaydı. Onu iki omzundan tutup kaldırdı.

– Korkma Elçin, bitti!

– Mehmet bize mi ateş ettiler? Sesi titriyordu. Gözleri sırılsıklamdı. Burnu akıyordu.

Mehmet cebinden mendilini çıkardı. Mendiliyle onun yüzünü sildi. Gözyaşlarını, sümüklerini sildi Bir yandan onu geçecekleri kaldırıma doğru itiyordu. Eğilip yanağından öptü.

– Yok sevgilim, iki grup arasında kaldık. Birbirlerine ateş ediyorlardı.

Karşı kaldırıma geçince yol kenarında taze yazılmış, duvar yazıları gördü. "Yaşasın Devrim, Kahrolsun Oligarşi, Dev-Genç." Dev Genç yazısını tamamlayamamışlardı. Boya kutuları olduğu gibi kalmıştı. Mehmet

anladı. Devrimci gençler duvar yazıları için gelmişlerdi Beşevler'e. Ancak ülkücüler tarafından görülmüş ve aralarında çatışma çıkmıştı. Beşevler Meydanı'ndan sonra ülkücülerin daha yoğun olduğu okullar ve yurtlar başlıyordu. Bu okullardan biri de Elçin'in okuluydu.

Elçin koşar gibi gitmeye başladı. Çok korkmuştu. Bir an önce yurda ulaşmak istiyordu. Mehmet arkasından zor yetişti.

Yurdun önünde vedalaştılar.

– Mehmet ne olur burada kalma, çok tehlikeli. Senden ayrılmak istemiyorum ama belli mi olur, ya sana da ateş ederlerse?

– Tamam güzelim, gidiyorum.

– Aman otobüs garına kadar çok dikkatli git. Oraya varınca bana telefon et. Ben yurtta telefon başında olacağım. İstanbul'a varınca sabah da olsa ara tekrar beni.

Uzun uzun öptüler birbirlerini.

Mehmet tekrar garajın yolunu tuttu. Emperyalizmi, dünyayı yönetmeye kalkan güçleri düşündü. Acaba kendi ülkeleri için bu dev güçler ne oyunlar oynuyordu? Acaba inanılmaz güçlere ve yaratma sanatına sahip insan beynini, bu özgür iradeyi, acaba bu güçler yönlendirebiliyor muydular?

İşte bunları düşünürken tekrar, arkasından yürüyen bir karartı hissetti. Döndü baktı, kimseyi göremedi.

Mehmet İstanbul'a döndü. Neredeyse birinci sömestir bitiyordu. Okul çevresine gitti. Beşiktaş'ta tanıdığı birkaç arkadaşı ile görüştü. Birkaç kez çevre üniversitelerinde olaylar olmuştu. Bu yüzden okul tedbir olsun diye açılmamıştı. "Sömestir sonuna doğru bir hafta açılır, ders notları verilir, belki şubatta ara sınavlar yapılır." diyorlardı.

Gerçekten ocak sonu okul açıldı. Bir hafta içinde derslerin özet notlarını dağıttı hocalar. Ara sınavlar yoktu. İkinci sömestir sonunda tüm sınavlar yapılacaktı. Bir de güzel bir haber aldılar YDMMA öğrencileri, okulları üniversite olmuştu. Yıldız Teknik Üniversitesi, YTÜ! Artık onlar da Ortadoğu Teknik Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi gibi teknik üniversite olmuşlardı.

Hikmet, römorkördeki görevine devam ediyordu. Hatice'den gelen mektuplar oldukça seyrekleşmişti. Merak ediyordu. Köydeki samimi ak-

rabası arkadaşına mektup yazıp sordu. O da pek bir şey bilmiyordu. Ancak, "Bir iki kez kızı istemeye gelmişler." diyordu. Mehmet'e bile yazdı durumu, git öğren Bandırma'da neler oluyor diye... Ama Mehmet'in, aklı fikri kendi sevgilisinde, fırsat buldukça Ankara'daydı. "Şubatta Bandırma'da araştıracağım." diye söz vermişti sağdıcına.

1977 Şubatı

Mehmet iş arıyordu. Arada sırada Beyazıt'a, arada sırada Beşiktaş'a takılıyordu. Bir gün Üsküdar'dan Beşiktaş'a geçerken vapurda, okuldan ülkücü bir öğrenciyle karşılaştı. Pek yalnız dolaşmıyorlardı. Mehmet, vatanının her gencini seviyordu. Elini ona uzatmak, onunla da arkadaş olmak istiyordu. Bu kardeş kavgası durmalıydı.

Genç, koyu lacivert takım elbiseliydi ama kravat takmamıştı. Üstünde dizine kadar inen bir palto vardı. O da koyu renkliydi. Öğleden hemen sonraydı. Vapurun sakin saatleri... Pek kimse yoktu.

Mehmet gencin oturduğu yolcu sırasının tam karşısına oturdu. Genç ona sert baktı ama tanımamıştı.

– Selam kardeş, aynı okuldanız galiba?

– Aleykümselam. Sanki lafı uzatma, anladık ne olacak gibi, soruya cevap vermedi.

– Affedersin benim okul Yıldız Mimarlık Mühendislik, senin?

– Evet, ben de orada okuyorum. Zoraki cevap veriyordu.

– İnşaat, sen?

– Mimarlık.

Mehmet hatırladı, alt katta görmüştü.

– Gece bölümü, sen?

– Evet, gece.

– Ben Mehmet, tanışabilir miyiz?

– Ali.

Çocuk ona çok mesafeli davranıyordu. Sanki onu solcu olarak bir kefeye koymuştu bile. Mehmet elini uzatmış, zoraki sıkmıştı.

– Sen Beşiktaş'ta takılacak mısın, bir çay içelim istersen beraber. Okul sürekli kapalı dertleşiriz.

Mehmet hata yapmıştı. Kahveler solcu sağcı diye ayrılmıştı. İskeleye yakın olanlara daha çok solcular geliyordu. Aşağıdaki Güzel Sanatlar Akademisi solcuydu. Oradan çok öğrenci takılırdı bu kahvelerde.

– Yok, benim işim var.

– Peki, ben bu sol sağ kavgalarını anlamıyorum, bana biraz bilgi versene. Sen benden daha eskisin bu okulda herhâlde?

– Bak kardeş sen solcu bir tipe benziyorsun. Ben bir ülkücü gencim. Üsküdar Ülkü Ocakları'ndanım. Benimle fazla görünme, solculardan fena dayak yersin.

– Ali kardeş, ben evet, ülkücü değilim ama solcu da sayılmam tarafsızım desem...

– Tarafsız diye bir şey olmaz, herkesin bir tarafı vardır. Sen de mutlaka bir tarafa yakınsındır.

– Peki Ali, diyelim ki sol sempatizanım ama sizleri de seviyorum. Dost olamaz mıyız?

Ali "Sol Sempatizan" lafını duyar duymaz, gerildi. Şöyle bir yerinde doğruldu.

– Bir solcudan dost olmaz ülkücüye!

– Niye? Benim memlekette bir sürü arkadaşım var, solcu da ülkücü de anlaşıyoruz.

– Onlar çocuklukta kaldı.

– İşte ben de bunu anlamaya çalışıyorum.

– Bak Mehmet kardeş, eğer beni anlamak istiyorsan, yarın gel Üsküdar Ülkü Ocakları'na konuşalım.

Mehmet, Ülkü Ocakları hakkında bir sürü korkutucu hikâye duymuştu, ama korksa da gidecekti.

– Olur, saat kaçta?

– Sabah onda gel.

İskelede hemen yanından uzaklaştı bir otobüse atladı Ali. İskele civarındaki solculardan çekiniyordu herhâlde.

Mehmet de bir iki arkadaş görür, okul hakkında bilgi alırım umuduyla kahveye girdi. Tanıdık sima göremedi. Bir masaya oturdu. Çay söyledi ve verdiği sözü, yarın gideceği Ülkü Ocakları'nı düşündü.

Off ne yapmıştı? Durup dururken başına iş açacaktı. Öyle zannediyordu ama yine de gideceğim diyordu. Belki okulda yaşanan düşmanlığı anlardı, belki de önlerdi. İnanıyordu, ülkücü gençler de bu vatan için her şeyi yaparlardı. Bir yandan da "Ulan ben ne halt ettim, haddime mi düşmüş bana, Allah'ım ne olur yanımda ol, inşallah başıma bir iş açmam." diye dua ediyordu.

Ertesi gün tam saatinde Ülkü Ocakları'nı buldu. Altı dükkân olan bir binanın üçüncü katındaydı. Karşı kaldırımda durdu. Korkuyordu. Kendini "Bir Türk gencine yakışmaz, cesur ol, onlar da bir parçamız." gibi sözlerle sakinleştirmeye çalışıyordu. Memleketteki arkadaşlarını düşünüyordu. Hatta yeğenini hatırladı. Bandırma Ülkü Ocakları'nda gençlik başkanlığı bile yapmıştı. Dedeleri kardeşti. O yeğeniyle çok iyi anlaşırdı. Sülalesinde, en çok sevdiği yeğenlerinden biriydi. CHP'li olan babasıyla onun babası da çok iyi anlaşırlardı. "Gerekirse onun adını veririm, belki tanırlar, bana bir şey yapmaya kalkan olursa işe yarar." diye düşünüyordu.

Dar bir merdiven, yukarıdan giriş katındaki dükkânın yanındaki kapıya iniyordu. Kapıda gençler vardı. Merdiven başını, binanın girişini kolluyor gibi bir hâlleri vardı.

Karşı kaldırıma yürüdü. Yaklaşırken ona pis pis bakıyorlar ve sanki bir şeylere tedbir alıyor gibiydiler. İçeri girmek için yanlarına geldi. Önüne geçtiler.

– Selamünaleyküm!

– Aleykümselam! Buyur arkadaş.

– Ali diye bir arkadaşla görüşmeye geldim.

– Hangi Ali?

– Yıldız Mimarlık'ta okuyan!

– Hıı tamam, sen burada biraz bekle.

Bir tanesi yukarıya merdivene koştu. Diğer iki genç dikkatle onu süzüyorlardı. Suratları asıktı. Hiç konuşmadılar. Biri ona dikkat ederken diğeri binanın biraz dışına çıkıp sağa sola birkaç kez göz attı.

Mehmet, "Herhâlde benimle gelen başkaları var mı diye şüpheleniyorlar?" diye düşünüyordu. Çok tedbirliydiler.

Merdivenin yukarılarında yukarıya çıkan gençle Ali göründüler. Ya-

nındakiler elleriyle, üzerini arayalım mı gibi bir işarette bulundular. Ali isteksiz de olsa başını öne eğerek onayladı.

– Kusura bakma arkadaş, üzerine bir bakmam lazım.

Mehmet'i biraz daha içeri sokarak üzerini aradılar. Mehmet'in ilk defa, polis dışında birileri tarafından üzeri aranıyordu. Korkuları, heyecanı iyice artmıştı, belli etmemeye çalışıyordu. İçinden "Sanki düşmanız..." diye hayıflanıyordu.

Sonunda yukarı çıkmaya başladı. Ali, bir üst katta bekliyordu. Onu karşıladı. İnsanca ve nezaketle elini sıktı. Bir kat daha çıkacaklardı. Son merdivenleri birlikte çıktılar.

Ülkü Ocağı, küçük bir apartman dairesiydi. Salonun, odaların duvarlarında bir sürü afiş vardı. Genel tema, kurt, Alpaslan Türkeş, eski Türk kahramanları, komutanlarının resimleriydi. Masaların üzerinde kitaplar vardı. Ülkücülük, MHP, Türkçülük gibi... Bir afiş, tarihte kurulmuş büyük Türk devletlerinin adlarını sıralamıştı.

Mehmet bunlara hayran baktı. "Ne güzel." diyordu içinden. "Türk olmaktan gurur duymak!" İçi biraz daha sakinleşmişti.

Girişte salonda birkaç genç vardı. Onları selamladı. Hepsi tek tek selam verdi. Sanki daha bir sıcaktılar ama bayağı bir disiplin ve ciddiyet vardı havada.

Ali, onu bir odaya soktu. İçeride bir toplantı masası vardı. Masada bir genç, bir de orta yaşlı bir ağabey oturuyordu. Onun geleceğini biliyorlardı herhâlde?

– Aleykümselam, hoş geldin kardeş, dedi büyük olan. Diğer genç de selam verdi. Elini sıktılar. Ağabeyleri gibi olanın adı Ahmet'ti. Diğer genç pek konuşmuyordu. Adını unuttu Mehmet. Mehmet hatır sordu.

– Merhaba, nasılsınız?

– Teşekkürler, Ali bahsetti, bizimle görüşmek istemişsin...

– Aslında Ali ile aynı okulda okuyoruz, onunla tanışmak istemiştim, o da beni buraya davet etti.

– İyi yapmışsınız, hoş geldin. Bizim ocağın düşüncelerini biliyor musun?

– Memlekette arkadaşlarım var ülkücü, onlardan bir şeyler öğrendim. Biraz kitaplarınızı okudum.

– Peki, ne düşünüyorsun bizim için?

– Valla ben de bir Türk genciyim, Türklüğümle gurur duyuyorum, sizin de aynı düşüncede olduğunuzu biliyorum.

– Peki, sen niye aramızda değilsin?

– Ben, aslında milliyetçilikte sizinle aynı düşünüyorum ancak, ekonomik olarak işçiden yanayım.

– Biz işçiden yana değil miyiz?

– Yok, öyle bir kastım yok ama Anadolu toprakları üzerinde aşırı bir Türkçülük güderek işçi hakları sağlanamaz!

– Niye?

– Sizi biraz aşırı buluyorum. Anadolu insanı içinde çeşitli topluluklar var. Bu topluluklar içinde de işçiler var. Sırf Türklüğü bir ırk olarak üstün görürsek diğer ırklardan vatandaşlar dışlanmış hissederler ve tepki verirler.

– Bu senin ön yargın, evet biz Türk olmanın, Türklüğün bir güç olmasını istiyoruz ama diğer vatandaşlarımıza sırt çevirmiyoruz ki...

– Biliyorum, bunun ekonomik çözümleri olmalı. Siz milliyetçi memur, işçi, iş adamı yaratırsak zaten bu ülke için çalışacak bu insanlar, sosyal adaleti sağlayacak diyorsunuz.

– Öyle değil mi? Gerçek bir Türk, bu vatan için çalışmaz mı?

– Tamam, elbette öyle ama ekonomik kurallar ne olacak?

– Ekonomik kuralları Türkler koyacak.

– Nasıl?

– Dokuz Işık.

– Dokuz ışığı az çok okumuştum ama bana bilgi verirseniz sevinirim.

– 1- Milliyetçilik, 2- Ahlakçılık, 3- Toplumculuk, 4- Türkçülük, 5- Endüstri ve Sanayicilik, 6- Bilimcilik, 7- Madencilik, 8- Tarımcılık, 9- Enerji ve Denizcilik."

– Evet, çok güzel başlıklar ama nasıl uygulanacak?

– Milliyetçilik, kendi benliğini kaybetmemektir. Gelenek ve göreneklere sahip çıkmaktır. Ahlakçılık, toplumun dinini, ahlaki yapısını korur. Toplumculuk, sosyal adaleti sağlar. Türkçülük, dünyada var olan tüm Türk milletlerinin birliğini sağlar. Sanayicilik, üretimi artırır. Bilimcilik, teknolojide gelişim demek. Madencilik, kendi doğal kaynaklarımıza sahip çık-

maktır. Tarımcılık, köylünün kalkınması içindir. Enerji ve denizcilik, enerjimize ve denizlerimize sahip çıkmamızı sağlar.

– Tamam abi, ben de bu ilkeleri başlıklar hâlinde kabul ediyorum. Ancak uygulamada gerçekçilik göremiyorum.

– Neden?

– Bu ilkeler, vatanperverliğin özeti değil mi? Bir vatansever, zaten dokuz ışığın tüm ilkelerini uygulamalı değil mi?

– Tabii.

– İşte Ahmet abi, bu cumhuriyet kurulurken öyle yola çıkılmamış mıydı?

– Tam öyle değil!

– Neden?

– Atatürk ve arkadaşları Türkçülüğü ön plana almadılar. Ahlaki eğitimi, dini unuttular. O yüzden daha sonraki hükûmetler bizi bu günlere getirdi.

– Yok abi, size burada katılmıyorum. Atatürk ve yakın çevresi, gerçek milliyetçiydiler. Milliyetçilik, kurdukları ilk partinin altı ilkesinden biridir. Sonra Atatürk, ünlü 'Ne mutlu Türk'üm diyene!' sözüyle Türk milletini yaratmak istemiştir. Yani dokuz ışığın tamamı bu cumhuriyetin kurulma ve tam bağımsızlık amacında var.

– Peki, sonra ne oldu da her türlü tavizler verildi? Solcular peki niye buna faşizm diyorlar. Niye halklara özgürlük diye bağırıyorlar?

– Doğru abi, ben de hak vermiyorum. Bu topraklar, birçok kültürün, ırkın bir araya gelerek yaşadığı vatandır. Halklara özgürlük, bu toprakların bölünmesi demektir. Ama onlar bu sloganları atarken Türkiye'deki halkları kastetmiyorlar, mazlum, ezilmiş, sömürgelikten kurtulamamış halkları kastediyorlar. Ama bu slogan kötü amaçlı dış güçler tarafından kullanılacak. Haklısın, ben de tehlikeli buluyorum.

– Solcular çok tehlikeli bir oyunun içindeler.

– Abi ben, sizin de doğru yapmadığınızı düşünüyorum.

Ortam bir anda gerildi. Ahmet ağabey, yerinden biraz doğruldu.

– Ne demek bu şimdi, sen ne biliyorsun? Gel, katıl aramıza öğren, ondan sonra anlarız! Kardeşim bu ülke Sovyet uşağı olmayacak!

– Tamam abi, ne olur yanlış anlamayın. Ben de tam bağımsız bir Tür-

kiye istiyorum. Ancak bu aşırı uçlarla olmaz henüz. Gerçekçilik ve sabırla olur.

– Oğlum bazıları devrim yapmaya çalışıyorlar, ne yani oturup bekleyelim mi?

– Yok abi, ama ne kadar sertleşirseniz, karşı taraf da sertleşiyor. Sonunda dış güçler, bizim yaptığımız bu kardeş kavgasından yararlanacak!

– Ahlak çökecek, dinsiz bu solcular!

Mehmet korkmaya başladı tekrar. Acaba Ali onu nasıl tanıtmıştı? Şimdi onu bir solcu olarak taraf ve düşman görmesinler...

– Ahmet abi, beni ne olur yanlış anlamayın. Ben sosyal demokratım, devrimci değilim. Bunu ayırt etmek gerek. Nasıl sizin dokuz ışıktaki Toplumculuk ilkesi varsa sol, sosyalizm fikrinden doğmuştur. Sosyal zaten toplum demek, sosyalizm de toplumculuk değil mi?

– Evet ama solcular, Sovyet sosyalizmini model alıyorlar ve 'Diyalektik Materyalizmi' savunuyorlar. Sonuçta bu dinsizlik değil mi? Bu yüzden ahlak da çökmez mi?

– Ahmet abi, evet, ileri uçtaki sol olabilir ama bu, topyekûn solculara mal edilemez. Onlar da hata içindeler. Diyalekti savunuyorlar ama diyalektik gelişimi beklemiyorlar. Bu yüzden şu anda Türkiye inanılmaz gerilmiş durumda. Onlar aceleyle bir devrime kalkışıyorlar, siz de direniyorsunuz. Ancak bu kavgadan ne siz ne de onlar yarar sağlayacak!

Artık sabırları taşmıştı. Kimdi bu genç? Gelmiş Ülkü Ocakları'na onlara akıl veriyordu. Ahmet ağabey ya anlamıyor ya da anlamak istemiyordu.

– Bak kardeşim senin aklına ihtiyacımız yok. Eğer bir Türk olarak bizim milliyetçiliğimizi destekliyorsan gel katıl aramıza, sana kapımız açık. Ama dokuz ışığı tartışmayacaksın. Bizim savaşımız dokuz ışık uğruna, anlamak, öğrenmek istiyorsan gel sana yardımcı oluruz. Ama bizim yasalarımızı seninle tartışacak değiliz. Bir Türk bu yola baş koyar, sen kararını ver, kitaplarımızı oku, anla öyle konuşalım.

Hava soğumuştu. Aslında Mehmet dokuz ışığın hayata nasıl geçeceğinin gerçekçiliğini tartışmak istiyordu. Şunlar kafasındaydı:

1. Milliyetçilik, doğru gerekliydi. Ulus olmak bizi bütünleştirir. Ama millet yaratılmadan sağlanamazdı. Cumhuriyetin vatandaşları henüz Os-

manlı tebaasının uzantısıydı. Ulus olmak için önce yeni kurulmuş bu halk cumhuriyetinin halkının yani cumhurunun oluşması gerekmekteydi. İlk nesiller kendileriydi. Ama daha büyüyecekler, kendi nesillerini yetiştireceklerdi. Sonra bu cumhuriyetin halkı Türk vatandaşlığında toplanacak ve millet yaratılacaktı. İşte o zaman kendi gelenek ve görenekleri netleşecek ve korunacaktı. En başta Türk dili saflaştırılmalıydı.

2. Ahlak, öğretilemezdi. Çünkü göreceliydi. Her yöreye, her ulusa göre değişiyordu. Hangi ahlak kuralları temel alınarak öğretilecekti? Zorla bir insana bir ahlak giydirilemezdi. Ahlak toplumun eğitimli yapısından, tarihî birikimlerinden, evrimleşme sürecinden, kültüründen, gelenek ve göreneklerinden kendiliğinden doğardı. Okullarda sadece bilim ve bilimsel düşünme öğretilmeliydi. Okulda ahlak öğretilemezdi. Çünkü hangi ahlak tartışmaları hemen başlar, ahlaklı toplum yerine, ahlak tartışmaları yüzünden bölünmüş bir toplum yaratılırdı. Zorla bir insan, ahlaklı yapılamazdı. Din ise okullarda isteğe bağlı seçmeli ders olarak verilebilirdi. Ancak bu sefer de Türkiye'deki diğer dinler ne olacaktı? Her din için bir seçmeli ders konsa karmaşa doğacaktı. Onun için en iyisi mi din eğitimi, tamamen ailelerin iç bünyelerine bırakılmalı, laik yapı korunmalıydı. Din eğitimi için her yerde bir kitap bulunabilir ve aileler isterse çocuklarını eğitebilirlerdi.

3. Toplumculuk, yeni cumhuriyetin kendi çocukları ve halkı olmadan sağlanamazdı. Henüz aristokrasi ve feodaliteden kurtulamamış bu toplum, kendini yani halkı oluşturmadan sosyal adalet isteyemezdi. Önce halk, halk olmayı öğrenecek, sivil toplum kuruluşlarını oluşturacak, tamamlayacak, örgütlenecekti. Sendikalar, her meslek biriminde, işçi, memur, tüm yurt geneline yayılacaktı. İşte bu aşamadan sonra yapılabilecek bir genel grevle ezilmiş halk kesimleri sosyal haklarını alabilirdi. Yoksa yapılan parça parça grevler ve direnişler ile kısmi haklar kazanılabiliyordu. Yani yol uzundu. Ancak şimdi, aristokrasinin ya da feodalitenin uzantısı hükûmetler ile öncelikle, sivil toplum örgütlenmesinin önünün açılması için kavgalar verilmeliydi.

4. Türkçülük için çok yol vardı. Dünyada tam bağımsız Türk devleti, bir tek Türkiye'ydi Ancak gerçekten hazır olan ve Türkiye ile ilişki kur-

mak isteyen tüm Türk Topluluklarına kucak açılmalı, onlarla öncelikle kültürel sonra da ticari ve askerî ilişkiler kurulmalıydı. Ama önce bağımsız Türk devletlerinin ortaya çıkması gerekiyordu. Sovyetler içindeki Türk topluluklarının bağımsızlıkları ciddi bir süreçti. Sovyetler'le, bu genç cumhuriyetin savaşması hiç gerçekçi değildi. Hatta Amerika, Avrupa ile çatışma için çok erken değil miydi? Güçlenmeli, silahlarını, teknolojisini kendi yapabilen bir ülke hâline gelmeliydik önce.

5. Sanayileşme, eğitilmeden sağlanamazdı. Henüz Türkiye'de okuma yazma oranı yüzde altmışlarda kalmıştı. Bunun yüzde yüze çıkması, bu cumhuriyetin kendi mühendislerinin, doktorlarının, ekonomistlerinin, bankacılarının, araştırmacılarının, bilim adamlarının, mucitlerinin çoğalması, gelişmesi gerekiyordu. Yatırımları dışarıdan destek almadan yapabilecek aşamaya gelmeliydik. Bu da bir süreçti. Sanayileşmeden sonra ve toplumsal örgütlenmeyi tamamlamış olan halk, kendisi, işçisi, memuru, köylüsü, esnafı, o sanayiye ortak olmanın, katılmanın yolunu bulacaktı.

6. Bilimcilik, eğitimle iç içeydi. Bilim ve teknoloji eğitimle sağlanırdı. Bu ilkenin içine, aslında dokuz ışığın tüm ilkelerini katabiliriz. Bilimcilik tüm ilkeleri kapsamaz mı? Bilim hepsini sağlamaz mı?

7. Madencilik, sanayileşmenin bir altyapısı değil mi? Madenlerimize sahip çıkmak, Türk ulusuna ait olmasını sağlamak, devlet işletmeleriyle olur. Burada ülkücüler haklıydı. Madenler özel sektöre bırakılamazdı. Her özel teşebbüs, bir gün serbest piyasa koşullarından etkilenip bir dış güçle iş birliği yapabilir, bu yüzden bir ülkenin doğal kaynakları özelleştirilmemelidir.

8. Tarımcılık için güzel düşünceleri vardı. Köylünün katılımını sağlayacak köy kooperatifleri, çok ortaklı köy işletmeleri, köylüleri bir araya toplayan köy kentler. Ancak köy enstitülerini bile savunamamış, koruyamamış, tam tersi düşünceye oy vermiş köylü, daha henüz bunları yapamazdı. Çünkü feodal ağaların iktidarlarına destek veriyorlardı. Görülüyor ki halk kendi cumhuriyetinde söz sahibi olmadan bunlar yapılamazdı. Gerçek bir halk iktidarının yönetimi devralmasıyla yapılabilirdi.

9. Enerji ve denizcilikte de haklıydılar. Tamamen özel sektörün eline bırakılamazdı.

İşte tüm bunları anlatabilmek istiyordu. Devrimcilerin de aceleciliğini, yanlışlarını konuşabilmek istiyordu. Onlar kardeştiler, iki tarafı da birileri kullanabilirdi, uyarmak istiyordu, ama anlatamadı. Keskin bir sınır koymuşlardı ya varsın ya yoksun. Devrimci arkadaşları da farklı bir tavır içinde değillerdi ki ya varsın ya yoksun.

Ahmet ağabey ve diğerleri, okul arkadaşı Ali, ciddi, suratları asık olsa da onu nezaketle geçirdiler. Hepsi elini sıktı. Dostça ayrıldı. Ama yol tek ti, ya varsın ya yoksun!

Bir iki gün sonra Elçin ile telefonla görüştü. Sömestirler arası, Elçin bir hafta kadar Bandırma'ya gelecekti. Yine Bursa'da buluştular. Birlikte gittiler Bursa-Bandırma arasını. Bir hafta Bandırma'da kaldılar. En az dört kere görüştüler.

Bandırma'dayken Mehmet bir daha babasını sıkıştırdı. Bir kez daha savaş hatıralarını dinlemek istiyordu. Ülkü Ocakları'nda yaşadığı, "Ben de sizin kadar Türk genciyim, sizinle düşmana karşı omuz omuza savaşır, şehit olurum." diyememenin ezikliği, o savaş anılarını dinleme duygusunu azdırmıştı.

Bir gün erken kalkıp sabah namazından dönen babasını sabahın sakinliğinde yakalayıp sıkıştırdı.

– Baba ne olur şu Kore'den bir şeyler daha anlat!

Babası onu kıramadı. O, onun tek erkek çocuğuydu. Onu özlüyor, onu gördükçe içi titriyordu zaten. Ama o bir askerdi, sevgili oğluna bir kez sarılamamıştı. Sevgisini gösteremiyordu. Bu satırları okuyan anne, babalar bunu çok iyi bilir. Bazen çocukların erken olgunlaşmaları için fazla sevgi gösterilmez.

– Bak oğlum, ısrarla öğrenmek istiyorsun ama savaş çok acımasız, gerçekleriyle yüzleşmeyen herkes bunu anlayamaz. Peki, sen hazır mısın, daha çok gençsin?

– Baba, olsun sen anlat, sen bana anlattıkça ben olgunlaşıyorum. Olsun baba sen anlat hele!

– Peki oğlum, biliyorsun Amerikalılar çok şeye sahip, silah, teknoloji, yiyecek, her şey emrimizde. Ancak Koreliler çok fakir. Öyle köylere geliyorduk ki çocuklar aç. Genellikle ön cephelerde bizler varız. Amerikalılar

tehlikelerden uzak duruyorlar. Ön saflarda biz olduğumuz için ilk önce biz karşılaşıyoruz bu açlık ve sefaletle.

Mehmet, hiç kesmeden dikkatle dinliyordu.

– Köylere vardığımızda önce kadınlar koşuyor, ayaklarımıza kapanıyorlar. Gömleklerini açıp göğüslerini göstererek yiyecek istiyorlar. Dillerini anlamıyoruz ama göğüslerini davetkâr gösterdikleri için anlıyoruz. 'Yiyecek için her şeyi yaparım, altına da yatarım.' demek istiyorlar. İnan oğlum, kendileri için istemiyorlar, çocukları aç, onlar için istiyorlar.

Dayanamadı Mehmet merakla,

– Peki baba, siz ne yapıyordunuz?

– Oğlum sen Türk insanını bilmiyor musun? İçimizden bir teki çıkıp o acınası kadınları kullanmadı. Ama çocuklar açtı. Elimizde ne yiyecek varsa veriyordu askerimiz. Çocukları giydirdiğimiz bile oluyordu. Kışın soğuğunda çıplaktılar. Depodaki asker kıyafetlerimizle onları giydirdik. Hani hatırla, bazı fotoğraflar sana göstermiştim. O çocukları biz giydirdik.

Mehmet hatırladı, babasının Kore'den bazı fotoğraflarında asker üniformalı küçük Koreli çocuklar vardı.

– Birliğimiz o bölgeye yerleşirse hep bizim çevremize geliyorlardı. Türklerin merhametli olduklarını anlamışlardı herhâlde. İnan oğlum, birlikte ne varsa paylaşıyordu askerimiz. Komutanlar da göz yumuyordu. Bugün Türk askeri Kore'ye gitse omuzlara alır o neslin çocukları. Bir gün Kore'ye gidersen, göğsünü gererek Türk'üm de, babandan bahsetmesen de sana tüm yüreklerini açarlar."

Babası durgunlaştı, sanki kötü bir hatıra gözünün önüne gelmişti.

– Oğlum bazen öyle köylere rastlıyorduk ki her yer ceset dolu, kadın, çocuk, erkek fark etmemiş. Mermi ve bombalar kimseyi ayırt etmeden öldürüyor oğlum. Amerikalılar direnen bir köy hissetseler yerle bir ediyorlar. Belki o köy, savaşmıyor, onların umurunda bile değil. Önde biz varız ama harekâttan önce Amerikan uçakları, ağır silahları yerle bir ediyor önümüzü. Biz geldiğimizde her yer bombalanmış yerle bir edilmiş oluyor. Kim kadın, kim çocuk ayırt etmiyorlar. Biz geldiğimizde bir direniş falan yok. Sağ kalan varsa o da dileniyor. Böyle bir sefaletin içine giriyoruz. Aslında Kuzey Koreliler bizle köylerde çarpışmıyor. Gece cephe kuruyorlar.

Dağların tepe ya da eteklerinde direniyorlar. Ama Amerikalılar önünde engel gördüğü her köyü yerle bir ediyordu.

Mehmet babasını buruk yakalayınca dayanamayıp sordu:

– Peki baba, oraya neden gittiniz?

Babası, tüm Türk ulusu gibi devletin emrindeydi. Devlet emretmiş, o da gitmişti. O bir askerdi. Sorgulamamıştı. Vatan için değildi belki ama onun üstleri emretmişti. 1919'da doğmuştu. Ailede Osmanlı, okulda cumhuriyet gelenekleriyle büyümüştü. Aileden aldığı Osmanlı kültürünü taşıyordu, fazla düşünmeyen, sorgulamayan. Devlet ne emrettiyse yapılırdı. Tartışılmazdı.

Babası bu sorudan rahatsız bile olmadı.

– Oğlum biz emir kuluyuz. Emir geldi, Kore'ye gidilecek dendi, biz de gittik.

Ancak, babasının birden kendini sorgular gibi aklına bir şey geldi..

– Ha oğlum, bir gece bir vadide düşmanla karşılıklı cephelerde bekleşiyoruz. Bizim taraf savunmada. Amerikalılar yine geri hatlarda. Kuzey Koreliler bazen geceleri hoparlörle bir şeyler anlatıyorlar. Ama çoğunlukla İngilizce! 'Go hom.' yani evinize gidin falan diyorlar. Kısmen anlıyoruz. Ama o gece birden hoparlörlerden Türkçe bir ses duyuldu.

Babası bir an sustu, sanki bu olayı oğluna anlatsın mı tartıyordu.

– Oğlum Türkçesi çok güzel bir ses, direk bize hitap ediyordu.

Mehmet heyecanla,

– Eee baba kimdi, ne dedi?

– Bir erkek sesiydi. Çok yakından ve net geliyordu. Şaşkınlıkla dinledik.

– Kimdi baba?

– Çekinmeden kendini tanıttı önce. Ben Nazım Hikmet, Türk şairiyim. Beni çoğunuz tanır. Burada ne işiniz var? Niçin gelip bu yabancı topraklarda çarpışıyorsunuz, şehit oluyorsunuz, niçin, kimin için, bu vatan savunması değil ki! Bu toprakların sahibi Koreliler, bizim işimiz yok burada, yazık sizin canınıza, yazık öldürdüğünüz Korelilerin canına! Ben de sizden biriyim ama ben emperyalistlerin emrinde savaşmıyorum. Bu emperyalizmin kendi savaşı! Burada ne işi var Türkiye'nin, Türklerin? Bura-

da ne işiniz var, Amerikan çıkarları için insanları öldürüyor, ölüyorsunuz? Niçin bu savaştasınız? Bu savaş, vatan için değil, dönün evinize! diyordu."

– Peki, baba sen ne düşünüyorsun?

– Oğlum ben bir Türk askeriyim, emir komutanın dışına çıkamam. Komutanlarımız ne emrettiyse yaparız.

– Baba, evet tabii ki öyle ama o savaş için ne düşünüyorsun?

– Nazım Hikmet bir komünist ama doğru söylüyordu. Bizim orada ne işimiz olabilir ki? Türkiye'nin orada soydaşı yok, bir çıkarı varsa nedir bilmiyorum. Bence de o savaşa Menderes Hükûmeti bizi gereksiz yere ölüme gönderdi.

Daha fazla bir şey konuşmadı. O bir askerdi, devletini fazla yargılamazdı. O, devletinin emrinde bir askerdi.

Mehmet, sağdıcına söz vermişti. Hatice'yi araştırdı. Sağa sola sordu. Köye gitti, orada bir şeyler öğrendi. Haberler iyi değildi. Hatice'yi Bandırma'da bir kuyumcunun oğlu istiyordu. Bir kuyumcu, bir işçi ailesi için bir şanstı. Ailesi vermek istiyordu. Hatice şimdilik direniyordu. Ama Mehmet biliyordu, kız büyüyordu, aşkı uzaktaydı. Kuyumcunun zenginliği onu etkileyecekti. Ne kadar daha direnecekti? Mehmet, isteyen çocuğu da gördü. Fena değildi, hani Hikmet'e göre biraz daha havalıydı. "Off!" dedi, "Hikmet'in işi zor."

Bunu sağdıcına nasıl yazacaktı? Olmazdı, kesin olan bir şey de yoktu henüz. Oturdu bir mektup yazdı evet, ancak tam tersini yazdı. Merak etme diyordu, ortada bir şey yok. Evet, birileri istetmişti kızı ama daha evet denmemişti. Merak etme diyordu, Hatice seni bekliyor.

Ona yakışmazdı, ne olursa olsun iki sevgili arasında yorum yapamazdı. Onlar kaderlerini kendileri çizeceklerdi. En ufak bir yorum, düşünce, fikir, iki sevgiye zarar verirdi. Emin olmadan, herhangi bir yorum yapamazdı. Emin olmak Hikmet'e düşerdi. Askerliğinin bitmesine az kalmıştı. Gelir, görür, karar verir, yaşam onları bir yerlere götürürdü ama buna müdahale olmazdı. Bu insanlığa sığmazdı. O, hiçbir zaman dedikodu yapmamıştı, yine yapmayacaktı.

Bir hafta geçti, Bursa'ya gelince atladılar İstanbul otobüsüne, Elçin,

Mehmet'te iki gün kalacaktı. Sonra Ankara'ya gideceklerdi. Kararlarını uyguladılar.

İki gün çabucak geçti. Birlikte Ankara'ya gittiler. Elçin'in imtihanları vardı. Mehmet hemen dönmek istiyordu İstanbul'a. Elçin'in okulundaki olaydan sonra soğumuştu Ankara'dan. Elçin de tedirgin oluyordu. Yurdu okul çevresindeydi. Her an bir olay olabilirdi. Bazen Beşevler Meydanı'nda sol sağ öğrenci kavgaları oluyordu. Mehmet'e bir şey olsun istemiyordu. Mehmet de okulunu merak ediyordu. Ayrıca, oynadığı Kadırga Futbol Takımı amatör de olsa bir hafta idmanlara gelmedi mi, antrenörü kızıyordu.

Bir de artık yine iş bulmalıydı. Kira yedi yüz elli liraydı. Babası bin lira veriyordu. Kalan para ona yetmiyordu. Daha aile dostlarının oğlu da gelmemişti yanına, kirayı tek başına ödemek dokunuyordu.

Sonunda bir iş buldu. Hukuk kitapları satacaktı. Bir hukukçu, "Hukuk İçtihatları" yayımlıyordu. Hukuk kitaplarını satıcılar, maaş artı primle avukatları dolaşarak satıyorlardı. Mehmet de bir hukuk kitapları satıcısı oldu. Biraz eğitim aldı. Martın başında işbaşı yapacaktı. Okul hâlâ açılmıyordu.

1977 Martı

Mehmet çalışmaya başladı. Hukuk İçtihatları'nı, Cağaloğlu'nda bir ofiste hazırlayan iş arkadaşları vardı. O da avukat avukat dolaşıyor, bayağı da iyi satıyordu. Hukuk kitaplarının birer örneğini yanında taşıyordu. Eğer avukat satın almak isterse sözleşme yapıyor, bir peşinat alıyor ve merkeze bildiriyordu. Merkez, sözleşmeye bağlı olarak kitapları avukata gönderiyor, kalan parayı alıyordu. Bu satışlardan Mehmet belirli bir yüzde ile prim alıyordu.

Bu arada Bandırma'dan aile dostlarının oğlu gelmişti. Babası erkek terzisiydi. Mehmet'in babasının takım elbiselerini o dikerdi. Gelen çocuk liseyi yeni bitirmiş ama ilk yıl kazanamamış, şimdi üniversite sınavı kurslarına gitmek için İstanbul'a Mehmet'in yanına gelmişti. Mehmet'ten iki yaş küçüktü. Ona Mehmet abi diyordu. Bir Anadolu delikanlısı büyüğüne saygıyı esirgemezdi. Mehmet de ona kardeşi gibi sarıldı. Evin iki odasını paylaştılar.

Okul mart sonuna doğru açıldı. İşten çıktıktan sonra okula gitmeye başladı. Bir hafta olmuştu. İşte yoruluyor bir de akşam okula gidiyordu. Okula giderken Beşiktaş'tan geçiyordu. Otobüsün içinden okullarından çıkan öğrencileri görüyordu. Gündüz bölümünde okuyanlara imrenmeye başladı. Gerçekten gece bölümünde okumak çok zordu. O derse girerken, dersleri bitmiş gündüz bölümü öğrencileri arkadaşları ile güle oynaya birlikte çay içmeye gidiyorlardı. Bazıları Boğaz'a gidiyorlar. Emirgan'da falan çay içiyor, dolaşıyorlardı. Mehmet onlara özeniyordu artık. "Of ulan, zormuş be gece okumak!" diyordu.

Çalışma, okul derken mart geçiverdi. Okulda biraz daha yakınlaştılar sınıf arkadaşlarıyla. Yavaş yavaş herkesin yapısı ortaya çıkıyordu. İçlerinde az sayıda sağcı vardı. Solcular daha fazlaydılar. Ama tarafsızlar hepsinden fazlaydı.

Maalesef yine Beyazıt, Aksaray, Beşiktaş ve Taksim'de olaylar olmuş. Bazı öğrenciler yaralanmıştı. Her an Yıldız'a da sıçrayabilirdi. Bu yüzden yine tedirgin günler başladı. Sınıf sessizleşti. Koridorda fazla takılmıyorlar. Göz atıp sınıfa çekiliyorlardı.

1977 Nisanı

Mehmet, sınıf arkadaşlarından bazı haberler öğreniyordu. Anlatıyorlardı. Artık bazı semtlerden geçmek tehlikeli oluyormuş. "Kurtarılmış Bölgeler" diyormuş sol ya da sağ. Mehmet can kulağıyla dinliyordu. "Kurtarılmış Bölge? Kurtarılmış Bölge? Kurtarılmış Bölge?"

Mehmet kulaklarına inanamıyordu, ne demek "Kurtarılmış Bölge" Anlamaya başladı. Solcular ya da sağcılar eğer bir semte, mahalleye hâkim olurlarsa o bölge "Kurtarılmış Bölge" oluyordu. Artık yavaş yavaş bölgelerin yapısı belli olmaya başlamıştı. Örneğin, Kadıköy, Beşiktaş, Kabataş, Karaköy, Taksim, Armutlu, Kartal, Beyazıt gibi bölgelere solun, Üsküdar, Fatih, Yıldız, Eminönü, Pendik, Küçükçekmece, Aksaray, Topkapı gibi bölgelere sağın kurtarılmış bölgeleri deniyordu. Tarafsız semtler de vardı. Güzelim İstanbul kardeş kavgasıyla bölünüyordu. Bu şehir onların hepsinin değil miydi? Onlar İstanbul'da oturan Türkler değil miydiler?

Mehmet sordu:

– Yani diyelim ki Kadıköy'de yaşıyorum ve sağcıyım ne yapacağım?

– Semt değiştireceksin, çünkü zamanla seni anlarlarsa eninde sonunda dayak yersin.

– Peki Üsküdar'da?

– Orada da solcuysan yandın!

– Tarafsızlar?

– Tarafsızlık yok gibi. Akıncı gençlik sağcılarla iç içe. Ülkücüler onlarla çatışmıyor. Sosyal demokrat ya da Atatürkçü gençliği de solcu kabul ediyorlar. Solcular onlarla çatışmıyorlar. Ama tarafsız da olsan sosyal demokratım ya da Atatürkçüyüm desen de sağ, seni solcu kabul edip dövebiliyor.

Mehmet'in aklına Üsküdar'dan geçtiği günler geldi. Üsküdar Ülkü Ocakları'nı hatırladı. Onlara kendini tanıtmıştı, en azından sağcı olmadığını biliyorlardı. Acaba onlara katılmadığı için düşman olmuşlar mıydı? Kim bilir, arkadaşları da onun gibi neler düşünüyorlardı?

Zeytinburnu'nda bir kahve tarandı. Birkaç vatandaş öldü. Olaylar tırmanıyordu.

Sınıfta Orhan diye bir arkadaşı vardı. Çok sevimli ve iyi bir çocuktu. Ona ve yine bir iki arkadaşa daha bir yakınlaşmıştı. Orhan bir gün ona açıldı. "Ben bir devrimciyim, istersen gel bizim derneğe gidelim." dedi, bir gün. Kabul etti, çünkü solu da tanımak istiyordu. Ülkü Ocakları gibi onların da dernekleri, toplandıkları yerler nasıldı, merak ediyordu.

Bir akşam okul çıkışı gittiler. Beşiktaş'ta çarşı içinde yine üçüncü katta, küçük bir daireydi. Ülkü Ocağı gibi duvarlarda afişler vardı. Che Guevera, Lenin, Dev Sol gibi afişler. Masalarda kitaplar. Bazı farklı tutumlar vardı. Örneğin, bina kapısından girerlerken karşılayan olmadı. Üstü de aranmadı. En önemli fark, kızların çok olmasıydı. Ülkü Ocağı'nda bir tek kız görmemişti. Burada bir sürü kız vardı. Bayağı kalabalıktılar. Herkes daha bir neşeliydi. Yüzlerinden yaşam sevinci akıyordu. Ülkücüler çok daha ciddi ve sert bir ifade taşıyorlardı. Mehmet bu havayı daha bir sevecen buldu.

Kızlı erkekli cıvıl cıvıl konuşuyorlardı. Birbirlerine şakalar yapıyorlardı. Onları da hemen aralarına aldılar. Mehmet'e özel olarak ilgi göstere-

diler. Sanki onlardan biriymiş gibi, sıcak ve samimiydiler. Ortada bir ağabey havasında büyük de yoktu. Herkesin yaşları birbirine yakındı.

Sohbetlerine onları da kattılar. Konuşulan tek şey, 1 Mayıs İşçi Bayramı'ydı. Hazırlıklardan, pankartlardan bahsediyorlardı. Bazı gençler pankart hazırlıyorlardı. Afişler hazırlanacaktı. El ilanları dağıtılacaktı. Konu bunlar üzerineydi. İşçiden yana olmanın erdemini taşıyorlardı. Gururlu ve iyi niyetli çocuklardı.

Mehmet'e dönüp bir şey soran olmadı, o da bir şey sormadı. Bu güzel heyecanın, hararetle çalışmanın, çabanın içine çomak sokmak olurdu, herhangi bir eleştiri.

Orhan, "1 Mayısa gelmek ister misin?" diye sordu Mehmet'e. Mehmet seve seve kabul etti. O da emeğin yanında olmak istiyordu. Artı değerin sömürüldüğünü biliyordu, yüreği işçiden emekten yanaydı. Ona görev vermediler ama 1 Mayıs sabahı nerede buluşacaklarını ve Taksim Meydanı'na nasıl gideceklerini söylediler. İsterse onlara katılabilirmiş, Mehmet söz verdi, katılacaktı.

1977 Mayısı

1 Mayıs sabahı Karaköy'den Beşiktaş'a geçti. Orhan ve arkadaşlarıyla İskele Meydanı'nda buluşacaklar, ellerinde pankartlar, yürüyerek Dolmabahçe'ye oradan da Gümüşsuyu Yokuşu'ndan Taksim'e çıkacaklardı.

Onlara giderken, dev Amerika Birleşik Devletleri'ni, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ni düşünüyordu. Emperyalizmi, dünyayı yönetmeye kalkan güçleri hatırladı. Emperyalizmin ajanları...

Kuşkular. Acaba kendi ülkeleri için bu dev güçler ne oyunlar oynuyordu? Acaba inanılmaz güçlere ve yaratma sanatına sahip insan beynini, bu özgür iradeyi, bu güçler yönlendirebiliyor muydular?

Mehmet, arkasındaki karartıyı aradı... Yoktu.

Buluştular. Başka dernekler de vardı. Hep beraber Dolmabahçe'ye doğru yürümeye başladılar. Polis caddenin bir şeridini onlara ayırmıştı. Sloganlar atılıyor, pankartlar sallanıyordu.

"Yaşasın 1 Mayıs! Yaşasın İşçi Bayramı!"

"Dev Sol, Dev Sol, Dev Sol!"

"Dev Yol, Dev Yol, Dev Yol!"

"Kahrolsun Oligarşi, Kahrolsun Faşizm!"

Bahar çiçekleri açmıştı. Beşiktaş'taki Deniz Müzesi'nin, İskele Meydanı'ndaki parkın içindeki ağaçlar çiçekle donatılmıştı. Yapraklar pırıl pırıldı. Ağaçlar insanlara baharı, yaşamın güzelliğini müjdeliyordu.

Dolmabahçe'ye vardılar. Oraya başka gruplar da gelmişti. DİSK, Maden-Sen, TÖB-DER, İlerici Gençlik, METAL İŞ, daha birçok sendika ve grup. Herkes neşe içindeydi. Kızlar, gençler, hatta çocuklarını alıp gelmiş aileler de vardı. Ellerinden tuttukları, çocuk arabasında olanlar. Şenlik vardı, işçi şenliği.

Polis arama noktalarından geçtiler. Üstleri arandı. Bazı pankartlara el kondu. Olsun neşe içinde Gümüşsuyu Yokuşu'nu çıktılar. Taksim Meydanı'na yaklaştılar.

Gümüşsuyu'ndaki park insanlarla dolmuştu. Herkes neşe içinde baharın bu güzel gününde İşçi Bayramı'na koşuyorlardı. Dolmabahçe Stadyumu'nda sanki maç vardı. Kalabalıklar yaşam ve umut dolu bayramlarına gidiyorlardı. Ağaçlar, üzerlerindeki çiçekleri onlara sunuyordu. Bahar kokuları, deniz kokularıyla karışıp onları okşuyordu. İnsan bir arada olmanın, beraber olmanın, paylaşmanın tadını alıyordu. Güzel insanlar emeklerini, ürettiklerini, ekmeklerini kutlayacaklardı.

Mehmet grubun arkalarında yürüyordu. Ön saflar çalışmış, pankart hazırlamış, görev yapmış gençlerin hakkıydı. O, arkalarda yürüyor, geriden geliyordu. Yüreği emekten yanaydı. Ezilmiş işçi sınıfına varlığıyla da olsa küçük bir destek vermek istiyordu. O bir halk çocuğuydu ve halk, İşçi Bayramı'nı kutluyordu.

Her şey güzel gidiyordu. Meydana vardılar. Çok kalabalıktı. Arkadaşları, "En az bir milyon varız." diyorlardı. Halkın katılımı üst düzeydeydi. Meydanda hoparlörlerden marşlar duyuluyordu. Davullu zurnalı halaylar çekiliyordu. Konuşmacılar hararetle konuşuyorlardı.

Türk bayrakları insanların ellerinde sallanıyor, meydanın üzeri bayraklardan dalgaları olan bir denizi andırıyordu. Türküler, marşlar, davullar, bir şenlik vardı, bir şenlik. Emeğin emekçinin şenliği!

Saatler geçti. Halaylar çekildi. Herkes neşe içindeydi. En son DİSK

Genel başkanı Kemal Türker konuşacaktı. Mehmet meydanın içlerine giremedi. Geldiği grup bir yerlere karışmıştı. Onlardan koptu. Kalabalığın arkalarında bir yerlerde konuşmacıları dinlemeye çalışıyordu. Sırtı Gümüşsuyu'na doğru, ayakta duruyordu. Polis çevrede tedbir almış, çeşitli sokaklarda, köşelerde gruplar hâlinde bekliyordu.

Birden bir takırtı duyuldu. Arkasından kısa bir sessizlik, o koca meydan susmuştu. Sonra yine sesler,

"Tak,tak,tak taka tak taka tak taka!"

Mehmet hiçbir şey anlamadı. Ama birden koca meydan üstüne doğru kaçışan insanlara dönüştü. Çığlıklar atılıyor, kadınlar, çocuklar, herkes kaçıyordu. Bir anda önünde duran kalabalık ona doğru dönmüş Gümüşsuyu'na yokuş aşağı koşmaya başlamıştı. Dengesini kaybetti. Birileri onu itip geçmişlerdi. Yere düştü. Üstüne basanlar oldu. Neredeyse eziliyordu. İki elinin de desteğiyle can havliyle üstüne çullananları itti, kalabalığı yardı. O da aşağı doğru koşmaya başladı.

Önünde bir kadın, elindeki çocuğu âdeta sürükleyerek kaçıyordu. Çocuk altı-yedi yaşındaydı, annesine yetişemiyordu. Düşüyor, kalkıyor, sürükleniyordu. Yetişti. Önündeki çocuğu kavradı kucağına aldı. Anne ile göz göze geldi. Anne yalvarır gibi bakıyordu.

– Merak etme, koş ben de geliyorum, koş!

Mehmet annenin güvenini kazanmıştı. Anne, onları yan gözle kollayarak koşmaya devam etti. Nefes nefese Dolmabahçe Stadyumu'nun karşısındaki parka vardılar. Birçok insan soluklanmak için çimenlerin üzerine attılar kendilerini. Anne de dayanamadı, attı kendini bir boşluğa, çömeldi. Onları gözlüyordu. Mehmet kucağında çocuk nefesi kesilmişti. Çocuğu annenin kucağına bıraktı. Anne ağlamaya başladı. O ana kadar gıkı çıkmayan çocuk da ağlamaya başladı. Mehmet geriye göz attı. Annenin yanına oturdu. Kalabalık biraz sakinleşmiş. Düşenler kalkmış, dinlenenler tekrar hareketlenmiş, telaşla meydandan uzaklaşmaya çalışıyorlardı.

Anne ayaklandı, hiçbir şey konuşmak gelmiyordu içlerinden. Otuz yaşlarında bir kadındı. Gözleri yukarıdan koşarak gelenlerin arasında birilerini arıyordu. Mehmet'le göz göze geldiler yine,

– Eşim yukarıda kaldı. Kalabalıkta kaybettim. Daha önlerde kalabalığın arasında arkadaşları ile idi. Allah'ım bir şey olmasın ona!

– Merak etme kurtarmıştır kendini, sen onu bekleme, çocuk korktu, hadi eve git hemen, o gelir.

O da korkmuştu. Gitmek istiyor ama küçücük yardımı olmuş o kadını ve çocuğu oracıkta bırakamıyordu.

Yukarıdan koşanlar azaldı. Kalabalık bir yerlere dağılmıştı. Kendini toparlayan gruplar bir araya gelmeye çalışıyorlardı. Sloganlar atılmaya başladı. Lanetler okunuyordu. Polis, Taksim Meydanı'na doğru ilerlemeye çalışıyordu. Tekrar meydana yönelen grupları artık durduruyorlardı. Hatta coplamaya başladılar. Grupları dağıtmaya başlamışlardı. Tekrar koşanlar, kaçanlar...

Kadın artık ikna olmuştu. Çocuğu elinden tuttuğu gibi hızla uzaklaşmaya başladı. Giderken Mehmet'e,

– Sağ ol kardeş, Allah senden razı olsun, sağ ol! dedi.

Mehmet Kabataş'a yöneldi. İçinden tekrar Beşiktaş'a dönmek, arkadaşlarını görmek gelmiyordu. O da bir an önce evinin, sokağının güvenli ortamına dönmek istiyordu.

Yollarda trafik falan kalmamıştı. Her yer felç olmuştu. Kabataş'a kaçanlar, meydandan son gelenler, heyecanla anlatıyorlardı. Onları dinledi biraz. Otellerin üzerinden, Sular İdaresi çatısından, bir yerlerden kalabalığın üzerine ateş açılmıştı. "Vurulanlar, ezilenler var." diyorlardı. Ölenler olmuştu. Çok ölen var diyorlardı. Sayı bilinmiyordu ama çoktu.

Mehmet, yürüyerek Karaköy'e gitmeye karar verdi.

Emperyalizmi, dünyayı yönetmeye kalkan güçleri hatırladı. Emperyalizmin ajanları? Kuşkuları, kendi ülkesi için bu dev güçler ne oyunlar oynuyordu? Acaba inanılmaz güçlere ve yaratma sanatına sahip insan beynini, bu özgür iradeyi, acaba bu güçler yönlendirebiliyor muydular?

Bunları düşündüğünde arkasında hep bir karartı hissediyordu. Arkasını kollayarak Karaköy'e geldi.

Kadıköy vapuruna bindi. Sakinleşti. Güvertede en kuytu yeri seçti. Oturdu. Düşünmeye başladı.

İlk defa içinde bir kin duydu. Eğer bu ateşi sağcılar açmışsa onlardan

nefret etmeye başlamıştı. Sonra muhakeme yaptı. Olamazdı, bu vicdansızlığı normal bir insan yapamazdı. Bunlar insan olamazdı. Bunlar olsa olsa ajandılar. Bu ateşi açanlara, açtıranlara lanet okudu.

Artık tarafsız yapısı zedelenmişti. Ne kadar muhafazakâr yapısı da olsa bir insanın bu katliama sebep olması affedilemezdi. Kendini çalışanlara emekçilere daha bir yakın hissetmeye başladı. O gün, 1 Mayıs 1977 günü, işçi devrimi için erken diye düşündüğü hâlde, neredeyse aceleci bir devrimci olacaktı.

Ertesi gün işe gidemedi. Gazeteleri okudu. Taksim Meydanı'nda kırka yakın insan ölmüştü, yüz yirmi altı yaralı vardı. Atılan mermilerle ölenler olduğu gibi daha çok, insanlar bu mermilerden kaçarken birbirlerini ezmişlerdi. İnsanlar ölmüştü, yazık değil mi ey insanlık, yazık değil mi, sadece emeğin bayramıydı. İnsanları, yine insanlar... Hey İnsanoğlu, hey İnsanoğlu...

O, yirmi bir yaşında bir gençti, yüreği nefret, isyan, çaresizlikle doldu.

Okulu ve birçok okul, bir kez daha süresiz kapandı.

Yaşama tutunmaya çalışıyordu. İçindeki tüm yaşam sevinci, topluma inanç, ülkesine inanç, insanlığa sevgi biraz azalmıştı.

Çalışmaya devam ediyordu. Ama eski neşesi yoktu. Enerjisi de azalmıştı herhâlde ki kitap satışları düşmüştü. Artık kotaları pek dolduramıyordu ve primleri azalmıştı.

O çok sevdiği futbol için bile idmanlara gitmez olmuştu. 1 Mayıs katliamı onun içinden yaşama sevincini almıştı sanki.

Ne Beyazıt'a ne Beşiktaş'a gidiyordu. İnsanlar, arkadaşlar ona anlamsız geliyordu artık. Zaten ortam gerilmiş, bazı semtlerden geçmek iyice tehlikeli olmaya başlamıştı.

Üsküdar'dan artık geçmiyordu. Ülkü Ocakları'nda tanıştığı insanlara, Beşiktaş'ta gittiği sol dernekteki insanlara, samimi olmadığı arkadaşlıklara, hiç kimseye güvenmiyordu.

Hikmet'in askerliğinin bittiğini, Bandırma'ya döndüğünü öğrendi ama bu haber bile neşesini geri getirmedi.

Şimdi sadece çalıştığı yerin merkez ofisindeki iş arkadaşlarıyla akşamları bir iki sohbet ediyor, hemen eve dönüyordu.

Haziranda okulda doğru dürüst sene sonu sınavları yapılmayacaktı. Belki bir iki sınav vardı ama ne hazırlanmıştı ne de içinde istek kalmıştı. Gitmeyecekti o sınavlara da. Öğrencilik yapamamış, derslerin notlarını bile alamamıştı. Öğrencisi olmadığı derslerin sınavlarını protesto edecekti sanki...

1 Mayıs olayından sonra bir kez mektup attılar birbirlerine. Elçin'den bir daha mektup gelmemişti. O da yazmamıştı. Telefon etmek de içinden gelmiyordu. Ne oluyordu bu gence, kim almıştı içinden yaşama sevincini? Mayısın son haftası geliyordu. O güzel umutlar, insanlara karşı, ülkesine karşı duygular yok olmuştu, koyun gibi işe gidiyor, fazla avukat bürosu dolaşamıyor, fazla bir şey düşünmeden eve dönüyordu. Bazen Ömer geliyor, o da neşesiz, fazla kalmıyordu.

Türk gençliğinin yaşam tutkuları azalmıştı. Öyle bir yaşam işte, yeniyor, çalışılıyor, uyunuyor ama fazla düşünülmüyordu artık.

Onu şimdi yaşama bağlayan en önemli şey Elçin'di. Ona olan sevgisi, içindeki umutsuzlukları, isyanları yavaşça dindirdi. Epeydir görüşmemişlerdi. Ankara'ya gitmek içinden gelmiyordu. Elçin'in okulu pek kapanmıyordu. O da gelemiyordu.

Mayısın son pazar günüydü. Gece oldukça geç uyumuş, sabah yatağında uyumaya çalışıyordu. Yanında kalan genç memlekete dönmüştü. Yalnız, yatakta neşesiz düşünmemeye çalışarak uyumaya çalışıyordu.

Birden kapı çaldı. Sabahın körüydü, korktu ne oluyordu. Arkadaşlarından duymuştu. Bazen polis, öğrenci evlerini basıyordu. Yasaklı kitaplar bulunursa tutuklamalar oluyordu.

İçi ürpererek kapıyı açtı.

Gözlerine inanamadı o sabah ona verilebilecek en güzel yaşam tadı karşısındaydı. Elçin karşısında elinde bavulu duruyordu, ona gelmişti.

Sarıldılar. Elçin heyecanla, mutlu, yanakları kıpkırmızı, anlattı.

– Mehmet, imtihanlar bitti. Eve dönmem lazım, dayanamadım sana geldim.

– Bana niye haber vermedin?

– Sana sürpriz yapmak istedim. Yoksa atlar gelirdin Ankara'ya!

– Evet, ne güzel olurdu, birlikte gelirdik.

– Sevgilim senin oraya gelmeni istemiyorum, biliyorsun ortam gittikçe tehlikeli olmaya başladı. Okulun yakınındaki meydanda yine çatışmalar oldu.

– Çok kötü günler geçiriyoruz güzelim.

Sarılıp onu öptü. Bavulunu elinden almıştı. Odaya götürdü. Elçin ayakkabılarını çıkarıyordu. Çok hoş yazlık bir ipek gömlek giymişti. Açık mavi, üzerinde çeşitli renklerde koca çiçekler vardı. Altında dizlerinin hafif üzerinde koyu mavi pilili bir etek vardı. Bahar onu daha da güzelleştirmişti. Sadece onun için aldığı terlikleri getirdi ona. Tekrar onu derinden öptü. Alt dudağının tadı ona her şeyi unutturdu. Şimdi, o iki sevgi dolu yürek tüm dünyaya tekrar sevgiyi, mutluluğu aşılıyordu.

Onun altında ise top oynarken giydiği bir futbolcu şortu vardı. Üstünde de Kadırga forması. Ayakları çıplak bir futbolcu gibiydi. Öyle yatmıştı. Şort giymeyi severdi. Yazın hiç çıkarmazdı.

Elçin hemen banyoya girdi. Elini, yüzünü, ayağını yıkadı. Mehmet de mutfağa geçti. Güzel bir çay demledi. Mutfaktan seslendi.

– Aç mısın sevgilim?

– Hıı, hem de deli gibi!

Buzdolabı yoktu. O yüzden peynir, zeytin, yağ, her şeyi az alırdı. Onları çıkardı. Tabakları, bardakları yıkadı. Sevgilisine zeytin, peynir, domates bir kahvaltı hazırlamaya başladı.

Elçin banyodan çıktı o küçük evin küçük mutfağına geldi. Ona sokuldu. Arkadan, beline sarıldı

– Canım benim, beni özledin mi?

– Özlemez miyim? Ne olur beni anla, 1 Mayıs beni çok üzdü. Eski neşem kalmadı. Yazık değil mi o ölen insanlara? Sana mektubumda ayrıntılı yazmamıştım ama 1 Mayısta çoluk çocuk, kadın, erkek kırk insanımız öldü. Meydandan bir çocuğu ben kaçırdım. Annesiyle beraberdi. Birlikte kaçamıyorlardı. O zavallı kadının elinden çocuğu almasam belki ikisi de ezilip ölürlerdi. Yaşamın gerçekleri çok acımasız! Sanki bizim mutluluğumuzu bile alıp gidecekler diye korkuyorum.

– Yok sevgilim, bizi kimse ayıramaz!

– Öyle deme güzelim. Bak Hikmet'in durumu kritik. Sevgilisi Hati-

ce'yi zengin birileri istiyormuş. Acaba kız etkilenmeyip Hikmet gibi bir elektrikçiyle evlenir mi? Hayat çok acımasız. Senden bile korkuyorum. Bir gün zengin bir aile, havalı bir çocuk, seni elimden alıverirse...

Elçin onu kendine çevirdi. Dudaklarını bir daha ıslattı.

– Sevgilim hani biz her şeyden çok her şeydik?

– Evet, sen benim her şeyden çok her şeyimsin!

– Sen de benim, seni çok seviyorum.

– Ben de!

– O zaman korkma, ne olursa olsun seni seveceğim!

Mehmet o güzel yüze, istekli dudaklara, ona dayanan vücuda daha fazla dayanamadı. Arkasındaki küçük ocağı söndürdü. Onu belinden kavradığı gibi yatağına götürdü.

İki gün sonra Bandırma'ya beraber gittiler. Mehmet işinde artık prim falan alamıyor, para kazanamıyordu zaten, işten ayrıldı. Sevgilisiyle yaşamlarının güvenli limanı Bandırma'ya gittiler.

Mehmet, memlekete dönünce onun deneyimlerinden yararlanmak için 1 Mayısı ve olayları babasına anlattı. Babası olayları anlayamıyordu. Bir Türk bir Türk'e nasıl ateş açardı. İnanamıyordu. O da "Bunlar Türk olamaz." dedi. Bunun kanıtı olarak yine Kore'de yaşadığı bir savaş hatırasını anlattı.

"Bir müddet bizi cephe gerisine çektiler. Bir tabur kadar vardık. Yol, köprü, karargâh falan yaptık. Cephede ön saflarda yine bir Türk alayı ve Amerikalılar vardı. Ama büyük bir olasılıkla bizimkiler en öndeydi. İki ay kadar çalıştık. Çalıştığımız bölge cephenin hemen arkasındaydı. Top seslerini duyabiliyorduk. Cephe ile aramızda iki dağın arasında akan bir nehrin oluşturduğu bir vadi vardı. O nehrin üzerine portatif köprüler yaptık. O vadi, cephe ile aramızdaki tek geçitti.

İki aydan fazla geçmişti. Cepheden gelen top sesleri iki gün kesilmedi. Sıkı çarpışmaların olduğu belliydi. Hepimiz heyecanla cephedeki Türk birliklerinden haber almaya çalışıyorduk. Komutanımız ani bir emirle subay ve astsubayları çağırdı. Kendisi yarbaydı. Çok acele bir toplantı yaptı.

Harita üzerinde hızlı bir bilgi ile cepheye gitmemizi ve ön saflarda çar-

pışan birliklerin takviyeye ihtiyacı olduğunu bildirdi. Çok acele birliklerimizi toplamamızı ve hemen cepheye hareket edeceğimizi emretti. Saat sabahın sekiziydi. Aslında gündüz intikal yapmamız tehlikeliydi. Ancak hepimize gelen haber, ön saflardaki Türk birliğinin çembere alındığı ve çok zor durumda olduğuydu.

İki dağ arasındaki vadi tek yolumuzdu. Dağların zirvelcri oldukça yüksek ve geçilmezdi. Kış ayları, zirveler bulutlarla örtülü. Bembeyaz karla kaplı. Vadide de kar var ama çok kalın değil. O vadiden de gündüz ilerlemek oldukça tehlikeliydi. Herkes takımının başına koştu. Ben de kendi takımımı topladım. Tam teçhizat emri verdim. Asker anladı. Cepheye gidiliyordu. Cephaneler hızla dağıtıldı. İnan oğlum Türk askeri bunlar, on dakika içinde ölmeye hazırlandılar. Hepsi neşe içindeydi. İçlerinde bir dirhem korku görmedim. Sadece yakın arkadaş olanlar birbirine neşe içinde sarıldı, anladım vedalaşıyorlardı. Duymuşlardı ön cephede Türk kardeşlerine yardıma koşuyorlardı. İnanmazsın oğlum biz komutanlardan daha hızlı hazırlandılar.

On beş dakika sonra cemselere binmiştik. Vadiye doğru yöneldik. Nehrin bir tarafından gidiyorduk. Sadece önde ve diğer yakada birliklerimizi korumak için öncü ve yancı hafif zırhlı küçük mangalar vardı. Tank, uçak falan yoktu. 'Allah büyük!' deyip gidiyorduk. Bir tabur Türk askeri tedbirsizce cepheye gidiyordu. Vadide bir pusuya düşsek sağ çıkmak mümkün değildi. Her yer çamur. Zemin yapış yapış. Cemseler zor ilerliyor.

Bir yarım saat kadar yol almıştık. Çok şükür bir pusu olmadı. Vadinin tam ortalarına varmıştık ki Amerikan birlikleriyle karşılaştık. Geri çekiliyorlardı. İnan oğlum, doğru dürüst yaralı bile yoktu aralarında. Küçük yaralar almış bir iki asker gördük o kadar. Tankları bile çekiliyordu. Çekilen birliği korumak için vadi eteklerinde yancılık yapıyorlardı. Bizim ise bir iki hafif zırhlı aracımız vardı.

Geri çekilen Amerikan birlikleriyle öyle bir yerde karşılaşmıştık ki vadinin tam ortası, sanki onları korumak için bizi oraya getirmişlerdi.

Neyse biz yola devam ettik. Top sesleri iyice yakın duyuluyordu. Gündüz de olsa çarpışmalar devam ediyordu herhâlde?"

Mehmet, Türklerin düşman karşısında nasıl bir dayanışma içinde oldu-

ğunu bir kez daha duyuyordu. Tarih bunun kanıtlarıyla doluydu. Babasına dayanamayıp sordu.

"Peki baba, niye bugünlerde biz birbirimize saldırıyoruz?"

"İşte oğlum sana Kore'de yaşadığım anları bunun için anlatıyorum. Umudunu kaybetme insanımızdan. Türk milleti merhametlidir, cesurdur, toprağı için savaşır, kardeşi için ölüme koşar. Şimdi insanımız kandırılıyor, kullanılıyor. Olayların içinde dış güçler var. Gençler kandırılıyorlar. Dolduruşa geliyorlar. Düşman içimizde. Hedef şaşırtıyorlar."

"Tamam baba inanıyorum sana, ben de arkadaşlarıma anlatmaya çalışıyorum. Bu bir kardeş kavgası olmamalı! Peki, sonra ne oldu baba?"

"Biraz daha ilerledik. Amerikan ve bizim topçu birliklerimize vardık. Sürekli ileriyi dövüyorlardı. Cemselerden burada indirildik. Yola yayan devam edilecekti. Vadinin hemen çıkışında, iki dağın eteklerinde birliklerimiz vardı. Kışın ortası, yerde kar var. Bata çıka ilerliyoruz. Cephenin ön saflarına ilerliyoruz. Çevremize top mermileri, havanlar düşmeye başladı. Oğlum bizim askerde bir telaş, yardıma gidiyoruz ya, tedbirsiz koşarcasına ilerliyorlar. Belirli hendeklerden ilerliyoruz ama bizim asker kestirme gördü mü, atlıyor geçiyor diğer hendeğe. Sabırsız. Korku yok. Bizimkilere yardıma koşuyoruz. Komutanlar bağırıyor dikkatli ilerleyin, açığa çıkmayın diye.

Hafif bir sulu kar yağmaya başladı. Öğleyin bizimkilerin yanındaydık. Yakın çatışma yoktu. Siperlerin önü, içleri, cesetlerle doluydu. Önlerde Korelilerin cesetlerinden bir duvar olmuştu âdeta. Siperlerin içine kadar ilerleyebilmişlerdi. Cesetlerden anlaşılıyordu. Bizim siperlere kadar gelmiş, çarpışarak ölmüşlerdi.

İşte oğlum o an ilk defa korktum. Burada göğüs göğüse çarpışmalar olmuştu. Oğlum sen savaşta göğüs göğüse savaşmayı bilir misin? İşte savaşın en korkunç anları o anlardır. Düşmanının gözlerini görürsün. Bir insanın yüzünü görüp de öldürmek nedir bilir misin? Can öyle tatlıdır ki ölmemek için vurursun elinde ne varsa mermi, süngü, dipçik, yumruk, tırnakların, hiçbir şey yapamıyorsan ısırırsın vahşi hayvan gibi. Düşmanın yaralanır, gücü biter ama ölmezse, işte o an, en zor andır. Gözlerine bakar senin, bir şeyler mırıldanır, yalvaran o gözler içine işler, işte o an tüm düş-

manlık biter, kıyamazsın, öldüremezsin ama komutanın emretmiştir. Siperde canlı kalan seni arkandan vurur, çaresiz öldürürsün. Çaresiz oğlum, çaresiz!"

Gözleri yine dolmuştu.

"Savaş oğlum savaş işte bu! Allah'ım inşallah yakın çatışma yaşamayız, diye dua ettim. Takımımı siperlere yapıştırdım. Çünkü o göğüs göğüse çarpışan eski birliğin askerleri bizimkilere sarılmış ağlıyorlardı. Çok yıpranmışlardı. Üstleri başları toprak, çamur, kan içindeydi. Bizimkileri yerleştirdim. O an da kurşun yağıyor ama düşman saldırısı yoktu. Bizim komutanlar ile eski komutanlar siperleri dolaşmaya başladılar. Hâlâ yanımızdan ayrılmamış eski askerleri toparlıyorlardı. Onlar geri çekilecek ve dinleneceklerdi.

Komutanlar bağırıyordu. 'Kendinizi kontrol edin, sıcağı sıcağına anlayamazsınız, bakın bir yaranız var mı? Sıhhiye kontrol et askeri. Çarpışanlar arka siperlere toplanacak. Dinlenecek!'

Eski askerler üzerlerini yokluyor, bizimkilerde yardım ediyor, yaralanmışlar mı anlamaya çalışıyorlardı.

Komutanlar birliklerini toplamaya ve geri çekmeye başladı. Sıhhiye öncelikle yaralıları sonra da ölüleri toplamaya başladı. Sonra birden tüm silah sesleri kesildi. Ateşkes emri verildi. Düşmanla anlaşılmış, ölüler toplanacaktı. Düşman sıhhiyeleri göründü. Kendi ölülerini almaya başladılar.

Bölük komutanım geldi. 'Başçavuşum.' dedi. 'Bu Amerikalılar var ya, çabucak bozulmuşlar, çekilmeye başlamışlar, korkak herifler. Bizim birliği onlar çekilirken arkalarını tutsun diye burada bırakmışlar. Kendileri ölmesin biz ölelim ne olacak? Aslında geri çekilme devam edecekmiş. Bizimkiler direnmiş. Siperlerin içine kadar gelebilmiş düşman. Göğüs göğüse çarpışmışlar. Düşmanın gücünü kırmışlar. Amerikalıların beklemediği bir sonuç olmuş. Koreliler geri çekilmişler. Eğer bizimkiler de çekilseler, vadinin girişindeki topçu birlikleri ele geçecek, o vadideki doğal geçit düşecek, Nato birlikleri elli kilometrelik bir cepheyi kaybedeceklermiş."

Babası biraz sakinleşmişti, sanki daha fazla anlatmayacaktı. Mehmet rahat bırakmadı.

"Sonra baba, tekrar çarpışma başladı mı?"

"Başlamaz mı oğlum? O gün akşama kadar ölüler toplanıldı. Akşama kadar yağan o ince kar, insanlığın ayıbını örter gibi cephenin o kanlı toprağını örttü. Gecenin karanlığı çöktü. Ortalık o kadar sessiz, zifiri karanlık o kadar siyahtı ki... Akşam karavanasını yemiştik. Nöbetçiler dışında askerimiz siperlerin üzerine gerdikleri brandaların altında uyumaya çalışıyordu. Geniş, üstü kapalı siperler var. Bir kısmımız oralarda portatif yataklar açmışız.

Tabur komutanından haber geldi. Eski birliklerimiz gitmemiş. Bölükler toparlanmış. Eksik birlikler tamamlanmış. Dinleniyorlarmış. 'Merak etmeyin.' diyormuş. 'Yalnız değiliz. Şimdi onlar bizim yedeğimiz. Sıkışırsak, buradalar, gelecekler.'

Bak aslan oğlum, o kadar zayiat vermiş, çarpışmış Türk askeri yine Türk askerini, kardeşini bırakıyor mu? Biz böyle insanlarız. Ama şimdi düşmanı göremiyoruz, düşman gizli, içimizde, hedef şaşırtıyorlar, yoksa biz omuz omuza çarpışırız."

"Haklısın baba, sonra?"

"Gece yarısı oldu, portatif yataktayım. Sözde yatak işte, üstünde bir branda gerili çapraz üç ağaç ayaktan ibaret! Uyumuşum. Birden uyandım. Emir erim omzumu dürtüyordu. Gökyüzü parlıyordu. Gece havai fişekleri atılmış cephe aydınlatılıyordu. Bir çatırtıdır başlamıştı. Top sesleri, havanlar, makineli tüfek sesleri.

Saate baktım, sabaha karşı dört buçuk. Hava daha karanlık! Siperlere koştum. Asker siperlerde yerini almıştı bile. Bölük komutanı koşuşturuyordu. Makineli tüfek yuvalarına giriyor, onları kontrol ediyor, onlara güven aşılıyordu.

Siperlerin üzerinden fısıltıları ile mermiler geçiyordu. Çevremize havan mermileri düşüyordu. Çok şükür pek isabetli atışlar değildi. Siperlerin dışında patlıyorlardı. Benim takımın iki ağır makinelisi vardı. Birinin koruganına girdim. Göz deliğinden cephenin ilerisine baktım. Düşman görülmüyordu. Havada aydınlatma fişekleri paraşütleri, süzülerek aşağıya düşüyorlardı.

Biraz daha izledim. Düşman ortalıkta görülmüyordu. Aldığımız eğitimleri hatırladım. Makineli tüfek askerilerine beş yüz metre ötedeki top-

rağın hafif yükseldiği yeri gösterdim. İçinizden otuz sayacaksınız ve burayı hedefleyerek, sağa ve sola doğru yelpaze gibi yayarak aralıklı olarak iki üç kere tarayarak ateş altında tutacaksınız. Sonra tekrar otuz sayacaksınız, ara vereceksiniz. Düşman açığa çıkıp saldırırsa ateş serbest, dedim. Öbür makineliye geçtim.

Ona da aynı emri verdim. Çok geçmedi, önümüzdeki düzlüğün arkasında bu yükseltide topraklar, karlar sıçramaya başladı. İyi ki ateş açtırmışım. Sürünerek yaklaşmaya çalışan askerlerin siluetleri ortaya çıktı. Düşman yaklaşmaya çalışıyordu. Sürünüyorlar, önlerindeki karı sürükleyerek kendilerini gizliyorlardı. Makineli tüfeklerin mermileri karı dağıtıyor, vücutları ortaya çıkıyor, bazıları vuruluyor, yerlerinden sıçrayıp düşüyordu.

Komutan makineli tüfeklere ateş serbest emri verdi. Siperdeki askerlere bekleyin deniyordu. Düşmanın havan mermileri artık siperleri bulmuştu. Siperlerinin içine düşmeye başladılar ama atışları cılızdı. Sanki düşmanın gücü kırılmıştı. Bizden önceki askerlerimiz onlara çok zayiat vermişti. Belli oluyordu.

Siperlere yapışmış, havan mermilerinden korunmaya çalışıyorduk. Düşman üç yüz metreye kadar sürünerek yaklaştı. Komutan askeri kaldırdı. Bekleyin diyordu. Düşman ayaklandı, saldırıya geçmişlerdi. Ateş serbest emri verildi. Hepimiz verdik mermiyi düşmana. Koşarak geliyorlardı ama kırıyorduk. Yüzlercesi öldü. Yaklaşabilen el bombalarını atıyor ve ölüyordu.

İlk saldırıyı kırdık. Arkasından ikinci saldırı kolu, durdurduk, arkasından üçüncü saldırı. Düşman kahramanca savaşıyordu. Korkusuzca ölüme koşuyorlardı. Doğrusu oğlum o Koreliler bizim kadar kahramandılar. Silah üstünlüğü bizde top, ağır makineli, tonla, onlarda ise bir demet el bombası. Tek yönlü bir güçtü oğlum, onlar büyük, kahraman bir milletti."

Babasının gözleri doldu yine ama devam etti.

"Üçüncü saldırıda bayağı el bombası attılar siperlerin içine, yanlarımda patlayanlar oldu. Sarsılıyordum. Allah beni sizlere bağışladı. Yanımda bir iki er vuruldu. Bana şarapnel isabet etmedi. Belki bana öyle geliyordu. Kimse kimseye yardım edemiyordu. Siperde ha bire ateş ediyorduk. Yaklaştırmadık üçüncü saldırı kolunu da sonunda bitti. Düşman çekildi. Sal-

dırı durmuştu. Aslında Koreliler tüm güçlerini eski birliklerimize harcamışlardı, bu onların son saldırısı oldu.

Komutan koştu, zayiatımızı anlamaya çalışıyordu. Ben de hemen yanımda şarapnelle yaralanmış askerlere koştum. Bir tanesi şahadet getiriyordu. Diğeri bana sorar gibi bakıyordu. 'Komutanım ölüyor muyum?' diye. Şahadet getirenin göğsünde elbise falan kalmamıştı, çökmüştü, yana yıkılıverdi, şehit olmuştu. Diğerinin bir bacağı âdeta şarapnelle dolmuştu. Herhâlde el bombaları o tarafında patlamıştı. Üstü sağlamdı. Bana bakıyordu, hiçbir şey demeden. Merak ediyordu, onu kucakladım, 'Merak etme oğlum bir şeyin yok sadece bacağından yaralanmışsın.' dedim. Kucağıma aldım kaldırdım. Bacağı sallanmaya başladı, onu tekrar yere koydum. 'Sıhhiye!' diye bağırmaya başladım. Çevremde bulunan diğer askerler de geldiler. Üzerimizde bulunan ilk yardım çantalarından, sargı bezi çıkardık. Bacağını sağlam yerinden sıkıp akan kanı durdurmaya çalıştık.

Sıhhiye erleri yaralılara yardım ede ede geliyorlardı. Komutan çevremizde dolaşıyordu. Bana yaklaştı.

'Başçavuşum takımını say, zayiatını bana bildir, hemen rapor istiyorum.' emrini verdi.

Tam bana yaklaştığında birden beni tuttu,

'Başçavuşum sol kolunun hâli ne?'

İşte o anda anladım sol kolumu epeydir kullanmıyordum. Yaralıyı nasıl kaldırmıştım şaşırdım. Kolumda parka parçalanmış, kıpkırmızı kesilmişti. Sağ elimle yokladım. Tam pazımın üzerinde bir delik vardı. Kanıyordu. Sol parmaklarımda da yaralar vardı. Komutan:

'Sıhhiye, başçavuşa da bak hemen!' diye bağırdı ve bana döndü.

'Raporu istiyorum ama! Geçmiş olsun başçavuşum.' dedi ve diğer siperlere geçti.

İşte oğlum kolumdaki yarayı, sol küçük parmağımdaki eğriliği biliyorsun, o günden kalmadır."

Mehmet artık babasının daha fazla anlatmayacağını biliyordu. Son kez merakla,

"Baba, ne oldu sonra? Yaralanan asker?"

"Allah bağışladı oğlum ama bacağını kaybetmiş. Yaralılar geriye alın-

dı. Düşmanın gücü herhâlde azalmıştı. Bir daha o cephede savaş olmadı. Biz de o vadideki köprü ve yolları yapmaya, onarmaya devam ettik. Cepheye taze kuvvetler geldi. Düşman çekilmişti. Cephe daha ileriye kaydırıldı. Ancak o savaşta Türk birlikleri direnmeseydi, cephe düşecek, iki dağın arasındaki geçit kaybedilecek, belki de Amerikalılar ve biz ta denize kadar çekilecektik."

Mehmet babasına sarıldı. Baba bir askerdi, sertti, pek sarılıp sevgisini belli etmezdi. İşte o fırsatta ona sarıldı ve elini öptü. Biraz daha büyümüştü.

Güzel yaz günleri başlamış, sağdıcı dönmüştü. Arkadaşlar yine toplandı, uzun bir içki muhabbeti yaptılar. Ama bu sefer ilk dağıtan Hikmet oldu. Hatice'den gelen haberler iyi değildi. Kızı, ailesi isteyenlere vermiş, söz kesilmişti. Hatice, bir küçük köylü, bir işçi kızıydı. Bir üst sınıfın zenginliklerinin parıltılarına dayanamamıştı. Hikmet, maalesef askerden döner dönmez yaşamın acı gerçekleriyle yüzleşmişti. Neyse ki askerdeyken birbirlerinden uzak geçen sürede ilişkileri çok derinleşmemişti. Atlatırdı çabuk. Eee atalar ne demiş, "Gözden ırak olan gönülden de uzak olur."

Erol, iki sefer üniversiteyi kazanamayınca hemen askere gitmiş, bitirmiş ve dönmüştü. Hikmet'ten sonra Erol dağıttı. 1 Mayıs katliamına çok üzülmüştü. O bir solcuydu. Genellikle tüm arkadaşlarının sarhoşluğundan sonra dağıtan Mehmet, hemen Erol'dan sonra dağıttı. Onu da Erol'la paylaştığı ortak duygular vurmuştu. Arkasından Kız Necdet dağıttı, onunki sevda meselesiydi. Üniversiteye devam ediyordu. Eşkişehir'de fazla olay yokmuş. Sonra esnaf çocuğu Selim dağıttı, sorunu aynıydı, sevdalıydı. Askerliği onun da bitmişti.

Genellikle ilk sarhoş olup sorun çıkaran, ağlayıp sağa sola sataşan ayakkabı ustası Ömer ile onlardan iki yaş büyük işçi Namık, en sona kaldılar. Çünkü Namık istediği kızla evleniyordu. Ailesi istemiş, kızı da vermişlerdi. Şimdi babası yardım ediyor bir ev hazırlıyordu. Eşyaları tamamlanınca düğün yapılacaktı, yani Namık'ta haberler iyiydi.

Askerden dönen Ömer'de haberler süperdi. Onun işi bir evli kadınlaydı. Yaşam işte evli, bir çocuklu ve kendinden dört yaş büyük bir kadını sevmişti. Yaşam tüm sürprizlere gebe! Kadının kocası sonunda rıza gös-

termiş, boşanma davası açmışlardı. Ömer çok neşeliydi. Diyordu ki, "Üç aya kalmaz boşanırlar, hemen nikâhlayacağım, olmazsa kaçırırım valla!"

İşte bu güzel ülkenin bu güzel gençlerinin bir geceleri daha böyle geçti.

Mayısın son haftası iki sağdıç, yine Paşabayır'da çocukluklarından beri oturup hayal kurdukları tepede oturdular. Limanı seyrettiler ama artık gemiler, sayıları, uzak limanlarda sevgili hayalleri yoktu. Büyümüşler olgunlaşmışlardı.

İkisi de işsizdi. Hikmet'in eski patronu ona soğuk davranmıştı. Eski işine başlayamamıştı. Gençtiler işte, ortak iş kurma hayalleri depreşti. Sonuçta ellerindeki çok az parayla yapabilecekleri bir iş buldular. Mehmet çalışırken aldığı primleri harcamamıştı, Hikmet de askerde hiç para harcamamış üç beş kuruşu vardı.

Karar verdiler bu yaz Hikmet'in köyünün yakınlarında bir koyda gazino açacaklardı. Bandırmalı "gazino" der, aslında küçük bir çay bahçesi.

Kolları sıvadılar. Anadolu insanının yardımseverliği devreye girdi. Herkes onlara yardımcı oldu. Önce Büyük Bakraç Koyu'nda, tam kıyıda arsası olan Bandırmalı bir amca onlara arsasını verdi. Hatta "Bu sene orada inşaata başlayamadım, hazır bir sürü briket almıştım onları kullanabilirsiniz." dedi. Böylece arsayı ve gazinonun duvarlarını yapacak briketi buldular, bedava.

Briketleri tutturacak harcı yapacak paraları yoktu, onlar da üst üste koyarak yaptılar duvarları. Hikmet'in babasının küçük bir zeytinliği vardı bu koyda. Zeytinliğinin yanında küçük bir dere akar. Derenin iki tarafı sazlarla kaplanmıştır. Bu dereden saz kestiler. Briketlerin üstüne bunlarla bir çatı yaptılar. Çok güzel, şirin bir çay bahçesi ortaya çıkıverdi. Denize bakan ön cepheyi açık bıraktılar. Orada sadece yarım metre yüksekliğinde sazdan bir çit yaptılar. İnanın çok şirin bir yer oldu.

Köyden Hikmet'in akrabası bir amca onlara kullanmadığı vitrinli bir buzdolabı verdi. Onu bir tarafa diklemesine koyup çay yapılacak ocağı ortaya çıkardılar. Yine briketlerden kendilerine çay ocağının yanında küçük bir oda yaptılar, gece orada kalacaklardı. Köyden bir kahveci onlara çay ocağı verdi. Anneleri üçlü ocak, tüp, çaydanlık, çay bardakları, tabaklar vs. hazırladı.

Elektriği Hikmet yakın bir direkten çekiverdi. Suyu yakında bulunan çeşmeden taşıyarak sağlayacaklardı. Elli metre kadar ötede bir köy çeşmesi vardı. Suyu da lezizdi. Köyün adı biliyorsunuz Tatlısu, Kapıdağ'ın tatlı su kaynakları bu kıyılardan çıkıyordu zaten.

Mehmet'in çok güzel bir pikabı, amfisi ve iki güçlü hoparlörü vardı. Onları getirdiler. Bir sürü güzel plaklar buldular. Arkadaşları ne bulduysa onlara getirdiler.

Sıra gelmişti sandalye ve masalara. Yepyeni masa ve sandalyeye paraları yetmiyordu. Hikmet'in babası bazen Paşabayır'da bir oduncuda odun keserdi. Ona gittiler. Oduncu onlara çok ucuza kalın odun kütükleri verdi. Bir de ucuza sunta buldular. Suntaları bir marangoz amcaları, masa ve sandalye büyüklüğünde kesti. Onları arkadaşları Selim, babasının kamyonuyla taşıdı. Kütüklerin üzerine suntaları çakıp, masa ve sandalyeleri yapmış oldular.

Bandırma'da bir kola bayisi vardı. O da onlara parasını sonra almak üzere, gazoz, meyve suyu, kola vs. verdi.

Sonuçta kütüklerden masa ve sandalyeleri olan, bir kısmı briketten, sazdan duvar ve çatısıyla çok şirin bir çay bahçesi ortaya çıktı. Adını da CAFE BICIR koydular, bücür Hikmet'in lakabı...

Bir hafta içinde hazırdı, iki sağdıcın ilk ortak girişimi.

1977 Haziranı

Arkadaşlar aralarında Cafe Bıcır'ın açılışını yaptılar, köy delikanlıları da katıldı. İçki satma ruhsatını köyün jandarma komutanı, üstçavuş ayarladı. İçki de satabileceklerdi. Bu güzel, sevimli, kütük masa ve sandalyeleriyle şirin çay bahçesi çok sevildi hemen.

İki arkadaş yine mutlu günlerine dönmüşlerdi. Ancak bir gün köyden gazeteler getirdi, köylü arkadaşları. Yine yaşamın kötü gerçekleri çarptı yüzlerine. Ortadoğu Teknik Üniversitesinde bir öğrenci öldürülmüştü. ODTÜ öğrencisi Ertuğrul Karakaya okuldaki olaylarda ölmüştü. Gazeteler jandarma kurşunu diyorlardı.

Mehmet, bir türlü doyasıya yaşamadığı öğrenciliğini, okulunu, inşaat mühendisi eğitimini düşündü. Nasıl olacaktı, nasıl okuyacaktı bu kardeş kavgası sürerken?

Onu sağdıcı teselli etti. "İnşallah sizin okulda olmaz böyle şeyler." falan dedi. Mehmet, ona okulundaki gerginlikleri anlatıp canını sıkmak istemedi. Tekrar daldılar kendi güzel ortamlarına.

Mehmet, çayı çok sevdiği için, çok güzel çay demlerdi. Sağdıcına da öğretti. Zamanla çayları o koyda ünlendi. Sonra kıyıda yüzen insanlar acıkıyorlardı. Önce kendilerine yaptıkları sahanda yumurtalarından verdiler ama sonra satmaya başladılar. Böylece, sahanda menemen, peynirli yumurta, sucuklu yumurtaları da meşhur oldu. Hatta tost, sandviç yapmaya bile başladılar. Yani işleri güzeldi.

Artık küçük birer işletmeciydiler ama öğrenecekleri daha çok şey vardı. Evet, çocukluk arkadaşları temiz sevgileriyle geliyorlardı gazinolarına ama yavaş yavaş sınıf farkları yüzlerine çarpmaya başladı. Büyüyorlardı.

Tabi ki kurdukları gazinoya halkın her kesiminden insanlar geliyordu. Zamanla zengin çocukları da gelmeye başladılar. Çevredeki yazlıklarda oturuyorlardı. Yazlığı olan bir aileyi düşünün, çevrenin ileri gelen aileleri idi bunlar. Bazıları Ankara'dan, Eskişehir'den zengin ailelerdi. Çocukları ellerindeki para ile daha bir havalıydılar. Altlarında arabaları da vardı. Garibanköylü arkadaşları, mahalleden eski arkadaşları ile bu zengin çocuklar arasında farklar vardı. Zamanla bu farklar iki tarafa rahatsızlık vermeye başladı. Sonuçta rahatsızlıklar, sürtüşmeye dönüşmeye başladı.

İki sağdıç da bu zengin, züppe çocuklardan rahatsız olmaya başladılar. Çünkü onlar profesyonel işletmeci değillerdi. Garson falan tutmamışlardı. İki sağdıç, bazen onlara yardıma gelen bir iki arkadaşları, her şeyi yapıyorlardı.

Bazen bu züppe çocuklar, kızlarla birlikte gelirlerdi. O zaman daha bir havalı olurlardı. Servis için onları çağırdıklarında, daha bir tepeden bakarlardı. Bu hareketler onlara da dokunuyordu. Birkaç kez köy delikanlıları ya da kendi arkadaşları ile bu züppe gençler arasında kavgalar çıktı. Neyse ki iki sağdıcın iyiliği için olayları fazla büyütmüyorlar, gerekirse gazinoyu terk edip gidiyorlardı.

Ama bu iki halk çocuğu için onlara hizmet zül geliyordu. Buna rağmen fazla aşağılık duygusuna kapılmayıp davranışlara aldırmadan servis yapıyorlardı.

1977 Temmuzu

Cafe Bıcır'ın açılmasından beri bir ay geçmişti. İyi para kazanıyorlardı. Mutluydular ama yaşam onları rahat bırakır mı...

Bir gün gecenin on ikisi olmuştu. Gazinodan aileler, kızlar, müşteriler dağılmıştı. Müşteri olarak köyden iki balıkçı genç kalmıştı. Biri Hikmet'in akrabasıydı. İki sağdıç, masaları düzenlediler. Yerleri temizlediler. Bardaklar, tabaklar yıkandı. İşleri hafifleyince köy delikanlılarının yanına geldiler. Sohbet etmeye başladılar. Mehmet son bir yorgunluk çayı demlemişti.

Saat yarım gibi gazinonun önüne iki araba dolusu züppe zengin çocukları geldi. Tozları kaldırarak hoyrat gelip tam önüne park ettiler. On kadar genç, aralarında kızlar da var, selamsız, sabahsız daldılar gazinoya. İnsan bir yere girerken selam verir di mi, bunlar ukala!..

Çoğu sarhoştu, belli oluyordu. İki masayı âdeta sürükleyerek izinsiz küstahça çektiler, birleştirdiler. Sanki orası onların gazinosu, Mehmet'le Hikmet de uşakları...

Mehmet çok bozulmuştu. İki köy delikanlısı tedirgin oldular. Gelenler kalabalık üstelik sarhoştular. Zaten arada sırada hır çıkmış önceden, tedirgindiler doğal olarak.

Hikmet daha bir hoşgörülü, servis için yanlarına gitti. Mehmet, kılını kıpırdatmadı. Köy delikanlıları bir olay çıkmasın diye ayaklandılar.

Mehmet ne desin? Durun kalın dese, yine o züppeler sataşabilir, olay çıkabilirdi. Ya sabır çekip onları uğurladı.

Hikmet suratı asık döndü. Hepsi içki istemişti. Mehmet'in huyunu biliyordu. Gözü karaydı, şimdi tepesi atsın on gencin üstüne yürürdü.

Onun huyunu bildiği için Mehmet'i de sakinleştirmeye çalışarak,

– Merak etme ben servis yaparım, sen kasada otur, hesabı al sadece.

– Hikmet bunlar olay çıkarır şimdi.

– Kimse kalmadı sağdıç, kime çıkaracaklar?

– Oğlum bıktım bunların burnu büyüklüklerinden, sanki burayı ve bizi satın almışlar?

– Mehmet boş ver sen, ben hallederim sen sadece paraları al!

Mehmet sinirlenmemeye çalışarak kasa dedikleri, çay kutusundan yaptıkları bir para kutusunun olduğu masaya geçti.

Gençlerin kahkahaları kulaklarını tırmalıyordu. Ne düstur ne nizam tanıyorlar, gecenin birinde bağırıp çağırıyorlardı.

Gece saat yarımda müziği kapıyorlar ya da kısıyorlardı. Çevre evlerin rahatsız olmalarını istemiyorlardı. Ama bu züppe gençler masadan bağırdılar, "Müzik koyun." diyorlardı.

Fe süphanallah, neyse Hikmet koştu, bir plak koydu ama sesi fazla açmadı.

Mehmet'in sinirden dişleri gıcırdamaya başlamıştı. Çayını içmeyi bıraktı. Kendine bir kadeh kokteyl yaptı. Votka, cin, konyak, meyve suyu karıştırdı. Fişek gibi bir içki! Sinirlerini yumuşatacaktı. Yoksa tepesi her geçen dakika artıyordu.

Gazinoyu öyle belirli bir saatte kapatmıyorlardı. Köylük yer, müşteri de fazla olmadı mı, müşteriye göre kapatıyorlardı. Yani belirli bir kapanış saati yoktu.

Yarım saat daha geçti. Gençler içkilerini bitirmişlerdi. İyice sarhoştular, küstah kahkahaları havalara saçılıyordu. Kalkmaya da niyetleri yoktu. Bir tanesi sallanırken oturduğu kütük taburenin suntasını kırdı, bir de üstelik müziğin sesini açmalarını istemezler mi?

Zavallı Hikmet sağdıcının köpürmesine de engel olmaya çalışırcasına tek başına koşturuyordu. Hikmet hizmet ediyordu ama Mehmet'in sabrı taşmıştı. Dayanamadı ikinci bardakları doldurmaya gelen Hikmet'e işaret etti, "Ddoldurma." diye!

Kalktı gençlerin masasına yöneldi.

– Kusura bakmayın, kapatıyoruz.

İçlerinde yaşça daha büyük gösterenler, aşağılayarak,

– Kardeşim her gece sabaha kadar takılanlar oluyor, bize mi lolo!..

Lolo, argoca terslik, yanlış gibi anlamlar taşırdı. Yani kabaca sorarak kabadayılık taslıyorlardı.

– Evet size lolo, ne olacak?

Mehmet'in içi şimdi sakinleşmişti. Çünkü bir saattir, bir köşede oturmuş, içini yemişti. Şu züppelere bir laf söyleyemediğine kahrolmuştu.

– Hadi bize birer kadeh daha getirin, sonra gideceğiz.

– Yok kardeşim, kapatıyoruz.

İki tanesi çok kabadayıydı. Diğerleri ayaklandılar. Ne yani zorla mı oturacaklardı? Diğer gençler, kızlar dışarı çıkarken o iki kabadayı biraz geride kaldı. Döndüler tek başına olan Mehmet'e,

– Bak, gidiyoruz ama unutmadım ha!

Mehmet'i tehdit ediyor, yanındaki kızlara sözde hava atıyordu.

– Hey, önce parayı ödemeyi unutma!

Mehmet'in gözü kararmıştı. İçinde bir dirhem korku kalmamıştı. Belki kalabalıktılar ama o gözü kararmış genç, dayak yiyene kadar biraz kafa göz yarardı.

Zavallı Hikmet, arkasında olaylara bakıyor, sağdıcını biliyor, içinden "İnşallah kavga çıkmaz." diye dua ediyordu. Mehmet'in işaretiyle geldi, hesapladı, içkilerin parasını aldı. Mehmet, dikkatle izliyordu. Kuruşuna kadar aldığına emin olmak için,

– Her şeyi hesapladın mı?

– Evet, merak etme Mehmet.

– Tamam o zaman, hadi sizc iyi eğlenceler! Gidenlere seslenmişti. O iki kabadayı da onun bu kararlı tutumu karşısında arabalarına yöneldiler.

Ancak züppelik işte, bir de kızlara hava atacaklar, kendilerine yediremiyorlar.

– Ulan siz görürsünüz! dedi bir tanesi ama bir yandan da direksiyona geçmişti.

Mehmet'in sabrı taştı.

– Ulan ha, ben sana yediririm o ulanı, gelsenize!

Gençler arabalarını çalıştırmışlardı bile, hareket ettiler, Mehmet üstlerine yürüdü. Durmadılar, basıp gittiler. Uzaklaştılar hızla.

Hikmet gelmişti sağdıcının yanına, koluna girdi.

– Gel sağdıç, boş ver i...leri, züppe bunlar, gel boş ver.

Gazinoda oturdular. Mehmet daha içkisini bitirmemişti. Hikmet de aynısından yaptı kendine. Mehmet'le konuşmaya çalıştı ama Mehmet'in ağzını bıçak açmıyordu.

Mehmet'in içi bir türlü sakinleşmiyordu. İçkisini bile içmiyordu. Kolay mı, o bir Anadolu delikanlısıydı, ona kızların yanında ulan demişlerdi, hiçbir şey yapamamıştı. Hem de kendi gazinolarının önünde.

Hikmet ne dersene desin, kendini çok aşağılanmış hissediyordu. Ayağa kalktı, biraz yürüyüp denizden esen gece esintisiyle kendine gelmek istiyordu.

– Hikmet, ben biraz dolaşacağım.

Hikmet sağdıcını yalnız bırakmak istemiyordu. Ne olur ne olmaz, onu yalnız bırakamazdı.

– Ben de geliyorum. Haklısın biraz dolaşıp açılalım.

Cafe Bıcır'ın hemen arkasında bazı arkadaşları çadır kurmuşlardı. Orada bazen kalıyorlardı. O koyda kolay kolay hırsızlık olmazdı. Paralarını da herhangi bir briketin içine koyuyorlardı. Bu, her gece farklı bir briket olduğu için çalmaya gelen, tüm briketlere bakmak zorundaydı. Gazinoyu öylece bıraktılar.

Gazinoyla deniz arasında sahil yolu vardı. Küçük bir asfalt yol. Sonra kumsal ve deniz. O yoldan ışıkların daha az olduğu, çay bahçelerinin, diskoların olmadığı, daha sakin koylara doğru yürümeye başladılar. Sanki sakin, kuytu, tehlikesiz, insansız bir yer arıyorlardı.

Sessizce yürümeye başladılar Bulundukları koyu arkalarında bıraktılar. Koyun öte tarafından ışıklar altında hâlâ açık yerler vardı. Müzikleri uzaktan duyuluyordu.

Koyları birbirinden ayıran ilk burnu geçtiler. Ortalık daha karanlıklaşmıştı. Gecenin ikisi olmak üzereydi. Gökte bulunan ay ve yazlıklardan sızan ışıklar yolu aydınlatıyordu.

İkinci burnu da geçtiler. Artık kayalıklar başlamıştı. Buralarda fazla yazlık yoktu. Oraya, uzaktaki sesler uzanamıyordu. Doğanın gece sesleri ortalığı doldurdu.

Sahilde dalgalar hafifçe kıyıyı dövüyordu. Dalgaların sesleri, dağa doğru yükselen kıyılara yayılıyordu. Dalga seslerini önce, kıyıya dökülen küçük derelerin kurbağa sesleri karşılıyordu. Sonra ağaçlar, üzerindeki ağustos böceklerinin çırçırları, yaprakların hışırtıları.

Hiç konuşmuyorlardı. İki sağdıç doğanın seslerini dinliyorlar, sanki doğayı ürkütmek istemiyorlardı. O güzel sakinliği konuşarak delmek istemiyorlardı. Sakinleşmişlerdi. Mehmet'in içini kemiren delikanlı gururu dinginleşmişti.

Birden arkalarında bıraktıkları burun aydınlandı. Bir arabanın farları

burunu dönüyordu. Arkasından bir araba daha geliyordu. Farlar döndü, yola doğru, onlara doğru huzmelerini uzattılar. Arabalar yaklaşıyordu. Kenara çekildiler. Yürümeye devam ettiler ama yol dardı, artık yan yana değil arka arkaya yürüyorlardı.

Dalgalar sanki durmuştu, ağaçlar yapraklarını hışırdatmadılar, ağustos böcekleri, kurbağalar sustu.

Otomobiller arkalarından geldiler ve yanlarından hızla geçtiler. Doğal olarak arabalara baktılar. Biraz önce gazinoda olan züppe gençlerin arabalarıydı bunlar.

Hikmet korktu, ulan bu pislikler yine sarmasın bize? Mehmet de anlamıştı, onlardı. Onda korku falan yoktu. Bu gibi konularda yarı deli bir cesareti vardı. Giderdi yüz kişinin üstüne tek başına. Her konuda akıllı ve sağduyulu idi ama gururu oldu mu, deli bir cesareti vardı. Aldırmadı, yürümeye devam ediyordu. Umursamaz bir hâli vardı.

Otomobiller önlerinde giden yolun kıvrılarak kaybolduğu burundan dönüp yok oldular. Doğa yine canlandı, dalgalar kıyıyı okşuyor, seslerini gönderiyor, ağaçlar yapraklarını hışırdatıyor, ağustos böcekleri tekrar çırçırlıyor, kurbağalar vraklıyorlardı.

Hikmet ürkmüştü ya, sessizce,

– Sağdıç hadi dönelim artık, dedi

Haklıydı gerçekten. O iki araba dolusu genç şimdi dönerler, onları bu ıssız koyda yakalamışken fena bir dayak atabilirlerdi. Buralarda ne ev vardı ne yazlık!

Mehmet de biliyordu, mutlaka dönecekler ve bir şeyler yapacaklardı. Ama gururuna yediremiyordu dönmeyi. Dönseler zaten onlara yetişeceklerdi. Bir de üstelik korktuklarını düşüneceklerdi.

– Hayır, Hikmet dönmeyeceğiz, devam!

Öyle sert söylemişti ki doğa bile durup dinledi bu sesi. Dalgalar, ağaçlar, ağustos böcekleri, kurbağalar sustu.

Hikmet, sağdıcını biliyordu. "Eyvah yine başımız belaya girecek, bu adam dönmez biliyorum, of ulan sağdıç!" diye içinden söyleniyordu. Ama o bir sağdıçtı, bırakıp gider mi hiç... Yürümeye devam etti. İtiraz etse ne fark ederdi ki...

Doğa, hâlâ sesini çıkarmıyordu. Sanki dalgalar, ağaçlar, kurbağalar, ağustos böcekleri bir şeyler olacak diye sessizce bekliyorlardı.

Çok geçmedi, biraz önce farların yok olduğu burun aydınlandı, dönüyorlardı. İlk arabanın farları döndü, sonra arkadaki. Üstlerine geliyorlardı.

Mehmet önde kararlı, adımları sert yürüyordu. Hikmet arkasından yetişmeye çalışıyordu.

İlk araba yanlarına geldiğinde direksiyonu hafifçe üstlerine çevirerek âdeta onları yalayarak hızla geçti. İçinden kahkaha, çığlık sesleri geliyordu. Mehmet doğal bir refleksle daha kenara sıçradı. Hikmet daha da fazla, yolun yanındaki şarampole kadar sıçradı. İkisi de neredeyse düşüyorlardı. İkinci araba daha yavaş yanlarına geldi. Camları açıktı. Üç erkek, iki kız vardı. Kahkahalar atıyorlardı. Bir tanesi

– Hey i...ler!" diye bağırdı. Ama durmadılar. Mehmet arkalarından koşmaya başladı.

– Dursanıza ulan, dursanıza, delikanlıysanız dursanıza!

Öndeki araba yoluna devam ediyordu. Ancak arkadaki arabadakiler Mehmet'in bağırmasını duymuşlardı herhâlde, üç yüz metre kadar ileride durdu. Diğeri de onun durduğunu görünce biraz daha ileride durdu.

Doğa sesini çıkarmıyordu. Sanki dalgalar, ağaçlar, kurbağalar, ağustos böcekleri ne olacak diye sessizce bekliyorlardı.

Mehmet korkusuzca, sanki bir deli gibi koşuyordu. Tek başına bir cengâver gibi! "Deli bu çocuk, deli bu çocuk." diye Hikmet düşünüyor, ne yapsın, şaşkın arkadan Mehmet'e yetişmeye çalışıyordu.

Mehmet koşmaya devam etti. Nefes nefese ilk arabaya yaklaşmıştı. Otomobilin içinden kızların bağrışmalarını duyuldu.

– Ne olur gidelim, durma ne olur, yeter bu kadar, ne olur gidelim!

Mehmet, nefesi kesilse de bağırıyordu.

– Gelin ulan, yalnızım işte, topunuz gelin!

Ancak bu deliden herkes korkar. Tam arabaya yaklaşmıştı ki hareket ettiler. Hızla uzaklaştılar ve burundan kıvrılarak yok oldular. Ortalık yine eski karanlığına büründü.

Mehmet nefes nefese durdu. Önce çömeldi, sonra dermanı kesilmiş gibi olduğu yere oturdu. Yine o çılgınlık yarım kalmıştı. Birileri onunla eğ-

lenmiş o hiçbir şey yapamadan çekip gitmişlerdi. İçini boşaltamadan, sonuçlanmadan kalan her şey, insanı yıpratırdı. O da yıpranmış, asfaltın ortasına çökmüştü.

Hikmet de geldi. Yolun kenarında bir kayanın kenarına oturdu. Doğa, emin olmadan seslerini çıkarmamıştı henüz. Ne zaman Hikmet de oturdu işte o zaman Mehmet'in nefesi sakinleşti, o zaman tekrar canlandılar. Dalgalar, ağaçlar, ağustos böcekleri ve kurbağalar seslendi. Sanki "Boş verin gençler, bak, doğa sizin yanınızda, üzmeyin kendinizi!" diyorlardı.

Biraz sakinleştiler. Kalktılar artık dönüyorlardı. Hikmet, Mehmet kadar olayı büyütmüyordu. Arkadaşını sakinleştirmeye çalışıyordu. Ancak Mehmet'in içi kaynıyordu. Olayı kendine yediremiyordu. Nasıl, üstlerine araba sürüp, gülüp, alay ederlerdi? Onunla kimse eğlenemezdi. Bunun altında kalmayacaktı. Hızla yürüyor, kafasında bir çözüm arıyordu. İçindeki bir şey yapamamanın ezikliğini kaldıramıyordu. O, bunun altında kalamazdı.

Hikmet de sağdıcını çok iyi tanıyordu. "Şimdi bu olayın altında kalmaz, mutlaka bir şey yapar bu!" diye düşünüyordu.

Kendi koylarına vardılar. Saat gece iki buçuk olmuştu. Cafe Bıcır'ın önüne geldiler. Mehmet dönmedi, yürümeye devam ediyordu. Hikmet arkasından,

– Hadi gel işlerimiz var, sonra da yatalım.

– Hikmet sen istersen kal, ben bu akşam bize yapılanların altında kalamam. Bunlar ellerini kollarını sağlayarak bizi aşağılayacaklar sonra da çekip gidecekler, ben bunun altında kalmam.

– Ne yapacağız bu saatte?

– Ben onları en azından bizim koyda arayacağım. Şu ilerdeki diskodadır onlar. Yanlarında kızlar var, dans etmeye gitmişlerdir. O züppeler daha eğlenmeye doymamışlardır.

Hikmet ne yapsın? Arkasından yürümeye devam etti. Mehmet hızlı hızlı yürüyor, bir an önce onları bulmak istiyordu.

Büyük Bakraç Koyu'nun ortalarında bir açık disko vardı. Onun da ön cephesi sazlardan yapılmıştı. İçerisi cepheden görülüyordu. Sabaha kadar açıktı. Sabah dört gibi kapanırdı. Sahibini de tanıyorlardı. Onlar gibi halk çocuğuydu.

On dakika içinde oraya vardılar. Evet, Mehmet haklıydı. Diskonun önünde o meşhur iki otomobil duruyordu. O hareketleri yapıp pervasızca diskoya eğlenmeye gelmişlerdi. Kalabalık olmaları onlara güven veriyordu. Bir de paraları çok ya, diskoda falan itibar görüyorlardı. İşte bunlara güveniyorlardı herhâlde?

Mehmet:

– Hikmet tamam, bunlar içerideler. Sen girişte kal içeriye girme, eğer jandarmalık olursak ben alınayım, sen gazinoya lazımsın. Ben şimdi buranın sahibini çağıracağım. Biliyorsun o da köy kökenli. Sen durumu anlat. Ben içerde olay çıkarmayacağım. Ancak onları dışarı çağıracağım. Eğer içeride olay çıkarsa diskoya yazık olur. İçeride olay çıkarırlarsa onları dışarı atsınlar.

O sırada giriş kapısına gelmişlerdi. Diskonun girişinde bir görevli vardı. Ondan hemen sahibini çağırmasını istediler. Zaten komşuydular, birbirlerini tanıyorlardı. Disko sahibi onları görmüştü, kapıya geldi. Mehmet selam verdi, Hikmet hemen koluna girip disko sahibine durumu anlatmaya başladı. Mehmet içeri girmişti bile...

Züppeler eğlencelerine dalmışlardı. Yine iki masayı birleştirmişler, bir kısmı pistte dans ediyor, bir kısmı da masada oturuyordu. Mehmet'i gören falan olmamıştı. Masada üç kız, üç erkek oturuyorlardı. Bir kısmı sohbet ediyor, bir kısmı müziğin ritmine uymuş sallanıyordu. Disko kalabalıktı. Zaten küçücük bir köy diskosu, ne kadar olacaktı ki?

Mehmet kimseyi rahatsız etmeden masalarına yaklaştı. Ona ulan diyen masada oturuyordu. Onu görmüşler, neşeleri kaçmıştı. Masaya eğildi, müziği bastıracak kadar gür bir sesle,

– Bana bakın, aranızda, altında araba yokken bana ulan diyebilecek delikanlı varsa dışarıda bekliyorum. Özellikle buraya geldim. Kızların yanında hava atıyordunuz, ben de kızların yanında size, ulan topunuza ulan, diyorum. Hadi gelin!

Kızlar şaşkın, büzülmüşler, neler olacak diye, bekliyorlardı.

Mehmet'in sesini herkes duymuştu.

Mehmet biraz bekledi. Masa şaşkındı. Tepki veren yoktu. Mekânı düşünerek Mehmet geri geri çekilmeye başladı. Ama bir yandan söyleniyordu.

– Ulan içinizde kaç tane delikanlı varsa bekliyorum, erkekseniz dışarıda kapının önündeyim. Bana ulan demenin, üzerime araba sürmenin hesabını vereceksiniz. Erkekseniz gelin!

Dışarıya çıkarken diskonun sahibi onu kolluyordu. O da bir halk çocuğuydu, belli etmese de ona hak veriyordu. Belki zengin müşterileri olduğu için bir şey belli etmiyordu ama ona hak vermesi yeterdi.

Çıkarken "Takma kafana kardeş." gibi bir şeyler söyledi. Mehmet diskonun önüne çıktı. Asfaltın yanında beklemeye başladı. Hikmet hâlâ kapıdaki görevliyle bir şeyler konuşuyordu. Mehmet bu, deli bir cesaret dedik ya, üzerinde ne bir sopa, demir, zincir kendini koruyacak hiçbir şey yok, deli gibi bir grup genci bekliyor.

İnanın kimse gelmedi. Yarım saat bekledi. Gelen giden yok. Kimse dışarı çıkmıyor. Sonunda diskonun sahibi ile Hikmet beraber geldiler yanına. Onu yatıştırdılar.

Sonuçta, Mehmet bir şey yapamamanın çaresizliğini o anda attı üzerinden. İçi boşalmıştı. Hakaretin altında kalmamış, ona yapılanı aynı koşularda geri iade etmişti.

Birlikte kendi gazinolarına döndüler, sağdıcıyla. Saat, gece üç olmuştu. Daha gazinonun işleri vardı. Hikmet çamaşırlarını alıp çeşmeye gitti. Mehmet olayın kendi tarafından bittiğini biliyordu. Ancak bu sefer karşı tarafın onurunu fena kırmıştı. Kızların yanında onları küçük düşürmüştü. Sonuçta ne kadar züppe de olsalar, onlar da delikanlıydılar. Hele o zenginliklerinin şımarıklığı altında bir züppe çözümü bulurlar ona geri gelebilirlerdi.

Hikmet çeşmedeyken iyice düşündü. Şimdi bunlar, kendileri cesaret edememişlerdi ama zenginlikleriyle bir iki kabadayı toplayıp gelebilirlerdi. Birini tanıyordu. Bandırmalı zengin bir ailenin çocuğuydu. Otel ya da motelleri vardı. Oradan bir iki koruma ya da bir iki işçi toplayıp gelebilirdi. Sonra her yerde bir iki esrarkeş vardır ve zenginlerin çevresinde dolaşırlar. Ayak takımı deriz ya.

Mehmet'in içindeki sinir ve gurur dinmişti ya, şimdi mantıklı düşünüyordu. Hatta korkmaya başladı. Bir şeyler yapmalı, kendisini, sağdıcını gazinoyu korumalıydı. O gece bile gelebilirlerdi. Tabi ya ertesi güne kalmazdı bu iş. Bu gece arkadaşları da yoktu. Arkalarında kurulmuş iki ça-

dırda da kimse yoktu. Köye bu saatte gidip yardım istenmezdi ki. Gidip, arkadaşlarını bulsa da nasıl gururuna yedirip korkuyorum yardıma gelin derdi. Sonra ne zaman geleceklerini bilmiyordu ki...

Hikmet çeşmedeydi hâlâ, herhâlde çamaşırları fazlaydı, yıkıyordu. Hikmet hamarattı. Bulaşık, çamaşır, her şey elinden gelirdi. Herhâlde pek çamaşırı kalmamıştı. Onları yıkıyordu.

Mehmet karar verdi. Korunmak için yanında bir şey taşımalıydı. Gazinoyu yaparken yakındaki bir inşaattan kalın bir demir getirmişlerdi. Otuz santim kadardı. Sonra onu saklamışlardı. Eğer gazinoda bir kavga çıkarsa tedbir olacaktı. Onu hatırladı.

Onu buldu, beline arkasından kalçasına inecek şekilde koydu. Üstüne tişörtünü indirdi. Dışarıdan görünmüyordu. Yalnız oturunca pantolonunu delecek gibi sıkıştırıyordu. Onun için otururken sağ bacağını biraz ileriye uzatıyordu.

Beklemeye başladı. Yalnız başına gazinonun vitrinli buzdolabının önünde oturuyordu. Saat gece dört civarında bir otomobil göründü. Gece asfaltta bir tek araba yoktu. Koyun ilerisinden gelerek gazinonun önüne döndü. Arabayı tanımıyordu. Heyecanlı, Hikmet ortalarda yoktu. Yalnızdı, içindeki korkuyu hissetti.

Otomobili otuz yaşın üstünde bir adam kullanıyordu. Ön koltukta da aynı yaşlarda biri. Park edip indiler. Arka koltuktan dalaştıkları delikanlılardan ikisi indi. Dört kişi gazinoya girmeye başladılar.

Önden o iki orta yaşlı ağabey geliyordu. Gençler arkalarındaydılar. Öndekiler ceket giyiyorlardı. İş adamı gibi ama daha çok mafya tiplerdi bunlar. Kaşları çatık içeri girdiler.

Mehmet sanki buzdolabını koruyormuş gibi arkasını kollayarak doğruldu. Beline koyduğu demiri belli etmemeye çalışıyordu. İçinden "İnşallah silahlı gelmediler." diye dua ediyordu.

İçeri girince bu mafya tiplerden biri seslendi.

– Selamünaleyküm! Arkadaşım bazı problemler olmuş galiba burada?

Mehmet, bu tehdit dolu ve korkutucu sorunun anlamını biliyordu; "Siz nasıl bu gençlere yanlış yapabilirsiniz, siz kimsiniz, size öyle bir dayak atarız ki, alırsınız dersinizi?"

Korkusunu yine göstermemişti. Sakin cevap verdi.

– Aleykümselâm, ne problemi?

– Bu kardeşlerimizi buradan kovmuşsunuz.

– Kovmadık, saat bir olmuştu, kapatıyorduk.

Bu orta yaşlı mafya tiplerden biri onla tam karşıdan konuşurken diğeri hafifçe yan tarafına sokuluyordu. Mehmet arkasını buzdolabında tutmaya çalışarak ikisini de tam karşısına almaya çalışıyordu. Gençler arkada uzakta kalmışlardı. Hatta gazinonun tam girişinde durmuşlar, içeriye bile tam girmemişlerdi. Züppe zenginlik, ellerini yakmamak için maşa kullanacaklardı.

– Her gece saat birde kapatmıyormuşsunuz. Bak arkadaş, bu kardeşlere yamuk yapan bizi karşısında bulur!

Mehmet'in artık korkusu kalmamıştı. Çünkü belliydi, onu bu iki mafya tipi dövmeye gelmişlerdi. Karşısındaki ona bayağı yaklaşmıştı, yandan gelen de her an ona saldırabilirdi. Tipleri tanımıştı, kumar oynarlardı. Amcasının kahvesinde görmüştü bir iki kez, bitirim geçinirler, kabadayı gibi görünmeye çalışırlardı. Kompleksli, kişiliklerini bulamamış, bu tavırlarla saygı yaratmaya çalışan ayak takımıydı bunlar. Üzerlerinde silah olsa bile çekebilecek cesaretleri yoktu bunların. Gösterişine kabadayı olanlardan, bu ayak takımlarına hiçbir zaman pabuç bırakmamıştı. Bırakmayacaktı da...

Taktiklerini de anlamıştı. Yandan gelen, sarılıp onu tutacak, diğeri de ona vuracaktı.

Son anlardı, korkmanın ecele faydası yoktu, daha fazla uzatmamak ve yandan geleninin daha fazla pozisyon almasına engel olmak için köprüleri atacak laflar etmeliydi. "Ne olacaksa olsun!" dedi içinden, gözünü karartmıştı artık.

– Siz mi belirleyeceksiniz buranın kaçta kapanacağına!.. İşte karşımdasınız ne olacak?

Yandaki hemen ona sarılmak onu tutmak istedi. Tam beline el atıp iki eliyle ona sıkı sarılmak istedi, hatta Mehmet'in belinin arkasına bir eli ulaştı, eli demire çarptı. Mehmet bu hareketi bekliyordu zaten, kendini hızla geriye çekti. O kollardan kurtuldu. Belindeki demiri hatırladı, almak için elini arkaya attı.

Önündeki ona vurmaya hazırlanıyordu. Tam yumruğunu kaldırmışken, yandan ona beline sarılmaya çalışmış olan ona dönüp bileğini tuttu.

– Dur abi, bu iş ciddi, dur abi dur!

Mehmet ne olduğunu anlayamadı. Yandan ona saldırmak isteyen şimdi diğerini durduruyordu.

Karşısındaki de olayı anlamamıştı.

– Ne oldu, ne duru?

– Belinde silah var abi, bu iş ciddi abi, bizi burada vursa mekâna tecavüzden yırtar abi. Dur gidelim abi.

Mehmet anlamıştı. Belini kavramak isterken eli demire çarpmıştı. Tişörtün üstünden silah sanmıştı. Birden kavradı, demiri çıkarmadan yerinde bıraktı. Elini arkasından çekti. Bu bir şanstı. Allah'ım bu şansı Mehmet için.

Bu sırada Hikmet çeşmeden dönerken olayı görmüş, eline koca bir odun almış, temkinli geliyordu. Bir de onu gördüler, gelen kabadayılar iyice korktular. Geri geri çıkışa doğru gidiyorlardı. Çekiliyorlardı.

Mehmet'in aklına jandarma geldi. Şimdi burada silah var diye şikâyet ederlerse onları seven, yardımcı olan komutana ayıp olacaktı. Onun da başı ağrıyacaktı.

– Ne silahı, bende silah falan yok.

Aslında doğruyu söylüyordu ama bir yandan hafif imalı konuşuyor, yine de silah var sansınlar istiyordu.

Onun beline elini atmış olan cevap verdi.

– Bak kardeş, o belindeki leblebi atmaz herhâlde, bu işler öyle şakaya gelmez, oyun değil bu. Kusura bakma biz yanlış anlamışız, siz bizim Paşabayır'ın çocuklarısınız. Tanıdım sizi. Kusura bakmayın.

Bir yandan da hâlâ şokta olan diğerini kolundan sürükleyerek geri çekiyordu. Gençler korkudan kapıdan çıkmışlar, arabanın yanına gitmişlerdi bile. Hikmet şaşkın girişte durmuş, neler olduğunu anlamaya çalışıyordu.

Mehmet hâlâ cinlik yapıyor, hafif alaycı, gülümseyerek arkalarından bağırıyordu.

– Yahu ben de silah falan yok. Atmayın iftira adama, ne silahı...

– Tamam tamam kardeş, sen de silah yok, peki o belindeki ne, leblebi mi atıyor o belindeki?

Geri geri, gözlerini Mehmet'ten ayırmadan arabaya geldiler. Gençler çoktan binmişlerdi. Onlar da atladılar, topukladılar hemen, arkalarına bakmadan uzaklaşıp gittiler.

Hikmet elinde odun, kapıda kazık gibi şaşkın kalakalmıştı. Mehmet, derin bir oh çekti. Yine atlatmıştı bir badireyi.

– Oh, Hikmet gel hele, sağdıç gel hele!

Hikmet, içeriye girdi, yanına geldi. O da rahatlamıştı, oturdu. Şaşkın sordu:

– Yahu Mehmet ne silahı, sen ne zaman silah getirdin buraya, senin silahın falan yoktu ki...

– Yok tabii...

– Peki, ne bu silah?

Mehmet bu inanılmaz şanstan çok hoşlanmış hâlâ şakasına devam ediyordu. Bu gecenin koca stresi ona, sabaha karşı koca bir neşe vermişti.

– Oğlum senin dünyadan haberin yok!

– Mehmet oğlum, kimden aldın silahı?

– Sen de her şeyi öğrenme!

– Göstersene şu silahı, merak ettim.

Mehmet elini belinin sağ arka tarafına atarak sanki tabanca çeker gibi, hızla çekti demiri. Kahkaha atmaya başlamıştı.

– Ha ha hah, işte bu sağdıç, işte bu!

Hikmet de gülmeye başladı. İkisinin de sinirleri boşaldı.

– Hah ha hah, hah ha hah!

1977 Ağustosu

Günler geçti. Ayak takımına güvenerek yola çıkanlar bir yerlere varamadılar. Tam tersi o küçük yörede bir efsane doğdu. Gerçek olmasa da o demir, efsaneleşti ve silah olarak kaldı. O günlerde tüm Türkiye'de öğrenci olayları, silahlı çatışmalara dönüşmüştü. Mehmet de bir üniversite öğrencisiydi. Ona, o geceki silahı hemen yakıştırdılar. Zaten Türkiye'nin gergin ortamı, öğrencilerin silahlanması bu efsanenin doğmasına yardım etti. Aslında, ayak takımının korkularından doğan bu hayali silah, kendini korumak için taşınan otuz santimlik bir inşaat demiriydi.

Ama ne Mehmet ne de Hikmet, aylarca bunun bir demir olduğunu anlatamadı halka. Artık koyda, köyde, Bandırma'da onlara gizli bir saygı oluşmuştu. Onlara kimse bir daha dokunmadı. Sataşmadı.

Duyuyorlardı. Efsane, onların kulaklarına kadar geldi. Büyümüş şekil değiştirmiş, gittikçe abartılmıştı. O yirmi iki yaşında iki sağdıç genç, kahramanlaştı.

Sözde zenginlerin kiraladığı mafya, onların gazinosunu basmış, onlar da silah çekmişlerdi. Mafya da çekmiş ama onlar çabuk davranmışlar, mafyayı korkup kaçırtmışlardı. O kadar abartı doğdu ki sözde onlar da mafya gibi güçlüymüşler. Falan filan...

Jandarma komutanı bile sordu bir gün. O bile çekinerek sormuştu. Onlar da bir kez daha, "Yok ya böyle bir şey, o bir inşaat demiriydi." diye anlatmışlardı. Komutan da bıyık altından gülüp kinayeli "Tamam, tamam bir demirmiş, hah ha!" diye gülmüştü. Ama şikâyet ve bir kanıt yoktu. İyi çocuklardı. Onları seviyordu. Çünkü komutan da bir halk çocuğuydu. İçinden, "İyi yapmışlar o zengin züppe çocuklarına." diye düşünüyordu.

Zavallı gariban halk, zenginleri için için kıskanıyor, imreniyor ama kader bu diyerek boyun büküyordu. Onların o geceki davranışları, zenginlere onlar adına yapılmış bir başkaldırıydı âdeta. Bir isyandı sanki. Onun için bu efsaneyi sevdiler, büyüttüler, insanın içini ısıtan masallar gibi...

1977 Eylülü

Yaz sezonu bitti. Gazinoyu kapattılar. Gazoz, kola, vergi vs. borçlarını kapatınca ellerinde biraz para kaldı. Bir de çok güzel bir yaz tatili yaptılar. Güneşte simsiyah yandılar. Arkadaşlarıyla, kızlarla eğlendiler. Hatta o Cafe Bıcır'dan, İstanbul'dan, Bandırma'dan, Tatlısu Köyü'nden tonla arkadaşları yararlandı. Çok güzel bir yazdı.

Ama Türkiye kaynıyordu. Okullar açılacaktı. Mehmet İstanbul'a, Elçin Ankara'ya gitmeliydi. Hikmet de bir iş bakıyordu kendine.

Mehmet ile Elçin Bandırma'da görüşebiliyorlardı ama birbirlerine sokulamıyorlardı. Bu yüzden ikisi de Bandırma dışında buluşmaya can atıyorlardı. Hikmet ise kaderine razı olmuştu. Hatice'yi artık unutmaya başlamıştı.

O yaz Mehmet, Elçin'i istemeleri için annesine, babasına yalvardı. İkisi de, "Daha okulunu bitirmedin, mesleğine başla isteriz." diyorlardı. Mehmet, okulun sürekli kapalı olmasından, sene kaybettiklerini anlatıyor, "Uzun zaman geçecek." diyordu. Annesi kabul etmiyordu. Daha erkendi. Babası çok merhametli insandı, oğlunun yalvarışlarına dayanamadı. Anneyi gönderdi, belki bir söz için adım atabilirlerdi.

Ancak kız tarafı da aynı gerekçelerle bu söz kesmeyi reddetti. Kızın okulu vardı daha iki sene. Mehmet'in okulu, belki üç, belki daha fazla sürecekti. Gece bölümünde okuyordu. Bir yıl daha uzundu. Askerliği vardı. Yani olmadı. Aralarında sözlü kaldılar sadece.

Eylülün ikinci haftası Bandırma'dan Bursa'ya kadar ayrı, sonra birlikte gittiler Ankara'ya. Elçin İstanbul'a gelemedi. Okulunun üçüncü yılı başlıyordu. Dersler yoğunlaşmış, daha dikkatli olması gereken son iki yılı kalmıştı. Okulunu bir an önce bitirmek o gergin günlerden kurtulmak istiyordu. Bu sene devam mecburiyeti vardı. Gün kaybetmek istemiyordu, ilk günlerdeki dersler önemliydi. Bu yüzden doğru Ankara'ya gittiler.

Mehmet iki gün Gökhan'da kaldı. Elçin'i liseden sınıf arkadaşı olan hukuk fakültesinde okuyan Gökhan'la tanıştırdı. Bandırma'dan en samimi arkadaşıydı. Ankara'da ona güveniyordu. Elçin bir şeyden korkarsa hiç olmazsa ondan yardım isteyebilirdi. Ona emanet etti Elçin'i.

Mehmet artık pek Beşevler bölgesine gelmiyordu. Elçin korkuyordu. O iki ateş altında kaldıkları günden sonra tedirgin oluyordu. Bir de her geçen gün Türkiye'de her yerde gerginlik artıyordu.

Buluşmak için Beşevler'in dışında bekliyordu Elçin'i. Son gün, Gökhan'ın okuluna gitti. Kantinde oturdu. Arkadaşı derse girip çıkıyordu. O da bekliyordu. Öğleden sonra saat üçte Elçin'le buluşacaktı.

Öğle paydosunda Gökhan, Devrimci Genç Derneği'ne götürdü onu. İstanbul'daki Orhan'la gittikleri derneğe benziyordu. Afişler, kitaplar, bildiriler...

Gökhan'ı liseden tanıyordu. Pısırık, utangaç bir çocuktu. Ancak bu dernekte bayağı havalıydı. Devrimciler içinde iyi bir yer edinmişti.

Derneğe girdiklerinde, daha genç olanlar ona acayip bir saygı gösteriyorlardı. Bilhassa genç kızlar hayran hayran bakıyorlardı. Mehmet arka-

daşının iç dünyasını biliyordu. İçinden, "Ulan Gökhan, normal bir insan olsaydın, sana bu kadar hayran bakmazdı kızlar. Böyle böbürlenerek yürüyemezdin. Sırf içindeki kompleksleri doldurmak için devrimcilik taslıyorsun, yemezler." diyordu.

Ama ne yapsın, yalnız o değil ki birçok genç, kendilerini ve çevrelerini böyle kandırıyordu. Ondan sonra da olan oluyor, boş yere kendilerini devrimci ilan ediyorlardı. Sonra da bu acele etiketi görseler de geri dönemiyorlar, kemikleşmiş bir inatla boş yere yanlışları savunuyorlardı. Bu futbol takımı tutmak gibiydi. Büyüyüp, olgunlaşıp doğruları anladıkları hâlde, takım tutar gibi fanatikçe eski fikirlerini savunuyorlardı.

Gökhan da anlayacaktı ama şimdi bu devrimci tavırlar ona bir hava katıyor, bir kimlik kazandırıyordu. Dernekte bir odaya geçtiler.

Gökhan havalı, babacan selamlar veriyordu. Dernek eski bir binadaydı. Duvarlar oldukça kalındı. Bu yüzden pencerelerin içinde bayağı bir boşluk vardı. Gökhan, gitti bir pencerenin içine oturdu. Bu oturuş ona daha bir hava vermişti.

Mehmet'e bir sandalye gösterdi, onu karşısına oturttu. Birkaç arkadaşla tanıştırdı onu. Sonra çay söyledi kızlara. Kızlar hizmet etmeye seve seve koştular. Gözlerinde devrimci kahraman olarak büyümüş bu gence koşup çay getirdiler. Mehmet'e de tabii.

Mehmet gözlerine inanamıyordu. Devrim yapmak isteyen bu gençler feodal geleneklerden kopmamıştı. Erkekler sayılıyor, hizmet ediliyordu.

Mehmet dayanamadı, Gökhan'ı sıkıştırmaya başladı. Belki biraz, şu aceleci devrimin hayal olduğunu, gerçekleşemeyeceğini anlatabilirdi. Cesurca onların derneğinde bunu denemeye karar verdi.

"Gökhan, kadınlar için ne düşünüyorsun?"

Bunu sorarken lisedeyken ona yaptığı şaka aklına gelmişti. Ona sırf şaka olsun diye, samimiyetinden "Kahpenin dölü." diye takılmıştı. Sonra çok ağır bir şaka olduğunu anlamış, çok üzülmüştü. Gökhan onunla bir ay konuşmamıştı. Bir ay ona, "Bu şakaydı, özür, inan aklıma bile gelmedi annene hakaret olduğu." şeklinde dil dökmüş, zar zor bir ayda özrünü kabul ettirmişti. Gerçekten yaptığı bu eşek şakasına çok üzülmüştü.

İşte o anıda olduğu gibi, Gökhan'ın kadın, ana, kız kardeş kavramları-

na çok hassas olduğunu biliyordu. Bir devrimin köklü değişikler getireceğini Mehmet biliyordu. Amaç, ekonomik eşitlik, sınıfların ortadan kalkması, insanın özgürlükleriydi. Ama kadının özgürlüğü...

Peki, hazır mıydık? Anadolu Türk geleneklerinin de değişeceğini göğüsleyebilecek miydik? Bilhassa kadınlar, kendi ekonomik özgürlüklerini aldıklarında daha bağımsız yaşamak isteyeceklerdi. Bu bağlamda cinsel isteklerin önündeki ahlaki engeller yavaşça kalkacaktı, kalkmasa da kadın, kendi ekonomik gücüyle söke söke kaldıracaktı. Cinsel özgürlükler artacaktı.

Gökhan:

– Kadınlar, ezilmiş emekçilerin başında geliyor. Anadolu'da kadınların üzerine kuma getiriliyor. Uşaklık, hizmetkârlık yaptırılıyor..

Mehmet'in aklına biraz önce devrimci kızların yaptığı hizmet geldi.

– Doğru Gökhan, kadınlarımız, bir hizmetkâr, erkeğe, çocuklara bakan bir meta olarak görülüyor.

– Mehmet, zavallı kadınlarımız bir köle gibi.

– Evet, Gökhan, ben devrimden sonrası için ne düşünüyorsun, diye sordum.

– Devrimden sonra kadınlar, erkeklerle eşit olacak!

O sırada bu konuşmaları odadaki kızlar hayran dinliyorlardı. Bir yeni kız girdi odaya. Herkese selam verdi. Gökhan'a hayran, geldi Gökhan'ın yanına pencerenin içine oturdu. Gökhan'ın ağzının içine bakıyordu, o onun devrimci bir kahramanıydı.

Dar pencerenin içinde yan yana oturuyorlar dizleri, bacakları birbirine değiyordu.

Gökhan kıza,

– Hoş geldin bacım, dedi.

Mehmet'in aklına "Devrimci Ahlak" geldi. Devrimcilerin de ahlaki kuralları vardı. Aşk devrimcinin savaşma gücünü yok ederdi. Bu yüzden keskin devrimcilerde aşk yasaktı. Evlenebilirlerdi ama devrimci kurallarla. Örgüt onaylarsa!.. Mehmet cinselliğin bu kadar ayıplandığı devrimci gelenekleri, feodallerin geleneklerinden farklı görmüyordu.

Gökhan kızla onu tanıştırmadı bile. Kendisine saklar gibi bir hâli vardı. Hararetle devrimden sonraki güzel dünyayı anlatıyordu.

– Ekonomik olarak herkes eşit kazanacak. Kimsenin kimseye ekonomik üstünlüğü olmayacak. Böylece sınıf farkları ortadan kalkacak. Sınıf kavgaları sona erecek.

– Tamam Gökhan, bunları anladım ama devrimden sonra kadınlar?

– Oğlum söyledim ya erkeklerle her türlü şartta eşit olacaklar.

– Nasıl?

– Herkesin işi olacak. Proletarya iktidarı ne demek, işçinin, emeğin söz sahibi olması! Kimse mülk edinemeyecek. Her şey devletin, halkın olacak. Eğitim, sağlık bedava olacak. Herkesin bir evi, bir işi olacak. Evlerde yakacak, elektrik, telefon çok ucuz olacak. Ulaşım çok ucuz olacak.

– Tamam, herkes eşit para kazanacak di mi?

– Evet.

Mehmet sinsice sıkıştırmaya başladı.

– Peki Gökhan, kadınların da bir işi, bir evi olacak mı?

– Tabi olacak.

– Kaç yaşında?

Gökhan şaşırdı. Bu soruya hazırlıksız yakalandı.

– Reşit olunca, diye cevap verip savuşturdu.

– Yani on sekiz yaşında?

– Evet.

– Peki, on sekiz yaşında bir genç kızın kendi başına yaşacağı bir evi ve kazancı olacak di mi?

– Anlattık ya oğlum?

– Bu kız nasıl yaşar?

– Kimseye ihtiyacı olmadan!

– Yani özgür?

– Evet.

– Peki, özgür olan bu kız, erkeklerle ilişkiye girebilir mi?

Gökhan köşeye sıkışmıştı. Kızmaya başladı.

– Mehmet, eğitimde, kültürde de devrim yapılacak, öyle ahlaki bir çöküş olmaz!

– Gökhan ben ahlaktan söz etmedim. Çünkü ahlak görecelidir. Bana, sana, ona, her topluma, her döneme göre değişmez mi?

– Evet.

– Peki, hangi eğitim, kültür devriminden bahsediyorsun? Ahlak eğitimle verilebilir mi? Bu, bugün okullarda verilen din ve ahlak dersi gibi mi?

Gökhan tam sıkışmıştı.

– Ne demek istiyorsun?

– Bak Gökhan, siz devrimcilerin çok erken hareket ettiğinizi anlatmaya çalışıyorum. Daha siz, devrimi yapmak isteyen özgürlük, eşitlikten söz eden erkekler, özgürlüklere hazır mısınız?

Gökhan kızmıştı. Bir de kızlar, gençler de dinliyordu bu tartışmayı. Onun derneği ve o da önemli bir devrimciydi.

– Ne demek bu yahu? Tabi istiyoruz insanların özgürlüğünü!

Mehmet fırça atar gibi azarlayan bu eski arkadaşına artık kızmıştı, en hassas yerine vurdu.

– Gökhan senin kız kardeşin var di mi?

Gökhan'ın gözleri döndü, en can alıcı yerinden vurulmuştu. Köpürdü.

– Evet, ne olmuş yani?

– Peki, devrimin getirdiği ekonomik gücü ve özgürlükleri aldığında senin kız kardeşin on sekiz yaşında bir erkekle yatarsa sen buna hazır mısın?

Gökhan köpürmüştü. Ancak hem çok eski arkadaştılar hem de onun misafiriydi, o getirmişti derneğe. Çaresiz,

– Bak Mehmet, sen olayı çarpıtıyorsun. Öyle bir şey olmaz. Devrimci ahlak, kültür devrimi böyle şeyleri engeller.

– Nasıl, doğanın cinsel dürtülerini kimse engelleyemez. Bugün bile, en tutucu yerlerde namus cinayetleri işleniyor. Neden, çünkü gençler doğanın dürtüleri ile ilişki kuruyorlar. Ölüm bile onları durduramıyor.

– Bunlar bugün bizim sorunumuz değil, hele bir devrim olsun.

Mehmet artık dayanamadı.

– Bak Gökhan, öncelikle siz devrimcilerin devrime hazır olmanız gerekir. Daha sen içindeki tutucu ahlaki kavramları yenememişken bu toplama devrimi nasıl önerirsin?

Gökhan'ın iyice canı sıkılmıştı. Kızgın, Mehmet'e hakaret etmek istedi.

– Senin aklın cinsellikte, sadece bunu düşünüyorsun!

Mehmet'in de tepesi attı.

– Yeniliklere, değişmeye hazır olmadan, özgürlükler adına devrim yapılamaz. Diyalektiğe aykırı devrimler başarılı olamaz. Devrim yapılsa da yaşayamaz, kalıcı olamaz, karşı devrimlere yenik düşer. Gökhan beni aşağılamaya çalışıyorsun ama peki yanındaki kız arkadaş kim?

– Okuldan bir arkadaş, o benim bacım.

Mehmet bombayı patlattı.

– Demek ki onu kız kardeşin gibi görüyorsun?

– Evet.

– Peki, bacım diyorsun da yarım saattir yanında oturuyor ve diz dizesiniz. Niye bacağını çekmedin? Yani, senin vücudun onun sıcaklığını algılamadı mı?

– Mehmet, sen ne dediğini bilmiyorsun!

– Bırak Allah aşkına Gökhan, sen anormal misin? Her normal erkek bir kadının bacağından etkilenir veya utanır çeker ya da duyduğu o sıcaklıktan haz alır.

Gökhan'la kız hızla ayağa kalktılar. Gökhan'ın canı çok sıkılmıştı. Bu Mehmet, kendi derneğinde, böbürlendiği devrimci kahramanlığına neler diyordu? Mehmet'i kolundan tuttu, bayağı sıktı.

– Gel, hadi gidelim.

Mehmet'i sürükler gibi dışarıya götürüyordu. Zoruna gitmişti bu cinsel özgürlük kavramları!

Elçin'le buluştuklarında Gençlik Parkı'na gitmeye karar verdiler. Büyük bir park, kuytu yerlerde oturuyorlar, böylece birbirlerini daha fazla sarıyorlar ve öpebiliyorlardı. O gün Gençlik Parkı'nda akşama kadar dolaştılar. Çay içtiler. Hayvanat bahçesinde hayvanlara baktılar.

Akşamın karanlığı bastırmak üzereydi. Karınları acıktı. Kızılay'a gidecekler orada karınlarını doyurup ayrılacaklardı. Elçin yurduna, Mehmet de otobüs garına gidecekti.

Gençlik Parkı'nın havuzunun yanından geçtiler. Parlayan yeşil çimenlerin arasından yürüyorlar, parkın çıkışına doğru ilerliyorlardı. Ayrılacaklarının ağırlığı üstlerine çökmüştü. Son anlarının tadını çıkarıyorlar, bir-

birlerine sarılmış yürüyorlardı. Parkın çiçekleri bile bu hüzünlerini anlamış onları üzgün izliyorlardı. Ağaçlar ıslak dallarını onlara eğmişti. Kuşlar ortalıkta yoktu. Koca park, tüm doğasıyla bu iki yüreğin ayrılmasına üzgün gibiydi. Her veda, bir öncekinden daha üzücü oluyordu.

Bu sıkı sarılışları ahlakçı birileri için ayıptı. Onlar sadece birbirini seven iki tertemiz yürekti. Uzaktan bu gençleri yargılamak, sevgiyi, aşkı, çiçekleri, ağaçları, yemeyi, içmeyi, doğayı anlamamak demekti.

Tam yeşil çimenlerin, kış çiçeklerinin arasından geçiyorlardı. Birden yürüdükleri taş yolun üzerine bir şeyler çarpmaya başladı. Mehmet taş atılıyor sandı. Sonra sesler geldi.

"Tak tak tak!"

Mehmet anladı, silah atılıyordu. Taş sandıkları mermiydi. Taşların üzerinde kıvılcımlar çıkararak sıçrıyorlardı. Yine doğal bir reflekse kendisini ve Elçin'i yere attı. Hemen yanlarındaki çimenlerin üzerine yüzükoyun kapaklandılar. Bu sefer Elçin kendiliğinden atmıştı yere kendini.

Mehmet ölüm korkusunu duydu ta yüreğinin en derin yerinde. Elçin yere kapaklanmış, çimenlere yüzünü bastırmış, bağırıyor, ağlıyordu. Onu korumak için yine vücuduyla onu sardı. Ne olduğunu anlamak için sağa sola bakmaya çalıştı. Yine iki ateş arasında kaldıklarını düşünüyordu.

Yok bu sefer öyle değildi. İki genç onlara doğru ateş ediyorlardı. Resmen onlara doğru, elli metre kadar ilerdeydiler. Ateş ediyor bir yandan dışarıya doğru koşuyorlardı.

Daha da fazla korkmaya başladı. Neyse ki telaşla ateş ediyorlar, bir yandan koştukları için nişan alamıyorlardı. Elçin de merakını yenemedi, başını hafif çevirmiş olanları anlamaya çalışıyordu. Gençleri gördü. Bağırmaya başladı.

– Mehmet, bunlar bizim okuldan, Mehmet bunlar bizim okuldan!

Parkın kapısından polisler koşmaya başladılar. Ancak gençler karanlığın içinde yok olmuşlardı bile.

Onlar gibi çevrelerinde bulunan birçok insan da yere yatmıştı. Polisler geldiğinde olay çoktan bitmiş. Ateş edenler yok olmuştu. Polis, "Kime ateş edildi?" diye sordu, kimse bir şey anlamamıştı ki. Mehmet, karakola gidip ifade vermenin, bize ateş edildi, demenin gereksizliğini biliyordu.

Elçin'e de sus işareti yaptı. Elinden tuttu kaldırdı. Hiçbir şey söylemeden hızla parktan çıktılar.

Korku dolu, karşılarına çıkan ilk minibüse atladılar. Nereye gittiği önemli değildi. Bir an önce Gençlik Parkı'ndan uzaklaşmak istiyorlardı. Uzaklaşınca bir otobüs durağında indiler. Kızılay'a gittiler. Ankara'nın merkezi Kızılay'ın insan kalabalığı onlar için bir güvendi sanki.

Orada bir lokantada oturdular. Yemek yerken Elçin yorum yaptı.

– Mehmet, ben, işte bu yüzden gelme bizim oraya diyorum. Bunlar bizi sarmaş dolaş dolaşıyoruz diye ahlaksız görüyorlar. Şimdi bana okulda orospu gözüyle bakarlar. Olsun bana bir şey yapmazlar nasılsa ama sana bir şey yaparlar. Bizi uyarmak için ateş ettiler. Sana, uzak dur bizim kızımızdan demek istiyorlar. Ne olur oralara artık hiç gelme. Ben sen nereye istersen gelirim. Hatta Ankara'ya gelme. Söz, ben İstanbul'a gelirim."

Mehmet'in içindeki kin gittikçe büyüyordu. Kim oluyordu bu ülkücüler, birbirini seven bu iki sözlünün ahlaksızlığını nereden çıkarıyorlardı? Onlar ciddiydiler. Evleneceklerdi. Niye ona gelip sormuyorlardı? Niye Elçin'e sormuyorlardı?

– Elçin sana hiç beni sordular mı?

– Sordular tabi, sana anlatmadım. Seni niye üzeyim ki? Bir de üstelik gururlu ve korkusuzsun, inadına okula gelirsin diye korktum. Sen bir kere okula gelmiştin ya, o zaman sordular. Ankara'da bir iki kez görmüşler beraberken yine sordular. Hele Ankara Hukuk'a gittiğimizi bile öğrenmişler. Ne dersem diyeyim, senin için 'O pis bir komünist, bırakacaksın o çocuğu!' dediler.

Mehmet gibi her tarafı seven, tüm Türk gençlerini vatanperver olarak gören genç, onlar tarafından yargılanmış, çoktan komünist ilan edilmişti. Bunun sonuçları Mehmet'in de onlara tepki vermesini yaratmaz mıydı?

Mehmet, Elçin'in kaygılarını anlamıştı.

– Merak etme sevgilim, gelmem, sen bana gelirsin.

Vedalaştılar. Mehmet otobüs garajına yöneldi. Yürürken emperyalizmi, dünyayı yönetmeye kalkan güçleri düşünmeye başladı. Tüm insanların içinde oluşan kuşkular gibi onun içinde de aynı kuşkular yine arttı. Acaba kendi ülkesi için bu dev güçler ne oyunlar oynuyordu? Acaba ina-

nılmaz güçlere ve yaratma sanatına sahip insan beynini, bu özgür iradeyi, acaba bu güçler yönlendirebiliyor muydular?

İşte bunları düşünürken Mehmet'in arkasında birkaç kararlı belirdi. Ensesindeki bu takip duygusu korkularını arttırdı. Koşar gibi otogara yürümeye devam etti. Bir köşeyi dönünce gizlendi. Arkasına baktı gizlice. Onu takip edenlerin köşeyi dönmesini bekledi.

Köşeden iki insan döndü, bir yaşlı karı koca çift. Biraz daha bekledi, gelen giden yok, kimseyi göremedi. Rahatlamıştı, garaja vardı.

İstanbul'a döndü. Okul bu sefer zamanında açılmıştı. Ancak o 1975 girişliydi, şimdi sınıfı, 1976, 1977 girişlilerle birleşmişti. İki sene kaybetmişlerdi. Bir sürü dersi vardı verilecek. Sınıf kalabalıklaşmıştı. Üç dönem öğrencisi birçok dersi birlikte alıyorlardı. Zorlukları daha da artmıştı.

Kadırga'da idmanlara yine gitmeye başladı. Evinde bir sorun yoktu. Ancak şimdi yalnız kira ödüyordu. Babası sağ olsun, tekrar para gönderiyordu. Bin lira yetmiyordu artık. Biraz gazinodan para kalmıştı. Bir iki ay dayanırdı. Ancak mutlaka bir iş bulmalıydı.

Beyazıt'taki grubuna artık fazla gidemiyordu. Okuluna yoğunlaşmaya başlamıştı.

1977 Ekimi

Okulunda pek sorun yoktu. Ancak sınıfları çok kalabalık olmuştu. 1976 ve 1977 girişlileri bazen yan sınıfa alıyorlar. Bazı dersler de farklılaşıyorlardı. Örneğin; birinci sınıfta okunan ilk derslerin bir kısmını onlar görmüyor, yenilere veriliyor, bazı dersler bir tek onlara veriliyor, yeniler görmüyordu. Yani karman çorman bir eğitim çıkmıştı ortaya.

Yavaş yavaş sınıf arkadaşlarının yapıları ortaya çıkıyor, akıncı, ülkücü, solcular birbirlerine yakınlaşıyordu. Ama sınıflarında fazla bir sorun yoktu. Yalnız, koridordaki düzen değişmemişti. İlk merdiveni ülkücüler, orta merdiveni devrimciler, son merdiveni tarafsızlar kullanıyordu. Teneffüslerde de herkes ilgili merdivenin başında takılıyordu.

Kantine topluca gidiyorlardı. Kimse yalnız kalmak istemiyordu. Tarafsızlar bir arada çay içmeye gidiyorlardı. İçlerinde kendilerini belli eden, öğrenciler vardı. Bunların başında daha önce yakınlık duyduğu Orhan var-

dı. Çok iyi bir insandı. Herkese yardım eder, ders notları bulur, arkadaşlarına çoğaltır, dağıtırdı. Sınıfta sağcı, solcu herkes onu severdi.

Orhan, devrimci olduğunu hiç saklamıyordu. Orta merdivendeki solcuların yanına gidiyor, onlarla sohbet ediyordu. Sınıftaki bazı arkadaşlarda da solcu yapı belli oluyordu ama onlar fazla belli etmiyorlardı. En cesuru Orhan'dı. Ülkücü ve akıncı çok azdı. Aralarından sadece bir ülkücü ilk merdivene gitmişti. Onu da anlamışlardı ama bir sorun yoktu sınıfta. Sınıf arkadaşıydılar bu gençler.

Ta ki ekimin üçüncü haftasına kadar.

Okul açılalı bir ay olmuştu. Ne ön binada ne de onların binasında bir olay vardı. Diğer okullardan bazen kavga haberleri geliyordu ama çok büyük bir olay yoktu. Tam derslere yoğunlaşmışlardı ki ekimin üçüncü haftasında bir gün...

O gün Mehmet ve bir grup tarafsız arkadaşları ikinci teneffüste kantine gittiler. Çay içtiler. Teneffüs sonunda bölümlerine geldiler. Koridorun sonundaki merdiveni kullandıkları için binaya girince alt kattaki mimarlık bölümünün koridorunun en sonuna kadar yürümek zorundaydılar.

Mimarlık koridorunun sonuna gelip merdivenlerden tam yukarı çıkmışlardı ki sınıflarının yanındaki sınıfta sıra, tabure gürültüleri, bağırmalar duydular. Tam koridorlarındaydılar. Koridorun ilk merdiveninde bulunan ülkücülerle, ortadaki devrimcilerin sayıları az ama yerlerinde duruyorlardı. Şaşkın bakakaldılar. Devrimcilerle ülkücüler kavga etmiyordu. Onlar da ilerden şaşkın bakıyorlardı, ne olduğunu anlamaya çalışıyorlardı. Peki, ne oluyordu yanlarındaki sınıfta? Sınıfın kapısı kapalıydı. O sınıfta bazen yeni kayıt olmuş öğrenciler ders görüyorlardı. Ama bugün onlarla birlikte ders görüyorlardı, o sınıf boştu?

Çok sürmedi, bir dakika bile olmadı. Onlar, kaçsınlar mı, kalsınlar mı, karar verene kadar, sınıfın kapısı açıldı. Fazla değil beş ya da altı genç fırladılar sınıftan, geldikleri merdivenden aşağı hızla kaçtılar. Kimse bir şey yapamadı. Aralarından koşarak geçip gittiler. Ortalıkta polis falan yoktu. Tabi ki onlar binanın girişindeydiler. Duymamışlardı.

Dayanamadı bazı arkadaşlar ve Mehmet içleri sızlayarak, korkarak, kaçanların çıktığı sınıfa girdiler. Ne görsünler? Sınıf arkadaşları Orhan,

yüzü, kafası kan revan içinde yerde yatıyordu. Bir tek o vardı. Yüz üstü, yere kapanmıştı. Koştular, yüzünü çevirdiler.

Nasıl bir gence bu kadar acımasız vurulur, nasıl bir genç, bir gence bu kadar kıyar, inanın ilk kez orda gördü bu gençler, acımasızlığı.

Orhan'ın yüzünde kırılmamış bir tek kemik kalmamıştı âdeta. Kaşları patlamış, gözleri şişmiş, kafası kanıyor, yüzünün her yerinden kan akıyordu.

Kollarına girdiler. Kaldırmaya çalıştılar. Orhan, şokta kendi kendine mırıldanıyor ama ne dediği anlaşılmıyordu. Bir elini zar zor kaldırdı, elmacık kemiklerini yokluyordu. Parmağını bastırdı, parmak elmacık kemiklerine gömüldü. İnsafsızlar, elmacık kemiklerini bile kırmışlardı. Sürükleyerek koridora çıkardılar.

Birkaç arkadaş polise koştu. Orta merdivendeki devrimciler de gelmişti şimdi yanlarına. Orhan'ı tanıdılar. Deneyimliydiler. "Doğru karşıdaki dispansere." dediler.

Polis geldi. "Sınıfları boşaltın." diye bağırdılar. Kendi sınıfları ve diğer sınıflar boşaldı, okuldan hızla çıkmaya çalışıyordu gençler.

Okul ne güzel açılmıştı. Hiçbir olay olmamıştı. Tam derslere yoğunlaşıp öğrencilik yapmaya başlamışlardı. Ama şeytan durmadı. Geldi yine nifak soktu bu gençlerin dünyasına.

Mehmet ve birkaç cesur genç, Orhan'ı bırakmadılar. Dispansere omuzlayarak götürdüler. Orada tedavisini beklediler. Tam teşekküllü bir hastane gerekiyormuş. Haydarpaşa Hastanesine kadar onu bırakmadılar. Hastane onu bırakmadı, belki ameliyat diyorlardı. Ailesine haber verdiler. Vücudunda bir şey yoktu. Beyin tomografisi çekildi neyse ki kötü çıkmadı. Ancak uzun bir tedavi görecekti.

Mehmet eve dönerken düşünüyordu. Orhan, devrimci olduğunu belli etmişti. Belliydi, onu dövenler ülkücülerdi. Artık içindeki duygular değişiyordu. Evet, ülkücülere düşmanlık hâlâ duymuyordu ama içindeki kin artıyordu. Orhan, iyi çocuktu, sağcı, solcu ayırt etmeden, sınıftaki her arkadaşının yardımına koşmuştu. Bu acımasız gençleri, sola duydukları kini anlamıyordu.

Ertesi gün, gündüz bölümünde devrimciler toplanmış, akşamki olayın karşılığı gövde gösterisi yapmışlar. Gerginlik çok artmış. Rektörlük okulu

tedbir olsun diye kapatmıştı. Şimdilik bir ay sonra açılır diyorlardı ama bakalım açılacak mıydı?

Hikmet, Bandırma'da harıl harıl iş arıyordu. Bir iki kez inşaatlarda geçici elektrikçilik yaptı ama uzun süreli iş bulamıyordu.

Boş zamanlarında bilardo oynuyordu. Bilardo salonunda bir arkadaşı gemi acentesinde çalışıyordu. Bir gün limandaki bir geminin gemici aradığını söyledi. Hikmet hemen sordu?

– Hangi gemi?

– İtalyan gemisi ama Panama bandıralı"

– Beni alırlar mı?

– Niye almasınlar, sen denizci olarak yapmadın mı askerliğini?

– Evet.

– Tamam, o zaman Bandırma Liman Müdürlüğüne git. Sana onlar ne yapacağını söylerler.

– Ama ben yabancı dil bilmiyorum.

– Olsun oğlum, sıkışmışlar, iki gemici yeni ayrılmış gemiden, acil iki gemiciye ihtiyaçları var.

– Nasıl anlaşacağım?

– İngilizce, İtalyanca sözlük, kitap al, öğrenirsin zamanla.

Hikmet, bilardoyu falan bıraktı. Doğru liman müdürlüğüne koşarcasına gitti. Yolda düşünüyordu, sağdıcıyla hayalleri aklına geldi. Şaka maka askerliğini gemide yapmıştı, hiç olmazsa Kıbrıs'ı görmüştü. Şimdi de şu İtalyan gemisine girip hayallerini gerçekleştirebilecek miydi bakalım?

Müdürlüğe geldi. Pasaport daha önce çıkarmıştı. Sadece gemici cüzdanı gerekiyordu. Onun için de ona yardım ettiler. İki gün sonra limanda İtalyan gemisinin merdivenlerini çıkıyordu. Bu iyi yürek, ne istese olacaktı galiba...

Onu gemiye acentedeki arkadaşı götürdü. Gemi kaptanına tanıştırdı. Geminin kaptanı, ikinci kaptan, çarkçıbaşı ve bir iki üst düzey görevlisi İtalyan'dı. Gerisi birçok ülkedendi. Pakistanlı, Filipinli, Şilili, Arjantinli, gemide bir tek o Türk'tü.

Ona Pakistanlı yakınlık gösterdi, ne de olsa Müslüman'dılar. Kaptan, ona çarkçıbaşı yardımcılığı görevini verdi. Şimdilik Pakistanlı ona yardım

ediyordu. Daha önce çalışan Türklerden biraz Türkçe öğrenmişti. Sözlük, el işaretleri, çat pat Türkçe, anlaşıyorlardı.

Böylece Hikmet'in profesyonel gemicilik hayatı başladı. Gemi Bandırma'dan sonra İstanbul'a oradan da Romanya'ya gidecekti. Adı EGEL, patronlar İtalyan, bandırası Panama, orta büyüklükte kuru yük gemisiydi.

1977 Kasımı

Mehmet, bir ara Beşiktaş'taki Orhan'ın onu götürdüğü derneğe gitti, Orhan'ı merak ediyordu. İyileşmiş miydi o iyi genç? Neyse dernekte ona rastladı. Yüzündeki kırılan kemikler iyileşmişti. Orhan daha yakışıklı olmuştu sanki. Her kötülük sonunda iyiliğe, güzelliğe yeniliyordu.

Dernekte devrimci gençleri biraz daha izledi. Ne güzel hayalleri vardı. Ezilen halklar kurtulacak, ezilmiş emekçiler yönetime geçeceklerdi. Türkiye'yi ülkücüler kadar seviyorlardı. Onlar da herkesten çok vatanperverdiler.

"Ulan düşman, yüzünü göstersene bu iki tarafın gençleri omuz omuza seni öyle bir yenerler ki!"

Üzgünüm insanlık, kötüler namerttiler, yüzlerini saklıyor, düşmanlıklarını gizli yapıyorlardı. Dünya namert bir savaşın içindeydi. İnsanlık bunu fark edene kadar kullanılacaktı. Şeytan, yapacaklarını, yine insanın zaafları üzerine sinsice inşa ediyordu.

Onlara, "Durdurun bu savaşı, ülkücüler ne yapsa da onlara düşman olmayın, onlar da bizden!" demek, içinden artık hiç gelmiyordu. Şeytan işini ustaca yapıyor, insanın egosundan, kıskançlığından, korkularından yararlanıyordu.

Mehmet yine iş arıyordu. Eski çalıştığı ofise gidiyor, oradaki eski mesai arkadaşlarıyla görüşüyordu. Ancak eski işini yapmak istemiyordu. Orada Metin ve Rafet ile samimi arkadaşlıklar kurmuştu. Metin, Zeytinburnu'nda çocukluğunu geçirmişti. Oradan eski arkadaşlıkları vardı. Onlardan biri, Nuruosmaniye'de turistik halı mağazasında tezgâhtardı. Onunla da tanıştı Mehmet.

Daha çok o mağazaya gitmeye başladı. Çünkü o içindeki dünyayı gezme duygusunu, dünya insanlarını öğrenme duygusunu orada dindiriyordu.

Dünyanın her yerinden turistler o dükkâna uğruyordu. Bir de üstelik İngilizce öğrenmeye çalışıyordu.

Metin'in bir başka arkadaşı, Sirkeci'de havaalanı taksilerinin durduğu durağın kâhyasıydı. Orada ona bir taksi şoförlüğü buldular. Sirkeci-Yeşilköy Havaalanı arasında taksi şoförlüğü yapmaya başladı. Üç beş kuruş kazanıyor, kendi evini idare ediyordu. Futbol idmanlarına da gidiyordu. Ama okulundan yine kopmuştu. Ne kafa ne yürek ne de duygu olarak ilgisi kalmamıştı.

Hikmet, artık İtalyanca kırk elli kelime öğrenmişti. Az da olsa derdini anlatabiliyordu. Romanya'ya gittiklerinde ilk defa, Türkiye ve Kıbrıs dışında bir gâvur ülkeye gelmişti. Onu, deneyimli gemici arkadaşları Köstence'de şehri gezmeye çıkardılar.

Limandan çıkınca ne sokağını ne caddesini bildiği bu şehirde kaybolmaktan korkarak dolaştılar. Limanın çevresinde bulunan barlardan birine attılar kendilerini.

Hikmet ilk defa Türk olmayan kızlar gördü. Ne kadar rahat davranıyorlardı. Erkek arkadaşlarıyla sarmaş dolaş oturuyorlardı. Hatta barın ortasındaki masalarında çekinmeden birbirlerini öpüyorlardı. Gözlerini utanarak gördüklerinden alamıyordu.

O sevdiğiyle görüşmek için gece merdivenle pencereye tırmanmıştı. Bunlar nasıl anne babalara sahiptiler? Bu kadar hoşgörü, özgürlük nasıl veriliyordu gençlere?

Bulundukları barda, kahvelerde büyükler de vardı. Kimse bu gençlerin davranışlarını yadırgamıyordu. Hatta orta yaşlı, yaşlı çiftler de görmüştü. Onlar da rahattılar.

Gençler gördü, çocuk yaşta. Çekinmeden el ele dolaşıyorlardı. Yahu bunlar çocuktular be? Yolda öpüşüyorlardı, kimse dönüp bakmıyordu bile. Düşünüyordu, "Yahu bu Bandırma'da olsa kızların hepsine orospu derdik. Çocukları da döverdik."

Bir de insanların rahat yürüyüşleri, doğal davranışları dikkatini çekti. Romanya'da kar vardı. Bazı kaldırımların kenarları buz tutmuştu. Kayanlar, düşenler gördüler. Birisi kayıp düştü mü, herkes dönüp gülüyordu. Alkışlayanlar bile oluyordu. Gerçekten, düşerken insanlar komik duruma dü-

şüyor, kadınların etekleri açılıyor ama insanlar çekinmeden gülüyorlardı. Düşen de gülüyor, bazen o da kendisini alkışlıyordu. Bu, Hikmet için inanılmazdı. İnsanlar çok doğal davranıyorlardı. Yapmacık, rol yapmadan!

Bandırma'da düşsen, insanlar seni görmemezlikten gelirler, utanacağını düşünerek aldırmaz görünürlerdi. İçlerinden gülmek isterler, gülücük dudaklarına gelir, gülmemek için dudaklarını ısırırlardı. Burada ise insanlar doğal tepkilerini, davranışlarını hiç saklamıyorlar, kahkahayı basıveriyorlardı.

Gençlerin özgür, insanların doğal davranışları, Hikmet'in çok hoşuna gitmişti. Sokaklarda hiç dilenci görmedi. Herkesin işi gücü vardı ama çok yavaş çalışıyorlardı. Bir de çok rüşvet istiyorlardı. Dükkân pek yoktu, olanda da vitrinler boştu. Birçok şey bulunmuyormuş, kadınlar bir ruja o gece isteyenle yatıyorlarmış, gibi haberler söyledi arkadaşları. Fazla kalmadılar Köstence'de. Bir şey de yapamadılar. Bir denizcinin her limanda bir sevgili hikâyesi biraz zor görünüyordu. Olsa olsa bir gecelik aşk yaşarlardı.

1977 Aralığı

Hikmet'in gemisi, Romanya'dan yük alıp tekrar İstanbul'a uğrayacaktı. Sonra Mısır'a gidecekler, oradan da İtalya'ya geçeceklerdi. Yılbaşını nerede geçireceklerini merak ediyorlardı.

Mehmet şoförlük yapıyordu. Çok yoruluyordu. Koca, 1958 model bir Amerikan arabası vardı patronun. Sirkeci'nin yoğun trafiğinde o koca otomobile manevra yaptırırken beş kilo verdi. Pestili çıkıyordu. Zaten zayıftı. Futbol idmanlarında dizleri çözülüyordu. Kadırga'dan da soğumuştu. Hocaları değişmişti. Yeni hocaları eski Bursaspor futbolcularından Arap Cemil'di. Bayağı esmer bir tipti. Zenci gibi. Ama futbolculuğunda birinci ligde bayağı iyi futbolcuydu. İyi bir adamdı ama onu sağ bek oynatmaya başlamıştı. Hâlbuki o genç takımdan beri santrfor oynuyordu. Belki performansı düştüğü için hoca onu bekte deniyordu ama o Kadırgaspor'dan da futboldan da soğudu. Yaşamdaki sevinçleri gittikçe azalıyordu.

Okul, aralığın ortasında açılınca işi bıraktı. Yılbaşına kadar öğretmenler ders notlarını vereceklerdi. Ne yapıp yapıp okula gitmeliydi. Üçüncü

yıl olmuştu. Vermediği bir sürü dersi vardı. Belki şubatta sınavlar olurdu, onları kaçırmamalıydı. Okula gitmeye başladı. Tedirgin, herkese küskündü. İçindeki yaşama tutunma inancı azalmıştı.

Her yerde olaylar oluyordu. 22.12.1977 günü Ortadoğu Teknik Üniversitesi Rektörlük Binası'nın beşinci katından ateş açıldı, bomba atıldı. Elli iki öğrenci yaralandı. İbrahim Balcıoğlu adında öğrenci öldü.

Mehmet okula bile gitmek istemiyordu. Henüz onun başına bir şey gelmemişti ama her an o da yaralanabilir, ölebilirdi. Neye sarılacağını kime güveneceğini bilemiyordu. İstanbul'da yalnız bir gencin işi zordu. Her yer çeşitli örgütlerle doluydu.

Devrimcilere katılsa evrime aykırı, erken kalkılan bir devrime ortak olacaktı. Ülkücülere katılsa Anadolu toprakları üzerinde yaşayan tonla soy varken aşırı bir Türk milliyetçiliği bu topraklarda yaşayan toplumu bölmez miydi? Akıncılara katılsa sadece din düşünecekti, daha sonra da bir tarikata hizmet edecekti. Evet, din ona iç huzuru verirdi. Ama dünyada göğüslenmesi gereken o kadar çok gerçek vardı ki gerçeklerden kaçamazdı, her şeyi öğrenmeliydi. Tanrı'nın insana gelişmesi için verdiği en önemli yasaları reddedemezdi. Sadece dinden medet uman gelişemezdi.

Osmanlı toplumundan gelen bu Türkiye Toplumu, tebaa olmaktan çıkamamış, daha halk bile olmamıştı ki... Namus, töre, kan davası cinayetlerini aşamamış bu topluma yenilikler, şimdilik zarar verirdi. Bu bir toplumsal olgunlaşma süreciydi. Yeni cumhuriyet, belki bir çeyrek yüzyıl sonra kendi halkını yetiştirecekti. Beklenmeliydi.

Bir de üstelik hangi tarafa katılsa bu kardeş kavgasına bir safta katılacaktı.

Emperyalizmi düşündü, bu kardeş kavgası onlara yarayacaktı bir tek. Türkiye zayıflayacak, bilimde, ekonomide, sosyal yaşamda ilerleyeceğine bu kardeş kavgasıyla zaman kaybedecekti.

Onu son günlerde yaşama bağlayan şey, sevdikleri, annesi, babası, ablaları, sağdıcı ve Elçin'in sevgisiydi. Şimdilik sadece okuluna gidiyor, ne devrimcilere ne ülkücülere ne de akıncılara yakın duruyordu.

Bakalım bu tarafsız genç, ne kadar dayanabilecekti?

Aralığın son haftasına girerken cuma günü akşamüstü, Cağaloğlu'na

hukuk kitapları hazırlayan eski iş arkadaşlarını ziyarete gitti. Oradan da Nuruosmaniye'ye geçecek, halıcı arkadaşına uğrayacaktı.

Halı mağazasında çalışan arkadaşının adı Fikret'ti. İlkokul mezunuydu. Malatyalı bir Kürt ailenin çocuğuydu. Bir Kürt'tü ama hiçbir zaman bu köküyle ilgili bir tavrı yoktu. O da bir Türk delikanlısının tüm özelliklerini taşıyordu. Anadolu insanın mertliği, misafirperverliği, merhameti hepsi onda vardı. Onların arasında en fazla para kazanan oydu. Turistik mağazalarda yetişmişti. İngilizce çok iyi olmakla birlikte, birçok lisandan da bir şeyler konuşabiliyordu. Satışlardan komisyon alıyorlardı. Turistik fiyatlarda kârlar çok yüksekti. Bu yüzden iyi kazanırdı. Mehmet sıkıştıkça ondan borç alırdı. Esirgemeden elindeki parayı arkadaşlarıyla paylaşırdı. Çok iyi bir arkadaştı. Dostları için her şeyini verirdi. O da bir Anadolu insanıydı.

Onunla mağaza kapandıktan sonra Sultanahmet'te bir barda oturur sohbet ederlerdi. Bazen de Beyoğlu'na çıkarlar. Çiçek Pasajı'nda bira içerlerdi. Birlikte turist kızları tavlamaya çalışırlardı. Böylece Mehmet İngilizce pratik yapıyordu.

Bu akşam kafasında ona uğramak düşüncesi vardı. Ancak o akşam, ofiste tanıştığı Rafet arkadaşı da oraya geldi. Güzel Sanatlar Akademisi Grafik Bölümü'nde okuyordu. Onların okulu solcu ağırlıklıydı. Pek olay olmuyordu. Bu yüzden üçüncü sınıfa geldiğinde bayağı iyi bir grafikçi olmuştu. Hatta hukuk kitaplarını satan bu firmanın grafik işlerini yapıyordu. Onunla Bayağı samimi olmuşlardı.

O akşam ofiste biraz sohbet ettiler hep beraber. Şakalaştılar. Kızlı erkekli çalışanlar çok candan insanlardı. Hatta patronlarının kızı da aralarında çalışıyordu. Baskıdan gelen hukuk kitaplarını tasnif ediyorlar, alınan sipariş sözleşmelerine bağlı olarak paketliyorlar sonra kitaplar adreslerine gönderiliyordu.

Mesai akşam sekize kadar sürerdi. Saat yediye doğru Mehmet diğer arkadaşına uğramak için hareketlendi. Tam gidiyordu ki, Rafet ondan bir ricada bulundu.

– Mehmet, bu akşam bana lazımsın, bana takılır mısın?

– Hayırdır?

– Benimki bu akşam işten geç çıkacak, ben de onu evine götüreceğim.

– Eee, benimle ne işin var?

– Yasemin Küçükçekmece'de oturuyor, ben de oraya kadar onu götüreceğim.

– Tamam, götür, ben ne yapacağım, onu anlamadım.

Rafet bir kızla nişanlıydı. O da üniversitede, zannederim iktisat ama açık öğretimde okuyordu. Adı Yasemin.

– Ya Mehmet, biliyorsun Küçükçekmece ülkücülerin kalesi. Orada başıma bir şey gelmesinden korkuyorum!

– Nasıl yani?

– Yasemin'in evi istasyondan beş sokak ötede, hadi onu götürdüm, bir de istasyona dönüş var.

– Oğlum ben seni nasıl koruyacağım?

– Beraberken belki üstümüze gelmezler, hemen istasyona döner, trene atlar geliriz.

– Rafet, bırak Yasemin yalnız gitsin.

– Babasına söz verdim. Geç kalırsak ben bırakırım, dedim. Moruk ne olur sen de gel. Ben tek başıma korkuyorum. Oğlum bak dönüşte bira ısmarlayacağım.

Samimiyetten birbirlerine "moruk" diye hitap edip takılıyorlardı. Aslında Rafet'in solculukla alakası falan yoktu. Fabrika işçisi bir babanın oğlu olmasına rağmen devrimcilikle ilgili değildi. Ancak sağcı da değildi. Sadece Devlet Güzel Sanatlar Akademisinde okuyordu. Orası da solun kalesiydi. Ülkücüler tarafsız falan dinlemezler, o okulda okuyorsan tamam, yandın!

Mehmet, arkadaşının kaygılarını anlıyordu ama o ne yapabilirdi ki? Silahtan falan anlamaz, bir insana kıyamaz sadece cesur bir yüreği var. Gözü kararda mı yumruklarına güvenirdi. Bu koca İstanbul'un karanlıklarında ne yapabilirdi ki bir genç?

– Rafet, ben seni nasıl korurum ki? Ne yapabiliriz beraber?

Rafet, Mehmet'in yüreğini biliyordu. O korkuyordu ama Mehmet korkusuzdu. Sadece Mehmet'in yüreğindeki cesaret ona güç veriyordu. O da iyi yürekli bir gençti ama her yürek aynı atmıyordu. Onun içindeki duygular, savaşlarda ortaya çıkan cesur insanlara sığınan normal insanların duygularıyla aynıydı.

– Yahu ne olur gel dedik be Moruk!

Sanki yalvarıyordu. Mehmet dayanamadı. Bu iyi, temiz yürekli, bir işçi babanın yetiştirdiği arkadaşına yardım edecekti. O, her zaman içindeki merhamete yeniliyordu.

– Tamam, Rafet. Hadi gidelim.

Rafet, Yasemin'i Sultanahmet'ten alacak, birlikte aşağıya Sirkeci Garı'na ineceklerdi.

Sultanahmet, kış günleri de olsa turizm renkliliğini üzerinde taşıyordu. Vitrinler turistik eşyalarla doluydu. Halı, altın, bakır, lokum, biblolar, kartpostallar. Bir sürü de lokanta, bar, kafe.

Yerebatan Sarayı'nın yanından geçtiler. Ayasofya ve Sultanahmet Camisi'nin arasında kalan parka yöneldiler. Yasemin onları orada havuzun yanında bekliyordu. Saat akşamın yedi buçuğu olmuştu. Hava çoktan kararmıştı.

Mehmet:

– Selam Yasemin, nasılsın?

Rafet:

– Naber kız, çok bekledin mi?

Mehmet daha önce Yasemin'le tanışmıştı.

Yasemin:

– Merhaba Mehmet, sağ ol, sen nasılsın? Yok canım, yeni geldim.

Rafet:

– Bu akşam Mehmet bizimle gelecek. Eve varman saat dokuzu bulur. Baban kızar.

Yasemin:

– Evet doğru ama bizim semt tehlikeli...

Rafet:

– Fazla kalmayacağız, seni eve bırakıp hemen istasyona döneceğiz.

Yasemin sevdiğinin koluna girmişti. Daha fazla sorgulamadı. Vardı sevdiğinin bir bildiği. Mehmet de yanlarında yürüyordu. Aşağıya Sirkeci'ye doğru hızla yürümeye başladılar.

Okullardaki olaylar, konuştuklarının ağırlıklı konusuydu. Neyse ki Rafet'in okulu sakindi. Yasemin de açık öğretimde okuyordu. Aralarında en gergin üniversite, Mehmet'in okulu Yıldız Teknik'ti.

Sirkeci banliyö trenine bindiler. Trenle Küçükçekmece'ye gidecekler, istasyona yakın oturan Yasemin'i evine bırakıp hemen aynı istasyona dönüp trenle tekrar Sirkeci'ye geleceklerdi.

Rafet, Mehmet'ten güç alıyordu. Sanki ikisinin kötülüklerle başa çıkabileceklerini sanıyordu. Mehmet daha gerçekçi düşünüyor, korkuyor ama arkadaşını da bırakamıyordu. İstanbul artık kurtarılmış bölgelere bölünmüştü. Her bölge karşı taraftan birini gördümü ya dayak atıyor, yaralıyor, hatta ölenler oluyordu. Şimdi biri Devlet Güzel Sanatlar'dan, diğeri Yıldız Teknik'ten iki genç kurtarılmış ülkücü bölgesi Küçükçekmece semtine gidiyorlardı. İki okulda da solcular vardı. Solcu olma olasılıkları öğrenci kimliklerinden anlaşılabilirdi. O günler için bu hayati bir tehlikeydi.

Gençlik işte Rafet, Mehmet'ten medet umuyor, Mehmet de tüm yüreğiyle ondan yardım isteyen bu arkadaşını bırakamıyordu.

Yolda kızın yanında hiç bu tehlikelerden söz açmadılar. Sadece kız, durumu bildiği için, "Aman dikkat edin, bir an önce dönün!" gibi bir iki söz söyledi.

Küçükçekmece istasyonunda indiler. Akşamın dokuzu, fazla insan yoktu. Mehmet sağı solu kontrol ediyordu. Ortalıkta bir tehlike görünmüyordu.

Rafet'le Yasemin önde arkalarında Mehmet, hızla kızın evine gittiler. Onu bırakıp hemen istasyona geldiler. Adeta koşarcasma gidip dönmüşlerdi.

O ana kadar hiç kimseye, hiçbir gruba rastlamamışlardı. İstasyonda treni beklemeye başladılar. Bir beş dakika falan geçti. Bazı yolcular istasyona geliyorlardı ama fazla insan yoktu. Bir iki dakika daha geçti. "Ulan bu tren nerede?" diye korkudan içlerinden söyleniyorlardı. Aralarında hiç konuşmuyorlar, sanki korkuları seslerine yansır sanıyorlardı.

İstasyona bir iki genç girdi, arkalarından iki üç genç daha. Mehmet'le Rafet, gençlere bakmaya çekiniyorlardı. Gözleri çakışırsa bir şey olur diye korkuyorlardı. Peronun üzerinde trenin geleceği Halkalı yönünü heyecanla gözlüyorlardı. Arkalarında küçük yolcu salonunun binası vardı.

Birden yolcu salonunun sağından solundan iki genç grubu çevrelerini sardı. Bir tanesi Mehmet'in arkasına bir tanesi de Rafet'in arkasına sokuldu.

Mehmet ile Rafet korkudan, şokta kıpırdamadan duruyorlar, sanki hiçbir şeyin farkında değilmiş gibi davranıyorlardı.

İkisinin de arkalarına gelen gençler, bellerinden silahlarını çekip onların sırtlarına dayadılar. Mehmet sırtına dayanan sertliği fark edince doğal olarak dönmek istedi. Arkasındaki gencin yüzünü gördü. Çekik gözlü, orta boylu, sarışınca tatar tipli biri idi. Onu silahı ile itti.

– Dön önüne lan, yüzünü önüne eğ, bana bakarsan mıhlarım seni! dedi.

Sol eliyle başını arkadan itmiş, başını eğmişti. Mehmet, göz ucuyla arkadaşına baktı. Rafet de aynı durumdaydı. Sırtına silah dayanmış, saçlarından tutup başını öne eğmişlerdi. Çevrelerini bir anda on beş kadar genç doldurmuştu. Bunlar ne zaman gelmişlerdi, anlayamadı.

Mehmet korku dolu, sormaya yeltendi,"Ne oluyor arkadaşlar?" falan diyecekti.

Arkasındaki,

– Konuşma lan, yürü bakalım!

Onu ve Rafet'i istasyonun dışına itiyorlardı. İkisini de yan yana önlerine almışlar, kollarından iki kişi tutuyor, arkalarından da silahlı olanlar geliyordu. Silahlar arada sırada sırtlarını dürtüyordu.

İstasyondan çıkardılar. Semtin çarşı tarafına değil de tam tersi yöne döndüler. İstasyonun deniz tarafı semtin merkeziydi. Kara tarafı ise evlerin, sokakların bölgesiydi. O yöne döndüler. İstasyonda bulunan birkaç kişi çaresiz olanları seyrediyorlar ama korkudan elleri kolları bağlı hiçbir şey yapamıyorlardı. Gecenin saat dokuz buçuğu olmuştu herhâlde.

Kimsenin olmadığı bir sokağa soktular onları. Mehmet bu semti hiç bilmiyordu. Nerede olduğunu anlamak için arada sırada başını kaldırmak istiyordu ama saçlarından bastırıyorlar, "Başını kaldırma." diyorlardı. Her denediğinde silah sırtını acıtacak şekilde bastırılıyordu. Yine de göz ucuyla yön tayini yapıyor, istasyonun yönünü kaybetmemeye çalışıyordu.

On beş dakika mı, yarım saat mi yürüdüler. Rafet yalvarmak istiyor, her konuşmaya çalıştığında susturuluyordu. Mehmet hiç konuşmadı. Sokağın sonlarına geldiler. Çıkmaz bir sokaktı. İyice ıssızlaştı. Bir sokak lambası önlerini aydınlatıyordu. Onların tek şahidi bu sokak lambasıydı.

Mehmet umutsuz, aklında tüm gençliği, sevdikleri, Elçin'i hatırladı. Yaşamı gözünün önünden geçti. Bu gencecik yaşta ölecek miydi? İçi titredi. Gözleri sokak lambasının ampulüne takıldı. O ışık, "Korkmayın, ben size ışığımla yol göstereceğim." diyordu sanki.

Sokağın sonunda durdular. Arkasında duran sanki elebaşıydı. Talimatları o veriyordu. Grupta o ana kadar kimse konuşmamıştı.

– Durun!

Arkasında silah hâlâ dayalıydı. Artık böğrüne batıyordu namlusu. Arkasındaki,

– İ...ler siz ülkücüsünüz di mi? diye sordu.

Mehmet bu taktiği duymuştu. İki taraf da birini yakaladılar mı, eğer emin değillerse hangi taraftan olduğunu anlamak için tersine sorarlardı. Bu tuzak bir soruydu. Eğer yok biz ülkücü değiliz derlerse solcu olduklarına karar verecekler ve ne yapacaklarsa yapacaklardı.

Rafet'in sesini duydu. O da bu sorunun tehlikesini anlamıştı. Rafet, sanki ağlıyordu.

– Ne olur bize bir şey yapmayın, bizim hiçbir şeyle alakamız yok. Ne olur bizi bırakın! diyebildi.

– Sus ulan ağlama, ne biçim erkeksin sen?

Mehmet hiç ses çıkarmıyordu. İçindeki son korku kalıntısı da uçup gitmişti. Artık olan olmuştu. Öldüreceklerse öleceklerdi. Ağlanmanın anlamı yoktu. Aklından kurtulmanın çarelerini düşünüyordu. Azıcık başını kaldırabilmişti. Arkasındaki artık saçlarını tutmuyordu.

Sokağı gizlice tartıyordu. Çıkmaz bir sokak, bir tek sokak lambası, sokağın girişi geldikleri yer, o da en az yüz metre ötede. Evlerin duvarlarına baktı. Hiç bahçeli ev yoktu. Sıçrayıp atlayacakları bir bahçe duvarı göremedi. Evlerin kapıları kapalıydı. Pencereler alt katlarda demir parmaklıklarla örtülüydü. Birkaç evin üst katlarında ışıklar yanıyordu. Kaçmak için tek çıkış vardı o da sokağın girişiydi. Yüz metre koşsalar mutlaka vurulurlardı. Durumları umutsuzdu.

Ülkücülere göz attı. On beş kişiden fazlaydılar. Beş kadar genç de sokağın başını tutuyordu. Aralarında çocuk yaşta olanlar vardı. En fazla on sekiz gösteriyorlardı. Bazıları, bilhassa silahlı olanlar daha yaşlıydılar ama

yine de genceciktiler. Silahsız olanların ellerinde zincirler, sopalar gördü Mehmet.

Doğru dürüst cevap alamayınca hüviyetlerini istediler. Üstlerinde ikisinin de öğrenci kimlikleri vardı. Onları da istediler. Çaresiz her şeyi verdiler.

Elebaşı olduğu belli olan çekik gözlü,

– Bunlar komünist, öldürelim bunları, dedi.

Aralarında alçak sesle konuşmaya başladılar.

Mehmet duyuyordu. Daha çok yaşça büyükler aralarında tartışıyorlardı. Diğerleri kararı bekliyorlardı.

Çekik gözlü ısrarla, "Bırakın bunları öldüreyim. Bir tanesi Güzel Sanatlarda okuyor, o kesin solcu. Diğeri de Yıldız'da, oradaki arkadaşları tanıyorum, bizden değil bu, o da solcu. Bırakın öldüreyim şunları!" diyordu. Ancak diğerleri daha sağduyulu ve mantıklıydılar. "Yok kesin değil, alt tarafı solcu diye öldürülmez." diyorlardı. Ancak o çekik gözlü sapık bir katil gibi sanki haz alacaktı, ısrarla, "Bırakın öldüreyim."diyordu. Sanki diğerlerinden daha bir yetkiliydi. Ona fazla karşı çıkan olmuyor, onu ikna etmeye çalışıyorlardı.

Mehmet olayın son noktasına geldiklerini anladı. Bir şeyler yapmalıydı. Karar vermek üzereydiler. Aklına son çare olarak kendisinin de geldiği Anadolu toprağının delikanlılık ruhu geldi. Son umut ona sarılacaktı.

İçinde hiçbir korku yoktu. Dirayetli bir sesle,

– Arkadaşlar siz de benim gibi Anadolu delikanlısı değil misiniz? diye diklenerek sordu.

Bu cesurca soru, tüm grubun seslerini yükseltti. Bir tanesi,

– Ne demek istiyorsun? dedi.

– Bakın ben Bandırmalıyım. Atalarım, anam babam Türk, size delikanlıca ne olduğumu söyleyeceğim. Ben mertçe doğruyu söyleyeceğim, siz de mertçe, delikanlıca davranın!

Burada onların delikanlılık gururlarını sarsmak istemişti. On beş kişi, iki gence ne yaparlarsa yapsınlar bu delikanlılıkta namertlikti.

Çekik gözlü, "Ne delikanlılığı, pis komünist?" falan dedi ama diğerlerinin gururları sarsılmıştı. Sonra, elbette içlerinde merhamet duygusu, mertlik olanların sayısı kötülerden fazlaydı. Biri sordu,

– Söyle bakalım!

– Ben ve arkadaşım sağcı, ülkücü değiliz ama devrimci de değiliz. Olsa olsa biz Ecevitçi olabiliriz. Yani bize sosyal demokrat diyebilirsiniz!

Bu cesur, soğukkanlı ve mertçe söylenmiş söz sağduyuyu harekete geçirdi. Çekik gözlüye hepsi birden,

– Tamam işte bunlar ancak sosyal demokrat, mertliğe sığmaz durup dururken öldürmek bize yakışmaz.

Artık o küçük çocuklar bile çekik gözlüye yalvarır gibi çıkışıyorlardı. Çabucak karar verdiler. Silahlar bellere sokuldu. Ama ders olsun diye mi nedense dövme kararı çıktı içlerinden.

Mehmet kafasından ilk darbeyi aldı. Darbeler inmeye başlamıştı. Hepsi birden üstlerine çullandı. Olsun, o anda Mehmet'in içinde inanılmaz güzel duygular vardı. Her tarafına vuruyorlardı ama çok mutluydu. Çünkü ölümden kurtulmuşlardı. Olsun dövsünlerdi. Allah, onların canını sevdiklerine bağışlamıştı.

Yüzünü korumaya çalışıyordu. Yere kapaklandı. Rafet'e bağırdı:

– Rafet yere kapan, kafanı koru!

Daha fazla konuşamadı, yere kapaklanmış, kafasını korumaya çalışıyordu. Tekmeler, sopalar, zincirler her yerine iniyordu. Çaresiz dayağın bitmesini bekliyordu. Göz ucuyla Rafet'i de kollamaya çalışıyor, onu merak ediyordu. Rafet bayılmıştı. O da tam kendinden geçerken bir ıslık duydu.

Sokağın başından gelmişti. Bir anda onları dövenler kaçmaya başladılar. Oh dayak bitmişti. Kafasını sokağın girişine doğru kaldırdı. Grup kaçıyordu. Sokaktan çıkıp yok oldular. Kimse kalmadı. Evlere baktı. Kimse pencereyi açmamıştı. Bu kadar dayağı duymamışlar mıydı? Doğrulmaya çalıştı. Başı dönüyordu.

Bayılmamaya çalışıyordu. Kafasını, yüzünü, vücudunu kontrol etti. Kafası yarılmıştı. Şakır şakır kanıyordu. Neyse ki yüzünde fazla bir yara yoktu. Omuzları, karnı, sırtı, bacakları her yeri ağrıyordu. Kafasındaki kan yüzüne doğru akıyordu. Onu eliyle durdurmaya çalıştı.

Tam ayağa kalkamamıştı. Dengesini kuramıyordu. Başı dönüyordu. Emekleyerek Rafet'in yanına gitti. Rafet bayılmıştı. Onun da kafası kanıyordu. Yüzü çok kötü değildi. Onu tokatladı. Kan revan içinde kendine

geldi. O da ayağa kalkamadı. Ağlıyordu. Sinirleri boşalmıştı. İkisi de emekleyerek sokağın girişine doğru sürükleniyorlardı. Ayağa kalkamasalar bile o sokaktan bir an önce çıkmak istiyorlardı.

Mehmet, sokağın başına gözünü dikmiş Rafet'in de kolundan çekerek emekleyerek oradan çıkmaya, medeniyete, polise ulaşmaya çalışıyordu. Sokağın girişinde, loşluğun içinde bir çiftin gölgesi göründü. Ellerinde on yaşlarında bir çocuk, sokağa giriyorlardı. Onlara doğru geliyorlardı. Yerde emekledikleri için onları hemen göremediler.

Mehmet şimdi o ıslığı ve dayağın neden bittiğini anlamıştı. Sokağın başında nöbette olan ülkücüler bu çifti görmüş, arkadaşlarını uyarmışlardı. Bu çift, onların daha fazla dayak yemelerini ya da ölmelerini önlemişti.

Çift yaklaştı. Onları görmüşlerdi. Mehmet'in içinde onlara sarılmak, minnettarlığını anlatmak isteğini hissetti.

Çift, onları bu kan revan içinde yerde emekler görünce korktular. Hatta erkek, karısını elinden çekip yanlarından geçip gitmek istedi. Ama o kadın direndi, o bir anne idi. O iki genci orada bırakıp geçip gidemedi. "Hiç olmazsa bir bakalım." dedi.

Yanlarına geldiler. Baba çocuğunu kucağına almıştı. Mehmet ağzındaki kanları tükürdü. Boğazı kurumuş, sesi çatlamıştı. Zar zor,

– Ne olur bize bir taksi bulun! diyebildi.

Kadınla erkek göz göze geldiler. Korkuyorlardı. Şimdi bu gençlerin koluna girip bir taksiye gitseler, başları belaya girecekti. Onlar da Küçükçekmece'de oturuyorlardı. Sonra ne olurdu?

Kadın ancak onlara yolu gösterebildi. Sokaktan çıkınca sağa döndüklerinde, istasyonun altındaki alt geçide geleceklerdi. Onu da geçtikten sonra taksi durağı vardı. Semtin merkezi oradaydı. O kadar yanlarında durabildiler, sonra hızla uzaklaştılar.

Mehmet biraz daha kendini topladı. Artık kafasındaki kanama durmuştu. Ayağa kalkabildi. Rafet'i de omuzladı. O da kalkabildi. Birbirlerine yaslanarak sokağın sonuna vardılar. Alt geçide yöneldiklerinde birilerine rastlıyorlardı. Ancak kimse durup onlara yardım etmedi. Birbirlerinden destek alarak alt geçidi geçtiler. İleri de taksi durağı ve taksiler duruyordu. Onları gördüler. Mehmet el sallıyordu. Yine hiçbir taksi yanlarına gelme-

di. Duran en yakın taksiye ulaştılar. Şoför arabayı kilitleyip uzaklaştı. Taksi durağı korkuyordu.

Mehmet yalvarır gözle taksi arıyordu. Rafet'in morali tekrar çöküyordu. Neredeyse tekrar bayılacaktı. Bütün taksiler o meydandan uzaklaştılar. Sanki hepsinin işi çıkmıştı birden. Ortalıkta bir polis ya da polis arabası da yoktu. İkisi de umutsuzca yere yıkılacaklardı ki bir sivil otomobil yanlarına geldi. Mehmet taksi durağında onu görmüştü ama taksi değildi ki!..

Otomobilden otuz yaşlarında bir genç adam indi. Yanlarına koştu. Yardım etmek ister gibiydi. Ama Mehmet korkuyordu, bu bir taksi değildi, bu adam kimdi?

Adam anladı.

– Korkmayın ben kaçak çalışan bir taksiciyim. Bu durak arkadaşlarımın, arada sırada bana da iş çıkarıyorlar. Sizi hemen hastaneye götüreyim.. Durumunuz hiç iyi görünmüyor.

İyiler daima çoktur ama bazıları bir de üstelik cesurdur. Bu genç adam, onlardan biriydi. Onları arka koltuğa oturttu. Hemen hareket etti. Allah razı olsun.

Olgun biriydi. Yolda anlattı.

– Şimdi önce Küçükçekmece karakoluna uğramalıyız. Oradan bir polis alalım yanımıza. Yoksa hastanede başımıza iş açarız.

Karakolun önünde durdu. İkisi de bayılmamaya çalışıyorlardı. Başları dönüyor, artık baş ağrıları başlıyordu. Vücutları soğumaya başlamıştı. Her yerlerinde ağrılar artıyordu.

Karakolun komiseri arabaya kadar geldi. Şoför kapıdaki nöbetçi polise işaret etmişti. Komiser hâllerine acıdı. "Önce hastaneye gitsinler, sonra buraya getirin ifadelerini alalım." dedi. Fazla bir şey sormadı. Sanki olanları hemen anlamıştı.

Bir polis onlara katıldı. Gece tam kapsamlı nöbetçi hastane Çapa Tıp Fakültesiydi. Şoför ve polis onları oraya götürdüler. Acil serviste, nöbetçi hemşire ve doktorlar gerçekten inanılmaz bir insanlık duygusuyla koşuşturdular.

Kafalarına dikiş atıldı. "En az yedi dikiş." dedi hemşire. Kafa travması için film çektiler. Elektro, idrar, kan testlerini yaptılar. Gözlerinde, ku-

laklarında bir hasar var mı diye muayene ettiler. Ağrı kesici iğneler yaptılar. Bir yandan olayı merak ediyorlar, soruyorlardı.

Artık Mehmet ve Rafet kendilerine iyice gelmişlerdi. Olayı anlattıkça doktorlar, hemşireler bu gaddarlığa lanet okuyorlardı. Doktorlar beyin travmasından korkuyorlardı. Sabaha kadar hastanede tutmak istiyorlardı.

Polis, "İfade almalıyız." deyince tekrar getirmeleri için söz aldı doktorlar. Aynı arabayla karakola döndüler.

Komiser, ifadelerini kayda geçti. Israrla dövenleri tanıyıp tanımadıklarını, tiplerini soruyordu. Küçükçekmece'de daha önce de böyle olaylar olmuş ama kimse korkudan tarif bile etmemişlerdi.

Ne desinler? Rafet, hiç kimseyi hatırlamıyordu. Sadece Mehmet o çekik gözlü, tıknaz çocuğu anlattı. Başka bir genci anlatmak istemedi. Çünkü diğerleri, dolduruşa getirilmiş gençlerdi. Azılı kötüler onları bu kardeş kavgasına sürüklüyorlardı. Bunun için din, ahlak, Türklük elden gidiyor deniyordu. Öbür taraf erken hayal edilen bir devrim için sürükleniyordu. Bu, tüm Türk gençlerini tuzağa düşürmekti.

Mehmet, üzerilerinden alınan kimliklerini hatırladı. Onlar üzerilerinden alındıktan sonra bir daha geri vermemişlerdi. Belki atmışlardı, kimlikleri sokakta kalmış olabilirdi. Komisere durumu anlattı. Komiser o çıkmaz sokağı biliyordu. Polis gönderdi, hayır sokakta bulamamışlardı. Şimdi nüfus kâğıtları, öğrenci kimlikleri, pasoları kayıptı, tekrar çıkarmak zorundaydılar.

Saat gecenin ikisi olmuştu. Onları getiren şoför çoktan gitmişti, onlardan tek kuruş para istememişti bu iyi insan. Polis kendisi onları tekrar hastaneye götürdü. Doktorlar sabaha kadar onları hastanede ağırladı. Teselli ettiler. Yaralarına sabah tekrar pansuman yapıp gönderdiler. Allah'tan çok önemli bir şey çıkmamıştı.

Sabah Rafet, ailesinin evine gidemedi. Annesi babası çok üzülürlerdi. Bir iki gün Mehmet'le kaldı. Mehmet de ne sevdiğine ne de ailesine durumu bildirmedi.

Yılbaşı geliyordu. Onlar yeni yıla, 1978'e kafalarında yedi dikiş, vücutlarında birçok çürük, öyle gireceklerdi. O tarafsız masum iki genç, ülkelerinde yaşanan kardeş kavgasının ilk yaralarını almışlardı. Daha ne kadar tarafsız kalabilirlerdi ki?

1978

1978 Ocağı

Hikmet, yılbaşını İtalya'da geçirdi. Noel tatili Avrupa'da yılbaşından bir hafta önce başlamıştı. İtalyan patron da yılbaşına doğru pek yük bulamadı herhâlde ki gemi son yükünü İtalya'da indirince sefere çıkmadılar. Bir hafta tatil yaptılar. Milano yakınlarında küçük bir liman kentindeydiler.

İtalyanlar her gün eğleniyorlardı. Hikmet, artık İtalyanca konuşabiliyordu. İki günde bir arkadaşlarıyla birlikte küçük kasabada bar, disko, gezmeye çıkıyorlardı. Bir gün nöbetçi, bir gün izinliydiler. İstanbul'dan aralarına iki Türk de katılmıştı. Muzaffer ve Melih.

Hikmet artık daha huzurluydu. Kendi ülkesinden iki dost vardı artık gemide. Türkler, Pakistanlı Naim, bir de Şilili Arthur çok iyi anlaşıyorlardı. Birlikte şehri gezmeye çıkıyorlardı.

İlk gün şehri gezdiler. On beş bin nüfuslu küçük bir kasabaydı. Şehrin küçük bir meydanı ve tam ortada da bir havuzlu çeşmesi. Bu meydanda ve meydana gelen sokaklarda mağazalar, kafeler, barlar, diskolar vardı. Şehrin insanları burada takılıyor, burada eğleniyorlardı.

Bir de liman çevresinde gemici barları vardı. Her gün o havuzlu meydana gittiler. Başka gidilecek fazla bir yer yoktu.

İlk gün gittiklerinde o havuzun çevresine oturmuş İtalyan gençlerini gördüler. Bir sürü İtalyan kızı vardı. Gençler aynı Barıdırma gençlerine benziyordu. İki liman kenti insanının birbirine bu kadar benzemesi belki denizin sihiriydi.

Gençler tip olarak da Türk gençlerini andırıyordu. İçlerinde esmer, kumral, sarışın her tip vardı. Aynı Türkler gibi ağırlıklı kumraldılar.

İlk gün meydana gelince oranın gençleri onların yabancı olduğunu hemen anladılar. Zaten Pakistanlı Naim esmer cildiyle sırıtıyordu.

Ancak ne erkekler ne kızlar onları yadırgamadı. Hatta gülümseyenler oldu. Kızlar resmen pas veriyorlardı. Hikmet'in dışında diğerleri eski gemicilerdi. Onun için çok rahat davranıyorlardı. Bilhassa Muzaffer ile Arthur inanılmaz rahattılar. Kızların arasına daldılar. Çeşmenin havuzun duvarlarına oturdular. Kızlara laf attılar.

Zavallı köylü Hikmet! Yüzü kıpkırmızı olmuştu. O da onların yanına geldi ama çıtı çıkmıyordu. Muzaffer ile Arthur kızlarla sohbete başlamışlardı bile. Melih, Naim ve Hikmet de yanlarındaydılar ama onlar daha utangaçtılar. Bu gemicilerin içinde en yaşlısı Melih'ti. Otuz yaşındaydı. Arthur yirmi sekiz, Naim yirmi beş, Muzaffer yirmi dört, Hikmet en küçükleriydi, yirmi üç.

Arthur ve Muzaffer kızlara dalmışlardı. Melih'le Naim sıkıldılar. Meydana bakan bir bara oturmak istediler. Hikmet kızları bırakmak istemiyordu. Havuzun çevresi cıvıl cıvıldı. Onlar biz şuradayız diye işaret edip gittiklerinde yapayalnız kalıverdi. Çünkü Muzaffer ile Arthur kızlarla uğraşıyorlardı.

Utangaç, havuzun duvarının Melih'e yakın tarafına oturdu. Hâlâ yüzü kızarıktı, yanakları al al kızları süzüyordu. Eee kolay mı, köyde merdiven dayayıp sevgilisiyle buluşabiliyordu, şimdi ise güzelim İtalyan dilberlerinin arasında oturuyordu.

Sağdıcı Mehmet aklına geldi. "Hey gidi sağdıç, senle az mı hayal ettik Paşabayır'da tepede. Bir gün dünyayı gezsek derdin, sevgililerimiz olsa, her ülkenin insanlarını tanısak derdin. Bak ben buradayım sen neredesin?

Hey gidi Mehmet bu hayallerin tamamı sana aitti ama bana nasip oldu. İnşallah bir gün sen de mühendis olur, dünyayı gezersin."

Bir İtalyan kız geldi yanına oturdu. Otururken de ona gülümsedi. Yirmi yaşından fazla göstermiyordu. Boyu ona yakındı. Kumral düz saçları vardı. Omuzlarına düşen saçlarını kulaklarının arkasına toplamıştı. Kulaklarını gördü. Hafif kepçeydiler ama kız belli ki bunu sorun yapmıyordu. Kahverengi gözleri, etli dudakları vardı.

Utancı bir kat arttı. Laf atsa mı, sussa mı? İtalyancası yeter mi?

Sonunda kız dayanamadı. Ona İngilizce, "Neredensiniz?" diye sordu. Hikmet'in İngilizcesi falan yoktu. O İtalyan gemisinde İtalyanca öğrenmişti. Kıza kızın dilinden cevap verdi.

"Efendim, özür, ne dediniz?"

Onunla arkadaş oldular. Muzaffer, Arthur, Hikmet kızlarını alıp bara arkadaşlarının yanına gittiler. İki gün sonra da diskoya, dördüncü gün kızla sevişmişlerdi. Hikmet'in ilk liman sevgilisi oldu. Ama onun yüreğinde hâlâ Hatice'nin kırıntıları vardı.

Hikmet ve arkadaşları yılbaşını Avrupa şenlikleriyle geçirdiler. İki ocakta Fas'a yük aldılar ve yola çıktılar. Sağdıçlardan birinin keyfi yerindeydi, öbürü ise mühendis olmak için her şeyi göze almış kelle koltukta eğitim almaya çalışıyordu.

Mehmet, yılbaşına kadar evden hiç çıkmadı. Üç gün sonra Rafet gitti. Yalnız kaldığında iyice içindeki duyguları dinlemeye başladı. Gururlu, onuru için gözü kara ama o Küçükçekmece'de hiçbir şey yapamamış, öldüresiye dayak yemişti, şimdi içi içini yiyordu. Vücudunun her yeri ağrıyordu. Belki bir ay bu acıları çekecekçi. Belki daha uzun süre vücudunun çürükleri geçmeyecekti.

Okul yılbaşından sonra açılacaktı. O çekik gözlünün yüzünü hiç unutamıyordu. Hele o, "Bırakın öldüreyim şunları." demesi. Ne rahat ölümden, öldürmekten bahsedebilmişti? Bir de "Yıldız Teknik'teki arkadaşları tanıyorum." demişti. Bu söze fena kafasını takmıştı. Demek, o ilk merdivendeki okul arkadaşları ülkücülerin bu katillerle bu sapıklarla ilgisi vardı. Anlamıyordu?

O temiz kalpli eski bir Türk savaşçısı babasını hatırlıyor, onun gibi bir Kore kahramanı Türk'ün oğlu olarak yine Türklerden ölümüne dayak yiyordu. Acaba onun kadar milliyetçi miydi onu dövenler? O ve arkadaşları Kıbrıs Savaşı'nda gönüllü gitmek, bu vatan uğruna ölmek istemişlerdi. Şimdi, gururu incinmişti, bir erkek, bir delikanlı olarak o kahraman gazi babasına yediği dayağı nasıl anlatacaktı?

O bir Anadolu delikanlısıydı. Onun memleketinde, onun yetiştiği yerde kalabalık olarak bir genci dövmek namertlikti, korkaklıktı. Hâlbuki onlar, on beş kişi iki genci dövmüşlerdi. Yere düştükleri hâlde acımasızca vurmuşlardı. Bunların memleketi, soyu sopu, ataları ayrı mıydı? Onların kanları, onun kanından faklı mıydı?

Devrimcilerin arasında kaç kez, "Ülkücüler de sizin gibi vatanseverler, aynı ülkeyi savunuyorsunuz, onlara düşman olmayın!" diye dil dökmüştü. Boşuna mıydı? Üsküdar Ülkü Ocakları'na korkmadan gitmiş, onlara dostluk elini uzatmıştı. Onu anlamasalar da onlara kızmamıştı. O, bu kardeş kavgasına hak vermiyordu.

İçin için kuruyordu. Ah o silahları olmasaydı. On beş kişi de olsalar, sonuçta dayak yese de bir iki tanesine vurabilirdi. Hiç olmazsa kendini çaresiz hissetmezdi. Ama can tatlıydı. Ölüm korkusunun önünde durulamıyordu. Artık içindeki kin çok büyümüştü. Ülkücülere baktığı hoşgörü bitmişti. Sadece hâlâ kinini düşmanlığa çeviremiyordu. O bir Türk genciydi, bir başka Türk'e düşman olamazdı. Babasına verdiği sözü unutmuyordu, o her kesimden genci sevmeliydi.

Zavallı Mehmet, yılbaşına kafasında yedi dikişle girdi. Ağrıları hafifçe azalıyordu. Ailesine durumu bildirmemişti ama Elçin yılbaşını geçirmek için yanına gelince durumu öğrendi.

İşte onu yaşama sarılmasını sağlayan onun sevgisiydi. Yine çok güzel bir yılbaşı geçirdiler. Elçin yalnız geldi, yalnız döndü Ankara'ya.

Okul açıldı. Sadece okulunu düşünmeye çalışıyordu. Ancak ilk gittiğinde okuldaki ülkücülere artık başka gözle baktığını anladı. Kendini kontrol ediyor, yine de devrimcilere yakın durmuyordu. Yalnızlığının korkusunu onlara yaklaşarak gidermek, birilerine sığınmak gibiydi. Gururuna yedirem!yordu. Ayrıca kendi dayak yedi diye bu kardeş kavgasına alet ol-

mak istemiyordu. Kendi şahsi sorunlarını bu savaşın içine katamazdı. İki tarafa da hâlâ hak vermiyordu.

Artık futbol oynamıyordu. Sadece okuluna gidiyor, içindeki fırtınaları duymak istemiyordu. Elçin'le uzun mektuplar yazmaya başladılar birbirlerine. Daha olgundular, birbirlerine okudukları felsefe kitaplarından bahsetmeye başlamışlardı. Elçin, Mehmet'in önerdiği "Demir Ökçe"yi okuyup bitirmişti. Artık mektupları daha bir düşünce ve yorum doluydu.

Bir gün ona mektubunda "Her şey güzel olsa ne olur?" diye sordu. Ona uzun bir cevap yazdı. İnsanın evrimi için, her şeyin bir karşıtı olması gerektiğini anlatmaya çalıştı. Varlık ile yokluk gibi. İnsanın evreninde her şeyin bir karşıtı vardı. Güzel ile çirkin, uzun ile kısa, dar ile geniş, kadın ile erkek, genç ile yaşlı, büyük ile küçük, güçlü ile güçsüz, zayıf ile şişman, ateş ile su, enerji ile madde, hüzün ile neşe, mutluluk ile üzüntü, bunlar çoğaltılabilirdi.

Tanrı bile karşıtını kendi eliyle yaratmıştı. Şeytan. Şeytan, kötülüğün simgesiydi. Kötülük olmasa insan iyi olur muydu? Kendini iyilik için daha iyi şartlar için çalışmaya adar mıydı? Yerinde sayardı güzel kız, insanlık yerinde sayardı!

Eğer her şey tek tarafta kalsaydı, evrenin dengesi kalır mıydı? Yokluk ile varlık arasındaydılar. Bunlar olmasaydı evren olabilir miydi? Bu evrimin, Tanrı'nın yasasıydı.

Çirkin olmasa güzellik aranır mıydı? Hüzün olmasa neşelenebilinir miydi? Açlık olmasa tokluk için çalışılır mıydı?

Yani, insanoğlu, evren, tüm canlılar, doğa gelişir miydi?

1978 Şubatı

Bir aydır çok şükür okulda olay olmuyordu. Ankara'da, İstanbul'da diğer şehirlerde olaylar oluyordu, neyse ki Yıldız Teknik'te olay bir müddettir yoktu.

Yeni eski öğrenciler, biraz daha birbirlerini tanımaya başladılar. Orhan çok neşeliydi. Eski yardımsever hâline bürünmüş, herkese yardımcı oluyordu. Yediği dayak onu farklı bir karaktere büründürmüştü. Olgun davranıyor. Öyle çok ileri devrimcilik taslamıyordu. Herkes dikkatliydi, kimse

kimseyi üzmek istemiyordu. Yavaş yavaş dersleri kavramaya bir şeyler öğrenmeye başlamışlardı.

Ara sömestir sınavları başlayacaktı. Öğretmenler okul açıkken mümkün olduğu kadar sınav yapıp öğrencilerin yükünü azaltmaya çalışıyorlardı. Zaten okul iki sene kapalı kalmış, öğrenciler iki yıl kaybetmişlerdi.

Mehmetlerin üçüncü eğitim yıllarıydı ama sınıfları birinci, ikinci, üçüncü sınıf olarak karışmıştı. 1975 girişliler, üçüncü sınıftaydılar ama daha birinci, ikinci sınıftan bir sürü dersi alamamışlardı. Tabi ki bu dersleri öğrenmeleri ve sınavlarını vermeleri gerekiyordu.

1976 girişliler ikinci eğitim yılındaydılar ama onların da daha görmedikleri birinci sınıftan dersler vardı.

1977 girişlilerin ilk eğitim yıllarıydı. Zavallılar öyle kalabalık bir sınıfa geldiler ki eğer her dönemden tüm öğrenciler aynı anda gelse koca bir amfi ancak yetiyordu. Gerçekten birkaç kez koca bir amfide ders gördüler.

İşte Mehmetler böyle bir karmaşa içinde eğitim alıyorlardı. Bir de üstelik çoğu gündüz çalışıyordu.

Akşam bölümü öğrencileri, teneffüslerde koridorda takılıyorlardı. Mehmet'ler bu sene koridorun ortasına daha yakın bir dershaneydiler. Hemen orta merdivenden son merdivene doğru sağdan ikinci dershane!

Birbirlerini tanımaya başlamışlardı. Niyazi adında bir arkadaşları daha vardı. Ufak tefek orta boylu bir gençti. Kafası fazla basmıyordu. Derslerde zorlanıyordu. Ona yardım ediyorlar, sınavlarda gerekirse kopya veriyorlardı. Ancak bir yanlışı vardı. Solcu olduğunu çok belli ediyordu.

Herhâlde içindeki komplekslerini devrimci havayla dolduracaktı. Fazla böbürleniyordu devrimciliğiyle. Orhan'dan daha fazla göze batıyordu. Başka arkadaşlar da vardı. Ancak onlar, devrimciliklerini öyle çok ortaya çıkarmıyorlardı.

Aslında Niyazi saflığından böyle davranıyordu. Havasına suyuna işte! Yoksa onu fazla ciddiye almaya değmezdi. Ancak günler ilerledikçe ortadaki merdivendeki devrimcilerin yanına da gitmeye başladı. Ülkücülerin dikkatini çekti. Bu saf genci ciddiye aldılar.

Şubatın ikinci haftasıydı. Akşam bölümü öğrencilerinin ikinci teneffüsüydü. Akşam saat altı kırk suları. Mehmet ve bir grup sınıf arkadaşı sınıf-

larının kapısında duruyorlardı. Sınavlara hazırlanıyorlardı. Birbirine bağlı dersleri, öncelikle vermeleri gereken dersleri planlıyorlardı. Birbirlerine akıl veriyor, bilenler bilmeyenleri uyarıyordu.

Yine inşaat bölümünün uzun koridorunda diziliş aynıydı. Devrimci öğrenciler orta merdivende, ülkücüler baştaki merdivende duruyorlardı. Son merdiven, tarafsızların kullandığı trafiği daha yoğun bir merdivendi.

İşte bu ikinci teneffüste ülkücülerin olduğu merdivende bir hareketlenme oldu. O akşam ülkücüler daha kalabalıktı. Herkes tedirgin sınıflarına çekilmeye başladı. Orta merdivendeki devrimciler ki sayıları azdı, korkuyla neler olduğunu anlamaya çalışıyorlardı.

Mehmet bu sefer sınıfına çekilmedi. Artık canına tak etmişti. Korkmadan ama tedbirlice koridorda ilerlemeye başladı. Ülkücülerin olduğu merdivende neler olduğunu anlamak istiyordu. Fazla yaklaşmadan uzaktan olayı anlamaya çalışıyordu.

Sonunda o merdivende birisiyle tartıştıklarını gördü. Merdivenin tam koridora ulaştığı son basamaklarına yakın, birini sıkıştırmışlar, bağırıp çağırıyorlardı. Mehmet kim olduğunu anlamaya çalışırken, ülkücülerin arasından sınıf arkadaşı Niyazi'yi tek başına gördü.

Yakasından tutmuşlar, sarsıyorlar o da inatla bir şeyler söylüyordu. Mehmet, "Eyvah, bu sivri kafalı Niyazi, inatla onların merdiveninden çıkmaya çalışmış, yine bir delilik, saflık yapmış." diye düşündü.

Tam bunu düşünmüştü ki, ülkücüler, Niyazi'ye vurmaya başladılar. İşte o anda Mehmet'in içindeki gizli cengâver Türk ruhu, merhamet, mertlik, içindeki kin, işte ne derseniz deyin, harekete geçti.

Kendisinin bile anlamadığı bir cesaretle ülkücülerin üstüne koşmaya başladı. Öyle gözü kararmıştı ki o an ona ateş etseler, onu mermiler bile durduramazdı. Deli gibi içindeki tüm güçler ellerine toplanmış, yumruklarını sıkmış koşuyordu. Bir yandan da bağırıyordu.

"Kahrolsun faşistler! Kahrolsun faşistler!"

İçinde bir dirhem korku yoktu. Hatta koşarken kafasından plan yapmış, o güne kadar hep dikkatini çekmiş, kabadayı, en iri yarı yapılı, Ayı Ahmet lakaplı ülkücüyü gözüne kestirmişti. O Ayı Ahmet bugüne kadar, elebaşı gibi hep gözüne çarpmıştı.

Ülkücüler ne olduğunu anlayana kadar, tek başına hızla gelip o Ayı Ahmet'in tam burnuna, aldığı hızla ve içindeki güçle yumruğunu yapıştırdı. Ahmet yumruğun etkisiyle arkasındaki sekreterlik bölmesinin alüminyum duvara çarptı. Kendini toparlayamadan Mehmet ikinci yumruğunu da burnuna indirmişti. Ahmet'in yere düştüğünü gördü. Yeni yeni ona dönüp saldırmaya başlayan yanındaki en yakın ülkücüye döndü. Ona da bir yumruk, derken bir diğerine ama etrafı sarılmıştı. Ülkücüler en az yirmi kişiydiler.

Birden inşaat fakültesi koridoru "Kahrolsun faşistler!" sesleriyle doldu. Mehmet'in tek başına koştuğunu gören sınıf arkadaşları, içlerindeki tüm mertlik duygularıyla onlara yardıma koşuyorlardı. Orta merdivendeki devrimciler, diğer sınıftaki tarafsız öğrenciler, hepsi koşmaya başladılar. Birden koridor ülkücülere doğru koşan en az yüz elli öğrenciyle doldu.

İnanın bu koşan öğrencilerin yüzde doksanı tarafsız, olsa olsa sosyal demokrat öğrencilerdi. Çoğu öyle keskin devrimci falan değillerdi. Aynı Mehmet gibi onlar da iki buçuk yıldır dolmuşlardı. Her yerde duydukları bu ülkücü saldırıları, okuldaki o tepeden bakan kabadayılıkları, onlar yüzünden çıkamadıkları o ilk merdiven, işte kim bilir daha neler onları doldurmuştu. Onlar sadece halk çocukları idi, ne aristokrasinin ne de feodal ağaların çocukları değillerdi. Köylü, esnaf, memur, işçi çocuklarıydılar. Onlar bu yeni cumhuriyetin ilk nesilleriydiler.

Canlarına tak etmişti bu korkutucu baskı. Çünkü ülkücü mantık, ya bizdensiniz ya düşmansınız ya varsınız ya yoksunuz şeklinde bir baskı yaratmıştı onların üzerinde. Bir de üstelik bunu korkutarak yapıyorlardı. Yeterdi, gençlik artık korkusunu yenmiş, "Ne olacaksa olsun." diyordu. Her gün ölmektense bir günde ölürüz diyorlardı. Ve bu saldırı, tüm bu birikimin sonucuydu.

O güne kadar koca okulu yarattıkları korkuyla susta durduran ülkücüler şimdi korkmuşlardı. Zar zor o kalabalığın arasından kaçabildiler. Kaçarken ellerindeki tüm silahları kullandılar. Mehmet dövüşürken görmüştü. Ellerinde falçata vardı. Onları bezle sarmışlar ama uçları görünüyordu. Gelenlere rastgele sallıyorlardı. Aslında saldıran gençlerin tüm silahları, yumrukları, ellerine geçirdikleri tabureler, kül tablaları, T cetvelleri, kitaplarıydı.

Bu sefer denge ülkücülerin aleyhineydi. Kalabalığın elinden zor kurtuldular. Niyazi'yi dövdükleri kendi merdivenlerinden hızla kaçmaya başladılar. Öğrenciler onları bahçeye kadar kovaladılar.

Mehmet hırsını alamamış, önüne gelene vuruyordu. Belki elini dostça uzattığı, arkadaş olmaya çalıştığı Ali adındaki ülkücü gence de vurdu. Çünkü ne iyi duygularla dost olmak için ta onun ocağına kadar gitmiş, ona bu kardeş kavgasını körüklemeyin diye söylemek istemişti. İşte atalar ne demiş? "Öfkeyle kalkan zararla oturur." Ülkücülerin o acımasız öfkeleri onlara, topluma, Türkiye'ye, kendilerine ve kardeşleri solculara zarar veriyordu. Bu kavgalar kime yarayacaktı? Olsa olsa bu kardeş kavgasından düşmanlar yarar sağlardı.

Mehmet kendini kaybetmiş merdivenlerde ülkücüleri kovalıyordu. Polislerle karşılaştı. Biriyle göz göze geldi. İki buçuk sene önce, okula geldiği ilk günü hatırladı. O gün ön binada kavga çıkmış, bir öğrenci bıçakla öldürülmüştü. Polislerin kavganın olduğu üst katlara çıkmaya çalışırken korkularını hatırladı. Bugün de aynı korku dolu gözleri gördü o poliste. Elinde bir otomatik tabanca vardı. Kolay mı? O masum gençlere mi, kime ateş edeceklerdi ki? Onlar da insandı.

Olay birden bitti. Ülkücüler kaçmıştı. Öğrenciler ve Mehmet bahçeye kadar geldiler. Mimarlık öğrencileri de onlara katılmıştı. Daha sonra ön binadan da öğrenciler katıldı. Onlar da kendi binalarında ülkücüleri kovalamışlardı. Polis olayları anlamaya çalışıyordu. Artık okulda ülkücü kalmamıştı.

Hayat normale döndü. Yine korku, Mehmet'i ve tüm gençlerin içini tekrar doldurdu. Gerçeklerle yüzleşmeye başladılar. Birbirlerini gördüler. Yaralılar vardı. Bir arkadaşın yanağı falçatayla yarılmıştı. Kanaması fazlaydı. Sıcağı sıcağına anlamamış, şimdi kanamasını görüp eliyle yanağını bastırıyor, korku dolu gözlerle arkadaşlarına bakıyordu. "Ne olur söyleyin, çok kötü mü yaram?" der gibi.

Fazla önemli yaralı yoktu. Birçok öğrencinin üstlerindeki palto, mont delinmişti. Falçataların açtığı deliklerdi bunlar. Neyse ki olay kısa sürmüş, kimse falçatalardan bir öldürücü darbe almamıştı. Ülkücüler de falçataları herhâlde öldürücü olmasınlar, sadece yaralasınlar diye, bezle sarmışlar-

dı. O yüzden falçata darbeleri derin değildi. Üstlerindeki kıyafetler tutmuştu. Ufak tefek yaralar vardı ama önemsizdi. Bir tek o yanağı yarılan gencin durumu kötüydü. O da öldürücü değildi. Onu polisler ve birkaç arkadaşı hemen karşıdaki dispansere götürdüler. Biraz da Niyazi dayak yemişti ama sadece yüzüne yumruk almıştı. Burnu kanamıştı.

Bahçede toplanmışlardı. Nedense kızlar, tarafsız gençler Mehmet'in çevresinde biraz daha yoğun toplanmışlardı. Bilhassa bölümündeki öğrenciler onun çevresine doluştular. Mehmet'e ilgi gösteriyorlar. Açıkça söylemeseler de, "Helal olsun Mehmet, sen onlara tek başına saldırmasan biz cesaret gösteremezdik." der gibiydiler.

Mehmet'in yanına devrimciler de Orhan da gelmişti. Bir tek Niyazi uzak duruyordu. Cins biri dedik ya, dayağı ben yedim, Mehmet takdir görüyor diyordu herhâlde? Gelenlerden biri:

– Helal olsun kardeş o Ayı Ahmet'i yıktığını gördüm, dedi.

Devrimci gençler:

– Helal olsun, bu ülkücüler senelerdir kaşınıyorlardı, iyi yaptık, dediler.

Bir tanesi geldi Mehmet'in sırtına vurdu. Takdir gösteriyordu. Orhan:

– Ulan Mehmet ben seni böyle bilmezdim, dedi.

– Ben Niyazi dayak yiyor, diye koştum Orhan.

Kızlardan biri:

– Sol tarafında kan var kardeş, yaralı mısın?

Mehmet korkuyla sol tarafına baktı. Omuzu kan olmuştu. Eliyle yoklamaya başladı. Omzunda bir yara yoktu. Kız ve bir iki arkadaş geldi, yakın ilgi gösteriyorlardı. Kız yakından baktı.

– Kulağın kanamış!

Mehmet eliyle kulağını yokladı. Ağrı falan yoktu. Kulağına yumruk falan yememişti. Hatırladı Ahmet'e vururken ona ilk saldıran sol yanındaki olmuştu. Eliyle bir şeyler sallıyordu. Hatırladı, falçata ile ona saldırmıştı. Ona da bir yumruk çakmış, devirmiş, arkasından ona sarılmak isteyeni silkelemiş, birinin yakasından tutup atmıştı. Sonra da arkadaşları yetişmiş, ülkücüler canlarının derdine düşmüş ve kaçmaya başlamışlardı.

Kız daha yakından bakınca, izah etti:

– Kulak memen delinmiş. Falçata delmiş. Merak etme başka bir şey yok!

Mehmet anladı, sol yanındaki ondan yumruğu yiyene kadar elindeki falçatayla kulağına vurmuştu. Birden içi ürperdi. Falçata üç santim aşağıdan geçse şah damarını keser, kesin ölürdü. Kız da bunu anlamış olacaktı ki,

– Geçmiş olsun kardeş, büyük tehlike atlatmışsın!

Diğer gençler, devrimciler, Orhan da ona geçmiş olsun dediler. Neyse önemli bir şey yoktu. Kulak memesi hafif delinmişti. Biraz kanamış o da dinmişti.

O gün polis okulu boşalttı. Yönetim ertesi gün karar verecekti.

Okuldan çıkmaya başladılar. Ancak bu kez bir başka hâlleri vardı. Tarafsızlar, devrimcilerle bir arada hareket ediyorlardı. Sanki bütünleşmişlerdi. Hep beraber çıktılar okuldan. Koca bir topluluk olmuşlardı artık. Yıldız Yokuşu'ndan yürüyerek Beşiktaş'a inerlerken en az üç yüz öğrenciydiler. Bağırıyorlardı.

"Kahrolsun faşistler."

Ertesi gün yönetim okulu marta kadar kapattı. Sınavlar sene sonuna ertelendi. Okul, iki hafta sonra martta açılacaktı.

Mehmet eve gittiğinde olayları düşündü. Üzülüyordu. Milliyetçi, vatanperver duygularıyla ülkücülere yakın hissediyordu kendini, ancak niye bu kadar saldırgandılar, niye onun gibi tarafsız birçok genci bu kadar kendilerine düşman etmişlerdi?

Küçükçekmece'de onu ve arkadaşını niye dövmüşlerdi? Niye sevdiği kıza sarılıyor diye ona ateş açmışlardı? Niye Elçin'e baskı yapıyorlar, namus, ahlak öğretmeye kalkıyorlardı? Ahlak, namus, kitap, tüm insanların sorumluluğunda değil miydi? Baskı ile zorla bir insan ahlaklı yapılamazdı!

Niye Orhan'ın yüzündeki tüm kemikleri kırmışlardı. Niye o saf Niyazi'yi dövmüşlerdi?

Bu bir tuzaktı. Bu öfke, kardeş kavgasını körüklüyordu. Bu kavga Türkiye'ye yaramıyordu ki. Kimdi bu öfkeyi körükleyen?

Devrimcilere de hak vermiyordu. Onlar da acele ediyorlardı. Onlar da ülkücülere saldırıyorlardı. Onların da bu öfkelerini kim körüklüyordu? Onlar da bu ülkeyi seviyorlardı. Vatanperverdiler. Sonuçta bu kavgalardan ülkeleri yara alıyordu.

Niye bunu iki taraf da anlamıyordu?

Emperyalizmi, dünyayı yönetmeye kalkan güçleri düşündü. Emperyalizmin ajanları aralarında mıydılar? Tüm insanların içinde oluşan kuşkular gibi onun içinde de kuşkular doğdu. Acaba kendi ülkesi için bu dev güçler ne oyunlar oynuyordu? Acaba inanılmaz güçlere ve yaratma sanatına sahip insan beynini, bu özgür iradeyi, acaba bu güçler yönlendirebiliyor muydular?

Yine arkasında hissettiği karartıyı hatırladı. Çevresini kolladı. Yoktu şüpheli bir kimse!

İşte şimdi kendisi de o içindeki kine yenilmişti. Yanlış yapmıştı. Evet, sınıf arkadaşını korumak için kavga etmişti. Ama bu onun bahanesiydi, içinde biriken kine yenilmişti. Bu doğru değildi. O bugüne kadar ülkesindeki her insanı seviyordu. Daha anlayışlı olaya yaklaşabilirdi. Örneğin arkadaşını dövmesinler diye saldırmayabilir, ülkücülerle konuşmaya çalışır, belki onları ikna ederdi. En azından denemeliydi.

Artık içindeki kin boşalmıştı. Verdiği tepki, içinde kırılmış gençlik gururunu kurtarmıştı. Şimdi daha akılcı düşünüyordu. Pişmanlık duymaya başladı. O da bu kavganın içine düşmüştü.

Sonra aldığı yarayı düşündü. Ya o falçata şah damarını kesseydi? Orada gencecik ölüp gidecekti. Bu akıllılık değildi. İçindeki genç deli kanına yenilmişti. Artık olan olmuştu. Devrimciler de ülkücüler de onu yanlış anlayacaklardı. Hâlbuki ne bir tarafın yandaşıydı ne de bir tarafın düşmanıydı.

Şubat sonuna doğru Elçin geldi. Onun sevgisiyle yoğruldu.

Bu arada sağdıcı Hikmet, Fas'a gitmiş, oradan İspanya'ya Barselona'ya geçmişler. Hem Fas insanını görmüş hem de İspanyolları tanımıştı. İspanya'da bir genceleve gittiler. Rahatladılar. Hayatından memnundu.

1978 Martı

Okul açıldı. Şimdi okulda daha bir örgütlü davranıyordu öğrenciler. Artık ülkücüler pek ortalıkta görünmüyordu. Tarafsızlar bir kere dövüşmüşlerdi ya, doğal olarak devrimcilerin deneyimlerine sığınmışlardı. Ne yapsınlar insanın doğal duygusu, korkuyorlardı.

Artık sıkı bir örgütlenme yapmıştı devrimci arkadaşları. Kat komitele-

ri oluşturdular. Kat sorumlusu inşaat, mimarlık, elektrik, makine bölümlerinin sorumluları oluştu. Saldırılardan kendilerini korumak için sopalar, demirler, bu sorumluların bildiği yerlere saklandı. Saldırı olursa dağıtılacaktı.

Mehmet, hiçbir şey olmak istemiyordu o sadece arkadaşını korumak istemişti. Bir bölüm sorumlusu oluşturdular. Orhan onların sınıf sorumlusuydu. Yani gençler kendilerince birbirlerine sığınmışlardı.

Çünkü biliyorlardı. Ülkücüler yedikleri dayağın altında kalmayacaklar, bir şeyler yapacaklardı. Hepsi korkuyordu.

Okula Beşiktaş'ta toplanıp topluca geliyorlar, topluca çıkıyorlardı. Bütün okul bir araya gelmişti. Toplu hareket ediliyordu.

Üsküdar ülkücülerin kurtarılmış bölgesiydi. Bu yüzden oradan geçmiyorlardı. Üsküdar'da oturan bile Karaköy'den Kadıköy'e geçiyor, oradan otobüsle Üsküdar'a gidiyor, hemen evine kapanıyordu.

Ancak okulda artık olay olmuyordu. Kantin tekrar açıldı. Keyifler yerine geldi. Ülkücüler ortada görünmüyordu. Arada sırada gelenlerin yanında polis oluyordu. Koruma altında derslere girmeye başladılar.

Evet, sonunda 1978'in martında okul solun eline geçmişti. Artık İstanbul'da, Yıldız Teknik için solun kalesi deniliyordu.

Martın ortası oldu. Mehmet yine iş arıyordu. İçi sakinleşmişti. Arada sırada, eski arkadaşlarını ziyaret ediyordu. Beyazıt'a gitti bir gün. İktisatta okuyan eski arkadaşlarını buldu. Her zamanki gittikleri kafedeydiler. Öğle paydosuydu.

Grup hâlinde iki masayı doldurmuşlar oturuyorlardı. Elçin'den başka hiçbir kız onu etkilemiyordu. Grupta tavladığı eski kız arkadaşına da mesafe koymuştu. İlişkileri bitmişti.

Mehmet ve üç arkadaşı king oynuyorlardı. Öğleden sonra bir kısmı okullarına döneceklerdi. Mehmet de kendi okuluna gidecekti.

Saat öğleden sonra biri geçmişti. Bazı öğrenciler okullarına dönmeye başlamışlardı. Onlar da oyunlarını bitirmişlerdi. Ayaklandılar, hep beraber kafeden çıktılar. Arkadaşları karşıya geçecek, Beyazıt Meydanı'ndan geçerek İstanbul Üniversitesine gireceklerdi. Mehmet de halı mağazasına Fikret'e uğrayacak oradan da okuluna gidecekti.

Tam caddenin kenarına gelmişlerdi ki, Beyazıt Meydanı yönünden patlama sesleri arkasından da silah sesleri gelmeye başladı. Herkes kaçışmaya başladı. Halk, öğrenciler bir yerlere sığınmaya çalışıyorlardı.

Onlar da gerisin geriye kaçtılar. Kafeye sığındılar.

Hiçbir şey anlamadılar. On dakika sürdü, bombalar, silah sesleri kesildi. Arkasından siren sesleri, polis koşuşturmaları...

Telaş içinde meydandan onların yanına gelen bir iki öğrenciden bilgi aldılar. Hukuk Fakültesinden topluca çıkış yapan öğrencilerin üzerine bomba atılmış, silahla taranmışlardı. "Bir sürü ölü var." diyordu gençler.

Herkes korktu. Çil yavrusu gibi evlerine dağıldılar. Ne okul, ne ders hiçbir şey düşünmüyorlardı. Tehlike kol geziyordu. Tarafsız öğrenciler gelse de ya bu kafeye de saldırılırsa?

Herkes telaşla bir yerlere dağıldı. Mehmet caddeden Sultanahmet'e yöneldi. Polis okulları boşaltıyordu. İstanbul Üniversitesinden öğrenciler, polis kordonuyla korunarak dağılıyorlardı.

Ambulanslar geçti önünden. Sirenlerini çalarak telaşla Beyazıt'a doğru gidiyorlardı. Polis o yöne doğru kaldırımları doldurmuştu. İstanbul Üniversitesinin önüne kimseyi bırakmıyordu.

Bir grup genç sloganlar atıyordu. Polis onları dağıttı. Mehmet hiçbir şey göremedi. O da korkmuş tam ters yöne Sultanahmet'e doğru hızla yürüyordu.

Fikret'e uğrayıp sakinleşmek istiyordu. Nuruosmaniye'deki halı mağazasına geldi. Fikret ona bir çay söyledi.

Kulaktan kulağa haber yayılıyordu. Mağazaya da haber geldi. Laleli'deki esnaflardan öğrenmişlerdi, toplu hâlde okuldan çıkan devrimci gençlerin üzerine bomba atılmıştı. Sonra da silahla taranmışlardı. "Bir sürü ölü var." diyorlardı.

Mehmet okula gidecekti. İçinden hiç gelmiyordu artık okumak. İçinden "Off Allah'ım yeter artık, şimdi okula nasıl gideyim? Bize de bomba atılırsa?" diye düşünüyordu.

Suratı bir karış, yine de okuluna gitmeye karar verdi. O korkarak yaşayamazdı. Bir sürü dersi vardı, okulu nasıl bitirecekti? Yazık değil miydi, Babası astsubay emekli maaşından ona okuması için para gönderiyor-

du. O, onun için, devleti için Kore'de savaşmış, maaşını canıyla hak etmiş, onu okutmak, bu ülkeye bir adam yetiştirmek istemiyor muydu?

Bu sefer Beşiktaş'ta toplanan arkadaşlarına katılmadı. Direkt okulun önünde, Yıldız'da duraktan indi. İçinde tonla duygu, okulundan içeri girdi.

Bölümüne geçti. Öğrenciler öbek öbek toplanmışlar, Beyazıt'taki olayı konuşuyorlardı. Daha sonra topluca gelen öğrencilerin sloganları duyuldu.

"Kahrolsun faşistler!"

Okulda bir tane ülkücü yoktu. İyi ki yoktu. Beyazıt'taki olayın haberi mutlaka bir çatışmaya sebep olurdu.

Sınıfında hararetli konuşmalar oldu. Herkes vicdan azabı duyuyordu. Bu akan kanı nasıl durduracaklardı. Sonunda yeni bir haber geldi. Devrimciler İstanbul Üniversitesini işgal etmişlerdi. Tüm okullardan destek isteniyordu.

Kat sorumluları destek kararı aldılar. Bu işgale katılacaklardı. Mehmet geri kalamazdı, bu vicdansızlığı protesto etmek istiyordu.

Tüm okulun öğrencileri toplandı. Kararı herkes destekliyordu. Hep beraber okuldan çıktılar. Sloganlar aynıydı.

"Kahrolsun faşistler!"

Hep beraber okulun önündeki otobüs durağına geldiler. Nereye gittiğine bakmadan gelen ilk otobüsü durdular. Çok kalabalıktılar. Hafif bir zorbalıkla yolcuları indirdiler. Şoförü tehditle Beyazıt'a gitmeye ikna ettiler. Arkasından gelen ikinci, üçüncü otobüsü de çevirdiler.

Tüm bu yönetme işini devrimci sorumlular yapıyordu. Sonunda tıka basa üç-beş otobüs Beyazıt'a gittiler.

İstanbul Üniversitesinde devrimciler her şeyi örgütlemişlerdi. Onları görevli devrimciler karşıladı. Üniversitenin bahçesinden slogan atarak geçtiler. İktisat Fakültesine geldiler.

Devrimciler, hangi katta nerede duracaklarını, kimlerin sorumlu olduğunu hemen örgütlediler. Akşamın sekizi olmuştu. Mehmet ilk defa bir üniversite işgalinin içindeydi.

Pankartlar, bildiriler dağıtıldı. Karınları acıkmıştı. Susamaya başladılar. İktisat Fakültesi ikinci katında bir amfide oturuyorlardı.

Aralarından görevli seçtiler. Gidip su ve yiyecek alınacaktı. Para top-

ladılar. Parası az olanın yerine para verdiler. Görevlendirdikleri arkadaşlar, devrimci liderlerin de görevlendirdiği diğer görevlilerle beraber su ve yiyecek almaya gittiler.

O gece o amfide birbirlerine sokulup uyudular. Sabah cenazelerin haberi geldi. Öğleyin cenaze töreni yaptılar. Çok büyük katılım oldu. Binlerce insan cenazedeydi. Beyazıt'tan adli morga kadar eller üzerinde taşındı cenazeler. Yürüyüşler yapıldı. Ankara ve İzmir'de de protesto yürüyüşleri yapıldı. DİSK işçileri katliamı protesto etmek için iş bıraktı. Cenazeden sonra dağıldılar.

Mehmet eve geldiğinde akşamın beşi olmuştu. Pestil gibi attı kendini yatağa. Gelirken bir gazete almıştı, olayları tam öğrenememişti.

Gazeteden her şeyi detaylı öğrendi:

"16 03 1978 günü İstanbul Üniversitesinden 13.20'de toplu çıkan Hukuk ve İktisat Fakültesi öğrencilerine Beyazıt yönüne kaçan bir kişi "Kahrolsun komünistler!" diyerek bomba atar. Kaçmaya çalışan öğrencilerin üzerine yaylım ateşi açılır. İlk anda beş, sonra iki toplam yedi öğrenci ölür. Hatice Özen, Cemil Sönmez, Baki Ekiz, Turan Ören, Abdullah Şimşek, Hamit Akıl, Murat Kurt ölür. Okul süresiz kapanır. Üniversiteyi öğrenciler işgal eder. İşçiler kitlesel grevlere başlar. Ertesi gün büyük bir cenaze töreninden sonra işgal sona erer."

Mehmet için ölenler, dünya, vatan, insanlık için öğrenim şehitleriydi. Yazık insanlık, yazıklar olsun bize!..

Okullar yine kapatıldı. Bir aydır büyük heveslerle okula gidiyorlardı. Ancak yine kapandı. Üniversitedeki üçüncü yıllarıydı. Toplasanız üç ay eğitim alabilmişlerdi. Biriken tonla ders vardı. Nasıl ve ne zaman okuyup derslerini öğrenecekler, bir bilim adamı olarak yetişecekler, sınavlarını verip diploma alacaklar, ülkelerine, insanlığa hizmet edeceklerdi?

1978 Nisanı

Mehmet çok güzel bir iş buldu. Sevinç içindeydi. Kadıköy'de bir inşaat mühendislik bürosu olan bir inşaat mühendisi abisi onu işe aldı. Üçüncü sınıfta olması belki de onu aldatmıştı. Bir şeyler öğrenmiş bir inşaat mühendisi olarak kabul etmişti onu. Ülkede enflasyon yüksekti. Babası artık

ona bin beş yüz lira gönderiyor ama yetmiyordu. Kirası bin iki yüz olmuştu. Sonunda bu işle rahatlayacaktı. İlk mühendislik maaşı iki bin yedi yüz elli lira olacaktı. İlk maaşını alır almaz babasından para istemeyecekti.

Evet, az da olsa teknik resim, betonarme hesapları, statik öğrenmişti. Okul kitaplarını daha bir karıştırdı. Statik hesap yapmayı biraz daha öğrendi.

Önce inşaat projelerinin çizimlerini verdiler ona. Bol kiriş, kolon, döşeme planları çizdi. Sonra ilk kez inşaat mühendisliği hesabı verdiler. En basit inşaat mühendisliği hesabı olan döşeme hesaplarıyla, mühendisliğe adım attı.

Heyecanla ilk döşeme hesaplarını yaptı. İlk döşeme donatısı hesabını bitirdiğinde, göğsü gururla doldu. Hesabı bitirdiğinde çıkan sonuç, minimum donatı gerektiği idi. Bu da şu anlama geliyordu;

Türkiye Teknik Şartnamesi'ne göre bir döşemede kullanılacak donatıların, yani döşemeye yan yana konulacak inşaat demirlerinin, birbirleriyle olan aralığı döşeme kalınlığının bir buçuk katını geçemezdi. Hesapladığı döşeme kalınlığı on iki santimdi. Demek ki hesap sonucu demirlerin araları on sekiz santim olmalıydı. Hesaplarını çini mürekkeple tertemiz hesap sayfalarına yazdı. Büyük bir gurur ve hevesle patronu, inşaat mühendisi abisine gösterdi.

– Sinan abi, ben ilk döşeme hesabımı bitirdim. Onaylarsan diğerine başlayacağım, dedi.

Sinan ağabey, hesapları aldı incelemeye başladı. Sonra,

– Bak Mehmet, hesapların doğru, aferin ama sen demir aralığını on beş santime düşür!

Allah Allah neden böyle demişti, mademki hesaplar doğruydu.

– Abi hesaplarım mı yanlış?

– Yok kardeşim, sen doğru hesap yapmışsın ama ucu ucuna demir aralığı hesaplar verirsin, müteahhit üç dört santim çalar, sonra binayı tehlikeye atmış oluruz.

– Nasıl yani?

– Oğlum bizim hesaplara uymuyorlar ki! Kafalarına göre karar veriyorlar, bu demir fazla, bu mühendisler bizden mi iyi biliyorlar gibi düşün-

celerle demiri daha az koyuyorlar. Sözde Türkiye'de inşaat mühendisinden daha çok bilirler bu kalfa kafalı müteahhitler. Aslında daha az parayla inşaatı yapmak için uydurdukları palavra bu!

Mehmet şaşkındı, demek mühendis olsan da seni dinleyen yoktu.

– Peki abi, inşaatı denetleyemiyor muyuz?

– Aslında yetkimiz var. Eğer teknik uygulama sorumluluğu, yani TUS sendeyse gidip inşaatı durdurabilirsin. Ancak iki sefer inşaat durdur, bir daha sana kimse getirip proje yaptırmaz. Oğlum bizim patronlarımız müteahhitler, sen nasıl patronunu denetleyip işini durduracaksın?

İşte o gün Mehmet, bir inşaat mühendisi olarak en önemli dersini almıştı. Diploma falan bu ülkede sökmüyordu. Diplomalar böyle satın alınıyordu.

– O zaman abi, biz niye diploma alıp imza atıyoruz?

– Mehmet kardeş, biz mühendisler, imza atıp sorumlulukları üstümüze alıyoruz, böylece patronların vicdan azabı çekmelerini engelliyoruz. Eee bize de bunun için para veriyorlar!

Mehmet içinden bir kez daha yara aldı. Ölümü göze alıp okumaya, mühendis olmaya çalışıyorlardı sonra bir patron gelip onun bu diplomasını satın alacaktı.

Yaşam tüm gerçekleriyle bu gencin üstüne çöküyordu.

1978 Mayısı

1 Mayıs İşçi Bayramı kutlanabildi ama aşırı tedbirler, gerginlik ve korku altında sönük geçti.

Okul açıldı. Artık bir mühendislik bürosunda çalışıyordu. Okul artık daha bir huzurluydu. İçeride hiç olay olmuyordu. Gittikçe yaşamdan aldığı haz artmaya başladı.

Sınıf arkadaşı Devrimci Orhan, çok iyi bir insandı. Mehmet'le araları iyiydi. Orhan artık çok mutluydu, okulda ülkücü sultası yıkılmıştı. Mehmet'e özel bir saygı duyuyordu. Çünkü o gün, ülkücülerin üzerine ilk koşan Mehmet'ti. Bu tarafsız gencin tepkisi, diğer tarafsız gençlerin tepkilerini ateşlemişti. Bu sayede güçlenmişler ve ülkücüler bu kalabalıktan korkup sinmişlerdi.

Bu yüzden daha bir saygı duyduğu Mehmet'i tekrar Beşiktaş'taki derneklerine davet etti. Mehmet'le birlikte okul çıkışı derneğe gittiler.

Okuldan diğer devrimciler de oradaydı. Mehmet'e hepsinin belli bir saygısı vardı gerçekten. Sonra sohbet etmeye başladılar. Mehmet'in fikirlerini, sol düzeyini anlamaya çalışıyorlardı.

Orhan sordu:

– Mehmet sen hangi fraksiyondansın?

– Orhan, ben daha Atatürkçü bile olamadım ne fraksiyonu?

– Ne yani hiçbir sol fikrin yok mu?

– Var elbette, Atatürk'ün yarı devletçi ekonomik düzeni.

– Bu solculuk mu?

– Niye olmasın, sosyalizm, emeğin iktidarını sağlarken her şeyi devletin malı yapmayacak mı?

– Evet.

– İşte Atatürk modeli, yarı devletçi, yarı devlet malı bir ekonomik düzen, yarı sosyalist sayılmaz mı?

– Tam öyle değil.

– Orhan, ben proletarya diktatörlüğüne inanmıyorum. Bir sınıfın egemenliği demokrasi değil. Demokrasi tüm sınıfların ortak payda da uzlaştıkları bir ekonomik düzenle sağlanır.

– Buna izin verir mi oligarşi, burjuva?

– İzin verir mi hiç, elbette vermez. Ama kölelik varken köleliğin kalkmasına da izin vermedi. Peki, ne oldu da kölelik kalktı?

– Sınıf kavgası.

– Hayır Orhan, bu değişimin sebebi, insanın evrimi. İnsanları birey düzeyinde kabul edip incelersen, çok zengin bir adamın, içindeki insani duygularla, merhametin itkisiyle, köleliğe hayır dediğini tarihte kanıtlarıyla görürsün. Ezilmişleri, yönetici sınıfından çıkan birçok aydının desteklediğini görmüşsündür. Belki de bizler de öyleyiz. Hepimizin okumak için bir cep harçlığı var. Diplomalarımızı bu olanakla alıp piyasadan iyi paralar kazanabiliriz. Ama emekçinin, ezilmişin yanında olmaya çalışmıyor muyuz? İşte, bu da insanın evrimleştiğinin bir kanıtı!

Kölelik yıkılırken insanlık, zenginiyle, fakiriyle ortak bir payda da uz-

laştı. Efendiler de köleler de evrimleştiler. Anladılar ki kölelik, hepsine acı veriyordu. Çünkü evrimleşen efendiler içlerindeki vicdanı susturamıyorlardı. Yine evrimleşen köleler, efendilerinin onlar gibi insan olduğunu, bir farkları olmadığını anladılar. Efendiler artık köleleriyle uzlaşmak gerektiğini kavradılar. İsyanlar da başladı. Sonuç; insanlık, o çağda ortak bir paydada uzlaştı ve köleliği kaldırdı."

– Peki, sınıfların isyanı, köleliğe başkaldırı, Spartaküs İsyanı, bu değişimi sağlamadı mı?

– Birey evrimleştikçe özgürlüklerini kavradıkça yine bir ortak bir paydada toplanır. Buna sol, sınıflar diyor, ben doğal örgütlenme, bir araya gelip kendini güçlü hissetme içgüdüsü diyorum. Sonuçta toplanma ve güçler oluyor, bunlar özgürlük taleplerini daha güçlü savunuyorlar. Bu, bazen toplu isyanlara, başkaldırılara kadar gidiyor. Spartaküs İsyanı da böyleydi ama köleliğin yıkılmasına sebep olmadı. Çok uzun yıllar sonrasında kölelik kalkabildi. Evrimleşme süreci tamamlandıktan sonra. Bak Orhan, biz bilimsel düşünceden ve analizlerden yanayız di mi?

– Tabii!

– Bilimsel düşünce dört boyutu ana temel yapar di mi? En, boy, yükseklik ve zaman! İşte siz devrimciler evrimin anayasası diyalektik materyalizmle, yani zamansal gerçekçilikle, zaman boyutunun önemini kabul ediyorsunuz ama uygun bir zaman olmadığı hâlde devrim yapmaya kalkıyorsunuz. Bu çok erken bir zaman değil mi?

– Devrimin şartlarını oluşturmaya çalışıyoruz, halkı uyandıracağız, öğreteceğiz, diyalektik süreci hızlandıracağız.

– Orhan bu süreç, evrim yasalarıyla gerçekleşebilir, zorlamayla olmaz. Zorlarsanız bu toplum sizi dışlar, dinsiz, imansız bunlar der, olan olur. Bence çok erken.

Orhan sıkıldı.

– Boş ver Mehmet, daha uzun tartışırız. Sen çok mert bir arkadaşsın. Koridorda ülkücülerin üzerine gidişini gördüm. Sen de örgütlü olmalısın. Yalnız başına ne yapabilirsin ki? Gel bir sol ya da insancıl bir örgüte katıl.

– Bak Orhan, ben insana inanıyorum, sınıf kavgalarına değil. Yani bireyi çok iyi anlayıp incelemeliyiz diyorum. Ben bireye önem verdiğime

göre bana bir bireyci diyebilirsiniz. Bu hayat görüşü beni sosyalizmden ayırıyor. O zaman da ben solcu olmuyorum. Yani yarı devletçi model ile yarı solcu, çünkü kısmen devletçiliği savunuyorum, bireye önem verdiğim için de sosyalizmin dışına kayıyorum. Bu yüzden, beni kucaklayacak bir ortak payda görmüyorum henüz şu anki örgütlerde. En önemlisi, ben daha çocuğum, büyüyüp olgunlaşmalıyım. Öğreneceğim çok şey var daha!

– Oportünizm.

– Fırsatçılık mı? Bence değil. Ben kendi düşüncelerimin bir adını aramıyorum. Ben sadece insanın bir birey olarak ele alınmasından yanayım. Birey ne istiyor, doğa, bir bireyin içine neler doldurmuş? Bir birey hangi şekilde yaşarsa çok iyi üretir, toplumuna yararlı olur? Nasıl mutlu olur? Evrim yasaları neler? İnsanın en temel içsel güdüsü ego nasıl olgunlaştırılır? Çıkar hesaplarının en doğrusu nedir? Ben bunların cevaplarını arıyorum.

– Sana göre biz Türkler ne zaman evrimleşiriz?

– Bu cumhuriyet çok yeni! Atatürk, Osmanlı tebaasını bir halk kabul etti ve onlara cumhuriyeti armağan etti. Ancak halk ortada yoktu. Bir ümmet toplumu kolay halk olamaz. 1923'ten bugüne elli beş yıl geçti. Yarım yüzyıl. Cumhuriyet çocuklarını 1920 doğumlular diyelim. Onlar şimdi elli sekiz yaşındalar, bizim anne ve babalarımız. Onlar büyüyüp olgunlaşıp bizi yetiştirdiler. Bence 1978 kuşağı cumhuriyetin ilk nesli. Ancak biz, büyüyüp olgunlaşıp kendi neslimizi yetiştirdiğimizde, o zaman bu yeni cumhuriyet gerçek evlatlarını ortaya çıkaracak. O zaman halk hareketleri oluşacak. Halk örgütlenecek. Aristokrasiden, sonra da iktidarları ele geçiren feodal yapıdan iktidarı alacaklar.

– Ne zaman olur bu?

– Bizim yirmi beş yaşına geldiğimizde çocuklarımız olsa, onlar 1980 doğumlu olacaklar. Bizim ve onların büyümesi yirmi yıl desek. 2000 yılından sonra halk hareketleri artacak. Sivil toplum kuruluşları, dernekler, örgütlenmeler oluşacak ve egemenlik, kayıtsız şartsız milletin olacak!

– Çok uzun bir yol.

– Evrim!

İki iyi arkadaş, birbirlerini anlayışla kabullenerek dostça ayrıldılar.

İlk maaşını aldı. Babasına telefon edip gururla, "Baba bana artık para gönderme, ben kendim kazanmaya başladım." dedi. Babasının telefonda ağladığını, onunla gurur duyduğunu ama bir asker olarak söyleyemediğini anladı. Annesi haberi duyunca çığlık atmış, "Benim canım oğlum!" demişti.

Ama yaşam, sadece güzellikleriyle dolu değildi ki bir gün onu, bir başka kötülüğüyle karşılaştırdı.

Bir gün Ankara'dan ona bir mektup geldi. Gökhan yazmıştı. Aslında pek mektuplaştıkları falan yoktu. Mektubu açmadan anladı, Ankara'da okuyan eski lise arkadaşının bu mektubu, bir kötü haber taşıyordu.

Korkarak açtı, bu haber neydi?

Gökhan, ona Elçin hakkında bir haber yazıyordu. Elçin'i bir gün tesadüfen gittiği bir kafede görmüştü. Yanında bir erkek varmış. Bir masa da hararetli, samimi, şakalaşarak, gülüşerek sohbet ediyorlarmış. Falan filan...

Mehmet vurulmuşa döndü. Onun kutsalı, tanrıçası, masum, tertemiz sevgilisi bir erkekle...

Mehmet'in içi çok saftı. Sevgisi de saftı, tertemiz, yürek dolusu, net, açık bir saf sevgi. Bu yüzden sevdiğinden de bir tanrıça kadar saflık bekliyordu. Onun sevdiği bir melek olmalıydı. Dünyanın tüm zaaflarından uzak, tertemiz, iyi, masum, çocuklar kadar saf olmalıydı. Yeni doğmuş bir bebek gibi.

Yıkıldı. Okuldan gece saat onda eve gelebiliyordu. Geldiğinde kapının altından atılmış buldu bu mektubu. Hemen eşikte okumuştu. Kapının eşiğine çöktü. Dizlerinin üzerinde elinde mektup, sallanıyor, içinde duyduğu derin acıyı yenmeye çalışıyordu.

Artık onun sevdiği, bir tanrıça değildi.

Yarım saat böyle kaldı. Saat gecenin on biri olmuştu.

Bu haberin yanlış ya da kasıtlı olma olasılığı yoktu. Gökhan'ı tanıyordu. Onu korumak, uyarmak için yazmıştı. O da biliyordu Mehmet'in ne saf yürekle koca bir sevgiyle Elçin'i sevdiğini. Onu uyarmak istemişti. Ne bilsin, bu iyi niyetli arkadaşça uyarının, koca bir aşkı yıkacağını.

Mehmet için Elçin'in masum bir arkadaşlıkla, okul arkadaşı ya da ak-

rabası ile bir kafede oturmasının önemi yoktu. Olabilirdi. Ancak, önemli olan Elçin'in onun saf sevgisine göstermediği hassasiyetti. Demek ki Elçin, onun sevgisinin büyüklüğünü anlayamamıştı.

Zaman, ölüm gibi geri alınamayan en kıymetli varlığımızdı. Elçin yaşamındaki bir zaman dilimini onun olmadığı bir yerde, bir erkekle nasıl harcardı? Bu, ona yapılmış bir aldırmazlıktı.

İçinde artık geri dönülmez, tedavi edilemez bir yaranın açıldığını hissetti. Birden haykırdı.

"Heeeyyy 1978, kötü başladın, biraz umutlandırdın, sonra her şeyimi yıktın!"

İçinden hiçbir şey gelmiyordu artık.

Dairesinin kapısında yüksek sesle bağırmıştı. Ev sahibi duydu, altındaki dairenin kapısı açıldı. O dünyanın iyi insanlarından biri olan ev sahibi amca çıktı, onu o hâlde gördü.

Bir şeyler olmuştu bu delikanlıya!.. Merakla geldi yanına.

– Hayırdır oğlum, ne oldu?

– Amca yok bir şey kusura bakmayın, gürültü ettim.

– Yok oğlum, sana bir hâller olmuş!

Ev sahibi elindeki mektubu görmüştü. Zaten postacı mektubu aşağıya bırakmıştı, o da alıp kapısının altından atmıştı. Kötü bir haber aldığını anlamıştı.

– Gel bakalım senle biraz konuşalım. Sen beni bekle şu rakımı alıp geleyim.

Hemen aşağıya indi, kendi mutfağından rakı şişesini, iki bardak, bir tabak peyniri kapıp geliverdi. Mehmet'in dairesinin karşısındaki küçük atölye odasına girdiler.

– Sen de su getir, gel hele otur, biraz konuşalım.

Mehmet'i karşısına oturttu. Ona da rakı koydu.

– Anlat bakalım, ne haberler var bu mektupta?

Mehmet durumu anlattı.

– Bak oğlum, kadınları çözmek zordur. Ben altmış sekiz yaşındayım. Birçok sevgilim oldu. Sonra evlendim. Evlendim, kaçamaklar da yaptım. Ancak elli yıldır kadınları çözemedim.

– Ben de çözemeyeceğim herhâlde amca?

– Oğlum, işte bu hatayı sakın yapma! Yani kadınları çözmeye kalkma, bu bir erkeği hep strese, hep üzüntüye sokar. Bırak kadını kendi hâline, ya olduğu gibi kabul et ya da terk et.

– Amca çok seviyorum, şimdi yüreğim ta derinden yandı.

– Biliyorum oğlum, ben de yaşadım bu acıları. Her erkek de bir gün yaşar ya da yaşamıştır.

– Amca bilmiyorum, bu olay belki önemli değildir. Okul arkadaşıdır, belki akrabasıdır. Ama benim için çok hassasiyet göstermeliydi. Bu görüşme için bana daha önceden bilgi vermeliydi. Beni kahreden bu!

Güngörmüş ihtiyar, onun kırılan kalbini, gururunu yüzünden okuyordu. Her erkeğin bir gün tanrıçası olurdu. Tanrıçasının aslında bir insan olduğunu anlamanın acısıydı bu. Her sevgili kutsal bir tanrıça, bir melek zannedilir ama bir gün onun da bir insan olduğu gerçeği her erkeği bir kez yıkardı.

– Oğlum bana şu Elçin'in bir resmini getirsene.

Mehmet resmi neden istemişti bu saygın, bilge ihtiyar, anlamadı ama getirdi bir resmini Elçin'in.

Amca resmi eline aldı. Önce düz olarak baktı, sonra baş aşağı cevirdi ve anlatıyordu.

– Bak oğlum, insanlar, iç dünyalarını normal yüzlerine yansıtmazlar. İçyüzlerini anlamak için objektife baktıkları bir resimlerini al. O resmi baş aşağı çevir ve gözlerine dikkatle bak. İşte o zaman o objektife bakan gözlerin başka baktığını anlarsın.

Şimdi fotoğrafa daha dikkatli bakıyordu.

– Bu senin kızın kötü bir iç dünyası yok, korkma o görüştüğü çocukla bir ilişkisi de yok!

Mehmet hayretle dinliyordu. Amca çok emin konuşuyordu.

– Ancak hepimiz genç olduk, bu kız da çok genç. Bu yüzden birçok şeyi merak ediyor, hayatı öğrenmeye çalışıyor. Meraklı. Belki seni çok seviyor ama bir başka erkeğin de ilgisinden kopamıyor. Acaba bir başka erkek benden ne istiyor, diye merak ediyor. Ona bakan, ilgi gösteren bir erkekten kayıtsız kalamıyor. Tüm kadınlar gibi ne istediğinden emin olmaya çalışıyor.

Mehmet anlamaya çalışıyordu. İhtiyar bilge sözler söylüyordu. Özümsemek kolay değildi.

– Amca bu yüzden mi?

– Evet oğlum, bu kızın içi kötü değil. Bak sen de bak!

Fotoğrafı ters tutmuş ona gösteriyordu. Mehmet fotoğrafı eline aldı. Bir şey anlayamadı. Sonra fotoğrafı düz tuttu. Elçin'in bir vesikalık fotoğrafıydı. Gülümseyerek objektife bakmıştı. O sevimli güzel yüzünü gülümseyişle süslemişti.

Tekrar fotoğrafı baş aşağı çevirdi. İşte o zaman aradaki farkı anladı. Şimdi Elçin'in gözleri çok daha manalı balkıyordu. Meraklı, araştırmacı, cin gibi iki göz hâline gelmişti gözleri.

Amca haklıydı. Daha birçok şeyi öğrenmek isteyen bir insanın gözleri...

– Oğlum, üzülecek bir şey yok. Bu kız seni seviyor. Ancak öğrenmek istiyor. Diğer erkekleri merak ediyor. Bu onlarla aşk yaşamayı istemek değil, sadece tanımak istiyor, beğenilmek istiyor. Bu çok normal, sen de merak etmedin mi, acaba kızlar beni beğeniyor mu, diye?

Mehmet'in aklına Beyazıt'taki grubun içinde tavladığı o modellik yapan kız geldi. Sırf arkadaşlarının arasında kendini kanıtlamak için o havalı kıza asılmış, tavlamıştı. Evet, o da acaba beğeniliyor muyum, diye merak etmişti.

Birer bardak rakıyı bitirdiler. Mehmet bir şeyler daha öğrenmişti. İçi biraz sakinlemişti. Elçin'e ilk fırsatta gidecekti. Belki onunla konuşup olayı anlardı. Amcanın elini öptü. İyi geceler dediler birbirlerine ve yatmaya gitti.

Ancak başını yastığa koyar koymaz, içindeki acı tekrar nüksetti. Kabul edemiyordu, gerçekte masum bile olsa niye yapmıştı bunu Elçin?

Hikmet, gezip duruyordu. Mısır'a gitmişler. Kızıldeniz'den geçip Hint Okyanusu'na bile açılmışlardı. Sudan'da yük indirmişler. Yük almışlar. Tekrar İstanbul'a dönmüşlerdi.

Son seferde İtalya'dan kaptanın hanımı da gemiye bindi. Hikmet, bir kadının bu kadar erkeğin arasına gelmesine çok şaşırdı.

Ancak gemide hava eskisi gibi değildi. Maaşları düzenli ödenmiyordu.

Gemide bulunan az sayıda Avrupalı gemici doğru dürüst çalışmıyordu. İtalyan kaptan tüm ağır işleri onlara yaptırıyordu.

Ayrıca maaşları da farklıydı. Avrupalılar onların üç katı maaş alıyorlardı. Duymuşlardı, diğer gemilerde maaşlar en az bin beş yüz dolardı. Onlara neden yedi yüz veriyorlardı.

Yavaş yavaş gemiciliğin sihirli dünyasından çıkıyorlardı. Sigortaları yapılıyor muydu? Hiçbir şeyden haberleri yoktu. Gelecekleri ne olacaktı? Alacakları birikmişti. Artık canları sıkılmaya başlamıştı.

1978 Haziranı

Elçin'den iki kez mektup almıştı Mehmet. İkisi de sevgi dolu. Ama o yazmamıştı, telefon da etmemişti. Elçin, ikinci mektubunda soruyordu, "Ne yapıyorsun, seni merak ediyorum, niye yazmadın, niye aramıyorsun?" diye. Mehmet'in evinde telefon yoktu. Çalıştığı iş yerini de bilmiyordu.

Mehmet, mühendislik bürosunda çalışmaya devam ediyordu. Bir yere gittiği yoktu artık. Ne Beyazıt'a ne Cağaloğlu'na ne de Beşiktaş'a gidiyordu. İçindeki yaşam alevi sönmüştü sanki. Okulda imtihanlar başladı. Birkaç dersini verdi. Ama daha o kadar çok birikmiş ders vardı ki. Üç yılın dersleri birikmişti. Doğru dürüst ders almadan, ders notlarıyla, kitaplarla sınavlara hazırlanıyorlardı. Mehmet'in içinden sınavlara çalışmak da gelmiyordu. Yine de altı dersten geçti.

Memlekete de gitmek gelmiyordu içinden. Kimse yoktu artık onun için memlekette. Sağdıcı gemideydi. Elçin'i görmek istemiyordu. Onu görürse arkadaşının mektubunda yazdığı olayı soracaktı. Korkuyordu, ne öğrenecekti ki? Elçin mutlaka makul bir gerekçe anlatacaktı. Peki, o tatmin olacak mıydı? Onun içindeki tanrıça geri gelecek miydi?

İstanbul, o güzel şehir, baharı yine çok güzel karşılamıştı. Kadıköy'deki çayırlar, parklar, ağaçlar, çiçekler şenlenmişlerdi. Hafta sonları Kızıltoprak'taki evinden çıkıyor, Kalamış Koyu'nda, Yoğurtçu Parkı'nda dolaşıyordu. Yoğurtçu Parkı'nda kuşlar ona sesleniyordu, "Gel şu güzel yaşamı tadalım senle." diye. Deniz, sessiz dalgalarıyla ruhunu okşamaya çalışıyordu. Unutma diyordu dalgalar, sen deniz için hayaller kurdun, ülkeler gezdin, insanları tanımak istedin, unutma denizi, unutma yüreğinin zenginliklerini.

Sınavlar bitti. Okul kapandı. İstanbul'daki arkadaşları da kendi yaşam savaşlarındaydılar. Onlarla da görüşmüyordu. Onu da arayan yoktu.

Elçin'den üçüncü mektup da geldi. Haziranın son haftası sınavları bitiyordu. "Nerdesin, niye yazmıyorsun, niye aramıyorsun?" diyordu. "Ne yapayım sana geleyim mi, yoksa Bandırma'ya gitmem gerek. Ailemi daha fazla oyalayamam." diyordu. "Aynı evde misin, ne olur bana haber ver, beni ara, bana yaz." diyordu.

Mehmet ise uyuşuk bir bunak gibi işine gidiyor, akşamları evine dönüyor. Bol bol rakı içiyordu. Hafta sonları da dolaşıyordu. Futbol da bitmişti onun için. İdmanlara gitmiyordu. Kadırgaspor artık onu takıma almazdı.

Her akşam iki üç bardak rakı içiyordu. Ama çok şükür sigara içmiyordu. Sigaraya hep karşı olmuştu, kendine ihanet edemezdi. Canı bazen istese de içmedi.

Haziranın üçüncü haftasının bir günü eve geldi. Uyduruk bir yemek yaptı. Yemeğini yedi. Yine rakı koydu ve yanına çerezden mezesiyle pencerenin kenarında içmeye başladı.

Evi en üst kat ve köşe bir daireydi. Bir taraf Kızıltoprak yönüne, bir taraf da Fenerbahçe'ye doğru bakıyordu. O Fenerbahçe yönünü seviyordu. Öbür taraf caddeye bakıyordu. Caddenin karşısında da bir lise vardı. Fenerbahçe'ye doğru ise deniz görünmese de apartmanların arka bahçelerinin yarattığı bir boşluk vardı. Bahçelerde ağaçlar, yeşillikler olurdu. O tarafa doğru kendini daha dinlenmiş, ferahlamış hissediyordu.

O gün yine o yöne doğru pencereye yerleşti Arka bahçelere bakıyordu. Onun apartmanı gibi birçok apartmanın da bahçelere doğru arka cepheleri vardı. Oraları seyretmek Mehmet'i oyalıyordu. Kafasındaki derin düşünceleri engelliyor, onu düşünmemenin dinlencesine katıyordu. İnsanlar dairelerine geliyorlar. Akşam olunca perdelerini kapatıyorlar. Bazıları balkona çıkıp giriyorlar. Odaların ışıkları yanıp sönüyor. Evlerde yaşam sürüyordu.

O akşam da hiçbir şey düşünmeden, evlere bakıyor, yaşamın belirtilerini öylesine izliyordu. Kimi pencerelerin ışıkları yanıyor, kiminin sönüyor. Bazı balkonlara insanlar çıkıyor, bazı kadınlar çamaşır asıyor, bazı balkonda insanlar oturuyor, sonra içeri giriyorlar. Bazı perdeler açık, televizyon ekranından ışıklar yansıyor pencereye. Bazı mutfaklarda kadınlar yemek yapıyor. Bir telaştır gidiyor işte... Yaşamak. Yaşam...

Mehmet'in içinde ne fırtınalar kopuyor, düşünmek istemiyor, uzun zamandır kitap bile okumuyordu. Sonra bir pencerenin ışığı gözüne çarptı. Tam karşı apartmanın en üst katı, onun hizasındaydı. Dikkatini çekti, ışık yanmış ama perde kapatılmamıştı. Daha dikkatli bakmaya başladı.

Sanki onun için düşünmemek için bir fırsattı. Kendine bir oyun bulmuştu. Kendini içerisi görülen penceredeki yaşamı izlemeye verdi.

Oda görülüyordu. İki insan silueti odaya girip çıkıyordu. İkisi de genç kızdı. Anlaşılıyordu. Biri uzun boylu, biri daha kısaydı. O güne kadar kızları hiç görmemişti. Bugün dikkatini çekmişlerdi.

Odayı inceledi. Mütevazı bir gardırop vardı. Sanki bekâr odası gibiydi. Yataklar görülmüyordu ama kızların oturup kalkmalarından anladı. İki divan vardı odada. Duvarlarda posterler asılıydı. Bir tane de duvar saati görünüyordu, yuvarlak. "Tam bir öğrenci odası." dedi içinden.

Bir saat kadar seyretti bu odayı. Kızlar pencerenin perdesinin açık olduğunun farkındaydılar. Çünkü ev kıyafetlerini giyerken gardırobun kapısının arkasına gizlenmişlerdi. Yani aleni soyunmayıp kendilerini kapının arkasına saklamışlardı.

Mehmet rakısını tazelemek için kalktığında kendi evinin karanlığını fark etti. Akşam hava kararırken oturmuş, sonra da ışığı açmayı unutmuştu. Rakısını doldurdu. Tekrar pencerenin kenarına geldi. Ancak utandı. Karanlıkta otururşa karşıdaki binaları gözetleyen durumuna düşecekti. "Yok." dedi, "Ben ışığımı açayım, röntgenci durumuna düşmeyeyim." diye düşündü. Odasının ışığını açtı. Yine pencerenin önündeki küçük masasısın başına geçti.

Gözünü dikmeden arada sırada yine binalara, arka bahçelere, bilhassa o iki kızın olduğu odaya bakıyordu. Bir saat daha böyle oyalandı. Kendine bir oyun yaratmış, düşünmeden kendini karşı apartmanların yaşamlarıyla oyalıyordu.

Kızların neler yaptığı, en önemli oyundu onun için. Kızların da onun gibi televizyonları yoktu. Odaya girip çıkıyorlar. Bazen oturup sohbet ediyorlar. Bazen ellerinde tabak, bardak geliyorlar. Yemek ya da başka şeyler atıştırıyor, bir şeyler içiyorlardı.

Gecenin on ikisi oldu böyle. Mehmet yatmaya hazırlanacaktı. Gözün-

de de bir dirhem uyku yoktu. Tam kalkarken son kez kızların odasına göz attı. Bir kızın ona doğru baktığını gördü. Kalkmaktan vazgeçti. Tekrar oturdu. Acaba ne yapmak istiyordu bu kız?

Kız ona uzun uzun baktı. Mehmet utandı. Başını çevirdi. Bakmamaya çalışıyordu ama kızların hareketlerini merak ediyordu. Yoksa bu kızlar onu daha önce biliyorlar mıydı?

Sonra diğer kız geldi ona bakanın yanına, o da baktı ve arkadaşına bir şeyler söyledi. Güldüklerini, birbirlerine el şakası yaptıklarını gördü. Sonra pencerenin kanadını açtılar.

Mehmet emin olamadı ama kızların ona el salladıklarını gördü. Anlamak için dikkat kesildi. Çekinmeden onlara gözlerini dikti. Yok, gerçekten kızlar ona el sallıyordu. Bu oyunu sevdi.

O da elini salladı. Kızlar tekrar ellerini sallayarak cevap verdiler. Sonra bir tanesi ne haber der gibi eliyle işaret etti. Mehmet, nasıl cevap vereyim der gibi iki elini yana açtı. Diğer kız kalktı, pencerenin büyük orta camına geldi. Cama eli ile işaretle kocaman bir şekil çizdi. Bu eliyle havada çizilen bir şekildi. Arka arkaya çiziyordu.

Mehmet bir şey anlamadı. Anlamadığını göstermek için ellerini yine iki yana açtı. Kız sol eliyle, "Dur, bak şimdi yine yapacağım." gibi bir işaret yaptı ve tekrar bir şeyler çizdi havaya.

Mehmet bu kez dikkatle çizileni beynine aktardı. Kız bir harf yazmıştı. "S", sonra "E", sonra "L", sonra "A", sonra "M". Anladı kız "selam" yazıyordu.

Mehmet'te, "selam" yazdı. Kız, "ad" yazdı. O da "Mehmet" Kız "Sevil" yazdı. Diğeri pek karışmıyordu. O bayağı uzun boyluydu. Pek ilgilenmiyordu. Demek ki daha kısa olan Mehmet'le ilgileniyordu. Uzaktan kızların yüzlerini pek seçemiyordu ama kısa olanın yüzü daha güzel gibiydi. Mehmet'in umurunda değildi kızların ne olduğu. Bu oyun onun çok hoşuna gitti. Düşünmüyor, kendini oyalıyordu.

Diğer apartmanlarda ışıklar sönüyordu. Gece yarısı olmuş, insanlar yatıyordu. Bir müddet sonra bir tek Mehmet'in odasıyla, kızların odasının ışığı açık kalmıştı.

O gece her şeyi birbirlerine sordular. Okulları, kaçıncı sınıfta oldukla-

rı... Sonunda randevulaştılar. Yarın akşam saat altıda Yoğurtçu Parkı'nda buluşacaklardı.

Sevil, konservatuvarda tiyatro okuyordu. İkinci sınıftaydı. Mehmet sırf kafasını dağıtmak için bu kızla randevuya sarıldı. Kendini, tanrıçasını kaybetmenin yarattığı çöküntüden kurtarmak istiyordu.

Ertesi günü işten çıkınca doğru Yoğurtçu Parkı'na gitti. Kızıltoprak yönünde Kurbağalıdere Köprüsü'ne yakın, parkın girişinde beklemeye başladı. İçinde hiçbir heyecan yoktu. Öylesine yaşıyor gibi bir hâli vardı.

Park Kadıköy'de elde kalabilmiş sayılı yeşil alanlardan biriydi. Kuşlar bu yeşil alanın küçük korusundaki ağaçlara sığınmışlardı. Orada üreyip çoğalıyorlardı. Sesleriyle insanlığa doğayı hatırlatıyorlardı. Kırlangıçlar güneyden göçlerini tamamlamışlar, parkı mesken tutmuşlar, çığlıklar atarak gökyüzünden pikeler yapıyorlardı. Aşkları için gökyüzünde danslar ediyorlar, sevdiklerinin peşinden koşuyorlardı. Leylekler çoktan gelmişti. Çevredeki evlerin bacalarında yuvalarını hazırlıyorlardı. Kuşların cıvıltıları parkı doldurmuştu. Aileler çocuklarını parka getirmiş, onların çimenler üzerinde oynayışlarını içleri sevgi dolu seyrediyorlardı.

Bir tek Kurbağalıdere'nin pis kokusu bu güzellikleri bozuyordu. İnsanlık bu güzelim dereyi pislikleriyle doldurmuş, doğaya ihanet etmişti. Dere ve deniz taze sularıyla bu pislikleri temizlemeye çalışıyor ama yenik düşüyorlardı. Doğa, hem insanlara hizmet ediyor hem de direniyordu.

Sevil, birden Mehmet'in yanında belirdi. Mehmet dalgın, onun ne zaman, nasıl geldiğini görmemişti bile.

– Merhaba Mehmet!

Mehmet sesin geldiği yana sanki sıçrayarak döndü. Aklında ne kız vardı ne bahar ne park ne Kurbağalıdere, ne kuşlar...

Denize dalmıştı. Yine gemilerle dünyayı gezmişti düşlerinde.

– Merhaba Sevil.

Elini uzattığını fark etti kızın, hızla elini sıktı. Parka girdiler. Sahil tarafından yürüyorlardı.

– Okuldan mı geliyorsunuz? Sevil sormuştu.

– Yok, işten geliyorum. Okul kapandı. Sonra ben gece bölümünde okuyorum.

– Akşam Yıldız yazmıştınız. Hangi bölüm?

– İnşaat.

– Üç di mi?

– Evet, üçüncü sınıf, sözde seneye dört olacağız...

– Anlamadım, niye sözde?

– Üç sene oldu kayıt olalı ama toplam üç ay açık kaldı okul.

– Olaylardan di mi?

– Evet, bir sürü dersi doğru dürüst göremedik. Bizden sonra kayıt olan iki yıl daha katıldı sınıfımıza. Şimdi ben üçe mi geçtim, dörde mi bilmiyorum?

– Kaç sene okul?

– Gece bölümü beş sene ama bakalım kaç yılda bitirebileceğiz?

– Neden?

Mehmet içinden, "Oh, bu kız konservatuvarda okuyor. Orada olay falan yok güzel güzel okuyorlar, beni nasıl anlayacak ki bu kız?" diye düşünüyordu.

– Bir sürü ders birikti. Doğru dürüst okula gidemedik ki dersleri verelim. Birbirine bağlı dersler de var. Birini vermeden öbürünü veremiyorsun. Böylece okul uzayıp duruyor.

Daha fazla kızın canını sıkmak istemedi. Konu değişsin diye,

– Sizin okul nasıl?

– Bizde fazla olay yok. Ben tiyatro bölümündeyim. Dört sene. İki senem kaldı.

– Ne güzel. Tiyatrocu mu olacaksınız?

– Evet, inşallah, belki televizyon, sinema da olabilir.

Mehmet yanında bir aktris adayının olduğunu kavradı. Daha dikkatli kızı süzdü.

Sevil orta boylu, balıketinde, biraz tombik ama yüzü çok güzel bir kızdı. Kumral, düz, kısa saçları vardı. Çok düzgün ve küçük bir burnu vardı. Çok güzel ince alınmış kaşlar. Kahverengi gözler. Buğday ten. Çok kalın olmayan ama güzel dudaklar. Kız oldukça çekiciydi.

Üzerinde omuzlarını açıkta bırakan, dolgun göğüslerini sıkıca saran bir bluz vardı. İç gıcıklayan desenli, bir kırmızı renk. Kalçalarına sımsıkı sarıl-

mış, kısa, kot bir etek giymişti. Dolgun kalçaları her adım attığında kıpırdıyordu. Bacakları bembeyazdı, iki parmağını açıkta bırakan topuklu bir ayakkabı giymişti. İnce bilekleri açık topuğunun üstünü süslüyordu.

Mehmet'in uzun zamandır dizginlediği kadın vücuduna özlemi arttı. Bahar, yeşillikler, park, havanın sıcaklığı, içindeki doğal dürtüyü canlandırdı. Dönüp yanındaki kızı belinden sarıp öpmek geldi içinden. İlk defa Elçin'i istediği kadar olmasa da bir kadın vücudu kendini bu kadar çekmişti.

Yan yana yürüyorlardı. Tatlı bir esinti denizden yosun kokuları getiriyordu. Kalamış koyunda küçük yelkenliler denize açılmışlar, akşam güneşinin parlaklığı altında birer kelebek gibiydiler. Sanki denize konmuş, batmamak için çırpınan kelebekler.

Tanışalı bir gün olmuş, ilk randevularının ilk dakikalarıydı. Dayanamadı, biraz da içindeki Elçin'e kızgınlığının da etkisiyle, kıza omuzlarından sarıldı. Sevil şaşkın ona baktı. Daha birbirlerine "siz" diyorlardı.

– Siz? dedi ama kaçmadı da.

– Sevil ne olur içimizden geldiği davranalım. Çocukluğumuzdan beri hep kendimizi dizginliyor, üzerimize sahte bir kabuk geçiriyoruz. Bırak doğal davranalım. Bu doğanın içinde tüm doğallığımla davranmak istiyorum.

– Ama? Sevil yeni buluştuk falan demek istiyordu.

– Bırak Sevil kendini doğallığın kucağına, içinden ne geliyorsa öyle davran. Evet, yeni tanıştık, yeni buluştuk, ne yapalım? Bu yüzden içimizden gelenleri üç ay bastırıp birbirimize sahte bir rolle mi davranalım?

Sevil, cevap olarak onun beline bir eliyle sarıldı.

– Mehmet, sen yalnız mı yaşıyorsun?

– Evet. Sen ve arkadaşın?

– İkimiz de aynı sınıftayız. Adı Merve. O evde bir odada kiracıyız. Bir odasını öğrencilere kiraya veren yaşlı bir teyzeyle beraberiz.

– Nerelisin?

– Ben Mersin, Merve Antalyalı

– Ne zamandır o odadasınız?

– Geçen seneden beri

– Peki, ben sizi daha önce niye görmedim?

– Biz seni görüyorduk. Ancak sen son on beş günden önce pek pencerede fazla oturmuyordun. Biraz oturup fazla dikkat etmeden sağı solu seyrediyordun. Sonra perdeni kapatıp bir daha görünmüyordun.

Mehmet hatırladı. Gökhan'ın mektubundan beri pencerede fazla takılıyordu.

– Sen nerelisin, ailen nerede?

– Bandırmalıyım. Ailem orada.

Mehmet daha fazla tutamayacaktı kendini. Parkın sahile yakın kuytu bir yerindeydiler. Sevil'i kendine çevirdi. Onu, erkekliğinin kadına olan susuzluğuyla öptü. Sevil, baharın daha da fazla yüklediği kadınlık dürtüleriyle cevap verdi.

Dizlerinin bağı çözülmüş, nedense derin bir yorgunluk hissetmişti.

– Sevil dönelim mi, nedense yorgunum. Evime gitmek, uzanmak istiyorum.

Sevil içindeki doğallığa ve Mehmet'in istediği doğal olma önerisine tamamen kendini kaptırmıştı.

– Ben de geleyim, yemeğin yoksa sana yemek yaparım.

Bahaneydi. Mehmet gibi o da doğal olmak istiyordu.

Eve gittiler birlikte. Gerçekten yemek de yaptı Mehmet'e. Sonra, o gece birlikte uyudular. Delicesine seviştiler, içlerindeki susuzlukları dindirdiler.

Üç gün sonra hafta sonuydu. Haziranın son haftasına giriliyordu. Hafta sonu, cuma gecesi, Sevil ve Merve ona geleceklerdi. O akşam birlikte yemek yiyecekler. Belki onda kalacaklardı.

Mehmet o gece Sevil'le niye yattığını, niye seviştiğini düşünmeden hareket etmişti. Sadece cinsel dürtülerini dizginleyememişti. Sevil'e yüreğinde hiç yer yoktu. Elçin, yüreğinin her yerindeydi, yüreğini doldurup taşırmıştı zaten.

Ertesi gün penceresini açamamıştı. Nezaketen el sallamış, içeriye kaçmıştı. İçinde pişmanlık vardı. Sorumsuzca davranmıştı. Kadınlar duygusaldırlar. Sevil ona, ya âşık olursa? Ona bunu açıklamalıydı. Onun yüreği doluydu. Umut vermemeliydi.

Hafta sonuna kadar bunun planlarını yaptı. Durumu anlatacaktı. Se-

vil'in üzülmesini istemiyordu. Sonunda cuma günü geldi. İş dönüşü eve biraz nevale aldı. Biraz ayağı sürterek geldi. Saat akşamın yedisi olmuştu. Sözünden dönmemek için pencereden kızlara gelebilirsiniz diye işaret etti.

Kızlar hemen koşup geldiler. Ellerinde bir şeyler vardı. Onlar da bir şeyler almışlardı. Merve ile yeni tanışacaktı.

– Merhaba Merve, nasılsın?

– Teşekkür ederim, siz?

– Teşekkür. Hoş geldin Sevil.

Sevil onu öpmek için uzandı, öptü.

– Merhaba canım.

Mehmet'in bu samimiyetten canı sıkılmıştı. Ama yapacak bir şey yoktu, bari tadını çıkarayım bu gecenin diye düşündü. İnşallah onu sevgilisi ilan etmezdi bu kız.

Kızlar mutfağa daldılar. Harika bir sofra hazırladılar. Evi toparladılar. İyi bir müzik seti vardı Mehmet'in, oraya getirdikleri kasetlerden koydular. Rakı içtiler.

Sevil doğal davranalım fikrini çok sevmişti herhâlde, içinden geldiği gibi davranıyordu. Canı istedi mi Mehmet'e canı istedi mi Merve'ye sarılıyordu.

Herhâlde Mehmet'in doğal olalım fikrini Merve'ye de anlatmıştı. Merve de çok rahattı. Çok şirin bir kızdı. Yüzü çok güzel değildi ama uzun boylu, fiziği çok düzgün bir kızdı. Esmerdi ama cildi çok koyu değildi. Saçları omuzlarından aşağıdaydı. Bacakları upuzundu. Bu kız, inanılmaz sevimliydi. Çok şakacı ve espriliydi. Onları gülmekten yerlere yatırıyordu. Bilmediği fıkra yoktu. Erkeklerle ince alay eden fıkralardı bunlar.

Saati gece on yaptılar. Kafayı bulmuşlardı. Mehmet'in aklına Bandırma'da arkadaşlarıyla yaptıkları uzun içki muhabbetleri geldi. Onlarla kadehler içildikçe her aşamada başka tavırlara geçiyorlardı. Bakalım bu kızlarla hangi aşamaları yaşayacaktı.

İkisi de askılı bluz giymişlerdi. Altlarında kot vardı. Yanlarında eşofmanlarını da getirmişlerdi. Belli gece kalacaklardı. Tek rakı koyuyorlardı bol sulu. İlk iki kadeh yemekle içildi. Hâl hatır, okul, dersler konuşuldu. Üçüncü kadehte, Merve bol bol güldürdü onları. Fıkralar, şakalar, tatlı anı-

lar, komik anlar. Dördüncü kadehte illaki dans edelim fikri doğdu. Mehmet, önce tek tek, sonra ikisiyle birlikte dans etti. Mehmet kendine yarattığı bu mutsuz eğlencede sadece yemeğin, içkinin, müziğin, kızların tadını alıyordu. Aklına iki de bir Elçin geliyor, kızların kokuları burnuna çarptıkça onun kokusunu hatırlıyor, ta yüreğinin içindeki yara tekrar kanıyordu. Kendini bıraktı bu boş eğlenceye, içinden ne geliyorsa öyle davranıyor, sanki Elçin'e inat yapıyordu her şeyi.

Mehmet ülkesindeki kardeş kavgasını da unutmuyordu. Bölünmüş Türkiye cephelerine göre ülkücüler ona ahlaksız, akıncılar günahkâr, devrimciler de lümpen derlerdi. "Ben nasılsa ahlaksız, günahkâr ve lümpenim, tadını çıkarayım bari." diyordu kendi kendine.

Sevil'in dans ederken göğüslerini sıktı. Daha da ötesi Merve'yi de sıkıştırdı. Kalçalarından tutarak dans etti. Kızlar sarhoştular, hiçbir şey umurlarında değildi. O geceki parti gittikçe çılgınlaştı.

Kızlar beşinci kadehi içemediler. Sevil az kalsın kusacaktı. Merve beşinci kadehe dudağını değdiriyordu, içemiyordu. Ama inatla içmeye çalışıyordu. Tam bir komedyen olacaktı bu kız. O hâliyle bile inanılmaz şaklabanlıklar yapıyor onları gülmekten kırıyordu.

Hepsinin yaşama, kurallara, geleneklere, ahlaklı davranma ölçülerine isyanları vardı. Üç samimi dost, birbirlerini yanlış anlamayacaklarından emin, içlerinden geldiği gibi tüm doğallıklarıyla davrandılar.

Mehmet'in, içimizden geldiği gibi yaşamak, doğal olmak, kuralsız, rolsüz, şekilsiz yaşamak, işte bu fikrinin tadını çıkarıyorlardı. Belki de yaşamları boyunca olabilecekleri son doğal gündü.

Gece saat ikide sızdılar. Mehmet en ayık kalandı. Kızların eşofmanlarını giymelerine kendi eliyle yardım etti. Onları yataklarına götürdü. Ama onlardan yararlanmadı. Kendine yakıştıramadı.

O, kim ne derse desin, bir ahlaksız, bir günahkâr, bir lümpen değildi. Yere yattı. Sızıp kaldı. Kim bilir kaçta kalkacaklardı?

Sabah saat sekizde kapı çaldı. Mehmet dördüncü zilde duydu. Başı zonkluyordu. Zor kalktı. Ağzı hâlâ leş gibi kokuyordu. Kapıyı açmaya giderken, "Ev sahibi amca geldi herhâlde, yenge akşamki gürültülerimize kızmıştır." diye düşünüyordu.

Kapıyı açtı. Gözlerini ovuşturuyordu. Bakakaldı. Elçin, kapıda elinde bavuluyla duruyordu.

Kıpırdayamadı bile, donmuştu. O anda hızla kızları düşünmüştü. Elçin'in imtihanlarının bittiğini gelme olasılığını nasıl düşünememişti? Niye içinden zorla söküp atmaya çalışmıştı bu kızı. Onunla ilgili tüm bilgileri kafasından silmeye kalkmıştı. Belki de inadına yapıyordu. Onu üzmek için bu kızları davet etmişti. İntikam mı alıyordu? Bunlar, kafasından düşünce hızıyla geçiyordu. Donmuş kalmıştı.

– Hey Mehmet, beni gördüğüne sevinmedin mi? Sevgilim beni içeriye almayacak mısın?

Elçin, boynuna sarılıyordu. Sessiz ona sarıldı. Eğildi bavulunu aldı. Dili kurumuş, şişmişti. Konuşmaya çekiniyordu. Ağzı da kokuyordu mutlaka. Hafif bir tebessümle yana çekildi. Elçin eşikten içeriye girdi.

Girer girmez kızların ayakkabılarını gördü girişte. Yüzü bembeyaz oldu. Mehmet'e baktı. Mehmet boşlukta gibiydi. Uzay boşluğunda rastgele gezen gök taşları gibi...

Mehmet zar zor konuştu.

– Komşu kızlar, diyebildi.

Her kadın erkeklerden daha dirayetlidir. Yaşamın acılarını çabuk kabul eder ve göğüsler. Elçin de öyle yaptı. Sevdiğine gülümsedi, aldırmazmış gibi yaptı. Mehmet'in işaretiyle içeri girdi. Mehmet onu hâlâ öpmemişti.

Kızlar horluyorlardı. Sevil Mehmet'in yatağında yatıyor, Merve yandaki odadaki çekyatta yatıyordu. Yerde minderler, bir yastık bir battaniye vardı.

Elçin kimseyi uyandırmak istemedi, sessizce bir sandalye aldı odadan, Mehmet de bir sandalye, girişteki küçük holde oturdular. Elçin merakla Mehmet'e bakıyordu. Neler oluyordu?

Mehmet'in ağzından hâlâ üçüncü kelime çıkmamıştı. Zar zor,

– Özür Elçin, akşam fena kaçırdık. Kendime gelemedim. Özür, dedi.

Banyoya yöneldi, kendine gelmek için yüzünü yıkadı, dişlerini fırçaladı. Mutfağa gitti bir çay koydu. Hole döndü. Biraz kendini toparlamıştı.

Elçin zavallım, sandalyenin üzerine tünemiş, büzülmüş narin bir kuş gibiydi. Olanları anlamaya çalışıyordu. Mehmet, onun üç mektubuna da cevap vermemiş, telefonla aramamıştı. Yoksa onu sevmiyor muydu artık?

Mehmet, Elçin'in o hâlini gördü. Kızcağız büzülmüş, ona soru dolu gözlerle bakıyordu. O her zaman geldiğinde hemen getirdiği, onun için aldığı terlikler de ayağında yoktu. Unutmuş vermemişti hâlâ. Kızcağız bir ayağını diğer ayağının üstüne koymuş, çıplak ayaklarını taş zeminden korumaya çalışıyordu.

O, onun her şeyden çok her şeyiydi. Bu hâliyle bile o kadar güzeldi ki! Aklından her şey çıktı birden. İçindeki derin aşk, fışkırdı gizlendiği volkandan. Koştu terlikleri buldu. Akşam farkında olmadan kızın biri giymişti herhâlde. Odasında buldu. Koştu getirdi sevdiğine, yine eğildi eliyle giydirdi, o buz kesmiş ayaklara.

Birden sarıldı Elçin'e. Hâlâ bir şey söylemiyordu. Onu sardı, hıçkırarak ağlamaya başladı. O koca mert yürek, o korkusuzca ölüme koşacak yürek, bir çocuk gibi koyvermişti kendini.

Elçin:

– Ne oldu sevgilim, ne oldu, ne olur anlat bana, ne oldu sevgilim? diyordu.

Mehmet ne desin, ne söylesin? Onu çok sevdiğini, bu yüzden onu göklerin üzerine taşıdığını, onu kendi meleği, tanrıçası yaptığını ama onu yeryüzünde bulduğunu nasıl anlatsın? Ona nasıl anlatsın, tanrıçasının aslında bir insan olduğunu anlamanın acısını, nasıl anlatsın?

Hiçbir şey söyleyemedi. Sadece,

– Hoş geldin canım sevgilim, diyebildi.

Elçin:

– Bana niye cevap yazmadın?

– İçimden gelmedi.

– Neden, ne oldu?

– Boş ver, içim sıkıldı. Ne yaptığımı bilmez gibiyim bir aydır.

– Ne oldu canım, ne olur söyle!.. Sen benim sesimi her hafta duymadan yapamazdın. Her hafta mektup yazardın. Ne oldu?

– Yok bir şey Elçin! bunu söylerken sesi sertti.

Elçin anladı, şimdi üstüne gitmemeliydi, ısrar etmedi. Hâlâ içerideki kızları sormuyordu. Çantasından bir mendil çıkardı. Onun gözlerini, burnunu sildi, bir de koca bir öpücük kondurdu dudaklarına.

Sonra kalktı mutfağa geçti. Kaynayan suyun sesi geliyordu. Mutfakta neşelenmeye çalışan, aldırmaz bir sesle,

– Su kaynamış, çayı demleyeyim bari.

Mutfaktaki karışıklığı görmüştü. Gecenin tüm bulaşığı mutfakta toplanmıştı. Kolları sıvadı. Bulaşık suyu koydu. Sonra bulaşık yıkamaya başladı.

Mehmet odasına girdi. Sevil hareketlenmeyi hissetmiş, uyanmaya çalışıyordu. Mehmet ne yapacağını düşünüyordu. Hadi Merve'yi komşu der geçiştirirdi, peki Sevil'le yatmıştı, onu nasıl tanıştıracaktı?

Bu arada Sevil ayaklandı. Mehmet yerdeki kendine yaptığı yatağı topluyordu. Sevil ona sarıldı. Onu öpmek istiyordu. Gel sevişelim der gibi bir hâli vardı. Mehmet içindeki ahlaksızlığın onu dürttüğünü hissetti. Ama o, kim ne derse desin, bir ahlaksız değildi. Saygıyla kızı kaldırdı. Onu hiç üzmeden,

– Gel yüzünü yıkayalım, dedi.

Mesafeli bir tavrı vardı ama oldukça nazik, bu narin kız yüreğini incitmeden. Sevil sallanıyordu, akşamdan kalma sersemlikle, onun koluna girdi. Banyoya götürdü. Onu bıraktı. Döndü odayı toplamaya başladı.

Derken öbür odadan Merve'nin de kalktığı duyuldu. Gitti ona da yardım etti. Sırayla banyoda yüzlerini yıkadılar, kendilerine geldiler. Elçin hâlâ mutfaktaydı. Sanki onların yanına gelmek istemiyordu. Gerçeklerle yüzleşmek zordu.

Sonunda kızlar kendine gelene kadar Mehmet odaları düzeltmişti. Tek bir yemek masası olan odasındaki masayı da toparlamıştı. Kızlar mutfağa yönelmek istediler. Onları çağırdı.

– Sevil, Merve, gelin oturun, ben getireceğim kahvaltıyı!

Hâlâ onları nasıl tanıştıracağını çözememiş, düşünüyordu.

Kızlar, holden geçerlerken mutfaktaki sesleri duymuşlar, meraklanıp göz ucuyla Elçin'i görmüşlerdi. Ancak onlar da selam vermeye ya da sormaya cesaret edememişlerdi. Şaşkın odaya gelip masanın yanına oturdular.

Mehmet onlar gelince mutfağa gitti. Elçin bulaşıkları bitirmişti. Peynir, zeytin, domates çıkarıyordu. Mehmet yanına geldi. Bir şeyler açıklayacak gibi bir hâli vardı ama aklında hiçbir çözüm yoktu. Elçin'e sokuldu.

Hey gidi yüce kadın dünyası, derin hislere sahip o koca okyanus, her kadın gibi Elçin, sevdiği için her şeyi yapmaya hazırdı. O çözmüştü bile bu sevdiğinin çaresizliğini.

Yanına gelen Mehmet'e belinden sarıldı. Onu öptü. Merak etme ben hallederim gibi gülümsedi.

– Gel Mehmet, senin komşu kızlarla tanışalım.

Mehmet'in çaresizliğini görünce, tekrarladı.

– Sevgilim, sen merak etme gel hele.

Mehmet'i elinden tuttuğu gibi odaya götürdü. Bir elinde de peynir tabağı vardı.

Sevil'le Merve, masanın yanında oturmuşlar, şaşkın bakıyorlardı.

Elçin:

– Merhaba hoş geldiniz, nasılsınız? Ben Mehmet'in Kardeşi Elçin!

Mehmet şok geçirdi. Ne diyordu bu zeki kız, ne kardeşi, ne?

– Şey... diyebildi.

– Ben Ankara'da okuyorum. Abime sürpriz yapmak istedim. Sınavlar bitince buraya geldim.

Kızlar nezaketle,

Sevil:

– Siz de hoş geldiniz, ben Sevil. Nasılsınız?

Merve:

– Hoş geldiniz, ben Merve. Nasılsınız? dediler.

Mehmet'in gıkı çıkmıyordu. Gelişmeleri şaşkınlıkla izliyordu. Elçin'in gösterdiği bu büyük anlayışa inanamıyordu. Hâlbuki o, bir mektup haberiyle onu içinden atmaya kalkmıştı.

Sonra kızlar gidene kadar okullardan, derslerden, öğrenci olaylarından bahsettiler. Sevil ilişkilerinden hiç söz etmedi. O da doğal bir refleksle başlattıkları ilişkinin nereye varacağını bilmeden, bu kız kardeşe bir şey söylemeyi gereksiz buldu. Onlar da, "Sadece komşuyuz, dün akşam, sene sonu moral gecesi yaptık birlikte!.." diye olayı bağladılar.

Onlar gitti. Mehmet'in içi rahatladı. Elçin'e doğruyu anlatmayacaktı. O güzel, fedakâr sevgiliyi üzemezdi. Bunun dürüstlükle alakası yoktu, bazı gerçekler hiç olmamış sayılmalıydı.

Baş başa kaldılar. Hiçbir şey sormadılar birbirlerine. Sadece vücutları konuştu. İnanılmaz susamışlardı birbirlerine. Mehmet, bir kez daha anladı, beyni, yüreği, vücudu bir tek Elçin'i istiyordu. Sevil ile yaptığı sadece hormonları içindi. Elçin'le seviştiği an, bir cennet anıydı. Ayakları yerden kesiliyor, iki vücut göklerde sevişiyordu. Bu aşktı işte!

İki saat hiç konuşmadılar. Elçin, Mehmet'in göğsünde uyudu. O uyurken saçlarını okşadı Mehmet. Ne kadar çok sevmişti bu kızı. Yaşamında ufak, sevgi zannettiği ilişkiler olmuştu ama hepsi yalanmış, o bir kez sevmişti, onun, her şeyden çok her şeyi Elçin'di.

İşte, içindeki bu büyük aşk, onu tanrıça yapmıştı iç dünyasında. Bir tanrıça kusursuz olurdu. İnsani hiçbir zaafı olamazdı. Onun kutsalıydı. Onu çocuklarının annesi yapacaktı. O, kutsal bir melek kadar saf olmalıydı. O, bir insan olamazdı.

İçindeki bu yüce aşk, onu gerçeklerden koparıyordu. Elçin'in bir insan gibi zaaf göstermesini affedemiyordu. "Nasıl onu tekrar tanrıçam yapacağım diye?" kendini kemiriyordu.

Üç saat kadar uyudular. Sonra tekrar bir çay demlediler. Öğleden sonra saat iki civarıydı. Dışarıda hava çok sıcaktı. Dışarıya çıkmak içlerinden gelmiyordu. Hâlâ birbirlerine hiçbir şey sormamışlardı.

Elçin çayları koydu, masaya getirdi. Mehmet'in elinden tutup masada karşısına oturttu. Artık neler olduğunu anlamak istiyordu.

– Mehmet sevgilim sana neler oldu? Gerçekten anlamıyorum, bana niye cevap yazmadın, aramadın? Sonra bu kızlar gerçekte ne? Bir ilişkin var mı? Artık beni sevmiyor musun?

Mehmet'in içinde eskisi gibi yaşam enerjisi yoktu. Son aylarda çok ağır ve acı gerçekler yaşamıştı. Göğüslemeye çalışıyordu. Ankara'da parkta üzerlerine ateş açılmıştı. Ölebilirlerdi. Bu on milyonluk kalabalık şehrin içinde, çok kötü bir dayak yemiş, vücudunun her yerine vurulmuştu. Ağrıları bir ayda ancak geçmişti. Hiç unutmuyordu, o çekik gözlü, gözü dönmüş ülkücü onları öldürmek istemişti. O anda babasının Kore Savaşı'nda yaşadığı gibi ölüm korkusunu yüreğinin ta içinde hissetmişti. Ölebilirdi. Sağduyulu gençler olmasa şimdi hayatta değildi. Okulda çok ciddi bir kavgaya girmiş, kulak memesinden falçata ile yaralanmıştı. Fal-

çata bir santim aşağıdan geçse şah damarı kesilecek ve ölecekti. Beyazıt'ta yedi insanın öldüğü bombalama ve yaylım ateşi olayına çok yakın olmuş ve protesto uğruna bir ilim yuvasını işgal etmişti. O gün Beyazıt'tan geçse belki de ölebilirdi.

Bu içsel travmaları aşmaya çalışırken Ankara'dan, arkadaşından o mektup gelmişti. Onu en çok yıkan da o mektuptu. Onun tanrıçasının, meleğinin, bir insan olduğunu anlamıştı. Şimdi karşısındaydı ama artık bir tanrıça değildi.

Elçin'e nasıl anlatsın içindeki bu fırtınaları, daha kendisi çözememişti ki...

– Elçin yok bir şey, sadece yaşadığım olaylar içimdeki ışığı azalttı.

– Yok Mehmet, ben seni tanıyorum. Cesur bir yüreğin var. Sen ölüm korkusuyla falan yıkılmasın. Sana başka bir şey olmuş. Birine ilgi mi duydun? Şu Sevil, gerçekten artist olacak kadar güzel, belki de olacak, ona mı tutuldun?

Ah be o güzel Elçin, ne yapsın? İçindeki aşkla, sevdiğinin eskisinden farklı olduğunu anlamıştı. Onun da içinde fırtınalar kopmaya başlamıştı.

Mehmet ne söyleyeceğini, ne anlatacağını bilemiyordu.

– Yok sevgilim, yok bir şey!

Elçin, ona inanmıyordu. Bir şeyler olmuştu. Yerinden kalktı, belki bir ipucu bulurum umuduyla evi araştırmaya başladı.

– Yok, sana bir şey olmuş, anlamalıyım!

Mehmet eve gelen fatura, mektup, gazeteleri girişteki eski bir portmantonun üzerine koyardı. Elçin eve girerken o portmantonun üzerinde bir şeyler görmüştü. Gitti o faturaları karıştırdı. Bir şey bulamadı. Sonra geldi duvarda basit raflarla yapılmış Mehmet'in kitaplığını karıştırmaya başladı. Bir kitabın içinden o işgüzar mektubun kenarı görünüyordu. Onu buldu.

Anlamıştı. Pul Ankara puluydu. Ankara'dan Gökhan'dan geliyordu. Gökhan'ı tanıyordu. Hemen, Ankara'da o kafede onu uzaktan gördüğünü, selamı vermediğini ve yanına gelmediğini, en kötüsü yanındaki erkeği hatırladı.

Elçin divanın üzerine çöküp kaldı. Bir elinde mektup, sanki yıkılmış-

tı. Omuzları çökmüş, Mehmet'e bakmamaya çalışıyordu. Daha mektubu okumamıştı ama iyice büzüldü kaldı. Biliyordu, Mehmet mükemmeliyetçiydi. Onun için kutsal olan her şey kusursuz olmalıydı.

Son bir umutla mektubu okudu. Yere fırlattı ve bağırdı.

– Sana lanet olsun Gökhan, bir de devrimciyim diye geçiniyorsun, bir kocakarı gibi dedikodu yapıyorsun! Lanet olsun sana!

Mehmet, içi sönmüş bir balon gibi onu izliyordu. Hiçbir şey söylemiyordu. Sadece boş boş Elçin'e bakıyordu.

Elçin, Mehmet'e gözünü dikti.

– Sen, bunun için mi bana kızgınsın, hiç üşenmeden sana mektup yazıp karı gibi dedikodu yapan bu herife mi inanıyorsun?

Mehmet, arkadaşını koruma gereği duydu. Güçlükle konuşuyordu.

– Elçin o benim eski bir arkadaşım. Beni korumak, beni uyarmak için yazmış, niye yalan yazsın?

Elçin köpürmüştü. Ağzından tükürükler saçarak konuşuyordu.

– Seni korumak için mi? Bu herif şimdi seni mi korudu? Sana bana büyük bir kötülük yapmadı mı? Sana nasıl anlatacağım şimdi yanımdaki arkadaşı? Kim bilir neler düşündün?

Mehmet konuşmuyordu, Elçin'i izliyordu. Elçin devam etti.

– Ne koruması? Bu seni korumak mı? Seni uyarmak istemişmiş! Ne uyarması? Niçin uyarıyor, bu kız sana yaramaz mı demek istiyor? Ona mı kalmış beni yargılamak, ne haddine!...

Mehmet'in karşısına dikildi. Gururu kırılmış, ona dikleniyordu.

– Şimdi, sen bu mektup yüzünden mi bana yazmadın, aramadın? Bana niye sormadın? Ona benden fazla mı inanıyorsun? Yazıklar olsun sana olan sevgine!

Artık gözü dönmüştü.

– Ben de sana üç mektup yazdım. Cevap alamadıkça kötü düşünmedim, başına bir şey geldi zannettim. Hep iyi düşündüm senin için. Koştum geldim sana. Geldiğimle iki kızla eğlenmiş bir hâlde buldum seni. Yine de bir erkektir, kadınsız duramaz benden uzak ne yaparsa yapsın diye sana anlayış gösterdim. Kız kardeşiyim dedim o kızlara. Bu sana gösterebileceğim en büyük anlayıştı. Sana yine de saygıydı. Ama eğer sen, bu mektup

yüzünden, beni aldatmak, bana inat için o kızlarla yattıysan seni affedemem. Bir erkeğin kadın ihtiyacı için yatmış olsaydın aldırmazdım ama bana inat yaptıysan affedemem. Bu demektir ki sen benim için kötü düşünmüşsün. Gökhan'a inanıp beni yargılamışsın bile. Bana sormadan, beni tonla merakta bırakarak, beni üzerek, beni aldatarak!

Mehmet oturuyordu. Elçin odanın içinde dönüp duruyordu. Mehmet gittikçe batağa battıklarını görüyordu. Hiçbir şey yapamazdı artık. Olan olmuştu, aralarına nifak çubuğu sokulmuştu. Son bir direnmeyle ve kızgınlıkla o da içini dökmeye başladı.

– Peki Elçin, niye bir erkekle baş başa oturuyorsun? Niye, en kıymetli değerimiz olan ölüm gibi geri alamayacağımız zamanı, benim dışında bir erkekle harcıyorsun? Bu bana aldırmazlık, umursamazlık değil mi? Ben sana hep, sen benim her şeyden çok her şeyimsin dedim. Peki, neden böyle dedim? Bunun anlamı, sen benim kutsalımsın, sen benim her şeyimsin, sen kusursuz olmalısın demekti. Sen benim için bir melektin, bir tanrıçaydın. Nasıl böyle bir zaaf gösterirsin? Seni ben tüm yüreğimle, benliğimle sevdiğim müddetçe bir insan olamazsın gözümde. Tanrıçalıktan niye yeryüzüne indin?

Elçin şimdi hatasını anlamıştı. Ayakları suya değdi. Geldi Mehmet'e sarıldı. Onun dizlerinin önüne çöktü.

– Bak sevgilim, sen de benim her şeyden çok her şeyimsin. Seni ben de tüm benliğimle seviyorum. O gün folklordan dönüyorduk. O çocuk benim folklor hocam. Akşam geç olduğu için beni Beşevler'e bırakmak istedi. Kötü bir niyet görmedim. Çok iyi bir insan! Karnımız acıkmıştı. Beni götürmeden, bir yerde börek yiyelim istedik. Bunda ne kötülük var ki?

Mehmet kabullenemiyordu. O bu kusuru işlememeliydi. Bu hata, ancak bir insan tarafından yapılabilirdi. Bir tanrıça bu zayıflığı gösteremezdi.

– Bana bildirmeliydin. Ben senin dünyanda kim var, ne yapıyorsun, her şeyi bilmeliydim.

– Sana mektubumda folklara gittiğimi yazmıştım ya...

Mehmet mektubu hatırladı. İki ay önce Elçin, Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun bir folklor kursuna başladığını yazmıştı. Hatırladı, onun

bazı erkeklerle el ele oynayacağını düşünüp kıskanmıştı. Onun kendinden uzak yaşaması, farklı bir dünyası olması, görmediği, tanımadığı arkadaşlarının olması onu kahretmişti. Belki de bu mektuptaki haber bu yüzden onu çok daha derinden üzmüştü.

– Elçin folklara gittiğine bir tepki gösterdim mi? Ancak bu demek değil ki bir erkekle zamanını geçiresin.

Elçin aslında hak veriyordu. Ne gereği vardı, o pastanede oturmanın. Niye takılmıştı o çocukla? Evet, Mehmet haklıydı. İçindeki insani zaafa yenilmişti. Hocasının yakışıklılığından etkilenmişti. Ona asılıyor mu, merak etmişti. İçindeki kadınsı duygulara yenilmiş, bakalım bana neler diyecek diye merak etmişti. Hatta o çocuk ağzını aramış, ona arkadaşlık teklif etmek için teşebbüste bulunmuştu. O bir kadının ulaşmak istediği iç tatmini almış, evet bu yakışıklı hocanın onu beğendiğini öğreninceye kadar bu oyuna izin vermişti. Öğrenince rahatlamış, güzelliğinden daha bir emin olmuş, kendine güveni artmıştı. Arkadaşlık teklifi noktasını anlayınca hocasını uyarmış, birini sevdiğini, sözlü olduğunu söylemişti. Bir daha onunla yurda gitmemişti. Bu onun gizli bir oyunuydu. Evet, Mehmet haklıydı, bir tanrıça kadar masum değildi. Üzüldü, pişman oldu. Bunları düşününce yüzü kızardı. Tüm içtenliğiyle yalvardı.

– Ne olur beni affet!

Mehmet, bu af dileyişteki anlamı kavradı. Evet, Elçin ev sahibi amcanın anlattığı gibi kadınsı içgüdülerine yenilmişti. Emin oldu, maalesef Elçin bir tanrıça değildi. Onu tekrar bulutların üstüne taşıyamazdı.

Mehmet daha bir sürü gerçeği biliyordu. Birçok kitap okumuştu. Sağlıklı her normal kadının erkekler gibi karşı cinsi tanımak isteyeceğini biliyordu. Erkekler gibi birçok aşk deneyinden geçmek isteyeceklerdi. Erkeklerden farkları, sevişmede aşk aramalarıydı. Bir erkek âşık olmadan seks yapabilirdi. Ama kadınlar hep âşık olup seks yapmak istiyorlardı. Bu gerçek, karşı tarafa merakı azaltmazdı ki. Tek bir erkeği sevip evlenen kadın bir ömür bu merakı taşıyacaktı. Hele Türk Toplumu gibi ahlaki değerleri kadına özgürlük sağlamayan toplumlarda bu duygu daha da ağırlaşacaktı. Bunlar onun gerçekleriydi, acı çekse de göğüslemeliydi, belki evlenecek ve ömrü boyunca bu gerçeği göğüsleyccekti. Türk erkekleri bir tek kendi-

lerini tanıyan, bakire kızlarla evlenmek istiyorlardı. Hâlbuki bu tutum, onlara, bir taraflarında hep eksiklik duyacak bir kadın yaratıyordu. Özgürlükler içindeki bir kadının sevgisi en saf olanıydı, bunu, bir gün tüm erkekler anlayacaktı.

Mehmet çok şey biliyordu. Çok şeyi bilmek, insan hazır değilse acı verirdi. O da içinde bu acıları yaşıyordu. Sevdiğinin bir melek kadar saf olması gibi aptalca bir düş peşindeydi.

Elçin'i daha da köşeye sıkıştırmak istedi. Bu af dileyişteki gerçeğe daha da kızmıştı.

– Ne affı?

– Yanlış yapmışım, keşke kabul etmeseydim, yalnız gitseydim yurda.

– Sen geç kaldığın için o gece çocukla değildin ki!..

Elçin, Mehmet'in onu çözdüğünü anladı. Onun kadınsı oyununu anlamıştı. Yüzü daha da kızardı.

– Sen onun sana arkadaşlık teklif edebileceğini biliyordun. Bunu bile bile kabul ettin. Ben bu hocanın da ilgisini çektim mi diye kendini test ediyordun.

Elçin saklamaya çalıştı, artık utanıyordu.

– Yok vallahi Mehmet, sadece beni bırakacaktı.

Mehmet bu cevaba daha da kızdı.

– Elçin bana dürüst ol. Yüreğimden koptun, bari dürüstlüğünden kuşku duymayayım!

Elçin, savunma içgüdüleriyle karşı saldırıya geçti.

– Peki, esas sen bana dürüst ol, sabahki kızlar kimdi? Onlarla yattın mı?

Mehmet içindeki isyanı durduramıyordu. Elçin'in yaptığını affedemiyordu. Onu üzmek istiyor, o da saldırmak istiyordu.

– Evet, ne olacak biriyle yattım.

– Peki neden?

– Evet, sana kızgındım. Sana inat, istersem bir sürü kızla yatarım, seni aldatırım demek istiyordum. Sana duyduğum kin ve içimdeki kadın isteğiyle yaptım. Senden intikam alıyordum.

Şimdi Elçin'in içi kırılmıştı. O da Mehmet'e kin duymaya başladı. Dö-

nülmez bir uçuruma birlikte sürükleniyorlardı. Artık birbirlerini affedemeyecekleri gerçeğiyle yüzleşiyorlardı.

– Halt etmişsin. Ben seni kimseyle paylaşamam. Sen beni bekleyemeden, bana bir kez yazmadan, aramadan, kararlar alıp uygulamışsın. Yazık sevgimize!

Elçin de anladı. Artık dönemeyecekleri bir kırgınlığın içine sürükleniyorlardı.

Mehmet'in gözünün önüne Elçin'in o çocukla geçirdiği anlar geliyordu. Onu nasıl affedecekti, nasıl eski yerine koyacaktı, bilemiyordu. Ancak ikisi de birbirlerini bırakamayacak kadar birbirlerini istiyorlardı.

Birden Mehmet içinde dayanılmaz bir arzu duydu. Elçin'in vücudunu dayanamayacağı bir arzu ile istiyordu. Dizlerinin önünde oturan kıza âdeta saldırdı. Onu omuzlarından tuttuğu gibi yere yatırdı. Ağzını öpüyor, göğüslerini koparırcasına sıkıyor, onu hızla soymaya çalışıyordu.

Elçin de aynı duygular içindeydi. O da Mehmet'i inanılmaz bir arzuyla istediğini anladı. Onun ağzının içinden ta vücudunun içine girmek istiyordu. Birbirlerini öyle bir öpüyorlardı ki dişleri bile birbirlerine sürtünmeye başladı. Birbirlerinin canlarını acıtırcasına öpüyorlardı. İkisinin de dudağı kanadı. Isırmışlardı herhâlde. Birbirlerini elbiselerini parçalarcasına soydular.

Mehmet içinde dayanılmaz bir duygu fark etti. Bu kızın bakireliğini istiyordu. Ona tam sahip olmanın bir yolu gibi geliyordu. Belki onu tekrar bulutların üzerine taşıyabilirdi. Onun her şeyine bir tek o sahip olmak istiyordu.

Çırılçıplaktılar artık. Elçin'de onun bu duygusunu anlamıştı. Bacaklarını açtı. Mehmet'in kulağına,

– Evet sevgilim, evet tüm benliğimle sadece senin olmak istiyorum. Benden emin olman için. Seni seviyorum.

Mehmet kararlıydı. Hazırlandı, bu bakireyi istiyordu.

Ancak içindeki vicdan harekete geçti. Olmaz bunu yapamazdı. Nikâhlısı değildi ki. Ya yaşam onları ayırırsa ya beklenmeyen şeyler olup koparlarsa? Onun bakireliğini almak, ondan bir daha ayrılmamak demekti. Bu kızcağız ne yapardı? Nasıl evlenirdi? Yaşamını mahvedemezdi. En önem-

lisi onu tüm yüreğiyle affedebilecek miydi? Ondan emin olmuş muydu? Ya o bildiği gerçeklere göre bu kız ömür boyu içindeki merakı taşırsa? Koca bir ömrü, ömrünü, kişiliği, kişiliğini bağlayacaktı bu bakirelik. Bu kutsallık, kutsal bir gerdek gecesine kalmalıydı. O bir ahlaksız, bir günahkâr, bir fırsatçı değildi. Yapmadı.

Kızın vücudunun verdiği o güçlü ihtiras daha fazla durmadı, bütün erkekliğini onun bacaklarına boşalttı.

– Elçin, sana bunu yapamam, sana bu kötülüğü yapamam, sen bir gerdeğe layıksın, dedi.

Elçin ağlamaya başladı. Mehmet, onu göğsüne yatırdı, saçlarını okşuyordu. Mehmet'in de yanaklarından iki damla gözyaşı yuvarlandı. Artık aralarında bir duvar örülmüştü. O genç kızlığın merakı, beğenilmenin tılsımı, kadınlık dürtüleri, her insanın yapabileceği bu zayıflık, artık aralarındaydı. Mehmet onu affetmeyecekti. Anladılar.

Sonra sakinleştiler. Mehmet sınavlarını sordu. Sonuçlar iyiydi. Seneye Elçin okulunu bitirecekti. Mehmet kendi hâlini düşündü. Boynunu büktü. Okulunda kim bilir neler olacaktı? Birikmiş tonla ders vardı.

Havadan sudan konuştular. Akşamüstü Fenerbahçe'ye dolaşmaya gittiler. Artık nedense sürekli el ele yürümüyorlardı?

Pazartesiye kadar kaldı Elçin. Mehmet patronu Sinan abisinden ne yaptı etti, hafta sonuna kadar izin aldı. Elçin gitmeliydi artık. Birlikte Bandırma'ya gittiler.

Onların aşkları Bandırma'da yayılmıştı. Kızı vermediklerine kadar her şey biliniyordu. Üç yıldır, "Birbirlerine deli gibi sevdalı bu çocuklar." deniyordu.

Mehmet'in gece yarıları, Elçinin penceresinin altına geldiğini tüm mahalle öğrenmişti. Eninde sonunda gece sokaktan birileri geçiyordu. Hatta bir gece bekçi abi geldi. Mehmet'i uyardı. O da ona bir paket sigara aldı, ertesi gece verdi. "Abi, çok seviyorum bu kızı, ne olur beni kolla." dedi. Bekçi de ondan sonra onu kolladı. O güzel Anadolu insanı, Bandırmalılar her aşka saygı duyuyorlardı. Herkes anlayışla bu sevgiyi kolladı. Elçin'in ailesi de biliyordu. Ne onlar ne de komşular onları görmezlikten geliyorlardı.

Ancak, ikisi de biliyordu. Gökhan, bir gün Bandırma'da, "Bu kızı bir başka erkekle pastanede baş başa gördüm." diye anlatacaktı.

1978 Temmuzu

Mehmet Bandırma'da doğru dürüst dışarı çıkmadı. Yeni bir kitap okudu. Nazım Hikmet'in "Kan Konuşmaz" adında bir kitabını bitirdi. Babasının terk ettiği bir çocuğun, başka bir aile tarafından büyütülmesini ve bu çocuğun, gerçeği öğrense de onları her zaman gerçek anne babası olarak kabul etmesini anlatıyordu kitap.

Bir de onu hazır özlemle karşılamış anne ve babasını bulmuşken babasını yine sıkıştırdı. Anlattığı Kore hatıralarından çok şey öğreniyordu. Bir gün yine kahvaltı sonrası babasından anlatmasını istedi.

– Oğlum, bir gün bulunduğumuz tümenin ilerleyeceğini öğrendik. Sana anlattığım o vadi çıkışındaki cephe, daha ileriye kaydırılacaktı. Düşman topraklarının içerisine doğru ilerleyecektik.

– Savaşmadan mı baba?

– Olur mu oğlum? Gerekirse çarpışılacak. Belki saldırıya geçilecekti. Ama koca bir tümen. Bir sürü tedbir alınmalıydı.

Neyse, beni bölük komutanım çağırdı. Biliyorsun benim emrimde bir takım var. Takım kırk kişi, bölükte beş takım var. Bir takım yedek birlik. Daha çok bize hizmet birliği. Ayrıca bölük komutan yardımcılığını da var. En kıdemli astsubay benim. Komutana bir şey olsa ben bölük komutanlığı yapacağım. Bazen komutan izine gitti mi onun yerine bakıyorum.

Komutan, tüm takım komutanlarını topladı. İçimizde bir tek subay var takım komutanı, o da genç bir teğmen. Komutan bu genç, acemi teğmene henüz güvenemiyordu. Brifing yaptı. Bizim bölüğe önemli bir görev verilmişti. Keşif kolu çıkaracaktık.

Uzatmayayım. Bölüğün üç takımı ile üç koldan ileriye doğru gece keşfe çıkılacaktı. Belli etmeden, gizlice aralarına sızacak, düşman birliklerinin yerlerini, güçlerini öğrenecektik. Ben bu üç takımlık keşif kolunun komutanı olacaktım. Tüm sorumluluk bana aitti.

Komutan haritayı iyice bize öğretti. Vadiden sonra arazi düzleşiyordu. Vadiden çıkan nehir, üç kola ayrılıyordu. Arazi düz olsa da nehrin açtığı

çukurlar, su yataklarıyla engebeliydi. Sağda solda küçük tepeler ve ormanlar bulunuyordu. Düşmanın pusu kurması mümkündü. Düşmanın gizlenebildiği bir araziydi. Uçaklar düşman siperlerinin tam yerini keşfedememişti.

Planımız şöyleydi. Üç takım da kendi arasında ayrılacaktı. Her takım, bir nehir kolunun iki yanından ilerleyecekti. Yani iki manga sağda iki manga solda. Her iki mangadan biri öncü, biri artçı olacaktı. En ortadaki nehirde ben ve takımım, iki yanda diğer iki takım, komutanlarıyla beraber olacaklardı. En kenar mangalar en önde, içeriye doğru diğer mangalar daha geride ilerleyecektik. Yani ileriye doğru açık bir "V" gibi. "V"nin en son ucunda ben ve iki manga olacak.

– Baba çok güzel bir taktik gibi geldi bana, amacı ne?

– Tabii oğlum, bunların eğitimlerini aldık. Komutanımız da çok iyiler. Bu taktiğin amacı, en ileride olan yan kolların, düşmanı daha önce görmesi ve merkezdeki asıl güç pusuya düşmeden haberdar etmesidir. Bir yancı pusuya düşerse sıcak temas kurulursa ortaya doğru çekilecekler, içerdeki birlik onları koruyacak, sonra onlar duracak, içteki birlik geri çekilecek. Kademeli bir geri çekilme sağlanacak. Eğer yan birlik düşmanı göremeden iç birlik düşmanı görürse yine yanlara haber verilecek, gereken yapılacak. Yok eğer, iç birlik pusuya düşer ve sıcak temas olursa yanlar içe doğru düşmanı saracak ve merkez birliğin geri çekilmesi sağlanacak, sonra aynı kademeli çekilme sağlanacak.

– Güzel bir taktik.

– Evet oğlum. Teğmenin takımı ve diğer takım bölükte kaldı. Gece saat on birde üç takım, üç kola ayrıldık. Üç astsubay, üç takım ilerlemeye başladık. Gece zifiri karanlık. Özellikle ayın olmadığı bir gece seçilmiş. Serhat astsubay sağımdaki kolda, Avni Astsubay solumda. Ortadaki nehir kolunda ben ve takım ilerliyoruz. Bizim iki manga da biraz ilerimizde yancılık yapıyorlar. Mangaların arasında yirmi metre var, her askerin aralarında iki metre mesafe var. En uçtaki askerle en arkadakine kadar kimse öndekinden ve arkadakinden kopmayacak, kaybetmeyecek. Bir kopma olursa birbirlerini görenler sabit kalacak, tek kalan onları arayacak. Her hangi birinden dur işareti alınırsa tüm takımlar duracak. Bana bilgi gele-

cek ve kararı ben vereceğim. Nehrin yayıldığı araziye biz de yayıldık. Suyun sesini takip ediyorduk.

Bahar geliyordu. Ancak daha karlar erimeye başlamamıştı. Nehrin suları üç kola ayrıldığı ve geniş bir araziye yayıldığı için derin değildi. Ancak buz gibiydi. Zannederim martın başı. Bir manga nehrin derin bir yerinden geçerse donacak. Her yer çamur. Özellikle yumuşak toprakta ilerliyoruz. Çakıllı kıyılardan uzak duruyoruz ses çıkarmamamız lazım. Yüzlerimizi boyadık, karaya çaldık. Kamuflaj elbiselerimize ilave olarak miğferlere çalı çırpı taktık.

Annesi onlara birer çay getirdi. Babası bir şeker atıp çayını karıştırdı. Detayları hatırlamaya çalışıyordu.

– Nehrin kenarlarından on metre kadar içeride, ağaçların arasından ilerledik. Bazen orman sıklaşıyor, geçemiyoruz, yön değiştirip tekrar eski yönümüze dönüyoruz.

Telsizlerimizi sessize almışız. İşaretleşme için her mangaya bir numara verdik. Toplam on iki manga var. Solumdaki takımın en solundaki manga bir, içindeki üç, beş, yedi. Sağımdaki takımın en sağındaki iki, içindeki dört, altı, sekiz. Benim takımın en öndeki dokuz, içindeki on, on bir ve on iki benimle. 'V'yi dıştan içe numaralandırdık. Sol takım.tek sayı, sağ takım çift sayı. İşaret, tek mandal, telsizle hızla mandallanacak. Üç kez. Telsizin küçük ışığı mandallandıkça yanıyor. Sessiz konuşacağız. Tüm işaretler bana bildiriliyor. Ben takım komutanlarına gereken emri vereceğim. Benim işaretim çift mandal üç kez. Birlik bu işaretimi aldı mı duracak, benimle sessiz telsizle görüşme yapacaklar. Onlar da hangi mangadan işaret geldiğini anlayacaklar. Eğer yakın bir temas olursa ve haberleşme riskliyse bu kez üç mandal, üç kez. Acil alınacak kararı manga komutanı alacak, ondan da acilse temas kuran asker kendisi karar alacak ve uygulayacak.

İşte Türk ordusu oğlum! Her ayrıntıyı ben ve takım komutanları, brifingde düşündük, planladık.

Suyun sesini takip ediyoruz. Su gittiğimiz yönün tersine akıyor. Keçi ya da domuzların açtığı patikaları buluyoruz, oralardan gidebiliyoruz. Bazen bir asker bir dala basıyor, hepimiz yere çöküp tepki bekliyoruz. Eğer

bir tepki duymazsak devam ediyoruz. Gece saat ikide duracağız. Yarım saat dinlemede ve gözetlemede kalacağız ne anlayabilirsek, haritaya kaydedeceğiz. Saat beşte gün ağarıyor. Saat iki buçukta geri döneceğiz.

İki saat kadar yürüdük. Hiçbir düşman belirtisi yok. İlerlerken bazen kuşlar ya da anlamadığımız hayvanlar kaçıyorlar, hemen siniyoruz. Devam ettik hiçbir düşman belirtisi yok. Saat bir buçukta bir kilometre kadar ilerde bazı ışıklar gördük. Ancak hemen kaybettik. Sanki yanıp sönmüştü Çok kısık ışıklardı. İkiye kadar yine ileriye doğru devam ettik. Saat ikide durduk. Herkes oturdu. Yorulmuştuk. Hiçbir mangadan işaret yoktu. Demek ki bir yakın temas yoktu.

Çevreyi dinlemeye ve gözetlemeye başladık. Işıkların göründüğü yöne daha da yaklaşmıştık. Dürbünlerle gözetleme yaptık. Bir ara ışıklar yine görüldü, sonra yok oldu. Tekrar görüldü yok oldu. Yarım saat gözetleme yaptık. Bir ila iki kilometre ötede görülüyor, sonra yok oluyorlardı. Düşmanın orada olduğu belliydi. Her gördüğümüz karartıyı, ışığı, mevkileriyle haritaya işledik. Siperler ağaçların arkasındaydı. Işıklarını gizliyorlar ama bazen rüzgâr önlerini açıyordu. Saat iki buçukta geri dönmeye başladık.

Çayını bitirdi. Soluklandı. Babasının önemli ana geldiğini anlamıştı Mehmet.

– Yarım saat geçti. Geri dönüyoruz. Şimdi, giderken solumda olan takım sağımda, sağımda olan solumda. Birden elimdeki telsizin ışığı yanıp sönmeye başladı. İşaret diğer mangalarda ve takım komutanlarında da yanıyordu. Tüm birlik olduğu yere çöktü. Emniyetler açıldı.

Mandal bir kez yanıyordu. Üç kez tekrarladı. Demek ki durum kontrolde. Sessiz görüştük. Benim takımın en önündeki manga bir şey görmüştü ve temas yakın değildi. Diğer komutanlar da dinlemedeydi. Telsizle, sessizce, dokuz nolu manga komutanına sordum.

– Dokuz numara, Hüseyin, tamam, dedim

– Ben dokuz, Hüseyin. Komutanım yüz metre önümüzde bir ses duyduk. Tamam, diye cevap verdi.

– Fark edildiniz mi? diye sordum. 'Yok, komutanı.' dedi. Onlara, 'Olduğunuz yerde siper alın yanınıza geliyorum, ses çıkarmayın.' dedim.

Öbür komutanlara, 'Takım ve manga komutanları, olduğunuz yerde tedbir alın ve kımıldamayın.' dedim.

Hepsinin anladığından emin olunca yanımdaki on iki nolu mangayı alıp ilerledim. On ve on bire yerinde kalıp, 'Bizi koruyun.' diye emir verdim.

Bir önümüzdeki asker önündeki askeri işaret ediyordu. Böylece en öne kadar kolayca geldik.

Hüseyin mangasını yere yapıştırmıştı. Ben de yanımdaki mangayı arkalarına yatırdım. Hüseyin çömelmiş, dürbünle karanlığa bakıyordu.

Kulağına eğildim.

– Ne oldu?

O da kulağıma konuştu:

– Komutanım yüz metre önümüzde bir öksürme sesi gibi bir şey duyduk. Mangayı durdurdum. Ne olduğunu anlamaya çalışıyorum.

Çevreyi anlamaya çalıştım. Biz gelirken buradan geçmiştik mutlaka ama hangi patikayı bulsak oradan ilerliyorduk. Dönüşte başka bir patikadan gelmiştik herhâlde. Diğer iki takım, bizden en az üç yüz metre kadar yanlarımızdaydılar.

Araziyi inceledim. Haritayı telsizin soluk yeşil ışığında görmeye çalıştım. Ufukta gökyüzünde bir iki yıldız vardı. Dikkatli bakınca önümüzdeki arazi yükseliyordu. Yükselti ufukta bu yıldızları kesiyordu. Evet, bu bir tepeydi. Gelirken biz bir küçük tepenin yanından geçmişiz. Sesin geldiği yönde bu tepe vardı. Onun da üstü ağaçlarla kaplıydı. Ağaçların arasından o tepeyi anlayamamıştık.

O tepeyi görünce anladım oğlum. Düşman arazinin yükseldiği bir noktaya gözcü bırakmıştı. Ve bu tepe nehrin üç kolundan ortasındakine yakın bir yerdeydi. Yani bizim tümenin ilerleme istikametinin tam ortası.

Biz gelirken bu tepenin tesadüfen yanından geçmiştik. Herhâlde nöbetçileri uyumuştu. Bizi duymamışlardı. Burada herhangi bir Koreli köylü olamazdı.

Hemen karar almalıydım. İlerlemeye kalksak, bu kez bizi duyabilirlerdi. Yanlarımız nehirdi. Bu soğukta nehri geçmeye kalksak o da çok riskliydi. Çünkü suyun normal akıntı sesini değiştirecektik. Bizi fark ederlerse suyun içinde yakalanırdık. Kesin, bizi tepeden imha ederlerdi. Yancıla-

rımızı da tehlikeye atacaktık. Bizi korumak için onlar da nehri geçmek zorunda kalacaklar, açığa çıkacaklardı.

Bizim bulunduğumuz bölgede ağaçlar yoğun değildi. Açık alanlar fazlaydı. Gece dürbünüyle bakınca tepenin çevresindeki bölgenin de az ağaçlı olduğunu gördüm. Tepede ağaçlar çok sıktı. Kimse görünmüyordu. Geçerken bizi nasıl görmemişlerdi?

Hesapladım, ikide durmuştuk. Yarım saat sabit kalıp gözetleme yapıp iki buçukta dönmüştük. Yarım saat sonra işaret gelmişti. Demek ki biz saat bir buçukta yanlarından geçmiştik. Bizim tümenden iki buçuk saatlik bir mesafedeydik.

Kesin nöbetçileri uyumuşlardı, yoksa bizi görürlerdi. Pusuya düşerdik. Yancılar yetişene kadar hepimiz ölebilirdik. Çünkü en merkezdeydik. İşte oğlum babanı Allah size sakladı.

Gözleri nemlendi. Biraz daha düşündü. Neler yaptığını ayrıntılarına kadar hatırlamaya çalışıyordu

O tepede mutlaka bir birlik vardı. Peki, başka birlikler var mıydı çevrede? Takım komutanlarını sessizce telsizle aradım.

Avni ve Serhat komutanlar, 'Olduğunuz yerde savunma tedbiri alın. Önümüzde bir tepe var. Orada bir birliğe rastladık, biz çatışacağız. İkinci bir emrime kadar yardıma gelmeyin. Bizden haber çıkmazsa çatışmadan kaçınarak geldiğiniz istikametten tümene geri dönün. Siz fark edilmeyebilirsiniz. Her mangadan bir asker olmak üzere dört asker ile çevrenizi iyice inceleyin başka bir birliğe rastlarsanız haber verin. On dakika sizden haber bekleyeceğim. Saat sıfır iki kırk sekiz.' diye emirlerimi verdim. Aslında bazı önemli kelimeler şifreliydi ama şimdi unuttum.

Mehmet, babasının tüm ayrıntıları niye hatırladığını anlamıştı. O dakikalar, onun ölüm kalım anlarıydı. Babası, gerçek bir kahramandı, onun ise büyük kahramanıydı.

– On dakika sonra haber geldi. Hiçbir birliğe rastlamamışlardı. Şimdi kendi takımımla yapacağım harekâtı planlamalıydım ama öncc bu gözcü birliğin nasıl bir birlik olduğunu anlamalıydım. Yanımda gelen manga komutanına ben gelene kadar komuta sende dedim ve Hüseyin'i yanıma alarak ağaçların sık olduğu bölgelerden tepeye yaklaşmaya başladım. Yüz

metrenin ellisi daha açıklıktı. Çalılara, ağaçlara saklanarak otuz kırk metre gidebildik. Dirseklerimizin üzerinde sürünüyorduk. Biz düşman tarafından geldiğimiz için bu gözcü birliğin arkasındaydık. On metre daha gittik, daha ötesinde sesimiz duyulabilirdi. Hüseyin'i durdurdum. Dürbünle baktım. Tepenin eteklerinde herhangi bir siper yoktu. Birlik tam tepedeydi. Hüseyin'e dalları sık bir ağacın üzerine çıkmasını işaret ettim. Hüseyin tam bir Türk askeri, gözü kara. Ses çıkarmamak için postallarını çıkardı. Dürbün yanında hemen tırmandı. Çıkabildiği kadar yükseğe çıktı. Beş dakika inceledi. Çevik bir şekilde indi. Konuşmak istedi. Sus işareti yaptım. Geriye döndük. Mangaların yanına gelince Hüseyin anlattı.

'Dört adet ağaç dallarıyla üstü örtülü korugan var galiba.' dedi. 'İki yanda, karşıya doğru, yani bizim tümene doğru iki nöbetçi silueti var gibi.' dedi. 'Uyuyorlardı galiba.' Ama söylediklerinden hiç emin değildi. Gece dürbünüyle ne görebildiyse...

Yapacak bir şey yoktu, gece saat üç buçuk olmuştu. Bir saate kadar gün ağaracaktı. Daha geri dönmek için iki buçuk saatimiz vardı.

Tepeye bir daha baktım. Bu tepe oldukça küçüktü. Bir takım bile buraya zor gizlenirdi. En fazla bir takımla çatışacaktık, yani eşittik. Ama biz baskın yapanın üstünlüğüne sahiptik. Hemen karar verdim, imha edecektik. Önce sessizce deneyeceğiz, olmazsa çatışacağız.

Telsizle öbür takımlara durumu bildirdim.

'Takım komutanları, biz harekete geçiyoruz. Önceki emirlerim geçerlidir. Saat dörde kadar bekleyin. Daha sonra geri dönün. Tamam.'

Onlar oldukları yerde savunmada kalacaklardı. Bizden haber çıkmazsa saat dörtte döneceklerdi. Geride kalan mangaları da çağırdım. Harekete geçtik. Her mangada bir hafif makineli tüfeğimiz var. Askerlerde piyade tüfeği, bende ve çavuşlarda karabina otomatik tüfek. Bir manga solda, bir manga sağda, iki manga ortada sürünerek yaklaşmaya başladık. Tepenin eteklerine kadar süründük. Açıklık yerleri geçerken mesafeler bir türlü bitmiyordu. Tepeyi iki yandan ve arkadan sardık. Zirveye elli metre kadar kalmıştı. Hüseyin'e boğazımı göstererek kes işareti yaptım. Hemen anladı. Nöbetçileri haklayacaktı. Yanına dört asker aldı. Onları kendi seçti. Sanki özel adamlarıydılar. Çok cesur bir çavuştu.

Biz yavaşça biraz daha yaklaştık. Artık otuz metre kadar kalmıştı. Bizi gören, duyan falan yoktu. Ya nöbetçiler sadece önlerine yoğunlaşmışlardı ya da uyuyorlardı. Hüseyin ve dört asker ustaca yaklaştılar. Ben bir ağacın arkasına saklanarak ayağa kalktım. Gece dürbünü ile nöbetçilerin ikisini görebiliyordum. Sırtlarını ağaca yaslamışlar oturuyorlardı. Başlarını tüfeklerine dayamışlardı, herhâlde uyuyorlardı.

Hüseyin'in karartısını gördüm. Bir nöbetçiyi devirdi. Diğer nöbetçiyi iki asker devirdi. Onlar yere yattılar. Hüseyin'in dolaştığını görüyordum. Koruganlara göz atıyordu. Diğer iki asker de göremediğim bir yerden geri geldiler. Onlar da yere yattı. Hüseyin sürünmeden hafif eğilerek bana geliyordu. İyice yanıma gelip kulağıma,

'Komutanım dört nöbetçinin hepsinin boğazını kestik. Uyuyorlardı. Koruganlara baktım iki manga asker var. Dörtlü beşli uyuyorlar. Küçük bir birlikmiş. Ne yapalım?' dedi.

Kesin emir var, esir almak yok. Yaralı bırakmak yok. İçimizden biri yaralanırsa eğer taşıyamayacak kadar kötüyse ellerimizle kendi askerimizi öldüreceğiz. Biz bir keşif koluyuz. Düşman hatlarında ilerleyeceğiz. Esirler her an bağırabilir, kaçabilir, birliği tehlikeye atabilirler. Çevremizde birlik yok ama daha iki saat düşman hatlarında ilerleyeceğiz.

'Hepsini sessizce imha edebilir miyiz?' diye sordum.

Hüseyin bu, gözü kara, 'Ben hallederim komutanım.' dedi. Onayladım. Her mangayı yanına çağırdı. Süngü taktırdı. Hepsini uygun bir şekilde dağıttı. Onlara önderlik ederek koruganları onlara paylaştırdı. Bir işaretiyle her manga, aynı anda bir korugana daldı.

Ancak çok sessiz olmadı bu imha. Evet, silah atılmadı ama böğürenler, bağıranlar, Korece bir şeyler söyleyenler.

Ben de yavaşça sokuluyordum. Yanımda sadece emir erim kalmıştı. Çevrede başka hiçbir hareket, ses yoktu. Kısa sürdü. Hüseyin koştu, çakı gibi selam verdi.

– Komutanım düşman birliği etkisiz hâle getirilmiştir.

En yakın korugana vardım. Korelilerin bir kısmının boğazları kesilmişti. Bir kısmı süngülenmişti. Bizim manga korugandan çıkmış, elleri

yüzleri kan içindeydiler. Ellerini temizlemeye çalışıyorlardı. Bizim askerin bir kısmı ağlıyordu. 'Yaralı var mı?' diye sordum, yoktu. İkinci koruganda aynı vaziyette idi. Üçüncüden birileri çıkıyordu. Biri elleri havada Koreliydi. Korece yalvarıyordu, Hüseyin, 'Sus ulan' diye küfrediyordu. Sus işareti yapıp zorla susturdu. Dördüncü korugan da temizlenmişti. Hiç eksiğimiz ve yaralımız yoktu. Baskın başarılmıştı.

Bir esir alınmıştı. Asker emri biliyordu. Ancak ellerini kaldırıp teslim olan birine kıyamamışlardı işte. Hepsi bana bakıyordu. Komutanlarına bırakmışlardı ölüm kararını.

Saat dörde geliyordu. Ben hemen diğer takımlara durumu bildirdim. Geri dönmeye başladılar.

Benim takım toparlandı. Hüseyin ve iki asker esirin başındaydı. Mangalar düzenlerini aldılar. Ben de gitmeye hazırlandım. Hüseyin ve diğer askerler bana bakıyordu. Kıpırdamıyorlardı. Anladım. Esir için kararımı bekliyorlardı. Aslında emir kesindi, esir alınmayacaktı ve onlar da biliyordu. Peki, niye beni bekliyorlardı?

Oğlum inan, her insan gibi ben de ölümü seyretmek istemiyordum. Ama komutanlık, yanlarına gittim.

– Ne bekliyorsun, Hüseyin Çavuş? dedim.

– Komutanım bu esiri ne yapalım? dedi.

Emir kesin ama kıyamıyorlar. Yine benden son bir emir bekliyorlar. Bu bir idam kararı gibi kararı bana bırakıyorlardı. Onlar kıyamıyor, umutla beni bekliyorlardı.

Korkusuzca çarpışıp görevlerini yerine getiren askerlerim, bu son acımasızlığı bana bırakıyordu.

Babasının gözleri doldu, oğluna anlatsam mı diye tereddüt geçiyordu.

– Ne olur anlat baba, ne yaptın?

– Savaş, insanlığın ayıbıdır oğlum, hele vatan için yapılmıyorsa. Askerlerimin önünde zayıflık gösteremezdim. Esir Koreliye yaklaştım.

Korelinin gözlerini görmeliydin oğlum. Gencecik bir çocuk. Küçücük. Zaten yüzleri beyaz, bembeyaz kesilmiş. Bir şeyler mırıldanıyor. Hele o gözler, yalvaran gözler, içimi yaktı oğlum, o gözler, onları hiç unutamıyorum.

Hüseyin'le göz göze geldik. Anladı. Koreliyi saçından tutup önüne ya-

tırdı. Yüzünü görmememi sağlamıştı. Keskin komando bıçağını çıkardı.

Koca kahraman ağlamaya başladı. Mehmet'in annesi geldi yanlarına. Mehmet'e kızdı.

– Mehmet, bilmiyor musun baban Kore'yi anlatmak istemiyor, onu zorlamasana, bak ne kadar üzülüyor.

Bu çıkışma babasını toparladı, o bir askerdi, zayıflığını yendi.

– Allah bir daha hiçbir ülkeye savaş göstermesin oğlum. Bıçağı boynuna dayadı. Kurbanlık koyun gibi Koreli tepiniyordu. Diğer iki asker onu zor tutuyorlardı. Son kez bana baktı Hüseyin kıyamıyordu, bu cephede savaşmaya benzemiyordu ki. Benim donuk bakışlarımı görünce gerisini tamamladı. Allah bizi affetsin.

Babası duramadı, kalktı banyoya geçti. Herhâlde hıçkırarak ağlayacaktı. Annesinin de Mehmet'in de gözleri doldu. O anı Allah kimseye göstermesin.

O hatıranın gerisini ertesi gün öğrenebildi Mehmet. Keşif birliği başka bir Kore birliği ile karşılaşmadan görevini tamamlayıp dönmüştü.

Mehmet, Bandırma'da eski arkadaşlarından haber aldı. "İllaki gel beraber kafa çekelim." diyorlardı. Kıramadı, İstanbul'a hafta sonu dönmeliydi. İzini bitiyordu. Dönmeden, cumartesi akşamı arkadaşlar toplandı. Bir tek Hikmet yoktu aralarında.

Herkeste haberler iyiydi. Ömer'in sevdiği kadın boşanmıştı. Nikâh hazırlıkları yapıyorlardı. Kendinden beş yaş büyük ve bir erkek çocuğu olan bu kadınla evlenecekti. Aşk bu, istediği çiçeğe konuyor. Bu yazın sonunda düğünleri vardı.

Erol kendine uygun bir kız ve yem fabrikasında da iş bulmuştu. Ama pek evlenmeye niyeti yoktu. Hayalleri derin bir çocuktu. Devrimci duyguları artmış, zenginlere düşmanlaşmıştı. Yine atıp tutuyordu. Ama aralarındaki zengin çocuğu, çocukluk arkadaşları Kız Necdet'le arası iyiydi. Ona, "Sen yanlış anlama Necdet." diyor ama zenginlere sövüp sayıyordu.

Kız Necdet abisiyle başı dertte olan kızdan ayrılmıştı. Yeni sevda arıyordu.

Namık evlenmişti. Hatta çocuk bekliyordu. O, başka bir ağırbaşlı olmuştu.

Selim, hâlâ babasının kamyonuyla kız peşinde koşuyordu. Ciddi bir ilişkisi yoktu. Keyfi yerindeydi.

Artık şarap değil, rakı içiyorlardı. Eee, büyümüşlerdi ya! Eski içki sohbetlerinin aşamaları yaşanmaya başlandı yine. Yine ilk kadeh hâl hatır sormayla geçti. İkinci kadeh içildiğinde sevdalarından bahsetmeye geldi sıra. İşte bu aşamada hepsi Mehmet'i teselli etmek istercesine usturuplu sözler bularak duydukları bir haberden bahsettiler.

Elçin'in Ankara'da, başka bir erkekle görüldüğü haberi Bandırma'ya gelmişti. Mehmet anladı. Gökhan, herhâlde hukukta okuyan diğer Bandırmalı arkadaşlara da Mehmet'e mektupta yazdığı olayı anlatmıştı. Ya da diğer Bandırmalı arkadaşlar da görmüştü Elçin'i. Çünkü üç yıldır süren aşklarını Bandırma'da duymayan kalmamıştı. Küçük yer, haberler çabuk yayılıyordu. İyi kalpler, kötü kalpler işte, ne oluyorsa olmuş, haber yayılmıştı bile...

Mehmet hiçbir şey söylemedi. Savunmadı Elçin'i. Ne desin ki folklordan hocasıymış, gece onu yurda bırakmak istemiş falan filan, ne dese boştu. Artık Bandırma, Elçin'i yargılayıp asmıştı bile.

O akşam kimi arkadaşı, "Ne o ayrıldınız mı yoksa?" diye sordu. Başka bir arkadaşı, "Boş ver oğlum, kız mı yok bu dünyada."dedi. Bir diğeri, "Bak oğlum bu kız sana yaramaz!" dedi.

Üçüncü kadehte dostluktan, arkadaşlıktan bahsettiler. Bilmiyorlardı ki dostluk arkadaşlık adına koca bir aşkı bitiriyorlardı. Bu aşamada sık sık Mehmet'i teselli ettiler. "Bırak gitsin oğlum bu kızı, sen yakışıklı adamsın, bir de mühendis olacaksın, sana kız çok." dediler.

Dördüncü kadehte sarılıp birbirlerini öptüler. Hikmet'i hatırladılar. Ondan bir iki haber konuştular.

Son kadehte hep ağlayanlar olurdu. Ama artık yaşça büyümüşlerdi. Ağırbaşlı davranmaya çalıştılar. Bir tek Mehmet ağladı ama sessizce.

Ertesi gün Ülkü Ocakları'nda gençlik kolu başkanlığı yapan yeğenini gördü. Onu çok severdi. Çok iyi bir çocuktu. Onun olaylara nasıl yaklaştığını öğrenmek istiyordu.

Dedeleri kardeşti. Onun dedesi bir hacıydı. Mehmet'in dedesi ise yaşamayı seven, fazla dindar olmayan birisiydi. Eski bir güreşçiydi. Hatırlıyor-

du. Çok iyi bir adamdı. Romanya'nın güreşçi yatağı olan bir bölgesinde büyümüştü. Osmanlıya birçok yağlı pehlivan, oradan yetişirmiş. "Ünlü Kel Aliço bizim oralıydı." derdi. Mehmet'in dedesi, iri yarı bir adamdı. Yeğeninin dedesi daha ufak tefekti. Belki o yüzden güreşmemişti. Yani Mehmet'in dedesi sportmen, yaşamayı seven, neşeli, girgir bir adamdı. Tüm torunları onu çok severdi. Onları ne zaman görse lokum ya da şeker alır, dağıtırdı.

Yeğeninin dedesi ise Bandırma'nın sıkı dindarlarından biriydi. Üç dört kez hacca gitmişti. Eli daha sıkıydı. "Uyanık bir adam" derlerdi onun için Bandırma insanı.

Kökleri, Romanya Türklerine dayanıyordu. Babalarının anlattıklarına göre orada çiftlikleri, toprakları varmış. Yalnız hacı dede çok varlıklıymış. Herhâlde kökleri, Osmanlı serhat beylerine dayanıyordu. Orada çok önemli ailelermiş. Balkan Harbi ve Kurtuluş Savaşı sonrasında varlıklarını olduğu gibi bırakıp gelmişler. Bu hacı dede, orada bir toprak ağasıymış ve gelirken bir miktar altın getirmiş.

1924'te Türkiye'ye gelmişler, devlet onlara Bandırma'da toprak vermiş.

Mehmet'in dedesi elindeki toprakları tutmamış, satıp harcayıp yemiş. Sadece oturdukları evin toprağı kalmış elinde. Dedesi daha gariban kalmış. Güreşçi dedenin çocuklarından bir Mehmet'in babası okumuş, astsubay olmuş. Torunlarından da iki tanesi üniversitede okuyor. Yükseköğrenim gören iki torundan biri Mehmet!

Yeğeninin dedesi ise zaten eski bir ağaymış ve varlığını sürdürmüş. Çocuklarına ve torunlarına mal mülk kalmış. Bu yüzden hacı dedenin torunlarında pek yüksekeğitim gören olmadı. İhtiyaç duymadılar ki!

Yeğeni bir hacı torunuydu. Kökü bir toprak ağasına dayanıyordu. Tabi ki yeğeni ve onun babası dindar bir dünyada büyüdü.

Kendi görüşü, onunla az çok aynıydı. Kardeş kavgasının o da farkındaydı. Ancak devrimcilerin tümünün dinsiz olduğunu zannediyordu. "Bunlar ahlaksız, dinsiz." diyordu.

Mehmet, "İki taraf da insanlık için bu ülke için iyi şeyler düşünüyorlar, bu kardeş kavgasını durdurun." dedi. Yeğeni hak veriyordu ama bir noktada takılıyordu.

"Niye bunlar ateist, niye halklara özgürlük diye bağırıyorlar?" diyordu. "Türklüğümüzü unuttular, geleneklerimiz var, Osmanlıyı eski büyük Türk devletlerini unuttular." diyordu.

Mehmet yanlış düşündüğünü anlatmaya çalıştı. "Onlar da iyi insanlar, aranızda en önemli fark, onların öncelikle işçileri düşünmeleri. Onlara aşırı bir Türk milliyetçiliği ırkçılık gibi geliyor. 'Türkiye'de yaşayan her ırka sahip çıkmalı.' diyorlar. Bunun neresi kötü?" diye savundu.

Yeğeni çok gençti, daha yeni askerden gelmişti. Ona sen çok gençsin olaylara karışma, demek istedi. Bir tarafın diğer tarafa saldırması olayları büyütüyordu. Saldırıya uğrayan karşı tarafa düşman oluyor, belki silahlanıyordu. Bunları anlatmaya çalıştı. Ama o daha çok gençti ve Osmanlı beylerinin eski geleneklerini hâlâ üzerinde taşıyordu. Sonuç alamadı.

Mehmet o akşam gün batarken tek başına Paşabayır'daki eski tepelerine oturdu. Limana, gemilere baktı. Sağdıcının yanında olması, o anda onun için o kadar önemliydi ki! O olsaydı onunla dertleşebilirdi. Bir tek ona açılabilirdi. Elçin'in kötü bir niyeti yokmuş, folklordan bir arkadaşıymış derdi. Hikmet onu teselli eder, "Boş ver oğlum, milletin ağzı torba değil ki sıkasın, kapatasın, sen kendi sevgine bak, evlen gitsin şu kızla." derdi. Hikmet'i çok aradı. On beş yaşlarından beri oturdukları o tepede, tek başına boynu bükük oturdu. O anda ne gemileri ne denizleri ne okyanusu ne dünya insanlarını ne de her limanda bir sevgiliyi düşünüyordu. Aklında sadece Elçin ve derdini anlatmak istediği sağdıcı vardı.

Bandırma'ya Elçin'le birlikte geldiklerinden beri, hiçbir gece Elçin'in penceresinin altına gitmemişti. Bir kez gündüz görüşmüşler, Elçin onu bir fotoğrafçıya götürmüştü. Sanki gel seninle olan sevgimizi ölümsüzleştirelim der gibi onunla stüdyo fotoğrafları çektirmişlerdi. El ele, oturarak, ayakta, boy boy, sanki nikâh fotoğraflarıydı. Elçin, tüm Bandırma'ya seslenmek istiyordu, "Siz ne derseniz deyin, ben bu adamı çok seviyorum."

Bu işin içinden nasıl çıkacaktı. Elçin'in hatasını kabul etse bile, yüreği eskisi gibi onun için çarpacak mıydı? Onu tekrar bulutların üstüne taşıyıp başının tacı yapabilecek miydi? Bunları düşünüyordu.

Saat gecenin on birine kadar oturdu. Tek başına. Limanın ve şehrin ışıkları sanki hiçbir şey olmamış gibi yanıyorlardı. Uzaklardan Tatlısu Kö-

yü'nün ışıkları ona göz kırpıyordu. O mektup, onu beş yaş çökertmişti. İçindeki yaşama sevinci, Elçin'e duyduğu sevgi, yaralanmıştı.

Bu sırada Hikmet, gece vardiyasına çıkıyordu. Saat on ikide serdümenden nöbeti alacaktı. Sabah dörde kadar nöbeti vardı. Yemen'den ve Sudan'dan yük almışlar, Kızıldeniz'den kuzeye yol alıyorlardı. Sabah gün ağardığında Süveyş Kanalı'ndan geçip Akdeniz'e açılacaklardı.

Dümeni devir aldığında o da Bandırma'yı düşünmeye başladı. Türkiye'ye dönüyorlardı. Sıla özlemi omuzlarına çökmüştü. "İnşallah Bandırma'ya uğrarız. Belki bir hafta izin alırım." diye düşünüyordu.

Evet, tonla limana uğramışlardı ama öyle sevgili falan yoktu hayatlarında. İlişki başlamadan bitiyordu limanlarda. En fazla üç gün kalıyorlardı. Tanışana kadar sefere çıkıyorlardı. Çok sıkışırlarsa fahişelerle kadın özlemlerini dindiriyorlardı. Son zamanlarda Afrika limanlarına gitmeye başlamışlardı, oralarda fahişe de bulamıyorlardı. Yani gemicilik, çocukluklarındaki gibi harika değildi.

Artık gemideki hayat sıkmaya başlamıştı. Maaşları da doğru dürüst ödenmemişti. Bir yıllık maaşları içeride duruyordu. Her ay, maaşın üçte birini ödüyorlardı. Sözde gemiden ayrılınca hepsini toptan alacaklardı. Ancak bu onları geriyordu. Ya ödemezlerse?

En çok canlarını sıkan gerçek de almaları gerekenle onlara vermek istedikleri arasındaki farktı. Beş yüz dolar eksik ödeyeceklerdi. İki yılda on iki bin dolar eksik alacaklardı. Hâlbuki diğer gemilerde durum farklıydı. İtalyanlar onları kandırıyorlardı. Bir uluslararası gemiciler sendikasının olduğunu duymuşlardı. O sendikaya nasıl ulaşacaklar, ne yapacaklar, daha ne kadar çalışacaklardı, bilmiyorlardı.

Mehmet, pazar günü İstanbul'a döndü. Eskiden memleketinden zor ayrılırdı. Şimdi bir an önce gitmek istiyordu. Bu dedikoducu küçük şehir insanlarından kaçmak istiyordu.

1978 Temmuzu

Mehmet artık dünyayı, hayatı umursamaz yaşıyordu. İşine düzenli gidiyordu. Patronu tatile çıkmıştı. Onunla birlikte birkaç genç mühendis, ellerindeki projeleri yapmaya devam ediyorlardı.

Yazın İstanbul çok sıkıcı geldi. Sevil'le arkadaşı memleketlerine gittiler. Arkadaşları ortada yoktu. Kimileri tatile çıkmış, kimileri çalışıyordu. Bir tek hafta sonları halıcı arkadaşı Fikret'e gidiyordu.

Nuruosmaniye, yazın şenlenmişti. Turistler çoğalmıştı. O da İngilizce konuşmaya az çok başladı. Pratik yapmak için turistlere laf atıyordu. Halı mağazasının önünde dikiliyorlar, geçen turistleri içeriye almaya çalışıyorlardı. Böylece oyalanıyordu.

1978 Ağustosu

Elçin bir kez daha mektup yazmış, o cevap yazmayınca bir daha yazmamıştı. Mehmet her şeyi zamana bırakmıştı. Aldırmazlık sarmıştı tüm benliğini.

Bir gün Cemberlitaş'ta sinemaya gitti. Tek başına bir film seyretmek istemişti. Arada tuvalete gitti. Yazın İstanbul'da fazla insan olmuyordu. Sinemada bomboştu.

Sinemanın tuvaletinde işini tam bitirmişti ki bir sokak serserisi adam tuvalete girdi. Elinde bira şişesi vardı. Kabadayı tavırlarla sanki onu korkutmak istiyormuş gibi bir hâli vardı. Mehmet elini yıkarken yanına geldi. Mehmet'ten para istedi. Ağzı leş gibi içki kokuyordu.

Mehmet bunu içtenlikle, ricayla istese ona para verirdi. Ancak onun başka bir tavrı vardı. Onu korkutarak para istiyordu. Mehmet onu tersledi.

Adam elinde tuttuğu şişeyi ters çevirip boynundan tuttu ve üzerine yürüdü. Otuz beş yaşlarında kalıplı bir adamdı. Karşısında yüzü parlak yirmi dört yaşında bir genç vardı. Ondan korkmuyor, tam tersi Mehmet'in korkacağını zannediyordu.

Mehmet, o adamı, birileri elinden alana kadar dövdü. Öyle bir hırslanmış, öyle fena dövmüştü ki adamı elinden kurtardıklarında gözü, burnu, kaşı patlamıştı. Adamın elindeki şişeyi almış, kafasında kırmıştı. Neyse ki onu öldürmeden elinden aldılar. En az bir hafta kendine gelemezdi.

Mehmet o sokak kabadayısına vururken üç yıldır İstanbul'da yaşadığı öğrenci korkularının, Elçin'in içinde yarattığı fırtınaların, dedikoduların, yediği dayağın, yani içinde ne kötü hatıra varsa onların acısını çıkarıyordu.

Hikmet'in Bandırma'ya iki günlüğüne uğradığını öğrendi. Ancak çalışıyordu. Gidemezdi.

1978 Eylülü

Okullar açılacaktı. Çalıştığı iş yerinde işler azalmıştı. Patron teşekkür ederek onun işine son verdi. Çünkü Türkiye'de işlerde bir durgunluk başlamıştı. Doğru dürüst proje alamamıştı. Çaresiz yanındaki bazı elemanları işten çıkardı. Mehmet yine işsiz kalmıştı.

O da okul açılmadan Elçin'le Ankara'ya gitmek için Bursa'ya gitti. Her şeye rağmen onu çok özlemişti. Her yıl yaptıkları gibi Bandırma'dan Elçin Bursa'ya kadar yalnız geldi ve orada buluştular. Sonra birlikte gittiler Ankara'ya.

Yolda hiç o olayı konuşmadılar. Artık fazla konuşmuyorlardı. Sanki yaşlanmış iki olgun insan gibi sessiz ve sakindiler. Yine de vücutları mıknatıs gibi birbirlerini çekiyordu. Yolda, sarıldılar, sokuldular birbirlerine.

Elçin eskiden, "Gelme, Ankara tehlikeli!" diyordu ama Mehmet bunu yanlış anlar diye hiç ses çıkarmamıştı. Mehmet de aslında onu bir an önce İstanbul'a götürmek istiyordu. Ona ve çekici dişiliğine susamıştı. Onunla vücudu, beyni, ruhu sevişmek istiyordu. Ancak, bir şeyler yapmalıydı, acı çekiyordu, Elçin'e olan güveni sarsılmıştı. Sanki yine Ankara'ya yalnız giderse hata yapacaktı.

Belki, eski güzel günlerin duyguları geri gelirdi. Ankara'da bir çözüm olmalıydı. İlk aklına gelen kendine bu haberi veren arkadaşıyla Elçin'i karşılaştırmaktı Sanki onları yüzleştirecek ve Elçin'in kendi savunmasını yapmasını sağlayacaktı. Belki Bandırma'ya bıraktığı kötü izlenimi silerdi.

Elçin'i yurda yerleştirdi. Sözleştiler, Mehmet eski arkadaşlarını bulacaktı. Kalacak yerini hazırlayacak, sonra onu arayacak, bir yerlerde buluşacaklardı.

Aslında Elçin bilmiyordu, Mehmet'in başka bir planı vardı. O, Gökhan'ı bulacak ve Elçin'i çağırıp onları yüzleştirecekti.

Gökhan'ı derneğinde buldu. Ondan rica etti. Elçin'i o erkekle gördüğü pastaneye gittiler. Gökhan'a da bir şey söylemedi. Sadece, hangi pastane-

de gördün, beni oraya götürür müsün ve detaylı anlatır mısın diye rica etmişti.

Beşevler yolu üzerinde Tandoğan civarında bir yerdeydi. Pastaneye geldiler. Mehmet, "Gel oturalım sana çay ısmarlayayım." dedi. Oturdular. Çayları söylediler. Konuyu açmak için, Gökhan'a sordu.

– Gökhan, şimdi bana o günü detaylı anlatır mısın?

– Mehmet biz bir grup arkadaşla afişlemeye bu bölgeye gelmiştik. Gece saat on ikiden sonra afiş asacağız. Bu meydanın çevresinde toplandık. Saat on ikide buluşacağız ve afişleme başlayacak.

Mehmet onu dinlerken içinden kinleniyordu. "Peki, o güzelim devrimi yapmak için bu savaşı verirken niye karı gibi dedikodu yaptın? Hadi bana yazdın, anladık beni korumak için, peki niye Bandırma'ya bu haberi ulaştırdın?" diye içinden geçiriyordu.

Gökhan ballandıra ballandıra anlatıyordu. Bir marifet yapmış gibi,

– Ben de bir iki arkadaşla bu pastane de oyalanmaya geldim. Saat gece on birdi. İçeriye girip bir kenara oturduktan sonra senin Elçin'i gördüm. Bak şu dipteki köşede oturuyorlardı. Yanında otuz yaşına yakın yakışıklı bir adam vardı.

– Ne yapıyorlardı?

– Vallahi el ele değillerdi ama çok samimi bir hâlleri vardı. Senin kızın kahkahaları bizim masaya kadar geliyordu. Bir müddet sonra Elçin beni gördü. Belli ki telaşlandı. O kahkahaları, neşesi falan kalmadı. Yanındaki de herhâlde anladı ki ciddileştiler.

Sanki anlatırken ağzı sulanıyordu. Zevk mi alıyordu ne? Koca iki yüreği yıktığını, koca bir aşkı söndürdüğünü, belki o iki seven insanın birlikte yaşayacakları koca bir ömrü, doğacak çocuklarını, birbirini deli gibi seven iki gencin neslini yok ediyordu, farkında değildi.

Mehmet yüreğinin, içindeki aşkla utangaç, bir kenara çekildiğini hissediyordu. O, ne bir devrimci ne bir ülkücü ne bir akıncıydı ama Ferhat kadar Şirin'ini seviyordu. Bu muydu onun kabahati?

Güçlükle sordu:

– Peki Gökhan, niye selam vermedin? Yanlarına gidip o adamla tanışmadın? Belki ne olduğunu o zaman daha iyi anlamaz mıydın?

– Mehmet ben seni düşündüm, belki kendimi saklayarak ne yapacaklarını daha iyi anlardım.

– Peki peki, sonra?

– Elçin beni görmüştü zaten artık yapacak bir şey kalmadı. Bir dakikaya kalmadı kalkıp gittiler.

– Elçin sana selam vermedi mi?

– Beni gördükten sonra bir iki kez denedi ama ben başımı çevirdim. Şimdi tanımadığım bir herifle yakışık almaz diye düşündüm.

Elçin arkadaşını aldatmıştı ya, hem de bir herifle!..

– Peki sonra, nasıl çıktılar, samimi miydiler?

– Çıkarken adam kolundan tutuyordu.

– Daha fazla görebildin mi?

– Yok, biz sohbete daldık, onlar da dışarıda kayboldular.

Mehmet biraz hesap sormak istiyordu arkadaşından.

– Sen Bandırma'ya hiç gittin mi?

– Yok, bir yıldır gitmiyorum.

– Peki, bu olayı bana mektupta yazdın, başkasına anlattın mı?

Gökhan biraz düşündü.

– Yok anlatmadım.

Bir an sustular. Mehmet gözlerinin içine bakıyordu. Bana doğruyu söyle Gökhan, diyordu gözleri.

Gökhan dayanamadı, vicdanı sızladı.

– Özür, sadece dernekte bir kız arkadaşa anlattım. Senin onu ne kadar sevdiğini bildiğim için biraz dert yandım kıza.

– Hangi kıza? Mehmet bunu sorarken gerçekten kızmıştı. Âdeta onu haşladı.

– Yahu hani sen derneğe geldiğinde pencerede yanımda oturan vardı ya!

– Şu diz dize olduğun?

– Evet.

– Niye Gökhan, niye?

– Yahu o kızdan bir kötülük gelmez ki!

– Neden?

Gökhan'ın yüzü kızarmaya başlamıştı.

– Şey!

– Ne?

– O kızla şimdi çıkıyorum.

– Ulan, hani ona bacı diyordun.

– Sonra birbirimizi sevdiğimizi anladık.

– Gördün mü, ben sana devrimci ahlak palavrasıyla hem kendinizi hem de başkalarını kandırıyorsunuz demedim mi? O gün bana kızmıştın. Ne oldu o bacı, şimdi koynunda mı?

Mehmet ağır konuşmuştu kasıtlı olarak. Bu Gökhan mı belirleyecekti insanların ahlakını? Kendisine gelince koca bir yıl bacı dediği kızla sonra ilişki kuracaktı. Şimdi de utanmadan Elçin'i çoktan yargılamış onu ahlaksızlar katına aktarmıştı?

– Hop Mehmet o kız senin yengen olacak dikkatli konuşsana!

– Ya, şimdi zoruna gitti di mi? Bana üşenmeden doğru dürüst mektup yazmadığın hâlde mektup yazıp benim sevgili mi yargıla, sonra benim kızıma saygı göster de... Bu mu senin ahlakın? Eğer buysa senin ve senin gibilerin ahlakı, sizin olsun, ben ahlaksız olmayı yeğlerim.

– Beyahu arkadaşım, ben sana kötülük mü yaptım şimdi? Evlenmeyi düşündüğün kızı bir erkekle görüp sana bildirmese miydim?

– Bana bildirdin, halt ettin. Şimdi benim gönlüm kırık. Sevgim zedelendi. Hadi bana yazdın, hadi ben göğüsleyeyim, fakat tüm Bandırma duymuş, buna ne dersin? Şimdi, o kız için tüm Bandırma insanı kötü gözle bakıyor. Yakın arkadaşlarım bile çoktan yargılamışlar, "Sana o kız yaramaz." diyorlar. Bu mu beni kollamak, bir kızı karalamak bu kadar kolay mı?

– Yahu nereden duydu bu Bandırma?

– Sen sevgiline bahsettin ya!

– Ne olmuş, ondan bir kötülük gelmez.

– Peki, sana soruyorum Gökhan, o kızın başka kız arkadaşları yok mu?

– Var tabii.

– Peki hatırla bakalım, o kızlar bizim Bandırmalı senin hukukta okuyan çocuklarla arkadaşlıkları var mı? Onlar seni tanıyorlar.

Gökhan'ın gerçekten yüzü kıpkırmızı oldu. Zaten sarışın, beyaz yüzlüydü, yaptığı marifeti anladı. Utanarak gerçeği söyledi.

– Evet, benimkinin samimi bir kız arkadaşıyla çıkıyor o arkadaş.

– Ya, gördün mü? Seninki kız arkadaşına anlattı ya da beraberlerken anlattı, o da Bandırma'ya taşıdı. Oğlum bizim aşkımızı Bandırma'da bilmeyen yok. Ben Elçin'i onlarla tanıştırmadıysam da olayı biliyorlardır. Üç yıldır Ankara'ya gelip gidiyorum. Onlarda kalıyorum. Bazen Elçin'le beni gördüler. Elçin'i de niye tanımasınlar? Hepimiz Bandırma'da büyüdük.

Gökhan, işin bu kadar büyüyeceğini bilseydi belki yapmazdı. Ama içindeki feodal yapı yok olmadan devrim yapmaya kalktığı gibi bunu da düşünememişti. O feodal gelenekler değil miydi, arkadaşının ahlaksız bir kızla evlenmesine engel olma isteği?

– İyi düşün Gökhan, sen mutlaka bir yerde daha konuşmuşsundur. Belki iyi bir marifet yapmış gibi beni koruduğunu anlatmışsındır birilerine. Sen bana iyilik yaptığını düşündün. Bu senin hâlâ içinde olan feodal gelenek, töre senin kabahatin yok! Yine o gelenekler, bizim aşkımızı bitirecek. Çünkü maalesef bende de var o feodal ahlak, tutuculuk. Herhâlde göğüsleyemeyeceğim ve yaşamım boyunca mutlu olamayacağım.

Gökhan artık vicdan azabı çekiyordu. Niye işgüzarlık etmişti? Keşke bıraksaydı. Kız aldatsa bile bunu Mehmet kendisi anlasaydı.

Kız arkadaşı ve onun samimi arkadaşının çıktığı olan Bandırmalı ortak arkadaşlarıyla birlikte bazen bir araya gelmişlerdi. Aklına Elçin hakkında konuştukları gelmişti. Kızlar konuyu açmışlar onlar da Elçin'i yargılamışlar, yermişlerdi. Utandı. Pişman oldu. Ama olan olmuştu.

Mehmet son umutla, gizlice Elçin'i çağırdı. Gökhan'ın haberi yoktu. Elçin'in kendisini yüz yüze savunmasını istiyordu. Hadi Gökhan olayın masum bir gece dönüşü olduğunu anlardı. Ama Bandırma, kendi çocuğu Bandırmalı bir kızı çoktan yargılamıştı. Belki, belki, belki...

Elçin yarım saat içinde hemen geldi. Mehmet pastaneyi tarif edince anlamıştı. İkisinin dönüm noktası olan o meşum pastanede Mehmet onu bekliyordu. O da sonuna kadar mücadele edecekti. Umutla koştu, geldi.

İçeri girer girmez Gökhan'ı gördü. Mehmet o güzel yüzün bu kadar çirkinleştiğini ilk defa görüyordu. Ona bakmadan, Gökhan'dan gözünü ayırmadan, sanki boğazına sıkacak gibi hışımla oturdu.

Gökhan da onu görünce tuzağa düştü zannetti kendini. Mehmet'e bir

şeyler söylemeye çalıştı. Ancak Elçin çoktan yanına oturmuştu ve selam falan vermeden,

– Vay, meşhur dedikoducu Gökhan burada ha?

Gökhan, Mehmet'e güvenip gelmişti, zaten pişmandı, içinden "Ulan Mehmet ne yaptın bana, şimdi bu kızın yüzüne ne söyleyeceğim?" diye düşünüp duruyordu.

– Merhaba Elçin, nasılsın? diyebildi.

– Bırak şimdi hâl hatırı! Sen nasıl üşenmeden Mehmet'e bir halt etmişim gibi mektup yazarsın?

– Elçin ben kötü bir şey yazmadım ki...

– Daha ne yazacaksın, seninki bir erkekle baş başa oturuyordu, demişsin?

– Yalan mı?

– Yalan mı? Sana mı kaldı benim namusumu, Mehmet'in onurunu korumak?

Gökhan çok sıkışmıştı. Gözleriyle Mehmet'ten yardım istedi. Mehmet ona hak verdi.

– Elçin tamam güzelim. Sakin ol. Şimdi hep beraber olayın gerçeğini bulalım. Bu tuzağı ikinize de ben hazırladım. Özür dilerim. Ancak içimde bir umut var, belki hiç olmazsa Gökhan anlar ve senin onurunu kurtarırım diye.

– Tamam Mehmet, tamam sevgilim. Hadi, Gökhan anladı, peki Bandırma ne olacak? Ben de duydum Bandırma'daki dedikoduları. Benim için kimse iyi düşünmüyor artık. Hatta anneme kadar gelmiş haber. Kadıncağız ağlayıp anlattı. Bütün bunları kim temizleyecek?

– Elçin şimdi bu bizim sorunumuz, benim senden ricam, bana anlattıklarını Gökhan'a anlat. Onun anlaması ya da anlamaması benim umurumda değil. Ancak senin içinde kalmasın, kendini savun en azından Gökhan'a da anlatmış ol. Belki senin içinde kalır. Sonra biz aramızda halledeceğiz.

Elçin, elinden geldiğince folkloru, yanındaki adamın folklor hocası olduğunu, o gece geç kaldığı için onu götürmek istediğini anlattı. İçini boşalttı. Gökhan da onu anladığını, yanlış düşündüğünü kabul etti. Özür di-

ledi. Sonra gitti. Onlar baş başa kaldılar, bakalım altından kalkabilecekler miydi?

Mehmet İstanbul'a dönmek istiyordu. Elçin onu bırakmadı. Son bir savunma hazırlamıştı. Onu Mehmet'e anlattı.

– Mehmet ne olur gitmeden bir telefon et!

– Nereye?

– O folklor hocama.

– Ne?

– Sana gelmeden onu aradım. Durumu anlattım. Yardım istedim. İstersen ona gidelim. İstersen telefon et.

– Neden?

– Ben anlattım, aramızda bir şey olmadığını, bir de o anlatsın. Emin ol!

Mehmet'in üzüntüsü bir kat daha arttı. Ne halt etmişti bu kız? Şimdi, hiç tanımadığı bir adama, "Ne olur söyler misin, benim sevdiğimle ilişkin var mı?" diye nasıl sorardı? Bu onun için bir erkeğe karşı gösterebilecek en büyük zayıflıktı. Şimdi o tuzağa düşmüştü.

Yıllar önce bir gencin Bandırma'da yanına gelip ağlamaklı sorduğu soruyu hatırladı. Onun daha önce çıktığı kızı sonra o sevmişti. Evleneceklerdi. Yalvarırcasına sormuştu. Aranızda ne geçti diye? O zaman ona ne cevap verse o genç içindeki aşkla doğruluğuna inanmayacaktı. Önemli olan o gencin içindeki tabuları yıkmasıydı. Evet, bir şeyler oldu dese işine gelmeyecek ona inanmayacaktı, yok hiçbir şey olmadı dese içinde kuşku kalacaktı. Önemli olan sevdiğine inanmasıydı O gencin yaşadıklarını şimdi o yaşıyordu.

– Elçin neden yaptın bunu? Bu artık bizim aramızda bir sorun. Biz göğüsleyip aşacağız. Ben sadece Gökhan'a içini boşalt diye seni çağırdım. Ben nasıl boynumu büküp hiç tanımadığım bir erkekten yardım isterim? Senin için, her şeyim için...

Elçin yalvarır gibi bakıyordu. Zavallı kız onuru için direniyordu. Aslında ortada tek bir hata vardı. Her insanın yapabileceği insani bir zaaf!

Elçin yalvardı. Mehmet kıramadı. Telefon ettiler. Adam, Mehmet'e, telefonda uygun bir üslupla olayın basit bir yanlış anlama olduğunu anlattı.

Tabi ki kızı beğendiğini, onun da umut verircesine yaklaşmasına izin

verdiğini, ancak son noktada tam arkadaşlık teklif edecekken kızın çark ettiğini nasıl anlatsındı?

Mehmet tüm olayın, bir genç kızın beğenilme tutkusuna yenilmesinden doğduğunu biliyordu. Gerisi önemli değildi. Elçin'in bir ilişki yaşamadığını biliyordu. Ancak bu zaafını kabul edebilecek miydi?

Elçin'e döndü.

– Hazırlan, İstanbul'a gidiyoruz.

Elçin'in yarın açılacak okulu umurunda değildi. Yurda sadece telefon etti. Merak etmesinler diye. Birlikte İstanbul'a geldiler.

Mehmet yolda hiçbir şey konuşmadı. Uzun uzun konuşup Elçin'e içini dökmek istiyordu. Sabah evine vardılar. Yolda ikisi de uyuyamamış, sürekli düşünmüşlerdi. Hiç uykuları yoktu.

Eve girdiler. Mehmet, Elçin'in her evine geldiğinde, ona aldığı terlikleri eliyle ona verirdi. Yine, terlikleri ayağına giydirmek için portmantoya eğildi. Terlikleri aldı.

İşte o anda içinde inanılmaz bir acı duydu. Bir elinde tanrıçasının terlikleri, içinde nasıl bir kadın zaafı göstermesinin isyanı, diğer eliyle Elçin'e, kendinin de kontrol edemediği bir tokat vurdu. İlk defa ona vuruyordu.

Elçin hıçkırarak ağlamaya başladı. Yalın ayak içeriye koştu. Bir yatağın üzerine kendini attı. Sarsılarak ağlıyordu.

Mehmet çoktan pişman olmuştu. Ama dokunmadı, bıraktı ağlasın, boşalsın. Keşke o da ağlayabilseydi. İkisi de o kadar dolmuşlardı ki.

Mehmet soğukkanlı bir çay suyu koydu ocağa. Çayın demlenmesini bekledi. Elçin sakinleşmişti. Yüzünü yıkadı. Odadaki masaya gitti oturdu. Dışarıya bomboş bakıyordu.

Mehmet iki çayla odaya geldi. Elçin'in yanına oturdu. Elçin çaya dokunmuyordu bile. Kendi eliyle şekeri attı. Karıştırdı. Eliyle Elçin'in saçlarını okşadı.

– Elçin özür dilerim, ben de anlamadım, nasıl sana vurabildim?

Aslında Mehmet, niye vurduğunu biliyordu. Bir erkeğin bir kadına vurması çaresizliğinin, zayıflığın, acınacak hâlinin göstergesidir. Bir erkek geri dönemeyeceği noktada kadına vurur. Artık olan olmuştur. Kadını kaybettiğini anlamıştır. Geri dönülemeyecek, affedilemeyecek nokta geçil-

miştir. Artık geri dönüş yoktur. Affetse bile ömür boyu içinde bir yara taşıyacaktır. Hiç iyileşmeyen, sürekli acı veren.

Elçin hiç ses çıkarmıyordu. Sadece dışarı bakıyordu.

– Bak Elçin, şimdi seninle uzun konuşacağız. Sana içimi dökeceğim. Beni anlayacağını umuyorum. Lütfen soğukkanlı beni dinle.

Elçin ancak baş salladı.

– Elçin, senin beni aldattığını hiç düşünmedim. Beni kahreden içindeki kadınsı duygularına zayıf düşmen, bir erkeğe zaman ayırman, bir erkeğe umut vermen! Diyelim ki beni aldattın. Dayanamadım bir hata yaptım dedin ve tüm içtenliğinle bana döndün. Bu benim için daha kolay. Bandırma da umurumda olmaz. Çünkü merak etmişsin ya da bir duyguya yenilmişsin ama sonuçlandırmışsın. Maalesef içimizde toplumumuzun yıllardır biriktirdiği tabular var. Bu yüzden hiçbir genç, erkek ya da kız, doğru dürüst karşı cinsi tanımadan evlilikler yapıyor. Sonra da karşı cinse olan merak tekrar alevleniyor. Evlilikler sakatlanıyor. Bu yüzden ben, şu gösterdiğin zaafı bir daha göstermeyeceğinden emin olamıyorum. Çünkü ikimiz de çok genciz. Ben yirmi dört, sen yirmi ikiye bastın. Bir gün evlendik. İkimizin birbirimize olan hasreti sonuna kadar bitti. O zaman senin, doğru dürüst erkek tanımamış iç dünyan yine böyle bir zaaf gösterirse bir daha katlanamam. O gün çok geç kalınmış olur. Sen benim tanrıçamsın. Ne yazık ki ben mükemmeliyetçiyim. Bu benim hasta ruhum. Bir insanı sevdim mi onu tanrı yerine koyuyorum. Seni de bir tanrıça zannettim. Kusursuz, hiçbir insani zaafı olmayan! Ayrıca, biliyorum bu tek taraflı erkek dünyasının egosu. Ben bile kendimi kanıtlamak için seni sevdiğim hâlde iki kızla ilişki kurdum. Bu bir zaaftı, insani. Kendimce sana kendimi hazırlıyordum. Karşı cinse olan merakım sonuna kadar bitsin istiyordum. Tamam, bunu kendime hak görüyorum da sana katlanamıyorum. Seni paylaşmak bana dayanılmaz geliyor. Bu biz erkeklerin tek taraflı bir tabusu! Bu haksızlık, biliyorum ama yenemiyorum.

Elçin kendini savunmak istedi.

– Ama sana anlattım, sadece o gece...

– Yok sevgilim, sadece o gece değil. Bana ne söylersen söyle, benim için tek gerçek var. Sen kadınsı duygularına yenildin. Yakışıklı, olgun bir

hocanın, çekici bir erkeğin de seni beğenip beğenmediğini anlamak istedin. Bunu anlayabilmek için ona umut verdin. Zaman ayırdın. Ona oyun oynadın, sana teklif yapabilecek kıvama gelince ve teklifi yapınca çark ettin. Belki onu tersledin. Dün akşam rica ettin. 'Biliyorsun, teklifini kabul etmedim. Sen beni yanlış anlamıştın. Şimdi bunu sözlüme anlatır mısın?' dedin. O da sonuçta bir insan, yardım etmek istedi. Ancak artık aramızda senin yaşamak istediğin oyunun ortaya çıkardığı bir erkek ruhu var. Evlendik. Yıllar geçti. Çocuklarımız var. Ben bir yerde müdürüm, sen de saygın bir öğretmen. Bir gün Ankara'ya bir açılış kokteyline davetliyiz. Karı koca insanlarla tanıştırılıyoruz. Birden karşımıza bu senin folklor hocan çıkıyor. Seni görüyor ve bana elini uzatıyor, kinayeli, 'Vay Elçin demek senin kocan, hani şu yıllar önce telefonda konuştuğumuz meşhur sözlün Mehmet Bey ha?' derse? işte bunu kabullenemiyorum."

Elçin boynunu büktü. Savunacak bir şey kalmamıştı. Evet, beğenilmek büyüsüne kapılmıştı.

Mehmet:

– Beni anladın mı?

– Anladım.

– Peki, sana niye vurdum?

– Kızgındın.

– Hayır, ben sana kızdığımdan değil, çaresizliğimden vurdum. Kendimi çok zayıf hissettim. İçimde dönülmez bir duygu hissettim. Artık yıkılmıştım. O terlikleri sana giydirirken bulutlarımın üzerindeki tanrıçaya tapıyordum. Ancak sen bulutların üzerinde değildin, yeryüzüne inmiştin. Seni kendi gökyüzümde bulamayınca seni kaybettiğimi anladım. Sana niye yeryüzüne indin, diye vurdum.

– Mehmet seni seviyorum, ne olacak? Beni affetmeyecek misin?

– Elçin bana zaman ver. Atalarımızdan bize aktarılmış tabuları yıkmam için zamana ihtiyacım var. Bilmiyorum neden? Türk erkeğinin bir kutsal kadını var bir de ciddiye almadığı. Kutsalı, bir ana, annesi, bir kız kardeş, kadını, çocuklarının annesi. Ciddiye almadığı ise cinsel meta. Seni kutsala koydum, şimdi düşlerimin değil, gerçek bir kadın olduğunu anladım. Bunu kabullenmem için ne olur zaman ver.

Artık konunun kapanmasını istiyordu. Sorun ona aitti artık. Ya içindeki tabuları yıkacak, her şeyi kabullenecekti ya da bu kızdan ayrılacaktı.

İkisi de daha fazla birbirlerinin vücutlarının çekiciliğine direnemediler. Seviştiler.

Elçin ertesi gün tek başına Ankara'ya döndü. Bakalım günler ne gösterecekti?

Sevil'le arkadaşı memleketlerinden geri dönmüşlerdi. Bir hafta sonu yine ona geldiler. Mehmet, Sevil'i yandaki odaya aldı ve ona gerçeklerini anlatma gereksinimi duydu.

– Sevil sana anlatacaklarım var. Ne olur bana kırılma.

– Hayırdır Mehmet?

– Bak Sevil, seninle bir arkadaşlığımız başladı ama sana dürüst olmadım, şimdi sana gerçeklerimi anlatmak istiyorum.

– Tamam.

– Sevil, ben seninle gerçekten doğal, samimi ama sadece erkeklik dürtülerimle yaklaştım. Seni sevdiğimi düşünme.

– Tamam, ben de doğal içgüdülerimle sana yaklaştım.

– O zaman güzel, böylece daha kolay, seni üzmeden, sana kendimi anlatabilirim. Sen çok hoş bir kızsın, belki de ileride bir sinema aktrisi olacaksın. Ben de kendimi senin çekiciliğinden alamadım.

– Sağ ol canım, gerçekten o kadar güzel miyim?

– Tabii. İlk buluştuğumuz gün parkta bana çok çekici geldin, seni dürüstçe, doğal dürtülerimle istedim. Sonra biliyorsun, yattık. Ancak ben bir başka kızı her şeyden çok seviyorum. Onunla üç yıldır delicesine bir aşk yaşıyorum. İşte bu noktada sana dürüst davranmadım. Bir ilişki sadece iki vücudun birbirini istemesiyle kalmıyor ki bu yüzden senle şimdi konuşmak istedim."

– Anladım. Merak ettim kim bu kız?

– Hani sizinle eğlendiğimiz gecenin sabahı buraya gelen vardı ya, o!

– Hani kız kardeşindi?

– O yalanı ben uydurmadım. O, kendiliğinden ben zor durumda kalmayayım diye uydurdu.

– Ben de şüphelenmiştim zaten.

– Neyse masum bir yalandı. O, büyük bir olgunlukla beni zor durumda bırakmamak için acele uydurulmuş bir yalan.

– Ee ?

– Şimdi Sevil, ben seni bir arkadaşım olarak görüyorum. Benden daha fazlasını bekleme. Ancak yine bir erkek olarak seni istiyorum. Bunu doğal karşıla, eğer daha ötesini içinde duymayacaksan sorun yok. Yok, bana âşık olacaksan artık görüşmeyelim.

– Mehmet, benim en çok hoşuma giden, senin doğal davranışlarındı. Bir de ilk defa ben de doğal içgüdülerimle hareket ettim. Kural, gelenek, töre, ahlak düşünmeden seninle iki güzel gün geçirdim. Karşılığında hiçbir şey beklemeden ve senin de hiçbir şey beklemediğini bilerek bağlanmadan, kuralsız bir ilişki bana çok güzel geldi. Yalnız benim değil Merve'nin de çok hoşuna gitti. Senin, doğal olmak fikrin, ikimizin de ömrümüz boyunca bir daha yaşayamayacağımız anlardı. Sen kendini sorumlu hissetme. Bize yaşattığın doğal, hiç rol yapmadan, içimizden geldiği gibi yaşadığımız anlar için teşekkür ederiz.

Mehmet'in içi rahatlamıştı. Tanıştıkları günden beri onu doğru kavramıştı bu kız. Böylece bir başka yüreğe karşı sorumluluğu kalktı.

– Sevil beni anladığın için teşekkür ederim.

– Mehmet gel birlikte yarattığımız, hiçbir şey beklemeksizin yaşadığımız arkadaşlığı bozmayalım. Ben senden bir şey beklemiyorum, herhâlde sen de bir erkeği seversem beni yargılamayacak, bana karışmayacaksın di mi?

– Tabi Sevil.

Böylece Mehmet, Sevil, Merve zaman zaman içlerinden geldiği gibi bir araya geldiler, eğlendiler. Hatta seviştiler.

Okul eylülün ortalarında açıldı. Mehmet düzenli okula gitmeye başladı. Kendini derslerine vermeye çalışıyordu ve yine iş arıyordu.

1978 Ekimi

Bir gün ev sahibi amca geldi. Üzgün görünüyordu. Onu yine rakı içmeye davet etti. Atölyesinde oturdular.

– Oğlum yengen huysuzluk yapıyor, bir yeğenimiz var, o gelecekmiş

İstanbul'a. Daireyi ona vermek istiyor. Yaz başından beri kavga ediyoruz ama daha fazla durduramıyorum. dedi.

– Peki amca, ne zaman çıkmamı istiyorsun?

– Vallahi yengene kalsa hemen ama ben seni bu ay için idare ederim. Kusura bakma evladım, kasım ayında çıkman lazım.

– Tamam amca, bugüne kadar yaptıkların için teşekkür ederim.

Böylece bir de ev sorunu çıktı. İşsizdi. Türkiye'de bir ekonomik sıkıntıdır gidiyordu. Piyasa durgundu. Babası tekrar para gönderiyordu. Gönderdiği para bin beş yüz lirayı geçemiyordu. Ev kiraları bin beş yüz liradan aşağı değildi.

Okulda artık arkadaşlıklar ilerlemişti. Onlara durumu açtı. Ancak kimsenin durumu çok iyi değildi ki. Kimisi ailesiyle kimisi yurtta, kimisi beş arkadaş bir arada kalıyorlardı. Hiçbir öğrenci evinde kendine bir yer bulamadı.

Bir de eski hukuk kitapları satan ofisteki arkadaşlarına uğradı. Onlara da sordu. Sonunda Rafet'in arkadaşı Metin, ailesiyle yaşadığı hâlde ben de katılırım dedi bu eve. İki kişi olmuşlardı.

Mehmet ev aramaya başladı. Ancak öğrenciye ev vermiyorlardı. Tutabileceği evler de lükstü. Kiraları iki bin beş yüz liraya çıkıyordu. Şimdiki evi küçücüktü. Bu yüzden kirası bin beş yüz liraydı. Mehmet ev aradıkça anladı ki en az iki bin lira kira parası gerekiyordu. Bin beş yüz lirayla mümkün değildi. Zaten bin lirası yemesi, içmesi, okula gidip gelmesine ancak yetiyordu.

Halıcı arkadaşından da yardım istedi. O da söz verdi, evin masrafına katılacaktı. Üç kişi olmuşlardı. Ancak Mehmet beş yüz verebileceğine göre dört kişi olmaları gerekiyordu.

Elçin'le ayda bir mektuplaşıyorlardı. Eskisi gibi yazacak uzun şeyleri yoktu artık. Ah o eski günler.

Yıldız Teknik Üniversitesinde içeride olay olmuyordu artık. Fakat öğrenciler, bilhassa ülkücülerle yapılan kavgaya katılanlar hep bir arada davranıyorlardı. Okul çıkışında birlikte grup hâlinde çıkıyorlardı. Anadolu yakasında oturanlar Üsküdar'dan geçmiyorlardı. Karaköy'e gidip oradan vapura biniyorlardı Kadıköy'e geçip orada dağılıyorlardı.

Mehmet de bu grubun içindeydi. Devrimciler de aralarındaydı. Artık bir dayanışma içindeydiler. Kat sorumluları oluşmuştu aralarından. Bir disiplin içinde hareket ediyorlardı.

Ülkücüler de geliyordu okula. Ancak onları genellikle polis koruyordu. Çünkü azınlıktaydılar artık. Az da olsa akıncılar da vardı okulda. Ancak onlar hiçbir zaman olaylara karışmamışlardı. Hep uzaktan iki tarafın kavgalarını seyretmişlerdi.

Mehmet, "Sonuçta iki taraf birbirini kırıyor, tek bir taraf uzak duruyor, sonuçta kim kazançlı çıkar? Uzak kalan değil mi?" diye düşünüyordu.

Emperyalizmi, dünyayı yönetmeye kalkan güçleri hatırladı. Ajanlar? Tüm insanların içinde oluşan kuşkular gibi onun da içindeki kuşkular yine doğdu.

Arkasındaki insan gölgesi, karartı yine belirdi. Sanki arkasından ona doğru yavaşça sokuluyordu. Arkasına baktı. Kimse yoktu.

Mehmet bazen Orhan'la ya da başka arkadaşlarla Beşiktaş'ta devrimci derneğe de gidiyordu. O günlerde Dev-Sol, Dev-Yol, Dev-Genç popülerdi. Bir de son günlerde Kurtuluş fraksiyonu da popüler olmaya başlamıştı. Mümkün olduğu kadar olaylara katılmayan daha barışçı İlerici Gençlik vardı. Mehmet ise sorsalar da hiçbir bir fraksiyonun içine girmiyordu.

Ancak hepsiyle dostluğu vardı. Ona kalsa ülkücülerle de dostluk yapmak isterdi. Hatta akıncılarla. Çünkü insanların aynı görüşte olmaları, atalarından gelen geleneklerin herkes de aynı olması mümkün değildi. İnsanlık, birçok düşünce zenginliklerinin ortak paydasıyla gelişecekti.

Önemli olan bir ulus olabilmek ve bir bayrağın altında güçlü bir devlet yaratabilmekti. Asıında bir ulusun içinde çeşitli düşüncelerin olması o toplumu geliştirirdi. Çünkü ne kadar yaşam görüşü çeşitliliği varsa o kadar doğru çözümler ortak paydayı oluştururlar ve bu renklilik evrimi hızlandırırdı. Keşke gelişimin kavgaları, acıları olmasaydı.

Bir gün okulda orta merdivenden tanıdığı bir devrimci liderin vurulduğunu öğrendi. Evinden çıkıp sokakta yürürken pusuya düşürmüşler, kaçmış ama arkadan ateş etmişler ve vurulmuştu.

Onunla bir dostlukları olmuştu. Çok iyi bir insandı. Çok üzüldü. Ney-

se ki ölmemişti. İki kurşun yarası almıştı ama Allah onu sevenlerine bağışlamıştı.

1978 Kasımı

Artık evden çıkmalıydı. Hâlâ ev bulamamıştı. Aslında ev bulsa da dördüncü arkadaşı bulamadığı için evi tutamamıştı. Ne yapacaktı çözüm bulamıyordu.

Ev sahibi iki kez geldi. Ev bulamadığını anlattı. Ancak artık kadın da gelmeye başlamıştı. Her akşam eve geldiğinde kapısına dayanıyordu. Ev sahibi amca çok üzülüyordu ama karısını durduramıyordu.

Ortaokul arkadaşı Ömer de Kadıköy'de ailesiyle oturuyordu. Ona yardım etmeye çalıştı. Bir iki kez onun evinde kaldı. Ancak sürekli kalamazdı ki.

Sonunda kendi çabasıyla sığınacak bir yer buldu. Evinin yakınında bir inşaat yapılıyordu. İnşaat yeni bitiriliyordu. Üst katlarda hâlâ sıva çalışmaları devam ediyordu. Alt katlardaki daireler bitmişti. Henüz içinde oturan yoktu. Dairelerin camlarında satılık tabelaları vardı. Gitti o inşaatın müteahhidini buldu.

Durumunu anlattı. Müteahhit ona acıdı. En alttaki bir bodrum dairede kalabileceğini, ancak daire satılırsa çıkmak zorunda olduğunu söyledi. Beş yüz lira kirada anlaştılar.

Mehmet hemen o bomboş, hâlâ inşaat hâlindeki binaya taşındı. Neyse dairesinde su ve elektrik vardı. Ancak sıva ve boyalar yeni bitmişti. Hatta zemin kaplamalarının yapımı sürüyordu. Bir odasına yerleşti.

İlk gece uyuyup kalktığında rutubetten, battaniyesinin, kıyafetlerinin, yere bıraktığı çoraplarının sırılsıklam olduğunu gördü. Sıvalar, boyalar, zemin kaplamaları yeni kuruyorlardı. Bir odada kalıyordu ama diğer odalarda zemin kaplamaları, bazılarında şap yapılıyordu. Çalışan ustalar her gün geliyor o bitmiş bir odada kalıyor onlar da diğer odalarda çalışıyorlardı.

Havalar soğumuştu. Kış bastırmıştı. Bir elektrikli sobayla ısınmaya çalışıyordu. Sonunda o rutubetli ortam onu hasta etti. Fena hâlde grip oldu.

Neyse ki Saadet Hanım teyzesi vardı. Hemen ona koştu. Allah razı olsun, ona evladı gibi baktı. Bir hafta orada kaldı ve iyileşti.

Yine okullarda olaylar başladı. Artık Anadolu'nun bazı şehirlerinden de kötü haberler geliyordu. Öğrenci olaylarına, işçi direnişlerine bir de "Mezhep Kavgaları" katılmıştı. Türkiye her geçen gün daha fazla geriliyordu. Bazı şehirlerde Alevi insanlarımıza baskılar artmıştı. Bu ülke nereye sürüklenmek istiyordu? Halkımız, bilinçlenmenin, gelişmenin, evrimin acılarını yaşarken inşallah tuzağa düşmezdi!

Kasımda henüz okulda bir olay olmamıştı. Dersleri biraz öğrenmeye başlamışlardı. Ama bazen kötü haberler geliyordu. Ülkücülerin okulda yedikleri dayağın altında kalmayacakları biliniyordu. Her an bir olay, bir kavga çıkabilirdi.

Tedbirler alınmıştı. Okulun bazı yerlerine kendilerini koruyacak, sopa, demir saklamışlardı. Eğer ani bir saldırı olursa kat sorumlusu arkadaş yerlerini gösterecek, onlara verecek, onlar da kendilerini koruyacaklardı.

Evet, okulda bir olay olmuyordu ama yine de çok gergindiler. Her gün bir başka okuldan, Ankara'dan, İzmir'den öğrenci kavgalarının, baskınların, kahve taramalarının haberleri geliyordu. Gazeteler, son yıllarda binlerce gencin öldürülmüş olduğunu yazıyorlardı.

Kasımın son haftasında okuldan toplu hâlde çıkıyorlardı. Akşam saat dokuz buçuğa geliyordu. Sınıflardan gelen öğrenciler yine bahçede toplandılar. Mehmet sınıf arkadaşlarıyla birlikte gruba katıldı. Toplu hâlde olmaları onlara güven veriyordu.

Bahçede herkes katılınca ön binanın altından geçip dışarıya çıkmaya başladılar. Üç yüz kadar öğrenci bir aradaydı. Okulun önünde tekrar toplanıyorlar ve topluca Beşiktaş'a iniyorlardı. Orada dağılıyorlardı.

O akşam da okuldan çıktılar. Toplanmaya başladılar. Tekrar Beşiktaş'a doğru Yıldız Yokuşu'ndan aşağıya inmeye başlamışlardı ki aniden silah sesleri duyuldu.

"Takk, tak ta ta taak!"

Mehmet ne olduğunu anlamadan kendini yere attı. Başının üzerinden mermiler geçti. Kızlar bağırmaya başladılar. Bağıranlar kaçışanlar, birbirinin üzerinde yuvarlananlar. Panik içinde çimenlerin, kaldırımın, okulun bahçe duvarının oralarda sığınacak, saklanacak yer arayanlar. Çılgıncasına yokuş aşağı koşanlar.

"Anneciğim, anam yandım, ahhh!" diye bağırtılar. Çığlıklar, ağlamalar. Sürünenler.

Mehmet hafif başını kaldırdı. Kaldırımın yanına yatmıştı. Kendini koruyabileceği bir tümsek aradı. Hiçbir şeyi yoktu. Dümdüz kaldırım ve asfalt.

Karşıya baktı. Dispanser tarafından iki Renault marka arabanın camlarından çıkan tabanca namluları gördü. Arabaların biri beyazdı. Hareket hâlindeydiler. Hızla aşağıya doğru gidiyorlardı. Sonra yok oldular.

Mermi sesleri bitti. Ortalığı bir sessizlik kapladı. Sonra iniltiler ve çığlıklar yine başladı. Okuldan bazı polisler yanlarına geldi. Onlar da ayağa kalkmaya başladılar.

Herkes ayağa kalktı. Kaçanlar kaçmıştı. Yalnız aralarından iki erkek öğrencinin ayağa kalkmadığını gördü. Bir tanesi hiç kımıldamıyordu. Diğeri olduğu yerde debeleniyordu.

Mehmet'in içinde bir baygınlık duygusu belirdi. Korkudan mı, yoksa bir yaradan mı bilmiyordu. Üstünü başını kontrol etti. Yok, hiçbir şeyi yoktu. İçindeki bulantı, o yerde debelenen vücuda karşı duyduğu üzüntüydü. Bir insanın ölümünü ilk kez görüyordu. O genç ölüyordu. Vücut ölüme direniyor, debeleniyordu. Kurbanlık koyun gibi. Bayılacaktı. Bir polis geldi onu kolundan sarstı.

– Dağılın, hadi arkadaşım durma burada!

Polis onu itiyordu. Diğer arkadaşlarını da dağıttılar. Bazıları biraz kendini toplamış bağırıyorlardı.

– Kahrolsun faşistler!

Polis onu zorla itiyordu. Oradan uzaklaştırıyordu. Arkasına bakmaya çalıştı. Kimdi bu yerde yatan iki arkadaş, çevresinde hiç tanıdığı arkadaşı yoktu. Karanlıkta yatanların kim olduğunu anlayamıyordu. Biraz sonra o genç kurbanlardan ikincisi de hareketsiz kaldı. Uzaktan sirenler duyuldu.

Mehmet adeta Yıldız Yokuşu'ndan aşağı yuvarlanır gibi iniyordu. Kızlar ağlıyordu. Kimse fazla konuşmadan hızla Beşiktaş'a iniyorlardı.

Arkasında birkaç insan gölgesi, karartılar yine belirdi. Sanki arkasından ona doğru yavaşça sokuluyorlardı. Arkasına korkuyla baktı. Kimseler yoktu.

Beşiktaş'a inince bir iki arkadaş bir araya geldiler. "İki arkadaş vuruldu." diyorlardı.

Mehmet'in aklından gözünün önünde ölüme direnen vücut hiç gitmiyordu. Karaköy'e geçti. Vapura bindi. Hâlâ içinde bulantı vardı. Mermiler üzerinden geçmişti. Ölüm tam yanındaydı. Belki o ölmemişti ama iki masum genç ölmüştü. Bayılmadan, inşaatın bodrumundaki o uyduruk dairesine vardı.

Ertesi gün gazete almaya cesaret edemedi. Kimler vurulmuştu, acaba ölmüşler miydi? Artık hiçbir şeyin önemi kalmamıştı. Yanında, gencecik çocukları, üniversite öğrencilerini, geleceğin bilim adamlarını, arkadaşlarını vurmuşlardı. İlk kez ölen bir gencin ölüm anını görmüştü. Anlamıştı, vurulan iki genç de ölmüştü. Çünkü birisi hiç hareket etmiyor, biri de kurban gibi debeleniyordu.

İnanın bir insanın ölümünü yazmak o kadar zor ki!

Mehmet dayanamadı, içindeki kine kapıldı. Beşiktaş'ta ki "sol derneğe" gitti. Yolda, "Beni zorla Devrimci yapacak bu acımasız katiller." diye düşünüyordu.

Orada Orhan'ı buldu. Herkes gerçekten kin doluydu. Duygular alevlenmişti. Herkes, "Biz de silahlanacağız bu iş böyle olmuyor." diyorlardı.

İki genç de ölmüştü. Biri Harun'muş, onu uzaktan tanıyordu. Bursalı, tarafsız, iyi bir çocuktu. Elleri kırılsın, ömür boyu vicdanları sızlasın ateş edenlerin. Yazık, yazıklar olsun!..

Mehmet bir köşede onların tartışmalarını seyretti. Bazıları arabaları görmüştü. Bunlar bizim okulun ülkücüleri diyorlardı. Geçen sene yedikleri dayağın intikamını aldılar, diye karar verdiler. Mehmet sessiz dinliyordu.

Mehmet onlara katılmıyordu. Kendi kendine, "O katiller onların okul arkadaşları ülkücüler olamaz, bunlar ancak kışkırtıcı ajanlardır. Bir genç kendi okul arkadaşına bu kadar soğukkanlı ateş edemez." diyordu. Artık herkes silahlanacak, Türkiye kan gölüne dönecek diye düşünmeye başladı. İşte istenen buydu. Bu bir tuzaktı. Türk insanı kardeş kavgasının içine çekilmek isteniyordu.

Orada gördüğü nefret, kendi kinini azalttı. Ben bu kardeş kavgasına katılamam diye karar verdi ve derneği sessizce terk etti.

1978 Aralığı

Okul kapandı, süresiz. Yine ders alamayacakları günler başlamıştı. Mehmet berbat bir evde kalıyordu. Rutubet içinde. Hiçbir zaman ısınamıyordu. Sanki duvarları, tavanı, zemini sudan yapılmış bir odada yaşıyordu. Kış günü bir türlü inşaat kurumuyordu.

Ev konusuna bir çözüm bulmalıydı. Parası yetmiyordu. Bir iş bulmalıydı. Kadıköy'de yeni bir iskele yapılıyordu. Bir şantiye vardı. Oraya gitti. Belki iş bulabilirdi yoksa bu rutubetli evde çürüyüp gidecekti.

Şantiyeden girdi. Önüne gelen ilk işçiye şantiyede kimin yetkili olduğunu sordu. Bir şantiye şefi varmış. Şenol Bey. Ofisini gösterdiler.

Kapıyı çalıp içeri girdi. İçeride kırk yaşlarında bir adam bir makam masasında oturuyordu. Ayakta duran elli yaşlarında, belli ki usta bir inşaat işçisiyle konuşuyordu.

– Affedersiniz Şenol Bey'le görüşebilir miyim?

Masada oturan:

– Benim, buyur kardeş.

– Özür dilerim sizi rahatsız ettim, görüşebilir miyiz?

Bir sandalye gösterdi Şenol Bey. Biraz beklemesini söyledi. Ayaktaki ustaya bir iki talimat verdi Usta dışarı çıkınca ona döndü.

– Söyle bakalım genç kardeş.

– Efendim ben Yıldız Teknik, İnşaat Mühendisliği dördüncü sınıfta okuyorum. İş arıyorum, acaba sizin yanınızda iş var mı?

– Hiç inşaat tecrüben var mı?

– Yok. Sadece mühendislik ofisinde çalıştım.

– Olmadı burası şantiye!

– Abi ben de öğrenmeye geldim. Bir ucundan başlamam lazım.

Şenol Bey'in hoşuna gitmişti bu söz.

– Peki, bizim şantiye sabah sekiz, akşam da iş ne zaman biterse. Sen hem okuyup nasıl çalışacaksın?

– Abi, ben gece bölümünde okuyorum. Zaten okulun doğru dürüst açık olduğu yok.

– Peki, ne görev yapabilirsin?

– Abi, ben ne iş verirseniz yaparım. İnşaat işçiliği bile yaparım.

– Yok canım, sen bir inşaat mühendisi olacaksın, benimle meslektaş olacaksın. Ben de senin gibi gençtim. Bana şef yardımcılığı yapabilir misin?

Mehmet ne yapacağını bilmiyordu ki göze aldı.

– Yaparım abi.

– Kaç para istiyorsun?

– Abi kiramı çıkarsam yeter.

– Ne kadar?

– Bin beş yüz.

– Peki, ben yarın patronla konuşacağım. Eğer kabul ederse işe başlarsın. İki gün sonra bana gel. Senin adın ne

– Mehmet abi.

– Tamam ama işe başlayınca abi yok. Bana Şenol Bey ya da şef diyeceksin. Bir şirkette çalışmayı öğreneceksin. İnşallah seni iyi bir mühendis yaparız.

– Tamam Şenol Bey. İki gün sonra buraya geliyorum.

– Ama sakın öyle çok umutlanma daha patron olur demedi.

– Tamam Şenol Bey.

Mehmet şantiyeden çıkarken havalara uçuyordu. İş bulmuştu. Hem de şantiye şef yardımcılığı. Büroda proje çizmek, hesap yapmak onun hoşuna gitmemişti. O üretmek istiyordu. Beton dökmek istiyordu. Bir yapının ortaya çıkmasını görmek istiyordu.

Sevinç içinde halıcı arkadaşı Fikret'in yanına geçti. Müjdeli haberi ilk önce onunla paylaştı. Ayrıca ev konusunda katılacağından emin oldu. Şimdi iyi bir ev tutabilirdi.

İki gün sonra işe başladı. İskele inşaatı yeni başlamıştı. Denize kalın çelik borular çakılıyordu, öğreneceği o kadar çok şey vardı ki.

İşe başladıktan sonra Kadıköy'e yakın bir yerde bir ev buldu. İki bin lira kirası vardı. Ev sahibi Rum asıllı yaşlı bir kadındı. Bir kızıyla birlikte oturuyordu. Öğrenci olması onu fazla rahatsız etmedi. İki oda bir büyük salonu vardı. Düzgün bir evdi. Salon bölünüp bir odası daha oluyordu. Kontratı yapınca Fikret ve Metin'e haber verdi. İlk cumartesi akşamı ona geldiler. Onlar da kiraya her ay beş yüz lira ile katılacaklardı. Bin lira da o verecekti. Çünkü sürekli evi o kullanıyordu. Beş yüz lira maaşından ka-

lacaktı. Babasına bildirdi. "Artık bana beş yüz göndersen yeter." dedi. Böylece babasını bin lira rahatlattı.

Aralık on beşte yeni evine taşındı.

Yılbaşından önce ve sonrası toplam bir hafta izni vardı. Şefi ona "İşe yeni başladın, bu yılbaşına kadar iyi çalış, sana bu yılbaşında dört gün izin." demişti.

O da akşam saat onlara, bazen on ikilere kadar çalıştı. Şantiyede işçi gündeliklerini, gelen malzemelerin sayımını, depoya giriş kayıtlarını tutmaya başlamıştı. Gündüz ya da akşamları beton dökülürken başında duruyordu. Şenol Bey'in talimatlarını taşıyordu. İlk gün, şefin odasında gördüğü şantiyenin kalfasıydı. Hüseyin Kalfa. Araları gayet iyiydi. Bu çaylak mühendis adayını işçiler de çok sevmişti.

İskelenin ayakları olacak geniş çelik boruları önce denize çakıyorlardı. Sonra içine demir hazırlanarak konuluyordu. En son içine beton dökülüyordu. Böylece üzerine iskeleyi yerleştirecekleri iskele ayakları ortaya çıkıyordu.

İzini hak etti.

Mehmet'in korktukları başına geliyordu. Öğrenci kavgalarıyla başlayan kardeş kavgası, yurttaş kavgası, mezhep kavgaları sürecine girmişti, Kahramanmaraş ve Çorum'da Alevilere saldırılar başladı. Mehmet bundan sonra bu sürecin, din kavgalarına, sonra da ırk kavgalarına dönmesinden korkuyordu. Sonra da herkesin kardeşçe yararlanabileceğini bu bolluk ve bereket ülkesi Türkiye bölünecek ve ortada yararlanacak bir bolluk ve bereket kalmayacaktı. Ortaya çıkan küçük toplulukları gözü dönmüş aç gözlü emperyalistler, yutup yok edeceklerdi.

Gözünün önüne Osmanlının son günlerinde Anadolu'nun paylaşılan haritası geldi.

Gazeteleri okudukça gerçeklere katlanamıyordu. 23-26.12.1978 tarihleri arasında Kahramanmaraş ve Çorum da yüzlerce alevi öldürüldü.

Elçin'e yeni adresini ve işini bir mektupla yazdı. Ona gidecekti. Ancak bunu yazmadı. Kafasında yine planlar vardı. Yılbaşına üç gün kala izne çıktı.

İşten dönünce, bir duş aldı. Biraz yemek yedi. Gece saat on ikide Harem otobüs garındaydı. Gece yola çıkacak, sabah Ankara'da olacaktı. Elçin'in haberi yoktu.

Sabah oradaydı. Saatin sekiz olmasına yakın Elçin'in yurdunun olduğu sokağın başına gitti. Biliyordu bu saatlerde okula gidiyordu Elçin. Köşede kendini göstermeden Elçin'i beklemeye başladı.

Ona olan güvenini tazeleyecekti. Aklınca Elçin'den emin olmak istiyordu. Onu yaklaşık dördüncü yıldan sonra ilk defa izleyecekti.

Elçin gerçekten sekiz buçukta yurttan çıktı. Arkadaşlarıyla beraber güle oynaya sokağın başına doğru gelmeye başladı. Onu gizlice izlemeye başladı.

Elçin, bir kaban altına bir kot giymişti. Genç kızlığının, güzel endamının tüm alımlılığıyla neşe içinde yürüyordu. Onun sağ ayağını hafif içe doğru çevirerek yürümesi ne kadar da hoşuna gitmişti.

"Of güzelim benim, seni ne çok sevdim. Bu yüzden seni bir türlü normal bir kadın gibi göremiyorum, sen de kusursuzluğu arıyorum." diye düşünüyordu.

İçinden koşup boynuna sarılmak geldi. Ancak o, içindeki tüm kuşkuları yenmek, onu tekrar gökyüzünde bulutlarının üzerine çıkarmak istiyordu. Bu yüzden takip edecek, ona olan kuşkularını giderecekti.

Onun neşesine çok kızdı birden. O, ilişkilerinin yıprandığı o mektuptan beri hiç böyle neşeli olmamıştı ki...

Kendini onlara göstermeden uzaktan takip etti. Meydana gelip okul yönüne saptılar. Onlara bazı erkek arkadaşları da katıldı. Mehmet uzaktan izliyordu.

Aslında bu bölge onun için tehlikeliydi. Ülkücü öğrencilerin çok olduğu bir bölgeydi. Bir de üstelik Elçin'in kantinine gittiğinde uyarı almışlardı. Arkasından Gençlik Parkı'nda üzerlerine korkutmak için ateş açılmıştı. Mehmet bu, içinde bir korku oluştu mu illaki üstüne gidecek.

Korkuyordu ama umursamıyordu. Korkuyu cesarete çevirmeyi seviyordu. Aldırmadı, onları okullarının önüne kadar takip etti. Neşe içinde güle oynaya okula girdiler.

Mehmet çok doğal olan bu neşesi için Elçin'e nedense kızıyordu. Ge-

ri döndü. Ne Gökhan'a ne de memleketten diğer arkadaşlarına gitmek istemiyordu. Öğleye kadar o civarda oyalandı.

Öğleyin yine uzaktan okulun kapısını gözledi. Elçin, bir kez bahçeye çıktı ama okulundan dışarı çıkmadı. Herhâlde okul yemekhanesinde karnını doyurmuştu.

Sonra yine ders saati geldi. Mehmet akşamüstüne kadar oralarda oyalandı. Okulun dağılma saatini oralarda bekledi. Bu arada bir şeyler atıştırdı.

Sonunda Elçin okuldan çıktı. Bir grup arkadaşıyla birlikte Beşevler Meydanı'nda bir kafeye girdiler. Mehmet kendini gizleyerek bir iki kez kafenin önünden geçti. Altı kadar genç bir arada oturuyorlar, sohbet ediyorlardı. Masada üç kız üç erkektiler.

Mehmet, bu eşit sayıya için için sinirleniyordu. Ne oluyordu, bu kızlarla erkekler çıkıyorlar mıydı? Elçin'in duyarsızlığını anlamıyordu. Hâlbuki onu uyarmıştı. Onsuz zamanlarında başka erkeklerle olmasına katlanamıyordu. Sonra içini rahatlattı. Bunlar sınıf arkadaşlarıydı. Ne vardı ki bunda? Sadece bir masada oturuyorlardı.

Bir saat kadar oturdular. Sonunda çıktılar. İki kız ve bir erkek başka yöne, Elçin ve iki erkek Elçin'in yurdu yönüne ayrıldılar. Şimdi Mehmet arkalarında, Elçin iki erkek arasında yurduna doğru gidiyordu.

Mehmet'in içi kaynamaya başladı. Kahroluyordu. Elçin, o biricik sevdiği tanrıçası, iki erkek arasında neşe içinde yürüyordu. İçinde umutsuzluk arttı. Yok, bu kız onun derin sevgisini anlamamıştı. Ona ne anlatmak istediğini anlamamıştı. Yaşamının normal akışına kendisini bırakmış görünüyordu. Bu ona olan aldırmazlık değil miydi?

Elçin, yurdun önünde ayrıldı. Erkekler yürüdüler bir yerlere girdiler. Elçin ise yurduna girdi. Akşam saat yedi olmuştu.

Mehmet, bir saat daha oralarda oyalandı. Elçin yurttan çıkıp başka bir yere gidecek miydi? Elçin, bir daha yurttan çıkmadı.

Kalacak bir yer bulmalıydı. Gökhan'ı hiç görmek istemiyordu. Memleketten arkadaşlarının evine de gitmek istemiyordu. Onlardan biri Gökhan'dan ya da kız arkadaşından haberleri öğrenmişti. Hatta Bandırma'ya taşımıştı. Şimdi gittiğinde mutlaka Elçin konusunu açacak, belki de onu

teselli etmeye kalkacaktı. En sinir olduğu sözü, "Boş ver oğlum bu kızı, başka birini nasılsa bulursun." lafını edecekti.

Ankara çok soğuktu. Aralığın sonu. Dışarıda dolaşmaktan buz kesmişti. Ucuz bir otel bulmalıydı. Daha önce duymuştu, Ulus'ta gurbetçi işçilerin kaldığı ucuz oteller varmış, oraya gitmeye karar verdi.

Bir Ulus otobüsüne bindi. Ulus'ta Eski Pazar'da bir otel buldu. Evet ucuzdu, ancak bir odada iki kişi yatacaklardı. Bir yerde yemek yedi. Erkenden yatmaya gitti.

Odaya girdiğinde bir Kastamonulu işçiyle tanıştı. Gurbetçiymiş. Kışın köyünde yapacak bir şey olmadığı için Ankara'ya gelirmiş. İşçi pazarında gündelik işlere gidermiş. Ne yapalım diyordu, iki günde bir işe gidiyoruz, otuz kırk lira kazanıyoruz.

Yatarlarken, işçi bavulunu odanın kapısının arkasına dayadı. Kapıda kilit yokmuş. "Buralarda gece hırsızlık oluyor tedbir alalım." dedi.

Uyudular. Sabah erkenden Beşevler'e gitti. Bugün Elçin'in son ders günüdür herhâlde diye düşünüyordu. Çünkü ertesi gün yılbaşı arifesiydi. Ya Bandırma'ya giderdi ya ona gelirdi ya da burada kalırdı. Mehmet'in evine telefon edemezdi. Telefon yoktu, iş telefonunu da bilmiyordu. Belki mektup yazmıştı, belki şimdi İstanbul'daki evine gelmişti bu mektup. Ancak o buradaydı.

Bu sene Elçin okulunu bitirecekti. Kim bilir öğretmen olarak hangi Anadolu şehrine gidecekti? Belki iyice kopacaklardı. Mehmet, "Ah nereden seçtim bu Yıldız Teknik İnşaat Fakültesi Gece Bölümü'nü?" diye hayıflanıyordu. İdealist davranmış, babasına yük olmamak için gece bölümünü seçmişti. Sözde gündüz çalışıp gece okuyacaktı. Gece bölümü gündüze göre bir yıl fazlaydı. Bir de üstelik olaylardan okul doğru dürüst açılmıyordu ki. Okul bir türlü bitmiyordu. Belki iki üç sene daha sürecekti. Bu yüzden Elçin'i ona vermemişlerdi. Elinde bir mesleği bile yoktu ki. Daha askerliği vardı. Şimdi mühendis olmak istediğine bin pişmandı. Keşke üniversite sınavlarından yüksek puan alamasaydı. Hatırlıyordu. Yüksek puan alamayan bazı arkadaşları, açık öğretime girmişler, öğretmen olacaklardı. Onların da bu sene diploma alacakları yıldı. Zavallı Mehmet, belki yedi yılda ancak diploma alabilecekti. Dördüncü yılıydı ama daha ikiden,

üçten alamadığı dersler vardı. Onları da alacak, sonra sınavlarını verecek, sonra dört, sonra beş... O da okul açılırsa...

Mehmet, yine sabah Elçin'i okula kadar takip etti. Her şey aynı şekilde cereyan etti. Elçin okuluna girdi. Bu sefer de öğleyin yine aynı grupla okuldan çıktılar. Bir küçük lokantaya gittiler. Yine altı genç, üç kız üç erkek. Yemekten sonra okula döndüler.

Mehmet içini kemiriyordu. Ne samimi bir grup bu diyordu. Hep üç kız, üç erkek. Bunlar acaba sadece sınıf arkadaşı değil de farklı bir yakınlıkları varmış gibi geldi ona.

Mehmet bunu anlamak istiyordu. Öğleden sonra okula girmeye karar verdi. Bu onun için çok riskli bir karardı.

O günlerde öğrencilerde bir parka modası vardı. Bilhassa solcu öğrenciler parka giyiyorlardı. Mehmet de babasının Kore'den getirdiği bir Amerikan asker parkasını çok sevmişti. Bu kış onu giyiyordu. İnanılmaz sıcak tutuyordu. Sanki üstünde bir battaniye vardı.

Elçin'in okulunda onu daha önce tanıyan ülkücüler vardı. Bir de üstelik üzerinde parka, altında kot ile tam bir devrimci militana benziyordu. İşte bu kıyafeti ile tehlikeyi üzerine çekiyordu.

Mehmet de tehlikenin farkındaydı. Korkuyordu ama dedik ya, korktu mu inadına korkusunun üzerine gidiyordu. Karar vermişti. Ölse de uygulayacaktı.

Ders arası olduğunu düşündüğü, öğleden sonra saat iki kırk beşte okula girdi. Polise, "Bir arkadaşımı ziyarete geldim." demiş ve nüfus kâğıdını bırakmıştı. Kimliklerini Küçükçekmece'deki olayda almışlardı ama daha sonra tekrar çıkartmıştı.

Okuldan içeri girdi. Kantini ve yemekhanenin yerini biliyordu. İçeri girdiğinde ülkücü olduklarını düşündüğü birçok öğrenciyle karşılaştı. Ancak nedense ondan çekinerek uzaklaştılar. O ilerledikçe çevresindeki öğrenciler uzaklaşıyor, bir yerlere çekilip onu uzaktan süzmeyi seçiyorlardı. Bir laf atan da olmadı. Sanki koridorda yürürken öğrenci grupları yarılıyor o da aralarından geçiyordu.

Olan şuydu; Mehmet üzerindeki parka ile tam bir devrimci militana benzemişti. Bu ülkücü okula tek başına girdiğine göre tehlikeli bir militan-

dı. Çok rahat ve kararlı görünüyordu. Ya üzerinde silah vardı ya göremedikleri başka militanlar da okula girmişti ve bir eylem yapacaklardı. Ülkücüler hazırlıksız yakalanmışlardı. Önemli liderler de ortada yoktu. Kimse bu gözü kara gencin üzerine gelmeye cesaret edemiyordu. Belki uzun kalsa sonunda bir karar verirler ve tepki gösterirlerdi. Şimdi birden ortaya çıkmış ve hızla aralarından geçiyordu. Baskın yiyenin şaşkınlığı vardı üzerlerinde. Bir de gözü kararmış bir insanın üstüne gitmek çok tehlikeliydi.

Mehmet, gözü kara kantine girdi. İçinde hiçbir korku ve heyecan kalmamıştı. O, ölümü çoktan göze almıştı. Evet, Elçin yine aynı grupla bir masada oturuyordu. Biraz daha kalabalıktılar. Elçin onu hiç beklemediği için sohbete dalmıştı. Kantine girdiğini görmemişti.

Mehmet masaların arasından ilerlemeye onların masasına yaklaşmaya başladı. İşte o an, birçok öğrenci bu yeni yüzü, üzerinde bir parka kot gelen genci gördüler. Bir anda kantinde derin bir sessizlik oldu.

Ülkücülerin yoğun olduğu masadan homurtular yükseldi. Ancak karar veremiyorlardı. Aralarında böyle anlarda hemen karar verecek bir lider de yoktu herhâlde.

Elçin o sessizliğin üzerine başını çevirdi ve Mehmet'i gördü. Yüzü bembeyaz kesildi. Mehmet masalarının yanına gelmişti bile.

Mehmet, Elçin'in yüzünün hâlini görmüştü. Bir şeyler söylemesini bekledi. Baktı kız şokta. Kendisi konuştu.

– Merhaba Elçin.

Elçin hâlâ kendinde değildi.

Mehmet kendinden emin bir sandalye çekti. Altına alıp otururken,

– Merhaba arkadaşlar, oturabilir miyim? dedi.

Elçin'in yanındaki gençler de şoktaydı. Kimdi bu yabancı? Neyse ki, herhâlde Elçin'e yakın olan kızlar Mehmet'i tanıyorlardı. Onlar ortamı kurtarmak istercesine,

– Hoş geldiniz Mehmet Bey, dediler.

İşte ancak o an Elçin kendine geldi. Hâlâ Mehmet'e selam vermemişti.

– Mehmet!..

– Merhaba Elçin nasılsın? Sizler nasılsınız arkadaşlar?

Elçin ortamın gittikçe gerildiğini gördü. Ülkücülerin masasında hare-

ketlenmeler olmuştu. Onlardan bazı gençler dışarı çıkıyorlardı. Belli ki bir tepkiye hazırlanıyorlardı. Aklında ne ders ne de arkadaşlar kaldı.

– Mehmet buraya neden geldin?

– Sana sürpriz yapmak istedim.

– Mehmet gel çıkalım ne olur. Kendini düşünmüyorsan beni düşün.

Arkadaşlarına döndü:

– Kusura bakmayın arkadaşlar benim misafirim, çıkmalıyım, dedi.

Mehmet'i kolundan tuttu, dışarıya doğru itmeye başladı.

– Elçin ne oluyor?

– Mehmet ne olur çıkalım, şimdi bir olay olacak!

Masadan uzaklaştılar.

– Ben her şeyi göze aldım.

– Sevgilim bırak bu aptal şövalyeliği, ben senin ne kadar cesur olduğunu biliyorum ama bu aptalca!

Onu zorla dışarıya çıkardı. Artık ülkücülerin masasından laf atmalar başlamıştı. Koşar gibi okulun dışarısına çıktılar. Mehmet kapıdan zar zor nüfus kâğıdını alabildi.

Elçin kaldırımda Mehmet'in önünde hızla yürüyordu. Okuldan uzak bir noktaya ulaşmaya çalışıyordu. Mehmet ona arkadan yetişmekte güçlük çekiyordu. Arkasından seslendi:

– Elçin neler oluyor, bu ne hız?

– Mehmet ne olur konuşma, çabuk yürü, şimdi buradan gitmeliyiz!

İlk kez Elçin Mehmet'i azarlamıştı. Gerçekten Mehmet'e çok kızmıştı. Niye ona aniden baskın yapar gibi geliyordu? Bu şene son senesiydi. O da dört yıldır tonla stres çekiyordu. Bir olay olmadan şu okul bir bitse diyordu. Nasıl Mehmet bunları düşünemezdi? Bir sürü öğrenci olayı olan bu günlerde nasıl ona aniden baskına gelirdi? Bir de direkt okuluna gelmişti. Sonra ne olacaktı? Ya olay olsaydı, Mehmet'e bir şey olsaydı... Ya da ona şimdi ne baskılar yapacaklardı?

Mehmet, Elçin'in onu azarlamasından ve ona çok kızdığını anladı. Bir yandan ona hak veriyordu ama içindeki şüpheyi öldürmek için izlediğini, ona tekrar sonsuz güvenmek istediğini biliyordu. Bu yaptıkları ikisi içindi. İlişkilerini düzeltmek istiyordu. Kendini savundu.

– Elçin niye kızıyorsun? Sen değil misin bir erkekle gözüken sen değil misin kendini tartmak isteyen? Bir başka erkeğin de ilgisini arayan? Ben sana tekrar sonsuz güvenmek, sana inanmak için seni habersiz izlemek istedim. Bu ilişkimizi kurtarmak içindi.

Elçin önde Mehmet arkada yolda hızlı hızlı yürüyorlardı. Mehmet arkasından bağırıyordu. Elçin artık dayanamadı, Mehmet'in ona güvenmediğini bunun için onu izlediğini duyunca patladı. Belki son söylenecek sözü söyledi. Nefes nefese döndü, durdu. Ellerini beline koydu.

– Mehmet, sana söyledim aramızda hiçbir şey olmadı, diye. Sen hâlâ bana güvenmiyorsan, beni rahat bırak!

İşte bu laf artık onları geri dönülmeyecek bir noktaya taşıyordu.

Mehmet:

– Beni rahat bırak! sözüne takıldı kaldı.

– Demek öyle?

Elçin'in yanından yürüdü gitti. İlk gelen otobüse atladı. Elçin arkasından bakakaldı. Otobüste bile dönüp Elçin'e bakmadı. Doğru otobüs garajına gitti ve ilk otobüsle İstanbul'a döndü. Gece yarısı evindeydi.

Yolda ve evde tek şu cümleyi düşünüyordu. "Beni rahat bırak!"

Hak etmemişti bu sözü. Ölümü bile göze alacak kadar onu seviyordu. Sırf ona güvenini tazelemek için onu takip etmişti. İçindeki büyük sıkıntı onda yoktu. Neşe içinde güle oynaya okuluna gidiyordu. Bandırma'daki dedikoduları, onun hakkında söylentileri nasıl aşacaklardı? Bu kız hiç umursamıyor muydu?

Onun yaptığı hataya rağmen yine arkadaşlarıyla da olsa üç kız, üç erkek dolaşmasını hazmedemiyordu. Hele iki erkeğin onu yurda bırakması ne demekti? Zaten bir dedikodu çıkmıştı. Şimdi başka dedikodulara sebep olmaz mıydı bu hareket?

Bu kız ona, aralarında oluşmuş olan güvensizliğe aldırmıyor muydu? Ona aldırmıyor muydu? Ne olursa olsun, okulunda da olsa hiç olmazsa niye hoş geldin bile dememişti? Niye arkadaşlarına, sözlüm Mehmet diye onu tanıştırmamıştı? Acaba üçlü çıktıkları çocukların birisiyle ilişkisi mi vardı?

Bu düşünceler onu yedi bitirdi. Kendini eve kapattı. Ankara'dan dön-

düğünden beri hiç dışarı çıkmadı. Uyuyamıyordu da birçok kez çay demledi ve içti.

Yılbaşı arifesiydi. Bu akşam yılbaşını tek başına geçirecekti. Yıkılmıştı. Eve geldiğinde de Elçin'den gelen bir mektup bulamamıştı. Bu kız benden uzaklaşmış diye düşünmeye başladı.

Biraz dışarıya çıktı. Eve bir şeyler aldı. Bu akşam yılbaşıyd . 1979 geliyordu. Arkadaşlarından kimse yoktu. Herkes kendi sevdikleriyle girecekti yılbaşına.

Boynu bükük döndü evine. Biraz uyudu. Akşam saat sekiz oldu. Kendine küçük bir sofra hazırladı. Rakısını koydu. 1979'a zilzurna sarhoş girmek istiyordu. İçmeye başladı.

İlk defa yalnız bir yılbaşı geçirecekti. Düşünüyordu, on milyonluk bu koca İstanbul'da yapayalnız bir insan. "Bu kalabalığın içinde dahi tonla insan yapayalnız." diye düşündü. Yalnızlığından bunaldı.

Saat dokuz olmuştu. Kapının zili çaldı. Herhâlde arkadaşlardan biri geldi, diye düşünerek sevinerek kapıya gitti. Kapıyı açtı, karşısında Elçin, o güzel yüzünde bir gülümseme ona bakıyordu.

Mehmet inanılmaz bir sevinç duygusuyla,

"Ohh, oof!" gibi abuk sabuk sesler çıkararak Elçin'in boynuna sarıldı. Sarhoş olmuştu zaten, onun omuzlarında sarsılarak ağlamaya başladı.

Elçin tuttu, bu kez onun omuzlarından, birlikte içeriye girdiler.

Elçin onu karşısına oturttu. Bu eve yeni geliyordu. Nasıl bulmuştu, ne zaman gelmişti?

– Bak Mehmet, niye çekip gittin? Beni orada bıraktın. Niye beni konuşturmadın?

– Çok kırıldım birden.

– Neden?

– Beni rahat bırak, dedin.

– Ne var bunda?

– Beni bırak anlamı yok mu?

– Hayır Mehmet, ben sana beni takip etme, okulda yanıma gelme demek istedim.

– Niye oradaydım, niye seni takip ettim ki?

– Mehmet seninle konuşalım. Beni rahatsız eden bir şeyler var. Konuşmalıyız.

Elçin büyük bir ciddiyetle düşüncelerini anlatmaya başladı.

– Seninle tanıştığımızdan beri seni sevdim. Ancak sana sevgim bende yaşamımı daraltan inanılmaz bir çember oluşturdu. Üniversiteye girdim. Daha okulun ilk günlerinde seninle tanıştım. Okulun başında bu bir sorumluluk yükledi üzerime. İlk defa Bandırma'nın dışında bir yaşamım oluşmuştu. Yaşamın tüm güzelliklerini yeni görmeye başlamıştım.

Gezmek, yeni arkadaşlıklar kurmak, folklor oynamak, tiyatro, sinema, parklar, birçok şey hayatıma yeni girmişti. Hepsini yapmak istedim. Ancak seninle olan ilişkim birçok şeyi engelledi. Çünkü nereye gitsem elbette erkekler ve onların ilgileri de oluşuyordu. Bundan senin rahatsız olduğunu, beni çok kıskandığını biliyordum. Bu yüzden Ankara'da oluşan olanaklardan uzak kalmaya çalıştım.

Ama son yıldan beri artık sıkıldım. Gezip tozmak istedim. Biliyorsun folklora da başladım. Ankara'da öğrenciler için olanaklar oldukça fazla. İstanbul'da aynı şartlar yok. Mesela Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun her hafta pazar günü gençlere bir programı var. Stüdyoya gidebiliyorsun. Orada gençler folklor, türküler, şarkılar eğleniyorlar. Televizyon çekim yapıyor. Sonra yayınlanıyor. Bunlar güzel şeyler. Ben de katıldım.

Senin bana söylediğin, erkeklerin ilgisini anlamak istiyorsun, bu yüzden oyun oynuyorsun demen de gerçekler var tabii. Bu duygulardan da kendimi alamıyorum. Gittiğim bir yerde, okulda ya da bir kız arkadaşlarımın tanıdıkları arasında yakışıklı erkekler oluyor. Bilmiyorum ama bana ilgi gösterdiklerini anlayana kadar ortaya bir ilişki doğuyor. Belki de senin söylediğin gibi onların bana asılmalarından gizli bir haz alıyorum. Ama bu seni sevmiyorum anlamına gelmez ki...

Keşke içimizdeki feodal gelenekleri yıkabilsek! Keşke sen beni özgür bırakabilsen, ben de doyasıya özgürlüğün tadını çıkarıp senle evlenebilsem!..

Mehmet, Elçin'e yerden göğe kadar hak veriyordu. Ancak içindeki sevdiği kadını kutsallaştırma, onu saf bir melek gibi görme saplantısından,

tabusundan kurtulamıyordu ki. Onu yenemiyordu. Sanki eski tabular, onun her hücresine kanser gibi işlemişti.

Mehmet kendini savunmak için Bandırma'yı devreye soktu.

– Elçin hadi ben kaldırabildim ama Bandırma insanını tanıyorsun. Tüm Anadolu'nun küçük yerleri gibi bir kadına ne kadar özgürlük veriyorlar ki?

– Evet, Mehmet biliyorum. Sen hadi içindeki duyguları yendin, Bandırma'ya karşı kendini gurursuz, şerefsiz, namussuz hissediyorsun. Peki ne yapalım, olan oldu. Dedikoducular çalıştılar. Biz ne yapacağız?

– Elçin seni çok seviyorum. Seni bir türlü bir normal kadın gibi göremiyorum. Sana zaafları, insani dürtüleri, kadınsı istekleri yakıştıramıyorum. Bu benim atalarımızdan, binlerce yıldan, senin benim var olduğumuz toplumdan bana aktarıldı. Bu benim kabahatim değil. Benim yapmam gereken, senin söylediğin doğruları, doğal yaşama dürtülerini göğüslemem, yenebilmem. Bana zaman ver. Sen de beni anla ne olur. Senden emin olabilmek, sana yine sonsuz güvenmek için seni takip ettim, sana aniden geldim.

– Tamam, Mehmet elbette anladım. Ama bu, bana inanılmaz baskı yapıyor. Senin ne kadar gözü kara ve deli bir cesaretin olduğunu biliyorum. Bu yüzden olmadık yerde beni yanlış anlayıp bir olay çıkmasından, senin bir olay çıkarmandan korkuyorum. Bu da beni çok tedirgin ediyor. İşte okula geldin, orada sana ülkücüler saldırsa ne yapardık? Ya da benim yanımda gördüğün erkek arkadaşlara sen saldırsan ben ne yaparım?

– O kadar da değil!

– Mehmet, bilemiyorum ki? Siz erkeklerin aptal gururları var. Sen aniden gelirsin, ters bir laf ortaya çıkar, belki benim yanımdakiler sana ters davranır. Biliyorum sen de onlarla kavga edersin.

– Haklısın Elçin, sen ve tüm Türk kadınları haklı. Erkeklerimiz, bilmiyorum nereden kalmışsa kalmış, eski tabularını, tutuculuklarını yenemiyorlar. Özgür kadınlardan, kadınların özgürlüklerinden korkuyorlar. Bu yüzden delikanlılığımdan beri birçok erkek arkadaşımla kavga ettim, onların tutuculuklarına karşı çıktım. Kadınların özgürlüğünü savundum.

Ancak, seni bu deli aşkımla sevdiğimde onlardan da beter oldum. Se-

ni havadan, sudan, ağaçtan, uçan kuştan kıskanmaya başladım. Senin başka bir erkeklerle geçirdiğin her saniye benim için ölüm. Sen de beni, yenemediğim bu duygularım için affet.

Elçin anlıyordu ama yaşamak da istiyordu. Boynuna sarıldı, sevgililer birbirlerine sarıldı. Yine iki genç vücut, aşklarını kutsadılar. Bir cennet yılbaşı gecesi daha oldu Mehmet ve Elçin için.

Hikmet gemide arkadaşlarıyla kafa çekiyordu. Yılbaşı gecesi yine nöbetçi kalmışlardı ve seferdeydiler. İtalyan ve Avrupalı bir iki gemici ayrı yerde, diğer Filipinli, Şilili, Arjantinli, Pakistanlı ve Türk gemiciler ayrı eğleniyorlardı.

Hikmet serdümenlik için nöbetteydi. Ama artık kıdemli gemici olmuştu. Yeni Pakistanlı gemiciye dümeni verdi. Diğer gemiciler de kaptan güvertesine geldi. Hep beraber eğlenerek yılbaşı geçireceklerdi.

Kafalar çekildi. Ortak dil İtalyancaydı. İlk kadehlerde daha çok, aldıkları maaşı konuştular. Tüm dünyada bin beş yüz dolar civarındayken gemici maaşları, onlarınki neden yedi yüzdü? Haksızlıktı bu!

Daha sonraki kadehlerde, dostluktan, dayanışmadan söz ettiler. Daha sonra memleketlerden herkes bir türkü söyledi. Türkler "Ankara'nın taştır yolu", "Dağ başını almış duman almış" marşlarını da söylediler. En son kadehlerde gurbet koydu onlara. Memleket özlemleri, analar, babalar, kardeşler, arkadaşlar, kadınları, çocukları ve sevgilileri bastırdı içlerini. Sonunda hepsi ağladı sırayla.

İşte insan manzaraları, kimisi aileleriyle, kimisi yalnız, kimisi gemilerde, kimisi şantiyelerde, kimisi askerde, sınır boylarında, kimisi cennet anlarında, bir yılbaşı gecesi daha yaşanıyordu.

1979

1979 Ocağı

Elçin yeni yılın ilk günü Ankara'ya döndü. Okulun kritik günleriydi. Bu sene tüm derslerine önem veriyordu. Son yıl, okulu bitirmeliydi.

Mehmet, Elçin'i yolcu etti, beraber gidemedi. İkinci gün şantiyede işbaşı yapacaktı. Şimdilik bir uzlaşma sağlamışlardı aralarında. Mehmet ona hak vermişti. Esas sorun onun içindeki atalarından aldığı gelenek, töre, ahlak ve tabulardı. Şimdi onları yenmeye çalışacaktı. Bakalım başarabilecek miydi?

İşine sarıldı. Şantiye şefi ona ne derse başarıyla yerine getiriyordu. Artık projelerin uygulanmasını, inşaat demirlerinin nasıl hazırlandığını, kalıp işlerini ve beton sınıflarını öğrendi. Şefi, beton siparişlerini ona bırakmıştı. Zeki çocuktu, her şeyi çabucak kapıyordu. Hüseyin Kalfa sadece işçilerle ve imalatla ilgileniyordu. Uygulamaların takip edilmesi, proje talimatları, malzeme siparişleri, beton programı ve talebi tamamen Mehmet'e kaldı. Şantiye şefinin o kadar güvenini kazandı ki, şef tamamen kontrol mühendisleri ve hakediş hazırlamayla uğraşmaya başladı. Saha tamamen Mehmet'e kaldı. Yani daha mühendis olmasa bile saha şefliğini kaptı. Şan-

tiye şefinin yükü azaldı. Artık beton dökülürken sadece Mehmet kalıyordu şantiyede.

Şu anda iskelenin ayakları olan çelik boruları denizin zeminine çakıyorlar ve içine demir koyup beton döküyorlardı. Büyük deniz şahmerdanları salları üzerinde uygun açıyla yerini alıyordu. Sonra takometre yani açıölçerle çakılacak ayağın yeri tespit ediliyor ve şahmerdan çelik boruya yukarıdan vurmaya başlıyordu. Şahmerdan, vinç kolunun üzerinde büyük bir çelik ağırlığı yukarıya kaldırıyor ve hızla borunun üzerine bırakıyordu. Bu ağırlığın her vuruşunda çelik boru bir iki santim deniz tabanına çakılıyordu.

Mehmet çalışma yaşamının en güzel günlerini yaşıyordu. Evet, bazen şantiyede gece on ikiye kadar kalıyordu ama inşaat mühendisliğinin imalat aşamalarını öğreniyordu. Ona öğrenmek her zaman haz vermişti. Yorgunluk umurunda bile değildi.

1979 Şubatı

Hey kötüler, ne olur insanları rahat bırakın! Ne güzel yaşamaya çalışıyor insanlar, onları niye rahat bırakmıyorsun ey şeytan?

Şubatın başıydı. Şantiyede bir akşam çayında geldi kötü haber. Mehmet yeni bir beton dökümü arkasında işçileriyle birlikte bir çay molası verdi. Akşam saat sekizdi. Şantiye şefi onu odasına çağırdı.

Odaya girdiğinde, Şenol Bey masasının önündeki sandalyeye oturması için işaret etti.

– Gel bakalım genç mühendis!

– Buyurun Şenol Bey:

– Aferin, sen bu şantiye şef yardımcığını iyi kaptın. Betonu döktünüz mü?

– Döktük Şef.

– Sabah demir hazırlamaya devam, iki ayak beton için hazır olmalı.

– Tamam şefim.

– Dün ne olmuş haberin var mı?

– Ne olmuş Şenol Bey?

– Abdi İpekçi öldürülmüş.

– Yapma abi.

– Ya işte böyle genç mühendis, ülkemiz kaynıyor. Sen Abdi İpekçi kim, biliyor musun?

– Milliyet gazetesinin en önemli yazarı!

– Peki, sen Milliyet mi okuyorsun?

Şefi onu sanki tartıyordu. Siyasi görüşünü öğrenmek istiyordu.

– Şenol Bey, ben sağcı ya da solcu değilim ama okuduğum ilk gazete Cumhuriyet, bazen de Milliyet okuyorum.

– Oğlum onlar sol gazeteler değil mi?

– Değil abi?

– Ne?

– Şenol Bey, bu gazeteler sadece taraf olmadan, yazarları satın alınmadan yani özgürce haber yazan gazeteler. Bu solculuk mu?

– Oğlum onlar sol gazeteler, daima devrimcilere taraf olmuyorlar mı?

– Hayır abi. Sadece doğruları yazıyorlar. İktidarları eleştirmek solculuksa onlar solcu. Ama tarafsız, dürüst, vatansever haber yazıyorlar diye sol diye kestirip atmak doğru mu? Doğru, dürüst, tarafsız haber yazmakla, bu vatanı savunmakla, devrim yapmayı aynı düşünmek doğru mu?

– Yani sol ve devrimciler iş birliği yapmıyor mu?

– Olur mu abi? Sol, iktidar partilerine muhalefet yapıyor. Çünkü iktidar partileri sağcı, yani muhafazakâr. Sol, dünyanın her yerinde yenilikleri ve gelişimi savunur, daha adil ve paylaşımcı bir düzen ister, mazlumdan ve işçiden yanadır. Ama her solcu devrim yapmaya kalkacak anlamına gelmez ki bu!

Mehmet ileri gittiğini anladı. Şefinin canını sıkabilirdi. Hemen alttan aldı.

– Şenol Bey ben devrimci falan değilim ama sağcı da sayılmam. Abdi İpekçi'nin öldürülmesi beni çok üzdü. Bu ülke için büyük kayıp. Doğruları yazan gazeteciler öldürüyorlarsa birileri gerçekleri saklamak istiyor.

Şenol Bey iyi bir insandı. O da Mehmet'e hak veriyordu.

– Aferin be genç mühendisim. Ben de çok üzüldüm. Onun için haberin var mı diye düşündüm.

– Şefim dün akşam gece on birde iş bitti. Sabah erken beton vardı. Gazetelere bakamadım. Ancak çok üzüldüm.

Şef masasındaki gazeteyi uzattı. Gazetedeki manşeti gördü.

"01 02 1979 Abdi İpekçi öldürüldü."

Tetiği çeken bir Türk genci bile olsa bir maşadan başka bir şey olamazdı. Zavallı kandırılmış gençler alet ediliyordu. Dış güçler, düşmanlar tabi ki yüzlerini saklıyor, araç olarak yine Türk insanını kullanıyorlardı.

Türk ordusunun, Türk ulusunun, önünde cesaretle savaşamayan düşmanlar, mert bir savaştan kaçınıyorlar, namert bir savaş veriyorlardı. Bu cesur ulusu, birbirine düşürüyor, birbirine kırdırıyor ve bunun için bu kardeş kavgasını körüklüyorlardı.

Ay sonuna doğru, bu kez de akıncı olduğu söylenen bir Türk genci, 23 02 1979 tarihinde Metin Yüksel, Fatih Camii arkasında öldürüldü.

Yazıklar olsun, bu bir kardeş kavgası değildi de neydi? Her taraftan insanlarımız öldürülerek ulusumuzun birbirlerine düşman olmaları isteniyordu. Şimdi bir akıncı genç öldürülerek dindarların, mezheplerin de cumhuriyete düşman olmaları bekleniyor ve bu kardeş kavgasının din ve mezhep ayrımlarına da sıçraması isteniyordu.

Boynunu büktü. Bu ülke iki şehit daha vermişti. Cumhuriyet için, gelişim için, halk için.

Bir tarafsız iyi yürek için ölen insanların hepsi, gelişimin karşısında duran dış ve işbirlikçi iç düşmanlar tarafından öldürülen evrim şehitleriydi.

1979 Martı

Okul 15 Martta açılacaktı. Şantiyeden akşamları nasıl okula gidecekti, bilmiyordu? Hele o gün gelsin, şefi ona bir çözüm bulurdu.

Ama buna gerek kalmadı, yaşamın kötü yanları da vardı. İşe başlayalı üç ay olmuştu. Şefi ondan memnundu. Her işin altından kalkıyor, başarıyla çalışıyordu. Ancak insan faktörü her yerde devreye giriyordu.

Şantiyede işçilere hiçbir zaman tepeden bakmamıştı. Onlarla birlikte çay içiyor, koğuşlarına gidiyor, onlarla oturuyor ve sohbet ediyordu. Tabi ki işçiler bazen ücretlerinin azlığından, sigortalarının ödenmediğinden, yemeklerden şikâyetler ediyorlardı. En önemlisi koğuşta üşüdüklerini söylüyorlardı. Mehmet ne yapabilirdi ki?

Deniz kenarında bir şantiye, kışın sürekli rüzgâr altındalar. Koğuşlar,

ucuz briketle yapılmıştı. Ne içten ne de dıştan sıva yapılmamıştı. Briketlerin arasından rüzgâr içeriye sızıyor ve onların ısınmalarına engel oluyordu. Küçük sobaları ve elektrikli ocakları vardı. Ama ısıtmak mümkün değildi koğuşu.

Bir gün Hüseyin Kalfa da aynı konuyu açtı işçilerin yanında. O, şantiye şef yardımcısıydı ya, bir de üstelik iyi bir insandı. Ondan yardım istediler. İstedikleri, hiç olmazsa duvarları içten sıvamaktı.

Mehmet durumu biliyordu. O da bir şeyler yapmak istiyordu ama daha yeniydi. Hüseyin Kalfa ondan daha kıdemli elli yaşlarında kurt bir ustaydı. Onun olayı çözmesini bekledi. Ancak Hüseyin Kalfa ona durumu anlattı ve yardım istedi.

– Bak Hüseyin Kalfa, ben acemi bir şantiyeciyim, niye bugüne kadar şefe durumu anlatmadın?

– Şefim bu benim görevim değil ki bizim amirimiz Şenol Bey.

– Olsun sen de şantiyenin kalfasının, ona söyleseydin ya?

– Şefim bu bize düşmez. Sen söyle!

– Tamam Hüseyin Kalfa, ben söyleyeceğim ama sen de bunu bana söylediğini kabul edeceksin!

– Tamam şef, sen söyle bana sorarsa ben de durumu anlatırım. Görmüyor musun abi? Duvarlardan rüzgâr içeriye giriyor, ısınamıyoruz.

Onun yarı yaşındaydı ama ona abi, diyordu. Çünkü Mehmet okumuş bir çocuktu. Ona saygı göstermek için ve sevdiğinden abi diyordu. Osmanlı kültürü, daha Anadolu insanının içinden çıkmamıştı ki. Her okumuş yazmışın, kravat takanın önünde el pençe duruyordu, zavallı Anadolu insanı.

İşçilere hak veriyor, ısınamadıklarını biliyordu ama bu yüzden şantiye şefine söyleyemiyordu. En önemlisi işten atılmaktan korkuyordu. Patronlar bir şeyler talep eden işçileri sevmezler.

Mehmet de hissediyordu. Bu kalfa söylemeye cesaret edemediğine göre onun da işi zordu, başına iş açacaktı. Ama içindeki iyi kalp ve merhamet, işçilere yardım etmesi gerektiğine onu zorluyordu.

Kalktı şantiye şefinin yanına gitti. Kapısını çaldı ve içeriye girdi.

– Affedersiniz Şenol Bey müsait misiniz?

– Gel bakalım Mehmet.

– Şefim işçilerin bir sıkıntısı var onu söyleyebilir miyim?

– Söyle bakalım ne istiyorlarmış?

– Şef, işçilerin koğuşlarının sıvaları yok, ısınamıyorlar.

– Evet, ben de biliyorum ama patron öyle istedi ne yapalım?

– Şefim elli torba çimentoya bakar, fazla bir para tutmaz ki?

– Oğlum patron bu, bir kuruşun hesabını yapar sen bilmez misin?

– Peki şef.

– Söyle bakayım bu şikâyeti sana kim yaptı?

– Hüseyin Kalfa.

– Bugüne kadar niye söylememiş de sana söylüyor? Çağır bakayım şunu!

Mehmet koştu, Hüseyin Kalfa'yı çağırdı. Kalfa geldi. Şenol Bey:

– Söyle bakayım Hüseyin, bir şikâyetiniz varmış.

– Yok şefim, nereden çıktı şikâyet?

Mehmet mosmor oldu. Eyvah şimdi bu sıkıntıyı onun uydurduğunu düşünecekti Şef.

– Peki, kim şikâyet etti, Mehmet Bey'e üşüyoruz diye?

– Valla kimse şikâyet etmedi. Biz işimizden memnunuz!

Mehmet artık dayanamadı, patladı.

– Hey Hüseyin Kalfa sen değil misin bana üşüyoruz diyen?

Hüseyin Kalfa köşeye sıkışmıştı. Kendini kurtarmak için o günlerde sık duydukları komünistler işçileri kışkırtıyor haberine sığındı. İşten atılmaktan korkuyordu. Yalanı patlattı.

– Şefim sen sürekli işçilerle sohbet ediyorsun, onlara nasıl ısınıyorsunuz burada diye sorunca onlar da belki evet dediler.

Mehmet tuzağa düştüğünü anladı. İşçiler ve kalfa onu kullanmaya çalışmışlar, eğer tutarsa duvarları sıvanacak, tutmazsa bir tek bu genç mühendis suçlanacaktı. Ne olacak, pis komünistler ortalığı karıştırıyorlar.

– Ul...

Tam "ulan" diyecekti, kendini zor tuttu.

– Hüseyin Kalfa, Hüseyin Kalfa! Sen nasıl utanmadan bu yaşta yalan söylersin? Ben sana demedim mi, ben söylerim ama sana sorarlarsa bunu söylediğini kabul edeceksin diye?

Kalfa panik içinde kendini savunuyordu.

– Şenol Şef'im vallahi billahi ben söylemedim, istersen işçilere de sor!

Şenol Bey:

– Git bizim kalıp ve demir ustabaşlarını buraya çağır.

Hüseyin Kalfa dışarıya koştu. Mehmet kendini savundu.

– Şefim eğer bana inanmıyorsanız, istifa edeyim.

– Yok Mehmet, sana inanıyorum ama patrona da seni satar bunlar.

– Ben özellikle Hüseyin Kalfa'ya sordum. Sen niye söylemedin bu güne kadar diye? O da 'Bize düşmez, sen şefsin.' dedi. Kıramadım. Ancak doğrusuya ben de acıyordum bugüne kadar. Abi elli torba çimentoyu bile esirgiyor mu patron?

– Bak genç mühendis, öğreneceğin en önemli şeyler bunlar. Şantiye kurulurken böyle kurmuş patron. Beni işe aldığı zaman ben de fark ettim ama söyledin mi, işçiden yana düşünen şantiye şefi bana yaramaz, bana para kazandırmaz diye düşünüyorlar ve işten bir şekilde seni ayırıyorlar. Ne yapalım yani işsiz mi kalalım? Ben de ses çıkarmadım.

Kalfa yanında iki usta ile geldi. Mehmet ustalarla defalarca çay içmişti. Onu seviyorlardı, umutla onlara baktı.

Şantiye Şefi:

– Söyleyin bakalım kim söyledi Mehmet Bey'e şu sıva işini?

İkisi ve Hüseyin Kalfa da,

– Yok şefim, kimse söylemedi.

– Oğlum bana yalan söylemeyin!

– Valla billa şef!

– Peki defolun karşımdan, sen de Hüseyin Kalfa!

Mehmet'e döndü.

– Sen otur biraz, konuşalım.

Kalfa ve ustalar süzüldüler kapıdan, kendilerini kurtarmışlardı. Zavallılar.

– Bak Mehmet, şimdi bunlar korkudan patrona da öterler. Kendilerini kurtarmak için sana işçileri örgütlüyor diye çamur atarlar. Zaten senin onlarla oturup çay içtiğini, onlara alçak gönüllü davrandığını patron gördü. Hatta bir iki kez bana söylendi.

– Peki şef, ne olacak?

– Şimdi ben mecburen şu sıva işini söyleyeceğim. Sanki onlar istemiş gibi elli torba isteyeceğim. Şantiyede muhbirleri var. Bekçi, depocu onun akrabası. Söylemesem, onlar söyleyecekler. Patron da bana niye söylemedin? Saklıyor musun? Bu genç mühendisi mi koruyorsun diyecek? Aldık başımıza bir bela. İnşallah kötü bir sonuç çıkmaz bu işten. Belki Patron acır da olur der.

– Tamam şef, sen nasıl istersen.

Mehmet o akşam eve gittiğinde aldığı en önemli dersi düşünüyordu. Şantiye işçileri, onu satmıştı.

Hey gidi evrim, bizi daha ne kadar geliştirmen gerekiyor?

İki gün sonra şantiyeye patron geldi. Durumu öğrendi. Mehmet'le hiç konuşmadı. Yalnız uzaktan bağırdığı çağırdığı belli oluyordu. Şantiyede herkes bir köşeye saklanmıştı.

O gün değil ama ertesi gün şef Mehmet'i odasına çağırdı.

– Gel bakalım kardeşim. Otur bir karşıma.

İki çay söyledi. Çayları geldiğinde,

– Mehmet, sen iyi bir çocuksun. Çalışkansın, senden çok memnunum ama son söz maalesef patronların.

Mehmet kötü haberin geldiğini görüyordu. Sessizce dinliyordu.

– Patrona durumu anlattım. İşçiler üşüyor, dedim. Elli torba çimento ve biraz kumla bu işi çözeriz, dedim. Ancak o, hemen 'Sen mi karar verdin onların üşüdüğüne?' diye bana sordu. Ben de mecburen Hüseyin Kalfa söyledi, dedim. Onu çağırdı. Bağırıp çağırıp ona kızdı. 'Koca kış geçti, aklınız şimdi mi başınıza geldi.' dedi. Biliyorsun, Hüseyin Kalfa ben söylemedim, genç mühendis falan, dedi. Yok sen işçileri kışkırtıyorsunuz falan.

Mehmet Şenol Bey'in çok iyi bir insan olduğunu biliyordu. Ama ne yapsın, o da işsiz kalmaktan korkuyordu. Boynunu uzattı, suçlu ilan edilmiş, onun başı kesilmeliydi.

– İşte böyle kardeşim. Sonuçta; patronları biliyorsun, idealist, insancıl, işçiden yana yöneticileri, mühendisleri sevmez, seni göndermemi istedi. Senin bir şey yapmadığını anlattım ama onun içine şüphe düşmüştü bile.

Mehmet'in o gencecik yüreğine hayat bir yara daha açmıştı. Çok sevdiği işinden insanlık, merhamet duyguları ve yine alçak gönüllüce sevdiği işçilerin kalleşliği yüzünden ayrılıyordu. Belli etmediği iki damla gözyaşını içine akıttı.

Şenol Bey onu yanaklarından öptü. Elini sıkıca sıktı. Başarılar diledi. Parasını hazırlamıştı. Bir zarf içinde kalan tüm maaşını verdi.

Mehmet, Kadıköy Altıyol'a doğru çıkarken ayaklarını yerde sürüyordu. Dönüp bitmesini göremeyeceği, gece yarılarına kadar çalıştığı, emek verdiği Kadıköy Yeni İskele Şantiyesi'ne baktı. İçini isyan doldurdu.

Yine işsiz kalmıştı. Bu içindeki merhamet duygusu kim bilir daha ne kadar işsiz bırakacaktı onu...

Evde yalnız duramadı. Martın başında Hikmet'in Bandırma'ya geleceğini öğrendi. Bir haftalığına Bandırma'da olacaktı. Onu görmek, ona sarılmak, onunla dertleşmek istiyordu. Bandırma'ya koştu.

Elçin harıl harıl okulunu bitirmeye çalışıyordu. Sömestir arası Bandırma'ya gelmemişti. Bu sene okulu bitirmekten başka bir şey düşünmüyordu. Mehmet onun düzenli öğrencilik yapmasını kıskandı. Ayda bir kere mektuplaşıyorlardı.

Hikmet'in gemisi ikinci hafta Bandırma'ya geldi. Hikmet ailesiyle hasret giderdikten sonra hemen Mehmet'i buldu. Birbirlerine anlatacak o kadar çok şeyleri vardı ki. İki senedir görüşememişlerdi.

Bilardo salonunda buluştular. Önce güzel bir bilardo partisi yaptılar. Sonra doğru eski meyhanelerine, yine eski arkadaşların çoğu bir araya geldi.

Bu kez aralarında evli olanlar vardı. Ömer sevdiği kadın boşanınca hemen bir nikâh yapıp onunla evlenmişti. Bir de üstelik üvey de olsa baba olmuştu. Bir erkek çocuğun sorumluluğunu almıştı. Ayakkabı üretmeye devam ediyordu. Namık da istediği kızla evlenmişti. Onların keyifleri yerindeydi ve hatta evlerine erkenden gittiler. Hanımlar kızar diyorlardı.

Erol askerliğini bitirmiş bir kızla sözlüydü. Kız Necdet yanlarında değildi Eskişehir'de bu sene İktisat'ı bitiriyordu. Selim'in ciddi bir ilişkisi yoktu. Kızlara asılıp duruyordu.

Mehmet'le Hikmet'in durumunu biliyorsunuz. O gece içki sohbetleri

eskisi gibi uzun sürmedi. Evliler evlerine gidince onlar da erken dağıldılar.

Sadece Mehmet'le Hikmet birlikte doğru eski tepelerine, limanı seyretmeye gittiler. Yağış yoktu ama hava soğuktu. Onların umurunda bile değildi. Gece saat on ikiye geliyordu. Yine Bandırma'nın şehir ışıklarını ve limandaki gemileri, seyretmeye koyuldular. Bu kez Hikmet'in gemisi de limandaydı.

Hikmet gemideki gerginliği anlattı. Maaşlarını doğru dürüst almıyorlarmış. Mehmet anlamaya çalışıyordu.

– Sağdıç para biriktirebildin mi?

– Yok be yahu! Maaşın üçte birini alıyoruz. Onunla da bir şey biriktiremedim.

– Peki kaptana sormadınız mı?

– Soruyoruz ama merak etmeyin gemiden ayrılırken hepsini toplu alırsınız, diyor.

– Demek İtalyancayı çok iyi öğrendin?

– Evet, iki senedir İtalyan gemisindeyim oğlum.

– Hep aynı gemide mi?

– Aynı patronla. İlk bindiğim gemi satıldı. Hepimiz daha yeni bir gemiye geçtik.

– Ulan sağdıç, şanslı adamsın, dünyayı görmüşsündür herhalde?

– Yok be sağdıç. Limanlarda üç dört gün kalıyoruz. Çoğunlukla da Afrika ülkeleri, oralarda ne olacak ki? Siyah adamlar. Kadın, öyle eğlence hayatı falan yok ki.

– Başka ülkelere gitmediniz mi?

– Romanya, Bulgaristan, İspanya, İtalya, Yunanistan, Fransa işte oralara gidince eğleniyoruz.

– Amerika'ya gittiniz mi?

– Yok hiç gitmedik. Okyanusa bir kez Fas'a gittiğimizde çıktık. Bir de Hint Okyanusu'nu gördüm."

– Hiç sevgilin oldu mu?

– İtalya'da Venedik yakınlarında küçük bir liman kenti var. Orada küçük bir İtalyan sevgilim oldu. Bir de İspanya'da. Ancak bir daha görüşe-

miyoruz ki. Aylar geçiyor, kızlar da kendi hayatlarına dalıyorlar. Bizi unutup gidiyorlar.

– Neler öğrendin, gittiğin limanlarından?

– Avrupa insanlarının, bilhassa Romanya, Bulgaristan gibi ülkelerde çok doğal davrandıkları dikkatimi çekti. Bir de kadınlar kızlar çok rahat, ne yapsalar onları kimse ayıplamıyor.

– Başka?

– Afrika ülkelerinde insanlar bizden çok geri. Romanya, Bulgaristan'da doğru dürüst dükkân yok. Olsa da satılan bir şey yok. İtalya, Fransa, İspanya, Yunanistan daha iyi ama bizim ülkemiz birçok ülkeden daha zengin. Onların çarşılarına gittik. Fazla çeşit yok. Bizdeki peynirler, yoğurtlar, etler, pastırma, sucuk, döner kebaplarımız, yemeklerimiz onlarda yok. En yakın mutfak Yunanlıların. Ama nerde bizim peynirimiz, yoğurdumuz? Bilhassa beyaz peynir ve yoğurtta bize yaklaşamazlar bile. Afrika'da Sudan, Mısır, Yemen, Arabistan, Libya, Tunus ve Fas gibi ülkeler çok geri kalmışlar. Bizden çok daha fazla geri kafalılar. Kadınlar zavallı. Doğru dürüst eğlence yerleri, barlar, sinemalar, tiyatrolar yok. Biz o ülkelere göre çok medeniyiz.

– Peki, Avrupa ülkeleri?

– Onların bizden pek farkları yok. Çarşıları bizden daha fakir hatta! Ancak en güzel yanları ahlak anlayışları! İnsanlara toplum baskısı yok. Bir kızla bir erkek çok rahat gezip dolaşabiliyor. Bir de çok doğal davranıyorlar. Yani yapmacık ve rol yapmadan! Diyelim ki komik duruma düştün, zor durumda kaldın sana gülebiliyorlar. Birbirlerine şaka yapmaları çok doğal. Hareketleri doğal. Benim en çok bu tarafları hoşuma gitti.

– Zenginlik, yaşamları?

– Bizden zengin değiller. Örneğin biz çok rahat, en iyi eti, peynirleri, kaşarları, yoğurdu, meyve ve sebzeyi yiyebiliyoruz ya, onlar bunları satın alamıyor. Gramla, taneyle alıyorlar. Bizde yiyecek çok ucuz. Ama onlarda da araba, televizyon, elektronik eşya çok ucuz. Bizim sorunumuz sadece bu.

– Peki başka neler öğrendin?

– Ya sağdıç, bizim ülkedeki bürokrasi ve devlet işlemleri komünist ülkelere yakın. Türkiye'deki bir limanda yük indirdik ya da aldık mı, bir sürü işlem gerekiyor. Bir de bu işler Romanya ve Bulgaristan'da oluyor. Av-

rupa ülkelerinde fazla bürokrasi yok. Her şeyi bir sistem içinde hızla yapıyorsun. Afrika ülkeleri Allahlık? Romanya, Bulgaristan ve Afrika ülkelerinde rüşvet kol geziyor.

– Hikmet planın ne? Ne kadar daha çalışacaksın?

– Yahu sağdıç, doğru dürüst para biriktiremedim ki. Kalan paraları, aylık dört yüz dolar desen, iki yılda dokuz bin altı yüz dolar yapar. Bununla ne ev alabilirim ne de bir iş kurabilirim. Ancak aslında bizim maaşlarımızın en az bin beş yüz olması gerekiyormuş. Bize yedi yüz, sekiz yüz kadar veriyorlar. O farkları alsak ciddi para biriktirmiş olacağım. En az bin üç yüz alabilsek. İki yılda yirmi dört bin dolar birikmiş oluyor.

– Alabilir misiniz?

– Bir uluslararası gemici sendikası varmış. Galiba adı, ITF. Eğer o sendikaya Avrupa limanındayken ulaşabilirsek hakkımızı alabilirmişiz. Bu sendika çok güçlüymüş. Patronlar çekiniyorlarmış. Yalnız Avrupa'dayken yapmalısınız diyorlar. Diğer ülkelerde bu sendikacılar rüşvet alıyorlarmış ve patronların lehine karar çıkıyormuş. Polis de gemicilere sahip çıkmıyormuş.

– Nasıl?

– Yani eğer biz gemide grev yaparsak ve eğer iyi bir Avrupa limanındaysak, bu sendika üyeleri sahip çıkıyorlarmış. Tüm haklarınızı alıyorlarmış.

– Hangi limanlarda?

– Bilhassa, Almanya, Hollanda, Fransa diyorlar. İtalya'da da olabilir ama patron İtalyan, işimiz zor olur. İspanya ve Yunanistan'da bu sendikacılar da iş yokmuş.

– Peki Türkiye'de?

– Yahu bizimkilerin hepsi satın alınmış. Türkiye'de başarılı olamazsınız diyorlar. Çünkü uluslararası anlaşmalı bir limanda yapmalıymışız. Çünkü bu sendikanın kanunen gemiyi bağlamaya yetkisi var. Ancak tabi rüşvet kabul etmeyen ülkelerde yapmalıyız.

– Grev yapacak mısınız?

– Düşünüyoruz. Çünkü bizi kandırıyor bu İtalyanlar. Bize yalan söylediler. Gemilerde bir yıpranma hakkı varmış. Bunun yüzünden maaşlar en az bin iki yüz dolarmış. Bizi kandırdılar.

– Peki, kiminle yapacaksınız?

– Şimdi gemide çok iyi anlaşan beş altı arkadaşız. Bir iki tane İtalyan var. Onlar, kaptan, ikinci kaptan bir de çarkçıbaşı. Onların maaşları zaten çok iyi. Biz yabancı gemiciler grev yapacağız.

– Ciddi mi, ne zaman?

– Avrupa limanlarından birine gittiğimizde hemen yapacağız ama yük bekliyoruz. Bir türlü Avrupa'ya gitmiyoruz. Ne zaman bir Fransız, Alman limanına bağlanırsak eylem yapacağız. Gerekirse İtalya'da. Orada işimiz zor ama eğer sabrımız taşarsa orada yaparız. Çünkü orası da ITF yasalarına bağlı.

– Oğlum başını belaya sokma dikkatli ol!

– Be yahu sağdıç! Zaten gençliğimin en güzel günleri gemide geçiyor. Ne sevgilimiz kaldı ne yavuklu. Boş ver, bu yola baş koyduk mu, öleceksek ölürüz.

Asıl sen bana anlat biraz, okulun ne oldu, Elçin ne yapıyor?

Mehmet olanları anlattı. İçindeki yenemediği tabuları, Elçin'in kabul edemediği davranışlarını anlattı. Dedikodunun Bandırma'da yayıldığını, hatta yakın arkadaşlarının bu kızla evlenilmez dediklerini söyledi.

Hikmet onu teselli etti. Gökhan'ın üşenmeden yazdığı mektuba lanet okudu. Beklediği sözü söyledi.

– Bak sağdıç, sen bu kızı seviyor musun? Yaklaşık dört yıldır bu kız seninle görüşmüyor mu? Aldırma kimseye, al şu kızı, evlen gitsin. Zaten büyük bir olasılıkla İstanbul'da iş bulacaksın. Orada yaşarsınız. Millet de iki yılda unutur gider. Sen bizimkilere aldırma. Onlar eski kafalı. Sen sevgine bak. Oğlum Elçin de seni seviyor, boş ver gerisini.

Mehmet'in içi rahatlamıştı. Sağdıcının temiz kalbi ona doğru söylüyordu. Bu kız tekrar onun her şeyden çok her şeyi olacaktı. Sağdıcına gülümseyerek baktı.

– İyi ki Bandırma'ya geldi gemin, iyi ki görüştük. Sağ ol sağdıç.

Tekrar limana, şehrin ışıklarına, karanlıkların içinde yok olup giden denizin ufkuna daldılar. Saat gece yarım olmuştu.

Sonra ülkelerini, dünyayı konuşurken siyasete daldılar. Sonunda yeni dünyada oluşan güçlere, dev Amerika Birleşik Devletleri'ne ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Devleti'ne geldiler. Emperyalizmi, dünya-

yı yönetmeye kalkan güçleri anlamaya çalıştılar. Emperyalizmin ajanlarından söz ettiler. Tüm insanların içinde oluşan kuşkular gibi onların içinde de kuşkular doğdu. Acaba kendi ülkeleri için bu dev güçler ne oyunlar oynuyordu? Acaba inanılmaz güçlere ve yaratma sanatına sahip insan beynini, bu özgür iradeyi, acaba bu güçler yönlendirebiliyor muydular?

İşte bunları konuşur ve düşünürlerken Mehmet, aşağıdan tepeye doğru gelen bir karartı hissetti arkalarında. Döndü baktı, kimseyi göremedi. Yeniden şüphelerinden, ajanlardan, CIA ve KGB'den konuşmaya devam ettiler. Arkalarındaki insan gölgesi, karartı yine belirdi. Sanki tepeye çıkan asfalttan onlara doğru yavaşça sokuluyordu. Acaba ajanlar onları dinlemek mi istiyorlardı? Bu sefer ikisi de arkalarına baktılar. Gelen giden yoktu ancak onların oturdukları tepeye aşağıdan gelen caddede ayak sesleri duydular. Merak ettiler, ikisi de dönüp dikkatle baktılar.

Elli kadar gencin yukarıya doğru grup hâlinde yürüdüklerini gördüler. Hepsi üzerlerine parka giymişlerdi. Atkılar boyunlara sarılmıştı. Çoğu sanki yüzlerini saklıyorlardı. Parkalarının şapkalarını kafalarına geçirmişlerdi. Devrimci gibiydiler. Gecenin boşluğunda sessiz yürümeye çalıştıkları hâlde adımlarının sesleri duyuluyordu.

Grup Acıçeşme'nin önüne kadar geldi. Oturdukları için onları görmemişlerdi. Mehmet ayağa kalktı. Kimdi bu çete gibi mahallelerine yürüyen gençler. Daha yukarıları kendi mahalleleriydi.

Aklına Küçükçekmece'de yediği ağır dayak geldi. O grup da bu şekilde yüzlerini saklamışlardı. Bu işte bir şey olduğunu anladı. Hikmet olayları yaşamadığı için ürkmüş, oturduğu yerden izliyordu. Mehmet'in cesur davranacağını biliyor, içinden de söyleniyordu. İnşallah şimdi olaylara karışmaz?

Mehmet dikkatle inceleyince bu grubun ülkücüler olduğunu anladı. Aslında içlerinde öyle takım elbiseli, paltolu tipler yoktu ama en önde yürüyen, başı parkasının şapkasıyla ve atkısıyla yüzünü saklayan genci yürüyüşünden tanımıştı. Yeğeniydi.

Ülkü Ocakları Gençlik Başkanlığı yaptığını biliyordu. Şimdi de çetesini toplamış başlarında bir yerlere götürüyordu. Çetesi de on yedi on sekiz yaşlarında çoluk çocuk, kandırılmış gençlerdi.

Şaşırdı, demek ki Bandırma'ya da sıçramıştı olaylar. Bir de yeğenini

tanıyordu. İyi bir çocuktu. Sağduyusu ona bunu yaptırmayacak kadar iyi bir çocuktu. Ne oluyordu?

Bunlar bir eylem yapmaya gidiyorlardı. Birilerinin canı yanacaktı. Belki ölenler olacaktı. Bunlar çocuktu yahu. Mutlaka bu eylemi kendileri akıl etmemişlerdi, bazı kötü kalpli, beyinleri yıkanmış maşalar bu çocukları doldurmuştu. Bazı gözü dönmüş büyüklerin aklıdır bu çocukları kardeş kavgasına süren!

Dayanamadı. Gençler onu görmüştü. Yeğeni eliyle atkısını daha da yüzüne örtmüştü. Onun tanımasını istemiyordu. O, bir Anadolu delikanlısıydı. Ondan iki yaş da olsa büyük bir abisi vardı karşısında. Bir de üstelik iki kardeş dedenin torunlarıydılar. Abisine saygısızlık edemezdi. Bu yüzden yüzünü daha da fazla saklıyordu.

Ama Mehmet çoktan gelip bu elli kişilik çetenin önüne dikildi. Tam Acıçeşme'nin önünde onları durdurdu. Tek başına, elli gence karşı dikildi. Ellerini beline koydu.

– Hey siz nereye gidiyorsunuz?

Resmen onları azarlamıştı. Koca grup durdu. Onu geçemiyorlardı. Başlarındaki lideri bekliyorlardı. O da karşısında çok sevdiği saydığı Mehmet abisini görünce kıpırdamıyordu. Bir Anadolu delikanlısı, büyüğüne saygı duyuyordu.

Mehmet yeğenine döndü.

– Sen ne yaptığını zannediyorsun? Bu küçücük delikanlıları tehlikenin içine nasıl sürüklersin? Seninle daha geçenlerde konuşmadık mı, bu bir kardeş kavgası, hepimiz Türk'üz diye?

Gerçekten ülkücü Yeğen, iyi yürekli bir Anadolu insanı. Büyüğüne saygısızlık etmek istemiyor, bir de Mehmet abisine karşı özel saygı ve sevgisi var. Onu geçip gidemiyor.

– Ağabey...

– Ne ağabeyi, sen bu gençleri nereye götürdüğünün farkında mısın?

– Abi geçen akşam bizden iki genci dövmüşler solcular. Altta mı kalalım?

– Sizi dövenlerin de eli kırılsın. Onlar da bu salakça yapılan kardeş kavgasının farkında değiller. Belki alt tarafı bir mahalle kavgası. Bak kar-

deşim her tarafta hata yapanlar var. Kullanılan var. Ne olur siz bu savaşta maşa olmayın. Bir taraf döver, karşı taraf misilleme yapar, bir taraf öldürür, öbür taraf misilleme yapar ve bu iç savaşa kadar gider. Yanlış yapıyorsunuz. Bunu ilk başlatanlar Türk olamaz, bir kıvılcım çaktı içimizdeki düşmanlar şimdi ateş tüm vatanı sarıyor.

– Ağabey...

– Ne ağabeyi, seninle dedelerimiz kardeş, bu mahallede senin, benim, şu getirdiğin gençlerin başka kardeşleri yok mu? Biz, siz bu şehirde doğup büyümedik mi? Bu memleketin toprağından beslenmediniz mi, suyundan içmediniz mi? Nasıl bir başka Türk kardeşinizin avına çıkarsınız? Siz bu vatanı böyle parçalayacaksınız. Siz mi karar vereceksiniz kimin Türk, kimin Müslüman olduğuna? Evet, ben bir solcuyum ve karşınızda duruyorum. Eğer bir abiniz, bir kardeşiniz sizin için önemli değilse ezip geçin beni. Ben size bu mahallede bir kardeşinizi dövmenize izin vermeyeceğim.

Bütün grup olduğu yerde kıpırdadı. Mırıltılar yükseldi. Bu yürekli direnişi yapan büyüğe saygıları artmıştı. Az da olsa hak vermeye başladılar. Zaten Mehmet abileri, Bandırmaspor gençte top oynamıştı. Onu tanıyanlar vardı. Grubun içinden sesler duyuluyordu.

– Haklı ya! Hadi dönelim.

Yeğen:

– Tamam abi, biz sana bir şey yapamayız, seni ezip geçemeyiz. Ama sen de bunları solculara da söyle!

– Bak kardeşim, ben bu kardeş kavgasını durdurabilsem yarın canımı veririm. Söylemedim mi sanki? Kaç kez söyledim. Ama onlar da doldurușa geliyor, kinleniyor ve duygusal davranıyor. Benim tek başıma gücüm yetmiyor. Hepimiz anlamalıyız bu kardeş kavgasını, o zaman durur bu akan kan!

Grup yavaşça geri dönüyordu. Zavallı o küçücük beyinler, zaten olabilecek tehlikelerden korkuyorlardı, içlerindeki delikanlılık gururları kırılmıştı, ona kapılmışlardı ve bunu birileri körüklemişti. Şimdi, bu saygı duydukları mahalleden bir abi onları yatıştırmıştı.

Yeğen:

– Tamam abi dönüyoruz.

– Helal sana kardeşim, yeğenim, bu gece olabilecek birçok acıyı durdurdun.

Mehmet arkalarını dönmüş, tekrar aşağıya yönelen gençlere son kez seslendi.

– Bakın arkadaşlar, ben ülkücüler tarafından öldüresiye dayak yedim! Bir ay evden çıkamadım. Yanımda iki tane okul arkadaşım vuruldu, öldü! Ama ben, şu anda içimde, hiçbir Türk gencine, Türk İnsanına kin duymuyorum. Ben bu vatanın evladıyım, bu vatanda yaşayan herkes benim kardeşim. Ne olur siz de bu kardeş kavgasına direnin!

Gençler artık utanıyorlardı. Adımlarını hızlandırdılar ve beş dakika sonra hepsi dağıldı.

Hikmet, Mehmet'in yanına geldi.

– Oğlum sen gerçekten tam bir delisin! dedi.

İki sağdıç iki gün sonra ayrıldılar. Hikmet'in gemisi kalktı. Mehmet'in de okulu açılıyordu İstanbul'a döndü.

1979 Nisanı

Mehmet okula sarıldı. Verilecek tonla ders vardı. Ancak birini vermeden ona bağlı olan bir üst ders alınamıyordu. Yani ne yaparsa yapsın en az iki sene daha okulda kalacaktı. 1980'de mezun olması gerekirken 1981 belki de 1982'ye kayacaktı mezuniyet.

Bir iş bulamadı henüz ama arıyordu. Öncelik okuluydu. Derslerine yoğunlaşmaya çalışıyordu. Elçin mezun olacaktı. Onun da bir an önce diplomasını alması gerekiyordu.

Topografya stajını yapmalıydı. Nisan ayından itibaren staja başladı. Ayrıca bu yaz şantiye stajını da bitirmeliydi. Okulda olay olmuyordu, ancak diğer şehirlerdeki okullardan kötü haberler geliyordu.

Ankara'da sürekli hükûmetler değişiyordu. Büyük Millet Meclisinde de sürekli kavgalar oluyordu. Türkiye kaynıyordu.

1979 Mayısı

İşçi Bayramı'nda sokağa çıkma yasağı!..

Ülkendeki kardeş kavgası, öğrenci olaylarından mezhep kavgalarına, dinsel ayırımlara, ırk ve soy kavgalarına doğru yayılmak isteniyordu.

Bu kavgayı başlatmak için atılan ilk kıvılcımlar görülüyordu. Üniversitelerde öğrenci olayları çoktandır sürüyordu. Arkasından Kahramanmaraş ve Çorum'da mezhep kavgası olmuştu. Akıncı gençlikten de insanlara saldırılmıştı ve dindar, laik kavgası başlatılmak isteniyordu.

16.05.1979 tarihinde Ankara Etlik Piyangotepe'de kahvehane tarandı. Yedi, halktan insan öldü. Bu saldırı da gösteriyordu ki kavga halk kesimlerine bulaştırılmak isteniyordu. Belki ırk, soy kavgaları da başlayacaktı.

Oyun, aşamalarıyla oynanıyordu. Önce üniversitelerde kavga başlatıldı. Sonra mezhep kavgaları devreye sokulacak, daha sonra din kavgaları, laiklik yıkılarak bu süreç hızlandırılacak, sonra ırk kavgaları. Bilhassa doğu insanı bu sürece sokulabilecek potansiyeldi.

Sonunda kavga yapılacak bir ülke kalmayacaktı. Amaç buydu. Türkiye'yi içeriden yıkacaklardı. Buna alet olmamamız gerekmekteydi. En önemli görev de Türk soluna ve aydınına düşüyordu. Çünkü onlar okumuş, çağdaş insanlardı. Onların olaylardaki tuzağı herkesten önce görmeleri gerekiyordu. Evrimi, evrimleşme sürecini onların anlayıp beklemeleri gerekiyordu. Ancak, maalesef onlar da bu kardeş kavgasında bir taraf olmuşlardı.

Mehmet, bu sürecin Türk ordusu tarafından durdurulabileceğini biliyordu. Yeni bir askerî darbe kapıdaydı. Ancak asker, hiçbir zaman demokrasinin ortak paydasını ortaya çıkaramazdı. Çünkü bir askerî darbede halk olamaz. Halkın demokratik katılımlarıyla oluşturduğu ortak payda oluşmayacağı için darbe, ne kadar iyi niyetli olursa olsun gelişmenin önünü tıkar. Yani bir askerî darbe, demokratik olgunlaşma sürecini yavaşlatacaktı.

Ancak, olaylar, insanın evrimleşmesi için gerekliyse o zaman yapacak bir şey yoktu. Eğer halk bu kardeş kavgasını kendi gelişiminin sonucunda olgunlukla aşabilirse bir sorun yoktu. Ama kendisi aşamazsa belki bu sürecin içinde tüm yanlışlığına rağmen bir askerî darbe olabilirdi. Bu, gelişimin sancılarından başka bir şey olacaktı.

Elçin'in Ankara'da son iki ayıydı. Eğer bir takıntısı kalmazsa haziranın sonunda diplomasını alırdı. Sonra bir Anadolu kasabasına öğretmen olarak atanacaktı.

Mehmet Elçin'in haziranda son imtihanlarla uğraşacağını biliyordu.

Bu yüzden bu ayın sonunda Ankara'ya gitmeye karar verdi. Ondan gelmesini isteyemiyordu. Çünkü mezuniyet sınavlarına hazırlanıyordu.

Onu çok özlemişti. Hikmet'le son konuşmaları onun içini çok rahatlatmıştı. Artık içindeki kuşkuları ve tabuları yenemese de hiç olmazsa azaltmıştı.

Mayısın sonuna doğru Ankara'ya gitti. Elçin'e yine bildirmemişti. Onu son kez test etmek istiyordu. İçinde kalan son kuşku kırıntılarını da böylece aşacak ve bu yaz Elçin'i mutlaka tekrar istetecekti. Eğer vermezlerse onunla gizlice nikâhlanacaktı. Yani onu kaçıracaktı. Sonra da onun annesinin, babasının gönlünü kazanırlardı. Bu gidişinde Elçin'e evlenme teklifinde bulunmayı düşünüyordu. Bu, ona yapacağı en güzel sürpriz olacaktı.

Hafta sonu cumartesi sabahı erkenden yola çıktı. Geceden gitmesine gerek yoktu. Sadece, öğleden sonra Ankara'ya varmak ve Elçin'in bir hafta sonu ne yaptığını sürpriz yaparak görmek istiyordu. Çok küçük son bir test!

Öğleden sonra Ankara'daydı. Doğru Elçi'nin yurduna gitti. Saat öğleden sonra üç olmuştu. Elçin'i yurtta bulamadı. Nerede olduğunu sorduğunda yurttaki kız arkadaşları bilmediklerini söylediler ama kaçamak bir cevap gibi geldi Mehmet'e!..

İçinde henüz kaybolmamış olan kuşkuları yeniden devreye girdi. Bu kız yoksa tüm yaşadıklarından sonra yine aldırmaz bir şekilde mi yaşıyordu? Ona bu gelişinde evlenme teklif edecekti. Oysa o, onun dört yıllık arkadaşı olduğu hâlde, arkadaşça da olsa erkeklerle gezip tozup hayatını mı yaşıyordu?

Yurdu uzaktan görecek bir şekilde bir kahvehane vardı. Gitti orada oturdu. Uzaktan yurdu gözetleyerek giren çıkanları kontrol etmeye başladı.

Çok geçmedi Elçin sokağın karşılarından bir yerlerden görüldü. Yurduna girdi. Mehmet, artık ona gidebilirim, yeter bu kadar, diye düşünüyordu. İçi özlemiyle doluydu.

Hesabı ödedi. Kahveden çıktı. Elçin'in yurduna gidecekti. Ancak tam sokağın başındaydı ki Elçin'in yurttan çıktığını gördü. İçindeki şeytana uydu. Bir köşeye gizlendi. Elçin'i biraz izleyecekti.

Elçin çok uzağa gitmedi. Yurdun sokağında bir apartmandan içeriye girdi. Sanki yurda da oradan gelmişti. Çünkü yurda girerken Mehmet, onun sokağın başından ya da ilerisinden geldiğini görmemişti.

Mehmet'in içini birden bir korku sardı. Bu kız ne yapıyordu? Bu evde ne işi vardı? Sokakta bir kız arkadaşı olduğunu hiç söylememişti ve o da bir belirti görmemişti.

Kalbi yerinden fırlayacak gibi atmaya başlamıştı. Tüm yüreğiyle tekrar güvenmeye başlarken ona evlenme teklif edecekken bu kız bir yanlış daha mı yapıyordu?

Elçin'in girdiği apartmana geldi. Dış kapıdaki zillere baktı. Hiçbir şey anlayamadı. Tonla zil vardı. Bu kız hangi daireye girmişti? Sonunda kapıcı yazan bir zil gördü. Ona bastı.

Dış kapının otomatı çalıştı, kapı açıldı. Kapıcı dairesinin olduğu kata indi. Bodrum katta kapıcı, dairesinin kapısında onu bekliyordu. Aklına bir oyun gelmişti.

Kapıcı:

– Buyrun?

– Affedersin, benim üniversiteden arkadaşlarım bu apartmanda oturuyorlarmış, onlara geldim. Ama daire numarasını almamışım, acaba sen biliyor musun, hangi daire?

– Valla en üst katta teras bir daire var, orada bekâr öğrenciler kalıyor, herhâlde onlardır?

– Evet, başka öğrenci dairesi var mı?

– Yok, bir tek onlar.

– Kaç kişi kalıyorlar biliyor musun?

– Valla dört erkek öğrenci var galiba?

– Teşekkür ederim, kaç numara?

– On dört.

– Sağ ol.

Mehmet'in merdivenleri çıkarken içi derin bir üzüntüyle doldu. Elçin, bekâr öğrencilerle! Tek başına geldiğini görmüştü. Mehmet yıkıldı. Onun meleği, tanrıçası, kutsalı, evlenme teklif etmek için geldiği sevgilisi dört genç erkeğin kaldığı bir dairedeydi. Mehmet bitmişti. Her şey bitmişti. Zaman durmuştu, dünya dönmüyordu artık.

Nasıl, ne zaman gelmişti, kapıya vurmuştu, zili çalmıştı hatırlamıyordu. Dairenin kapısı açıldığında ve karşısına çıkan onun yaşlarında bir delikanlının sorusu üzerine kendine geldi.

– Buyrun?

Sesinin titremesini bastırmaya çalışarak,

– Affedersiniz, Elçin'i görebilir miyim?

Kapıyı açan genç, Mehmet'in yüzünü görünce korkmuştu. Yüzü bembeyaz kesilmiş bu yaşıtı adamın gözleri, en ufak itirazında onun boğazına sarılacak gibi bakıyordu. Korktu, belki onu Elçin'in ağabeyi ya da neyse bir şey zannetmişti, hafifçe içeri çekildi, Elçin'e seslendi.

– Elçin!

Elçin zaten kapının zilini duyunca meraklanmış kapıya gelmişti. Onun hemen arkasındaydı. Mehmet'i gördü, tam bir şey söyleyecekti ki Mehmet onu görünce önündeki genci sol koluyla kapıya dayayıp içeri girmiş ve onun yakasından tutmuştu bile.

Zavallı genç ne olduğunu anlamadı, Mehmet'e direnecek cesareti bulamadı. Onu sol dirseğiyle kapıya dayamış olan Mehmet'e yol verdi. Bu sırada Elçin panik içinde bir şeyler açıklamaya çalışıyordu.

– Hakan, bu benim arkadaşım Mehmet, diyebildi.

Mehmet, Elçin'in yakasından tutmuş sürüklüyordu. Baş başa kalacakları bir yer arıyor gibiydi. Evin koridorunda Elçin'i içerilere sürüklüyordu. Hiç konuşmuyordu. Evin diğer odalarına tek tek baktı. Evde bir genç daha gördü. O da donmuş kalmıştı. Gıkı çıkmıyordu. Kapıdaki de sessiz olayları seyrediyordu. Bir tek Elçin bir şeyler söylüyordu.

– Mehmet bunlar okuldan arkadaşlar, merak etme.

Evdekilere de bir şeyler söylemeye çalışıyordu.

– Mehmet benim çok eski arkadaşım, merak etmeyin.

Mehmet sonunda baş başa kalabilecekleri bir yer bulmuş. Teresa açılan kapının önüne gelmişlerdi. Kapıyı açtı, Elçin'i terasa sürükledi. Kapıyı arkalarından kapattı. En son Elçin, eliyle evdekilere sakin olun, bir şey yok, ben hallederim gibi işaretler yapıyordu.

Terasta baş başaydılar. Mehmet artık Elçin'in yakasını bırakmıştı. Bembeyaz bir yüzle şokta, kendinde değil, onun karşısında donuk duruyordu.

Hava sıcaktı. Güneş onları yaktı. Doğa çıt çıkarmıyordu, sanki olacakları izlemek için susmuştu. Ne rüzgâr esiyor ne yapraklar hışırdıyor ne kuşlar ötüyordu. Hatta aşağıdaki caddeden sanki arabalar da geçmiyordu. Derin bir

sessizlik, sanki Tanrı onları izlemek için dünyayı susturmuştu. Olacakları iyi görmek için güneşini onlara çevirmişti. Güneş fena yakıyordu.

Elçin bir duvar gölgesi buldu. Mehmet'i elinden tuttu. Mehmet artık süt dökmüş bir kedi gibi görünüyordu. Omuzları çökmüştü. Ayakta duran boş bir çuvala benziyordu, biri hafif dürtse yere serilecekti.

Elçin onu duvarın gölgesine yere oturttu. Sanki ona bir anne şefkatiyle davranıyordu. Mehmet bir çocuktan daha acizdi şimdi. Elçin de yanına oturdu. Onun daha önce sarıldığı gibi sağ koluna iki koluyla sarılıp başını çenesinin altına koydu.

Artık ikisi de konuşmuyorlardı. Bir beş dakika öyle kaldılar. İkisi de artık dönülmeyecek noktayı geçtiklerini anlamışlardı. Bu onların son sarılmalarıydı.

Mehmet hiç konuşmuyordu. Gözlerini bile kırpmıyordu. Terasta bulunan, önündeki bir bacanın isten kararmış deliklerine bakıyordu. Sanki ruhu o baca deliklerindeki karanlığa sığınmaya çalışıyordu. Karanlık, ona gerçekleri gösteren ışıktan kaçıştı sanki. Gözünü oradan alamıyordu. Hiçbir şey düşünemiyordu. Bir kahramanın yıkılan heykelinin son görüntüsü, heykelin aşağıya doğru devrilişinin iç sızlatan görüntüsü şimdi bu gence tam uyuyordu.

Düşüncesizlik, Mehmet'in hassasiyeti, ona aldırmazlık hariç, Elçin'in burada olması, gerçekten masumdu. Ders çalışmak için uygun bir yerdi bu gençlerin dairesi. Yurttan arkadaşlarıyla ortak arkadaşlıkları vardı. Okuldan da tanıyordu bu gençleri. Arkadaşları tanıştırınca onlarla samimi olmuştu. Birlikte ders çalışmayı önerdiklerinde sıcak bakmıştı. Ancak tabi ki bu dairede sadece ders çalışmamışlardı. Bazen eğlenmişler, müzik çalmışlar, dans etmişlerdi. Ufak tefek de içki bile içmişlerdi. İşte bunlar, bir genç kızın içindeki yaşam keyiflerini alma tutkusuydu. Eee, tabi bunlar, masum değildi.

Elçin sonunda dayanamadı, aslında o da biliyordu, Mehmet artık onu affetmezdi, ancak yine de kendini savundu.

– Mehmet ders çalışmak için gelmiştim!

Mehmet, Elçin'in sesiyle onu yeniden fark etmiş gibi irkildi. Kendine geldi.

Ne diyordu bu kız? Ders mi? Ders çalışmak için yer mi yoktu? Onun değil kendisi, bir elbisesi, bir gömleği bile dört erkeğin yaşadığı bir eve gelemezdi. Ne diyordu bu kız?

– Elçin özür, sana neden buradasın, neden dört bekâr erkeğin evindesin diye sormayacağım. Çünkü bana ne dersen de artık kaldıramam. Sen bu hareketinle beni hiçe saydın, bana hassasiyet göstermedin. Gerisi benim için önemli değil.

– Peki, biliyorum beni artık affetmezsin. Ancak seni hep sevdim ve hâlâ seviyorum, buna rağmen...

Mehmet, "Sevmek, sevilmek, sorumluğunu almadan olur mu?" diye düşünüyordu?

– Elçin beni mazur gör, içeriye şokta girdim. Gözüm dönmüştü. İyi ki çocuklar bana direnmediler. Yoksa onları öldürebilirdim. Ne olur beni anla, ben artık bu olayı kabullenemem.

Elçin elinden uçup giden dört yıllık âşığına karşı yaptığı hatayı biliyordu. Belki Mehmet'e duyduğu bazı gizli düşmanlıklarıyla inadına yapmıştı bunları. Belki içinde yaşam zevklerinden onu uzak tutan bu aşkın çemberine bir isyan duyuyordu. Bu ilişki ona büyük bir sorumluluk yüklemiş, O güzel üniversite çağında diğer kızlar gibi özgürce gülüp eğlenememişti. Mehmet'le olan ciddi ilişki, onda bağımlı olma ve kurallı yaşama baskısı yaratmıştı. Bu baskıdan, çemberden zaman zaman çıkmak istemiş, ancak Mehmet'ten saklayamamıştı. Şimdi de olan olmuştu. Mehmet'i ne kadar çok seviyordu. Ancak artık geri dönemeyecekleri bir noktaya sürüklemişti bu ilişkiyi. Mehmet onu artık kaldıramazdı. Anladı.

Elçin ağlamaya başladı.

Mehmet ağlayamıyordu ama içindeki üzüntüden dolayı karnında sızılar başlamıştı. Artık bittiğini biliyordu. O, her şeyden çok sevdiği kız yanında oturuyordu, ağlıyordu. Ama artık son olayı kaldıramazdı. İçinde ömür boyu taşınacak bir affedememe duygusu oluşmuştu bile.

Artık gitmek istiyordu. Ayağa kalkmaya yeltendi. Dizleri tutmuyordu, tekrar çöktü kaldı.

Elçin ağlamayı kesti. Son bir umutla,

– Ne olur beni affet sevgilim, dedi.

Mehmet affetmek istemez miydi? Onu bugün affetse, ömür boyu ona kin kusacaktı. Gözünün önünden Elçin'in tek başına bir bekâr evinde bulunduğu anlar hiç gitmeyecekti ki! Kim bilir başka günler neler olmuştu? Daha fazla orada durmak istemedi. Yoksa yanında duran, o her şeyden çok her şeyi olan yüreğe, vücuda dayanamayacaktı.

Döndü ona sarıldı. Gözünden düşen iki damla yaşı ona belli etmedi. Eğildi onu öptü. Zorlukla ayağa kalktı.

"Allaha ısmarladık, sevgilim." dedi ve evden çıkıp gitti.

Elçin, ne diyecekti ki? Duvarın gölgesinde büzülüp kalmıştı.

Havanın sıcağı daha da arttı. Güneş nerdeyse her şeyi yakıp kavuracaktı. Doğa sanki kızmıştı olanlara, hâlâ çıt çıkarmıyordu. Ne rüzgâr esiyor ne yapraklar hışırdıyor ne kuşlar ötüyordu. Derin bir sessizlik, sanki Tanrı kızgındı, öfke kusuyordu, dünyayı susturmuştu. Güneş fena yakıyordu.

Mehmet, İstanbul'a dönerken bir küçük mektubun, iki satırının, bir büyük aşkı nasıl yıkabildiğini anladı.

İnanılmaz acılar çekiyordu. İçindeki en sevdiği yaratığı kaybetmenin acısı, midesini ağrıtıyordu. Yaşamında bir kez deli gibi sevmişti. Şimdi, bu sevgiliyi ömür boyu isteyeceğini bilerek bırakmıştı.

Mehmet uzun uzadıya düşündü. İkisi de çok gençti. Kız on sekizinde o yirmi yaşında birbirleriyle tanışmışlardı. Memleketlerinden yeni çıkmışlar dünyaya açılmışlardı. Birçok şey yapacak, tadacaklardı. Ancak birbirlerini sevdiler. Bu bir sorumluluktu. Gencecik yaşta ciddi bir ilişkiye başladılar. Bu, onların yaşama sınırlarını daralttı. Bu çember, onu olmasa da Elçin'i çok sıktı. İlk defa büyük şehrin daha özgür ortamına gelmişti. Gezmek tozmak yaşamak istiyordu. Erkeklerle tanışmak istiyordu. Sonunda kendine bir aşk bulacaktı. Bir daha özgür olamayacaktı ki. Anadolu'nun bir yerinde öğretmenlik görevine başlayacaktı. Yine üstüne örf, âdet, geleneklerden gelen bir kabuk giyecekti ve ömür boyu bu özgür günleri bir daha yaşayamayacaktı.

Ancak bu aşka çok çabuk rastladı. Memleketinin küçük ortamında rastlayamadığı sevdiğiyle bir yolculukta karşılaştı. Daha okula kayıt olduğu ilk günde. Sonra onunla yaşadığı sevginin sorumlulukları sırtına bindi. Sevdiği memleketindendi, hem memleketinin hem de ülkesinin örf ve âdetleri bir sorumluk yüklüyordu omuzlarına. Bunları üç yıl taşıdı ama

son yıl, büyük şehrin özgür ortamından, olanaklarından yararlanmak istedi. Çevresinde aşkının yarattığı çemberi yırttı. Folklara gitti, erkeklerle dans etti, çevresindeki kız, erkek arkadaşlarla eğlendi. Gezdi, tozdu.

Sonuç; bunlar gizli kalmadı, saklayamadı. Sevdiği, onun masumca yapmak istediği özgürce yaşamak isteğini kaldıracak kadar olgun değildi. O da, çocuk sayılacak yaşta genç bir erkekti. Kaldıramadı, kıskandı, kabul edemedi ve etmeyecek.

Bu ilişki tekrar evliliğe kadar gitse de bir gün eski günlerin hesabı sorulacaktı. Belki eski günleri hatırlatan bir yerde, bir fotoğrafta, bir kişide bunlar hatırlanacak ve evliliğin tüm güven ortamı, sevgi ve saygı yıkılacaktı. Bu yüzden ayrılmak kaçınılmazdı.

Mehmet tüm bunları anladı. Biliyordu, içindeki tabuları yıkamıyordu. Bilhassa Elçin'i, bekâr erkeklerin yaşadığı bir evde tek başına bulması onun kaldıramayacağı bir aldırmazlıktı. Hâlbuki o, aşkı için yaşamaya çalışmıştı. O da kızlarla eğlenebilirdi. Sadece, biri kendini kanıtlamak için biri de Elçin'e kızdığı için yaşadığı iki ilişki olmuştu dört yıldır. Onlar da çok kısa sürmüştü. Yüreğiyle, vücuduyla hep Elçin'i istemişti, ondan başka hiçbir kız, kadın onu çekmemişti. Hiçbir kızla eğlenceye bile gitmemişti. Ancak aynı özeni Elçin göstermemişti. Evet, belki özgürlüğün son günlerinin tadını çıkarmak istemişti. Ama yine de bu bir aldırmazlıktı. Mehmet bunu taşıyamazdı.

1979 Haziranı

Kendini stajına verdi. Arkasından devrimci derneğe Orhan'ın yanına daha sık gitmeye başladı. Bir şeyler yapmak, kendini olayların içine atmak, belki de ölmek istiyordu.

Bir gün dernekte Orhan'a,

– Bana bir görev verin, dedi.

Hikmet gemide sıkılmaya başlamıştı artık. İki buçuk senedir maaşlarını tam almamışlardı. Bir de arada haksızlığa uğradıkları maaş farkları vardı. Her gün gemici arkadaşlarıyla bir araya geldiklerinde yapacakları grevden konuşuyorlardı. Kararlıydılar, onlara yapılacak haksızlığa direneceklerdi.

Aylardır denizdeydiler. Gittikleri limanlarda iki gün kalıyorlar, doğru dürüst insan görmeden tekrar denize açılıyorlardı, artık bunalmışlardı.

Hikmet ve arkadaşlarının bulunduğu gemi bir türlü bir Avrupa limanına uğramıyordu. Sonunda bu ayın içinde İtalya'ya gideceklerini öğrendiler. Karar verdiler haklarını orada arayacaklardı.

Haziranın üçüncü haftası İtalya'nın Venedik şehrinin yakınlarında küçük bir liman kentinden yük alacaklardı. Eylemi oraya vardıklarında yapmaya karar verdiler. Bir akşam gemide, eyleme katılacak arkadaşlar gizlice toplandılar.

Geminin kıç üstünde, kaptan ya da adamlarının olmadığı bir anda buluştular. Yapacakları grevi konuşacaklar ve aralarında örgütleneceklerdi. Bazı yabancı gemiciler yeniydi. Onlar bu greve katılmazlardı. Bu yüzden en az iki senelik gemiciler bir araya geldiler.

Toplantıya deneyimli gemici Melih, aynı yaşlarda olan Hikmet ve Muzaffer, Pakistanlı Naim ve Şilili Arthur katıldı. Aralarında yaşça büyük ve deneyimli olanlar Melih ile Arthur'du. Daha çok Melih, lider olarak yönlendiriyordu diğer gemicileri. Ortak dil İtalyancaydı. Melih konuşmayı açtı.

– Arkadaşlar bu kez fırsatı kaçırmayalım!

Arthur:

– Evet, belki İtalya'da işimiz zor. Ama başka bir Avrupa limanına gideceği yok bu geminin. Patron İtalyan, büyük bir olasılıkla polisi bağlar. İtalya'daki gemici sendikasının temsilcileri, yani ITF'ciler, büyük bir olasılıkla İtalyandırlar. Onlardan destek göremezsek ben ITF merkezini arayacağım.

Aralarında İngilizce bilen tek kişi Arthur'du. Bu yüzden uluslararası Gemicilik Sendikası ITF'nin merkezini telefonla o arayacaktı. İtalya'daki ITF şubesine güvenmiyorlardı.

Hikmet:

– Peki, bizim patron gemiyi limandan tekrar açığa alırsa ne yapacağız? İskelede mi kalacağız?

Melih, bunu daha önce hesaplamıştı herhâlde ki,

– Bunun bir çaresini bulmalıyız. Patronların haberi olmadan ITF'yi iskeleye getirtmeliyiz!

Muzaffer, diğerleri anlamasın diye Türkçe,

– Melih abi, sen bu işin lideri ol. Çünkü hepimizin bir disiplin içinde olması gerekiyor. Bize bir lider lazım!

Aralarında bir de deneyimli ve yaşlı Şilili Arthur vardı. Ancak onlar üç Türk gemici olarak Melih'i istiyorlardı.

Hikmet, İtalyanca açıklamada bulundu.

– Arkadaşlar bir liderimiz olmalı. Çünkü hepimiz ayrı kafadan hareket edersek başarılı olamayız.

Pakistanlı Naim, hemen bu fikri onayladı. Aralarında bir tek Arthur Hristiyan'dı. Naim tabi ki yaşça büyük ve Müslüman olan Melih'i lider görmek istiyordu.

– Arkadaşlar ben Melih olsun diyorum siz ne diyorsunuz?

Arthur zaten çok iyi bir insandı. Şimdi liderlik kavgası yapacak zaman değildi. Bu Türkler onun için mert ve güvenilir insanlardı. Hemen onayladı.

– Tamam arkadaşlar, ben de Melih olsun derim.

Hikmet ve Muzafferde onayladılar ve Melih grev lideri oldu.

Melih:

– Tamam, arkadaşlar şimdi bir plan yapalım.

Hikmet:

– Aramızda İngilizce bilen bir tek Arthur, ITF'ye o telefon etsin.

Melih:

– Okey. Şimdi kafamdaki planı anlatacağım. Tartışalım ve son bir eylem kararı verelim. Herkes ona uyacak tamam mı?

Hepsi onayladı.

– Bakın, gemi limana yanaştığında, Arthur dışında hiç kimse gemiden ayrılmayacak. Bir numara uydurup hemen Arthur'u göndereceğiz. Eğer biz de çarşıya çıkmak istersek gemide görevler aksar. Kaptan da Arthur'u tutabilir. Arthur ilk çıkan olacak. Sonra o telefon edip gelecek. Telefonda ne konuştu, sendika ne diyor, ona göre hareket edeceğiz. Eğer patron ya da kaptan anlarsa sendika gelene kadar gemiyi limanda bağlı tutmalıyız. Bu yüzden gemide hiç konuşulmayacak, telefon ya da telsizle ITF'ye ulaşmaya kalkışılmayacak. Çünkü burası İtalya, kaptanın da, patron'un da memleketi! Öğrendikleri anda işimiz zor. Tamam mı?

Hepsi onayladı.

– Hikmet'i kaptan çok seviyor. Arası iyi. Hikmet kaptanı oyalayacak, onu takip edecek. Kaptanın neler yapmak istediğini Hikmet öğrenecek, bi-

ze bildirecek. Arthur, telefon edip dönene kadar hiçbir şey yapmayacağız. Gemiyi iskelede tutmalıyız. Hikmet sürekli kaptanın ağzını arayacak. Geminin ne kadar limanda kalacağını, patronun nerede olduğunu öğrenecek.

Büyük bir olasılıkla biz grev yapmadan haklarımızı alamayız. Sendikayı bize sahip çıkmaya zorlamalıyız. Çünkü onlar bize direkt yardım etmezler. Eylem yapıp grevle mutlaka basının da dikkatini çekmeliyiz. Eğer basın bizi fark ederse patronu köşeye sıkıştırabiliriz. Yoksa patron umursamaz, gemiyi limandan çıkarır, biz de beş parasız limanda kalırız. Sendikaya da tam güvenmiyorum. Onlar da basın bizi fark etmezse bize sahip çıkmazlar.

Arthur dönünce ve eğer gerekiyorsa biz greve başlayacağız. Muzaffer ve Naim, sırasıyla iskelede olacaklar. Grev için pankartlar hazırlayacağız. Onlar bu pankartları gösterecekler ve iskeleyi sürekli tutacaklar. Geminin iskeleden ayrılmaması lazım! Ne gerekiyorsa yapacağız. Ben, iskeleyle gemi arasında, köprüde olacağım. Arthur sürekli sendikacıları bekleyecek. Sendikayla iletişim kurmak Arthur'un görevi. Ben de gemiden indiğimiz köprüyü tutacağım. Sizin girip çıkabilmenizi ve geminin limandan ayrılmamasını sağlayacağım. Tamam mı?

Anlaştılar. Şimdi, diğer gemicilerle ve aralarında artık grevi konuşmayacaklardı. İtalya'da geminin limana bağlanmasını ve yükün yüklenmeye başlamasını bekleyeceklerdi.

Heyecan içindeydiler. Hayatlarında ilk defa grev yapacaklardı. Başlarına kim bilir neler gelecekti? Patron, bir de üstelik normal alacaklarını da vermezse... Kaptan, iyi bir adamdı. Ancak mutlaka o da, patrondan yana tavır koyacaktı. Diğer gemiciler ne yapacaktı? Ya limandaki İtalyanlar patronun adamlarıysa, onlara saldırırlarsa? İtalyan polisi ne yapacaktı?

Haziranın üçüncü hafta sonu gemi İtalya'ya vardı. İşin kötüsü cumartesiydi. Acaba sendika açık mıydı? Saat, sabahın sekiziydi.

Gemi iskeleye yanaştı, halatlar atıldı, bağladılar. Hikmet, ne görev alırsa alsın hemen kaptanın yanına seğirtiyordu. Manevra yaparlarken serdümene yardımcı olmak bahanesiyle kaptan köprüsüne gitti. Kaptan, onun dümenciye yardım ettiğini gördükçe hoşuna gidiyordu. Dümende yeni gemicilerden biri vardı. Hikmet artık kıdemli olmuştu. Hikmet ise kaptanı iz-

liyor, telsiz konuşmalarını, görüşmeleri anlamaya çalışıyordu. Planlarını işletmeye başladılar.

Gemi iskelede yüklerini indirmeye başladı. Limandaki vinçlerin operatörleri görev yerlerini almışlardı bile. Gemiciler ise ambar kapaklarını açıyorlardı. Yükler indirilmeye hazırlanıyordu. Melih, Hikmet'ten gelecek ilk haberleri almak için kaptan köprüsüne yaklaştı. Bir alt güvertedeydi.

Kaptan, manevrayı yaptırdıktan ve gemiyi yanaştırdıktan sonra bir yerlerle görüşmeler yapmış, ikinci kaptana bir iki talimat verdikten sonra da kamarasına gitmişti. Herhâlde hazırlanıp limana çıkacaktı. Hikmet, kaptanı güverteden çıkana kadar izlemişti. Kaptan köşkünün güvertesine çıktı. Aşağıda Melih'i gördü. Hemen aşağı indi, ona haberleri vardı.

– Melih abi, kaptan yazıhane ile görüşme yaptı. Bir şeyler öğrendim.

– Söyle hemen.

– Gemi dört gün burada! Bugün yük indireceğiz. Yarın pazar, tatilmiş. Pazartesi ve salı yük alacağız ve o gece yola çıkacağız. Yani iki gün var grev için. Ne yapacağız?

– İzin var mı, çarşıya çıkabilecek miyiz?

– İkinci kaptana bıraktı yetkileri. Ondan izin alacağız.

– O zaman hemen yanına çıkalım ve ağzını arayalım.

Köprüye çıktılar. İkinci kaptan bazı evrakları, kâğıtları inceliyordu.

Melih kıdemli gemici idi. İkinci kaptanla konuştu. İzin listesini hazırlamıştı bile. Ne yaptılar, ettiler, Arthur'u ilk izne çıkanların arasına kattılar. Kaptan, onların biz sonra çıkarız demeleri karşısında kabul etti.

Hemen Arthur'a gittiler. Muzaffer ve Naim'i de kıç üstüne çağırdılar. Beş dakika bir görüşme yapıp Arthur'u gönderdiler. Arthur hemen limandan çıkıp gümrükten geçecekti. Çarşıda bir postane bulup ITF'ye telefon edecekti. Çabuk olmalıydı. Gün cumartesi idi. ITF'nin açık olup olmadığını bilmiyorlardı. Belki öğle olmadan açık olabilirdi.

Arthur öğleden sonra döndü. Heyecan içinde yine kıç üstünde toplandılar. Haberler iyi değildi. Arthur, Uluslararası Denizcilik Sendikası'yla telefonla konuşabilmişti. Ancak cumartesi olduğu için yetkili bir Sendikacı bulamamıştı. Sekretere haber bırakmıştı. Pazartesi tekrar aramalıydılar.

Yapacak bir şey yoktu. Pazartesiyi beklemeye karar verdiler. Şimdi ey-

leme başlasalar İtalyanların haberi olacak, ITF'yi haberdar etmeden belki de grevleri zorla sonlandırılacaktı.

Acayip gergindiler. Hiçbiri gümrükten geçip İtalyan topraklarına adım atmak istemiyordu. Ne eğlence ne bar ne de kadınlar akıllarındaydı. İtalyanlara karşı grev yapacaklardı ya İtalyan topraklarından geri dönemeyeceklerini zannediyorlardı. O akşam stres atmak için yine kıç üstünde bir masa kurdular. Deli gibi kafa çektiler. Sanki ölümü göze almış savaşçıların, savaşlarından önceki son eğlenceleri gibiydi havaları.

Pazar günü gizlice pankartlar hazırladılar. Üzerine Arthur İngilizce ve İtalyanca, "Bu gemide grev var. Hakkımızı alacağız. Yaşasın deniz emekçileri!" yazdı. Gece gizlice iskelede yükler arasına gizlediler. Pazar gecesi gözlerine uyku girmedi doğru dürüst. Sabah gün ağarırken uyandılar. Gemide bir arada kahvaltı yaptılar.

Melih ve Arthur, "Yanlarımıza yiyecek ve su alalım. Belki ne limandan ne de gemiden yiyecek alamayız, tedbirli olalım." dediler. Gidip aşçıbaşı uyanmadan mutfakta iki günlük erzak hazırladılar. Bunlar bozulmayacak, sandviç, tost, konserve ve suydu. Bir de sigara içenler ellerinde ne varsa getirdiler. Erkenden iskeleye çıktılar, daha vinç operatörleri, şoförler, bekçiler ortalıkta yoktu. Erzakları yine yüklerin arasına sakladılar.

Gemide diğer gemicilerden bir iki tanesi nöbetçiydi. Onlardan gizli yaptılar her şeyi. Erken uyanmalarının sebebini henüz kimse anlamamıştı. İzine çıkacaklarını zannediyorlardı.

Sabah sekiz oldu. Liman hareketlenmeye başladı. Arthur kimseden izin almadan telefon etmeye gitti. Yine gümrükten geçti. İtalya topraklarına girmiş oldu. Postaneye tekrar gitti ve ITF'yi tekrar aradı.

Diğerleri yerlerini aldı. Hikmet, Kaptan henüz gelmese de ikinci kaptanın yanında yer aldı. Onun çevresinde kendine işler yaratıyor oyalanıyordu. Biliyordu, bugün kaptan gelir, ikinci kaptanı izne yollardı. Melih gemiyle iskeleyi birbirine bağlayan merdivenin çevresinde oyalanıyordu. Muzaffer'le Naim iskelede sözde yüklerle ilgileniyorlarmış gibi yerlerini aldılar. Pankartlar ve yiyecekler bir yerlerde saklıydı.

Öğleye kadar heyecan içinde Arthur'un dönüşünü beklediler. Ondan gelecek habere göre hareket edeceklerdi. Salı günü gemi yükünü alıp kal-

kacaktı. Onun için bir an önce harekete geçmeliydiler.

Saatler bir türlü geçmiyordu. Öğle oldu. Arthur ortada yoktu. Sürekli vinçler çalışıyordu. Gemi yükleniyordu. Bu hızla yükleme hemen bitebilirdi. Gittikçe telaşlanmaya başladılar.

Sonunda saat birde Arthur göründü. İskelenin başından hızlı hızlı geliyordu. O da heyecan içindeydi. Melih geminin merdivenlerinden koşarak indi. Arthur'u Melih, Muzaffer ve Naim karşıladılar. Heyecanla sordular.

Melih:

– Ne oldu Arthur?

– Sabah telefon ettim, daha yetkililer gelmemişti. Öğleye doğru onlarla konuştum. Tüm durumumuzu anlattım. Buradaki İtalyan ITF'cilerle bağlantı kurmalıymışız.

– İşte şimdi işimiz zor. Bizim İtalyan patronu İtalyan sendikacılara şikâyet edeceğiz. Peki telefon ettin mi İtalyan ITF'ye?

– Ettim. Bana telefonlarını verdiler. Roma'da başkentteymişler. Aradım.

– Ne dediler?

– Beni oyalar gibi bir hâlleri vardı. 'Bekleyin biz size geleceğiz, firmanızla aranızı bulur, maaşlarınızı alırız.' dediler.

Melih inanmıyordu. Bunlar İtalyan'dılar, patronları da İtalyan'dı. Güvenmiyordu.

– Yok arkadaşlar, iş başa düştü. Greve başlıyoruz. Arthur sen hemen yine telefona git. Grev yaptığımızı, geminin bağlı olduğu iskelede eylemde olduğumuzu, bir an önce gelmeleri gerektiğini anlat. Öncelikle ITF merkezini ve İtalyan ITF'yi sürekli ara. Merkeze, İtalyan ITF'nin ilgilenmediğini de bildir. Böylece onlara baskı yapılır. İtalyanlara da merkeze durumu bildirdiğini anlat. Mecburlar, bizimle ilgilenecekler. Yoksa ITF onların yetkilerini alır. Sen bu akşama kadar şehirde kal. Sürekli ara. Ayrıca buranın yerel basınını, gazete ve televizyoncuların telefonlarını bul. Bulabilirsen ünlü İtalyan televizyonlarına da ulaş. Onları da ara. Canımızla kanımızla hakkımızı arayacağız de.

Hepsi heyecanla Melih'i dinliyorlardı. Melih de gerçek bir savaş komutanı gibi onları yönetiyordu. Gözünü karartmıştı. Bu yoldan artık dönüş yoktu.

– Arkadaşlar herkes yerini alsın. Arthur biz pankartları açmadan sen li-

mandan çıkmalısın. Yoksa gümrük polisi seni içeri sokmayabilir. Senin şehirde olup sürekli telefon etmen gerek. Bize mutlaka basını da gönder. Yoksa bu savaşı kazanamayız. Hadi koş. Seni bekliyoruz.

Arthur'un karnı açtı ama umurunda değildi. Bu Şilili genç adam gemici arkadaşları için çarpışacaktı. Bir tek o İngilizce biliyordu. Şehirde olmalı ve bütün dünyayı ayağa kaldırmalıydı. Yoksa arkadaşları polisten bir güzel dayak yerler, alacaklarını da alamazlardı.

Melih, Arthur'un gümrük kapısından içeriye girdiğinden emin olunca,

– Hadi Muzaffer, Naim pankartları alalım.

İskelede sakladıkları yerden pankartları çıkardılar. Muzaffer ve Naim, geminin bağlı olduğu iskelede, geminin önünde, bir ileri bir geri yürümeye başladılar. Ellerindeki pankartları başlarının üzerinde tutuyorlardı. Melih geminin giriş merdivenine tırmandı. Orayı tutuyordu. Gemideki diğer gemicilere bağırdı.

– İşi durdurun bu gemide grev var!

Onlardan başka gemide dört gemici daha vardı. Onlar da mağdurdular. Bu yüzden greve bilfiil katılmasalar da yaptıkları işleri bıraktılar.

Yalnız liman işçileri, liman vinçleri biraz duraksalar da çalışmaya devam ettiler. Çünkü onların grevi değildi. Patronları ayrıydı. Kendilerini ilgili hissetmiyorlardı. Bir de herhâlde limanda grevlere alışkındılar ki pek yadırgamadılar. Alışkın, işlerine devam ettiler.

Hikmet olanları kaptan köprüsünden görmüştü. Gemiye henüz kaptan gelmemişti. İkinci Kaptan bir yerlerdeydi. Gemide bir İtalyan daha vardı. O olayları gördü. Gitti ona haber verdi.

Melih köprüdeki Hikmet'e Türkçe bağırdı:

– Hikmet, sakın ha gemiyi hareket ettirtme! Grevimiz başladı. Bu gemi buradan ayrılmadan bu savaşımızı kazanmalıyız. Eğer motorlar çalıştırılırsa bana haber ver!

Hikmet, tamam dedi. Melih'in giriş merdivenine yapıştığını ve içeriye kimseyi sokmamaya kararlı olduğunu görüyordu. O da köprüyü gözünden ayırmayacaktı.

İkinci kaptan, yanındaki İtalyan gemiciyle köprüye geldi. Oradan iskeleye baktı.

Muzaffer'le Naim yorulana kadar ileri geri yürümeye kararlıydılar. Artık olan olmuştu. Bütün limanın, işçilerin dikkatini çekmek için bağırmaya başladılar.

– Grev! Grev!

Komşu gemilerden gemiciler, liman işçileri onları seyretmeye başladı. Gemilerdeki işçiler onları alkışlıyordu. Islıklar, "Hurra!" diye bağıranlar.

İkinci kaptan, geminin telefonuna sarıldı. Hikmet dinliyordu. Kaptanı arıyordu. Kaptanla konuştular. Kaptan, herhâlde "Oradan ayrılma hemen geliyorum." dedi. Hikmet ikinci kaptanın yakınında olmaya çalışıyordu.

Şehirde Arthur, postanede bir telefon kulübesine âdeta yerleşmişti. Önce ITF'nin dünya merkezini aradı.

– Biz greve başladık. Lütfen bizi destekleyin.

– Roma'dan ITF'yi aradınız mı?

– Aradık ancak bizi oyalıyorlar, onlara güvenmiyoruz. Patronumuz da İtalyan. Lütfen siz gelin!

"Biz gelemeyiz. İtalya'daki ITF bizim şubemiz. Mutlaka gelmeleri gerek. Size sahip çıkmak zorundalar. İtalyan limanları uluslararası anlaşmalarla bağlı! O gemi bir yere gidemez, sizin haklarınızı alacağız. Merak etmeyin. Hangi haklarınız kaldı?

– Eğer siz gelemiyorsanız, burayı, İtalyan ITF'yi arayın. Onları zorlayın. Sizin haberiniz olduğunu anlarlarsa gelmek zorunda kalırlar. Bizim maaşları yedi yüz dolardan hesaplıyorlar, bir de üç senedir maaşların üçte birini ödediler.

– Ne, yedi yüz dolar mı? Şu anda gemilerde en az maaş bin iki yüz dolar. Sizi dolandırıyorlar. Merak etmeyin şimdi İtalya'yı arıyoruz.

Arthur bir yarım saat sonra Roma'yı aradı.

– Ben Panama bandıralı Egel gemisinden Gemici Arthur. Limanda bağlıyız. Sizi aramıştınız. Ne yapacaksınız?

– Biz bugün yarın gelemeyiz.

Arthur anladı. Onları oyalayacaklar ve direniş güçlerinin tükenmesini bekleyeceklerdi. Geminin yükü tamamlanacak ve gemi de açıldı mı İtalyan ITF'nin sınırları dışına çıkmış olacaktı. Böylece onlar da sorumluluğu üzerilerinden atacaklardı.

– Off, geminin yüklenmesi yarın bitiyor! Gemi kalkarsa ne yaparız? Ne olur çabuk gelin. Sizi merkezden aramadılar mı?

– Aradılar. Mutlaka geleceğiz. Ancak sendika avukatları meşgul! Yarın, belki ertesi gün gelebiliriz.

Arthur anladı, oyalıyorlardı. Basını durumdan haberdar etmeliydi. Telefon rehberini karıştırmaya başladı. Bulabildiği tüm gazete, televizyon firmalarının telefonlarını tek tek aradı.

Onlara abartarak anlatıyordu. "Yüzlerce gemici isyanda, koşun gelin, limanda tonla olay var." diyordu.

Muzaffer'le Naim iskelede yürümeye devam ediyorlardı. Gümrükte polisler olayı görünce herhâlde emniyete haber vermişlerdi ki iskeleye iki minibüs polis geldi. Geminin yakın bir yerinde mevzi aldılar. Ancak grevdeki işçilere henüz bir şey yapmıyorlardı.

Hikmet köprüdeki konuşmalardan anladığına göre patrona ve kaptana haber verildiğini ve onların da gelmekte olduğunu biliyordu. Aşağı indi Melih'in yanına gitti.

– Melih, patron, kaptanla birlikte geliyor.

– Gelsinler bakalım, ölmek var dönmek yok artık!

– Polis ne yapar?

– Burası İtalya'nın dışı sayılıyor. Kolay kolay müdahalede bulunamaz.

– Bakalım, patron gelince neler olacak?

– Acaba Arthur telefonları halletti mi? Basını buraya getirebilirsek iş biter, o zaman mecburlar bizimle anlaşmaya!"

Hikmet tekrar yerini aldı. İkinci kaptan ve yanındaki İtalyan yükleme işini takip ediyorlardı. Liman işçilerini ve vinçlerin çalışmalarını bilfiil yönetiyorlardı. Patrondan kesin talimat aldıkları belliydi. Yüklemeyi tamamlayıp bir an önce geminin limandan ayrılması gerekiyordu.

İkinci kaptan bir iki sefer onlara bağırdı:

– Arkadaşlar grevi bırakın. Patron geliyor. Ne istiyorsanız anlaşırsınız, şimdi yüklemeyi tamamlayalım!

Gemideki diğer gemiciler korkudan tekrar çalışmaya başladılar. Ancak Melih sert ve kesin bir sesle bağırdı.

– Muzaffer, Naim, Hikmet biz greve devam ediyoruz. Bırakmak yok. Paralarımızı tek kuruşuna kadar alacağız!

Herkes yerlerinde kaldı. Hikmet köprüye yakın olduğu için ikinci kaptan, onunla dertleşiyordu.

– Ne gerek vardı. Kaptan sizin kalan paralarınızı hallederdi.

– Şef, kaç sefer söyledik. Bir şey yapmadı!

– Şimdi patronla geliyorlar, merak etmeyin!

İkindi saatleri oldu. Karınları acıktı. Aşçıbaşı onlara yiyecek göndermek istedi. İkinci kaptanın bir işaretiyle vazgeçti. Onlar da sakladıkları erzaklarını açtılar. Sandviçlerini yediler. Geminin halatlarının bağlı olduğu iskele babalarına oturmuşlardı.

Yarım saat sonra patronla kaptan geldi. Onları toplayıp konuşmak istediler. Melih karşı çıktı. Herkes grev yerlerinde kalacaktı. Bir tek, Hikmet onlar adına köprüde patronla konuşacaktı.

Kaptan köprüsüne çıktılar. Hikmet'i karşılarına aldılar.

Patron:

– Söyle bakalım ne istiyorsunuz?

– ITF'nin belirlediği gemici maaşlarına göre maaşlarımızı alacağız.

– Ne ITF'si? Siz bizimle ne anlaştıysanız onu veririm.

– Yok patron, siz bizi kandırmışsınız. Avrupalı firmaların ödediği maaşların yarısını bile ödemiyorsunuz. Bizim işe gereksinimiz var diye bizi kandırdınız.

– Ne kandırması, size ne söylediysek onu ödeyeceğiz.

– Patron, üç yıldır çalışıyoruz. Hiçbir ay maaşımızı tam ödemediniz. Üçte birini verdiniz. Evlerimize doğru dürüst para gönderemedik. Bir de üstelik bizim cahilliğimizden yararlanıp bize yarı maaş söylemişsiniz. Avrupalı gemiciler bizden iki kat, üç kat fazla maaş alıyor!

– Hiçbir şey yapamazsınız. Bu yük yüklenecek ve sefere çıkacaksınız. Size kalan maaşlarınızı ödeyeceğim ama fark ödemem!

– Biz kararlıyız patron.

– Peki ne yapabilirsiniz ki, bakalım?

Patron, kaptana döndü:

– Ben yazıhaneyle görüştüm, yeni gemicileri bulup gönderecekler. Eğer bunlar inat ederse kalan paralarını ver ve limanda bırak gitsin.

Özellikle Hikmet'in anlayacağı şekilde söyledi. Onları tehdit ediyordu.

Hikmet, aşağıya geminin giriş merdivenlerinde Melih'e gitti. Durumu anlattı.

Melih:

– Hikmet, git arkadaşlara da durumu anlat, bu gece kimse yerinden ayrılmayacak. Özellikle geminin limandan ayrılmaması lazım! Patron bu gece, liman işçilerine mesai verir. Onları gece çalıştırıp sabaha kadar yüklemeyi bitirtebilir. Bu yüzden geminin halatlarının bağlı olduğu babalarının üstünden ayrılmasınlar. Geminin halatlarını söktürmeyeceğiz. Ne yapıp yapıp gemiyi limanda tutmalıyız. Ben de giriş merdivenlerini tutacağım. Hadi Hikmet.

Hikmet arkadaşlarının yanına iskeleye gitti. Durumu anlattı. Biraz sonra patron limandan ayrıldı. Ancak çıkarken herhâlde polis amirleriyle bir şeyler konuştu ki polis hareketlendi.

Patron limandan çıktıktan sonra, polis Muzaffer'le Naim'i taciz etmeye başladı. Ellerinden pankartları almak istediler. Melih ve Hikmet de koşup onları koruyunca vazgeçtiler. Onlara vurmaya ve tutuklamaya cesaret edemiyorlardı. Çünkü iskele İtalya topraklarının dışı sayılıyordu. Gemiciler ceplerindeki kendi ülkelerinin pasaportlarıyla yabancı ülke vatandaşı oldukları için orada bir şey yapamıyorlardı. Limandaki komşu gemilerdeki gemiciler olayları seyrediyorlardı. Grev diğer gemilere yayılabilirdi. Olaylar itişip kakışmadan öteye gitmedi. Gemiciler yine ellerindeki pankartlarla direnişlerine devam ettiler.

Akşam Arthur geldi. "Her yere haber verdim." diyordu. Hatta ünlü İtalyan Televizyon Kanalı RAI'ye dahi haber vermişti. Ancak daha ortada ne sendika ne de medya vardı. Gelen giden yoktu. Zavallı beş gemici direniş yapıyorlardı, hakları, alın terleri için!

O gece sabaha kadar iskelede halatların üzerlerinde uyukladılar. Polis de nöbette kaldı. Gerçekten yükleme işi gece vardiyalarla devam etti. Patronları geminin bir an önce yükünü alıp limandan uzaklaşmasını istiyor-

du. Liman işçilerinin mesai paralarını fazlaca ödemişti. Vinçler çalışıyordu. Liman yöneticilerini de tanıyordu herhâlde. Limanda tüm görevliler sanki onlara karşıydılar. Yükleme işine liman amirlerine kadar herkes yardımcı oluyordu. Ne olacak, bir İtalyan patronun İtalyan limanı!

Sabaha kadar uyumamaya çalıştılar. Muzaffer, Naim ve Arthur iskele üstünde geminin halatlarını kollayarak oturuyorlardı. Melih gemi merdivenine çömelmiş uyuklamıştı. En şanslı yine Hikmet'ti. Şanslı kerata, kaptanla köprüde oturmuş, çayını kahvesini içmişti. Kaptanla sohbet etmişlerdi. Kaptan geldikten sonra ikinci kaptanı izine gönderdi. Bir gece olsun şehirde kalabilirdi.

Kaptanla Hikmet bir ara baş başa kalınca kaptan onlara hak verdiğini söyledi. Ancak yapacağı bir şey yokmuş. Hikmet'le dertleştiler. Aşçıbaşıya da yemek için izin verdi. Gemiden diğer gemici arkadaşları onlara yemek getirdi. Bu yüzden Hikmet'in keyfi iyiydi. Bir ara köprüde uyukladı.

Sabah oldu. Artık Arthur'un gümrükten geçip tekrar şehre gitmesi gerekiyordu. Ancak liman gümrüğüne geldiğinde gümrük polisleri onu içeri bırakmadılar. Artık İtalya'ya giremiyordu. Limanın içinde bir telefon aradı. Polis bırakmadı. Zorla onu tekrar geminin bağlı olduğu iskeleye getirdiler. Yapacak bir şey kalmamıştı. Beklemekten başka!

Limanda beş altı gemi daha vardı. Kulaktan kulağa eylemleri öğrenilmişti. Bu gemilerden gemiciler onların bulunduğu iskeleye gelmeye başladılar. Polis barikat kurdu. Komşu gemilerdeki gemicileri onların yanlarına bırakmadılar. O gemiciler de bağırarak destekliyorlardı. Bazıları içecek, sigara getirmişlerdi. Onların bulunduğu iskeleye attılar. Bizim çocukların kahramanca direnişlerini ellerinden geldiğince destekliyorlardı.

Ancak limandaki İtalyan liman işçileri çalışıyordu. Salı olmuştu. Normalde salı akşamı yükleme bitecekti. Ancak bu hızla bir saate kadar yükleme tamamlanacaktı. Gemi kalkabilirdi. Bir şeyler yapmalıydılar. Liderleri Melih bunu düşünüyordu. Onları çağırdı.

– Arkadaşlar, yükleme tamamlanıyor, ne yapıp edip bu gemiyi limandan bırakmayacağız!

Hikmet:

– Ne yapabiliriz ki?

– Sen yukarıda ne yaparsan yap, dümene kendini bağla, dümenciyi tut. Ben de giriş merdivenini kaldırmayacağım. Arthur, Muzaffer, Naim iskelede halatları söktürmeyecekler. Hadi bakalım bir saat sonra ciddi bir savaş vereceğiz. Korkmak yok, ölümüne! Var mısınız?

Liderlerinin arkasındaydılar, hepsi birden,

– Varız! dediler.

Saat sabahın dokuzu oldu. Yükleme tamamlanıyordu. Ortada ITF ve medya yoktu. Komşu gemiciler de olayın farkındaydılar. Onlara destek olsun diye, elleriyle buldukları herhangi bir şeyle yük konteynırlarına vuruyorlardı. Liman çalkalanmaya başladı. Limandaki gürültü artık yakındaki şehirden duyulmaya başlamıştı.

İkinci kaptan, liman girişinde gümrük kapısında göründü. Yanında beş adam vardı. Büyük olasılıkla patronun gönderdiği yeni gemicilerdi.

Gemiye binmek için giriş merdivenine geldiler. Melih karşılarına dikildi. İki eliyle merdivenin iki tarafını tutmuş onları içeri salmıyordu. Bir yandan bağırıyordu.

– Hayır! Bu gemi kalkmayacak, benim cesedimi çiğnemeden gemiye binemezsiniz!

Muzaffer, Naim ve Arthur da yanına geldiler. Yeni gemicileri gemiye bırakmıyorlardı. Önlerinde dikildiler. Giriş merdivenini kapattılar.

Polis olayları seyrediyordu. Emir gelmeden bir şey yapmaya cesaret edemiyorlardı. Yeni gemiciler ve ikinci kaptan da onların kararlı tutumlarından çekinmişler, geri çekilmişlerdi.

Komşu gemilerden onları seyreden gemiciler, desteklemek için bağırdılar.

– Hurra, yuh, bravo!" sesleri yükseldi. Onları alkışlıyorlardı.

Yarım saat direndiler. Gemiye kimseyi bırakmıyorlardı. Ancak yükleme tamamlandı. Vinçler durdu. Kaptan gemideki diğer gemicilere bağırdı. Yükler bağlanacak, ambar kapakları kapatılacaktı. Greve katılmayanlar çaresiz denileni yaptılar.

Patron görüldü. Gelmişti. Yanında liman müdürü, polis amiri, bağırıp

çağırıyordu. Sonunda polis amiri emir verdi, polis harekete geçti. Giriş merdiveninde direnen Muzaffer, Naim, Arthur ve Melih'i zorla yana çektiler. Yaka paça, karga tulumba. Vurmuyorlardı ama kalabalıktılar, direnemediler. Yeni gemiciler ve ikinci kaptan gemiye bindi.

Komşu gemiciler bağırıyordu,

– Yuhhh!

Saat on bir olmuştu. Geminin ambarları kapatılmaya başladı. Yükler de bağlanmıştı. Bir saat kadar sonra gemi, demir alacak hâle gelecekti.

Hikmet kaptana ve serdümene yalvarıyordu.

– Ne olur bizi destekleyin. Bu bizim alın terimiz. Siz de bizim gibi çalışansınız. Bir gün size de yapar bu patron.

Kaptan çaresiz,

– Hikmet, benim çoluk çocuğum var. On senedir bu patronla çalışıyorum. Daha iyi iş bulamam. Sonra İtalya'da hiçbir liman bana iş vermez. Patronun milletvekili, bakan arkadaşları var. Benim iş hayatım söner. Kusura bakma, ben emir kuluyum. Patron emretti. Bu gemiyi biraz sonra limandan çıkaracağım. Sizin kalan paralarınız bende, hepsini hemen verebilirim. Hadi, siz de vazgeçin şu eylemden!

– Olmaz kaptan, biz kararlıyız, kaldırmayacağız bu gemiyi. Farkları da alacağız!

– Ne yapabilirsiniz ki? Bak liman müdürü, polis amiri patronun adamları. Şimdi sizi zorla tutacaklar. Belki tutuklayacaklar. Başınızı daha fazla belaya sokmayın!

Hikmet çaresizliklerini anladı. Köprüye çıktı, aşağıdaki arkadaşlarına baktı. Polis gemiye çok yaklaşmıştı. Aşağıdaki dört arkadaşla gemi arasında barikat oluşturmuşlardı. Yine Muzaffer, Naim ve Arthur geminin halatlarını tutuyorlardı. Sanki gövdelerini halatlara bağlayacaklardı. Melih de geminin giriş merdivenine tırmanmaya çalışıyordu. Polis onu ha bire geri çeviriyordu.

Hikmet, Melih'e bağırdı:

– Melih birazdan gemi kalkacak, şimdi kaptan demir alma emri verecek, ne yapalım?

Melih polislerin arasında çaresiz ona bakıyordu. Liderleri bir çözüm

arıyordu. Ambarların kapanmasını beklemeden kaptan köprüye çıktı ve emirler vermeye başladı. Halatlar toplanacak ve demir alınacaktı.

Bazı polisler Muzaffer, Naim ve Arthur'u halatlardan zorla sökerek aldılar. Gittikçe çaresiz kalıyorlardı. Hâlâ sendika ve medya ortada yoktu. Komşu gemiciler de kahroluyorlardı. Polis barikatını aşamıyorlardı. Çaresiz bağırıyorlardı.

– Yuhhh!

Gerçekten gemi demir almaya başladı. Melih, demirin yukarıya çekilme seslerini duydu. Kendini polislerin arasında çok çaresiz hissediyordu. Birden polislerin arasından sıyrılıp kendini iskeleye attı. Hızla koşarak iskelenin ucundaki geminin pruva halatının bağlı olduğu iskele babasının üstüne çıktı. Nerden çıkardıysa bir bıçak çıkardı. Şimdi sağ elinde bir keskin bıçak, diğer elinde bir jilet vardı. Bıçağı boğazına dayadı. Diğer elindeki jiletle üstündeki tişörtü kesti. Göğsünü açığa çıkardı ve bir iki yerinden jiletle kesti. Göğsünde ve karnında kan belirdi. Üzerindeki beyaz tişört kırmızıya döndü. Bağırmaya başladı.

– Bu halat çözülürse ve gemi kalkarsa kendimi öldürürüm!

Komşu gemiciler polis barikatında arbede çıkardılar. Onlar da bu yürekli kavgaya katılmak istiyorlardı. Olaylar tırmanıyordu. Limanda tüm işçiler ellerindeki işleri bırakmışlardı. Hepsi neler oluyor diye yaklaşmışlar, polis barikatının arkasından olanları görmeye çalışıyorlardı. İki minibüs dolusu polis bu kalabalıklaşan işçileri durduramazdı.

Polis amiri telaşlandı. Yanındaki liman müdürüne ve Hikmetlerin patronuna aldırmadan geminin yanındaki polislerini geri çekti. Bariyere takviye olarak gönderdi. Elindeki telsizle sürekli anons yapıyordu. İskelede polis kalmadı. Şimdi üstünlük Melih'in eline geçmişti. Bağırıyordu:

– Bana televizyoncuları çağırın, yoksa kendimi öldürürüm!

Muzaffer, Naim, Hikmet ve Arthur çevresinde toplandı. Onlara,

– Muzaffer, Naim siz diğer babaya gidin. Kıç halatlarını söktürmeyin. Arthur sen benle kal. Hikmet sen kaptanın yanına yine, istediklerimizi söyle. Hadi arkadaşlar, bu savaşı kazanacağız. Ölmek var dönmek yok. Bir çocuğum var, ben onun için çalıştım. Gurbetteyim, ona doğru dürüst para götüremedikten sonra ölsem ne olur? Hadi arkadaşlar!

Onlar yine yerlerini alırken artık onları durduran yoktu. Kaptan köprüde çaresiz kalmış tekrar motorları durdurmuştu. Demir alma işi yarım kaldı. Geminin çapası, pruvasında sallanıyordu.

Liman müdürü ve polis amiri, patronu ikna etmekle uğraşıyorlardı. Olaylar büyümeden bu gemicilerin paraları verilmeliydi. Patron hâlâ ısrarla "Fark ödemem." diyordu.

Bu sırada olayları seyreden komşu gemicilerden de basını arayanlar olmuştu. Sonunda limanda önce gazeteciler, sonra kameralar görüldü. Hatta RAI ve daha birçok televizyon kanallarının canlı yayın araçları geldi.

Muhabirler koşuşturuyorlardı. Kameralar yerleşmeye başladı. En başta Melih, sonra Muzaffer, Naim, Arthur'u çekmeye başladılar. Melih, muzaffer bir komutan edasıyla oturduğu babada ayağa kalktı. Elindeki bıçağı sallıyor ve bağırıyordu. Diğerleri de ellerine grev pankartlarını aldılar. Kameralara gösterdiler. Artık patron köşeye sıkışmıştı, çünkü bu emekçilere yapılan haksızlığı halk öğrenebekti.

Televizyonlar canlı yayına başladılar. Polis tamamen uzağa çekildi, sadece kalabalığı ve karmaşayı önlemeye çalışıyorlardı. Patron oldukça yumuşamıştı şimdi olaydan nasıl sıyrılacağını düşünüyordu. Liman müdürü ortadan yok olmuştu.

Televizyoncular en başta Melih'le ve diğerleriyle röportaj yapıyorlardı. Melih ve diğerleri göğüslerini kabarta kabarta direnişlerini ve nedenlerini anlatıyorlardı. Hikmet hâlâ kaptan köşkünde kaptanla birlikte yukarıdan gelişmeleri seyrediyordu. İçinden de "Ulan keşke ben de aşağıda olsaydım. Hepsi televizyona çıktı ben hariç." diye düşünüyordu. Televizyoncular kaptanın yanına gelince o da grevcilerden olduğunu söyledi ve televizyona çıktı.

Komşu gemiciler neşelenmişlerdi. Sevinçlerinden dans ediyorlar, onları alkışlıyorlardı. Sonunda bir ambulans da geldi. Melih yanına gelen doktora da direndi. Patron kaptanın yanına çıktı. Son bir çare düşünmeliydi. Kaptana talimat verdi. Yeni gemiciler ile kaka medya mensuplarını geminin dışına sürüklediler. Patron, Hikmet'i karşısına aldı. Pazarlığa başladı.

Saat öğleden sonra üç oldu. En sonunda ITF sendikasının İtalyan sendikacıları görüldü. Televizyonlara, "Biz bu gemicilere sahip çıkmaya gel-

dik, onların haklarını söke söke alacağız." diyorlardı. Tam bir palavra, kahramanlık gösterisiydi bu. Aslında Melihler basının dikkatini çekmeseler belki de hiç gelmeyecekler ve gemi limandan gidecekti. Zavallı gemiciler elleri bomboş limanda yapayalnız kalacaklardı.

Alkışlar altında iskeleye geldiler. Melih ve diğerleri eylemi bıraktılar. Melih, yaralarını sarmaları için ambulanstakilere izin verdi ama "Hiçbir yere ayrılmam." diyordu.

Sendikacılar dört kişi gelmişlerdi. Kaptan köşküne çıktılar. Melih, Hikmet'in dışındakileri iskelede tutuyordu. Ne olur ne olmaz diye yine halatların yanından ayrılmıyorlardı. Aşağıdan Hikmet'e bağırdı.

– Hikmet!

Hikmet köprüden aşağıya baktı. Melih Türkçe,

– Hikmet, sakın bir kuruşumuzu bırakma. Sana güveniyoruz. Sendikacılara hepimizin kaçar yıl çalıştığını ve görevlerimizi anlat. Onlar bizim gerçek maaşlarımızı biliyorlar. Bu RAI televizyonunu yanına iste. Böylece sendikacılar doğru hesaplamak zorunda kalırlar maaşlarımızı. Dikkat et. Sendikacılara güvenme. Bir işaretinle biz tekrar eylem yapacağız. Dikkatli ol!

Hikmet anladığını belli etmek için başını salladı. Sendikacılarla birlikte patronun karşısına pazarlığa başlamak için içeri girdi.

İçeriye girer girmez, "RAI televizyoncuları da buraya gelecek." dedi. Sendikacılar hiçbir şey söylemiyorlardı. Patron çaresiz başını salladı. Televizyonun canlı yayını altında pazarlığa oturdular.

Patron geciken maaşlar için özür diledi. "Parada sıkışıktık ama şimdi her şeyi ödeyeceğiz." dedi. Hep alttan alıyordu. Sendikacılar, sanki patronun gözünün yaşına bakmayacaklarmış gibi havalı, Hikmet'ten tüm bilgileri aldılar. Dört kişiden ikisi sendikanın avukatlarıydı.

Patronun avukatı ve muhasebecisi de geldi. Akşam saat sekiz de uzlaşmışlardı.

Hikmet sevinç içinde aşağı indi, arkadaşlarına durumu anlattı. Kıdem ve görevlerine uygun hepsinin maaşları uluslararası standartlara getirilmişti. Geriye doğru, bugüne kadar çalıştıkları tüm aylar için farkları ve kalan paralarını alacaklardı. Maaşları en az bin üç yüz dolardan hesaplan-

mıştı. Ama işlerine son verilmişti. Olsun, onlar zaten artık memleketlerine gitmek istiyorlardı. Ama herkesin memleketlerine kadar uçak biletlerinin parası bile hesaplanıp ödenecekti. Sendika bu gece şehirde onlara bir otel ayarlayacaktı ve ertesi gün Roma'ya gidecekler, oradan da istedikleri yere ya da memleketlerine gidebileceklerdi.

Hepsi çığlık atmaya, sevinç içinde bağırmaya, havaya sıçramaya başladılar. Tüm komşu gemilere bu bayram yansıdı. Tüm limandan alkışlar, "Hurra." sesleri yükseldi. Başarmışlardı.

1979 Temmuz ve Ağustosu

Mehmet, haziranın sonunda stajını bitirdi. Birkaç dersinin de sınavlarını verdi. Orhan'ın devrimci derneğine sık gidiyordu. Bol bol sohbetler ediyordu. Kendini hiç yalnız bırakmamaya çalışıyordu. Çünkü ne zaman yalnız kalsa aklına Elçin geliyordu. İnanılmaz acılar çekiyordu. Sırf bundan kurtulmak için hep birileriyle birlikte olmaya ve düşünmemeye çalışıyordu. Orhan'a yalvarmıştı, "Bana da görev verin gece afişlemeye bile çıkarım." demişti. Özel bir amacı yoktu, sadece kendini oyalamak istiyordu. Orhan, çok iyi ve yaşına göre olgun bir gençti. Mehmet'in duygularını anlamış, içinde dev gibi bir aşkın acılarını çeken bu gencin çılgınlık yapmak istediğini anlamıştı. Bu yüzden onu olaylardan uzak tutuyor ve bir görev falan da verdirtmiyordu. Bu genç Mehmet, her türlü çılgınlığı yapacak gibi görünüyordu. Onun bu duygularını görmemek tam bir sorumsuzluk olurdu. Mehmet'i oyalıyor, "Tamam bakarız, acele etme." diyordu.

Mehmet, Elçin'i kafasından atmak için her yolu deniyordu. Bir sürü kız tavlamıştı. Önüne gelen, biraz beğendiği kıza asılıyordu. Yakışıklı herifti, çoğunlukla olumlu cevap alıyordu. Bir ay içinde dört tane kız arkadaşı oldu. Artık hiçbir şeyi ciddiye almıyordu. Kendi kendine "Ben tam bir seviyesiz olacağım. Nasılsa ne devrimci, ne ülkücü ne de akıncıyım." diyordu. Sözde yeni bir aşk arar gibi bir sürü kızla tanıştı. Aslında aradığı falan yoktu, bir tek Elçin vardı yüreğinde, aradığı, onu tekrar bulutların üzerine taşıyacak bir ışık, bir mucizeydi.

Temmuzun ortasına kadar iş aradı, ancak bulamadı. Hikmet'in Bandırma'ya geldiğini öğrenmişti, memlekete gitti.

Hikmet'le buluştular, birbirlerine olanları anlattılar. Hikmet mutluydu, ciddi bir parayla dönmüştü Türkiye'ye, Mehmet ise yıkılmıştı. Bir gün yine tepede birlikte otururlarken Hikmet'in omzunda hüngür hüngür ağladı. Yapacak bir şey yoktu. O, Elçin'ini kaybetmişti.

Eski arkadaşlar yine bir araya gelmişti. Herkesin yaşamı bir düzene girmişti Ömer sevdiği kadınla evlenmişti. Bir çocuk bekliyorlardı. Erol, bir fabrikada düzgün bir iş bulmuştu. Nişanlıydı. Namık da bir çocuk bekliyordu. Kız Necdet, Eskişehir İktisattan mezun olmuştu. Babası zaten zengin adamdı. İstanbul'da iş bile bulmuştu. Eylülde başlayacaktı. Selim, istediği bir kızla nişanlanmıştı. Yakında evlenecekti. Çapkınlıklara ara vermişti artık. Hikmet'in bayağı bir parası vardı. Market açmayı düşünüyordu. Bir tek, aralarında en yüksek puanla üniversiteye giren, Türkiye için en önemli mesleklerden biri olan mühendisliği kazanmış, mühendis olacak Mehmet mutsuzdu. Sevdiğinden ayrılmış ve ne zaman diploma alacağı da belli değildi.

1979 Eylülü

Mehmet'in okulu açılacaktı. İstanbul'a dönmeden son kez bir de babasıyla dertleşti. Babası ona, "Her şeyde bir iyilik vardır." diyordu ve bir de son bir nasihatte bulundu.

"Biliyorum, sen şimdi yeni bir aşk arıyorsun, yüreğini yeniden doldurmak, Elçin'i unutmak istiyorsun. Ancak unutma, ciddiye almayarak başladığın her ilişki, bir yeni sevda doğurabilir. Bu yüzden her tanıştığın yeni bir kızda, evlenebileceğin özellikleri ara! Çünkü ciddiye almayarak başladığın bir ilişki aşka dönerse kızın şartları, özellikleri senin evlenebileceğin türde olmalı. İyi aile kızı olmasına, eğitimine, kültürüne dikkat et! Eğer âşık olursan, onunla evlenebilmelisin. Yoksa onu tekrar kaldıramaz, evlenemezsin, yine çok acı çekersin!"

Mehmet, babasını dinlerken İstanbul'u ve sözde son yılı olması gereken okulunu düşünüyordu. Daha tonla ders vardı verilecek. Çalışmak da istiyordu. Her geçen gün olaylar artıyordu. Yanında ölen iki okul arkadaşı aklına geldi. Artık dünya umurunda değildi. Bakalım ne günler bekliyordu İstanbul'da onu?

Babası ona, son bir Kore hatırasını, sırf oğluna bir yaşam dersi olur diye anlattı.

"Oğlum ciddi başarılar elde etmiş Türk birliklerini hep ileri saflara veriyorlardı. O Amerikalılar var ya, hep ciddi savaşlardan kaçınıyorlardı. Yeni haberler geliyordu. Koreliler tüm cephede genel bir taarruza kalkacaklarmış. Yine ön saflarda yerimizi aldık.

Amerikalılar, hemen gerimizde ikinci savunma hattındaydılar. Sanki bizim direncimizi yeniden görmek istiyorlardı. Her zamanki hazırlıklarımızla bekledik. Sonunda gece saat birde yoğun bir top atışı başladı ve dört gün boyunca gece top atışlarıyla bizim siperleri dövdüler. Roket de atıyorlardı. Bizi uyutmak istemiyorlardı. Kış, sık sık yağmur yağıyor. Her yer çamur. Siperlerin zeminine ızgaralar yaptık. Amerikan uçakları, hava koşullarından dolayı etkili olamıyordu.

Siperlerde kendimizi toprağa gömdük. Top mermileri, roketler, çevremizdeki toprağı kaldırıyor üstümüze örtüyordu. Her yerimiz toprak, çamur, balçık. Top atışı arkasından havan mermileri yağmaya başladı. Koruganların içinde de olsak, az zayiat verdik. Derken beşinci gün, gece yarısı saldırı başladı.

Oğlum, o güne kadar yaşadıklarımızın en korkuncuydu. Bir kilometreden fazla bir cephe genişliğini düşün. İnsan seli geliyor üzerinize, bir yandan yağmur, gök gürültüsü, şimşekler çakıyor, yıldırımlar düşüyor. Top ve havan sesleri, fişekler, mermiler, tam bir cehennem, sana nasıl anlatayım o anı?

Gece karanlık, aydınlatma fişeklerinin altında gördüğümüze ateş etmeye çalışıyoruz. İnanılmaz bir saldırıydı oğlum, önümüzde cesetlerden duvar oluştu. Sonuç silah üstünlüğü bizde, saldırı püskürtüldü.

Oğlum, hiçbir zaman yabancı insanlara, devletlere arkasını teslim etmesin bu ülke. Amerikalılar, biz ne zaman asıl saldırıyı kırdık, ondan sonra cepheye geldiler.

Topraklarını savunan, kendi ülkesi için çarpışan bir halka karşı yapılan savaşlara karşı durmalı. O zavallı kahraman Kore halkı, toprakları için ölüme koşuyordu. İnşallah bir daha Türkiye, kendisine ait olmayan topraklarda ve toprakları için kendisini ölüme atan halklara karşı savaşmaz!

Uzatmayayım oğlum, asıl benim sana anlatmak istediğim, biraz da oradaki kadınlar. Sen sadece bizim kadınımızı, geleneklerimizi ve ahlakımızı biliyorsun. Biraz sana Kore ve Japon geleneklerini anlatayım. Belki sana, gelenek, görenek ve ahlakın her yerde farklı olduğunu kavratır bu hatıralar.

Bu büyük saldırıdan sonra bize büyük bir izin verildi. Bir aya yakın izinliydik. Japonya'ya gidebileceğimiz söylendi. İyi maaş alıyoruz, biliyorsun, ayrıca dolar olarak maaş alıyorduk orada.

Koreli insanları anlatmıştım, savaşın yarattığı yokluklar yüzünden aç, sefil, yaşıyorlar. Kadınları zavallılar, çocuklarını doyurmak için fahişelik yapmaya hazırlar. Onları anlatmayacağım. Asıl Japonya'yı anlatmak istiyorum. Orada savaş yok. İkinci Dünya Savaşı'ndan yenilgiyle çıkmışlar ama harıl harıl çalışıp yeniden ülkelerini toplamışlar.

Japon insanının, bilhassa kadınların geleneklerini ve ahlak anlayışını anlatacağım. Japon insanı, geleneklerine oldukça bağlı. Küçük evlerde yaşıyorlar. Bizdeki geniş ve çok odalı evler onlarda yok. Misafir odası, oturma odası gibi gelenekler yok. İki oda bir küçük hol evleri var. Bir odada çocuklar yaşıyorlar. Kapıları genellikler sürgülü.

En çok dikkatimi çeken kadınlar oldu. Kadınlar, erkeklere acayip saygılı. Sanki efendilerine hizmet eden köleler gibiler. Evde tüm işi kadınlar yapıyor. Bizden beter bir saygı var erkeğe. Bakirelik bizdeki gibi önemli. Kızlar çok terbiyeli ve narin bir tavır içindeler. Ancak banyo yaparlarken ailecek bir arada yıkanabiliyorlar. Banyo odalarında bir küçük havuz var. Oraya sıcak su doldurup hep beraber yıkanıyorlar. Çok şaşırdım, bakireliğin önemli olduğu ve erkeğe çok saygılı olmalarına rağmen yıkanırken birlikte olmak ayıplanmıyor.

Biz Tokyo'da Japon rehberler tarafından gezdirildik. Evlerine bile götürdüler. Öncelikle güzel bir hamam aradık. Rehber bizi güzel bir halk hamamına götürdü. İçeriye girdiğimizde şaşkınlık geçirdik. Dışarıda o kadar utangaç olan Japon Kızları, hamamda erkeklerle bir arada yıkanıyorlardı. Yine sıcak su dolu havuzlarda hep beraber yıkanıyorlardı. Sadece üstlerinde peştamal vardı.

Biz de bir havuza girdik. Tabii bizim altımızda şortlarımız var, utanıyoruz. Onlar çekinmeden çoluk çocuk, kızlı erkekli yıkanıyorlar. Kimse de yadırgamıyor.

Bir de geyşaları var. Bu geyşalar, sanki erkeklere hizmet için yaratılmışlar. Bir erkeğe arkalarını dönüp yürümüyorlar bile. Bir şey getirdiler mi, odadan geri geri çıkıyorlar. Kıyafetleri de özel. Kat kat üzerlerine sardıkları özel kıyafetleri var. İnsanın ağzının içine bakıyorlar, en küçük bir sözün, onlara emir.

İşte oğlum, her ülkede ahlak ve gelenekler farklı. Orada kadınlar, abartılı bir saygı içindeler. Öyle ki sevişirken bile zevk aldıklarını belli etmek onlara ayıp geliyor. Sanki istemeden yapıyorlarmış gibi bir hava katıyorlar kendilerine.

Sana bunları anlattım ki dünyayı sadece Türkiye zannetme. Kadın, her yerde muhteşem bir varlık. Onun için bir kadını anlamaya kalkma. Biz erkeklerin iç dünyası çok daha basit, sade ve anlaşılır. Ancak kadın iç dünyası, çok daha görkemli, karışık ve anlaşılmaz bir derya deniz. Onun için bir kadını sevdin mi, ya onu olduğu gibi kabul et, ya da onunla yaşama. Yoksa mutsuz olursun."

Mehmet babasından aldığı bu nasihatin, ilk ev sahibinin sözleriyle örtüştüğünü gördü. İki eski kurt erkek, ona aynı şeyleri söylemişti.

Anladı; Elçin'i anlamaya kalkmıştı, net ve sade bir bağlılık beklemişti. Onu olduğu gibi kabullenmemişti. Özgürce yaşamak istediği öğrenci yıllarını, sevgisinin baskısıyla daraltmıştı. Ama içindeki tabuları yıkamıyordu ki kabullenememişti. Artık geri dönemezdi.

Aslında, "Kadını anlamaya kalkma, üzülürsün!" sözündeki gerçeği anlıyordu. Özgürlükleri henüz göğüsleyemeyen toplumlardaki erkekler için özgür bir kadının neler isteyebileceği kavramı korkutucuydu. Erkekler, özgür bir kadından korkuyorlardı. Çünkü özgürlüğün varabileceği noktaları kaldırabilecek düzeyde değillerdi. Bunlar, erkek iç dünyasının komplekslerinin yıkılması süreciydi. Bir gün her erkek, içindeki tabuları yıkar ve kendine güvenini tamamlarsa özgür bir kadından korkmayacaktır.

1979 Ekimi

Hikmet'in eline İtalya'da yaptıkları grev sayesinde toplu bir para geçmişti. Bu parayla kendine bir market açtı. Böylece kendi işini kurdu. İşleri iyi, bakalım iş adamlığını başarabilecek mi?

Mehmet'in okulunun açılmasıyla kapanması bir oldu. Yine birçok okulda olaylar oldu. Okula toplu giden gençlere saldırıldı. Okul yemekhanelerinde çatışmalar oldu. Yıldız Teknik Rektörlüğü de tedbir olsun diye okulu bir müddet için kapattı.

Mehmet iş arıyordu. Ev sorunu yine gündeme geldi. Ev sahibi kadın çıkmalarını istiyordu. Gerekçe yoktu. Büyük bir olasılıkla onları çıkaracak evi daha yüksek bedelle kiraya verecekti.

Zavallı genç, birçok üniversite öğrencisi gibi okumaya geldiği İstanbul'da eğitim almanın dışında her şeyle uğraşıyordu. Ev arıyor, iş arıyor, güven arıyor, diplomasını nasıl alacağını düşünüyor!

Ne yapar bu durumda bir genç? Tabi ki sığınacağı, kendini boşluktan çıkaracak bir gruba katılır di mi? Mehmet de öyle yapıyordu. İş ve ev ararken bir yandan da Beşiktaş'taki arkadaşı Devrimci Orhan'ın derneğine, bir de Beyazıt'taki eski arkadaş grubuna gidiyordu.

Mehmet, kendini başıboş hissetmekten bıktı. İçinde söndürmeye çalıştığı bir aşk acısı, gidemediği, okuyamadığı bir okul, çevresinde doğru olmadığını düşündüğü bir kardeş kavgası. Sonunda canına ot tıktı bu boşluk ve amaçsızlık.

Orhan'a "Bana da bir görev verin." deyip duruyordu. Devrimin gerçekleşmesi için çok erken bir hayal olduğunu bildiği hâlde. İçindeki boşluk, ona bir sorumsuzluk, yaşama hiçbir şey katmama sorumsuzluğu gibi geliyordu. O yüzden inanmasa da devrimci arkadaşlarına bir katkıda bulunmak istiyordu.

Orhan, gerçekten sağduyulu, olgun bir arkadaştı. Mehmet'in düşüncelerini biliyordu. Görev istemesindeki anlamı biliyordu. O, inanmadığı bir devrim mücadelesinin içine sırf içindeki boşluk duygusundan kurtulmak için karışmak istiyordu. Mehmet'i oyalıyordu.

1979 Kasımı

Sonunda Mehmet ne yaptı ne etti, bir devrimci eyleme katıldı. Dernekte duyduğu bir korsan mitinge katılacaktı. Topkapı'da Atatürk Öğrenci Yurdunda öğrencilere saldırılar olmuştu. Protesto için bir korsan miting yapılacaktı.

Mehmet bu mitingin, yerini ve saatini öğrendi. Dernekten arkadaşları katılacaktı. O da Orhan'a söylemeden kendiliğinden Topkapı'ya gitti.

Miting sabah saat onda Atatürk Öğrenci Yurduna yakın bir yerde yapılacaktı. Herkes ayrı gruplar hâlinde oraya gidecekler ve saat onda aniden toplanılacak, bir protesto mitingi yapılacaktı.

Mehmet saat onda oraya vardığında daha toplanma olmadığını gördü. Uzaktan öğrenci yurdu görülüyordu. Bir sürü polis vardı. Mehmet şaşırdı. Polis sanki hazırlıklıydı. Polis herhâlde öğrenci yurdunda çıkan olaylar yüzünden tedbir almıştı.

Saat onda gençler bir anda toplandılar. Mehmet de aralarına katıldı. Dernekten arkadaşları onu gördüler, yadırgamadılar. Yaklaşık iki yüz kişiydiler.

Küçük pankartlar açıldı. Sloganlar atılmaya başlandı. Yola çıkıldı. Trafik durdu. Yurda doğru yürüyüşe geçildi.

Öğrenci yurdunun bahçesindeki polisler hareketlendiler. Miğferler giyildi, kalkanlar ortaya çıktı, coplar ele alındı. Grup yurda doğru yürüyordu. Yurda doğru giden sokağa girdiler. Polis henüz bir şey yapmıyordu.

Tam öğrenci yurduna iki yüz metre yaklaşmışlardı ki iki otobüs polis daha geldi bir yerlerden. Ve birden polis saldırdı. Grubun çevresini sardılar. Ellerinde coplarla saldırdılar. Sözde korsan bir gösteri yapacaklardı ama onlar sanki hazırlıklı bir polis grubundan baskın yemişlerdi.

Polis acımasızca vuruyordu. Başını tutanlar, kaçmaya çalışanlar. Ancak çoğu kaçamadı. Polis copla deviriyor, sonra da bırakmıyordu. Tutup arkasındaki polis grubuna aktarıyor, onlar da polis otobüslerine bindiriyorlardı. Sanki kimsenin kaçmasını istemiyorlardı.

Mehmet, önünde coplanan arkadaşlarının arasında kaldı. Sonunda bir polis grubu yarıp ona da ulaştı. Bir polis copla ona saldırdı. Son anda kafasına gelen coptan eliyle siper yaparak kurtuldu. Polisi itti. Polis kalaba-

lıktan yere düşmüş bir gence takıldı düştü. Mehmet bu sayede tam ters yöne kaçmaya başladı. Önüne çıkan bir iki polisin coplarından, onu tutmaya çalışmalarından bir futbolcu kıvraklığıyla sıyrıldı. Kendini yakındaki bir caddeye attı. Onu tutamayan polisler arkasından bağırıyorlardı.

– Tutun, kaçmasın!

Nerede olduğunun farkında değildi. Deli gibi koşuyordu. Arkasından postal sesleri duydu. Arkasına bakınca onu kovalayan iki üç polis gördü Onunla birlikte bir iki genç de kaçıyordu.

Caddeye çıkan dar bir sokak gördü. İzini kaybettirmek için oraya döndü. Diğer gençlerden birisi de onunla birlikte koşuyordu. Arkalarındaki polisler bırakmadılar, onlar da sokağa döndüler.

Gençlikleriyle polislerden uzaklaşmaya başlamışlardı. Kurtulacaklardı. Ancak birden Mehmet'in kafasının üzerinden iki mermi vızıltısı oldu. Refleksle başını aşağı eğdi, arkasından tabancanın patlama sesi geldi.

– Pat, Pat!

Mehmet can havliyle eğilerek koşmaya devam ediyordu. Polislerle arasında otuz metre kadar vardı. Polis bağırdı.

– Dur yakarım!

Mehmet korkudan arkasına baktı. Polislerden birinin, yere dizini dayayıp, tabancası ona doğrultmuş olduğunu gördü. Mehmet ölümü hissetti, polis kararlıydı, koşmaya devam etse onu vuracaktı. Çaresiz durdu. Yanında koşan genç de durmuştu.

– Ellerini kaldır, başının üstüne koy!

Mehmet ve yanındaki genç denileni yaptılar. Mehmet kendini esir alınmış gibi hissetti. Sanki ülkesini düşmanlar işgal etmiş ve onu esir almışlardı. Hâlbuki bu sokak, onun yurdu, o polis de onun yurttaşıydı.

Diğer polisler de geldiler. Yanlarına gelip üstlerini aradılar ve ellerini arkadan kelepçeyle bağladılar. İki Türk genci, kendi ülkelerinde sanki esir gibi itile kakıla yürütülmeye başlandılar.

Polis de onlar da ter içindeydiler. Nefes nefese birlikte tekrar öğrenci yurtlarına doğru yürümeye başladılar. Polisler arada sırada arkalarından copla dürtüyorlar, bazen de bacaklarına vuruyorlardı. Sonunda polis otobüslerinin oraya getirdiler.

Polis, grubu dağıtmış, çoğunluğunu yakalamıştı. Polis otobüslerinin önlerine toplanmışlardı. Eylem bitmişti. Mehmet'le diğer gencin getirildiğini gören polisler otobüsün kapısına doğru bir koridor yaptılar. İki sıra polisin arasından otobüse bindirileceklerdi.

Yaklaştıklarında kelepçe takan polisler ellerini çözdüler. Şimdi otobüse kadar iki sıra dizilmiş en az yirmi polisin arasından otobüsün kapısına ulaşmaları gerekiyordu. Polislerin arasında ilerlemeye başladıklarında iki yanlarındaki polisler coplamaya başladılar. Canları yanıyordu, çaresiz koşarak otobüse atladılar.

Mehmet bir sürü yakalanmış arkadaşın arasında buldu kendini. Bacakları, sırtı ağrıyordu. Başını korumak için kaldırdığı kollarının yanları çürümüştü. Otobüsün içerisinde herkes birbirine yardım ediyordu. Kafası yarılanlara yardım etmeye çalışıyorlardı.

Mehmet otobüsün bir köşesine dayandı. Kapıları polisler tutuyordu. Otobüs hareket etti. İçerideki polisler arada sırada küfür ediyorlardı.

"Pis komünistler!"

Mehmet düşünmeye fırsat buldu. Polis onlardan niye bu kadar nefret ediyordu. İlk defa polis tarafından gözaltına alınıyordu. Sonunda ülkesinde yaşanan kavgalar onu da polisin darbeleriyle tanıştırmıştı. Suçunu bile anlamamıştı. Şimdi ne olacaktı?

Otobüsle bilmediği bir yerlere gidiyorlardı. Onları hapse mi atacaklardı? İçi kararmaya başladı. "Ne işim var benim bu polis otobüsünde, ben buraya okumaya geldim." diye düşünüyordu. 1975 yılında üniversiteye kayıt olmuştu. Üzerinden dört eğitim yılı geçmişti. Toplam bir yıl bile eğitim alamamıştı. Bir kez öldüresiye dayak yemişti. Üç kez üzerinden mermiler geçmişti. Yanında iki okul arkadaşı ölmüştü. Bir kez şah damarının yanından falçatayla yaralanmıştı. Bugün yine az kalsın ölüyordu. Polis onlara acımasa belki de sırtından vurulup ölecekti. Sonra da faili meçhul cinayetlerin arasına katılacaktı ölümü. Ne olacak, "Öğrenci yurtlarının yakınlarında bir sokakta Yıldız Teknik Öğrencisi Mehmet ölü bulundu, yine öğrenci kavgası, soruşturma devam ediyor.", denecekti. Ülkede böyle o kadar çok olay vardı ki!

Sonunda onları bir emniyet amirliğine getirdiler. Hepsini küçük neza-

rethanelere tıktılar. O kadar sıkışıktılar ki oldukları yere bile sırayla çömelip oturabiliyorlardı. Nezarethanenin bir köşesi leş gibi kokuyordu. Anladılar, o köşe tuvalet olarak kullanılmıştı. Leş gibi bir yerde istiflenmişlerdi.

Böyle beş saat nezarette kaldılar. Aralarında susayanlar, acıkanlar, sıkışanlar, tuvalete gitmek isteyenler vardı. Polise yalvardılar. Dayanamayıp o köşeye çişlerini yaptılar. Bazı iyi polisler onlara su getirdi. Karınları acıkmıştı. Soran eden yoktu.

Heyecanla bekliyorlardı. Sonunda akşamüstü polisler, "Savcı geldi." dediler. Onları beşerli gruplar hâlinde savcının karşısına çıkardılar. Kimlikleri soruldu. Savcı kimlikleri inceleyerek kısa bir sorgu yaptı. "Ne işiniz vardı." gibi sorular sordu. Sonunda savcının emriyle salıverildiler. Bir sürü genç, alt tarafı bir korsan gösteri yapmışlardı. Hapishaneler ağzına kadar doluydu. Bir de onları mı hapse atacaklardı?

Böylece Mehmet ilk gözaltına alınma deneyimini yaşamış oldu.

1979 Aralığı

Okul yine açıldı. Yine ellerinden geldiğince derslere sarıldılar. Yoksa okulun biteceği yoktu. Hâlâ 1975, 1976, 1977 yıllarında kayıt yaptırmış öğrencilerle birlikte okuyorlardı. Dersler karman çormandı.

Mehmet yeni bir ev ve iş buldu. Bandırma'dan bir arkadaşlarının ağabeyi İstanbul'da dükkân işletiyordu. Perşembe Pazarı'nda iyi iş yapan bir ticarethanesi vardı. Ona acıdı. Bostancı'da yeni satın aldığı bir dairesini ona kiraya verdi.

Daire, yeni inşaatı bitmiş yüksek katlı bir apartmanın en üst katındaydı. İki oda bir salon, güzel yeni bir daireydi. Her katta dört daire olan, on beş katlı bir binanın en üst katındaki dairelerinden biriydi. En üst katta olduğu için manzarası çok güzeldi. Marmara Denizi ve Adalar görülüyordu. Eski arkadaşları ve bir yeni arkadaş da aralarına katıldı. Böylece kira da fazla yük olmadı Mehmet'e.

Yine bir inşaat şantiyesinde iş buldu. Bu sefer konut üretiyorlardı. Şantiye şef yardımcılığı yapacaktı. Maaşı da idare ederdi. Yemin etmişti, bir daha işçilere güvenmeyecekti. Onları korumaya kalkıp yine işten atılmak istemiyordu.

Bir gün okulda geçen sene ateş açıldığında yaralanan devrimci arkadaşının yanına gitti. Onunla çok samimi olmasa da araları iyi idi. Okulun önemli devrimci liderlerinden biriydi.

Ona kurşunla yaralandığı olayı sormak istiyordu.

– Sana nasıl ateş ettiler?

– Evden çıktım. Okula gelecektim. Herhâlde beni bekliyorlarmış."

– Fark etmedin mi?

– Yok, pusuya yatmışlar. Göremedim. Sokakta yürümeye başladım. Karşı kaldırıma geçtiğimde sokağın sağında dört beş kişi gördüm. O zaman anladım. Bir şeyler yapacak gibi bana bakıyorlardı. Dikkatli bakınca silah çektiklerini gördüm. Aramızda yirmi metre kadar vardı.

– Ne yaptın?

– Eve dönemezdim, çünkü yolu tekrar geçmem gerekirdi. Çaresiz sokağın ters yönüne sola doğru koşmaya başladım. Onlardan mümkün olduğu kadar uzağa kaçmaya çalışıyordum. Açıktayım saklanacak bir yer de yok. Saklansam, gelip daha rahat beni vuracaklar.

– Sonra?

– Sırtımda, belime doğru bir yanma hissettim. Sonra tabanca sesleri gelmeye başladı. Deli gibi koşmaya devam ettim. Onlar ateş ediyorlardı. Pat pat pat. Can havliyle köşeyi döndüm.

– Vurulduğunu anladın mı?

– Yok, hâlâ anlamamıştım. Yalnız sırtımda sanki beni sopayla dürtmüşler gibi bir his duymuştum. Sonra bir yanma. Azcık canım yanmıştı ama çok fazla acı falan hissetmemiştim. Sanki sopayla dürtmüşler gibi!

– Sonra?

– Koşmaya devam ettim. Bir köşe daha döndüm. Artık caddeye çıkmıştım. Arkamdan geliyorlar mı, diye baktım. Cadde kalabalıktı. Gelmiyorlardı. Rahatladım. İşte o zaman karnımda bir sıcaklık hissettim. Elimle yoklayınca kan içinde kaldığını gördüm. Üstümdeki gömlek kan içinde kalmıştı. Kan pantolonumdan içeriye akıyordu. İşte o zaman bayılacak gibi hissettim kendimi. Paniğe kapıldım. Caddeden bir taksi geçiyordu. Onu durdurdum. "Beni en yakın hastaneye götür." dedim. Şoför anlamıştı, Şiş-

li Acil'e götürdü beni. Oraya kadar bayılmadım. Karnımı da elimle sıkıca bastırıyordum. Kanı durdurmaya çalıştım.

– Dayandın ha?

– Acilde beni sedyeye koyduklarında bayılmışım. Ondan sonrasını hatırlamıyorum.

– Ne olmuş peki?

– Bana sırtımdan bir kurşun girmiş ve karnımdan çıkmış. Şans işte, tamamen karın boşluğundan geçmiş. Ne akciğer ne karaciğere ne de mideye isabet etmiş. Kurşun da içeride kalmamış. Büyük şans. Bir ayda iyileştim.

– Allah seni sevdiklerine bağışlamış.

– Doğru.

– Kimlerdi ateş edenler?

– Doğru dürüst göremedim ki? Sadece takım elbiseliydiler. Dönüp korkup kaçtım.

Mehmet böylece kurşunla vurulmanın da ne olduğunu öğrenmişti. Devrimci arkadaşı tanıyordu. O, kimsenin canını yakmak, karıncayı bile incitmek istemeyen devrimci genci, Allah sevdiklerine bağışlamıştı.

Mehmet, tekrar dünyada oluşan güçleri, Dev Amerika Birleşik Devletler'ini ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Devleti'ni düşündü. Emperyalizmi, dünyayı yönetmeye kalkan güçleri anlamaya çalıştı. Ajanlar? Tüm insanların içinde oluşan kuşkular gibi onun içinde de kuşkular yine doğdu. Acaba kendi ülkesi için bu dev güçler ne oyunlar oynuyordu? Acaba inanılmaz güçlere ve yaratma sanatına sahip insan beynini, bu özgür iradeyi, bu güçler yönlendirebiliyor muydular?

İşte bunları düşünürken Mehmet, çevresinde, geçtiği yollarda bir sürü şüpheli karartılar hissetti. Sürekli arkasına çevresine döndü baktı, kimseden emin olamıyordu. Ülkesinin en büyük kentinde herkes şüpheliydi sanki. İnsanının çevresindeki herkesten kuşku duyması ne acıydı. Dünyaya faydalı olacak bir mühendis adayı geleceğine kuşkuyla bakıyordu. Umutları azalıyordu.

1980

1980 Ocağı

Yılbaşını İstanbul'da evinde arkadaşlarıyla geçirdi. Çalışıyordu Bandırma'ya gidemedi.

Çalışmaya devam ediyordu. Yalnız bu sefer şefi çok kötü bir adamdı. Ona bir ağabey gibi davranmıyor, bazen sesini yükselterek, bağırarak emirler veriyordu. Mehmet katlanıyordu ama gururu inciniyordu. Bakalım kaç gün dayanabilecekti bu genç yürek yeni şefine?

Bir gün ortaokuldan eski bir arkadaşına rastladı. O da inşaat mühendisliğinde okuyormuş ama Kadıköy Mühendislik'teymiş. Futbol da oynuyormuş. Futbolu özlediğini hatırladı. Arkadaşı Bakırköy'de oturuyormuş. Evlerine davet etti.

Bakırköy'de güzel bir futbol maçı yaptılar, sonra akşam evlerinde kafa çektiler. Arkadaşının kendinden iki yaş küçük bir erkek kardeşi vardı. O da okuyordu. Aynı evde yaşıyorlardı. İkisi de hızlı devrimciydiler. O gece uzun sohbetler ettiler. Devrimden, güzel günlerden söz ettiler.

Mehmet, artık çok fazla düşünmek istemiyordu. Elçin'den ayrıldığından beri, devrimcilerdi, ülkücülerdi, akıncılardı pek aklını yormuyordu. Bırakmıştı kendini yaşamın rüzgârına. İç dünyasında bir fırtına, onu almış

önüne sürüklüyordu. Artık sağduyulu düşünmek, kafa yormak, felsefe yapmak istemiyordu. Aklına evrimdi, zamandı yok devrim için erkendi, bunları düşünmek, tartışmak istemiyordu. Arkadaşlarına uydu, onların devrim düşlerini yıkmadı.

Gece saat on bir olmuştu. Müzik dinliyorlardı. Arada devrimci marşlar da söylediler. Sonunda arkadaşlarının dairesinin üst kat komşuları kapılarını çaldı. Herhâlde gürültü etmişlerdi. Zaten öğrenci eviydi. Bütün öğrenci evlerine insanlar ön yargılı bakıyorlardı. Pis komünistler ne olacak!

Arkadaşı kapıyı açtı. Merak etmişlerdi. Çünkü öğrenci evleri polis tarafından bazen basılıyordu. Durup dururken komşular şüphelenip şikâyet ediyorlardı. Her şey olabilirdi. Onlar da kapıya geldiler.

Komşu kırk yaşlarında kelli felli bir adamdı. Kapıyı açar açmaz arkadaşına yüksek sesle bağırıp çağırmaya başladı. Gürültü etmişler, falan! Arkadaşının zaten kafası iyiydi, içki içmişlerdi. O da alttan almadı ve diklendi.

Derken kardeşi devreye girdi. O, ağabeyinden daha da fazla diklendi ve hatta adama hakaret etti. Derken adam da küfretti. Mehmet ne yaptıysa, ne dil döktüyse onları yatıştıramadı.

Adam onları tehdit edip çekip dairesine gitti. Mehmet olaylar bitti hele şükür derken yarım saat sonra yine kapı çaldı. Bu sefer polisti.

Adam onları şikâyet etmişti. Polis hepsini topladığı gibi karakola götürdü. Ne diller döktüler, "Biz bir şey yapmadık." dediler. Ancak komiser dinlemedi. Doğru nezarethaneye.

Mehmet, ikinci kez nezarethaneye girmişti. Bu sefer bir karakol nezarethanesi! Çok daha beter, içeride bir sürü serseri, hapçı, esrarkeş hepsi orada. Hepsinin kafaları iyiydi. Her an yeni bir suç işleyeceklermiş gibi duruyorlardı. Kabadayı konuşmaları vardı. Nerdeyse hemen orada bu parlak gençlere sarkıntılık edeceklerdi. Gencecik üç üniversiteli delikanlı! Nezarethanede bir tane oturacak sıra vardı. Bütün kabadayılar, belalılar orada oturuyorlardı.

Daha içeri girer girmez onlardan sigara istediler. Zavallılar, bu gerçek suçluların arasında çaresiz hissediyorlardı kendilerini. Üstelik sigara da içmiyorlardı. O zaman dediler, aldıracaksınız!

Resmen tehdit etmişlerdi. Hepsi de bu yeni gelen çaylak üç genci yol-

maya kararlıydılar. İş birliği yapmışlar, onları korkutmuşlardı. Çaresiz Bekçiyi çağırdılar ve sigara aldırdılar.

Ne güzelim devrim düşleri ne içki sohbeti ne müzik kaldı akıllarında. Dertleri, buradan nasıl kurtulacaklarıydı...

Ortalık leş gibiydi. Sidik kokuyordu küçücük nezarethane. Bir köşede bir teneke duruyordu. O tenekeye işiyorlardı. İğrenç bir yerdi.

Gelen bekçiye yalvardılar, bize ne olacak diye? Bekçi iyi bir adamdı. Gitti onlar için öğrendi, geldi.

Komşu şikâyet etmişti. Suçları komünist olmalarıymış. Onları bunlar komünist, terörist, anarşist diye şikâyet etmiş. Sözde arkadaşlarının evine bir sürü anarşist gelip gidiyormuş. Haklarında kararı savcı verecekmiş. "O da ancak sabah gelir." diyordu bekçi! "Bayrampaşa Cezaevi'ne gönderebilir sizi." diyordu. Suçları ve cezaları ağırmış.

Haberler kötüydü, geceyi bu berbat nezarette geçireceklerdi. Zaten içki içmişlerdi. Ortada yatacak bir yer de yoktu. Sadece gelen haber, bir konuda onlara iyi gelmişti. Anarşist lafını duyunca nezaretteki serseriler, biraz daha saygılı davranmaya başladılar onlara. Hiç olmazsa rahat bıraktılar.

O gece buz gibi beton zeminde kıvrılıp uyudular. Sabah bekçi onlara, verdikleri para karşılığı su ve yiyecek aldı. Serseriler de artık onlara bulaşmıyorlardı.

Sabah onda savcı onları çağırdı. Genç, otuz beş yaşlarında bir adamdı. Çok kültürlü ve nazik bir insandı. Onları karşısına oturttu.

Söyleyin bakalım, "Siz anarşist misiniz?" dedi. Onlar da tüm gerçekleri anlattılar, tek suçları gürültü etmeleri idi. Onlar anarşist değillerdi. Gürültü etmişlerdi ama saat de çok geç değildi. Falan filan, kendilerini savundular, ağlandılar, okullarından bahsettiler.

Savcı sağduyulu iyi bir insandı. Güngörmüş ve halkın boş yere birçok öğrenci evinden şikâyetçi olduğunu biliyordu. Beğenmediler mi, bunlar komünist deyip, karalıyorlardı.

Sonunda; olayın ciddi olduğunu, o adamın şikâyetini geri almadığı takdirde mahkemelik olacaklarını ve mahkeme sonuçlana kadar Bayrampaşa Cezaevi'nde hapis kalacaklarını, anlattı. "Şimdi cezaevinde iyice suçlu olur çıkarsınız, orada beyninizi yıkarlar, geleceğiniz söner." diye

uyardı. "Bir de sabıka kaydı alırsınız, iyisi mi siz bu adamdan özür dileyin, şikâyetini geri çeksin." dedi.

Savcı adamı karakola çağırmıştı. Mehmet'in arkadaşı ve kardeşi hâlâ gurur meselesi yapıyorlardı. Hele küçük, inatla, "Yok, ben bu adamdan özür dilemem, o benim anama küfretti." deyip duruyordu.

Mehmet onları güçlükle ikna etti. Savcıya gidip kabul etiklerini söylediler. Bir saat kadar sonra komşu geldi. Savcı önce onu odasına aldı, bir şeyler söyledi. Herhâlde gençlerin iyiliği için adamın biraz kulağını çekmişti. Sonunda adamı karşılarına dikti ve hepsi özür dilediler. Adam affetti, şikâyetini geri çekti. Savcı da onları serbest bıraktı.

1980 Şubatı

Mehmet yaşadığı bu iki nezaret olayından sonra biraz akıllandı. Eski günleri gibi sağduyulu davranmaya başladı. Artık devrimci arkadaşlarına gidiyordu ama onlara uymuyordu. İnanmadığı, erken bir hayalcilik olarak gördüğü bir devrim için kendini boşu boşuna kardeş kavgasının içine sokmuştu.

Kendini toparladı. Artık Elçin'e duyduğu derin aşkı da durulmaya başlamıştı. İşine ve okuluna döndü.

Artık arkasında zaman zaman hissettiği gölge yoktu.

1980 Martı

İyice neşelenmeye başlamıştı. Bir sürü kızla tanışmıştı. O kadar ki bazen kızların isimlerini karıştırmaya başlamıştı. Hızlı bir çapkın olup çıktı. Kendine, "İşte şimdi tam bir lümpen oldum." diyordu.

Orhan, dernekten ona tonla devrimci kitaplar vermişti. Onları okumuştu ama çoğu yasak kitaplardı. Bir kısmını da saklaması için vermişlerdi. Bir gün aldığı yasak kitapları hatırladı. Onları evden uzaklaştırmalıydı.

Martın ortalarında onları topladı. Geri vermek için güzelce gazeteyle sardı ve bir poşetin içine koyup evden çıktı. Kitapları geri verecekti.

Evden çıktı, elinde poşet dolusu yasak kitap, sokakta, dolmuşların geçtiği caddeye doğru yürümeye başladı. Beşiktaş'a geçecek, kitapları geri verecekti. Sokakta yüz metre gitmişti ki, yürüdüğü kaldırımın yanına açık mavi renkli bir minibüs yanaştı.

Mehmet korktu. Çünkü bu tip minibüsleri genellikle sivil polis ekipleri kullanıyordu. "Eyvah!" dedi, şimdi elimde yasak kitaplar, sivil polislere yakalandık.

Korkuyordu ama panik yapmamak için yavaşça yürüyordu. Belki minibüs onu geçer giderdi. Minibüs yürüdüğü kaldırıma yanaştı ama onu biraz geçerek önünde durdu. "Yandık." dedi, Mehmet.

Gerçekten minibüsten iki sivil adam indi. Belli oluyordu, bunlar sivil polislerdi. Zaten minibüsün şoförünün yanında üniformalı omuzu yıldızlı bir polis oturuyordu.

Minibüste birkaç sivil daha vardı. İnenler ona döndüler.

– Dur bakalım! dediler.

Mehmet'in dizleri titremeye başladı. İçinden, iki kez düştüğü nezarethaneyi düşündü ve "Oğlum çekirge iki kez sıçrar, şimdi yandın işte!" dedi.

– Buyur abi?

– Hüviyetini göster bakalım!

Mehmet'in korkudan yüzü bembeyaz kesilmişti. Sivil polisler onun yıkılacak gibi durduğunu görünce, kollarından tuttular.

– Gel bakalım, bin şu arabaya!

Tatlı sert konuşuyorlardı. Sanki tavırlarında alaycı ve şakacı bir hâl vardı.

Mehmet minibüse elinde poşetle bindi. Aklında yasak kitaplar, ter içinde kalmıştı. Onu bindiren polisler hâlini görüyorlardı ama hâlâ alaycı bir tehditkâr konuşmaları vardı. Sanki onu korkutmaktan gizli bir zevk alıyorlardı. Dudaklarının kenarında manalı bir gülümseme vardı.

Hüviyetine bakan polis:

– Demek sen Mehmet sin ha... Sen demek soyguncusun!..

Mehmet şoktaydı, ne soygunu? Bu polisler ne diyorlardı?

Minibüste hafif kahkahalar, başka bir polis:

– Tam azılı bir soyguncuya benziyor! dedi.

Bir başkası:

– Yok ya, bu yakışıklı delikanlının öyle soyguncuya benzer bir hâli yok, dedi.

Minibüs hareket etmişti. Mehmet'i götürüyorlardı. Korkarak ağlarcasına sordu:

– Ne soygunu abi?

– Oğlum sen, iki tane benzin istasyonu soymuşsun.

Mehmet dokunsalar ağlayacaktı. Bu otuz beş yaşlarında, takım elbiseli, tam ajan görünüşlü sivil polisler ona ne yapacaklardı.

Önde oturan resmî polis:

– Bakmayın o yakışıklı yüze, azılı bir katil o! Alın bunu doğru birinci şubeye!

Mehmet çöktü. Çenesi titriyordu. Konuşmaya korkuyordu. Duymuştu, bir sürü genç bir şüphe üzerine tutuklanmış, sonra da suçlu olmadıkları hâlde, işkencede bir sürü suçu üstlenmişlerdi. "İşkenceye dayanmak mümkün değil." diyordu arkadaşları. Yüzü iyice bembeyaz kesildi.

Sonunda bir sivil hâline acıdı.

– Tamam oğlum, bir şey yok, biz sana takıldık.

– Abi ne takılması? Mehmet zor konuşmuştu.

Artık ona hepsi acımıştı. Açıkladılar.

– Bak oğlum, senin hüviyetin bir başka soyguncu üzerinde bulunmuş, onun için sana haber vermeye geldik. Yarın ya da başka bir gün, Birinci Şubeye Gayrettepe'ye gel hüviyetlerini al. Hüviyetler sana verilirken imza atman lazım."

Mehmet, önce inanamadı duyduklarına, ancak diğerleri de onaylayınca, neredeyse sivil polisi sarılıp öpecekti.

Onu sakinleştirdiler. "Sana şaka yaptık." dediler. Hatta dolmuşlara kadar onu götürdüler.

Mehmet, teşekkür etti. Şokta minibüsten indi. Beşiktaş'a gitmek üzere dolmuşa bindi. Aklına elinde tuttuğu poşetin içindeki yasak kitaplar geldi. İyi ki ona şakacıktan suçlu gibi davranan sivil polisler, elindekini kontrol etmediler, etselerdi belki de gerçekten suçlu olacaktı ve onu tutuklayacaklardı. Kitapları bir an önce gidip geri verdi.

Ertesi gün Gayrettepe'ye kimliklerini almak için gitti. Orada öğrendi. Küçükçekmece'de onlara dayak atan ülkücüler kimliklerini almışlardı. Sonra içlerinden birisi benzin istasyonu soygununda yakalanmıştı. Üzerinden onun kimlikleri çıkmıştı. Ona soyguncunun resmini gösterdiler, tanımıştı sırtına silah dayayan çekik gözlü gençti.

1980 Nisanı

Türkiye kaynıyordu âdeta. Her yerde olaylar oluyordu. Düşmanlar ülkede kardeş kavgasını körükledikleri gibi dışarıda da rahat durmuyorlardı.

Ermeni Terör Örgütü Asala yine eylem yapmıştı. 17.04.1980 tarihinde Roma'da, Vatikan Büyükelçisi Vecdi Türel ve şoförü Tahsin Güvenç ağır yaralandı.

Mehmet olaylardan uzak duruyordu. Kendini okul, iş ve ev üçgeninde oyalıyordu.

Hikmet iyi bir marketçi olmuştu. Sağdıcıyla arada görüşüyorlardı. Ancak evlenmek için hâlâ bir kız bulamamıştı. Bandırma'da daha çok markette oyalanıyordu.

1980 Mayısı

Artık İşçi Bayramı için Taksim yasaktı. Yine bir yerlerde işçi, 1 Mayısı kutladı. Mehmet'in okulunda fazla bir olay olmuyordu. Haziran imtihanlarında birkaç ders daha verebilirdi.

Şantiye stajını da çalıştığı yerde halletti. Aslında bu sene mezun olmalıydı. Ancak önceki yıllardan kalan derslerini vermeden bir üst sınıf derslerinin sınavlarına giremiyordu. Birbirine bağlı şartlı dersler vardı. Bu yüzden en az iki sene daha okuyacaktı.

1980 Haziranı

Sınavlar başladı. Zaten şefinden bıkmıştı. İşi bıraktı, derslere çalışmalıydı. Sınavlara hazırlandı.

Birçok kız arkadaşı vardı. Ama gönlü hâlâ hiçbir kıza âşık olamıyordu. Elçin'in sevdası yüreğinde sönmüyordu. Ondan bir kez haber almıştı. Mezun olduğunu ve Anadolu'da bir yerlere öğretmen olarak atandığını biliyordu. Atanacağı yer belli olmadan Elçin, bir kez eski aşkları için son bir umutla ona yazmıştı. Ancak o yanıtlamadı. Bu yüzden onun hangi şehirde öğretmen olduğunu bilmiyordu ve bilmek de istemiyordu. Çünkü biliyorduki bir gün dayanamayıp atlar ona giderdi. Onu kim bilir nasıl bulurdu ve yeniden acıları başlardı? Unutmalıydı.

Çıktığı kızlardan birini bir gün evinden almaya gitti. Çok güzel bir kız-

dı. Ama onun için işte o kadar. Sadece güzel. Fındıkzade'de oturuyordu. Lunaparkın oradan Fındıkzade'ye çıkan cadde üzerinde ailesiyle birlikte yaşıyordu. O gün ona söz vermişti. Evinin önünde bekleyecek ve birlikte Boğaz'a gideceklerdi.

Randevu saatine yakın, caddede evin karşısındaki kaldırımda beklemeye başladı. Tam Fındıkzade'de bir öğrenci yurdu vardı ve sırf ülkücüler kalıyorlardı. Bu yüzden o yurttan uzak durmaya özen göstererek beklemeye başladı.

Üç ay önce yaşadığı olay gibi yine bir sivil polis minibüsü, lunaparktan yukarıya Fındıkzade'ye doğru çıkıyordu. Minibüsü görünce o günlerde tüm öğrencilerin irkildiği gibi bir kez daha içini bir korku sardı.

Minibüs, karşı kaldırma yakındı. Bir ara durdu. İçinden yine iki sivil indi. Onun bulunduğu yerin biraz altından karşıya geçip aşağıdan ona doğru gelmeye başladılar. Minibüs de hareket edip biraz önüne doğru manevra yaparak gelip önünde durdu. Sanki aşağıdan gelen siviller onun kaçış yolunu kesmişlerdi. Önde minibüs iki yandan çevresini sarmışlardı.

Mehmet yine korkmaya başladı, ne oluyordu?

Minibüs yavaşça dönüp önüne kadar geldi. Aşağıdan da iki sivil yanına geldiler ve kollarından tuttular. Hiçbir şey söylemiyorlar, sadece minibüse bakıyorlardı. Minibüs önünde duruyordu.

Mehmet de şokta, minibüse bakıyordu. Ne olacak? Sonra bir kadın, minibüsten indi, diğer sivillerle geldi karşısında durdu ve,

– Olmaz böyle şey, ne kadar benziyor ama yok o değil. dedi.

Mehmet şaşkın hiçbir şey demeden bakakalmıştı. Sonunda kollarından tutan bir Sivil,

– Korkma, korkma. Bir olayın görgü tanığı bu kadın! Yoldan geçerken seni benzetti. Tamam, sakinleş, geçmiş olsun, dedi ve minibüse atladıkları gibi gittiler.

Mehmet, "Of Allah'ım, hiçbir suç işlemediğim hâlde, bir gün ya öleceğim ya da tutuklanacağım. Ne olur şu okulum bir bitse!" diye düşünüyordu.

Artık her şeyden, herkesten korkuyor, şüpheleniyordu.

Kız arkadaşı kolundan tuttuğunda kendine geldi.

Mehmet birkaç dersini daha verdi. Memlekete kaçmak istiyordu ama iş bulmalıydı. Ay sonuna doğru ablasından bir haber aldı. Evli olan büyük ablası tatil için İstanbul'da bir tatil kampına geliyordu. Epeydir görüşmüyorlardı. Onu özlemişti, kampa davet etti.

Kampta ablasına gittiğinde, onların kamp komşusu olan bir ailenin kızıyla tanıştı. Hiç ciddiye almadığı hâlde laf olsun diye onu da tavladı.

Daha sonra bu kızı biraz daha tanıdı. Çok utangaç, uslu, tam iyi bir anne olacak cici bir kızdı. Onun bu özelliği çok hoşuna gitmişti. Kız da ondan hoşlanmıştı. Kamp kısa sürdü. Bir hafta kalabildi orada, ancak arkadaşlıkları başladı.

1980 Temmuz ve Ağustosu

Olaylar her geçen gün büyüyordu. Bu işten kim kazançlı çıkabilirdi ki? Türkiye'nin kazançlı çıkmayacağı kesindi. Ülkücüler dle, devrimciler de kazançlı çıkamazlardı. Nedense akıncılar, pek olaylara katılmıyorlardı, acaba onlar niye olaylara sokulmuyordu?

Bu kardeş kavgasına herkes sürüklenmek isteniyordu, sonuçta kim kazançlı çıkacaktı? Akılcı ve gerçekçi olmayan bu süreç nelere gebeydi?

Ve 22.07.1980 tarihinde bir büyük İşçi Lideri Kemal Türker öldürüldü. Emekçiler bir büyük liderlerini şehit vermişlerdi. Buna nasıl ve kimler cesaret edebiliyordu? Bu ülkede tarımın, büyük küçük işletmelerin, tüccarın, esnafın işçileri ve memurlar hep birlikte tek bir vücut gibi olabilseler ve bir genel grevi başarabilseler, buna kim cesaret edebilirdi? Çalışanların hepsinin aslında bir işçi oldukları bilinci, bu toplumca ne zaman kavranacaktı?

Yakında Türkiye'de bir şeyler olacaktı. Ya bu bir askerî darbe olacaktı ya da sivil bir darbe yaşanacaktı. Ancak Türkiye Cumhuriyeti kendi halkını yetiştirememişti. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları topyekûn bir genel grev yaşamamışlardı ki. Bu yüzden olacaklar, Türkiye halkı tarafından yapılamayacağına göre, aleyhlerine olacaktı.

Türkiye içeriden zayıfladıkça, kardeş kavgaları ile uğraşırken dışarıda da düşmanlar çekinmeden Türklere saldırıyordu. Çünkü Türkiye, korkulacak bir devlet olmaktan çıkıyordu.

31.07.1980 tarihinde Atina'da, Büyükelçi İdari Ataşesi Galip Özmen

ve ailesine araçlarında saldırı yapıldı. Ataşe ve kızı Neslihan öldü. Eşi Sevil ve oğlu Kaan yaralandı.

Maalesef bu devlet, bir büyükelçisini koruyamamıştı, düşmanlar çekinmeden saldırıyordu! Çekinilen bir ülkenin büyükelçisine herhangi bir ülkede saldırı yapılabilir miydi?

Mehmet, bir ay Bandırma'ya gitti. Sağdıcını özlemişti. Hikmet'le yine o çocukluklarından beri gittikleri mahallelerindeki tepeye gittiler. Yan yana oturdular. Eski kurdukları hayalleri hatırladılar. Dünyayı gezmek istemişlerdi denizlere açılarak. Hikmet, biraz da olsa gerçekleştirmişti bu düşü. Gurbet özlemleriyle geçen, paralarını alabilmek için zor bir grevle tamamlanan bir gemicilik yaşamı olmuştu. Ama Mehmet, hiçbir yere gidememişti. Sadece ölmeden şu okulunu bitirmek istiyordu.

Olgunlaşmışlardı. İkisi de deli gibi birer kız sevmişlerdi. İkisi de kaybetmişti.

Birlikte bir iş kurmak istemişlerdi. Hikmet, bunun da birazını gerçekleştirmişti. Mehmet ise daha kendini zor geçindiriyordu. Sözde mühendis olacaktı.

Yaşamdan çok beklentileri vardı o eski çocukluk günlerinde ama hayat azıcık onlara gülmüş sonra geri almıştı mutluluğu.

Bilhassa umutla dünyanın en büyük gemisini bir Türk gemisi olarak çok aramışlar, çok beklemişlerdi. Ancak ne Mehmet İstanbul'da ne de Hikmet, gezdiği ülke limanlarında bulmuştu.

Sonra ülkelerini, dünyayı konuşurken siyasete daldılar. Sonunda yeni-dünyada oluşan güçlere, Dev Amerika Birleşik Devletileri'ne ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Devleti'ne geldiler. Emperyalizmi, dünyayı yönetmeye kalkan güçleri anlamaya çalıştılar. Emperyalizmin ajanlarından söz ettiler. Tüm insanların içinde oluşan kuşkular gibi onların içinde de kuşkular doğdu. Acaba kendi ülkeleri için bu dev güçler ne oyunlar oynuyordu? Acaba inanılmaz güçlere ve yaratma sanatına sahip insan beynini, bu özgür iradeyi, acaba bu güçler yönlendirebiliyor muydular?

İşte bunları konuşur ve düşünürlerken Mehmet, aşağıdan tepeye doğru gelen bir karartı hissetti arkalarında. Döndü baktı, kimseyi göremedi. Yeniden şüphelerinden, ajanlardan, CIA ve KGB'den konuşmaya devam et-

tiler. Arkalarındaki insan gölgesi, karartı yine belirdi. Sanki tepeye çıkan asfalttan onlara doğru yavaşça sokuluyordu. Acaba ajanlar onları dinlemek mi istiyorlardı? Bu sefer ikisi de arkalarına baktılar. Gelen giden yoktu.

Sonunda Hikmet, dayanamadı içindeki kuşkuların üzerine gidercesine Mehmet'e,

"Bak sağdıç, bu içimizde oluşan kuşkular yüzünden ben de birçok kez çevreme kuşkuyla baktım. Aslında hiçbir şey yok. Biz sadece içimizdeki kuşku ve şüphelerle uyduruyoruz bunları. İşte bu bir tuzak! Asıl Emperyalistlerin yapmak istediği bu. İçimizde kuşkular yaratıp korku salmak. Böylece bir doğal kontrol sağlıyorlar ve insanları aslında kontrole alamayacaklarını bildikleri için bu tür komplo teorileriyle dizginliyorlar.

Aslında hiçbir kimse istemedikçe ya da kandırılmadıkça özgür iradesini, özgür düşüncelerini ve özgürlüğünü kimseye kaptırmaz.

İnanılmaz güçlere ve yaratma sanatına sahip insan beynini, bu özgür iradeyi, hiçbir güç yönlendiremez!

Eğer yönlendirebilselerdi, tarihte eskiden oluşmuş dev imparatorluklar yok olur muydu? Onların da ajanları yok muydu? Roma, İngiltere, Osmanlı imparatorlukları nerede?

Demek ki insanoğlunun özgür iradesi özgür kalıyor ve evrimleştikçe önündeki tüm engelleri ve güçleri aşıyor!" dedi.

Ayrılırken birbirlerine yine umut verdiler, sarıldılar. Bir gün dünyanın en büyük gemisi, bir Türk gemisi olacaktı.

Mehmet, İstanbul'a döndü. Hikmet'in sözlerinde gerçeği anlamıştı, artık arkasında tek bir karartı görmüyordu.

Ağustosun ortasında yeni tanıştığı o cici kızla buluştu. İlişkileri ciddiyet kazanmaya başlamıştı.

1980 Eylülü

Okulun açılmasını bekliyordu. Bir yandan iş aramaya devam ediyordu. Eylülün ilk haftası, arada sırada Beyazıt'a, Nuruosmaniye'ye, Beşiktaş'a eski dostlara gitti.

Sonra bir gün evde tek başına otururken radyodan bir anons duydu. Bir general konuşuyordu. Türkiye'nin radyo ve televizyonlarına ordu el koymuştu.

12 Eylül 1980

Türk ordusu, askerî darbe yapmıştı. Sokağa çıkma yasağı başlamıştı. Evde bir tek o vardı. Tüm arkadaşları bir yerlerdeydi. Çoğu ailesiyleydi. O, yapayalnız yakalandı.

İçini bir korku saldı. O bir öğrenciydi. Bir öğrenci evinde tek başınaydı. Okul ne olacaktı? Kim bilir ne zaman açılacaktı? Yine, bir sürü sorular sardı çevresini.

12 Eylülden sonra üçüncü gün, sokağa çıkılınabilen saatlerde dışarı çıktı. Hemen üniversiteden, devrimci arkadaşlardan. Tüm arkadaşlarından bilgi aldı. Bandırma'yı babasını aradı. Onların merakını giderdi.

Devrimci arkadaşlarından öğrendi. Tüm öğrenci evlerini asker basıyor, en ufak bir devrimci kitap bulsa hatta felsefe kitabı bile bulsa tutukluyorlarmış. Sonra işkence görüyorlarmış. İşkence altında da olmadık suçları kabulleniyorlarmış. "Aman dikkat et, mümkünse memlekete git." diyorlardı.

Hatta sınıf arkadaşlarından biri tutuklanmıştı bile. Onu tanıyordu, eski emekli bir komiserin oğluydu. Öyle devrimci falan da değildi. Bir emekli komiserin oğlu bile tutuklanıyorsa onu mutlaka götürürlerdi. Ne olur ne olmaz diye bile atıyorlarmış içeri!

Eve dönerken yalnızlığı omuzlarına çöktü. İstanbul'a okula kayıt olmaya geldiği ilk günler gibi. Korkmaya başladı. Şimdi onun evine de baskına gelirlerse? Onu yalnız başına bulup alıp götürürlerse? İşkence altında bir suçu üstlenirse?

Birden yeni tanıştığı o cici kız geldi aklına. Edebiyat fakültesinde okuyordu. Yurtta kalıyordu. Ne yapıp ne edip onu yanına çağırmalıydı. Birden ona çok güvendiğini ve yüreğinde özel bir yeri olduğunu anladı. Adı Nur, içine bir ışık olmuştu.

Dönüp onu aradı. Çok şükür yurttaydı. O da yurtta mahsur kalmıştı. 12 Eylül, onu yurtta yakalamıştı. Seve seve kabul etti. O da yalnızdı.

Akşam sokağa çıkma yasağı başlamadan gitti, onu aldı geldi. Eve gelirken akıllarına bir oyun geldi. Mehmet'in garibanevini bir zengin çocuğunun evi gibi süsleyeceklerdi. Belki o zaman, gelen asker ya da polisler onu bir zengin çocuğu zannedeceklerdi. Böylece bu zengin züppeden ne devrimci ne ülkücü olur diyeceklerdi. Belki kurtulacaktı.

Birlikte önce havalı bir şamdan ve uzun mumlar aldılar. Sonra şampanya havasında bir köpüklü şarap, kırmızı küçük ampuller, kâğıttan süsler, büyük bir duvar posteri... Havalı yiyecekler, havyar bile buldular. Ha, bir de güzel bir masa örtüsü. En havalısından.

Eve tam sokağa çıkma yasağından önce vardılar. Hemen salonu topladılar. Kötü görünen her şeyi yatak odalarına tıktılar. Mehmet kırmızı ampullerle, süslerle duvarları donattı. Bir duvarı posterle kapladı. Nur, masayı hazırladı. Yeni örtüyü, şamdanı, mumları koydu.

O eski masa, yeni örtüyle çok görkemli bir masa olmuştu. Havyar bile vardı. Şamdan çok pahalı bir şeye benziyordu. Salon kırmızı ışıklar altında çok güzel, loş ve büyülü olmuştu. Çok güzel bir müzik seti vardı Mehmet'in, ilk kazandığı maaşlarıyla almıştı. Sete çok romantik bir müzik koydular. Mumları da yaktılar.

Mehmet'in evi, on beşinci katta, deniz manzaralı demiştik ya, salonda bir büyük pencere vardı. Önünde bir balkon, Marmara Denizi, Adalar. Çok güzel bir manzaraya sahipti. O loş salonunun penceresinden gece Adalar ışıl ışıl görünüyordu. Hava açık ve gökyüzü yıldızlarla donanmıştı.

Dairenin giriş kapısı direkt salona açılıyordu. Tam karşısına da o pencere geliyordu. Yani, giriş kapısını açtığınızda içeri giren, öncelikle o güzel manzarayı görüyordu.

Sonunda çok güzel bir atmosfer yarattılar, Mehmet ve Nur. Sonra beklemeye başladılar. Bakalım gelen giden olacak mıydı?

İçiyorlar ve masanın görkemi bitmesin diye azıcık atıştırıyorlardı. Mehmet, en şık gömleğini, pantolonunu giymişti. Bir de bir kravat üstüne. Çok şıktı. Nur, zaten hep şıktı. Tam, züppe zengin çocukları gibi çok havalı ve şıktılar.

Apartman, on beş katlı ve her kat dört daire, toplam altmış daireli bir binaydı. 12 Eylülden beri üç gün geçmişti ve henüz apartmana gelen giden olmamıştı. "Mutlaka gelirler." diyorlardı. Çünkü bu kadar çok insanın yaşadığı bir apartmanda mutlaka şüpheli birileri vardır onlarca.

Sanki içlerine doğmuştu, gece saat onda apartmanın çevresinde araç farları gördüler. Bir hareket vardı. Pencereden belli etmeden baktılar. Aşa-

ğıda askerî cemseler ve polis arabaları vardı. "Tamam." dediler, geldiler. Onlara mı yoksa başka daireye mi, anlayacaklardı.

Apartmanın yöneticisi dördüncü katta oturuyordu ve asansör çalışmıyordu. On beş kat çıkmak bayağı yorucuydu. Yönetici onları tanıyordu, yani bir bekâr öğrenci evi olduğu biliniyordu.

Dua etmeye başladılar. Korku ve heyecan içindeydiler. Kapıdan sesleri dinlediler. Gerçekten birileri yöneticinin kapısını çalmıştı. Çünkü dördüncü kat seviyesinden konuşmalar duyuluyordu. Yarım saat geçti. Sesler azaldı.

Tam oh, gittiler derken merdivenlerden yukarıya çıkan adım sesleri duydular. Kalpleri güm güm atıyordu. Yerlerini aldılar. Masaya ve salona son kez göz attılar, beklemeye başladılar.

Adım sesleri bir kat yaklaştı, derken bir kat daha, bir daha, maalesef yukarı çıkıyorlardı. Mehmet anladı, yöneticiye sormuşlar, bekâr ve öğrenci olan daireleri öğrenmişlerdi. Yukarıda bir tek onun dairesi vardı. Onlara geliyorlardı.

Nur'un elini tuttu. Âdeta son dualarını ediyorlardı.

Yutkunmaya bile cesaret edemedikleri anda kapı çalındı. Mehmet, yine içindeki korkuları yenmeyi başarmıştı. Soğukkanlı kapıyı açtı.

Kapıda otuz beş yaşlarında, takım elbiseli iki adam vardı. Üzerilerinden akıyordu, bunlar sivil polislerdi. Mehmet'i şöyle yukarıdan aşağı süzdüler ve çok safça bir soru sordular. Herhalde akıllarına ilk o gelmişti.

– Affedersiniz yönetici hangi dairede oturuyor?

Acele hazırlanmış, aptalca bir soru. Yöneticiyi öğrenmek için en üst kata, hem de asansör yokken yürüyerek çıkılır mıydı?

Neyse sivil, ona bu soruyu sorarken içeriyi, ta masaya, pencereye, hatta Adalar'a kadar görmüştü. Mehmet mahsus kapıyı ardına kadar açmıştı.

Loş kırmızı ışıklar altında, duvarı boydan boya poster, romantik müzik dolu bir salon. Pencereden görülen deniz ve ışıldayan Adalar. Üstü donanmış bir masa. Üstünde bir şamdan ve yanan mumlar. Ve masada oturan çok havalı, şık, güzel bir kadın...

Polis tatmin olmuştu. Bunlardan anarşist falan olamazdı.

Mehmet'in onlara, "Yönetici dördüncü katta." cevabını bile tam dinlemeden, özür dileyip gittiler. Acele ediyorlardı. Şimdi, gece yarısı züppe zengin çocuklarını rahatsız ettik, başımıza iş açmayalım, diye düşünüyorlardı herhâlde...

Nur koştu Mehmet'in boynuna atladı. Kurtulmuşlardı. O gereksiz, sırf şüphe uğruna yapılan tutuklamalardan yırtmışlardı.

Sokağa çıkma yasağı hafiflemişti. Olaylar bir anda bitmişti. Sanki bir sihir yapılmıştı ve tüm olaylar sonlanmıştı. Okullar açıldı. Artık kimsenin kimseyle kavgası kalmamıştı sanki. Mademki yaşanan kardeş kavgasının bitmesi mümkündü de niye halk, gençler, kendiliğinden bunu yapmamıştı ya da yapamamıştı? Mademki bitmesi mümkündü, niye devletin başbakanları, İçişleri, Adalet bakanları, valileri, emniyet amirleri, Millî İstihbarat Teşkilatı ve polisi durduramadı?

Olaylar bitmişti ama doğru yanlış tonla tutuklanan vardı. Birçok idamla yargılanan vardı. Asker bütün ağırlığıyla kendince ülkeyi yönetmeye kalkmıştı. Artık zaman, yeni yaralar doğuracak ve bu yaraları da iyileştirecekti.

12 Eylül 1980 Sonrası

Mehmet, iki sene sonra diplomasını aldı. Yedi senede okulunu bitirebilmişti. Koca iki yılı olaylardan dolayı kaybetmişti. Ülkesine, insanlığa geç de olsa hizmet etmeye başladı. Onu, bir askerî darbe tutuklamasından kurtaran Nur'la evlendi. Babasını, askerliğini çakı gibi bir asteğmen olarak yaparak sevindirdi. O çok hayal ettiği, birçok ülkeyi görme isteğini, mesleği sağladı. Mühendis olarak birçok ülkede şantiyecilik, mühendislik yaptı.

Elçin yaşadıkları aşktan sonra bir daha memlekette yaşayamadı. Dedikodunun yükünü kaldıramazdı. Anadolu'nun birkaç kentinde görev yaptı ve bir yere yerleşti.

Hikmet, iş adamlığını beceremedi. Marketi borç harç kapattı. Deniz yine çağırmıştı. Tekrar gemici oldu. Beş yıl Türk gemilerinde çalıştı. Sonra Bandırma'da bir domates konserve fabrikasına elektrik teknisyeni olarak girdi. Çok iyi bir kız buldu ve onunla evlendi.

Hatice birisiyle evlendi ama köye seyrek uğruyor artık.

Arkadaşlarının hepsi yaşama kavgasına devam ediyorlar. Ömer, eşinden ayrılan o evli kadının hem erkek çocuğuna baktı, bir de ondan kendi oğlu doğdu. Erol, Namık, Selim hepsi evlendiler. Bir tek Kız Necdet hâlâ evlenmedi. Çok büyük bir holdingin üst düzey yöneticisi oldu ve İstanbul'da tek başına krallar gibi yaşıyor. Yine dostlar birbirini arıyor ve arada eski içki sohbetlerini yapıyorlar.

Gençliklerinde iz yapmış ve hakkında bol dedikodu yaptıkları mahallerinin güzel kızı G..., maalesef vücudunu satarak yaşamaya çalışıyor. Ahlakçı toplum onu dışlamıştı, bir işte çalışıp küçük maaşla yaşamayı göze alsaydı ne fark ederdi, daha on yedi yaşındayken "orospu" damgasını yemişti. Toplumun bu görüşü hiçbir zaman değişmeyecekti nasılsa. Herhâlde o da onu yargılayan ve dışlayanlara isyanla, "Mademki hepinizin bende gözü vardı, o zaman bana para vermeden sokulamazsınız." demek istemişti. Şimdi ise hakkında dedikodu yapan erkeklerin paralarını söğüşlüyordı. Toplum bunu mu istiyordu acaba?

Mehmet'e mektup yazan ve dev bir aşkın yok oluşunu başlatan, Ankara Hukuk'ta okuyan arkadaşı Devrimci Gökhan, avukat oldu. Şimdi, Ankara'da zenginlerin alacaklarını, çeklerini ya da senetlerini icra yoluyla tahsil ediyor, maşallah iyi para kazanıyor.

Sınıf arkadaşı Devrimci Orhan, gençliğinde yaşadığı birçok gerginliğe dayanamadı. Kanser oldu ve daha otuz yaşlarında hayata veda etti. Toprağı bol olsun.

Ülkücü okul arkadaşı Ali, iyi bir mimar oldu. Büyük yatırımcılara projeler çiziyor.

Mehmet, bir gün gazetede kendisini ve arkadaşı Rafet'i öldüresiye döven o silahlı zavallı kandırılmış gençlerden, silahları bellerine dayayanların tutuklandığı haberini gördü, onları tanıdı. Gazete, "Azılı Katiller" diye söz ediyordu onlardan. Sonraki yıllarda biri asıldı, biri de hapishanede şişlenerek öldürüldü.

Zavallılar, tüm eylemlerini, vatan uğruna yaptıklarını zannederek yaşamışlardı ve bu vatan yine onları yok etmişti.

SON SÖZ

Gençlik yıllarımda zaman boyutunun önemini, "Her şeyin bir zamanı ve yeri vardır!" söylemini çok savunmuştum. İşte yine o yıllarda matematiksel bir hesap yapmıştım, ülkemin insanları zamanda nasıl yol alacaklar diye?

Bana göre, 1920 ile 1925 yıllarında doğanlar, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk çocukları olacaklardı ama onların anne ve babaları Osmanlı oldukları için onlar büyürken ailede Osmanlı, okullarda cumhuriyet geleneğiyle yetişeceklerdi. Bu yüzden bu ilk nesil, Yeni Türk Cumhuriyeti'nin, ahlak, gelenek, eğitim yani kültür bakımından tam halkı olamayacaklardı.

Onlar, ortalama yirmi beş yaşına geldiklerinde evlenececkler ve çocukları doğacaktı. Zaman ne oldu? 1945-1950 yılları. Bu yıllarda bu ilk nesil artık oy kullanıyordu. Geniş halk kesimleri yani çoğunluk daha Osmanlı kültüründen kalanlar olduğu için oylarını muhafazakâr partilere attılar. Osmanlı aile eğitimi ve cumhuriyetin okul eğitimi karmasından böyle bireyler oluşmuştu. Bunu bir de toplumun ekonomik yapısıyla da anlatabiliriz. Sanayileşmemiş Osmanlı toplumu, Cumhuriyet Döneminde tarımsal yapısına bağlı olarak ya çiftçi kaldı ya da tüccar, esnaf oldu. Tabii ilk tüccarlar ve esnaflar, büyük toprak sahibi çiftçilerden yani zengin toprak sahiplerinden oluştu. Sanayi yatırımlarını ise devlet yapabilmişti. Ama tüm ülke geneline yayılması için özel sektör sanayisinin de oluşması gerekiyordu. O yıllar montaj ve dış alımlara bağlı Sanayiden başka bir şey oluşmamıştı ve henüz toplumun geniş kesimlerini istihdam edemiyordu. Sadece emeğiyle geçinen işçi sınıfı daha oluşmamıştı. Emeğe saygı gösteren sol kavramlar ve sosyalist düşünce destek görmedi. Cumhuriyetin ilk kuruluş yıllarında güçlü olan bürokrasi ağırlığını korumuştu. Devlet sektörünün genişlemesi, devlet memurlarını da çoğaltmıştı. Toplumda ilk kavgalar, cumhuriyetle gelişen zengin toprak sahipleri, tüccar ve esnafla, bürokrasi arasında başlamıştı.

1945-1950 yıllarında doğan çocuklar cumhuriyetin ikinci nesli olacaklardı. Bu çocuklar ailede Osmanlı ve cumhuriyet karmasından doğan bir kültürle, okullarda ise cumhuriyet kültürüyle eğitim aldılar. Cumhuriyetin emperyalizme karşı tam bağımsızlık kavramları ve devrimleri bu çocuklarda daha etkili oldu. Cumhuriyet, halkını oluşturmaya başlamıştı ama daha tam değildi.

Onlar, ortalama yirmi beş yaşına geldiklerinde ve evlenip çocuk yetiştirmeye başladıklarında zaman 1970-1975 oldu. Bu ilk nesil 68 ve 78 Kuşağı dediğimiz, Bağımsız Türkiye özlemlerini, ilk demokratik halk taleplerini, sol ve sosyalist düşünce kavramlarını gençliklerinde taşıyan nesildi. Ama çok gençtiler ve büyümeleri gerekiyordu. Gençlik istekleri, gerçeklerden uzak ve hayalci kaldı. Bu ilerici düşünceler, henüz geniş halk kesimleri yani anne ve babaları tarafından anlaşılmadığı için bu acele düşünce ve eylemler tam tersi tepki yarattı ve geniş toplum kesimleri gerici kavramlara sarıldılar. Fizik kanunu, etki tepki doğurmuştu. Toplumun ekonomik yapısı da tarımdan sanayiye geçişin sancılarını yaşıyordu. Şimdi üretim sanayisine geçmeye başlayan toplum, işçi sayısını da az çok artırmış, ancak tam oluşturamamıştı ve kökleri zengin toprak sahipliğine dayanan tüccar ve esnafların sayısı artmıştı. Bu dönemde bürokratlarla zengin toprak sahipleri, tüccar ve esnaf arasındaki kavgaya sanayiciler ve işçileri de kısmen katıldı. Artık her kesimden insanın yönetimde söz alma talepleri sancılarıyla geliyordu.

1970-1975 yıllarında doğan çocuklar "Cumhuriyetin ilk halkı olacaklardı. Bu çocuklar ailede Osmanlı ve cumhuriyet karmasından doğan bir kültürden kurtulmaya başladılar. Artık anne ve babaları ve Cumhuriyetin ikinci nesliydi ve cumhuriyet deneyimlerini çocuklarına aktardılar. Bu çocuklar, ailede ve okullarda cumhuriyet kültürüyle eğitim aldılar. Cumhuriyetin tüm deneyimleri onların önündeydi. Cumhuriyet, halkını oluşturmaya başlamıştı.

Onlar, ortalama yirmi beş yaşına geldiklerinde ve evlenip çocuk yetiştirmeye başladıklarında zaman 1995-2000 oldu. Bu nesil, gençliklerinde aşırı uçlardan uzak durdular. Çünkü ülkelerinin tarihi üç kez askerî darbeyi yaşamıştı. Yaşanan acıları biliyorlardı. Serbest piyasa koşulları daha da

ağırlaşmıştı. Var olma kaygıları artmıştı. Ekmek kazanmak gittikçe güçleşiyordu. Onlar zaman boyutunu daha iyi kavramışlardı. Bu dönemin gençliği için, son askerî darbe 12 Eylül 1980'nin yarattığı "pasif ve boş bir gençlik" demek çok büyük bir haksızlık olur. Tam tersi bu dönem gençleri çok daha fazla sağduyulu ve gerçekçiler. Çünkü cumhuriyetin onlardan önceki nesilleri doğruları ve yanlışları ile onlara koskoca 80 yıllık cumhuriyet tarihini bırakmışlardı. Şimdi cumhuriyetin halkı olan bu nesil, gerçek bir halk demokrasisini denemeye başlayacaklardır. Bunun kanıtlarını sivil toplum kuruluşlarının gittikçe artmasında görebiliriz. Artık bu nesil, yönetimde söz sahibi olmak için örgütlenecek ve eninde sonunda bir halk partisini oluşturacaktır. Toplumun ekonomik yapısında da tarımdan sanayiye geçişin sancıları hâlâ yaşanmasına rağmen çok ideal olmasa da sanayi kesimi artmıştır. Şimdi üretim sanayisinin yayıldığı toplum, işçi sayısını daha da fazla artırmış, hem sanayiciler hem de işçiler daha bir örgütlenmiştir. Hatta gerçekte işçi olduğunu anlayan devlet memuru da örgütlenmeye başlamıştır. Bu dönemde bürokratlarla zengin toprak sahipleri, tüccar ve esnaf arasındaki kavgaya sanayiciler, işçiler ve memurlar katılacaktır. Artık cumhuriyet halkının yönetimde söz alması şarttır. Zengin bürokrat, toprak sahibi, tüccar, esnaf ve sanayici azınlıkta olduklarına göre geniş halk kesimleri olan, memur, küçük toprak sahibi, küçük tüccar, küçük esnaf, küçük üretici ve işçinin ortak çıkarlarını sağlayan bir yönetim biçimi şarttır. Bunun da gerçek bir halk partisinin yönetime geçmesiyle sağlanabileceği açıktır. Böylece, azınlıkların elinde olan ülke zenginliklerinin daha adil paylaşılması sağlanabilir.

İşte benim matematik hesabım buydu!

Yıl 2008 olmuştu. Hesabımda bir beş yıllık sapma oldu. Halk örgütlenmeleri ve meydanlarda halk mitingleri 2005'lerde başladı. Oylar daha da gerici partilere kaydı. Bunu üç yıldır anlamaya çalıştım. Anladım ki geniş halk kesimleri, cumhuriyetin kuruluşundan beri var olan, eski Osmanlı aristokrasisini ve bürokrasinin güçlerini korumak isteyen bir büyük parti ile zengin toprak sahiplerinin, zengin tüccarın, zengin esnafın ve bunlarla iş birliği yapmış zengin sanayicinin güçlerini korumak isteyen iki parti arasında sıkışıp kalmıştı. Ortada gerçek bir halk partisi yoktu. Bu yüzden

kendini daha yakın hissettiği, Anadolu eşrafından, halktan geldiklerini zannettikleri muhafazakâr partilere oy atıyordu.

Bunda kendini daha güvencede hissetme duygusu etken oluyordu. Bugün yönetimde olan her yeni parti için "Biz sizden biriyiz." söylemleri oy almalarında etkili oluyordu. Buna, cumhuriyetin kuruluş yıllarındaki baskıcı bürokrasi yönetimlerinin korkuları sebep oluyordu. 23 Nisan 1920'nin o güzel ilk Meclisi, tüm halk kesimlerinden temsilcilerle oluşmuştu. Osmanlı aristokrasisi, toprak ağaları, tüccar ve esnaf, aşiret reisleri, din liderleri hepsi bir aradaydılar. Sonraları, Osmanlı aristokrasisi güçlendi. Osmanlı Dönemindeki güçlerini yeni cumhuriyetin ilk iktidarlarına aktardılar. Bürokrasi onlardan oluştu. Halk kesimleri zamanla dışlandı. Hiçbir zaman halktan olamamışlardı.

Çok partili dönemle tekrar diğer güçlü toplum kesimleri iktidara gelebildiler. Oyların çoğunu almalarının tek sebebi halktan olmalarıydı. Halk, zengin toprak sahipleri, Anadolu zengin tüccar ve zengin esnafını savunan bu partileri kendilerinden zannettiler. Çünkü parti mensupları Anadolu Eşrafıydı. Kendini güvende hissetmek ve yöneticilere yakın olduğunu düşünme içgüdüsel duygusuyla böyle davranmışlardı. Bunlar İstanbul sosyetesinden değil bizden diyorlardı!

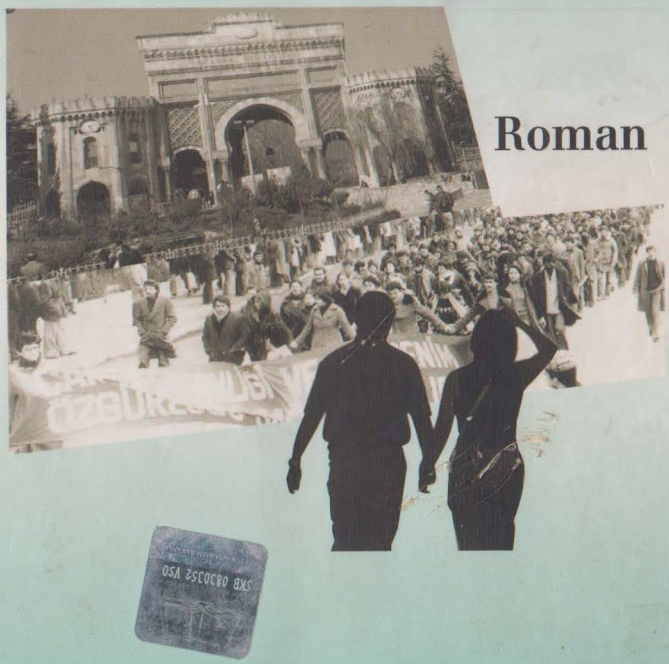
Mayıs 2008. Halkın önünde fazla bir seçme olanağı yok. Seçimde önlerine, eski bürokrasinin kalıntılarını taşıyan bir parti, isimleri zaman zaman değişen halktan gibi görünen merkez partiler, tek bir sınıfı savunan partiler, ırkçı kimlikleri ön planda tutan partiler konuluyor. Geniş halk kesimleri olan, memur, küçük toprak sahibi, küçük tüccar, küçük esnaf, küçük üretici ve işçinin ortak çıkarlarını koruyacağını kanıtlayan bir halk partisi hâlâ ortada yok ki!.. Bu toplum kime oy atsın?

Türkiye Cumhuriyet'i kuruluşundan beri 85 yıl geçti. Bu cumhuriyetin kendi halkını artık yarattığına inanıyorum. Bu halk, bir an önce partisini oluşturmalı ve tüm halk kesimlerini kucaklamalıdır. Yoksa halk demokrasisini gerçekleştirmek isteyen Atatürk'e mahcup olacağız ve ortada bir cumhuriyet kalmayacaktır. Şimdi hepimize görev zamanı!

24.04.2008 **Ant**

ANT

1978

Roman

Fiyatı 25 TL

ISBN 978-605-5941-44-4

Sone Yayınları